มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Chiang Mai Rajabhat University

ISSN 1686-7467 (Print)
ISSN 2651-141X (Online)

พิฆเนศวร์สาร

ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2568

CMRU

CMRU

GANESHA JOURNAL

พิฆเนศวร์สาร Vol. 21 No. 2 July - December 2025

พิฆเนศวร์สาร

วารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2568

ข้อมูลวารสาร

ชื่อวารสาร	(ภาษาไทย) พิฆเนศวร์สาร
	(ภาษาอังกฤษ) Ganesha Journal
ISSN	1686-7467 (Print)
ISSN	2651-141X (Online)
หน่วยงานเจ้าของวารสาร	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์
สถานที่ติดต่อ	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
	202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์	09-7970-4563
เว็บไซต์ของวารสาร	https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan

วัตถุประสงค์

พิฆเนศวร์สาร ตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในสาขาภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณกรรมและทฤษฎีวรรณกรรม รวมถึงการพัฒนาสังคม เพื่อก่อให้เกิดข้อค้นพบและประเด็นใหม่ในสาขาวิชานั้น ๆ และความก้าวหน้าทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

ขอบเขตการตีพิมพ์ของวารสาร

ภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณกรรมและทฤษฎีวรรณกรรม และการพัฒนาสังคม

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี มณีโกศล	รักษาราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ โชติกเดชาณรงค์	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

วารสารพิฆเนศวร์สาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ได้ผ่านการพิจารณาและรับรองคุณภาพวารสารให้อยู่ในฐานข้อมูล Thai-Journal Citation Index (TCI)
กลุ่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์สนิท สัตโยภาส	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิรินทร์นิชา ปัญจอริยะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
อาจารย์ ดร.ภัทธนาวรรณ์ ฉันท์รัตนโยธิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
อาจารย์รจนกร แบ่งทิศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา	มหาวิทยาลัยรังสิต ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา วิชญาปกรณ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา แก้วคัลณา	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์เสฐียร เหลืองอลงกต	มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณนะ หนูหมื่น	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.สมนึก ปัญญาสิงห์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรธน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย (ข้าราชการเกษียณ)
รองศาสตราจารย์ ดร.สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จรัส	มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย
รองศาสตราจารย์นราวัลย์ พูลพิพัฒน์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย (ข้าราชการเกษียณ)
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา กาวีระ	มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา แสงเงิน	มหาวิทยาลัยมหิดล ประเทศไทย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล กาญจนวงศ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประเทศไทย

กำหนดออก

พิฆเนศวร์สารมีกำหนดออกเป็นราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

วิธีการส่งบทความ

ส่งต้นฉบับบทความในรูปแบบไฟล์เวิร์ด (Microsoft Word) ผ่านระบบจัดการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ThaiJo) ที่ Website: https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan พร้อมทั้งส่งแบบนำส่งบทความเพื่อตีพิมพ์หนังสือรับรองก่อนการตีพิมพ์ตามที่วารสารกำหนดและหลักฐานการโอนค่าธรรมเนียมการพิจารณาบทความทางอีเมล์ phikanatesan@gmail.com และส่งเอกสารฉบับจริงทางไปรษณีย์

หมายเหตุ นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ จะต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ ลงนามรับรองในแบบฟอร์มนำส่งบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

ค่าธรรมเนียมในการพิจารณาบทความก่อนตีพิมพ์ในวารสาร

3,500 บาท / เรื่อง

โดยชำระค่าธรรมเนียมหลังจากบทความผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการวารสารก่อนส่งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

วิธีการชำระค่าธรรมเนียม

ชำระผ่านธนาคาร ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (กองทุนบัณฑิตวิทยาลัย) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เลขที่บัญชี 821-289065-5 ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

นโยบาย

บทความที่นำมาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรก แล้วจัดให้มีคณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน โดยใช้ระบบผู้ทรงคุณวุฒิไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์และผู้นิพนธ์ไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blind Peer Review) จากหลากหลายสถาบัน และประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนด ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาบทความประมาณ 90 วัน นับจากวันที่บทความได้แก้ไขตามคำแนะนำของกองบรรณาธิการก่อนที่จะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) พิจารณา ผู้นิพนธ์ต้องแก้ไขบทความตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และบทความอาจถูกดัดแปลง แก้ไขคำ สำนวน และรูปแบบการนำเสนอตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร ภายหลังจากการพิจารณาบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งหนังสือตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่ให้แก่ผู้นิพนธ์บทความ บทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิมากกว่าหนึ่งท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สมควรตีพิมพ์เผยแพร่ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์บทความทราบแต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนและผู้นิพนธ์บทความจะไม่ได้รับเงินคืน ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นสิ้นสุด

เนื้อหาของแต่ละบทความเป็นทัศนะของผู้นิพนธ์ ซึ่งกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

กองจัดการวารสาร

อาจารย์ ดร.ศรัณย์ จีนะเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
นางวิไลพักตร์ จริงไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
นางกชามาศ ยาสมุทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
นายณัฐวัฒน์ โรจนวุฒิธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
นางสาวกมลรัตน์ เชื้อเสือน้อย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

Ganesha Journal

Vol. 21 No. 2 July – December 2025

Publisher

Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University

Consultants

Associate Professor Dr. Chatree Maneekosol	Acting President of Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
Assistant Professor Dr. Kittisak Chotikadachanarong	Dean of Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Editor in Chief

Assistant Professor Dr. Kittipong Wongtip	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Assistant Editor

Associate Professor Sanit Sattayopat	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
Assistant Professor Dr. Sirinnicha Punchaariyakun	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
Dr. Phatthanawan Chanrattanayothin	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
Miss Rojanakorn Baengthit	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Editorial Board

Emeritus Professor Dr. Manat Suwan	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
Professor Dr. Charas Suwanmala	Rangsit University, Thailand
Associate Professor Dr. Kanchana Witchayapakorn	Naresuan University, Thailand
Associate Professor Dr. Cholticha Bamroongraks	Thammasat University, Thailand
Associate Professor Dr. Nittaya Kaewkallana	Thammasat University, Thailand
Associate Professor Dr. Pongsatean Luengalongkot	Burapha University, Thailand
Associate Professor Dr. Wanna Numun	Peince of Songkla University, Thailand
Associate Professor Dr. Somnuek Panyasing	Khon Kaen University, Thailand
Associate Professor Dr. Somsak Phuvipadawat	Chiang Mai University, Thailand, Retired
Associate Professor Dr. Sorabud Rungrojsuwan	Mae Fah Luang University, Thailand
Associate Professor Dr. Sirina Jitcharat	Silpakorn University, Thailand
Associate Professor Narawan Poonpipat	Chiang Mai University, Thailand (Retired)
Assistant Professor Dr. Chittima Kaweera	University of Phayao, Thailand

Assistant Professor Dr. Shutima Saeng-ngern	Mahidol University, Thailand, Retired
Assistant Professor Dr. Paisarn Kanchanawong	Maejo University, Thailand

Editorial Manager

Dr.Saran Cheenacharoen	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
Mrs. Wilaipug Jringthaisong	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
Mrs. Kachamat Yasamout	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
Mr. Natthawat Rojchanawutthitum	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
Ms. Kamonrat Chuesuanoi	Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Journal Information

Name	(In Thai)	พิฆเนศวร์สาร
	(In English)	Ganesha Journal
ISSN	1686-7467 (print)	
ISSN	2651-141X (online)	
Affiliation	Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University	
Editor-in-chief	Assistant Professor Dr. Kittipong Wongtip	
Contact	Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University	
	202 Chang Puak Rd., Chang Puak, Muang,	
	Chiang Mai, 50300	
Tel.	+669 7970 4563	
Email:	phikanatesan@gmail.com	
Website	https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan	

Objective:

Ganesha Journal publishes research articles and academic articles in the fields of humanities and social sciences, specifically in language and linguistics, literature, and literary theory, as well as societal development. The goal is to generate discoveries and new perspectives within these academic disciplines, contributing to the advancement of knowledge and benefiting the country's development.

Journal Scope:

The journal covers the areas of language and linguistics, literature and literary theory, and societal development.

Publication Policy:

Submitted articles undergo initial screening by the editorial board, followed by a peer-review process involving three reviewers in the relevant field from various institutions. The double-blind peer-review process ensures anonymity for both authors and reviewers. The evaluation is based on predefined criteria and forms. The entire review process takes approximately 90 days from the date the article is edited according to the recommendations of the editorial team before the article is sent to reviewers for consideration. Authors are required to address reviewers' comments, and the article may undergo modifications as deemed appropriate by the editorial board. Accepted articles will receive a letter of acceptance for publication. If multiple reviewers find an article unsuitable for publication, the editorial board will inform the author without returning the original manuscript, and no refund will be provided. The decision of the editorial board is final.

Publication Schedule:

Ganesha Journal is issued biannually, with two editions per year. The first edition (January – June) is scheduled for release in the last week of June, while the second edition (July – December) is set to be released in the last week of December.

Submission Process:

Authors are required to submit their original manuscripts in Microsoft Word format through the electronic journal management system (ThaiJo) available at the website: https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan. Additionally, authors should submit the manuscript submission form, the certification of publication form, and evidence of payment of Article Processing Fees: via email to phikanatesan@gmail.com. The hard copy of the documents should be sent by postal mail.

Note for Students:

Students submitting research articles derived from theses or independent research must provide a signed certification from their thesis or research advisor using the submission form for article consideration.

Article Processing Fees:

The Article Processing Fees: for each article is 3,500 Thai Baht.

The payment is made after the article has been preliminarily reviewed by the journal. After that, the article will be reviewed by the experts.

Payment Method:

Payment should be made to the bank account of Chiang Mai Rajabhat University (Graduate School Fund) at Siam Commercial Bank, Chiang Mai Rajabhat University Branch, Account No. 821-289065-5, Savings Account.

Content Approval:

The content of each article represents the author's perspective, and the editorial board may not necessarily endorse it.

บทบรรณาธิการ

วารสารพิฆเนศวร์สารฉบับนี้เป็นปีที่ 21 ฉบับที่ 2 ซึ่งได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รอบที่ 5 พ.ศ. 2568–2572 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2572 จัดทำทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในสาขาภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณกรรมและทฤษฎีวรรณกรรม และวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ อาทิ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ดนตรีและศิลปะ ประเพณี การท่องเที่ยว อาหาร เป็นต้น ทุกบทความในวารสารได้รับการพิจารณากลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้เป็นบทความที่มีคุณภาพทางวิชาการและเป็นการรักษาคุณภาพมาตรฐานของวารสารสู่การเป็นวารสารที่อยู่ในระดับนานาชาติหรือระดับที่สูงขึ้นต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารพิฆเนศวร์สารฉบับนี้จะให้ประโยชน์แก่ผู้อ่านทั้งด้านความรู้จากศาสตร์แขนงต่าง ๆ และด้านการต่อยอดองค์ความรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์
บรรณาธิการวารสารพิฆเนศวร์สาร

สารบัญ

บทความวิชาการ

ภาษาจีนในบริบทของสังคมไทย: การเปลี่ยนผ่านจากมรดกวัฒนธรรมสู่เครื่องมือทางเศรษฐกิจ *เหนือขวัญ บัวเผื่อน*	GJ-21-2-A01
ChatGPT กับการออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์: แนวทางใหม่ในการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เน้นความรู้สึกร่วมของผู้เรียน *อธิชา ธัญกิจจานุกิจ*	GJ-21-2-A02

บทความวิจัย

การประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียในนวนิยายชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน *ป๋าย ลีน่า, ธนพร หมูคำ, นราวัลย์ พูลพิพัฒน์ และ สุภาวดี ยาดี*	GJ-21-2-R01
“ตอบปัญหาร้อยแปด” ของ “เสถียร โพธินันทะ”: เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถาม *ภคภต เทียมทัน*	GJ-21-2-R02
การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย *วรทา รุ่งบานจิต และ วราลี รุ่งบานจิต*	GJ-21-2-R03
พลวัตเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ (พ.ศ. 2512 – 2566) *สุกัญญา ขลิบเงิน*	GJ-21-2-R04
การพัฒนาทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก *จุฑาทิพย์ ไกรนรา, มัซนีย์ ยกย่อง และ อาลีฟีน สุเหร็น*	GJ-21-2-R05
การสำรวจการลำดับเหตุการณ์ในโครงสร้างวิเศษณานุประโยคของผู้เรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ *อภินันท์ วงศ์กิตติพร และ ปิยนุช แก้วกสิ*	GJ-21-2-R06
ภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ภาษา* *ศิริรัตน์ ชูพันธ์, ชยชนน์ โพธิ์ทิพย์ และ อโนเชาว์ เพชรรัตน์*	GJ-21-2-R07
ภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น *เจือง ถิ หั่ง*	GJ-21-2-R08

สารบัญ (ต่อ)

อุดมการณ์ในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5 *ณภัทรสรา ดาวษาวะ*	GJ–21–2–R09
การออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น ผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน *พสุ เรืองปัญญาโรจน์*	GJ–21–2–R10

ภาษาจีนในบริบทของสังคมไทย: การเปลี่ยนผ่านจากมรดกวัฒนธรรมสู่เครื่องมือทางเศรษฐกิจ

CHINESE LANGUAGE IN THE CONTEXT OF THAI SOCIETY: THE TRANSITION FROM CULTURAL HERITAGE TO ECONOMIC INSTRUMENT

เหนือขวัญ บัวเผื่อน[1*]

Nueakwan Buaphuan[1*]

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 ม.9 ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง 52100 ประเทศไทย

[1]Lampang Rajabhat University,119 Moo 9, Chomphu Subdistrict, Mueang District, Lampang Province 52100, Thailand

*Corresponding author E-mail: nueakwan@g.lpru.ac.th

(Received: 23 May, 2025; Revised: 2 Sep, 2025; Accepted: 30 Sep, 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งวิเคราะห์บทบาทของภาษาจีนในบริบทสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงสถานะและคุณค่าของภาษาจีนอย่างมีนัยสำคัญในมิติต่าง ๆ ในอดีตภาษาจีนมีบทบาทสำคัญในฐานะภาษาชีวิตของชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ทั้งในการค้าขาย การสื่อสารภายในครอบครัว พิธีกรรม และการถ่ายทอดวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม ภาษาจีนเคยถูกลดบทบาทลงจากการกลืนกลายทางวัฒนธรรมในบางช่วงเวลา ต่อมาในศตวรรษที่ 21 จีนขึ้นเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ทำให้ภาษาจีนกลับมาได้รับความสนใจและการยอมรับอีกครั้งในสังคมไทย ปัจจุบันภาษาจีนไม่ได้ถูกมองเป็นเพียงภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ แต่เป็นภาษาสากลที่เปิดโอกาสทางเศรษฐกิจและอาชีพในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาต่อในจีน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การค้าระหว่างประเทศ การทำงานในบริษัทต่างชาติ หรือการเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สะท้อนภาพลักษณ์คนรุ่นใหม่ที่ทันสมัย การขยายตัวของการเรียนภาษาจีนในทุกระดับการศึกษาและความนิยมในการสอบวัดระดับ HSK ล้วนแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านสถานะจากภาษาชาติพันธุ์ไปสู่ภาษาสากลที่ตอบสนองต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ยังชี้ให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำเชิงโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาภาษาจีนซึ่งอาจจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้ที่มีทุนทางสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งภาษาจีนไม่ควรถูกมองเพียงในมิติของการใช้สื่อสารหรือคุณค่าทางเศรษฐกิจเท่านั้น หากแต่ควรได้รับการเข้าใจในฐานะทุนทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในตัวเอง การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนจึงควรเป็นไปอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และควบคู่กับการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันลึกซึ้งที่ส่งต่อไปยังคนรุ่นหลังอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ภาษาจีน, สังคมไทย, การเปลี่ยนผ่าน, มรดกวัฒนธรรม, เครื่องมือทางเศรษฐกิจ

---

[1] *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการสอนภาษาจีน คณะครุศาสตร์*

ABSTRACT

This academic article analyzed the role of the Chinese language in Thai society from the past to the present, highlighting significant changes in its status and value across various dimensions. In the past, Chinese played a crucial role as the living language of the Thai–Chinese community, being used in trade, family communication, rituals, and cultural transmission. However, its role was diminished during certain periods due to cultural assimilation. In the 21st century, as China becomes an economic, political, and cultural superpower, the Chinese language has regained attention and acceptance in Thai society. At present, Chinese is no longer viewed merely as an ethnic language but as a universal language that promotes economic and professional opportunities in various fields, including education, the tourism industry, international trade, and employment in foreign companies. Chinese also plays a role as cultural capital that reflects the identity of the modern new generation. The continuous expansion of Chinese language learning at all educational levels, along with the widespread popularity of the HSK proficiency test, represents the transformation of its status from an ethnic language to a universal language that aligns with the current Thai economic and social systems.

The analysis also pointed to the inequality of opportunities in accessing Chinese language education, which was often limited to those with social and economic capital. Furthermore, Chinese was argued not to be viewed solely in terms of its communicative use or economic value, but to be understood as valuable social and cultural capital in itself. Therefore, the study recommended that Chinese language learning be promoted widely, equitably, and coupled with cross–cultural learning to ensure it becomes a profound cultural heritage passed down sustainably to future generations.

KEYWORDS: Chinese Language, Thai Society, Transformation, Cultural Heritage, Economic Instrument

บทนำ

ชาติพันธุ์ที่มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการของสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า ไม่มีชาติพันธุ์ใดที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมไทยมากเท่ากับชาวจีน โดยกระแสการอพยพของชาวจีนเข้าสู่ดินแดนไทยได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาหลายศตวรรษ นับแต่ยุคที่จีนและไทยมีความสัมพันธ์ทางการค้าในสมัยสุโขทัย จนถึงยุคชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งรกรากอย่างถาวรในช่วงรัตนโกสินทร์ การอพยพของชาวจีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดชุมชนชาวจีนขนาดใหญ่ในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาชาวจีนมีบทบาทสำคัญในการค้าทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะการค้ากับจีนผ่านระบบ “จิ้มก้อง” ซึ่งเป็นการถวายเครื่องบรรณาการแก่จักรพรรดิจีนเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าสำคัญ เช่น แพรไหมและเครื่องลายคราม (Laomanacharoen, 2021)

ชาวจีนยังมีบทบาทในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น การทำเหมืองแร่และการถลุงเหล็ก ซึ่งช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจของสยามในยุคนั้น (Niphatsukkit, 2019) เมื่อกรุงศรีอยุธยาล่มสลาย ชาวจีนยังคงมีบทบาทสำคัญในการสร้างกรุงธนบุรีและกรุงเทพฯ โดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (Editorial Board, 2019) การอพยพของชาวจีนเข้าสู่สยามตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในด้านการค้า การเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมต่าง ๆ การเข้ามาของชาวจีนเหล่านี้ได้นำภาษาจีนเข้ามาในสังคมไทยด้วย ชาวจีนในสยามจึงได้รับสิทธิพิเศษกว่าชาวต่างชาติกลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากราชสำนักสยามยอมรับในความเจริญและความยิ่งใหญ่ของจีน (Mahattanobon, 2012)

จากกลุ่มพ่อค้าผู้เดินทางมาพร้อมกับสำเภาจีนสู่แรงงานที่เข้ามาเสริมสร้างเศรษฐกิจไทย ชาวจีนได้หลอมรวมเข้ากับสังคมไทยอย่างลึกซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือวัฒนธรรม และสิ่งสำคัญที่ติดตามมาพร้อมกับการอพยพ คือ “ภาษา” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของกลุ่มคนเหล่านี้ ในทางทฤษฎีแล้ว ภาษามิได้เป็นเพียงเครื่องมือสื่อสาร แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างตัวตนของบุคคลและกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นเครื่องสะท้อนความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรม (Edwards, 2009; Giles & Johnson, 1987) นอกจากนี้ ภาษาในบางบริบทอาจถูกมองว่าเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถส่งผลต่อสถานะทางสังคมได้อีกด้วย (Bourdieu, 1986) ในอดีตชาวจีนที่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยใช้ภาษาถิ่นของตนเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นแต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน กวางตุ้ง ฮากกา หรือไหหลำ โดยแต่ละกลุ่มได้ตั้งรกรากในพื้นที่แตกต่างกัน เช่น ชาวแต้จิ๋วมักอยู่ในกรุงเทพฯ และเมืองท่าต่าง ๆ ชาวฮกเกี้ยนในภาคใต้ และชาวไทยเชื้อสายจีนในภาคเหนือมักมีเชื้อสายจากกลุ่มชาติพันธุ์จีนตอนใต้ เช่น กลุ่มชนเผ่าไท–ลื้อ ซึ่งมีประวัติการอพยพจากมณฑลยูนนานมายังประเทศไทย (Embree, 1950)

อย่างไรก็ตาม ในช่วงศตวรรษที่ 20 การใช้ภาษาจีนเริ่มลดลงเมื่อรัฐบาลไทยเริ่มออกนโยบายควบคุมโรงเรียนจีน และสนับสนุนให้ลูกหลานชาวจีนใช้ภาษาไทยเป็นหลักเพื่อการหลอมรวมเข้ากับสังคมไทยได้ง่ายขึ้น ทำให้คนรุ่นใหม่จำนวนมากไม่สามารถพูดหรืออ่านภาษาจีนได้อย่างคล่องแคล่วเหมือนคนรุ่นก่อน เมื่อพิจารณาถึงบริบทของภาษาจีนในประเทศไทยยุคปัจจุบัน มีบางพื้นที่ที่ยังคงรักษาภาษาจีนไว้ได้อย่างเข้มแข็ง เช่น หมู่บ้านแม่สลอง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นที่ตั้งของอดีตทหารจีนกองพลที่ 93 ที่อพยพมาอาศัยอยู่หลังสงครามกลางเมืองจีนในปี ค.ศ. 1952 หมู่บ้านแห่งนี้ยังคงใช้ภาษาจีนเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และรักษาขนบธรรมเนียมจีนไว้อย่างเหนียวแน่น หรือชุมชนจีนในเยาวราช กรุงเทพฯ ที่ยังคงมีการใช้ภาษาจีนแต้จิ๋วในการค้าขายและป้ายร้านค้า ซึ่งสะท้อนถึงร่องรอยของวัฒนธรรมจีนที่ฝังรากลึกในสังคมไทย (Buaphuan, 2017)

แม้ว่าคนรุ่นใหม่จะเริ่มใช้ภาษาไทยเป็นหลักมากขึ้น แต่ร่องรอยของภาษาจีนในป้ายร้านค้าและการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ยังคงสะท้อนถึงความเชื่อมโยงของภาษาและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีน แม้ว่าภาษาจีนในกลุ่มลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนจะเสื่อมบทบาทลงภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและกระบวนการกลมกลืนทางวัฒนธรรม แต่ภาษาจีน

กลับได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในระดับนานาชาติอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลจากการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนและบทบาทที่ขยายตัวของประเทศจีนในเวทีโลก ซึ่งส่งผลให้ภาษาจีนกลายเป็นหนึ่งในภาษาสำคัญที่มีผู้ใช้แพร่หลายทั่วโลก Lavnikov et al. (2021) กล่าวว่า ภาษาพูดที่ใช้บ่อยที่สุดได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีนกลาง ภาษาฮินดี ภาษาสเปน และภาษาฝรั่งเศส ซึ่งมีผู้พูดรวมกันกว่า 3.67 พันล้านคน นอกจากนี้ยังพบว่าภาษาจีนกลางและภาษาสเปนเป็นภาษาที่มีจำนวนเจ้าของภาษามากที่สุด ความสำคัญของภาษาจีนที่เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้ประเทศไทยต้องปรับตัว รัฐบาลไทยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนการสอนภาษาจีนมากขึ้น ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย อีกทั้งยังมีการส่งเสริมให้บุคลากรทางธุรกิจเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นจึงควรสนับสนุนและให้ความสำคัญในการฟื้นฟูรวมถึงอนุรักษ์ภาษาจีนในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าแก่คนรุ่นหลัง การศึกษาภาษาจีนในประเทศไทยจึงไม่ใช่แค่การเรียนรู้ภาษาเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นการรักษารากเหง้าทางวัฒนธรรม และเป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจมิติทางประวัติศาสตร์ สังคม และเศรษฐกิจของประเทศที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับจีนมาอย่างยาวนาน

ด้วยเหตุที่การอพยพของชาวจีนเข้าสู่สังคมไทยในอดีตมีความเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับการใช้ภาษาจีนในสังคมไทย ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการนำเข้าวัฒนธรรมหรือภาษา ทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยและจีน เกิดชุมชนชาวจีนและการใช้ภาษาจีน การตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในพื้นที่ต่าง ๆ ของไทย การผสมผสานทางภาษา การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ การปรับตัวและการสืบทอดภาษา การศึกษาภาษาจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในบริบทของสังคมไทยเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญและครอบคลุมหลายมิติ ไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจถึงพัฒนาการของภาษาจีนในชุมชนไทยเชื้อสายจีน แต่ยังเป็นกุญแจสำคัญในการเชื่อมโยงกับแง่มุมทางสังคม วัฒนธรรม และวงการวิชาการ และที่สำคัญที่สุด การศึกษาเรื่องนี้อาจเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการฟื้นฟูและรักษาภาษาจีนในประเทศไทยต่อไป เพื่อให้ภาษาจีนไม่ใช่เพียงแค่อดีตของบรรพบุรุษ แต่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ส่งต่อถึงคนรุ่นหลัง

องค์ประกอบสำคัญของการวิเคราะห์บทบาทของภาษาจีนในบริบทของสังคมไทย

บทบาทของภาษาจีนในสังคมไทยเป็นประเด็นที่มีมิติหลากหลายซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ผ่านองค์ประกอบสำคัญหลายประการ มีทั้งมิติทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และนโยบายการศึกษา ซึ่งล้วนมีส่วนกำหนดสถานะของภาษาจีนในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และชี้แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ประการแรก คือ บทบาททางประวัติศาสตร์สะท้อนให้เห็นถึงรากฐานของภาษาจีนในประเทศไทย โดยเฉพาะในชุมชนไทยเชื้อสายจีนที่ใช้ภาษาจีนถิ่น เช่น แต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน และไหหลำ ในการดำรงชีวิต ทั้งในการสื่อสารภายในครอบครัว การประกอบพิธีกรรม และการดำเนินธุรกิจ ภาษาจีนในอดีตจึงไม่เพียงเป็นภาษาชาติพันธุ์ แต่ยังเป็นเครื่องมือทางสังคมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

ประการที่สอง คือ อิทธิพลของภาษาจีนที่ส่งผ่านกลไกทางครอบครัว การศึกษา วัด สมาคมจีน หนังสือพิมพ์ และระบบการค้าขาย ภาษาจีนค่อย ๆ ซึมเข้าสู่โครงสร้างสังคมไทยและเกิดการอยู่ร่วมกันระหว่างภาษาและวัฒนธรรม ส่งผลให้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาค

ประการที่สาม คือ การอพยพของชาวจีน ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่มีผลต่อการแพร่กระจายของภาษาจีนในไทย การอพยพของชาวจีนหลายระลอกได้นำมาซึ่งทุนทางภาษา ความเชื่อ และเครือข่ายทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ส่งผลให้ภาษาจีนกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางสังคมไทย โดยเฉพาะในชุมชนเมืองสำคัญ เช่น กรุงเทพฯ สมุทรสาคร และสุราษฎร์ธานี

ประการที่สี่ คือ ปัจจัยเปลี่ยนผ่านที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในระดับโลก โดยเฉพาะการขยายอิทธิพลของจีนในเวทีระหว่างประเทศ ทำให้ภาษาจีนกลับมาได้รับความนิยมในกลุ่มคนรุ่นใหม่ในไทยอีกครั้ง ทั้งในภาคการศึกษา ภาคธุรกิจ และการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในบริบทของความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค เช่น อาเซียน–จีน

ประการที่ห้า คือ ภาษาจีนในสังคมไทย ที่มีบทบาทเพิ่มขึ้นในฐานะภาษาที่สองหรือสามของไทย โดยเฉพาะในกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และการลงทุนจากประเทศจีน จึงควรมีการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและหลักสูตรภาษาจีนอย่างเป็นระบบ

สุดท้าย คือ ข้อเสนอแนะ ซึ่งควรมุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างทั่วถึงในระดับพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับภาษาจีนในสังคมไทยในมิติต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ประกอบสำคัญของการวิเคราะห์บทบาทของภาษาจีนในสังคมไทยในมิติต่าง ๆ

การอพยพของชาวจีนเข้าสู่สังคมไทยกับการใช้ภาษาจีนในอดีต

การอพยพของชาวจีนเข้าสู่สังคมไทยมีประวัติศาสตร์ยาวนานและส่งผลกระทบต่อการใช้ภาษาจีนในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาชาวจีนได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานและมีบทบาทสำคัญในด้านการค้าและเศรษฐกิจของไทย การเข้ามาของชาวจีนได้นำภาษาจีน วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อเข้ามาด้วย ทำให้เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมจีนและไทย ชาวจีนในประเทศไทยคือชาวจีนที่อพยพมาจากดินแดนทางตอนใต้ของประเทศจีน คือ มณฑลกวางตุ้ง ฮกเกี้ยน และไหหลำ ชาวจีนเหล่านี้ได้แก่ ชาวจีนกวางตุ้ง ชาวจีนแคะ (ฮากกา) ชาวจีนแต้จิ๋ว ชาวจีนฮกเกี้ยน และชาวจีนไหหลำ รวม 5 กลุ่มภาษาใหญ่ (Chantharonanon, 2025) โดยเฉพาะในช่วงรัชกาลที่ 3 ถึงรัชกาลที่ 5 อันเป็นยุคที่เศรษฐกิจการค้าขยายตัวอย่างต่อเนื่อง รัฐไทยในเวลานั้นมีนโยบายเปิดรับแรงงานและพ่อค้าจีนเพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่การตั้งถิ่นฐานถาวรของชาวจีนโพ้นทะเลในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ เช่น กรุงเทพฯ สมุทรสงคราม และเมืองท่าต่าง ๆ (Baker & Phongpaichit, 2017) ภาษาถิ่นจีนจึงถูกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันภายในชุมชนชาวจีน ทั้งในการค้าขาย การศึกษา และพิธีกรรมทางศาสนา ภาษาจีนจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตในสังคมไทย ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะในเขตเมืองที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนกับชาวไทย อิทธิพลทางภาษาจีนจึงค่อย ๆ แทรกซึมเข้าสู่ภาษาไทยในรูปของคำยืม โดยเฉพาะในกลุ่มคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน การค้า และอาหาร ตัวอย่างเช่น คำว่า กากี่นั้ง 家己人 (jiā jǐ rén) หมายถึง คนกันเอง เก็กฮวย 菊花 (júhuā) หมายถึง ดอกเบญจมาศ เป็นต้น ขณะเดียวกันภาษาจีนที่ถูกนำมาใช้ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ระดับคำศัพท์ แต่ยังแทรกอยู่ในสำเนียงการพูด ชื่อเรียกสิ่งของ หรือ

แม้กระทั่งบุคคล เรียกว่าเกิดภาษาผสมบางรูปแบบ เช่น คำว่า “ซินแซ” (ซินแส) ที่คนไทยคุ้นเคยนั้น มาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ออกเสียงว่า “เซียนแซ” 先生 (xiānsheng) ในภาษาจีนกลาง ออกเสียงว่า “เซียนเซิง” ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง หมอ ครู คำว่า “เจ๊” 姐姐 (jiějiě) หมายถึง พี่สาว หรือคำว่า “กุนเชียง” 香肠 (xiāngcháng) หมายถึง ไส้กรอก คำยืมจากภาษาจีนฮกเกี้ยน เช่น “ขิม” 琴 (qín) หมายถึง เครื่องดนตรีขิม คำยืมจากภาษาจีนไหหลำ เช่น “กิเลน” 麒麟 (qílín) หมายถึง กิเลน สัตว์ในตำนานของจีน (Sitthichokstit, Han, & Suniphan, 2024, pp. 68 – 73) เป็นต้น

คำเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า ภาษาจีนไม่ได้เพียงถูกยืมเข้าสู่ภาษาไทยในระดับคำศัพท์ แต่ยังเกิดรูปแบบผสมที่สะท้อนความสัมพันธ์ทางสังคม อิทธิพลทางภาษาที่เกิดขึ้นจากการอพยพของชาวจีนจึงมิได้เป็นเพียงผลของการแลกเปลี่ยนทางภาษาธรรมดา แต่ยังสะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันทางวัฒนธรรมในสังคมไทย การปรับตัวทางภาษาทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยเป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์แบบลูกผสม ซึ่งเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ในบริบทประวัติศาสตร์ของประเทศไทย

บทบาทของภาษาจีนที่มีต่อเศรษฐกิจไทยในอดีต

แม้ว่าการอพยพจะเป็นจุดเริ่มต้นของการนำภาษาจีนเข้าสู่สังคมไทย แต่ในระดับโครงสร้างทางสังคม ภาษาจีนได้เริ่มบทบาทของตน ผ่านกลไกของสถาบันต่าง ๆ รวมถึงการดำรงอยู่ในพื้นที่เฉพาะทาง เช่น ระบบการศึกษา การสื่อสารมวลชน การประกอบพิธีกรรม และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และโครงสร้างทางสังคมของไทยในอดีตอย่างชัดเจน เห็นได้จากภาษาจีนในระบบการค้าและสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ซิงเสียนเยอะเป้า (星暹日报) มีบทบาทอย่างสูงในการเผยแพร่ข่าวสารทางเศรษฐกิจและการเมืองในกลุ่มผู้อ่านภาษาจีน ส่งผลให้ภาษาจีนกลายเป็นช่องทางหลักของข้อมูลข่าวสารในระดับธุรกิจและการลงทุนในอดีต (The Matter, 2025) จะเห็นได้ว่า บทบาทของภาษาจีนส่งผลทางด้านเศรษฐกิจการค้าอย่างกว้างขวาง การใช้ภาษาจีนภายในเครือข่ายธุรกิจช่วยให้ทุนของกลุ่มชาวจีนสามารถรวมตัวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างระบบเศรษฐกิจภายในที่มีความแข็งแรง เช่น การตั้งสมาคมการค้า หอการค้าจีน และการปล่อยสินเชื่อภายในเครือข่าย สิ่งเหล่านี้นำไปสู่การที่ทุนจีนเข้าครอบครองธุรกิจค้าส่ง–ค้าปลีกอย่างกว้างขวางในเขตเมือง โดยเฉพาะในตลาดเฉพาะกลุ่ม เช่น ตลาดทองคำ ร้านขายยาจีน หรือร้านขายส่งผ้า อย่างไรก็ตาม ภาษาจีนก็มีบทบาทในการเปิดทางให้สินค้าและบริการจากจีนเข้ามาในไทยได้อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สินค้าพื้นเมือง อาหารแห้ง ไปจนถึงความรู้ด้านสมุนไพรจีนและเครื่องมือแพทย์จีน ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจข้ามวัฒนธรรมระหว่างไทยและจีน

บทบาทของภาษาจีนในด้านเศรษฐกิจของไทยในอดีตจึงไม่ได้จำกัดอยู่ในระดับการสื่อสารภายในกลุ่ม แต่เป็นกลไกที่ส่งผลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจระดับชาติ ทั้งในเชิงการรวมกลุ่มทุน การแบ่งพื้นที่เศรษฐกิจ และการสื่อสารข่าวสาร ภาษาจีนทำหน้าที่เป็นทั้งเครื่องมือและสัญลักษณ์ของอำนาจทางเศรษฐกิจในสังคมไทย ซึ่งยังทิ้งร่องรอยมาถึงปัจจุบันในรูปของคำยืมทางการค้า สื่อสิ่งพิมพ์ และโครงสร้างกิจการแบบครอบครัวในธุรกิจรายใหญ่

บทบาทของภาษาจีนที่มีต่อวัฒนธรรมและสังคมไทยในอดีต

แม้ภาษาจีนจะมีรากฐานเป็นระบบสื่อสารของกลุ่มชาติพันธุ์จีน แต่ในอดีตภาษาจีนยังมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกของการถ่ายทอดวัฒนธรรม ความเชื่อ และโครงสร้างความสัมพันธ์ในสังคมไทย โดยเฉพาะในชุมชนเมืองที่ชาวจีนโพ้นทะเลมีบทบาทโดดเด่น ภาษาจีนจึงมิได้เป็นเพียงถ้อยคำ หากแต่เป็นสื่อกลางของ วัฒนธรรมจีนที่แทรกซึมเข้าสู่วิถีชีวิตไทย ทั้งในเชิงสัญลักษณ์ สถาบัน และพิธีกรรม ในบทบาทที่ว่า ภาษาจีนอยู่ในฐานะสื่อของพิธีกรรมและความเชื่อ โดยในอดีต ศาลเจ้าและสมาคมจีนทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมศาสนาและพิธีกรรม ภาษาจีนถูกใช้ในการเขียนแผ่นคำอธิษฐาน ป้ายศาลเจ้า และบทสวดในพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีไหว้เจ้า เทศกาลตรุษจีน และสารทจีน ซึ่งมีบทบาทอย่างสูงในการสร้างความศักดิ์สิทธิ์และความต่อเนื่องของประเพณีจีนในสังคมไทย จึงมักพบการเขียนอักษรจีนเชิงสัญลักษณ์ เช่น “福” (โชคลาภ)

“寿” (อายุยืน) “喜” (ความสุข) บนโคมไฟ กระดาษแดง และป้ายมงคลในเทศกาลต่าง ๆ อีกทั้งยังเกิดอิทธิพลต่อการตกแต่งในบ้านเรือนและร้านค้าไทยจำนวนมาก โดยเฉพาะในย่านการค้าเก่าในกรุงเทพฯ เช่น สำเพ็ง เยาวราช และตลาดน้อย ซึ่งกลายเป็นพื้นที่ของการแสดงวัฒนธรรมจีนผ่านภาพและตัวอักษร หรือแม้กระทั่งบทสวดภาษาจีนในพิธีไหว้เจ้าและงานศพ ในพิธีไหว้เทพเจ้า เช่น เทพเจ้ากวนอู หรือเจ้าแม่ทับทิม จะมีบทสวดที่ใช้ภาษาจีนกลางหรือจีนแต้จิ๋วในการกล่าวคำขอพร เช่น **“保佑平安”** (เป่าโย่วผิงอัน) หมายถึง “ขอให้คุ้มครองให้ปลอดภัย” หรือ **“招财进宝”** (เจาไฉจิ้นเป่า) แปลว่า “เรียกทรัพย์นำโชค” ซึ่งบทสวดเหล่านี้จะใช้เฉพาะในกลุ่มผู้รู้หรือผู้อาวุโสในชุมชนเท่านั้น การใช้ยันต์จีน (符) ซึ่งมีลักษณะเป็นอักษรจีนโบราณเขียนด้วยพู่กันบนกระดาษสีเหลือง ถือเป็นเครื่องรางที่ได้รับความนิยมมากในวัดจีน ซึ่งจะมียันต์ที่เขียนคำว่า **“平安符”** (ยันต์ความปลอดภัย) **“招财符”** (ยันต์เรียกโชค) ซึ่งแสดงถึงการใช้อักษรจีนเพื่อเรียกพลังเหนือธรรมชาติ (Liu, Chaiprasert, & Kerdkaew, 2025, p. 280)

นอกจากวัฒนธรรมทางความเชื่อแล้ว หนึ่งในบทบาทสำคัญของภาษาจีนในเชิงวัฒนธรรม คือ การเป็นภาษาหลักของศิลปะการแสดง **“งิ้ว”** (戏曲) ซึ่งผสมผสานบทพูด บทร้อง และการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์อย่างประณีต ที่สำคัญงิ้วยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดคติความเชื่อของจีน เช่น ความกตัญญู ความยุติธรรม การเคารพบรรพบุรุษ และแนวคิดเรื่องบุญกรรม โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ของการแสดงงิ้วอ้างอิงจากวรรณกรรมจีนที่มีชื่อเสียงหรือประวัติของบรรพชนและวีรบุรุษ เพื่อยกเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตและการประพฤติปฏิบัติตนให้แก่ผู้ชมในชุมชน ซึ่งถือเป็นการถ่ายทอดคำสอนในรูปแบบของเรื่องเล่าผ่านศิลปะการแสดง (Insaard, 2020, pp. 252–267) สะท้อนให้เห็นว่างิ้วไม่ใช่เพียงกิจกรรมบันเทิง แต่ยังเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมกับการดำรงอยู่ของชุมชนชาวจีนในไทยอย่างแนบแน่น

นอกจากนี้ วรรณกรรมจีนยังถูกแปลและดัดแปลงเป็นภาษาไทย และได้รับความนิยมอย่างสูงในสังคมไทยยุคต้นรัตนโกสินทร์ เช่น สามก๊ก ไซอิ๋ว เปาบุ้นจิ้น ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงวรรณกรรมเพื่อความบันเทิง แต่ยังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดค่านิยม เช่น ความกล้าหาญ ความจงรักภักดี และคุณธรรม การพัฒนาทางวัฒนธรรมเหล่านี้ทำให้ภาษาจีนมีบทบาทในโครงสร้างของครอบครัวและสมาคม โดยใช้เป็นภาษาสื่อสารในระดับพิธีการและทางสังคม เช่น การตั้งชื่อ การจัดทำป้ายวงศ์ตระกูล และการบันทึกประวัติครอบครัวในหนังสือบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นระบบการจดจำสายเลือดที่ช่วยรักษาความสัมพันธ์ของกลุ่มเครือญาติและอำนาจภายในบ้าน สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อการจัดโครงสร้างครอบครัวไทยเชื้อสายจีนให้มีลักษณะแน่นแฟ้นและมีลำดับขั้นชัดเจน ทั้งยังส่งอิทธิพลต่อการจัดงานพิธี เช่น งานแต่ง งานศพ หรือการไหว้เจ้า ที่มีระเบียบแบบแผนคล้ายจีน และแพร่กระจายเข้าสู่ครอบครัวไทยในพื้นที่ใกล้เคียง ตัวอย่าง เช่น ชาวจีนที่อพยพมาในระยะแรกส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย และมักจะแต่งงานกับผู้หญิงไทยท้องถิ่น รูปแบบงานศพที่ได้รับอิทธิพลจากจีน เช่น การใช้โลงศพที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง การแต่งกายด้วยชุดขาวดำสำหรับญาติ เป็นสิ่งที่คนไทยในพื้นที่ใกล้เคียง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายกับชาวจีนได้เห็นและซึมซับนำไปปฏิบัติในลักษณะที่ปรับให้เข้ากับพุทธศาสนาแบบไทย (Skinner, 1957)

ภาษาจีนในอดีตมิได้ทำหน้าที่เพียงสื่อสาร หากแต่เป็นสื่อกลางของวัฒนธรรมที่หล่อหลอมสังคมไทยให้เกิดความหลากหลายทางพิธีกรรม ความเชื่อ ศิลปะ และโครงสร้างครอบครัว ภาษาจีนกลายเป็นแก่นของความศรัทธา ค่านิยม และศิลปะที่ฝังรากอยู่ในชุมชนไทยหลายพื้นที่จนถึงปัจจุบัน และเป็นรากฐานสำคัญของพหุวัฒนธรรมที่สะท้อนอัตลักษณ์ไทยในหลากหลายมิติ

การเปลี่ยนแปลงของการใช้ภาษาจีนในสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

เมื่อวิเคราะห์จากบทบาทของภาษาจีนในสังคมไทยในอดีตแล้ว พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในหลายด้าน ในอดีตภาษาจีนในไทยมีสถานะจำกัดอยู่ในกลุ่มคนเชื้อสายจีน โดยมักใช้ในครัวเรือน ธุรกิจท้องถิ่น และศาสนพิธี ภาษาจีนที่ใช้ส่วนใหญ่มาจากภาษาถิ่น เช่น จีนแต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน หรือไหหลำ ซึ่งไม่ได้มีมาตรฐานกลาง และไม่ถูกรวมเข้าในระบบการศึกษาของไทย เนื่องจากนโยบายกลืนกลายในช่วงรัชกาลที่ 6 ที่จำกัดการใช้ภาษาจีนในโรงเรียนเอกชนอย่างเข้มงวด (Mongkolpanich &

Khemcharoen, 2025, p. 2816) ถือเป็นหนึ่งในจุดเปลี่ยนที่สำคัญของประวัติศาสตร์ภาษาจีนในสังคมไทย โดยเฉพาะในช่วงหลังปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา เมื่อความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยและจีนกลับมาดีขึ้น รัฐบาลไทยจึงเริ่มมีนโยบายเปิดกว้างมากขึ้นต่อวัฒนธรรมจีน รวมถึงการเรียนภาษาจีนในโรงเรียน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนจีนจำนวนมากถูกสั่งให้ปิดหรือปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้สอนเป็นภาษาไทยในช่วง พ.ศ. 2480 ตามนโยบายสร้างชาติของรัฐบาลไทย (Lertpusit, 2023) แต่ต่อมาก็ได้รับการฟื้นฟูและเปิดสอนในสถานศึกษา หลังจากความสัมพันธ์ไทย-จีนได้รับการฟื้นฟูในช่วง พ.ศ. 2530 – 2540 บทบาทของภาษาจีนในประเทศไทยเริ่มเปลี่ยนไปจากภาษาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ ไปสู่การเป็นภาษาต่างประเทศเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการทูต โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนมัธยมหลายแห่งในประเทศไทยเริ่มเปิดวิชาภาษาจีนกลางในฐานะวิชาเลือกเสรี และต่อมาขยายเป็นหลักสูตรพิเศษหรือห้องเรียนภาษาจีนโดยเฉพาะ ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้จัดตั้งสาขาวิชาภาษาจีนโดยเฉพาะ พร้อมทั้งความร่วมมือกับสถาบันขงจื่อ (Confucius Institute) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจีนในการส่งครูเจ้าของภาษามาสอนในประเทศไทย การมีสถาบันขงจื่อในไทยนับว่าเป็นการทูตวัฒนธรรมที่ทรงพลังของจีน และเป็นกลไกสำคัญในการขยายอิทธิพลของจีนผ่านภาษานั่นเอง

เมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือบทบาทของภาษาจีนในสังคมไทย พบว่า ภาษาจีนกลายเป็นทุนการศึกษาใหม่ที่เป็นช่องทางในการเข้าศึกษาต่อทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยจีนที่มีทุนการศึกษารองรับนักเรียนไทยอย่างมาก (Thai China Education Service Center, 2025) ทำให้ภาษาจีนกลายเป็นช่องทางของการเคลื่อนย้ายทางสังคมอีกรูปแบบหนึ่ง บทบาททางการศึกษาของภาษาจีนยังส่งผลให้เกิดการสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจและอาชีพ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาภาษาจีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นภาษาสำคัญทางเศรษฐกิจที่ได้รับความสนใจมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมไทย โดยเฉพาะภายหลังจากการเติบโตของเศรษฐกิจจีนและการขยายอิทธิพลของบริษัทจีนในเวทีโลก ภาษาจีนจึงไม่ใช่เพียงภาษาที่เรียนเพื่อรักษารากเหง้าอีกต่อไป แต่กลายเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา และตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การค้าระหว่างประเทศ โลจิสติกส์ การบิน และการบริการลูกค้าชาวจีน ทักษะภาษาจีนเป็นจุดแข็งที่นายจ้างต้องการอย่างยิ่ง ตัวอย่างเช่น สายการบินในประเทศไทยมักระบุคุณสมบัติรับสมัครว่า “หากสื่อสารภาษาจีนได้จะพิจารณาเป็นพิเศษ” บริษัทจีนชั้นนำที่ขยายตลาดมายังประเทศไทย เช่น Alibaba, JD Central, Huawei และ Zoomlion ล้วนมีความต้องการแรงงานที่ใช้ภาษาจีนได้ ผลคือผู้เรียนภาษาจีนจำนวนมากมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางอาชีพหรือเพื่อเข้าสู่สายงานที่มีค่าตอบแทนสูง

ในด้านภาษาจีนกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ ประเทศไทยยังคงเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางยอดนิยมของนักท่องเที่ยวจีน โดยหลังสถานการณ์โควิด-19 การท่องเที่ยวมีการฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง เห็นได้จากปี พ.ศ. 2566 ที่ประเทศไทยต้อนรับนักท่องเที่ยวจีนประมาณ 3.5 – 5 ล้านคน (Ministry of Tourism & Sport, 2023) พ.ศ. 2567 ประมาณ 6.7 ล้านคน (Ministry of Tourism & Sport, 2024) และคาดการณ์ว่าปี พ.ศ. 2568 นักท่องเที่ยวจีนที่มาเที่ยวประเทศไทยจะมีจำนวน 7.5 ล้านคน เติบโตร้อยละ 11.4 จากปี พ.ศ. 2567 หรือกลับมาร้อยละ 68 ของจำนวนนักท่องเที่ยวจีนเที่ยวไทยในปี พ.ศ. 2562 (11.1 ล้านคน) (Kasikorn Research Center, 2025) ทำให้ภาษาจีนยังคงเป็นภาษาจำเป็นในการสื่อสารทางธุรกิจ หน่วยงานท้องถิ่นและเอกชนในจังหวัดท่องเที่ยวสำคัญ เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต และสมุย ยังคงมีการจัดอบรมภาษาจีนขั้นพื้นฐานให้แก่มัคคุเทศก์ พนักงานโรงแรมร้านอาหาร และผู้ค้าปลีก เพื่อรองรับกลุ่มลูกค้าชาวจีน ซึ่งสร้างแรงจูงใจทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด อุตสาหกรรมการบินระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว บัตรโดยสารเครื่องบินมีราคาถูกลง ทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนนิยมเดินทางมาประเทศไทยมากขึ้น (Qin,Keawsuwan, & Thaveewatanaseth, 2024, p. 139) ในทางสังคม ภาษาจีนยังสร้างแรงจูงใจในฐานะทุนทางสังคม โดยเฉพาะสำหรับนักเรียน นักศึกษา หรือผู้ประกอบการที่ต้องการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยจีน

ซึ่งมีทุนให้กับนักเรียนไทยจำนวนมาก เข้าสู่งานด้านการต่างประเทศ การทูต หรือโครงการความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น “One Belt One Road” ประกอบธุรกิจร่วมทุนกับนักลงทุนจีนในไทย เช่น โครงการรถไฟความเร็วสูง EEC และเขตอุตสาหกรรมระยอง ภาษาจีนจึงไม่ได้เป็นเพียงภาษาที่สองอีกต่อไป แต่เป็นเครื่องมือที่สร้างโอกาสในทางเศรษฐกิจทั้งในระดับบุคคลและระดับประเทศ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบบทบาทภาษาจีนในมิติต่าง ๆ อดีตและปัจจุบัน

ประเด็น	อดีต	ปัจจุบัน
สถานะของภาษาจีน	ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์จีน ใช้ภายในครอบครัวและชุมชนเฉพาะ	ภาษาต่างประเทศที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงใช้ในวงกว้าง
แรงจูงใจหลัก	– รักษารากวัฒนธรรม – ใช้ในธุรกิจครอบครัว – ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา	– เพิ่มโอกาสทางอาชีพ – ศึกษาต่อในจีน – ใช้ในธุรกิจ ท่องเที่ยว โลจิสติกส์
รูปแบบการเรียนรู้	เรียนจากครอบครัว/โรงเรียนจีนเอกชนเฉพาะกลุ่ม	– เรียนในโรงเรียนรัฐ/เอกชนทั่วไป – หลักสูตรวิชาภาษาจีนในมหาวิทยาลัย – ออนไลน์/ติวเตอร์
สาขาอาชีพที่เกี่ยวข้อง	– พ่อค้าท้องถิ่น – ร้านยาจีน – พิธีกร/นักแสดงงิ้ว	– มัคคุเทศก์ – พนักงานสายการบิน – ธุรกิจนำเข้า–ส่งออก – นักการทูต นักแปล ครูภาษาจีน
บทบาททางเศรษฐกิจ	สร้างเครือข่ายการค้าในชุมชนจีน	ขับเคลื่อนเศรษฐกิจระหว่างประเทศสร้างรายได้จากภาคบริการ/ท่องเที่ยว/การลงทุนจากจีน
การยอมรับในสังคมไทย	จำกัดในชุมชนชาวจีนบางกลุ่มบางช่วงเวลารัฐควบคุม	ได้รับการยอมรับในวงกว้างเป็นภาษาที่โรงเรียนรัฐและเอกชนต่าง ๆ สนับสนุน
มิติทางสังคมวัฒนธรรม	เชื่อมโยงกับศาสนา ประเพณี และความเชื่อของชาวจีน	เป็นสื่อกลางข้ามวัฒนธรรมสร้างภาพลักษณ์การศึกษาและอาชีพที่ทันสมัย

ภาษาจีนในยุคปัจจุบันได้เปลี่ยนสถานะจากภาษาวัฒนธรรมมาเป็นภาษาสร้างรายได้ การเรียนรู้ภาษาจีนในสังคมไทยจึงมีแรงจูงใจที่หลากหลาย ทั้งในเชิงอาชีพ การแข่งขัน และการวางแผนอนาคตของเยาวชน ซึ่งส่งผลให้ภาษาจีนกลายเป็นภาษาที่ถูกทำให้เป็นสากลในพื้นที่ของคนไทยโดยไม่จำกัดอยู่ที่เชื้อชาติหรือสายเลือดอีกต่อไป

การเปลี่ยนผ่านจากมรดกวัฒนธรรมสู่เครื่องมือทางเศรษฐกิจ

Jaiuea et al. (2015, p. 14) อธิบายความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ว่าเป็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่แสดงออกถึงความเป็นมาและเอกลักษณ์ของคนในชุมชนที่ได้สืบทอดต่อกันมาจากอดีตสู่ปัจจุบันและอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นมรดกส่งต่อไปยังคนรุ่นหลัง โดยมรดกวัฒนธรรมจะต้องแสดงให้เห็นถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคุณค่าทางสังคม ซึ่งหากพิจารณาภาษาจีนในบริบทของสังคมไทยจะเห็นได้ว่า ในอดีตภาษาจีนถูกใช้เป็นภาษาหลักในครอบครัวและชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ถ่ายทอดผ่านสายสัมพันธ์ในครอบครัวและระบบการศึกษาแบบจีน ส่งเสริมการธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และวัฒนธรรมของชาวจีนในประเทศไทย ดังนั้น ภาษาจีนจึงนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความเป็นมาและคุณค่าทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์จีนในสังคมไทยอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ภาษาจีนได้เปลี่ยนผ่านบทบาทจากการเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไปสู่การเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย โดยกลายเป็นภาษาต่างประเทศที่มีความนิยมสูงและถูกใช้อย่างแพร่หลายในหลายบริบทดังนี้

บทบาทด้านการศึกษา

ภาษาจีนกลายเป็นภาษาต่างประเทศที่มีผู้เรียนมากเป็นอันดับ 2 รองจากภาษาอังกฤษ และมีแนวโน้มที่จะแซงหน้าภาษาญี่ปุ่น ฝรั่งเศส หรือภาษาอื่น ๆ ที่เคยได้รับความนิยมมาก่อนหน้า อีกทั้งได้รับแรงผลักดันจากภาคนโยบายและสถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมการเปิด “ห้องเรียนพิเศษภาษาจีน” ในโรงเรียนระดับมัธยมทั่วประเทศ ภายใต้ชื่อโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร โครงการห้องเรียนสองภาษา ซึ่งเริ่มจากโรงเรียนขนาดใหญ่ในเมือง และค่อย ๆ ขยายสู่โรงเรียนในต่างจังหวัด มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนในไทย เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้ตั้งสาขาภาษาจีนหรือคณะจีนศึกษาโดยเฉพาะ และยังร่วมมือกับสถาบันขงจื่อของรัฐบาลจีนเพื่อพัฒนาหลักสูตรและส่งอาจารย์เจ้าของภาษาเข้ามาสอน จากข้อมูลสถิติการศึกษาของประเทศไทยพบว่า ความสนใจในการเรียนภาษาจีนได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวโน้มจำนวนนักเรียนที่เรียนภาษาจีนในระดับต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในช่วงหลายปีที่ผ่านมา (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2022) นอกจากนี้ โรงเรียนเอกชนชั้นนำจำนวนมากได้เปิดหลักสูตรภาษาจีนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และสถาบันสอนภาษาจีนเอกชนในไทยก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ รวมถึงแพลตฟอร์มการเรียนรู้ภาษาจีนออนไลน์ระดับโลก เช่น LingoAce และ GoEast Mandarin ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเข้าถึงและส่งเสริมการเรียนภาษาจีนในปัจจุบัน (LingoAce, n.d.; GoEast Mandarin, n.d.)

บทบาทในตลาดแรงงาน

ในช่วง 5–10 ปีที่ผ่านมา บทบาทของภาษาจีนในตลาดแรงงานไทยได้เปลี่ยนแปลงจากการเป็นทักษะเสริมไปสู่คุณสมบัติจำเป็น โดยเฉพาะในอาชีพที่เกี่ยวข้องกับบริษัทจีนและการค้าระหว่างประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของเศรษฐกิจจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการลงทุนโดยตรงในประเทศไทยซึ่งมีอัตราการเติบโตต่อเนื่อง โดยจีนเป็นหนึ่งในประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนโดยตรง (Foreign Direct Investment: FDI) ในไทยสูงสุดในช่วงหลายปีที่ผ่านมา (Asia Society Policy Institute, 2022) ภาษาจีนจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ การท่องเที่ยว การโรงแรม รวมถึงธุรกิจเทคโนโลยีและอีคอมเมิร์ซ

จากการศึกษางานวิจัยของ Wang and Hu (2025) ยังพบว่า การมีทักษะภาษาจีนมีความสัมพันธ์กับระดับรายได้และโอกาสในการเคลื่อนย้ายงานของแรงงานไทยอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนว่าภาษาจีนมิใช่เพียงภาษาต่างประเทศอีกต่อไป แต่ได้กลายเป็นเครื่องมือทางภาษาที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ภาษาจีนกลายเป็นภาษาที่นายจ้างต้องการมากที่สุดรองจากภาษาอังกฤษ การศึกษาของ Ketngam (2018, pp. 1 – 2) พบว่า ทักษะภาษาจีนติดอันดับทักษะทางภาษาที่นายจ้างต้องการสูงสุดเป็นอันดับ 2 รองจากภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์และนำเข้า–ส่งออก การท่องเที่ยวและโรงแรม เทคโนโลยีและอีคอมเมิร์ซ (Ma, Bunkrong, & Gao, 2025, p. 8) แนวโน้มการสอบวัดระดับความรู้ภาษาจีน (Hanyu Shuiping Kaoshi: HSK) ก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากงานวิจัยของ Wu and Li (2023) อธิบายว่า อัตราการสอบวัดระดับภาษาจีน HSK ในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะในระดับ 3 และระดับ 4 ซึ่งมีอัตราการสอบผ่านมากกว่าร้อยละ 90 แสดงให้เห็นถึงความสนใจและความสามารถของผู้เรียนภาษาจีนในระดับกลาง อย่างไรก็ตาม อัตราการสอบผ่านในระดับ 5 ยังคงต่ำกว่าอย่างเห็นได้ชัด สะท้อนให้เห็นถึงความยากของข้อสอบที่เพิ่มขึ้นอย่างมากในระดับที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า ภาษาจีนไม่ได้เป็นเพียงภาษาของลูกหลานชาวจีนเท่านั้น แต่ได้กลายเป็นใบเบิกทางสู่โอกาสใหม่ ๆ ทั้งในด้านการศึกษาต่อ การทำงาน และการขอรับทุนการศึกษาจากจีน ปัจจุบันผู้เข้าสอบ HSK ในไทยไม่ได้จำกัดเฉพาะนักเรียนเชื้อสายจีน แต่ยังรวมถึงครูไทยที่ต้องการเปลี่ยนสายอาชีพไปสอนภาษาจีนในโรงเรียนไทย นักศึกษาสาขาธุรกิจที่ต้องการสมัครงานในสายงานจีน ผู้ประกอบ

การวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ที่ต้องการติดต่อกับซัพพลายเออร์จากจีน เป็นต้น

ภาษาจีนในสังคมไทยกำลังเปลี่ยนจากภาษาวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม สู่การเป็นทักษะทางอาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการสูง โดยเฉพาะในธุรกิจท่องเที่ยว การค้าระหว่างประเทศและเทคโนโลยี ผู้เรียนไทยจำนวนมากเริ่มมองภาษาจีนเป็นเครื่องมือสร้างโอกาส ไม่ว่าจะเพื่อศึกษาต่อ สมัครงาน หรือประกอบธุรกิจ ส่วนหนึ่งสะท้อนจากการสอบ HSK ที่เพิ่มขึ้น และการเติบโตของอาชีพล่ามนักแปล ฯลฯ (Piyasatit, 2022, p. 42) แสดงให้เห็นว่า ภาษาจีนไม่ใช่แค่ภาษา แต่เป็นทุนความรู้ที่ขับเคลื่อนอาชีพและเศรษฐกิจไทยในอนาคต

บทบาททางสังคมและวัฒนธรรม

ความสามารถในการพูดภาษาจีนเริ่มกลายเป็นสัญลักษณ์ทางสังคมที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถและความทันสมัย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน คนทำงานรุ่นใหม่ และผู้ปกครองที่มองภาษาจีนในฐานะเครื่องมือสร้างอนาคต โรงเรียนหลายแห่ง โดยเฉพาะในภาคเอกชนและโรงเรียนสาธิตนำเสนอภาษาจีนเป็นจุดขายของคุณภาพการศึกษา เช่น หลักสูตร 3 ภาษา (ไทย–อังกฤษ–จีน) ห้องเรียนพิเศษภาษาจีน หรือการแลกเปลี่ยนนักเรียนกับจีน การเรียนภาษาจีนจึงกลายเป็นทางเลือกหลัก แม้ในครอบครัวที่ไม่มีรากเหง้าชาติพันธุ์จีน จึงนับเป็นข้อดีของการขยายโอกาสการศึกษาและอาชีพที่คนไทยที่พูดภาษาจีนได้มีโอกาสมากขึ้น สามารถสมัครงานในบริษัทต่างชาติ และประกอบธุรกิจระหว่างประเทศได้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนมุมมองต่อภาษาจีน จากที่เคยถูกมองว่าเป็นภาษาของคนจีนโดยเฉพาะ กลายเป็นภาษาสากลที่ใครก็เรียนได้ และยังสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนสนใจการเรียนรู้หลายภาษา ทำให้การเรียนภาษาที่สามไม่ถูกมองว่าเป็นภาระ แต่เป็นการเพิ่มศักยภาพและเปิดโลกทัศน์มากขึ้นด้วย

แต่ถึงแม้จะมีข้อดีและการสนับสนุนจากหลายฝ่าย ในบางแง่มุมยังมีข้อเสียหรือผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น การสร้างภาพลักษณ์ชนชั้นกลางใหม่ผ่านภาษา การเรียนภาษาจีนในบางพื้นที่ยังจำกัดอยู่ในกลุ่มที่มีทุนทางสังคมหรือเศรษฐกิจ อาจทำให้เกิดการแบ่งแยกเชิงโอกาสทางการศึกษา เช่น โรงเรียนสองภาษาหรือโรงเรียนนานาชาติที่มีหลักสูตรภาษาจีนมักมีค่าเทอมที่สูงมาก ซึ่งอยู่นอกเหนือความสามารถในการเข้าถึงของผู้มีรายได้น้อย บางกรณีผู้เรียนอาจใช้ภาษาจีนได้ดี แต่ยังไม่เข้าใจรากวัฒนธรรมของภาษานั้นจริง ๆ อาจเกิดความคลาดเคลื่อนทางอัตลักษณ์ ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาจึงไม่ควรจำกัดอยู่แค่เพียงการสื่อสารหรือการใช้งานด้านใดด้านหนึ่ง แต่ควรเรียนรู้และเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมภาษานั้น ๆ ด้วย โดยเฉพาะในยุคที่จีนมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจและสื่อโลก อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมภาษาจีนควรตั้งอยู่บนฐานของโอกาสที่เท่าเทียมและความเข้าใจเชิงวัฒนธรรมมากกว่าค่านิยมภายนอก เพื่อให้ภาษานี้ไม่เพียงแค่มีมูลค่า แต่มีความหมายในชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

สรุปคือ ภาษาจีนได้เปลี่ยนผ่านจากมรดกทางวัฒนธรรมสู่เครื่องมือทางเศรษฐกิจ โดยมีบทบาทสำคัญในการศึกษา การจ้างงาน และสังคม เป็นหนึ่งในตัวอย่างของการที่ภาษาเป็นทั้งทุนทางวัฒนธรรมและเครื่องมือทางเศรษฐกิจที่สามารถสร้างอิทธิพลระดับบุคคลจนถึงระดับประเทศได้อย่างชัดเจน

ภาษาจีนในสังคมไทยในมิติต่าง ๆ และข้อเสนอแนะ

การศึกษาภาษาจีนในสังคมไทยมีหลากหลายมิติจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น อธิบายเป็นประเด็นรายมิติได้ดังนี้

1. มิติทางประวัติศาสตร์และสังคม จากภาษาถิ่นสู่ภาษามาตรฐาน ในอดีตภาษาจีนที่แพร่หลายและมีอิทธิพลมากที่สุดในสังคมไทย คือ ภาษาจีนแต้จิ๋ว ซึ่งเป็นภาษาของกลุ่มผู้อพยพชาวจีนกลุ่มใหญ่ที่สุดที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย (Skinner, 1957) ภาษาจีนแต้จิ๋วมีบทบาทสำคัญในการค้าขายและการก่อร่างสร้างตัวของชุมชนชาวจีนในไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ และเมืองท่าสำคัญ ซึ่งการหลอมรวมทางสังคมผ่านการแต่งงานข้ามเชื้อชาติระหว่างชาวจีนกับคนไทย (Skinner, 1957) และนโยบายชาตินิยมของไทยในอดีตได้ส่งผลให้คนไทยเชื้อสายจีนรุ่นหลังจำนวนมากหันมาใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลักในชีวิตประจำวัน ทำให้ภาษาจีนถิ่นเริ่มลดบทบาทลง ภายหลังต่อมา ภาษาจีนกลางกลายเป็นภาษาจีนมาตรฐานที่ได้รับการส่งเสริมและมีบทบาทเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด ทำให้ภาษาจีนกลับมามีความสำคัญ

ในฐานะภาษาที่สองรองจากภาษาอังกฤษในระบบการศึกษาไทย (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, 2022)

2. มิติทางเศรษฐกิจ การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศของจีนได้สร้างความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาจีนเป็นอย่างมากในประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคบริการ สินค้าอุตสาหกรรม และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการขยายตัวของบริษัทจีนในไทย (Public Relations Department, 2025; Pasona Thailand, n.d.) ภาษาจีนจึงกลายเป็นทุนทางภาษาที่เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงอาชีพที่มีรายได้สูงในภาคธุรกิจ การท่องเที่ยว การค้า และการลงทุน โดยเฉพาะในบริษัทข้ามชาติ หรือธุรกิจที่มีความเชื่อมโยงกับจีน ทำให้บุคคลและองค์กรให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ภาษาจีนเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่างมาก (Zhong, 2022, as cited in Fan & Pianchana, 2024, p. 297)

3. มิติทางการศึกษา ความต้องการที่เพิ่มขึ้นได้นำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของการศึกษาภาษาจีนในประเทศไทย โดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านความร่วมมือกับจีน เช่น การจัดตั้งสถาบันขงจื่อและห้องเรียนขงจื่อ และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ภาษาจีนได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (Ministry of Education, Thailand, 2018) มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เริ่มเปิดหลักสูตรพิเศษ เช่น Chinese International Education และ Business Chinese นอกจากนี้ การเข้าถึงการเรียนภาษาจีนที่มีคุณภาพสูง เช่น หลักสูตรในโรงเรียนนานาชาติ หรือการเรียนพิเศษ มักมีค่าใช้จ่ายสูง ทำให้จำกัดอยู่ในกลุ่มที่มีทุนทางสังคมหรือเศรษฐกิจ และอาจนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ชนชั้นกลางใหม่ที่ใช้ภาษาจีนเป็นเครื่องมือในการยกระดับหรือธำรงสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจของตนเอง (Bourdieu, 1986)

4. มิติทางวัฒนธรรม ภาษาจีนยังคงเป็นส่วนสำคัญของอัตลักษณ์สำหรับชาวไทยเชื้อสายจีน โดยเฉพาะในพิธีกรรมและธรรมเนียมปฏิบัติ เช่น การไหว้บรรพบุรุษ การจัดงานเทศกาล หรือการใช้คำเรียกญาติแบบจีน (Skinner, 1957) การเรียนรู้ภาษาจีนมีความสำคัญมากกว่าเพียงแค่การเรียนรู้ภาษา แต่ยังเป็นการเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรม สะท้อนผ่านความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมอันใกล้ชิดระหว่างไทย–จีน นอกจากนี้ ภาษาจีนยังเป็นช่องทางหลักในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างสองประเทศ โดยส่งเสริมกิจกรรมทางวัฒนธรรมผ่านสถาบันและองค์กรต่าง ๆ เช่น สถาบันขงจื่อ เป็นต้น

จากบริบทที่กล่าวมาข้างต้น เสนอแนะให้มีการศึกษาหรือขยายผลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางและนวัตกรรมการสอนภาษาจีนสำหรับผู้เรียนชาวไทยโดยเฉพาะ เพื่อยกระดับความสามารถให้ผ่านเกณฑ์ HSK ระดับสูง โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่หลากหลาย และตอบโจทย์ความท้าทายในการเรียนภาษาจีน

ด้านสังคมของผู้เรียน ควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงแรงจูงใจ รูปแบบการเรียนรู้ และอุปสรรคที่แท้จริงของผู้เรียนภาษาจีนชาวไทย ทั้งในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา และบุคลากรวัยทำงาน เพื่อให้สามารถออกแบบกลยุทธ์การสนับสนุนและขยายโอกาสการเรียนรู้ภาษาจีนที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึงและลดความเหลื่อมล้ำ

ด้านการประเมินผลและการเตรียมตัวสอบ HSK ควรวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรการสอนของไทยกับข้อกำหนดของการสอบ HSK เพื่อพัฒนาแนวทางการเตรียมตัวสอบที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการส่งเสริมบทบาทภาษาจีนในภาคส่วนต่าง ๆ ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงบทบาทที่เพิ่มขึ้นของภาษาจีนในภาคธุรกิจ ภาครัฐ และสาขาเฉพาะทาง เช่น การแพทย์ วิศวกรรม เพื่อพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้เฉพาะทาง รวมถึงส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม

ด้านการอนุรักษ์และสืบทอดภาษาเพื่อวัฒนธรรม ควรมีการวิจัยเชิงสังคมภาษาศาสตร์และมานุษยวิทยาเพื่อสำรวจสถานะปัจจุบันของภาษาจีนถิ่นในชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน และศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในการสืบทอดภาษาจีนในฐานะภาษาแม่และภาษาทางวัฒนธรรมภายในครอบครัวและชุมชนในบริบทสังคมปัจจุบัน

สรุป

ภาษาจีนในบริบทของสังคมไทยทำให้เห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์จีนที่เคยจำกัดอยู่ในครอบครัว ชุมชน และพิธีกรรม มาสู่การเป็นภาษาที่มีบทบาททางเศรษฐกิจ การศึกษา และการทูตในระดับมหภาคอย่างชัดเจน การเปลี่ยนแปลงนี้มีรากฐานจากประวัติศาสตร์การอพยพของชาวจีนสู่ประเทศไทย และได้รับการหล่อหลอมร่วมกับบริบทของรัฐไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ในด้านเศรษฐกิจ ภาษาจีนได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนแรงงาน การลงทุน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากที่จีนมีบทบาทเชิงรุกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาษาจีนจึงไม่ใช่เพียงภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร แต่กลายเป็นเครื่องมือทางเศรษฐกิจที่เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงอาชีพที่มีรายได้สูงในหลากหลายภาคส่วน อาทิ การท่องเที่ยว การค้าระหว่างประเทศ และอุตสาหกรรมบริการ นำไปสู่ความต้องการบุคลากรที่มีทักษะทางภาษาจีนในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกัน ในด้านการศึกษา การเรียนการสอนภาษาจีนได้รับการส่งเสริมต่อเนื่องทั้งในระบบโรงเรียนและในรูปแบบแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อรองรับความต้องการของตลาดแรงงานและกลุ่มเยาวชนที่ต้องการทักษะภาษาจีนเพื่อแข่งขันในเวทีนานาชาติ ทั้งนี้ ยังมีแนวโน้มว่ารัฐบาลและสถาบันการศึกษาจะร่วมกันพัฒนาหลักสูตรและระบบประเมินสมรรถนะภาษาจีนที่มีความเป็นสากลมากขึ้น

ดังนั้น การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาจีนในประเทศไทยควรดำเนินไปควบคู่กับการสร้างระบบสนับสนุนที่มั่นคง ทั้งในระดับนโยบาย โครงสร้างพื้นฐาน และความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อให้ภาษาจีนไม่เพียงเป็นภาษาต่างประเทศที่ได้รับความนิยมเท่านั้น แต่ยังเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ทางการทูตในยุคโลกาภิวัตน์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

Asia Society Policy Institute. (2022). *Balancing act: Assessing China's growing economic influence in ASEAN*. Retrieved from https://asiasociety.org/policy-institute/balancing-act-assessing-chinas-growing-economic-influence-asean

Baker, C. & Phongpaichit, P. (2017). *A history of Thailand.* (3rd ed.). Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.

Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. G. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Westport, CT: Greenwood Press.

Buaphuan, N. (2017). Cultural heritage and language transmission of ThaiChinese in Doi Mae Salong, Chiang Rai Province. *Dusit Thani College Journal*, *11*(3), 282–295. Retrieved from https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldtc/article/view/118677 [In Thai]

Chantharonanon, P. (2025). Where did the Chinese in Thailand come from? Tracing the history of early migration to cultural integration. *Silpa-mag*. Retrieved from https://www.silpa-mag.com/history/article_26173 [In Thai]

Editorial Board. (2019). *The Chinese and the founding of Bangkok*. Retrieved from https://www.muangboranjournal.com/post/The-Chinese-and-the-founding-of-Bangkok [In Thai]

Edwards, J. (2009). *Language and identity*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.

Embree, J. (1950). Thailand: A loosely structured social system. *American Anthropologist*, 52, 181–193. https://doi.org/10.1525/AA.1950.52.2.02A00030

Fan, A. & Pianchana, T. (2024). A study on Chinese language learning motivation of Thai high school students based on self–determination theory. *The EUrASEANs: Journal on Global Socio–Economic Dynamics*, *3*(46), 296–305. https://doi.org/10.35678/2539–5645.3(46).2024.295–305

Giles, H. & Johnson, P. (1987). Ethnolinguistics: A social psychological perspective. In J. C. Turner (Ed.), *The social psychology of ethnic relations* (pp. 199–229). Pergamon.

GoEast Mandarin. (n.d.). *Official website of GoEast Mandarin*. Retrieved from https://goeastmandarin.com/resources/

Jaiuea, M., Jaiuea, P., & Singhasena, P. (2023). The learning model of Chinese communication for cultural tourism of community enterprise in Chinese community, Tha Uthen District, Nakhon Phanom Province. *Journal of Education MCU, 11*(2), 459–471. Retrieved from https://so02.tci–thaijo.org/index.php/jemri/ article/ view/276173 [In Thai]

Kasikorn Research Center. (2025, January 24). *Chinese tourists to Thailand expected to reach 7 million due to slow Chinese economy and high tourism competition*. Retrieved from https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k–social–media/Pages/Ch–Tourism–CIS3553–FB–2025–01–24.aspx [In Thai]

Ketngam, T. (2018). *An assessment of the benefits of foreign language proficiency to Thai employees in selected business firms in Rayong Province Thailand*. (Master's thesis, Thammasat University). Retrieved from https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_5827040154_9584_9431.pdf?utm_source=

Laomanacharoen, S. (2021). Ayutthaya–China trade in the late Ayutthaya period. *Matichon Weekly*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/weekly/column/article_390459 [In Thai]

Lavnikov, O., Leshchenko, H., Maksymenko, L., Stanishovskyi, A., Vovchasta, N., & Sheliukh, O. (2021). Formation of the future translators individual style. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, *11,* 6–11. https://doi.org/10.33543/110222611

Lertpusit, S. (2023). *From laissez–faire to restriction to cooperation: A history of Thai responses to China's influence on ThaiChinese education*. ISEAS–Yusof Ishak Institute. Retrieved from https://www.iseas.edu.sg/articles–commentaries/iseas–perspective/2023–21–from–laissez–faire–to–restriction–to–cooperation–a–history–of–thai–responses–to–chinas–influence–on–thai–chinese–education–by–sivarin–lertpusit/

LingoAce. (n.d.). *Online Chinese and English learning platform, anytime, anywhere*. Retrieved from https://www.lingoace.com/th/ [In Thai]

Liu, Q., Chaiprasert, J., & Kerdkaew, T. (2025). *Interpretations, beliefs and wisdom of the Taoist talismans in People's Republic of China. Journal of Educational Management and Research Innovation*, *7*(2), 276–289. Retrieved from https://so02.tci–thaijo.org/index.php/jemri/article/download/276173/184550/1214431 [In Thai]

Ma, C., Bunkrong, D., & Gao, C. (2025). The Mandarin advantage: How Thai university students are facilitating cross–border E–commerce for Chinese tourists in Thailand's post–COVID recovering hospitality sector. *Cogent Arts & Humanities*, *12*(1), Article 2482316. https://doi.org/10.1080/23311983.2025.2482316

Mahattanobon, W. (2012). *Sino–Siamese Chinese words: A reflection of Thai–Chinese interaction.* Bangkok: Amarin Printing and Publishing. [In Thai]

Ministry of Education, Thailand. (2018). *Chinese language classroom project, academic year 2018*. Retrieved from https://www.moe.go.th/ห้องเรียนภาษาจีน–3/ [In Thai]

Ministry of Tourism & Sport. (2023). *Tourism receipts from international tourist arrivals January – december 2023.* Retrieved from https://www.mots.go.th/images/v2022_1737615940019VE9VUklTTSBSRUNFSVBUUyBGUk9NIElOVEVSTkFUSU9OQUwgVE9VUklTVCBBUlJJVkFMUyAyMDIzIChXZWlpLnhsc3g=.xlsx [In Thai]

Ministry of Tourism & Sport. (2024). *International tourist arrivals to Thailand Jan – Nov 2024.* Retrieved from https://www.mots.go.th/news/category/759 [In Thai]

Mongkolpanich, P. & Khemcharoen, C. (2025). Chinese identity and the consciousness of ThaiChinese people today. *Thammasat Journal*, *44*(2), 34 – 52. Retrieved from https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tujo/article/view/282540 [In Thai]

Niphatsukkit, W. (2019). Economic roles of Chinese in Thailand from Ayutthaya to King Rama V. *Silpakorn University Journal of Arts*, *41*(2), 246–262. Retrieved from https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jasu/article/view/229862/156448 [In Thai]

Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. (2022). *Educational statistics, academic year 2021.* Information and Communication Technology Center, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education. [In Thai]

Insaard, O. (2020). The maintenance of the Chinese identity and collective memory from Teochiu Chinese opera literature in Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences (HUSOKKU)*, *37*(2), 258–278. Retrieved from https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HUSO/article/view/206887 [In Thai]

Pasona Thailand. (n.d.). *Compilation of trending occupations when China heavily invests in Thailand.* Retrieved from https://pasona.co.th/work/pasona-co-th-news-articles-%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A3%E0%B8%99%E0%B8%94%E0%B9%8C%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%9E%E0%B8%A1%E0%B8%B2%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%AB%E0%B8%B2%E0%B8%81/ [In Thai]

Piyasatit, P. (2021). An analysis of the needs of persons with Chinese proficiency in the Thai labor market through online information. *Journal of Library and Information Science, Srinakharinwirot University*, *14*(2), 35–47. Retrieved from https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ JLIS_SWU/article/view/250919 [In Thai]

Public Relations Department. (2025, July 15). *Chinese language – key to Asian economy.* Retrieved from https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/405597 [In Thai]

Qin, D., Keawsuwan, C., & Thaveewatanaseth, N. (2024). A study on cultural and regulatory issues to develop Chinese for airline business textbooks in Thai higher education institutions. *Ganesha Journal*, *20*(2), 137–152. Retrieved from https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan/article/view/274073 [In Thai]

The Matter. (2025, March 10). *Chineselanguage newspapers in Thailand: Their survival and adaptation.* Retrieved from https://thematter.co/social/chinese-newspaper-in-thailand/239590

Sitthichokstit, K., Han, X., & Suniphan, T. (2024). Chinese loan words in Thai and changes in meaning. *Aksornphiboon Journal*, *5*(2), 61–76. Retrieved from https://so02.tci-thaijo.org/index.php/APBJ/issue/view/17866 [In Thai]

Skinner, G. W. (1957). *Chinese society in Thailand: An analytical history*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

Thai China Education Service Center. (2025). *Scholarships to study in China for Thai students 2025: Latest updates!*. Thai China Education Service Center. Retrieved from https://www.tcesc.org/%E0%B8%97%E0%B8%B8%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%AD%E0%B8%88%E0%B8%B5%E0%B8%99-%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B 8%95%E0%B9%88%E0%B8%AD/?utm_source= [In Thai]

Wang, H. & Hu, W. (2025). The impact of Mandarin proficiency on Thai labor force. In *Proceedings of the International Conference on Informatization Economic Development and Management* (pp. 1 – 6). Atlantis Press. Retrieved from https://www.atlantis-press.com/proceedings/icbbem-25/126011844?utm_source=

Wu, Y. & Li, Q. (2023). Research on the development of Chinese teaching resources in Thailand. *Language Testing in Asia, 13*(1), 1–28. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/373234116_Research_on_the_Development_of_Chinese_Teaching_Resources_in_Thailand

ChatGPT กับการออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์: แนวทางใหม่ในการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เน้นความรู้สึกร่วมของผู้เรียน

CHATGPT AND EMOTIONALLY-DESIGNED LEARNING MATERIALS: A NEW APPROACH TO ENHANCING EMPATHETIC ENGLISH LANGUAGE LEARNING

อธิชา ธัญกิจจานุกิจ[1*]

Aticha Tankitjanukit[1*]

[1]สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ 85 ถนนแจ้งวัฒนะ ต.บางตลาด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 ประเทศไทย

[1]Panyapiwat Institute of Management, 85 Chaeng Watthana Road, Bang Talad Sub-district, Pak Kret District, Nonthaburi 11120 Thailand

*Corresponding author E-mail: aticha.tankit@gmail.com

(Received: 9 Jun, 2025; Revised: 2 Nov, 2025; Accepted: 13 Nov, 2025)

บทคัดย่อ

แนวทางใหม่ของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ChatGPT ในการสร้างสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่มีความเชื่อมโยงกับอารมณ์และประสบการณ์ของผู้เรียน โดยเน้นการพัฒนาสื่อที่สนับสนุนผู้เรียนให้รู้สึกมีส่วนร่วม (Empathic Learning) เพิ่มแรงจูงใจและคุณภาพของผลการเรียนรู้ภาษาที่สอง บทความได้อธิบายพื้นฐานทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดเรื่องอารมณ์ในการเรียนรู้ภาษา (Affective Learning) การออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์ (Emotion-driven Materials Design) และการใช้ ChatGPT ในการสร้างบริบททางภาษาอย่างสร้างสรรค์ พร้อมยกกรณีตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นถึงวิธีการประยุกต์ใช้ในบริบทของการสอนภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้บทความยังได้สรุปประโยชน์และข้อจำกัดของการใช้ ChatGPT ในการออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์ พร้อมทั้งเสนอข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้ AI อย่างมีจริยธรรมและเหมาะสมกับบริบทไทย

คำสำคัญ: ChatGPT, สื่อการเรียนรู้, อารมณ์, ภาษาอังกฤษ, ปัญญาประดิษฐ์

---

[1] *อาจารย์ กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษและการสื่อสาร สำนักการศึกษาทั่วไป*

ABSTRACT

This paper proposes a novel approach to the application of artificial intelligence, particularly ChatGPT, in the development of English language learning materials that are emotionally resonant and connected to learners' experiences. The study focuses on learning materials development that fosters learner engagement, enhances motivation, and improves second–language acquisition outcomes. The article outlines relevant theoretical foundations, including affective learning, emotion–driven materials design, and the creative use of ChatGPT in generating meaningful linguistic contexts. It also provides illustrative case examples to demonstrate practical applications within the context of secondary school English language instruction. The article concludes by discussing the benefits and limitations of using ChatGPT in the design of emotionally responsive learning materials and offers recommendations for the ethical and appropriate integration of AI in the Thai educational context.

KEYWORDS: ChatGPT, Learning Materials, Emotion, English Language, Artificial Intelligence: AI

บทนำ

การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากที่มุ่งเน้นความสามารถทางการใช้ภาษาเพียงอย่างเดียว มาสู่การทำความเข้าใจความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงบุคลิกภาพ อารมณ์ และแรงจูงใจที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด (Brown, 2007) โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาที่มีแนวโน้มการตอบสนองต่อการเรียนรู้ที่มีความรู้สึกร่วม (Emotional Connection) มากกว่าการเรียนรู้แบบท่องจำหรือเน้นไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว (Immordino-Yang, 2016; Dörnyei, 2001) การเรียนรู้ที่สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิตหรืออารมณ์ของผู้เรียนจึงถือเป็นแนวทางที่ได้รับความสนใจในงานวิจัยด้านการศึกษาทั่วโลก

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) โดยเฉพาะ ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูสามารถนำมาใช้ในการออกแบบสื่อการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งรวมถึงการสร้างบทสนทนา นิทาน กิจกรรมกลุ่ม และบทเรียนที่สามารถตอบสนองต่อบริบทเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคน (Hockly, 2023; Liu & Ma, 2023) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยและบทความส่วนใหญ่ยังคงเน้นการใช้ ChatGPT เพื่อ “สร้างสื่อทั่วไป” หรือ “ช่วยประหยัดเวลา” โดยมีการกล่าวถึงเพียงผิวเผินถึงศักยภาพในการผลิต “สื่อที่สร้างอารมณ์ร่วม” (Emotion-driven Materials) (Kasneci, Sessler, & Bannert, 2023; Rahimi & Abadi, 2023)

บทความนี้จึงมุ่งเสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการใช้ ChatGPT ในการออกแบบสื่อภาษาอังกฤษที่ส่งเสริมความรู้สึกร่วมของผู้เรียน โดยใช้กรอบแนวคิดจากจิตวิทยาการศึกษาและภาษาศาสตร์ประยุกต์ มาเชื่อมโยงกับการประยุกต์ใช้ AI เพื่อสร้างห้องเรียนที่มีความหมายและเป็นมนุษย์มากขึ้นในยุคเทคโนโลยี

กรอบแนวคิด

การสร้างสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เทคโนโลยี AI เช่น ChatGPT จำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวคิดทางทฤษฎีที่มีความน่าเชื่อถือเพื่อให้การออกแบบสื่อนั้นไม่ใช่เพียงแค่ “สร้างเนื้อหา” แต่เป็นการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อจิตใจ ความรู้สึก และความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง (Dewey, 1938; Rogers, 1969) บทความนี้เลือกใช้กรอบแนวคิดหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) อารมณ์ในการเรียนรู้ภาษา 2) การออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์ และ 3) ศักยภาพของ ChatGPT ในฐานะเครื่องมือออกแบบสื่อที่เน้นความรู้สึกร่วม

1. อารมณ์ในการเรียนรู้ภาษา

อารมณ์เป็นองค์ประกอบที่ทรงพลังในกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นความวิตกกังวล ความกลัว ความมั่นใจ หรือความสุข ล้วนส่งผลต่อความสามารถในการแปลงข้อมูล (Encoding) การประมวลผล (Processing) และการจดจำ (Retrieval) ข้อมูลทางภาษา นักวิจัย เช่น Krashen (1982) เสนอแนวคิดของ “Affective Filter Hypothesis” ที่ระบุว่า ผู้เรียนจะเรียนภาษาได้ดีเมื่อมีแรงจูงใจสูงและความวิตกกังวลต่ำ หากผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย สื่อสารได้อย่างอิสระ และได้รับการยอมรับ เขาจะสามารถเปิดรับภาษาต่างประเทศได้ดีขึ้น โดยไม่มองภาษาเป็นเพียง “โครงสร้าง” หรือ “ไวยากรณ์” แต่เป็นประสบการณ์ทางอารมณ์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน ChatGPT สามารถช่วยสร้างบทสนทนา เรื่องเล่า และแบบฝึกหัดที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เรียน เช่น ความฝัน ความกลัว ความสำเร็จ หรือความสัมพันธ์กับครอบครัว/เพื่อน ซึ่งเนื้อหาที่เชื่อมโยงกับอารมณ์เหล่านี้จะกระตุ้นให้ผู้เรียน “รู้สึก” ว่าการเรียนภาษามีความหมายและเกี่ยวข้องกับชีวิตตนเองจริง ๆ ส่งผลให้เกิดแรงขับในการเรียนรู้สูงขึ้น นอกจากนี้ Immordino-Yang (2016) ยังเน้นว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมักเกิดจาก “การเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาและอารมณ์” โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน ซึ่งอยู่ในช่วงวัยที่อารมณ์มีบทบาทต่อการรับรู้และการจดจำสูงกว่าผู้ใหญ่หลายเท่า ตัวอย่าง เช่น หากผู้เรียนได้เขียนหรือพูดเกี่ยวกับ “ความกลัวในการสอบ” “การให้กำลังใจเพื่อน” หรือ “ความฝันในอนาคต” เป็นภาษาอังกฤษ จะเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายมากกว่าการท่องคำศัพท์หรือไวยากรณ์ทั่วไป

2. การออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์

การออกแบบสื่อที่มีอารมณ์ไม่ใช่เรื่องของความสวยงามหรือการเล่าเรื่องสนุกสนานเท่านั้น แต่คือ

การตั้งใจ “วางโครงสร้างทางอารมณ์” ให้กับบทเรียนและสอดคล้องกับประสบการณ์หรือคุณค่าทางจิตใจของผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เช่น การเริ่มต้นด้วยสถานการณ์ที่ผู้เรียนรู้สึกเกี่ยวข้อง เช่น “การปลอบใจเพื่อน” “การพูดในงานอำลา” หรือ “การให้กำลังใจตนเอง” สื่อเหล่านี้ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่า “ภาษาอังกฤษไม่ได้อยู่ห่างไกล แต่เป็นสิ่งที่ใช้เพื่อสื่อสารความรู้สึกที่แท้จริงได้” ตัวอย่างของการออกแบบสื่อการเรียนรู้นี้อาจรวมไปถึงบทสนทนาในสถานการณ์จำลองที่ให้ความสำคัญกับอารมณ์และความรู้สึก นิทานที่มีสาระและแรงบันดาลใจ การเขียนข้อความสะท้อนตนเอง (Reflective Writing) และการแสดงบทบาทสมมติ (Emotional Role-play) การวางอารมณ์ในบทเรียนเหล่านี้ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้เรียนแค่ “ศัพท์” หรือ “โครงสร้างประโยค” แต่เรียนรู้วิธีสื่อสารที่มีความหมาย (Meaningful Communication)

3. ChatGPT ในฐานะเครื่องมือออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์

ChatGPT มีความสามารถสูงในการสร้างเนื้อหาภาษาอังกฤษที่สอดคล้องกับบริบทหลากหลาย ตรงตามวัตถุประสงค์ รวมถึงการปรับระดับภาษาให้เหมาะกับผู้เรียน นอกจากนี้ ChatGPT ยังสามารถตอบสนองต่อ “Prompt” หรือคำสั่งของครูเพื่อสร้างสื่อที่มีความลึกด้านอารมณ์ เช่น

1) “เขียนบทสนทนาระหว่างนักเรียนที่กำลังให้กำลังใจกันก่อนสอบ”

“Write a conversation between students who are encouraging each other before an exam.”

2) “แต่งนิทานภาษาอังกฤษที่เด็กมัธยมสามารถอ่านแล้วรู้สึกถึงความหวัง”

“Write an English short story that gives hope to secondary school students.”

3) “สร้างสถานการณ์จำลองที่นักเรียนรู้สึกผิดหวังและต้องพูดปลอบใจตนเองเป็นภาษาอังกฤษ”

“Create a simulated situation in which a student feels disappointed and has to comfort themselves in English.”

ความสามารถนี้ ทำให้ ChatGPT ไม่ได้เป็นเพียงแค่เครื่องมือ “ผลิตข้อความ” แต่สามารถทำหน้าที่เสมือน “ผู้ช่วยออกแบบบทเรียนที่เข้าใจจิตใจผู้เรียน” หากครูรู้จักใช้ให้ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม การใช้ ChatGPT จำเป็นต้องอาศัย “การป้อนคำสั่งที่เหมาะสม” (Well-crafted Prompts) และจำเป็นที่จะต้องได้รับ “การกลั่นกรองโดยครู” เพื่อควบคุมเนื้อหาให้ปลอดภัยและเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

วิธีการออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์ด้วย ChatGPT

การออกแบบสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เชื่อมโยงกับอารมณ์ของผู้เรียนเป็นกระบวนการที่ต้องผสมผสานศาสตร์ทั้งด้านภาษา จิตวิทยาการศึกษา และเทคโนโลยี AI เข้าด้วยกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ “กระตุ้นความรู้สึกร่วม” และ “มีความหมายเชิงบุคคล” ต่อผู้เรียน ในส่วนนี้ ผู้เขียนจะเสนอแนวทางการออกแบบอย่างเป็นขั้นตอน พร้อมตัวอย่างที่สามารถใช้ในห้องเรียนจริง และมีทฤษฎีรองรับจากงานวิจัย ขั้นตอนการออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์ด้วย ChatGPT สามารถแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน

1. วิเคราะห์บริบทและอารมณ์ของผู้เรียน (Learner Emotional Profiling)

ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ การรับรู้และเข้าใจบริบททางอารมณ์ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เนื่องจากอารมณ์มีอิทธิพลโดยตรงต่อการเปิดรับข้อมูลใหม่ ความมั่นใจในตนเอง ความสามารถในการจดจำภาษา และแรงจูงใจในการเรียนรู้ (Krashen, 1982; Dörnyei, 2001) แนวคิดนี้สอดคล้องกับ Affective Filter Hypothesis ซึ่งเสนอว่า หากผู้เรียนมีความเครียดหรือความวิตกกังวลสูง จะทำให้ “แผ่นกรองทางอารมณ์” (Affective Filter) ปิดกั้นข้อมูลที่ได้รับ ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนรู้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากประสบการณ์ของครูไทยและการศึกษาในกลุ่มผู้เรียนระดับมัธยมและอุดมศึกษา พบว่า ผู้เรียนภาษาอังกฤษจำนวนมากมีอารมณ์หลากหลายที่กระทบต่อการเรียนรู้ เช่น ความกลัวการพูดผิด (Fear of Making Mistakes) ความอาย/ขาดความมั่นใจ (Lack of Confidence) ความรู้สึกห่างเหินจากภาษาอังกฤษ (Lack of Connection with Content) ความคาดหวังจากครอบครัวและโรงเรียน (Performance Pressure) ความเบื่อหน่ายจากสื่อการเรียน

แบบเดิม (Disengagement) โดยเฉพาะในห้องเรียนที่เน้นการสอนแบบ Grammar Translation หรือเน้นการท่องจำ ผู้เรียนมักรู้สึกว่า “ภาษาอังกฤษไม่เกี่ยวข้องกับชีวิต” ทำให้ขาดแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) (Noom-Ura, 2013; Wichadee, 2018; Krashen,1982) ซึ่งคุณครูสามารถออกแบบเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์บริบทและอารมณ์ของผู้เรียนได้จากการทำแบบสอบถามง่าย ๆ การสะท้อนตนเอง (Self-reflection) หรือการสังเกตจากกิจกรรมกลุ่ม

2. กำหนดวัตถุประสงค์ทางภาษาและอารมณ์ร่วมกัน (Integrative Learning Objectives)

ในบริบทของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษยุคใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การกำหนดวัตถุประสงค์ของบทเรียนจึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียง “วัตถุประสงค์ทางภาษา” เช่น โครงสร้างไวยากรณ์ คำศัพท์ หรือทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนเท่านั้น แต่ควรพิจารณาวัตถุประสงค์ทางอารมณ์ (Affective Objectives) ควบคู่ด้วย เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นมนุษย์ และส่งเสริมแรงจูงใจภายในของผู้เรียน (Dörnyei, 2001; Immordino-Yang, 2016) แนวทางนี้เรียกว่า Integrative Learning Objectives หรือการผนวกรวมวัตถุประสงค์ทางภาษาและอารมณ์เข้าด้วยกัน โดยถือเป็นหัวใจสำคัญของการออกแบบ “สื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์” (Emotion-driven Materials)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างการผนวกรวมวัตถุประสงค์

กิจกรรม	วัตถุประสงค์ทางภาษา	วัตถุประสงค์ทางอารมณ์
เขียนจดหมายถึงตนเองในอนาคต	ใช้ future tense และคำแสดงความคาดหวัง	สร้างความหวังและการมองโลกในแง่ดี
จำลองบทสนทนาปลอบใจเพื่อน	ใช้ประโยคปลอบใจ เช่น “Don’t worry”	พัฒนาความเห็นใจและการปลอบประโลม
เขียนไดอารี่วันผิดหวัง	ใช้ past tense เพื่อบรรยายเหตุการณ์	ระบายอารมณ์เชื่อมโยงกับประสบการณ์ชีวิต
เล่าเรื่องความสำเร็จเล็ก ๆ	ใช้ present perfect + positive adjectives	สร้าง self-esteem และความภาคภูมิใจ

3. สร้างสื่อร่วมกับ ChatGPT โดยใช้ Prompt เชิงอารมณ์ (Emotion-driven Prompting)

ความสามารถที่โดดเด่นอย่างหนึ่งของ ChatGPT คือความสามารถในการตอบสนองตามอารมณ์ บริบท และสไตล์ที่ผู้ใช้ต้องการ ด้วยการออกแบบคำสั่งที่เรียกว่า Prompt ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการควบคุมรูปแบบและเนื้อหาที่ ChatGPT สร้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Prompt เชิงอารมณ์ (Emotion-driven Prompting) เป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ครูออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ภายในของผู้เรียน สร้างการมีส่วนร่วม และลดระดับตัวกรองทางอารมณ์ (Affective Filter) ที่อาจขัดขวางการเรียนรู้ภาษา (Krashen, 1982) แนวทางนี้เหมาะสมอย่างยิ่งกับผู้เรียนชาวไทยที่มักรู้สึก “กลัว ผิดพลาด อาย” เมื่อต้องใช้ภาษาอังกฤษ โดยสามารถใช้ ChatGPT สร้างสื่อที่ส่งเสริมความเห็นอกเห็นใจ ความหวัง ความกล้าหาญ ความภูมิใจ และการเยียวยาตนเอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้เชิงอารมณ์ (Immordino-Yang, 2016) Prompt ควรระบุให้ชัดเจนว่าต้องการสื่อแบบใด (บทสนทนา นิทาน จดหมาย ฯลฯ) ใช้กับกลุ่มผู้เรียนใด (เช่น ม. ปลาย, ระดับ B1) อารมณ์หลักคืออะไร โครงสร้างภาษาที่ต้องการให้ฝึก

ตัวอย่าง Prompt: “Write a short story for Thai high school students about a student who fails an exam but receives encouragement from friends. Make the story emotional but inspiring. Use simple English (CEFR A2-B1).”

ผลลัพธ์จาก ChatGPT: “Don’t worry, Mina,” said Lin, holding her friend’s hand. “One test doesn’t define who you are. You are still smart, still kind, and still strong.” Mina looked at her and smiled through tears. She never knew words could feel like a warm hug.

ตัวอย่าง Prompt: "Write an encouraging letter to 'Future Me, three years from now.' I want to practice using the Future Tense (will/be going to). Please make the tone very optimistic and hopeful about my goals and dreams (CEFR A2–B1)."

ผลลัพธ์จาก ChatGPT: Three years from now, you will have reached many of your goals. You will be stronger, happier, and more confident. Life will bring challenges, but you are going to stay positive and keep moving forward.

ตัวอย่าง Prompt: "Generate a sample diary entry (CEFR B1 level) describing a day of intense disappointment (e.g., losing a competition). The entry must be written in the Past Tense and focus on expressing feelings like sadness and frustration. The goal is to model healthy emotional venting and self-connection through writing."

ผลลัพธ์จาก ChatGPT: May 15th. I felt absolutely terrible today. The whole team worked so hard, but we lost the final game by one point. I know it was just a small sports competition, but I was so disappointed. We practiced every day last month. When the final whistle blew, my heart sank. I walked home alone. I cried a little bit when I opened the door. It was a difficult feeling. However, I talked to my coach later. She said we fought well, and that was the important thing. I realized that it is okay to feel sad, but tomorrow is a new day. I will remember this feeling, and it will push me forward.

การออกแบบกิจกรรมตามหลัก CLT และ Human-Centered Learning

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (EFL) การออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง แนวคิด Communicative Language Teaching (CLT) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจริงในสถานการณ์ต่าง ๆ ในขณะที่ Human-Centered Learning (HCL) ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจความต้องการ ประสบการณ์ และความรู้สึกของผู้เรียน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากภายในและมีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน (Dewey, 1938; Rogers, 1969) เมื่อนำหลักการเหล่านี้มารวมกัน การออกแบบกิจกรรมควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ "พูด/เขียน/แลกเปลี่ยน" ความรู้สึกและประสบการณ์ส่วนตัว ผ่านสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริง ซึ่งไม่เพียงช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมทักษะด้านอารมณ์และสังคม (Social-Emotional Learning) และการคิดเชิงวิพากษ์อีกด้วย (Pishghadam, Naji Meidani, & Khajavy, 2011)

1. หลักการสำคัญในการออกแบบกิจกรรม

1.1 เน้นความหมายและการใช้งาน (Meaningful and Authentic Communication)

กิจกรรมควรจำลองสถานการณ์ที่ผู้เรียนมีแนวโน้มจะพบในชีวิตจริง ทำให้พวกเขารู้สึกว่า สิ่งที่เรียนรู้มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้ทันที (Hymes, 1972)

1.2 กระตุ้นการมีส่วนร่วม (Engagement and Interaction) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันเองและกับครูอย่างกระตือรือร้น เพื่อสร้างโอกาสในการฝึกใช้ภาษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Littlewood, 1981)

1.3 เชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัว (Personal Connection) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ ความรู้สึก หรือความคิดเห็นส่วนตัวมาเป็นส่วนหนึ่งของบทเรียน ทำให้พวกเขารู้สึกผูกพันกับเนื้อหาและมีแรงจูงใจในการสื่อสารมากขึ้น (Rogers, 1969)

1.4 สร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย (Safe and Supportive Environment) ผู้เรียนควรรู้สึกปลอดภัยและสบายใจที่จะแสดงออกทางภาษาและความรู้สึก โดยไม่ต้องกลัวความผิดพลาดหรือการตัดสิน (Brown, 2007)

1.5 ให้ Feedback ที่สร้างสรรค์ (Constructive Feedback) เน้นการให้ข้อเสนอแนะที่ช่วยพัฒนา ไม่ใช่การจับผิด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง (Hattie & Timperley, 2007)

2. ตัวอย่างกิจกรรมที่บูรณาการ CLT และ Human-Centered Learning

กิจกรรมที่ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ โดยเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ “พูด/เขียน/แลกเปลี่ยน” ความรู้สึกผ่านสถานการณ์ต่าง ๆ

2.1 Role-play: “เพื่อนสอบตก... ให้กำลังใจอย่างไร?”

วัตถุประสงค์: พัฒนาทักษะการพูด (Speaking) การใช้ภาษาเพื่อแสดงความเห็นอกเห็นใจและให้กำลังใจ (Expressing Empathy and Encouragement) และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า

ขั้นตอนกิจกรรม

สถานการณ์: ครูตั้งสถานการณ์ให้ผู้เรียนสมมติว่า เพื่อนสนิทเพิ่งสอบตกวิชาสำคัญและรู้สึกท้อแท้

บทบาท: แบ่งผู้เรียนเป็นคู่ โดยมีบทบาท “ผู้ให้กำลังใจ” และ “ผู้ที่กำลังท้อแท้”

การปฏิบัติ: ให้เวลาแต่ละคู่แสดงบทบาทสมมุติโดยใช้ภาษาอังกฤษ เน้นการใช้ประโยคที่แสดงความเข้าใจ อวยพร และให้กำลังใจ

การแลกเปลี่ยน: หลังจากการ Role-play ให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความรู้สึกว่า “ประโยคไหนที่พูดแล้วรู้สึกดีที่สุด” หรือ “ถ้าเป็นเราจะพูดอะไรอีก?”

การประเมิน: ครูสามารถสังเกตการณ์การใช้ภาษา ความคล่องแคล่ว และการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์

2.2 Journal Writing: “เมื่อฉันรู้สึกท้อแท้... ฉันพูดอะไรกับตัวเอง?”

วัตถุประสงค์: พัฒนาทักษะการเขียน (Writing) การทบทวนและสะท้อนความรู้สึก (Self-Reflection) และการสร้าง Self-Talk เชิงบวก (Positive Self-talk)

ขั้นตอนกิจกรรม

การกระตุ้น: ครูอาจเริ่มต้นด้วยการเล่าประสบการณ์สั้น ๆ เกี่ยวกับความท้อแท้ของตนเอง หรือฉายภาพ/คลิปที่กระตุ้นอารมณ์

การเขียน: ให้เวลาผู้เรียนเขียนบันทึก (Journal) เป็นภาษาอังกฤษเกี่ยวกับช่วงเวลาที่รู้สึกท้อแท้ และสิ่งที่พวกเขาพูดกับตัวเองเพื่อก้าวผ่านช่วงเวลานั้น (อาจเป็นคำพูดให้กำลังใจ ข้อคิด หรือวิธีการจัดการอารมณ์)

การแบ่งปัน (ทางเลือก): ผู้เรียนอาจเลือกที่จะแบ่งปันสิ่งที่เขียนกับเพื่อนร่วมชั้น 1-2 คน หรือเพียงแค่อ่านให้ครูฟังเป็นการส่วนตัว เพื่อสร้างความปลอดภัยและลดความกดดัน

การประเมิน: ครูสามารถประเมินการใช้ภาษาในการเขียน ความลึกซึ้งของเนื้อหา และความสามารถในการแสดงออกทางความคิด

2.3 Peer Feedback: “ประโยคไหนที่เพื่อนเขียนแล้วคุณรู้สึกดี?”

วัตถุประสงค์: พัฒนาทักษะการอ่าน (Reading) การให้ Feedback อย่างสร้างสรรค์ (Constructive Feedback) และการเข้าใจผลกระทบของภาษาต่อความรู้สึกผู้อื่น

ขั้นตอนกิจกรรม

การนำเสนอ: ผู้เรียนแต่ละคนเขียนประโยคสั้น ๆ หรือข้อความให้กำลังใจ (จากกิจกรรม Journal หรือกำหนดหัวข้อใหม่) ลงบนกระดาษ หรือบนกระดานออนไลน์

การแลกเปลี่ยน: ให้ผู้เรียนแต่ละคนสลับกันอ่านงานของเพื่อน (อาจเป็นเพื่อน 2-3 คน)

การให้ Feedback: ผู้เรียนเขียนหรือพูด Feedback โดยเน้นที่ “ประโยคหรือคำพูดใดของเพื่อนที่อ่านแล้วรู้สึกดี หรือให้กำลังใจคุณได้” พร้อมอธิบายสั้น ๆ ว่าทำไม

การอภิปราย: ครูสรุปประโยคหรือคำพูดที่ได้รับ Feedback เชิงบวก และอภิปรายร่วมกันว่าทำไมภาษาบางอย่างถึงสามารถสร้างความรู้สึกที่ดีให้กับผู้ฟัง/ผู้อ่านได้

การประเมิน: ประเมินความสามารถในการให้ Feedback การใช้ภาษาที่สุภาพและเหมาะสม และการเข้าใจแนวคิดของการสื่อสารเชิงบวก

ประโยชน์ของการใช้ ChatGPT ในการออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์

1. การสร้างสถานการณ์และบทสนทนาที่หลากหลายและสมจริง (Diverse and Authentic Scenario Generation) ChatGPT มีความสามารถในการสร้างสถานการณ์จำลอง (เช่น Role-play) และบทสนทนาที่หลากหลายตามที่ผู้สอนกำหนดได้อย่างรวดเร็วและมีรายละเอียดสูง ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาในบริบทที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริง และสามารถกำหนดอารมณ์หรือความรู้สึกที่ต้องการให้สถานการณ์นั้น ๆ สื่อถึงได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น เช่น การให้กำลังใจ การแสดงความเสียใจ

หรือการแสดงความยินดี (Liu & Ma, 2023; Pishghadam et al., 2011)

2. การปรับแต่งเนื้อหาให้เข้ากับผู้เรียนแต่ละบุคคล (Personalized Content Adaptation) ผู้สอนสามารถใช้ ChatGPT เพื่อปรับระดับความยากง่ายของภาษา รูปแบบของสถานการณ์ หรือความซับซ้อนทางอารมณ์ให้เข้ากับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนได้ง่าย ทำให้สื่อการเรียนรู้มีความเกี่ยวข้องและท้าทายในระดับที่เหมาะสม ซึ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ของผู้เรียน (Kim, Lee, & Choi, 2023; Murphy, 2008)

3. การสร้าง Prompt สำหรับการสะท้อนความคิดและความรู้สึก (Prompt Generation for Reflection and Emotion) ChatGPT สามารถช่วยผู้สอนสร้างคำถามชี้นำ (Prompts) สำหรับกิจกรรม Journal Writing หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้สำรวจและแสดงออกถึงความรู้สึกภายในของตนเองได้อย่างลึกซึ้ง เช่น “เมื่อฉันรู้สึกท้อแท้ ฉันพูดอะไรกับตัวเอง” การสร้าง Prompt ที่เฉพาะเจาะจงนี้จะช่วยนำทางผู้เรียนในการเชื่อมโยงภาษาเข้ากับประสบการณ์ทางอารมณ์ส่วนตัว (Jeon, Yoon, & Kim, 2021)

4. การอำนวยความสะดวกในการให้ Feedback และการประเมิน (Facilitating Feedback and Assessment) แม้ว่า ChatGPT จะไม่สามารถเข้าใจอารมณ์ได้อย่างมนุษย์ แต่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการช่วยครูสร้างกรอบการให้ Peer Feedback หรือช่วยในการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดทางภาษาในงานเขียนของผู้เรียน เพื่อให้ครูสามารถให้ Feedback ที่เน้นการพัฒนาภาษาและเชื่อมโยงกับความรู้สึกร่วมได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างแบบประเมินสำหรับกิจกรรมที่เน้นการสื่อสารเชิงอารมณ์ (Hockly, 2023)

5. การลดภาระงานของผู้สอน (Reducing Teacher Workload) การใช้ ChatGPT ในการสร้างสรรค์ความคิดใหม่ออกแบบสถานการณ์ และเตรียม Prompt ช่วยประหยัดเวลาและแรงงานของผู้สอน ทำให้ครูมีเวลามากขึ้นในการสังเกตการณ์ให้คำแนะนำเฉพาะบุคคล และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนในเชิงลึก ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้เชิงอารมณ์ (Chen, Liu, & He, 2022)

ข้อจำกัดของการใช้ ChatGPT ในการออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์

1. การขาดความเข้าใจเชิงอารมณ์ที่แท้จริง (Lack of Genuine Emotional Understanding) ChatGPT เป็นแบบจำลองภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Model) ที่ทำงานบนพื้นฐานของแบบแผนข้อมูล ไม่มีความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก หรือบริบททางสังคมที่ละเอียดอ่อนได้อย่างมนุษย์ (Chukwuere, 2024; Shidiq, 2023) การตอบสนองที่สร้างขึ้นจึงอาจขาดความลึกซึ้ง ความเห็นอกเห็นใจ หรือความแตกต่างทางอารมณ์ที่จำเป็นต่อการสื่อสารในสถานการณ์ที่ซับซ้อนทางอารมณ์ ทำให้ผู้เรียนอาจไม่ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้เชิงอารมณ์ที่สมบูรณ์แบบเหมือนการปฏิสัมพันธ์กับมนุษย์

2. ความเสี่ยงของการสร้างเนื้อหาที่ขาดความถูกต้องหรือมีอคติ (Risk of Inaccurate or Biased Content) ข้อมูลที่ ChatGPT สร้างขึ้นอาจมีข้อผิดพลาด ไม่ถูกต้อง หรือมีอคติจากข้อมูลที่ใช้ในการฝึก (Training Data) ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ละเอียดอ่อนเกี่ยวกับความรู้สึกหรือค่านิยมทางสังคม การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาโดยผู้สอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นเสมอ (Adiguzel, Sahin, & Donmez, 2023; Rahimi & Abadi, 2023)

3. ศักยภาพในการลดทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และความคิดสร้างสรรค์ (Potential to Reduce Critical Thinking and Creativity) การพึ่งพา ChatGPT มากเกินไปในการสร้างเนื้อหาอาจทำให้ผู้เรียนและผู้สอนลดโอกาสในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ (Kasneci et al., 2023) ผู้เรียนอาจกลายเป็นผู้บริโภคข้อมูลมากกว่าผู้สร้างสรรค์ ซึ่งขัดกับหลักการสำคัญของการเรียนรู้เชิงอารมณ์ที่เน้นการแสดงออกและการค้นพบตนเอง

4. ข้อจำกัดทางเทคนิคและการเข้าถึง (Technical and Accessibility Limitations) การเข้าถึง ChatGPT อาจมีข้อจำกัดด้านอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ หรือค่าใช้จ่าย (โดยเฉพาะรุ่นที่ความสามารถสูงกว่า) นอกจากนี้ยังอาจเกิดปัญหาทางเทคนิค เช่น ระบบล่ม หรือการตอบสนองที่ล่าช้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อการนำไปใช้ในห้องเรียน (Shidiq, 2023)

5. ความท้าทายด้านจริยธรรมและการละเมิดลิขสิทธิ์ (Ethical and Copyright Concerns) การใช้เนื้อหาที่สร้างโดย AI อาจก่อให้เกิดประเด็นเรื่องการอ้างอิงแหล่งที่มา การละเมิดลิขสิทธิ์ หรือความเป็นเจ้าของผลงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สอนและสถาบันการศึกษาต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในการนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิชาการ (Adiguzel et al., 2023)

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

การใช้ ChatGPT ในการออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากครูผู้สอนพิจารณาข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1. ออกแบบ Prompt ที่มีความลึกทางอารมณ์ (Emotionally-aware Prompts) คำสั่งที่ใช้กับ ChatGPT ควรมีรายละเอียดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ เช่น ความกลัว ความหวัง ความมั่นใจ หรือแรงบันดาลใจ เช่น *“สร้างบทสนทนาระหว่างเพื่อนสองคนที่กำลังให้กำลังใจกันก่อนสอบภาษาอังกฤษ”*

2. เชื่อมโยงกับบริบทของผู้เรียน (Contextual Relevance) การเรียนรู้ที่เน้นความรู้สึกร่วมควรเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน เช่น การเรียน การสอบ ครอบครัว ความฝัน หรือความท้าทายในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดความหมายและแรงจูงใจในการเรียนรู้

3. ใช้ ChatGPT เป็นผู้ช่วยส่วนตัว (AI Companion) เปิดโอกาสให้นักเรียนสื่อสารกับ ChatGPT ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนหรือพูด โดยมีเป้าหมายทางอารมณ์ เช่น การระบายความเครียด การขอคำปรึกษาเรื่องการเรียน หรือการเขียนจดหมายปลอบใจตนเอง

4. ปลูกฝังทักษะจริยธรรมในการใช้ AI (Ethical AI Use) ควรแนะนำให้นักเรียนเข้าใจว่า ChatGPT เป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ด้วยวิจารณญาณ และไม่ควรนำมาใช้เพื่อการลอกเลียนแบบทางวิชาการ

5. สร้างกิจกรรมการสะท้อนอารมณ์ (Emotional Reflection Tasks) หลังการเรียนด้วยสื่อจาก ChatGPT ควรมีกิจกรรมให้ผู้เรียนสะท้อนความรู้สึก เช่น เขียนบันทึกความรู้สึก (Emotional Journaling) ระบายอารมณ์ผ่านบทสนทนา หรือแชร์ประสบการณ์ในกลุ่ม

บทสรุป

บทความนี้ได้นำเสนอแนวทางใหม่ที่น่าสนใจในการบูรณาการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ChatGPT เข้ากับการออกแบบสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงอารมณ์ (Affective Learning) และความรู้สึกร่วม (Empathy) ของผู้เรียน ในยุคที่การเรียนรู้ภาษาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การท่องจำหลักไวยากรณ์และคำศัพท์ แต่ต้องเชื่อมโยงกับประสบการณ์ส่วนตัวและบริบททางอารมณ์ของผู้เรียนเพื่อสร้างแรงจูงใจและความหมายในการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์กรอบแนวคิดสำคัญ ได้แก่ บทบาทของอารมณ์ในการเรียนรู้ภาษา (Krashen, 1982; Immordino-Yang, 2016) หลักการออกแบบสื่อเชิงอารมณ์ และศักยภาพของ ChatGPT ในการสร้างสรรค์เนื้อหาเชิงภาษา บทความได้นำเสนอ 3 ขั้นตอนหลักในการออกแบบสื่อการเรียนรู้เชิงอารมณ์ด้วย ChatGPT ได้แก่ (1) การวิเคราะห์บริบทและอารมณ์ของผู้เรียนอย่างละเอียด (2) การกำหนดวัตถุประสงค์ทางภาษาและอารมณ์ร่วมกันอย่างชัดเจน และ (3) การสร้างสื่อร่วมกับ ChatGPT โดยใช้เทคนิคการป้อนคำสั่งแบบเน้นอารมณ์ (Emotion-driven Prompting) ซึ่งแสดงให้เห็นผ่านตัวอย่างการสร้างบทสนทนาและสถานการณ์จำลองที่กระตุ้นอารมณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ บทความยังได้นำเสนอแนวทางการออกแบบกิจกรรมตามหลัก Communicative Language Teaching (CLT) และ Human-Centered Learning (HCL) โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ “พูด/เขียน/แลกเปลี่ยน” ความรู้สึกผ่านกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เช่น Role-play การเขียน Journal และ Peer Feedback เพื่อส่งเสริมทั้งทักษะทางภาษาและทักษะด้านอารมณ์และสังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้สื่อสารที่มีประสิทธิภาพและมีความเข้าใจผู้อื่น อย่างไรก็ตาม แม้ ChatGPT จะนำมาซึ่งประโยชน์มหาศาลในการช่วยผู้สอนสร้างสรรค์และปรับแต่งสื่อการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย แต่บทความก็ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดที่สำคัญของเทคโนโลยีนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดความเข้าใจเชิงอารมณ์ที่แท้จริง ความเสี่ยงในการสร้างเนื้อหาที่อาจมีอคติ รวมถึงความท้าทายด้านจริยธรรมและการพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไปจนอาจลดทอนทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยสรุป

ChatGPT มีศักยภาพที่จะเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังของผู้สอนภาษาอังกฤษในการสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้ที่เข้าถึงจิตใจและอารมณ์ของผู้เรียนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีนี้มาใช้จำเป็นต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และวิจารณญาณของผู้สอน ในการกำกับดูแล ตรวจสอบ และบูรณาการอย่างชาญฉลาด เพื่อให้มั่นใจว่า การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจะเป็นกระบวนการที่ไม่เพียงพัฒนาทักษะทางภาษา แต่ยังหล่อหลอมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีคุณภาพและเข้าใจเพื่อนมนุษย์

เอกสารอ้างอิง

Adiguzel, T., Sahin, I., & Donmez, M. (2023). Artificial intelligence in education: Potential risks and ethical dilemmas. *Educational Technology Review, 25*(3), 45–60.

Brown, H. D. (2007). *Principles of language learning and teaching.* (5th ed.). White Plains, NY: Pearson Education.

Chen, L., Liu, W., & He, J. (2022). Teacher workload reduction through AI: A case study in English language instruction. *Journal of Educational Technology Development and Exchange, 15*(2), 78–90.

Chukwuere, J. E. (2024). Exploring ChatGPT's limitations in emotional intelligence: A linguistic perspective. *AI and Society, 39*(1), 33–47.

Dewey, J. (1938). *Experience and education.* New York: Macmillan.

Dörnyei, Z. (2001). *Motivational strategies in the language classroom.* Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Hattie, J. & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research, 77*(1), 81–112.

Hockly, N. (2023). Artificial intelligence and language education: Benefits, boundaries, and best practices. *Modern English Teacher, 32*(1), 24–29.

Hymes, D. (1972). On communicative competence. In J. B. Pride & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics* (pp. 269–293). Penguin.

Immordino-Yang, M. H. (2016). *Emotions, learning, and the brain: Exploring the educational implications of affective neuroscience.* New York: W. W. Norton & Company.

Jeon, M., Yoon, H., & Kim, S. (2021). Designing reflective writing prompts for affective engagement in EFL classrooms. *Language Teaching Research, 25*(5), 637–654.

Kasneci, E., Sessler, K., & Bannert, M. (2023). ChatGPT and education: Opportunities and challenges of generative AI. *Learning and Instruction, 83,* 101736.

Kim, Y., Lee, J., & Choi, H. (2023). Personalized learning with AI tutors: Effects on motivation and engagement. *Computers & Education, 191,* 104679.

Krashen, S. D. (1982). *Principles and practice in second language acquisition.* Oxford, UK: Pergamon Press.

Liu, M. & Ma, H. (2023). Enhancing language learning through emotional scenarios in AI-powered environments. *International Journal of Educational Research, 118,* 101971.

Littlewood, W. (1981). *Communicative language teaching: An introduction.* Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Murphy, J. (2008). Encouraging meaningful language use through personalization. *English Teaching Forum, 46*(3), 16–23.

Noom-Ura, S. (2013). English-teaching problems in Thailand and Thai teachers' professional development needs. *English Language Teaching, 6*(11), 139–147.

Pishghadam, R., Naji Meidani, E., & Khajavy, G. H. (2011). Emotioncy: A new framework for emotion-based language instruction. *International Journal of Research Studies in Language Learning, 1*(1), 3–16.

Rahimi, A. & Abadi, M. K. (2023). Addressing bias in AI-generated educational content: A case for ethical AI use. *Educational Ethics Journal, 10(*2), 112–128.

Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn: A view of what education might become*. Columbus, OH: Charles Merrill.

Shidiq, A. S. (2023). Constraints of using ChatGPT in classroom contexts: A teacher's perspective. *Journal of ELT Research, 8(*2), 135–147.

Wichadee, S. (2018). The impact of a flipped classroom with cooperative learning activities on university students' learning. *International Journal of Instruction, 11*(4), 1–16.

การประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียในนวนิยายชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน*

THE CONSTRUCTION OF UTOPIAN AND DYSTOPIAN SOCIETIES IN LIU CIXIN'S THE THREE-BODY PROBLEM TRILOGY: THE EVENT OF THE GREAT WAR OF EXTINCTION

ป๋าย ลีน่า[1**], ธนพร หมูคำ[2], นราวัลย์ พูลพิพัฒน์[3] และ สุภาวดี ยาดี[4]

Bai Lina[1**], Thanaporn Mookham[2], Narawan Poonpipat [3] and Supawadi Yadi[4]

[1, 2, 4]มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 ถ.ลำปาง-แม่ทะ หมู่ที่ 9 ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง 52100 ประเทศไทย

[1, 2, 4]Lampang Rajabhat University, 119 Lampang-Mae Tha Road, Moo.9, Chomphu Sub-district, Mueang District, Lampang Province 52100 Thailand

[3]มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย

[3]Chiang Mai University, 239 Huay Kaew Road, Suthep Subdistrict, Mueang District, Chiang Mai Province 50200, Thailand

**Corresponding author E-mail: 570003960@qq.com

(Received: 22 Jan, 2025; Revised: 4 Aug, 2025; Accepted: 6 Aug, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียในนวนิยายชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน เล่ม 1 ถึงเล่ม 3 แปลโดย เรืองชัย รักศรีอักษร สำนักพิมพ์บางกอกโพสต์ โดยใช้แนวคิดยูโทเปีย (Utopia) กับแนวคิดดิสโทเปีย (Dystopia) เป็นแนวทางการวิเคราะห์ตัวบท ผลการศึกษาพบว่า นวนิยายชุดไตรภาคนี้ประกอบสร้างสังคมยูโทเปียกับสังคมดิสโทเปีย รวม 5 ลักษณะ ซึ่งแบ่งเป็นการประกอบสร้างสังคมยูโทเปีย 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) สังคมยูโทเปียตามนิยามความเป็นชนบท โดยนำเสนอชนบทที่เน้นเกษตรกรรม 2) สังคมยูโทเปียตามนิยามทางการเมือง โดยนำเสนอความเท่าเทียมทางสังคม และสร้างแนวคิดทางการเมืองในสังคมยูโทเปียแบบสตรีนิยม และ 3) สังคมยูโทเปียตามนิยามจินตนาการจักรวาล โดยนำเสนอจักรวาลที่เกิดขึ้นใหม่ตามจินตนาการ ส่วนการประกอบสร้างสังคมดิสโทเปีย แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) สังคมดิสโทเปียตามแนวทางการเมืองของโลกมนุษย์ โดยนำเสนอสังคมดิสโทเปียแบบคลั่งไคล้กับสังคมที่มีการปกครองแบบประชานิยม (Populism) และ 2) สังคมดิสโทเปียตามระบบและกลไกของจักรวาลที่โหดร้าย โดยนำเสนอจักรวาลที่ไร้ศีลธรรม มีมนุษย์ต่างดาวที่มีศักยภาพสูงในจักรวาล ทั้งนี้มนุษย์ต่างดาวสามารถใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเข้ามาโจมตีโลกมนุษย์และยึดครองโลกมนุษย์ได้ มนุษย์จึงต้องเผชิญกับสถานการณ์ความรุนแรงที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนและต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์

คำสำคัญ: ดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก, นวนิยายวิทยาศาสตร์, การประกอบสร้างสังคมยูโทเปีย, การประกอบสร้างสังคมดิสโทเปีย, หลิว ฉือซิน

---

* *บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิเคราะห์นวนิยายแปลชุดดาวซานถี่ ของหลิว ฉือซิน ตามแนวคิดยูโทเปีย-ดิสโทเปีย*

[1] *นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*

[2, 4] *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*

[3] *รองศาสตราจารย์ ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์*

ABSTRACT

This article aimed to examine the construction of utopian and dystopian societies in the "Three-body Problem" trilogy by Liu Cixin, using the concepts of Utopia and Dystopia as analytical frameworks. The study revealed that the trilogy constructed both utopian and dystopian societies across five key dimensions. The construction of the utopian society was explored in three aspects: 1) a rural utopia, which emphasized an agricultural society, 2) a political utopia, which promoted social equality and introduced feminist political ideologies, and 3) a utopia based on a reimagined universe. The construction of the dystopian society was analyzed in two aspects: 1) a dystopia rooted in human political systems, which portrayed a society driven by populism and political fanaticism, and 2) a dystopia based on the brutal mechanisms of the universe, where an immoral universe was presented, inhabited by highly advanced extraterrestrial beings who used sophisticated technology to invade and conquer Earth. In this context, humanity faced unprecedented violence and struggled for survival.

KEYWORDS: The Three-body Problem, Science Fiction, The Construction of a Utopian Society, The Construction of a Dystopia Society, Liu Cixin

บทนำ

นวนิยายแนววิทยาศาสตร์เป็นงานเขียนที่มีมิติทั้งด้านการจินตนาการและงานที่แต่งตามแนวทางวิทยาศาสตร์ ดังที่ ชัยวัฒน์ คุประตกุล (Kupratakul, 2011) ได้อธิบายเกี่ยวกับมิติการแปลวรรณกรรมจินตนาการว่า นวนิยายวิทยาศาสตร์ (Science Fiction) เป็นประเภทหนึ่งของวรรณกรรมจินตนาการ เนื้อหามักนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องราววิทยาศาสตร์ โดยมีการใช้วิทยาศาสตร์เป็นการดำเนินเรื่อง ทั้งการสร้างฉากและการสร้างเหตุการณ์ที่แสดงผลกระทบเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ที่มีต่อมนุษยชาติ ทั้งนี้สามารถแบ่งประเภทของนวนิยายวิทยาศาสตร์ได้ 2 ประเภท คือ นวนิยายวิทยาศาสตร์เชิงวิทยาศาสตร์เข้มข้น (Hard Science Fiction) เน้นอ้างอิงทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์อย่างเคร่งครัดผสมจินตนาการ กับนวนิยายวิทยาศาสตร์แนวแฟนตาซี (Soft Science Fantasy) เน้นสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ จิตวิทยา ปรัชญาหรือจินตนาการมากกว่าแนวคิดทางวิทยาศาสตร์แบบตรง ซึ่งนวนิยายวิทยาศาสตร์เชิงวิทยาศาสตร์เข้มข้นเน้นการนำเสนอวิทยาศาสตร์เป็นหลัก ส่วนนวนิยายวิทยาศาสตร์แนวแฟนตาซีเน้นผลกระทบของวิทยาศาสตร์ที่มีต่อมนุษยชาติ ในทำนองเดียวกัน Asimov (as cited in Wu, 2008, p. 9) กล่าวว่า นวนิยายวิทยาศาสตร์เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่นำเสนอความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และผลกระทบต่อมนุษย์ ส่วนนักแปลวรรณกรรมวิทยาศาสตร์ชาวจีน Song (as cited in Wu, 2008, p. 16) ได้นิยามว่า นวนิยายวิทยาศาสตร์เป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง มีลักษณะพิเศษ คือ มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ แต่ไม่มีหน้าที่เผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สะท้อนความขัดแย้งและปัญหาสังคมผ่านแนวคิดวิทยาศาสตร์ จากคำนิยามของนักวิชาการข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปว่าความหมายของนวนิยายวิทยาศาสตร์ คือ วรรณกรรมที่แต่งขึ้นโดยอาศัยแนวคิดวิทยาศาสตร์และเป็นวรรณกรรมหรือนวนิยายที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์โดยตรง ส่วนนวนิยายวิทยาศาสตร์แนวแฟนตาซีต้องอาศัยองค์ประกอบของวรรณกรรม 3 อย่าง คือ หนึ่ง ต้องนำแนวคิดวิทยาศาสตร์มาเป็นองค์ประกอบด้านฉาก เหตุการณ์ เป็นต้น สอง เรื่องราวการดำเนินเรื่องต้องนำเสนอเกี่ยวกับโลกอนาคตหรือจักรวาล และสาม มีการสร้างตัวละครที่เป็นอมนุษย์ที่มาสัมพันธ์กับมวลมนุษยชาติ จึงกล่าวได้ว่านวนิยายวิทยาศาสตร์เป็นวรรณกรรมที่มีความทันสมัย มีการใช้ตรรกะทางวิทยาศาสตร์ผสมสานกับจินตนาการของเรื่องแต่ง ซึ่งผู้ประพันธ์มักจะเขียนงานแนววิทยาศาสตร์โดยสอดแทรกความหมายของวิทยาศาสตร์หรือกลไกด้านวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกับโลกจริงหรือสร้างโลกเสมือนขึ้นมา เนื้อเรื่องนำเสนอให้มนุษย์ต้องเผชิญกับชะตากรรมในอนาคตที่มนุษยชาติอาจสัมผัสได้ มีการแทรกให้เห็นถึงกระบวนการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การเดินทางเกี่ยวกับอวกาศหรือแม้แต่สงครามที่ต้องใช้อาวุธที่ล้ำสมัยและยังประกอบสร้างให้ผู้อ่านจินตนาการเกี่ยวกับโลกเสมือนเพื่อหาทางออกหากปรากฏสถานการณ์เหล่านั้น ทั้งหมดนี้จึงเป็นโครงเรื่องของนวนิยายวิทยาศาสตร์ที่ผู้ประพันธ์มักนำมาประกอบสร้างในงาน และยังมีกลวิธีการนำเสนอเรื่องราวได้อย่างน่าสนใจ

นวนิยายชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน เป็นนวนิยายวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการรางวัลในระดับนานาชาติ ดังที่ Du and Yang (2016) ได้สรุปว่า นวนิยายชุดไตรภาค เล่มที่ 1 ได้รับรางวัลฮิวโก (Hugo Award) สาขานวนิยายยาวยอดเยี่ยม ครั้งที่ 73 และนวนิยายชุดไตรภาค เล่มที่ 3 ได้รับรางวัลแล็กซีวรรณกรรมนวนิยายวิทยาศาสตร์ของจีนครั้งที่ 22 รับรางวัลเนบิวลาญี่ปุ่นครั้งที่ 51 และรางวัลในประเทศจีนทั้งหมด 9 รางวัล นอกจากนี้ยังได้แปลเป็นภาษาต่างประเทศทั้งหมดกว่า 30 ภาษา ซึ่งได้รับความนิยมทั้งในวงการนวนิยายวิทยาศาสตร์และนอกวงการ กล่าวได้ว่า หลิว ฉือซิน เป็นนักประพันธ์ที่นิยมสะท้อนปัญหาวิกฤตของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยายชุดไตรภาคนี้กล่าวถึงโลกมนุษย์ที่เผชิญกับวิกฤตของจักรวาล รวมทั้งการท้าทายกับการแสวงหาความอยู่รอดของมวลมนุษยชาติ หลิว ฉือซิน ไม่เพียงสะท้อนปัญหาโลกจริง ยังใช้จินตนาการในการเขียนนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ประกอบสร้างโลกอนาคตที่เสมือนโลกจริง แทรกอุดมการณ์วิทยาศาสตร์ อุดมการณ์การอยู่รอดในเรื่องหลิว ฉือซิน ยังได้อธิบายโลกผ่านมุมมองสังคมยูโทเปียและดิสโทเปีย จึงทำให้นวนิยายไตรภาคชุดนี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจในการนำมาวิเคราะห์การประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปีย

นวนิยายชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลกของ หลิว ฉือซิน ได้แบ่งเป็น 3 เล่ม นวนิยายชุดไตรภาคเล่มที่ 1 แบ่งเป็น 2 ภาค เล่าเรื่องสลับกันไปมาระหว่างเหตุการณ์ในอดีตกับเหตุการณ์ปัจจุบัน เล่าเรื่องวิถีชีวิตของตัวละคร เย่เหวินเจี๋ย ซึ่งเป็นผู้ส่งสัญญาณให้กับดาวซานถี่ ได้เปิดเผยความเป็นมาวิกฤติการเอาตัวรอดของมนุษย์ นวนิยายชุดไตรภาคเล่มที่ 2 แบ่งเป็น 3 ภาค ใช้การเล่าเรื่องแบบนับเวลาถอยหลัง ข้ามเวลาจาก 4.21 ปีแสง ถึง 2.07 ปีแสง เล่าถึงวิธีการเตรียมตัวของมนุษย์และตัวละคร หลัวจี๋ เจรจากับชาวซานถี่ ทำให้มนุษย์กับชาวซานถี่มีข้อต่อรองกันชั่วคราว นวนิยายชุดไตรภาคเล่มที่ 3 แบ่งเป็น 6 ภาค มีการเล่าเรื่องแบบบันทึกความทรงจำของตัวละคร เฉิงซิน ทำให้เห็นถึงช่วงวันสิ้นโลก กระบวนการเอาตัวรอดของมนุษย์และสภาพหลังจากโลกมนุษย์หายไป ซึ่งจากตอนเปิดเรื่องจนถึงตอนปิดเรื่องมีระยะข้ามหลายพันปี นวนิยายชุดไตรภาคนี้ประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียปรากฏในตัวละครมนุษย์ ตัวละครอมนุษย์ ฉาก และเหตุการณ์ เป็นต้น

ในนวนิยายวิทยาศาสตร์มักใช้แนวคิดยูโทเปีย (Utopia) กับแนวคิดดิสโทเปีย (Dystopia) ประกอบสร้างสังคมอนาคตหรือจักรวาล ดังที่ สุรเดช โชติอุดมพันธ์ (Chotiudomphan, 2015) กล่าวสรุปว่า คำว่า 'Utopia' มาจากนิยามของ เซอร์ โธมัส มอร์ (Sir Thomas More) โดยมีความหมายถึงสถานที่อุดมคติ เป็นสังคมที่ทุกคนไม่มีทรัพย์สมบัติและทุกคนเท่าเทียมกัน สังคมอุดมคติแบบที่ เซอร์ โธมัส มอร์ อธิบายนั้น เป็นการใช้ชีวิตแบบส่วนรวม ไม่มีการกำหนดส่วนตัว เช่นเดียวกับแนวคิดของลัทธิขงจื๊อ Li (2016) ที่สรุปว่า สังคมต้าถง (Da Tong) เป็นสังคมที่ผู้นำในประเทศริบทรัพย์สินของผู้คนทั่วไปเป็นของสาธารณะ สังคมมีอารยธรรมตามแบบตะวันออกที่เคารพผู้อาวุโสและเน้นความกตัญญู และมีการใช้จิตวิทยาทางสังคมที่เน้นความมั่นคงและความสงบเรียบร้อยทางสังคมในการปกครองทางการเมือง ซึ่งถึงแม้ว่ายูโทเปียมาจากนิยามของเซอร์ โธมัส มอร์ แต่ว่าอารยธรรมต่าง ๆ มีการสร้างสังคมอุดมการณ์ของตนเองด้วยแนวคิดยูโทเปียเป็นแนวคิดสากลที่มีอยู่ในความคิดเดิมของมนุษย์

ตามการพัฒนาของสังคมมนุษย์ ผู้ประพันธ์ตระหนักถึงสังคมแบบยูโทเปียเป็นสังคมที่เป็นไปไม่ได้ การสร้างสังคมยูโทเปียทำให้มนุษย์ไม่สามารถตระหนักถึงปัญหาในสังคมจึงมีแนวคิดตรงกันข้ามกับยูโทเปีย เรียกว่า ดิสโทเปีย (Dystopia) ดังที่ Xie (2007) กล่าวว่า ดิสโทเปียเปรียบเสมือนเป็นฝันร้ายของมนุษย์ซึ่งนำเสนอสังคมให้ดูเหมือนเป็นสังคมอุดมคติแต่ความจริงสังคมที่เป็นอยู่เต็มไปด้วยการกดขี่และการควบคุมซึ่งหากแนวคิดยูโทเปียเป็นสังคมอุดมคติในอนาคต แนวคิดดิสโทเปียจึงเป็นการวิพากษ์ปัญหาทางสังคมนั้น ๆ

ปัจจุบันนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ของประเทศจีนมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยมีผู้ประพันธ์ชาวจีนที่เขียนนวนิยายแนววิทยาศาสตร์ใช้การเล่าเรื่องแบบสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียแทรกในตัวบท ดังที่ Wang (2023) กล่าวว่า นวนิยายวิทยาศาสตร์ที่เป็นวรรณกรรมสมัยใหม่สนับสนุนการนำเสนอสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียเพื่อให้ผู้อ่านเห็นถึงโลกในความเป็นจริงและโลกที่ประกอบสร้างขึ้นมาในโลกจินตนาการ โดยเปรียบเสมือนผู้คนได้ส่องกระจกแล้วเห็นภาพกลับด้านของตนเอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หลิว ฉือซิน เป็นผู้ประพันธ์ชาวจีนที่เขียนนวนิยายแนววิทยาศาสตร์โดยแทรกสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียในตัวบท เป็นการวิพากษ์ความเป็นจริงในสังคมโลกที่ปรากฏในปัจจุบัน เช่น วิกฤตการณ์เชิงนิเวศที่กระจายทั่วโลก และยังมุ่งนำเสนอสังคมยูโทเปียแบบจีนโดยแทรกไว้ในตัวบทอย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ยังนำเสนอสังคมดิสโทเปียที่มาจากวิกฤติการณ์ของสงครามระหว่างมนุษย์และอมนุษย์เพื่อต้องการอำนาจในการยึดครองโลกและจักรวาล

ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ตามแนวคิดดิสโทเปียและสังคมยูโทเปีย ได้แก่ วาทินี ศิริชัย และธัญญา สังขพันธานนท์ (Sirichai and Sangkhaphanthanon, 2023) ได้ศึกษาเรื่อง "มโนทัศน์ยูโทเปียและดิสโทเปีย: ทวิลักษณ์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในวรรณคดีไทย" ภัทรภร รักเรียน (Rakrian,

2014) ได้ศึกษาเรื่อง “จากดิสโทเปียสู่ยูโทเปีย: การต่อสู้ระหว่างทุนนิยมและอุดมการณ์สิ่งแวดล้อมในนวนิยายเรื่อง Red Mars ของคิม สแตนลีย์ โรบินสัน” และ กนกกาญจน์ รักชาติ และวรุณญา อัจฉริยบดี (Rakchat and Ajchariyabodee, 2019) ศึกษาเรื่อง “ลักษณะของสังคมดิสโทเปียที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้น ‘สิงโตนอกคอก’” จากการทบทวนงานวิจัยดังกล่าวพบว่า วาทินี ศิริชัย และ ธัญญา สังขพันธานนท์ (Sirichai and Sangkhaphanthanon, 2023) ได้ระบุว่า วรรณคดีไทยแสดงมโนทัศน์ยูโทเปียและดิสโทเปียในลักษณะทวิลักษณ์หรือคู่ตรงข้าม โดยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจเหนือมนุษย์ในบางขณะ และขณะเดียวกันมนุษย์ก็มีอำนาจเหนือธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในงานของ ภัทรภร รักเรียน (Rakrian, 2014) ได้สรุปว่า ตัวบทมีการนำเสนออุดมการณ์สิ่งแวดล้อม แม้ว่าตัวบทจะนำเสนอสังคมยูโทเปียและดิสโทเปียก็ตาม เนื่องจากอุดมการณ์สิ่งแวดล้อมเป็นการนำเสนอให้เห็นถึงการเคารพและคุณค่าของธรรมชาติรอบตัว และในงานของ กนกกาญจน์ รักชาติ และวรุณญา อัจฉริยบดี (Rakchat and Ajchariy abodee, 2019) สรุปว่า ตัวบทมีการอธิบายลักษณะสังคมดิสโทเปียที่เลวร้าย และมีการนำเสนอปัญหาทางสังคมที่หลากหลาย ทั้งที่เกิดจากภัยพิบัติธรรมชาติ สงคราม และการปกครองที่เผด็จการ งานวิจัยดังกล่าวจึงเป็นแนวทางในการนำมาวิเคราะห์ตัวบทในการศึกษาครั้งนี้

จากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่ทบทวนข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า นวนิยายชุดไตรภาค ดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน มีความน่าสนใจในการวิเคราะห์สังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปีย เพราะนวนิยายชุดไตรภาคนี้นำเสนอรูปแบบของสังคมในอนาคต โดยนำเสนอการประกอบสร้างสังคมดิสโทเปีย เช่น ปัญหาวิกฤตนิเวศ ปัญหาทรัพยากรของโลกที่หมดลง วิกฤตวันสิ้นโลก เป็นต้น หลิว ฉือซิน นำเสนอสังคมมนุษย์และสังคมอมนุษย์ โดยการดำเนินเรื่องได้พาผู้อ่านสัมผัสโลกในวันสิ้นโลก นอกจากนี้นวนิยายชุดนี้ แม้มีการเล่าเรื่องวันสิ้นโลก แต่ยังได้เล่าถึงมนุษยชาติที่ไม่เคยละทิ้งการแสวงหาสังคมอุดมคติ การค้นหาและการอธิบายสังคมอุดมคติดังกล่าว จึงเป็นแนวคิดสำคัญของสังคมที่เผชิญวิกฤตต่าง ๆ นอกจากนี้นวนิยายชุดไตรภาคยังนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับแก่นเรื่องของวันสิ้นโลกผ่านมุมมองการเชื่อมโยงกับจักราวล รวมทั้งมุมมองของมนุษย์ต่างดาวและมุมมองของมนุษย์ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียในนวนิยายชุดไตรภาค ดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง การประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียในนวนิยายชุดไตรภาค ดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลกของ หลิว ฉือซิน โดยเลือกใช้แนวคิดในการวิเคราะห์ 3 แนวคิด ดังนี้

1. แนวคิดยูโทเปีย สรุปตามนิยามของ More (2022) ที่กล่าวถึงจินตนาการของสังคมอนาคตตามอุดมคติในด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

2) แนวคิดยูโทเปียแบบจีน สรุปจาก Chen (2017) ที่อธิบายสังคมอุดมคติตามแนวคิดขงจื๊อกับแนวคิดลัทธิเต๋า โดยกล่าวสรุปว่าสังคมในอุดมคติมีความเท่าเทียมและเสมอภาคกัน

3) แนวคิดดิสโทเปีย สรุปจาก Xie (2007) ที่อธิบายนิยามของดิสโทเปียว่ามีกระบวนการตรงข้ามกับสังคมยูโทเปีย โดยอธิบาย 2 ลักษณะ คือ 1) การประกอบสร้างสังคมตรงข้ามกับสังคมยูโทเปีย 2) การประกอบสร้างแนวคิดตรงข้ามกับแนวคิดยูโทเปีย ซึ่งแนวคิดดิสโทเปียดังกล่าว มีบทบาทสำคัญที่เป็นสัญญาณเตือนหรือให้มนุษย์ตระหนักถึงวิกฤติปัญหาในการดำเนินชีวิต

ดังนั้น ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดยูโทเปียและดิสโทเปียมาอธิบายตัวบท เพื่อหาคำตอบว่า หลิว ฉือซิน ประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและดิสโทเปียในนวนิยายไตรภาค ดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลกในลักษณะใด

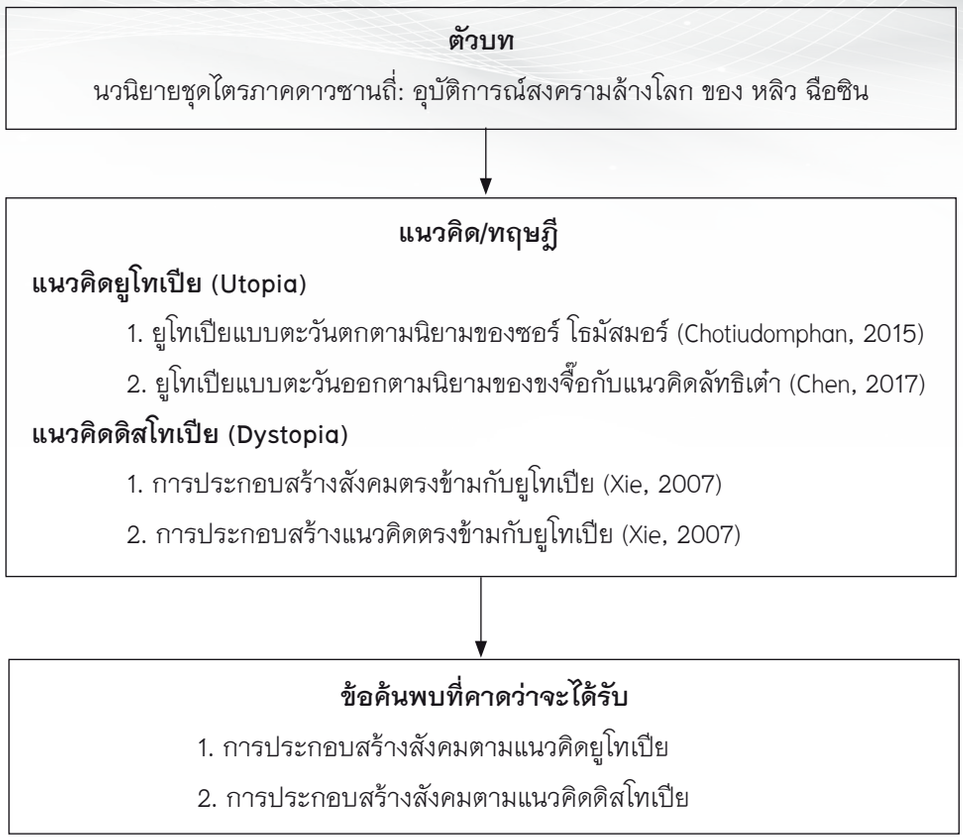

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาการประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียในวรรณกรรมชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร

ประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ คือ นวนิยายไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน เล่ม 1 ถึงเล่ม 3 แปลโดย เรืองชัย รักศรีอักษร สำนักพิมพ์บางกอกโพสต์ ใช้วิธีเลือกตัวบทแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์ตัวบทนวนิยายวิทยาศาสตร์ สร้างจากกรอบแนวคิดการวิจัย 2 แนวคิดหลัก คือ 1) แนวคิดยูโทเปีย (Utopia) และ 2) แนวคิดดิสโทเปีย (Dystopia) แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์ตัวบทที่นำเสนอ 1) สังคมตามแนวคิดยูโทเปีย โดยมีการนำเสนอตัวละคร ฉาก เหตุการณ์ในลักษณะสังคมยูโทเปียหรือสังคมตามอุดมคติ คือ สังคมมีความยุติธรรม ผู้คนในสังคมใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย และสภาพแวดล้อมของสังคมดี 2) สังคมตามแนวคิดดิสโทเปีย โดยมีการนำเสนอตัวละคร ฉาก เหตุการณ์ ในลักษณะสังคมโหดร้ายหรือวิกฤตปัญหาสิ่งแวดล้อม การเมือง เกิดสงคราม และมีความรุนแรงของสังคม เป็นต้น โดยอ่านตัวบทและตีความตัวบทด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (Description Analysis)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกตัวบทที่นวนิยายชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน เล่มที่ 1 ถึงเล่มที่ 3 ฉบับแปลภาษาไทยของ เรืองชัย รักศรีอักษร สำนักพิมพ์บางกอกโพสต์ ที่เนื้อเรื่องนำเสนอฉาก เหตุการณ์ ตัวละครทั้งมนุษย์และอมนุษย์ที่อธิบายถึงสังคมยูโทเปียและดิสโทเปีย เป็นตัวอย่างตัวบท เพื่อใช้วิเคราะห์ตามกรอบคิดของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้แบบวิเคราะห์ที่สร้างขึ้น วิเคราะห์ตัวบทนวนิยายวิทยาศาสตร์ชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน ตามองค์ประกอบของวรรณกรรม และการประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและดิสโทเปียที่ปรากฏในนวนิยายชุดนี้เพื่อหาคำตอบว่า หลิว ฉือซิน อธิบายการประกอบสร้างสังคมยูโทเปียแบบอุดมคติที่มนุษย์และอมนุษย์ปรารถนาอย่างไร และนวนิยายชุดนี้อธิบายสังคมดิสโทเปียที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาวิกฤตทางสังคมอย่างไร เพื่อแสดงการต่อสู้กับปัญหาและหาทางออกในการอยู่รอดทั้งมนุษย์และอมนุษย์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียในนวนิยายชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก ของ หลิว ฉือซิน พบว่า แนวคิดยูโทเปียกับแนวคิดดิสโทเปียที่ปรากฏในนวนิยายไตรภาคชุดนี้ แบ่งเป็น 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) สังคมยูโทเปียตามนิยามความเป็นชนบท 2) สังคมยูโทเปียตามนิยามทางการเมือง 3) สังคมยูโทเปียตามนิยามจินตนาการจักรวาล 4) สังคมดิสโทเปียตามแนวทางการเมืองของโลกมนุษย์ และ 5) สังคมดิสโทเปียตามระบบและกลไกของจักรวาลที่โหดร้าย อันเป็นการอธิบายการประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปียของ หลิว ฉือซิน ดังนี้

1. สังคมยูโทเปียตามนิยามความเป็นชนบท

ในนวนิยายเล่มที่ 3 ได้เล่าถึงเหตุการณ์หลังจากตัวละคร เฉิงซิน หนีออกไประบบสุริยะแล้วได้ของขวัญเป็นจักรวาลเล็กหมายเลข 647 เพื่อให้ เฉิงซิน เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ได้ โดยอธิบายลักษณะรูปแบบของจักรวาลหมายเลข 647 อันเป็นการประกอบสร้างสังคมยูโทเปียตามการนิยามความเป็นชนบท คือเป็นสังคมที่มีลักษณะแบบดั้งเดิม มีวิถีชีวิตเรียบง่าย ไม่ใช้เทคโนโลยี ในสังคมมีประชากรน้อยอยู่กันแบบพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ ดังตัวอย่าง

"...พอก้าวออกจากประตู เฉิงซินกับกวานอีฝานก็เห็นภาพของการทำนา หุ่นยนต์รูปเสากำลังทำงานอยู่ในนาใช้คราดปรับพื้นที่ (ดินร่วนซุยอยู่แล้วไม่จำเป็นต้องไถ) บางตัวกำลังหว่านเมล็ดพืชลงในนา ใช้วิธีทำนาแบบดั้งเดิม ไม่มีคราดแบบลากแต่เป็นคราดขนาดเล็กใช้มือจับค่อย ๆ ปรับที่ทีละน้อย ไม่มีเครื่องหว่านแต่ใช้มือข้างหนึ่งถือถุงเมล็ดพันธุ์ มืออีกข้างหนึ่งเอาเมล็ดพันธุ์ใส่ในดิน มีบรรยากาศของความเรียบง่ายหุ่นยนต์ใกล้ชิดธรรมชาติ ยิ่งกว่าชาวนาเสียอีก..."

(Liu, 2017b, p. 700)

จากบทบรรยายข้างต้นเป็นการนำเสนอบรรยายกาศของจักรวาลเล็กหมายเลข 647 เป็นการนำเสนอให้เห็นถึงสังคมอุดมคติตามแนวคิดยูโทเปียแบบชนบท สังคมอุดมคติแบบชนบทตามนิยามนี้หมายถึงสังคมชนบทตามแนวคิดอุดมคติที่เน้นความสมดุลการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เพื่อแสวงหาความสงบสุขและอิสรภาพทางจิตวิญญาณ หากอธิบายผ่านกรอบคิดตามลัทธิเต๋ากล่าวได้ว่า เป็นการดำเนินชีวิตของมนุษย์แบบพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก (Wang and Zhang, 2021) เนื้อเรื่องยังอธิบายจักรวาล 647 ว่า มีประชากรอาศัยอยู่เพียง 3 คน เท่านั้น คือ เฉิงซิน ซึ่งเป็นตัวแทนจากมนุษย์ โซฟอน ซึ่งเป็นตัวแทนมาจากซานถี่ และกวานอีฝาน ซึ่งเป็นตัวแทนมาจากจักรวาลใหญ่ ทั้งสามจึงเป็นตัวแทนของดาวแต่ละดวงในจักรวาลที่อาศัยอยู่ในจักรวาลใหม่ ที่แม้มีเทคโนโลยีอัตโนมัติที่เป็นเทคโนโลยีขั้นสูงแต่วิถีการทำนายังคงใช้วิถีดั้งเดิม การผลิตอาหารด้วยมือไม่ผ่านเครื่องจักรกลใด ๆ ไม่ติดต่อกับจักรวาลอื่น ๆ รูปแบบที่นำเสนอดังกล่าวยังแสดงถึงสังคมอุดมคติตามอุดมการณ์เชิงนิเวศที่มนุษย์และสรรพสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ การอธิบายถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีกิจกรรมที่ทำตามกฎธรรมชาติแบบดั้งเดิม การที่ตัวละครทั้งสามอาศัยอยู่ในจักรวาลเล็กหมายเลข 647 ที่ยังมีการทำนาตามแบบวิธีดั้งเดิม โดยไม่ใช้เครื่องมือทุ่นแรงหรือเครื่องจักรกลใด ๆ แสดงถึงแนวคิด 'โหยหาอดีตแบบจีนดั้งเดิม' ที่ปรากฏในนวนิยายไตรภาคนี้ กล่าวได้ว่า "ดิน" เป็นสัญญะสื่อถึงบ้านเกิดตามวัฒนธรรมจีน บ้านเกิดในภาษาจีนเรียกว่า "乡土" (Xiang Tu) หมายถึงดินของชุมชน ดินในจักรวาลเล็กหมายเลข 647 จึงไม่เพียงใช้ในการปลูกข้าวเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีความหมายแฝงถึงบ้านเกิดที่เป็นรากฐานความทรงจำแบบสังคมยูโทเปีย

ตะวันออก และยังเป็นการอธิบายสังคมตามความปรารถนาหรือสังคมอุดมคติที่มีความเรียบง่าย สวยงาม สงบ และสมบูรณ์แบบ ผู้คนต่างเกื้อกูลกัน ไม่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นหรือขัดแย้งกันตามแนวคิดสังคมยูโทเปียหรือสังคมอุดมคติที่สมบูรณ์แบบ

2. สังคมยูโทเปียตามนิยามทางการเมือง

ผู้วิจัยพบว่า ในนวนิยายชุดไตรภาคชุดนี้ เล่มที่ 1 ได้สร้างตัวละครชื่อว่า อีแวส์ เป็นผู้สร้างองค์กรซานถี่แห่งโลก อีแวส์ เป็นผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อมตั้งแต่เด็ก เมื่อเขาโตขึ้นจากประสบการณ์ช่วยสิ่งมีชีวิตที่ใกล้สูญพันธุ์ เขาจึงมีความคิดสร้างลัทธิคอมมิวนิสต์ในสิ่งมีชีวิต หลักการพื้นฐานของลัทธิคอมมิวนิสต์ในสิ่งมีชีวิตคือการช่วยเหลือสิ่งมีชีวิตทุกชนิดในโลกให้เสมอภาคกัน ดังตัวอย่าง

"...ในอุดมการณ์ที่สูงส่ง การช่วยชีวิตนกหรือแมลงก็ไม่ต่างจากช่วยชีวิตคน ทุกชีวิตมีความหมายเหมือนกัน นี่คือหลักการพื้นฐานของลัทธิคอมมิวนิสต์ในสิ่งมีชีวิต...

ในอดีตอันไกลโพ้นนายทาสกับทาสก็เคยคิดอย่างนี้ อย่าลืมว่าสักวันหนึ่งเทคโนโลยีจะทำให้มนุษย์สังเคราะห์อาหารได้ และก่อนที่จะเป็นอย่างนี้ เราต้องเตรียมความคิดและทฤษฎีไว้ ความจริงแล้วลัทธิคอมมิวนิสต์ในสิ่งมีชีวิตเป็น 'คำประกาศอิสรภาพของมนุษย์' ในภาคธรรมชาติ การปฏิวัติฝรั่งเศสผ่านไปสองร้อยปีแล้ว เรายังไม่ได้ก้าวออกไปจากจุดนี้เลย ความเห็นแก่ตัวและความฉาบฉวยของมนุษย์เราก็เป็นอย่างนี้แหละ"

(Liu, 2016, pp. 312–313)

ตัวอย่างดังกล่าวเล่าถึงหลักการพื้นฐานของลัทธิคอมมิวนิสต์ในสิ่งมีชีวิต เป็นปรัชญาทางการเมืองของสังคมอุดมคติหรือการเสนอแนวคิดตามแนวคิดของลัทธิคอมมิวนิสต์สิ่งมีชีวิตที่มุ่งสร้างโลกเพื่อมนุษยชาติให้เสมอภาคกัน มีสิทธิเท่าเทียมกัน ให้มนุษยชาติกับสรรพสิ่งในโลกอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มนุษย์ไม่ต้องแย่งชิงพื้นที่ที่อยู่อาศัยของกันและกัน เห็นได้ว่าความเป็นอยู่ตามแนวคิดสังคมอุดมคตินี้ อธิบายผ่านมุมมองของทุกสรรพสิ่งต้องเสมอภาคกัน เป็นสังคมอุดมคติแบบยึดโยงระบบนิเวศเป็นศูนย์กลาง จากหลักคิดของลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กล่าวว่า สิ่งมีชีวิตที่อยู่ร่วมกันทั้งมวล โดยมนุษย์ต้องปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับธรรมชาติ และแสวงหาความยุติธรรมทางสิ่งแวดล้อม (Ecological justice) อันเป็นความยุติธรรมระหว่างมนุษยชาติกับธรรมชาติ ไม่เหยียดหยามสายพันธุ์ของกันและกัน มนุษย์กับทุกสรรพสิ่งมีสิทธิเท่าเทียมกันบนโลกใบนี้ ธรรมชาติจึงไม่ใช่เครื่องมือที่หาเงินของมนุษย์ สังคมอุดมคติแบบนิเวศเป็นศูนย์กลางนี้ จึงเป็นสังคมยูโทเปียแบบนิเวศเนื่องจากสังคมยูโทเปีย ต้องมีเงื่อนไขเรื่องระยะเวลาในการแสดงผลของความสำเร็จทางสังคมที่ต้องการเปลี่ยนแปลงตามนิยามของสังคมอุดมคติ จึงทำให้ผู้ประกอบสร้างสังคมอุดมคติต้องเข้าใจเงื่อนไขบางประการจึงจะบรรลุผลได้ (Chen, 2017, pp. 76–77) จากตัวอย่างกล่าวได้ว่า สังคมยูโทเปียแบบนิเวศ มี 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขที่ 1 มนุษย์ต้องมีเทคโนโลยีสังเคราะห์อาหารได้ ทำให้มนุษย์ผลิตอาหารด้วยตัวเองได้โดยไม่ต้องผ่านการฆ่าสัตว์ กล่าวคือ สังคมอาหารสังเคราะห์แทนการฆ่าชีวิตสัตว์ ได้ผสมผสานความคิดว่า มนุษยชาติกับสรรพสิ่งมีความเท่าเทียมกัน เงื่อนไขที่ 2 สังคมยูโทเปียอาจเป็นจริงได้ในอนาคต ทำให้เห็นว่า สังคมยูโทเปียตามระบบทางการเมืองเป็นการอธิบายภายใต้จิตวิญญาณของสังคมมนุษย์ในปัจจุบันที่ต้องกำหนดช่วงเวลาและขอบเขตของระบบสังคมยูโทเปีย ทั้งนี้สังคมยูโทเปียแบบนิเวศสามารถเป็นจริงได้ในอนาคตและสามารถแก้ไขการผลิตอาหารด้วยการสังเคราะห์ อันเป็นการทดแทนอาหารจากธรรมชาติ ซึ่งทำให้มนุษย์มีความเชื่อว่า ในอนาคตสังคมยูโทเปียสามารถเป็นจริงได้ โดยประกอบสร้างตามนิยามทางการเมืองแม้เป็นสังคมอุดมคติย่อมมีการเมืองแทรกอยู่เช่นกันและสังคมยูโทเปียมีอิทธิพลต่อการเมืองและการปกครองด้วยเช่นกัน

ในนวนิยายไตรภาค เล่มที่ 3 ได้ประกอบสร้างสังคมอุดมคติที่เกิดจากการพัฒนาความเป็นเป็นอยู่ให้เกิดความสะดวกสบาย หลิว ฉือซิน สร้างสังคมอนาคตช่วงหนึ่งได้เล่าถึงการก่อสร้างเมืองและการวางผังถนนในเมืองให้มีลักษณะเหมือนต้นคริสต์มาสใหญ่ ใช้เทคโนโลยีที่สะดวกในการเดินทางเรียกว่ารถบินทำให้ระบบนิเวศพื้นฟูอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมหนักของโลกย้ายไปในวงโคจรอวกาศ เนื่องจากการผลิตอาหารพัฒนาขึ้นแบบอุตสาหกรรม การไถนาแบบยุคเดิมจึงหายไป สิ่งที่แตกต่าง

คือการแต่งกายของชายหญิงที่ไม่มีความแตกต่างกัน ดังฉากที่ตัวละคร เฉิงชิน มองดูผู้ชายยุคนี้ทำงาน ดังบทบรรยายว่า *"...ใบหน้าขาวนวล ผมยาวปรกไหล่ รูปร่างสูงโปร่งอ้อนแอ้น เหมือนกระดูกทำด้วยกล้วยหอม กิริยาท่าทางชดช้อยอ่อนหวาน เสียงพูดที่ลอยตามลมมานั้นหวานไพเราะ..."* (Liu, 2017b, p. 159)

จากตัวบทที่ประกอบสร้างผ่านสังคมยูโทเปียข้างต้น หลิว ฉือชิน ยังนำเสนอให้เห็นว่า สังคมยูโทเปียตามแนวคิดสตรีนิยมที่สัตว์กับบุรุษเพศต่างมีความเท่าเทียมกัน สาเหตุที่สร้างสังคมยูโทเปียให้ปรากฏลักษณะนี้เพราะอุตสาหกรรมหนักและเกษตรกรรมได้หายจากโลกไป งานเหล่านี้เป็นข้อได้เปรียบของผู้ชาย การพัฒนาเทคโนโลยีทำให้การทำงานไม่ได้แตกต่างกันในด้านเพศสถานะ สังคมให้ความสำคัญกับสตรีเพศมากขึ้น ปรากฏว่าผู้หญิงในสังคมยูโทเปียนั้นนิยมผู้ชายอ่อนโยน หน้าตาแสดงถึงความเป็นมิตร ไม่ดุดันเหมือนเพศชายแบบโบราณที่คุ้นเคยในภาพของความเป็นชาย เปรียบเสมือนการนิยมดาราชายหน้าตาขาวสะอาดแบบชาวญี่ปุ่นหรือชาวเกาหลีที่เห็นกันในยุคปัจจุบัน ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงเป็นการอธิบายสังคมในความเสมอภาคที่กล่าวถึงเพศชายไม่จำเป็นต้องดุดัน เพศหญิงก็ไม่จำเป็นต้องอ่อนแอ กล่าวได้ว่า สังคมยูโทเปียมีอิทธิพลต่อการนิยามของมนุษย์ โดยให้มนุษย์มีความรักความสงบมากขึ้นและมีเมตตาต่อผู้อื่น รวมทั้งชาวซานถี่แต่เดิมที่เป็นศัตรูมนุษย์ มีการเหยียดหยามมนุษยชาติทั้งหมดกลับกลายเป็นเรื่องเล่าในอดีต ทั้งนี้การลงโทษด้วยการประหารชีวิตและการปกครองสังคมในแบบปิตาธิปไตยจึงไม่ได้รับการยอมรับในสังคมยูโทเปียแบบสตรีนิยม เพราะขาดความเสมอภาคและสังคมอุดมคติไม่ยอมรับการกระทำดังกล่าว ตัวบทยังนำเสนอให้เห็นว่า สังคมยูโทเปียที่ให้ความสำคัญต่อสังคมแบบสตรีนิยมจึงมีอิทธิพลต่อการเมือง ในสังคมที่ฝ่ายอำนาจหรือเรียกว่าสายเหยี่ยวมักใช้ความรุนแรงต่อโลกซานถี่ ส่วนฝ่ายใต้การปกครองหรือเรียกว่าสายพิราบที่เป็นผู้รักสันติภาพมักนำเสนอการเคารพสิทธิมนุษยชนและทุกสรรพสิ่งบนจักรวาลที่เสมอภาคกัน แต่ทั้งสองฝ่ายต่างไม่ชอบหลัวจี๋ ซึ่งเป็นตัวละครเอก ดังปรากฏในเล่มที่ 2 ที่มีบทบาทในการตกลงความร่วมมือกับซานถี่ เพื่อให้มนุษย์สามารถเอาตัวรอดจากสงคราม เพราะทั้งฝ่ายอำนาจกับฝ่ายสันติภาพต่างมองว่า หลัวจี๋ เป็นตัวแทนที่เผด็จการ ดังนั้นในสังคมการเมืองตามแนวคิดยูโทเปียแบบสตรีนิยม จึงไม่นิยมวีรบุรุษแบบ หลัวจี๋ ความคิดแบบนี้ทำให้ หลัวจี๋ กลายเป็นอาชญากรทางการเมือง

3. สังคมยูโทเปียตามนิยามจินตนาการจักรวาล

ในนวนิยายไตรภาค เล่มที่ 3 เป็นภาคสุดท้ายของนวนิยายชุดนี้ นำเสนอสังคมยูโทเปียตามนิยามจินตนาการจักรวาลหรือยุคช้างเผือกสร้างใหม่ คือ สังคมที่มีลักษณะไม่มีอารยธรรมเดิมของมนุษย์และอมนุษย์มารบกวน มีความสุนทรียะ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในจักรวาลนี้อย่างสงบสุข ดังตัวอย่าง

"ไม่ใช่ จักรวาลยุคสวนสวรรค์ไม่ใช่สี่มิติแต่เป็นสิบมิติ ความเร็วแสงในสุญญากาศเวลานั้นไม่ใช่แค่สูงกว่าตอนนี้มากนัก แต่สูงใกล้อินฟินิตี้ แสงเวลานั้นมีบทบาทห่างออกไปอาจจะอยู่ที่ปลายข้างหนึ่งของจักรวาลในชั่วเวลาแพรงค์ไทม์...ถ้าคุณเคยไปพื้นที่สี่มิติก็จะรู้ว่าสวนสวรรค์จักรวาลสิบมิติงดงามเพียงไร"

...กวานอีฝานตอบ "ผมอยากเห็นจักรวาลใหม่ว่าจะเป็นอย่างไรโดยเฉพาะเมื่อมันยังไม่ถูกสิ่งมีชีวิตและอารยธรรมรบกวน คงมีความงามและความหลากหลายมาก"

(Liu, 2017b, pp. 664 – 699)

จากตัวอย่างบทสนทนาระหว่างกวานอีฝานกับโซฟอนหุ่นยนต์ AI เป็นการอธิบายมิติความหลากหลายในอวกาศจักรวาลที่สร้างใหม่ ซึ่งเป็นจักรวาลที่มี 10 มิติ หมายความว่า ช่องว่างของจักรวาลทั้งหมดนั้นมี 10 ช่องว่าง เช่น ช่องว่าง 3 มิติ จะเป็นช่องว่างที่มีความยาว ความกว้าง และความสูงเหมือนกับโลกมนุษย์ ส่วนช่องว่าง 2 มิติ เป็นช่องว่างที่มีแค่ความยาวและความกว้างเหมือนกับกระดาษ นอกจากนั้นในตัวบทอธิบายว่า ไม่สามารถสื่อสารข้ามมิติกันได้ แต่มิติที่สูงกว่าสามารถสำรวจมิติที่ต่ำได้ ในตัวบทใช้คำว่า "ความงาม" "สวนสวรรค์" เป็นการประกอบสร้างสังคมในระบบจักรวาลที่สร้างใหม่ให้มีรูปแบบแตกต่างกับสังคมยูโทเปียที่ปรากฏโดยทั่วไปที่มักนำเสนอให้เห็นสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ระบบ

สังคมที่ดีและเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นต้น จากตัวบทมีการใช้มิติที่ซับซ้อนมาอธิบายมิติของอวกาศที่เป็นส่วนหนึ่งของจักรวาลใหม่ที่มีมิติที่หลากหลายถึงสิบมิติ ซึ่งมีความหมายว่า ปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐานที่สร้างขึ้นในสังคมยูโทเปียแบบอวกาศสร้างใหม่ ปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ที่นำเสนอในตัวบทแสดงให้เห็นถึงนวนิยายไตรภาคชุดนี้ มีลักษณะผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานการสร้างโลกกับโลกในมิติที่มีความซับซ้อนของทุกสรรพสิ่งในจักรวาลทัศน์ เหตุผลการสร้างอวกาศได้อธิบายผ่านปรากฏการณ์วิทยาศาสตร์ดังกล่าว ทำให้เห็นอุดมการณ์หรือวิธีคิดของหลิว ฉือซิน ที่พยายามนำเสนอความสัมพันธ์ของอวกาศในระบบจักรวาล เช่น ความเป็นมาของอวกาศ วันสิ้นสุดของจักรวาลหรือการเกิดจักรวาลใหม่ ลักษณะเหล่านั้นเป็นปัญหาที่นักวิทยาศาสตร์กำลังค้นหาคำตอบเช่นกัน การสร้างโลกในจักรวาลใหม่นี้ยังแสดงถึงจิตใจแห่งความกระหายในการแสวงหาความรู้ รวมทั้งการค้นหาแหล่งที่มาของคำตอบของความรู้ที่ใช้จิตวิญญาณสัมพันธ์กับความเป็นมนุษย์และมนุษย์ต่างดาวในมิติใหม่ที่เชื่อมโยงกัน ซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งของคำถามที่ว่า เพราะเหตุใดมนุษย์ต้องไปสำรวจจักรวาลหรือดาวดวงอื่นและความหมายของการดำรงอยู่ของมวลมนุษยชาติภายใต้จักรวาลดวงใหม่ และตัวบทยังเน้นว่า จักรวาลใหม่จะเป็นจักรวาลทางเลือกของการอยู่รอดของมวลมนุษยชาติที่ต้องไม่มีสิ่งรบกวนหรือกล่าวได้ว่า อารยธรรมของมวลมนุษย์แบบเดิมที่เคยปฏิบัติเป็นการปฏิบัติตามสังคมแบบดิสโทเปียที่เป็นสังคมทำลายกลไกของโลก และยังตอกย้ำว่า สังคมแบบยูโทเปียเป็นสังคมทางเลือกซึ่งสามารถเป็นทางออกของความอยู่รอดของมวลมนุษยชาติและมนุษย์ต่างดาว

4. สังคมดิสโทเปียตามแนวทางการเมืองของโลกมนุษย์

ในนวนิยายไตรภาคชุดนี้ หลิว ฉือซิน ได้นำเสนอสังคมดิสโทเปียตามแนวทางการเมืองของโลกมนุษย์ 2 ลักษณะ คือ สังคมดิสโทเปียแบบคลั่งไคล้และประชาธิปไตยแบบประชานิยม (Populism) ดังนี้

4.1 สังคมดิสโทเปียแบบคลั่งไคล้ทางการเมือง ในนวนิยายไตรภาคชุดนี้ หลิว ฉือซิน ได้สร้างองค์กรซานถี่แห่งโลก (Earth Three-boy Organization: ETO) องค์กรนี้ถือว่าเป็นผู้รับใช้ของชาวซานถี่เพื่อเตรียมตัวต้อนรับกองทัพซานถี่มายังโลกมนุษย์ ในที่นี้ความหมายของสังคมดิสโทเปียแบบคลั่งไคล้ทางการเมืองของ หลิว ฉือซิน หมายถึงสังคมหรือองค์กรที่มีอำนาจ มีการใช้เทคโนโลยีหรือยึดอุดมการณ์ในทางที่ผิด และมีพฤติกรรมและการกระทำของผู้มีอำนาจที่เป็นอันตรายต่อชะตากรรมของมนุษย์ในสังคมนั้น สังคมดิสโทเปียแบบคลั่งไคล้ทางการเมืองในวรรณกรรมเรื่องนี้ จึงนำเสนอสังคมที่มีลักษณะความโหดเหี้ยมแบบสุดขั้ว และมีการปกครองแบบเผด็จการ รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามากำกับสังคมแบบผิดจริยธรรมและยังมีความผิดด้านศีลธรรม เป็นต้น ในการสร้างสังคมดิสโทเปียที่ปรากฏในวรรณกรรมชุดนี้ เป็นการนำเสนอภาพสังคมดิสโทเปียขององค์กร ETO แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) เป็นองค์กรที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2) เป็นองค์กรที่สัมพันธ์กับมนุษย์และต่อต้านผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับโลกมนุษย์โดยการแก้ไขปัญหาที่มนุษย์สร้างไว้ 3) เป็นองค์กรที่มีความซับซ้อนของสภาพแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมตามนิยามของสังคมดิสโทเปียแบบใหม่ และ 4) เป็นขององค์กรที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการที่มีผู้มีอำนาจเป็นผู้ตัดสินใจเพียงผู้เดียว (Virameteekul and Na Ayutthaya, 2022) ดังนั้น องค์กร ETO ได้สร้างภาพลักษณ์องค์กรในลักษณะสังคมดิสโทเปีย ดังตัวอย่างบทบรรยายลักษณะองค์กร ETO ดังนี้

> *...เทคโนโลยีซอฟต์แวร์ขององค์กรซานถี่โลกพัฒนาสูงมาก KILLER5.2 อาจจะบันทึกลักษณะพิเศษของเป้าหมายได้ละเอียดกว่านั้น...*
>
> (Liu, 2017a, pp. 275 – 412)

จากตัวอย่างได้กล่าวถึงองค์กร ETO มีกลไกการใช้วิทยาศาสตร์ที่ล้ำสมัย มาสร้างไวรัสที่เป็นโรคอุบัติใหม่โดยมีเป้าหมายที่จะแพร่กระจายและฆ่ามนุษย์ นอกจากมีการสร้างเกมซานถี่แล้ว ยังมีการพัฒนาวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีใหม่ด้านอื่น ๆ เหตุผลที่องค์กร ETO พัฒนาวิทยาศาสตร์ เพราะ หนึ่ง เพื่อขยายองค์กร ETO ให้ใหญ่โตขึ้น สอง เพื่อดำเนินการตามคำสั่งของชาวซานถี่ที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และ

ในองค์กร ETO สมาชิกขององค์กรส่วนมากเป็นปัญญาชนระดับสูงของสังคมมนุษย์ และเป็นคนเก่งในวงการการเมืองและเศรษฐกิจ กลุ่มคนเหล่านี้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับด้านลบของมนุษย์ อีกอย่างคือความคิดของมนุษย์กลุ่มคนนี้ได้รับอิทธิพลตามแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และปรัชญาสมัยใหม่ ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถพิจารณาปัญหาโดยมองจากจุดยืนที่อยู่ห่างจากมนุษย์ พวกเขาจึงกลายเป็นกลุ่มที่มีพลังต่อต้านมนุษย์อย่างเข้มแข็ง พวกเขาใช้ความสามารถจากทรัพยากรที่ตนเองสร้างเครื่องมือช่วยเหลือชาวซานถี่ให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งองค์กร ETO ยังมีตัวช่วยด้านการพัฒนาวิทยาศาสตร์ให้ก้าวล้ำ คือ ชาวซานถี่ที่เป็นอมนุษย์ใช้วิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีขั้นสูงได้เชี่ยวชาญกว่ามนุษย์ ชาวซานถี่สามารถสอนวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยีให้กับองค์กร ETO เพื่อให้องค์กร ETO ใช้วิทยาศาสตร์เหล่านั้นเป็นเครื่องมือทำลายแผนการของมนุษย์ ตัวอย่างเทคโนโลยีซอฟต์แวร์ KILLER5.2 และขีปนาวุธพันธุกรรมใหม่ จากสองประเด็นนี้กล่าวได้ว่า องค์กร ETO เป็นองค์กรที่มีผลกระทบต่อความอยู่รอดของสังคมมนุษย์อย่างมาก และการใช้กลไกทางวิทยาศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือของชาวซานถี่ที่สร้างขึ้นเพื่อรบกวนสังคมมนุษย์ เหตุผลที่ทำให้องค์กร ETO มีความซื่อสัตย์กับชาวซานถี่ดังปรากฏในข้อความที่ว่า

...ผู้คนมากมายเหลือเกินที่สิ้นหวังกับอารยธรรมมนุษย์ โกรธแค้น และทรยศต่อความเป็นมนุษย์ของตน กระทั่งถือเอาการทำลายมนุษย์ รวมทั้งตนเองและลูกหลานเป็นอุดมการณ์สูงสุด นี่คือสิ่งที่น่าตื่นตระหนกขององค์กรซานถี่แห่งโลก...

(Liu, 2016, p. 321)

ตัวอย่างข้างต้นกล่าวถึงมนุษย์กลุ่มที่เข้าร่วมกับองค์กร ETO เป็นผู้ที่เกลียดมนุษย์ด้วยกันเอง ตัวอย่างใช้คำว่า “สิ้นหวัง” “โกรธแค้น” คำเหล่านี้แสดงอารมณ์อาฆาต โกรธ เกลียดขั้นรุนแรง ซึ่งมีความหมายว่า กลุ่มมนุษย์นักวิทยาศาสตร์ที่มีความสามารถเหล่านั้นที่เข้าร่วมองค์กร ETO หรือสมาชิกองค์กร ETO ต่างมีความอาฆาตแค้นต่อมนุษย์โลกอย่างมากและมีอุดมการณ์ร่วมกันกับองค์ ETO ตามเป้าหมายขององค์กรที่มุ่งทำลายมนุษย์ เนื่องจากมีความเคียดแค้นต่อมนุษย์เช่นเดียวกับองค์กร ETO อันเป็นการรวมกลุ่มหรือฝูงชนที่มีอุดมการณ์เดียวกันในการทำลายมนุษย์ กล่าวได้ว่า จากพื้นฐานที่สร้างองค์กร ETO ขึ้นมาเพราะความอาฆาตแค้นที่มีต่อมนุษย์ เมื่อความอาฆาตแค้นดังกล่าวถูกกลุ่มหัวรุนแรงล่อลวงและปลูกฝังอุดมการณ์อาจเกิดความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม เพราะพวกเขาคลั่งไคล้ต่อความศรัทธาตัวตน ศาสนาที่ยึดถือ หรือเป้าหมายทางกิจกรรมการเมือง พวกเขามีพฤติกรรมรุนแรงและไม่เพียงต้องการแก้แค้นอย่างเดียว แต่ยังพยายามค้นหาผู้ประสบภัยเพื่อให้ผู้ประสบภัยมาเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กร เหตุผลของสมาชิกที่เข้าร่วมองค์กร ETO เริ่มจากความไม่พอใจพฤติกรรมของมนุษย์หรือมีความสิ้นหวังกับมนุษย์ที่กระทำต่อสภาพทางสังคม

จากลักษณะดังกล่าวเห็นได้ว่า องค์กร ETO มีการล้างสมองหรือปลูกฝังความเกลียดชังให้กับสมาชิก สมาชิกขององค์กร ETO เชื่อว่ามนุษย์ทั่วไปมีความชั่วร้าย และเชื่อว่าปัญหาของโลกทั้งหมดเกิดมาจากพฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ที่เมื่อสร้างปัญหาแล้วไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่พวกเขาสร้างไว้ได้ การแก้ไขปัญหาเหล่านั้นมีแต่ชาวซานถี่เท่านั้นที่สามารถช่วยโลกได้ การกอบกู้โลกกลายเป็นเป้าหมายสูงสุดของสมาชิกองค์กร ETO ซึ่งพฤติกรรมการทำลายสังคมของมนุษย์นั้นสมาชิกองค์กร ETO มีเป้าหมายเพื่อกอบกู้โลกดังคำขวัญขององค์กร ETO ที่ว่า “*ทำลายเผด็จการโลกเป็นของซานถี่*” (Liu, 2016, p. 256) จึงแสดงให้เห็นถึงแนวคิดขององค์กร ETO อย่างชัดเจนว่า องค์กร ETO เป็นกลุ่มฝูงชนที่มีลักษณะการปกครองทางการเมืองแบบรุนแรง มีความอาฆาตแค้นต่อมนุษย์เป็นทุนเดิมและต้องการทำลายล้างสังคมมนุษย์ให้หมดไปจากโลก และภายในองค์กร ETO ยังมีระบบการเมืองการปกครองที่ซับซ้อน โดยเฉพาะในการบริหารจัดการกลุ่มขององค์กรซึ่งมีหลายฝ่าย

เนื้อเรื่องมีการประกอบสร้างฝ่ายที่อยู่ในองค์กร ETO ออกเป็น 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายมาโปรด ฝ่ายกอบกู้ และฝ่ายอยู่รอด โดยฝ่ายมาโปรดเป็นเสมือนเทพที่มีความสามารถขั้นสูง มีความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ที่ล้ำสมัย เป็นสัญญะอธิบายในรูปสัญญะว่า วิทยาศาสตร์

เป็นเครื่องมือในการสร้างองค์กรโลก และเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาและผ่อนแรง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า วิทยาศาสตร์ที่ก้าวหน้าจะนำพาโลกและจักรวาลเชื่อมโยงกันและอยู่ภายใต้ระบบและกลไกทางวิทยาศาสตร์ ส่วนฝ่ายที่สองหรือฝ่ายกอบกู้เป็นภาพแทนของกลุ่มสมาชิกที่มุ่งความสันติสุข เป็นกลุ่มที่ใช้กลไกทางศาสนาหรือปรัชญาในการขับเคลื่อนองค์กรที่ต้องการหักล้างความเชื่อแบบเดิมที่มนุษย์โลกต่างนับถือศาสนาทั่วไปที่มีศาสดาเป็นผู้นำเน้นการปฏิบัติการพ้นทุกข์ แต่ฝ่ายกอบกู้ที่สื่อสัญญะเชิงปรัชญายังมุ่งการปฏิวัติด้านวัตถุ และฝ่ายที่สามฝ่ายอยู่รอด เป็นฝ่ายที่สื่อสัญญะของกลุ่มผู้ต้องการเอาตัวรอด โดยสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และตัวบทยังนำเสนอว่า ฝ่ายอยู่รอดขาดความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี เมื่อมีผู้เข้ามารุกรานหรือมีผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคม ฝ่ายอยู่รอดพร้อมทำตามโดยไม่มีข้อแม้หรือเงื่อนไข และฝ่ายอยู่รอดเมื่อไม่ปฏิเสธระบบต่าง ๆ ที่เข้ามาก็สามารถปรับตัวเพื่อความอยู่รอดได้ ดังนั้น การอธิบายลักษณะฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร ETO จึงประกอบสร้างผ่านแนวคิดเชิงสัญญะที่ว่า ทุกสรรพสิ่งมักแสดงตัวตนหรือสื่อให้เห็นกลไกทางสังคมที่ปกครองและครอบคลุมสังคมที่อาศัยอยู่ ผู้ที่อาศัยอยู่ในองค์กร ETO จึงเป็นภาพแทนคนในสังคมที่ต้องปรับตัวและเลือกทางออกของการดำเนินชีวิตตามกลไกทางสังคมและหากยึดถือระบบใดระบบหนึ่งอาจจะล่มสลายได้ เพราะกลไกทางสังคมปรับเปลี่ยนตลอดเวลา จึงต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมเป็นหลักและตัวบทที่สื่อให้เห็นถึงระบบขององค์กรแบบสังคมดิสโทเปีย จึงเป็นสังคมที่อันตรายในระบบการปกครองสังคมเพื่อการอยู่รอด จากเหตุการณ์ที่ยกมากล่าวได้ว่า เหตุผลที่องค์กร ETO กลายเป็นระบบสังคมดิสโทเปียเพราะองค์กร ETO มีความเชื่อถือในกระบวนการวิทยาศาสตร์อย่างคลั่งไคล้ มีความปรารถนาของกลุ่มที่ต้องการอำนาจทางเทคโนโลยีที่พัฒนาแล้ว หรือเรียกว่าพระเจ้าแห่งวิทยาศาสตร์ในองค์กร ETO จึงเรียกอารยธรรมซานถี่ว่า “พระเจ้า” ในมุมมองขององค์กร ETO มนุษย์กลายเป็นชาติพันธุ์ที่มีอารยธรรมล้าหลังในสายตาของชาวซานถี่หรืออมนุษย์ต่างดาว ดังบรรยายในตัวบท อารยธรรมซานถี่ จึงกลายเป็นชาติพันธุ์ที่เป็นเสมือนเทพแห่งจักรวาลหรือมีความสามารถสูงกว่ามนุษย์ ทุกพฤติกรรมของมนุษย์ที่สงสัยหรือการต่อต้านอารยธรรมซานถี่ องค์กร ETO กลับมองว่าเป็นเรื่องทรยศต่อระบบองค์กร ETO เมื่อมีการต่อต้านระบบตัวแทนขององค์กรจะมีกลไกสร้างความเข้าใจเพื่อให้ผู้ติดตามเข้าใจระบบและยอมรับความจริงในองค์กร ETO เมื่อมนุษย์ทราบความจริงว่าองค์กร ETO มีอยู่จริงและมีระบบปกครองตามนโยบายขององค์กร ETO ที่มีผู้รับผิดชอบหลายฝ่าย มนุษย์จึงยอมรับในความล้ำหน้าด้านวิทยาศาสตร์ของกลุ่มซานถี่ องค์กร ETO จึงสร้างกฎระเบียบการปกครองแบบเผด็จการเพื่อให้องค์กร ETO สามารถดำเนินการทางการเมืองตามระบบองค์กรซานถี่ ตามสังคมดิสโทเปีย

4.2 ประชาธิปไตยแบบประชานิยม (Populism)

ในนวนิยายไตรภาคชุดนี้ได้อธิบายเรื่องของรัฐบาลของมนุษย์ว่าเป็นหน่วยงานสำคัญหลังจากวิกฤตการณ์ซานถี่ รัฐบาลมนุษย์ได้รับผิดชอบหน่วยงานสำคัญที่ต่อต้านกองทัพซานถี่ในอนาคตและ รัฐบาลมนุษย์ได้ควบคุมสังคมมนุษย์อย่างสมบูรณ์แบบ

การปกครองของรัฐบาลมนุษย์ที่มีเหตุการณ์เกี่ยวกับความสำคัญของมนุษย์ รัฐบาลมนุษย์มีวิธีแก้ไขปัญหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นมาหลายยุค เช่น ยุควิกฤติต้นรัฐบาลมนุษย์ได้ประชุมและกำหนดข้อห้ามด้านพฤติกรรมและคำพูดเกี่ยวกับสหประชาชาติ ทำให้มนุษย์ทั้งหมดเผชิญกับกองทัพซานถี่ที่บุกรุกเข้ามา ในยุควิกฤตปลายในรัฐบาลมนุษย์หลังจากที่ตัดสินใจยกเลิกโครงการผู้หันหน้าเข้าหากำแพง ซึ่งเป็นโครการที่ต่อต้านชาวซานถี่ ทำให้ผู้หันหน้าเข้าหากำแพง 4 คน กลายเป็นบุคคลที่ไม่น่าเชื่อถือของสังคมมนุษย์ ทำให้พวกเขาเสียชื่อเสียงที่สร้างมาและสังคมมนุษย์ยังมองว่าระบบที่สร้างแผนการผู้หันหน้าเข้าหากำแพงเป็นระบบที่ล้มเหลวของรัฐบาล ตัวบทยังอธิบายในยุคข่มขู่ว่าได้เลือกผู้ถือดาบซึ่งเป็นตำแหน่งที่สำคัญเกี่ยวกับการกำหนดชะตากรรมของมนุษย์ คือ ตัวละครเฉิงซินที่เป็นผู้ทำหน้าที่ข่มขู่ชาวซานถี่ ผลงานของเขาเป็นศูนย์เพราะว่าเฉิงซินไม่สามารถข่มขู่ชาวซานถี่ได้เลย ทำให้ชาวซานถี่สามารถยึดโลกได้สำเร็จ จึงเป็นผลของการกระทำที่แย่สุดของรัฐบาลมนุษย์ในยุคบังเกอร์ซึ่งเป็นยุคสุดท้ายของโลกมนุษย์ รัฐบาลมนุษย์ได้ปฏิบัติการตามเสียง

เรียกร้องของประชาชน รัฐบาลมนุษย์ได้ยกเลิกแผนการช่วยเหลือมนุษย์ที่หนีการโจมตีของมนุษย์ต่างดาว แผนการนี้ต่อมาได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นแผนการที่สามารถช่วยเหลือมนุษย์ให้หนีวิกฤตได้ ซึ่งเห็นได้ว่า ทุกครั้งของการตัดสินใจผิดพลาดของรัฐบาลมนุษย์ เบื้องหลังมีการสนับสนุนมนุษย์ตามระบบประชาธิปไตยแต่ผลลัพธ์กลับไม่เป็นไปตามเป้าหมาย จึงกล่าวได้ว่า หลิว ฉือซิน ได้วิพากษ์สังคมโลกมนุษย์ที่ปกครองแบบประชาธิปไตยและกล่าวได้ว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่มีความอิสระเสรีทางความคิด ผู้คนมีสิทธิเสรีภาพในสังคมนั้น ๆ เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะความคิดของกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่ทำให้แนวคิดเหล่านั้นกลายเป็นนโยบายการปกครองของสังคม ตัวบทที่อธิบายว่ารัฐบาลมนุษย์ให้เสรีภาพทางความคิดแต่ในท้ายที่สุดการให้อิสระที่เกินไปจนไม่มีขอบเขตกลับกลายเป็นประเด็นกลับมาทำลายกรอบคิดนั้นหรือสังคมนั้นจึงกล่าวได้ว่ากระบวนการเหล่านี้เป็นการพัฒนาสังคมแบบเชื่องช้าที่รอการกระทำตามหลักการ เพียงเพราะเป็นระบบประชานิยมที่เลือกปฏิบัติเท่านั้น หลิว ฉือซิน ได้วิพากษ์ว่าระบบคิดของมนุษย์ที่กล่าวว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยตามแนวคิดประชานิยมเป็นระบบที่ดีนั้น จึงเป็นการตอกย้ำถึงกระบวนการคิดที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดดังกล่าว ชาวซานถี่จึงเหมือนกลไกที่เข้ามากระทบต่อการปรับตัวของสังคมโลกมนุษย์ โดยอธิบายว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการแสดงอำนาจอันป่าเถื่อนของผู้นำ จึงกล่าวได้ว่าเป็นวาทกรรมประชาธิปไตยที่มีการควบคุมสังคมและกลายเป็นพฤติกรรมที่แบ่งปันผลประโยชน์กันเฉพาะกลุ่ม สรุปได้ว่าบุคคลผู้นำในรัฐบาลมนุษย์ต้องการเพียงผลประโยชน์ต่อตนเองและมุ่งทำลายผลประโยชน์ของกลุ่มใต้อำนาจ สุดท้ายสังคมแบบนี้กลายเป็นสังคมดิสโทเปียแบบเผด็จการ จึงกล่าวได้ว่า หลิว ฉือซิน ประกอบสร้างสังคมของโลกมนุษย์ในแบบประชาธิปไตยประชานิยมในความหมายที่ผู้นำให้อิสระทางความคิดแก่ผู้อยู่ในการปกครองแต่ใช้ฐานคิดในเรื่องการควบคุมผู้อยู่ใต้อำนาจเพื่อประโยชน์แก่ผู้ปกครอง ซึ่งเมื่อดูผิวเผินเหมือนมีความอิสระในการที่ผู้ปกครองปกครองแบบประชาธิปไตยแต่ความเป็นจริงไม่ต่างจากเผด็จการประชาธิปไตย

5. สังคมดิสโทเปียตามระบบและกลไกของจักรวาลที่โหดร้าย

หลิว ฉือซิน เคยกล่าวว่า “จักรวาลที่สร้างในนวนิยายไตรภาคชุดนี้นำเสนอเป็นจักรวาลที่โหดร้ายเพื่อได้โลกที่ดีที่สุด” (Liu, 2015, p. 297) จากคำกล่าวนี้เห็นได้ว่า หลิว ฉือซิน นำเสนอให้เห็นถึงความโหดร้ายและความมืดมิดของจักรวาล ในจักรวาลมีกลุ่มสิ่งมีชีวิตชาญฉลาดรวมทั้งโลกมนุษย์ด้วย จึงเห็นได้ว่า จักรวาลที่หลิว ฉือซิน สร้างมีความคล้ายกับโลกมนุษย์ที่อยู่ในยุคก่อนที่ชาวยุโรปอพยพไปทวีปอเมริกามีชนเผ่าหลากหลาย จักรวาลนี้เป็นภาพแทนของโลกมนุษย์ จึงเป็นการสร้างจักรวาลที่โหดร้าย อาจเป็นคำเตือนให้กับมนุษยชาติ การนำเสนอจักรวาลที่โหดร้ายหลิว ฉือซิน ประกอบสร้างให้เห็น 2 ลักษณะ คือจักรวาลที่ไร้ศีลธรรม และมนุษย์ต่างดาวที่มีศักยภาพสูง ดังนี้

5.1 จักรวาลที่ไร้ศีลธรรม

ในนวนิยายดาวซานถี่ไตรภาคชุดนี้ หลิว ฉือซินได้สร้างจักรวาลเป็นสังคมดิสโทเปียที่มีลักษณะไร้ศีลธรรม หลิว ฉือซิน เปรียบจักรวาลเป็นป่ามืด โดยใช้บทสนทนาระหว่างหลัวจี๋กับต้าสื่อเพื่ออธิบายจักรวาลที่อยู่ในสถานะป่ามืด ดังตัวอย่าง

...จักรวาลเป็นป่ามืด ทุกอารยธรรมเป็นนายพรานผู้ถือปืนแอบอยู่ในป่าเหมือนภูตผีแหวกกิ่งไม้ที่ขวางทางอย่างเบามือ พยายามไม่ให้เท้าที่ก้าวส่งเสียงแม้แต่น้อย คอยระวังแม้แต่เสียงหายใจ เขาต้องระวังตัวเพราะในป่ามืด มีนายพรานแบบเขาซ่อนตัวอยู่ทุกหนทุกแห่ง ถ้าเขาพบชีวิตอื่น ไม่ว่าจะเป็นนายพรานหรือไม่ไม่ว่าจะเป็นเทวทูตหรือปีศาจ ไม่ว่าจะเป็นทารกผู้บอบบางหรือเป็นคนชราเดินกระย่องกระแย่ง ไม่ว่าจะเป็นเด็กสาวหรือเด็กหนุ่มราวกับนางฟ้าหรือเทพบุตร ทำได้เพียงอย่างเดียวก็คือยิงปืนสังหาร ท่ามกลางป่ารกชัฏนี้คนอื่นก็คือนรกก็คือภัยคุกคามตลอดกาล ทุกชีวิตที่เปิดเผยตัวเองจะถูกสังหารอย่างรวดเร็ว นี่คือแผนภูมิของอารยธรรมจักรวาลนี่ก็คือคำอธิบาย ความหมายของเฟอร์มี พาราด็อก (Fermi paradox)

(Liu, 2017a, pp. 546 – 572)

จากตัวอย่างข้างต้น หลิว ฉือซิน นำเสนอจักรวาลที่มีสถานะป่ามืดหรือปรากฏการณ์ของสิ่งมีชีวิตนอกโลกที่อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งผ่านมุมมองของตัวละครหลัวจี๋ การสร้างระบบจักรวาลเป็นสถานะป่ามืดมีข้อกำหนดเบื้องต้น 2 ข้อ คือ *"ข้อหนึ่ง การอยู่รอดเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกของทุกอารยธรรม ข้อสองอารยธรรมมีการเติบโตและขยายตัวตลอดเวลา แต่ทรัพยากรโดยรวมในจักรวาลยังคงเท่าเดิมไม่เปลี่ยนแปลง"* (Liu, 2017a, pp. 16–17) จากกฎสองข้อนี้ตัวละครเย่เหวินเจี๋ยได้เล่าให้หลัวจี๋เข้าใจโดยอยากให้เขาศึกษาเป็นวิชาสังคมวิทยาจักรวาล จากสัจพจน์หรือความสมบูรณ์สองข้อนี้หลัวจี๋ได้หาทางออกสองแนวคิด คือแนวคิดโซ่ตรวนแห่งความระแวงและการระเบิดทางเทคโนโลยี ข้อกำหนดเหล่านี้ทำให้จักรวาลแสดงออกเป็นสังคมดิสโทเปีย ทุกสรรพสิ่งอยู่ในจักรวาลตามสัจพจน์หรือการยอมรับความเป็นจริงแบบสมบูรณ์โดยไม่ต้องพิสูจน์ ไม่มีใครหนีออกจากสัจพจน์ 2 ข้อนี้ได้ จากกลไกของสัจพจน์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สรรพสิ่งต้องการพัฒนาขยายตัว อีกอย่างการพัฒนาของสรรพสิ่งต้องขยายพื้นที่หรือทรัพยากรของสรรพสิ่งอื่น ซึ่งถ้าชาติพันธุ์ทั้งมนุษย์และอมนุษย์ 2 สายพันธุ์ พบในจักรวาล โดยสถานะป่ามืดทำให้ทั้งมนุษย์และอมนุษย์ 2 สายพันธุ์ไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะเข้าใจกลไกของระบบอีกฝ่ายได้อย่างชัดเจนจึงไม่แน่ใจว่ามีอันตรายต่อสายพันธุ์ของตนเองหรือไม่ จากกฎของสัจพจน์ในระบบจักรวาลโหดร้ายทั้ง 2 ข้อ หลัวจี๋ได้สรุปแนวคิดโซ่ตรวนแห่งความระแวง แนวคิดนี้มองจากระยะห่างเชิงพื้นที่และสถานะทางชีววิทยาว่า ระหว่างอารยธรรมที่มีลักษณะความไม่แน่นอนและการสร้างความเชื่อใจและการสื่อสารซึ่งกันและกัน อีกแนวคิดคือการระเบิดทางเทคโนโลยีมองจากกระบวนการของประวัติศาสตร์ อารยธรรมที่ประสบความสำเร็จอย่างก้าวกระโดดทางเทคโนโลยีและความก้าวหน้าครั้งใหญ่ในระยะเวลาอันสั้น เช่น การปฏิวัติอุตสาหกรรมของมนุษย์ ทำให้มนุษย์มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว มนุษย์เป็นชาติพันธุ์ที่มีภูมิปัญญาสูงในการคิดด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ หลัวจี๋สรุปว่า ความสมดุลของอำนาจระหว่างอารยธรรมจึงไม่แน่นนอน ทำให้ข้อมูลเหล่านี้มีลักษณะไม่แน่นอน วิธีที่ต้องเอาตัวรอดแบบง่ายและมีประสิทธิภาพ คือต้องทำลายฝ่ายตรงข้ามของตน จากลักษณะกฎและกลไกในระบบจักรวาลโหดร้าย เห็นได้ว่า ตามความคิดของมนุษย์จักรวาลเต็มไปด้วยความแปลกใหม่และมีคุณค่าในการสำรวจและกลายเป็นป่ามืดที่เต็มไปด้วยความหนาวเย็นและอันตราย ส่วนในนวนิยายชุดนี้การประกอบสร้างจักรวาลที่โหดร้ายไม่เพียงแต่นำเสนอเป็นฉากหลังของโลกปัจจุบันและอนาคตเท่านั้น ยังแสดงให้เห็นถึงจักรวาลที่อยู่ในสถานะป่ามืดเป็นสิ่งที่ภววิสัยหรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏเป็นไปตามข้อเท็จจริงไม่ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อหรือความรู้สึกส่วนตัว ในมุมมองมหภาคของจักรวาลไม่ว่าอารยธรรมใดหรือดาวดวงใดปรากฏภาพเป็นแสงดาวเท่านั้น เนื่องจากระยะความไกลของดวงดาวแต่ละดวงในระบบจักรวาล ซึ่งดาวแต่ละดวงอาจมีอารยธรรมของดาวดวงในอยู่ซึ่งไม่สามารถมองเห็นระบบนั้นได้ การไม่เห็นจึงไม่ได้หมายถึงการไม่มีของระบบกลไกการอาศัยอยู่ของอมนุษย์หรือมนุษย์ต่างดาวเมื่อสังเกตดวงดาว บนระบบจักรวาลความซับซ้อนข้างในหรือระบบสังคมจึงซ่อนอยู่ในแสงดาวแค่แสดงเป็นดวงดาวที่มีแสง จึงกล่าวได้ว่า โลกมนุษย์หรือชาวซานถี่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงจักรวาลให้เป็นจริงดังปรากฏ แต่เห็นได้ว่า ส่วนใหญ่มองว่าจักรวาลมีแต่ด้านดีเท่านั้น แต่ในความจริงจักรวาลยังมีด้านโหดร้ายแฝงอยู่จึงทำให้คนมีความเข้าใจเกี่ยวกับจักรวาลต่างกัน หลิว ฉือซิน จึงประกอบสร้างนวนิยายชุดนี้ให้มีตัวละครมนุษย์ต่างดาวที่มีความแตกต่างกับมนุษย์โลก

5.2 มนุษย์ต่างดาวที่มีศักยภาพสูง

ในนวนิยายชุดนี้ หลิว ฉือซิน ยังได้สร้างกลุ่มอมนุษย์ในจักรวาล สังเกตได้ว่าอมนุษย์ที่มีระดับการพัฒนาอารยธรรมที่แตกต่างกัน มีการกำหนดขอบเขตการรับรู้ที่แตกต่างกัน กลุ่มอมนุษย์ในจักรวาลเข้าใจจักรวาลแตกต่างจากมนุษย์ มีการเปรียบเทียบกับการปกครองและสังคมวิทยาของอมนุษย์ เห็นได้ว่ามนุษย์ต่างดาวกลุ่มนักร้องที่มีความสามารถทำลายระบบสุริยะได้อย่างง่ายดายและมีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงกฎฟิสิกส์ พวกเขามองว่าจักรวาลเป็นสรรพสิ่งที่เป็นภววิสัย หมายถึงในดาวซานถี่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์ต่างดาวกลุ่มนักร้องนั้นจะทำหน้าที่กำจัดกลุ่มเผ่าพันธุ์อื่น ส่วนมนุษย์ต่างดาวในชาวซานถี่ที่มีเทคโนโลยีสูงมักเป็นกลุ่มที่มีอารมณ์เยือกเย็น

และมองว่าจักรวาลเป็นพื้นที่โหดร้าย แต่จักรวาลเป็นแหล่งที่มีโอกาสทำให้ชาติพันธุ์ของกลุ่มอยู่รอดได้เช่นกัน ในมุมมองของมนุษย์โลกกลับมองว่าจักรวาลเต็มไปด้วยอันตราย มืด โหดร้าย และเป็นแหล่งที่ทำลายล้างมวลมนุษยชาติได้ตลอดเวลา เห็นได้ว่าจักรวาลที่เป็นสรรพสิ่งที่ปรากฏตามความสมบูรณ์เป็นเพียงในมุมมองของมนุษย์จักรวาลเปรียบเทียบกับสังคมดิสโทเปียแบบโหดร้าย จึงกล่าวได้ว่า ในมุมมองของมนุษย์จักรวาลเป็นสังคมดิสโทเปียที่ไร้ศีลธรรมและโหดร้าย เหตุผลที่หลิว ฉือซิน นำเสนอตัวบทแบบนี้เพราะว่าจักรวาลที่สร้างในนวนิยายชุดนี้ส่วนมากเป็นมุมมองที่มนุษย์มองศีลธรรมเป็นสิ่งสำคัญในสังคมของมนุษย์ เมื่อวิเคราะห์ลักษณะของจักรวาลที่โหดร้าย มนุษย์มีการนำศีลธรรมมาเป็นมุมมองในการวิเคราะห์จักรวาล จักรวาลที่มีลักษณะไร้ศีลธรรม หมายถึงอารยธรรมในจักรวาลที่ไม่ต้องปฏิบัติตามหลักการทางศีลธรรมตามความหมายดั้งเดิม แต่ใช้การตัดสินใจตามผลประโยชน์หรือเพียงเพื่อการอยู่รอดของตนเอง ในนวนิยายชุดนี้เล่มที่ 2 หลิว ฉือซิน ได้สร้างวิชาใหม่ชื่อว่า “*สังคมจักรวาลศาสตร์*” (Liu, 2017a, p. 15) ซึ่งแสดงถึงกฎสังคมของจักรวาล ที่มี 2 ข้อหลัก หนึ่งคือการอยู่รอดเป็นอันดับแรกของอารยธรรม และสองคือทรัพยากรในจักรวาลมีจำกัด และทุกอารยธรรมต้องพัฒนาเพื่อการอยู่รอด มนุษย์จึงคิดว่าจักรวาลเป็นสังคมและมีมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมจักรวาลศาสตร์ กฎวิวัฒนาการของจักรวาลนั้นเป็นภววิสัยหรือทุกอย่างเป็นไปตามข้อเท็จจริง ทุกสรรพสิ่งมีการพัฒนาตามกฎจักรวาลรวมถึงโลกมนุษย์เช่นกัน ในความหมายนี้กล่าวได้ว่าจักรวาลไม่มีค่านิยม ไม่มีศีลธรรมหรือแนวคิดทางศีลธรรมกำกับในระบบและกลไกของจักรวาล อารยธรรมในจักรวาลมีการทำลายกันและกันซึ่งเสมือนกับกฎเกณฑ์จักรวาลที่ต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์ ลักษณะการอธิบายจักรวาลที่ไร้ศีลธรรมและจักรวาลที่โหดร้ายดังกล่าวจึงเป็นการอธิบายตามมุมมองของมนุษย์โลก ซึ่งอธิบายกฎ ระบบ และกลไกของจักรวาลที่มนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้หรือมนุษย์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกฎของวิวัฒนาการของจักรวาลได้ ส่วนมนุษย์ต่างดาวมองว่าแม้ว่าจักรวาลโหดร้ายแต่พวกเขาสามารถใช้ประโยชน์ของกฎ ระบบ และกลไกของจักรวาลที่โหดร้ายเพื่อเป็นเครื่องมือการโจมตีมนุษย์หรือกลุ่มต่างดาวอื่น เพื่อความอยู่รอดของกลุ่ม จึงกล่าวได้ว่า การประกอบสร้างสังคมดิสโทเปียในจักรวาลที่ปรากฏในวรรณกรรมชุดนี้ หลิว ฉือซิน ได้อธิบายผ่านกฎของดวงดาวที่เป็นระบบหนึ่งของจักรวาลป่ามืดและต่อมาอันตรธานหายไป จึงเป็นสัญญะสื่อถึงการที่มนุษย์ยังไม่สามารถรับกฎระบบจักรวาลทั้งหมด เพราะมนุษย์เป็นเพียงมนุษย์ที่อาศัยบนโลกที่เป็นเพียงสรรพสิ่งของระบบจักรวาล ในระบบจักรวาลอมนุษย์อื่นหรือมนุษย์ต่างดาวอาจอาศัยบนดวงดาวอื่นที่มนุษย์ยังค้นไม่เจอ ชาวซานถี่จึงเป็นตัวแทนของอมนุษย์ที่มีเครื่องมือเป็นเทคโนโลยีสูงและมีศักยภาพสูงในการอาศัยบนดาวดวงอื่นนอกจากโลกมนุษย์ การนำเสนอจึงได้เห็นระบบจักรวาลที่โหดร้ายและไร้ศีลธรรมอันเป็นเพียงการมองผ่านวิธีคิดของมนุษย์ซึ่งต่างจากมนุษย์ต่างดาว

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษานวนิยายชุดไตรภาคดาวซานถี่: อุบัติการณ์สงครามล้างโลก พบว่า หลิว ฉือซิน ประกอบสร้างสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปีย 5 ลักษณะ สังคมยูโทเปียแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ สังคมยูโทเปียตามนิยามความเป็นชนบท สังคมยูโทเปียตามนิยามทางการเมือง และสังคมยูโทเปียตามนิยามจินตนาการจักรวาล โดยลักษณะที่ 1 สังคมยูโทเปียตามนิยามเป็นชนบทได้นำเสนอจักรวาลเล็กหมายเลข 647 เป็นสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม มีการประกอบสร้างผ่านตัวละคร ฉาก และบทสนทนา ทำให้เห็นถึงสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นการอธิบายสังคมอุดมคติตามแนวคิดของลัทธิเต๋าที่เน้นความเรียบง่ายและความเสมอภาค ลักษณะที่ 2 สังคมยูโทเปียตามนิยามทางการเมือง ได้นำเสนอ 2 ลักษณะ คือ ลัทธิคอมมิวนิสต์ในสิ่งมีชีวิตและการเมืองในสังคมสตรีนิยม การนำเสนอลัทธิคอมมิวนิสต์ในสิ่งมีชีวิตผ่านบทสนทนาตัวละครอีแวนส์กับตัวละครเย่เหวินเจี๋ย แสดงถึงการประกอบสร้างสังคมคมยูโทเปียปรากฏเป็นจริงได้ต้องตอบสนองเงื่อนไขบางประการก่อน ส่วนการเมืองในสังคมอนาคตประกอบสร้างเป็นสังคมยูโทเปียแบบสตรีนิยม

ได้นำเสนอผ่านฉากเหตุการณ์ต่าง ๆ และการกล่าวถึงความผิดของตัวละครหลัวจี๋ ลักษณะที่ 3 สังคมยูโทเปียตามนิยามในจินตนาการจักรวาล ได้นำเสนอจักรวาลใหม่โดยผ่านบทสนทนาของตัวละครเฉิงซินกับตัวละครกวนอีฝาน ซึ่งการนำเสนอจักรวาลใหม่นี้แตกต่างจากสังคมยูโทเปียทั่วไปคือการมองวิกฤตปัญหาของการอาศัยอยู่ในระบบจักรวาลว่ามีทางออกของความอยู่รอด

การประกอบสร้างสังคมดิสโทเปียแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สังคมดิสโทเปียตามทางการเมืองของโลกมนุษย์ และสังคมดิสโทเปียตามระบบและกลไกของจักรวาลที่โหดร้าย ในการประกอบสร้างสังคมดิสโทเปียตามทางการเมืองของโลกมนุษย์ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สังคมดิสโทเปียแบบกลุ่มคลั่งไคล้ และสังคมดิสโทเปียแบบประชาธิปไตยประชานิยม โดยสังคมดิสโทเปียแบบกลุ่มคลั่งไคล้นำเสนอผ่านองค์กร ETO ทำให้เห็นสังคมดิสโทเปียเป็นภาพแทนขององค์กรก่อการร้ายของโลก ส่วนสังคมดิสโทเปียแบบประชาธิปไตยประชานิยมนำเสนอโดยผ่านรัฐบาลมนุษย์ใช้การอธิบายว่าเป็นแนวคิดการปกครองและบริหารทางการเมืองผิดพลาดจึงส่งผลต่อปัญหาทางสังคม ส่วนการประกอบสร้างสังคมดิสโทเปียตามระบบและกลไกของจักรวาลที่โหดร้ายนำเสนอผ่านฉากต่าง ๆ และตัวละครมนุษย์ต่างดาว คือจักรวาลที่ไร้ศีลธรรมและมนุษย์ต่างดาวที่มีศักยภาพสูง จักรวาลที่ไร้ศีลธรรม ทำให้เห็นถึงความล้าหลังของมนุษย์ เพราะมนุษย์ต่างดาวมีศักยภาพสูงกว่ามนุษย์ แสดงถึงสัญญะที่ว่ามนุษย์ไม่สามารถรับรู้กฎและระบบของจักรวาลทั้งหมด เพราะมนุษย์เป็นเพียงผู้อาศัยอยู่บนโลกหรือเป็นเพียงหนึ่งในสรรพสิ่งของระบบจักรวาลเท่านั้น

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้อภิปรายได้ว่า งานของหลิว ฉือซิน มีจุดเด่นในการประกอบสร้างจินตนาการระหว่างมนุษย์และอมนุษย์ โลกปัจจุบันและโลกอนาคต โดยประกอบสร้างตัวละครคู่ตรงข้ามที่เป็นมนุษย์และอมนุษย์ ใช้พื้นที่ในวรรณกรรมทั้งโลกมนุษย์ อวกาศ และต่างดาว และมีกลวิธีการเล่าเรื่องข้ามมิติเวลาที่ซับซ้อนอย่างมีนัยสำคัญ

การประกอบสร้างสังคมยูโทเปียเป็นการแสดงการโหยหาอดีต (Nostalgia) โดยสังคมยูโทเปียที่นำเสนอเป็นลักษณะเกษตรกรรมดั้งเดิม เน้นการดำรงชีวิตแบบเรียบง่าย พึ่งพาอาศัยธรรมชาติ สัมพันธ์และเคารพธรรมชาติ ให้ความสัมพันธ์กับความเสมอภาคของมนุษย์ทุกกลุ่ม และเป็นสังคมที่พึ่งพาอาศัยตนเอง ไม่มีการใช้ความรุนแรงในสังคม ทุกแห่งหนเป็นพื้นที่เอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในสังคม งานที่ศึกษาในลักษณะเดียวกัน เช่น งานของภัทรภร รักเรียน (Rakrian, 2014) ที่สรุปว่า ในนวนิยายเรื่อง Red Mar มีการสร้างอาณานิคมลับของญี่ปุ่นบนดาวอังคาร เป็นแหล่งชุมชนเล็กทำการเพาะปลูกคนในท้องถิ่นจำนวนเพียงเล็กน้อยได้รักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมไว้ นอกจากนี้ยังได้พัฒนาพื้นที่ให้เป็นพื้นที่สีเขียวเพื่อใช้ในรูปแบบสังคมบุพกาลที่เน้นลักษณะการเคารพต่อพื้นที่แม้ว่าพื้นที่เต็มไปด้วยสิ่งไม่มีชีวิต (Abiotic) ก็ตาม ซึ่งทำให้เห็นถึงมนุษย์มีความเข้าใจต่อปฏิสัมพันธ์ของตนที่ควรมีต่อโลกและเปลี่ยนแปลงความคิดที่แต่เดิมมนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Anthropocentric) กล่าวโดยสรุปงานของ หลิว ฉือซิน ประกอบสร้างสังคมยูโทเปียตามนิยามความเป็นชนบทที่สร้างสังคมอุดมคติโดยกำหนดพื้นที่อยู่อาศัยเป็นเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม เน้นความบริสุทธิ์ เป็นสังคมเรียบง่าย มนุษย์ที่อาศัยอยู่ในสังคมมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ นวนิยายชุดนี้ตั้งใจประกอบสร้างตัวละคร 3 ตัว คือ เฉิงซินเป็นตัวแทนมนุษย์ กวนยีฝานเป็นตัวแทนมนุษย์ในโลกจักรวาลและหุ่นยนต์ โซฟอนเป็นตัวแทนอมนุษย์ ตัวละครทั้งหมดจึงเป็นภาพแทนความหลากหลายของสังคมมนุษย์และอมนุษย์ตามนิยามของสังคมอุดมคติที่ต่างมีจุดร่วมเดียวกัน โดยมุ่งความสงบ สันติ และดำเนินชีวิตตามกฎธรรมชาติ ดังที่ ภัทรภร รักเรียน (Rakrian, 2014) อภิปรายการศึกษาว่า สังคมยูโทเปียเป็นสังคมย้อนวิถีดั้งเดิมที่มีการสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยและโหยหาอดีต รูปแบบสังคมจึงมีลักษณะเป็นสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม เป็นไปตามแนวคิดนิเวศสำนึกที่ต่อต้านมนุษย์เป็นศูนย์กลาง งานวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดลัทธิเต๋าเป็นแนวทางการวิเคราะห์จึงอธิบายสังคมอุดมคติ

ตามแนวคิดยูโทเปียที่ หลิว ฉือซิน ประกอบสร้างว่าเป็นสังคมเกษตรกรรมแบบชนบทเน้นมนุษย์มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มนุษย์ต่างมีวิถีชีวิตเป็นไปตามกฎธรรมชาติและมนุษย์นั้นมีรากมาจากธรรมชาติ

ด้านการเมือง หลิว ฉือซิน ประกอบสร้างการเมืองแบบสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปีย ในสังคมยูโทเปียทางการเมืองนั้น ได้นำแนวคิดความเท่าเทียมมาสร้างสังคมยูโทเปีย เพื่อเป็นสังคมที่ทุกสรรพสิ่งในโลกเท่าเทียมกันแต่มีเงื่อนไขคือมนุษย์ต้องสังเคราะห์อาหารได้ ส่วนสังคมยูโทเปียแบบสตรีนิยมเป็นสังคมที่มีเทคโนโลยีล้ำสมัย ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมหนักย้ายไปบนอวกาศ ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยม เช่น สังคมนิยมผู้มีความอ่อนโยนและเมตตา ส่วนการประกอบสร้างสังคมดิสโทเปียมีการนำเสนอองค์กร ETO ในลักษณะโหดร้าย มีกลุ่มปัญญาชนขั้นสูงด้านการเมืองนำเสนอสังคมที่รัฐบาลมนุษย์ปกครองแบบประชาธิปไตยประชานิยม ทำให้เห็นถึงระบบการเมืองที่ผิดพลาดและมีผลกระทบต่อสังคมมนุษย์ในเชิงวิกฤต จึงกล่าวได้ว่าในนวนิยายไตรภาคชุดนี้ หลิว ฉือซิน ตั้งคำถามกับสังคมว่า ในอนาคตสังคมโลกมีแนวทางการเตรียมความพร้อมให้มนุษย์ปรับตัวอยู่ในสังคมลักษณะที่เป็นทั้งสังคมอุดมคติและยูโทเปียและการเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์ในสังคมที่โหดร้ายแบบดิสโทเปียเหล่านี้อย่างไร

ขณะเดียวกันงานของ พรศิริ นาควัชระและวสนันท์ อิทธิมีชัย (Narkwatchara and Ltimeechai, 2022) สรุปการศึกษานวนิยายวิทยาศาสตร์ เรื่อง นครโลหะหนาว สร้างเมืองมาศบุรีเป็นสังคมยูโทเปียที่มีเทคโนโลยีล้ำสมัย ที่มีการสังเคราะห์อาหารหลอด มียานบิน มีการผ่าตัดเซลล์สมอง การปกครองใช้หลักประชาธิปไตย สังคมสงบสุข เจริญรุ่งเรือง และยังอธิบายแต่งเรื่องนครโหะหนาวประกอบสังคมยูโทเปียตรงข้ามสังคมไทยในช่วงทหารเป็นผู้นำปกครองประเทศไทย การประกอบสร้างสังคมยูโทเปียในเรื่องนครโลหะหนาวจึงสัมพันธ์กับสังคมยูโทเปียที่ หลิว ฉือซิน ประกอบสร้างไว้นวนิยายชุดนี้ โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมและส่งผลให้มนุษย์มีชีวิตที่ดียิ่งขึ้น มีการปกครองที่ดีทำให้ชนชั้นในสังคมมีความเท่าเทียมกัน อีกทั้ง หลิว ฉือซิน ยังอธิบายว่าหลังจากสังคมยูโทเปียบรรลุตามเป้าหมายแล้วยังมีการต่อต้านทุกอย่างจากระบบเก่าเพื่อรักษาอำนาจของผู้นำการปกครองไว้ อีกประการหนึ่ง หลิว ฉือซิน ได้ใช้ศาสนาและประชาธิปไตยในการประกอบสังคมยูโทเปียแต่นำมาประกอบสร้างสังคมดิสโทเปีย เช่น การสร้างองค์กร ETO ที่สังคมนับถือชาวซานถี่เป็นพระเจ้า และการสร้างรัฐบาลมนุษย์ปกครองแบบประชาธิปไตยแบบประชานิยม และสุดท้ายโลกมนุษย์จึงถูกอมนุษย์โจมตีจนเกือบสูญพันธุ์

ด้านจักรวาล หลิว ฉือซิน ได้ประกอบสร้างจักรวาลแบบสังคมยูโทเปียและสังคมดิสโทเปีย จักรวาลที่สังคมยูโทเปียจินตนาการเป็นมิติทางฟิสิกส์ เป็นการใช้แนวคิดวิทยาศาสตร์อธิบายทุกสรรพสิ่งในจักรวาล ส่วนจักรวาลแบบสังคมดิสโทเปียนำเสนอจักรวาลที่โหดร้าย จักรวาลไร้ศีลธรรม ในกฎเกณฑ์ของจักรวาลทุกสรรสิ่งเป็นส่วนหนึ่งของจักรวาลต้องกำหนดกฎเกณฑ์ของจักรวาลเหมือนกัน จักรวาลมีมนุษย์ต่างดาวที่มีศักยภาพสูง จึงทำให้มนุษย์ได้รับการข่มขู่จากมนุษย์ต่างดาวโดยไม่รู้ตัว หลิว ฉือซิน ประกอบสร้างจักรวาลที่โหดร้าย เพื่อเตือนมนุษย์ให้ตระหนักถึงกฎของจักรวาล ดังงานของ Yang (2016) ที่ศึกษาเรื่อง From “the Ultimate Utopia”to “Human in the Universe” Utopian Characteristics of The Three-body from a Perspective of Globalization โดยพบว่านวนิยายของ หลิว ฉือซิน ไม่ได้สร้างสังคมยูโทเปียในลักษณะสมบูรณ์แบบ แต่หลิว ฉือซิน จินตนาการในนวนิยายชุดนี้ให้มีลักษณะความเป็นวิทยาศาสตร์ จักรวาล 2 ลักษณะ คือ จักรวาลที่กำลังล่มสลาย และจักรวาลที่เกิดใหม่ ซึ่งทั้งสองลักษณะเป็นจักรวาลเดียวกัน แต่มีมิติที่ซับซ้อนและต้องใช้กฎเกณฑ์วิทยาศาสตร์ในการสร้างรูปแบบจักรวาล

อย่างไรก็ตามมีงานที่ศึกษาผลงานของ หลิว ฉือซิน เช่น งานของ Yang (2016) ที่ศึกษานวนิยายของหลิว ฉือซิน พบว่า งานส่วนใหญ่ของหลิว ฉือซิน ใช้แนวคิดวิทยาศาสตร์ในการวางโครงเรื่อง แต่ผลการศึกษา

แตกต่างจากผลงานชุดนี้ ซึ่ง Yang ได้อธิบายว่า หลิว ฉือซิน สะท้อนโลกจักรวาลในผลงานของเขาในลักษณะโลกาภิวัตน์ ส่วนผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า หลิว ฉือซิน นำเสนอจักรวาลให้มีลักษณะเป็นสถานที่อันโหดร้ายสำหรับมนุษย์และอมนุษย์บางกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์นวนิยายวิทยาศาสตร์ตามแนวคิดยูโทเปียและดิสโทเปีย และสามารถนำไปใช้ประกอบการสอนในรายวิชาการวิจารณ์ การวิเคราะห์วรรณกรรมแนววิทยาศาสตร์ ระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อให้เป็นแนวทางการวิเคราะห์และวิธีการใช้ทฤษฎีการวิจารณ์ตัวบทวรรณกรรม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมไทยกับวรรณรรมจีน ซึ่งผลงานนวนิยาย ของ หลิว ฉือซิน ที่เป็นแนววิทยาศาสตร์ยังมีเรื่องอื่นอีกหลายเรื่องที่แปลเป็นภาษาต่างประเทศแล้ว เช่น เรื่อง 流浪地球 (โลกที่เร่ร่อนพเนจร) เรื่องสั้นเรื่อง 赡养上帝 (การเลี้ยงดูพระเจ้า) เป็นต้น เพื่อใช้เป็นตัวบทในการนำมาศึกษาเชิงเปรียบเทียบ อันจะทำให้เห็นมุมมองด้านอุดมการณ์ของผู้ประพันธ์ และเป็นการศึกษาทิศทางวรรณกรรมร่วมสมัยแนววิทยาศาสตร์อีกทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

Chen, Q. (2017). *The ethical value of utopian spirit.* Beijing: Chinese Academy of Social Sciences. [In Chinese]

Chotiudomphan, S. (2015). *Origin and Influence of literature Utopia and Dystopia.* Retrieved from https://prachatai.com/journal/2015/07/60233 [In Thai]

Du, W. and Yang, Z. (2016). *I am Liu Cixin.* Shanxi: Beiyue Literature and Art Publishing House. [In Chinese]

Kupratakul, C. (2011). Dimensions of translating imaginative literature. *Journal of Language and Culture, 30*(1), 83–98. [In Thai]

Liu, C. (2015). *The worst universe, the best earth.* Chendu: Sichuan Science and Technology Publishing House. [In Chinese]

Liu, C. (2016). *The three–body problem Volume 1.* Bangkok: Post Books. [In Thai]

Liu, C. (2017a). *The three–body problem Volume 2.* Bangkok: Post Books. [In Thai]

Liu, C. (2017b). *The three–body problem Volume 3.* Bangkok: Post Books. [In Thai]

Liu, Q. (2016). A brief analysis of ecofeminism in the three–body problem. *Jilin: Journal of Jilin Radio and Television University, 135*(3), 97–98. [In Chinese]

Li, Z. (2016). The modern value of Confucian thought of Great Harmony. In *The Third China–South Korea Confucianism Exchange Conference*, (pp. 264 – 276). 11 – 12 Aug 2016. The Shandong Academy of Social Sciences. [In Chinese]

More, T. Sir. (2022). *Utopia.* Beijing: The Commercial Press. [In Chinese]

Narkwatchara, P. and Ltimeechai, W. (2022). Science and Utopian ideas appearing in the Science Fiction story Nakorn loha nao. *Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn under Royal Patronage, 17*(2), 49–58. [In Thai]

Rakchat, K. and Ajchariyabodee, W. (2019). Characteristics concerning dystopian societies appeared in a short story collection book "Singtho Nokkhok". In *The 2nd National Academic Conference for Presentation of Research Results of Humanities and Social Science Students,* (pp. 129 – 143). 19 Jan 2562. Bangkok: Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University. [In Thai]

Rakrian, P. (2014). From Dystopia to Utopia: The confrontation of capitalism and environmental ideologies in Kim Stanley Robinson's Red Mars. *Journal of Comparative Literature, 3*(3), 19 – 31. [In Thai]

Sirichai, W. and Sangkhaphanthanon, T. (2023). Utopian and dystopian visions: The duality of nature and environment in Thai literature. *Silpakorn Universitye–Journal, 41*(5), 44–55. [In Thai]

Song, M. **(2020).** *History, poetics, and text of Chinese science fiction literature*. Shanghai: Shanghai Literature and Arts Publishing House. [In Chinese]

Virameteekul, J. and Na Ayutthaya, C. (2022). The study of setting and a fear reflection through Dystopian ideology film in early 21st century. *Arch journal Issue, 34*(1), 130 – 147. [In Thai]

Wu, Y. (2008). *Science fiction literature theory and discipline system construction.* Chongqing: Chongqing Publishing House. [In Chinese]

Xie, J. (2007). *Philosophical study of Dystopian thought*. Beijing: Chinese Academy of Social Sciences. [In Chinese]

Yang, C. (2016). *From "The ultimate Utopia to the human in the universe" The Utopian characteristics of the three– body problem from a perspective of globalization*. Beijing: Comparative Literature &World Literature. [In Chinese]0

“ตอบปัญหาร้อยแปด” ของ “เสถียร โพธินันทะ”: เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถาม

“ANSWERING A MYRIAD OF QUESTIONS” BY “SATHIEN BODINANDA”: CONTENT OF QUESTIONS AND ANSWERING STRATEGIES

ภคภต เทียมทัน[1*]

Pakapot Thiamthan[1*]

[1]มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย

[1]Chiang Mai University, 239 Huaykaew Rd., Suthep Sub-district, Muang District, Chiang Mai Province 50200 Thailand

*Corresponding author E-mail: pakapot.th@cmu.ac.th

(Received: 14 Mar, 2025; Revised: 3 Aug, 2025; Accepted: 7 Aug, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” เก็บข้อมูลจากหนังสือ เรื่อง “ตอบปัญหาร้อยแปด” (2511) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ปรากฏคำถามทั้งสิ้น 98 คำถาม โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านเนื้อหาของคำถาม สามารถจำแนกเนื้อหาของคำถามได้ 6 กลุ่ม ได้แก่ 1) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ปรากฏร้อยละ 30.61 2) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ปรากฏร้อยละ 27.55 3) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธประวัติ ปรากฏร้อยละ 14.29 4) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ปรากฏร้อยละ 12.25 5) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอื่นหรือความเชื่ออื่น ปรากฏร้อยละ 8.16 และ 6) เนื้อหาเบ็ดเตล็ด ปรากฏร้อยละ 7.14 ส่วนด้านกลวิธีการตอบคำถาม สามารถจำแนกได้ 8 กลวิธี ได้แก่ 1) การอธิบายความ ปรากฏร้อยละ 38.19 ซึ่งปรากฏทั้งในลักษณะของการบรรยายความและการแสดงเป็นข้อรายการ 2) การอ้าง ปรากฏร้อยละ 18.90 3) การให้คำนิยาม ปรากฏร้อยละ 10.23 4) การเล่าเหตุการณ์ ปรากฏร้อยละ 8.66 5) การแสดงทัศนะ ปรากฏร้อยละ 8.27 6) การยกตัวอย่าง ปรากฏร้อยละ 6.30 7) การใช้วิธีปุจฉาและวิสัชนา ปรากฏร้อยละ 5.91 และ 8) การใช้ความเปรียบ ปรากฏร้อยละ 3.54 ทั้งนี้ เสถียร โพธินันทะ มักใช้กลวิธีการอธิบายความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพบการอธิบายความโดยการบรรยายความมากที่สุด เพื่อชี้แจงหรือขยายความให้ผู้อ่านสามารถทราบหรือเข้าใจได้ ส่วนกลวิธีอื่น ๆ มักปรากฏเป็นกลวิธีเสริม ซึ่งช่วยให้การตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ชัดเจน ตรงประเด็น น่าเชื่อถือ หรือน่าสนใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาลักษณะการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ แล้ว พบว่า การตอบคำถามบางคำถาม เสถียร โพธินันทะ อาจใช้กลวิธีการตอบคำถามหลายกลวิธีร่วมกัน

คำสำคัญ: เสถียร โพธินันทะ, ตอบปัญหาร้อยแปด, เนื้อหาของคำถาม, กลวิธีการตอบคำถาม, การวิเคราะห์เนื้อหา

---

[1] *อาจารย์ ดร. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์*

ABSTRACT

The article aimed to analyze the content of questions and answering strategies used by Sathien Bodinanda in the book "Answering a Myriad of Questions." Data was collected from the book "Answering a Myriad of Questions" (1968), which was the 2nd edition containing a total of 98 questions. The study employed content analysis concepts and presented the findings in an analytical descriptive format. The results showed that in terms of question content, the questions could be classified into six groups, which were: 1) content related to Buddhist principles, accounting for 30.61%; 2) content related to history, accounting for 27.55%; 3) content related to Buddha's biography, accounting for 14.29%; 4) content related to daily life, accounting for 12.25%; 5) content related to other religions or beliefs, accounting for 8.16%; and 6) miscellaneous content, accounting for 7.14%. As for the answering strategies, they could be categorized into eight types: 1) explanation, accounting for 38.19%, which appeared both as narrative explanation and itemized listing; 2) citation, accounting for 18.90%; 3) definition, accounting for 10.23%; 4) narration of events, accounting for 8.66%; 5) expression of opinion, accounting for 8.27%; 6) exemplification, accounting for 6.30%; 7) the use of question–and–answer format, accounting for 5.91%; and 8) analogy, accounting for 3.54%. Sathien Bodinanda predominantly employed the narrative explanation strategies to clarify or elaborate on the questions. Other strategies were typically used as supplementary strategies to enhance clarity, credibility, focus, and engagement in his answers. Furthermore, an examination of Sathien Bodinanda's answering style revealed that he often combined multiple strategies for specific questions.

KEYWORDS: Sathien Bodinanda, Answering a Myriad of Questions, The Content of Questions, Answering Strategies, Content Analysis

บทนำ

"เสถียร โพธินันทะ" เป็นบุคคลสำคัญบุคคลหนึ่งในวงการพระพุทธศาสนา ซึ่งไม่ใช่สมณเพศ และได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้บุกเบิกการศึกษาพระพุทธศาสนามหายาน เป็นผู้ที่สนใจและดำเนินชีวิตใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อายุยังน้อย มีความจำดี สามารถถ่ายทอดได้อย่างละเอียดและถี่ถ้วน อีกทั้งยังเป็นผู้ที่สนใจในด้านประวัติศาสตร์ทั้งของชาติไทยและของชาติอื่น มีความสามารถในการแสดงปาฐกถา ซึ่งได้รับความสนใจและความนิยมอย่างมาก นอกจากนี้ยังเป็นผู้ริเริ่มในการชักชวนผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจในพระพุทธศาสนาให้มารวมกลุ่มกันเป็น "คณะยุวพุทธิกะ" และต่อมาได้ขออนุญาตก่อตั้งจดทะเบียนเป็น "ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย" (Bodinanda, 1968) เสถียร โพธินันทะ มีผลงานหลากหลาย ทั้งแบบลายลักษณ์และแบบมุขปาฐะ ผลงานแบบลายลักษณ์ส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่เรียบเรียงด้วยตนเองหรือผลงานแปล เช่น หนังสือ เรื่อง "ราชอาณาจักรมคธในยุคพุทธกาล" หนังสือ เรื่อง "พระพุทธศาสนาในอาเซียกลาง" หนังสือ "คดีโลกคดีธรรม" หนังสือแปลจากภาษาจีน เรื่อง "วัชรปรัชญาปารมิตาสูตร" หนังสือแปลจากภาษาจีน เรื่อง "วิมลเกียรตินิทเทศสูตร" ในขณะที่การปาฐกถาก็มีผู้บันทึกแล้วถ่ายถอดหรือตีพิมพ์กระจัดกระจายในเอกสารฉบับต่าง ๆ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว ผลงานแบบลายลักษณ์ และการปาฐกถาของเสถียร โพธินันทะ ส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นการเผยแพร่ความรู้ของเสถียร โพธินันทะ ในประเด็นต่าง ๆ ไปสู่ผู้อ่านหรือผู้ฟังเท่านั้น ไม่ได้มีลักษณะเป็นการสื่อสาร 2 ทาง คือ มีการถามคำถามเข้ามา เพื่อให้ เสถียร โพธินันทะ ตอบคำถามต่าง ๆ เหมือนที่รวบรวมไว้ในหนังสือ เรื่อง "ตอบปัญหาร้อยแปด" (Bodinanda, 1968)

หนังสือ เรื่อง "ตอบปัญหาร้อยแปด" (Bodinanda, 1968) เป็นหนังสือที่น่าสนใจ เป็นการรวบรวมคำถามจากบุคคลต่าง ๆ ที่เขียนจดหมายเข้ามาถามเสถียร โพธินันทะ ซึ่งทำหน้าที่ในการตอบคำถามในนิตยสาร "สามมุข" ของยุวพุทธิกสมาคมชลบุรี (Bodinanda, 1968, p. 190) หนังสือเรื่อง "ตอบปัญหาร้อยแปด" จึงเป็นหนังสือที่จัดพิมพ์โดยรวบรวมคำถามและการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะจากนิตยสาร "สามมุข" ซึ่งเป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้ หนังสือ เรื่อง "ตอบปัญหาร้อยแปด" ของเสถียร โพธินันทะ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 ได้รับความสนใจอย่างมาก ยุวพุทธิกสมาคมชลบุรีจึงได้จัดพิมพ์หนังสือ เรื่อง "ตอบปัญหาร้อยแปด" ของเสถียร โพธินันทะ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2511 โดยได้เพิ่มเติมรูปภาพ ประวัติ และผลงานของเสถียร โพธินันทะ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบประวัติของเสถียร โพธินันทะ และเพื่อให้ผลงานของเสถียร โพธินันทะ แพร่หลายไปอย่างกว้างขวาง (Bodinanda, 1968, p. 2)

เมื่อทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมา ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการตอบคำถามไว้มากมาย ส่วนใหญ่มักศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับการตอบคำถามของบุคคลสำคัญหรือผู้มีชื่อเสียง เช่น นักการเมือง บุคคลในวงการบันเทิง และมักศึกษาโดยใช้แนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ เช่น บทความเรื่อง "กลวิธีการตอบคำถามในการสัมภาษณ์ของอดีตนายกรัฐมนตรีสมัคร สุนทรเวช" โดย ทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (Mekthawornwatthana, 2009) บทความ เรื่อง "กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการตอบคำถามของดารานักแสดงไทยในการให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน" โดย สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (Ongwuttiwat, 2010) บทความ เรื่อง "กลวิธีการตอบคำถามแบบอ้อมในการตอบคำถามสื่อมวลชนของดารานักแสดงชาย–หญิงไทย: กรณีศึกษารายการ 'ทีวีพูลไลฟ์'" โดย โศภิษฐา ไชยถาวร (Chaithaworn, 2015) บทความ เรื่อง "กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของบุคคลในวงการบันเทิงไทยจากรายการสามแซบ" โดย สุมาลี พลขุนทรัพย์ (Phonkhunsap, 2018) บทความเรื่อง "กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อรักษาหน้าในการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์รายการ 'คนดังนั่งเคลียร์' และ 'ยิ่งศักดิ์ยิ่งแซ่บ'" โดย ศรณ์ชนก ศรแก้ว (Sornkaew, 2019) บทความ เรื่อง "ตอบอย่างไรเมื่อประชาชนคนไทยเห็นว่ารัฐบาล 'การ์ดตก': กลวิธีการกู้ภาพลักษณ์ในปริจเฉทการแถลงข่าวของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด–19)" โดย ประไพพรรณ พึ่งฉิม (Phingchim, 2021) บทความ เรื่อง "กลวิธีการหลีกเลี่ยงการตอบคำถามของดาราเพื่อนำเสนอภาพลักษณ์: กรณียุติความสัมพันธ์กับคู่รัก" โดย ฐิติภา คูประเสริฐ (Kuprasert,

2022) ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว ทำให้ทราบถึงกลวิธีต่าง ๆ ที่บุคคลสำคัญหรือผู้มีชื่อเสียงใช้ในการตอบคำถามในสถานการณ์ต่าง ๆ แต่แม้จะมีการศึกษากลวิธีการตอบคำถามของบุคคลสำคัญหรือผู้มีชื่อเสียงแล้วก็ตาม แต่ยังไม่ปรากฏการศึกษากลวิธีการตอบคำถามในผลงานของเสถียร โพธินันทะ

อนึ่ง เมื่อทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาโดยใช้แหล่งข้อมูลจากผลงานของเสถียร โพธินันทะ แล้วยังไม่พบมากนัก เช่น บทความ เรื่อง “การศึกษาการแปลพุทธคัมภีร์มหายานของเสถียร โพธินันทะ: กรณีศึกษาวัชรปรัชญาปารมิตาสูตร” โดย วรรณรัตน์ มหาธาราทอง (Mahatharathong, 2003) อย่างไรก็ตาม ยังไม่ปรากฏการศึกษาที่วิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถามในผลงานของเสถียร โพธินันทะ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ที่ปรากฏในหนังสือ ”ตอบปัญหาร้อยแปด” เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ (Bodinanda, 1968) ซึ่งนอกจากจะทำให้ทราบถึงเนื้อหาของคำถามที่มีความสัมพันธ์กับคำตอบ รวมถึงทราบกลวิธีในการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ แล้วยังช่วยให้เข้าใจแนวทางการสื่อสารและการเผยแผ่แนวคิดทางพระพุทธศาสนาของเสถียร โพธินันทะ อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียน การสอน หรือการอบรมในประเด็นเกี่ยวกับการเขียน การตอบคำถามต่าง ๆ หรือการปาฐกถาให้ตรงประเด็น กระชับ และชัดเจนได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 (Bodinanda, 1968) จำนวน 98 คำถาม โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา

สมมติฐานการวิจัย

1. เนื้อหาของคำถามที่ปรากฏในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 (Bodinanda, 1968) จำนวน 98 คำถาม สามารถจำแนกได้หลายกลุ่ม เช่น เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา พระพุทธประวัติ ประวัติศาสตร์ และเนื้อหาเบ็ดเตล็ด

2. กลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 (Bodinanda, 1968) สามารถจำแนกได้หลายกลวิธี เช่น การอธิบายความ การใช้ความเปรียบ การให้คำนิยาม การใช้วิธีปุจฉาและวิสัชนา

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาและการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ที่ปรากฏในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” (Bodinanda, 1968) คือ แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใช้วิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในเอกสารที่เผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ บทสนทนา รูปภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจสาระสำคัญของข้อมูล แยกแยะแบ่งเนื้อหาออกเป็นระดับต่าง ๆ เป็นแนวคิดหนึ่งที่จะทำการอ้างอิง โดยดึงเนื้อหาในหลักฐานทั้งหลายออกมาโดยอาศัยกระบวนการจัดกระทำข้อมูลเพื่อให้น่าเชื่อถือ เป็นวิธีการที่ใช้บรรยายเนื้อหาที่สื่อความหมายได้อย่างมีระบบ เป็นการวิเคราะห์ที่ไม่จำเป็นต้องใช้สถิติ และมีความเป็นวัตถุวิสัย (Objective) ใช้ได้ทั้งโดยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีการวิจัยแบบผสม โดยเนื้อหาครอบคลุมไปถึงความหมาย สัญลักษณ์ คำ เนื้อความ สามารถใช้ได้ในหลายสาขาวิชา เช่น ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ทั้งนี้ อาจเรียกว่า แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อเรื่อง หรือแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Charmonman, 1986; Joungtrakul and Wongprasit, 2019; Nontachai, 2020)

สำหรับแนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหาจะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถาม โดยจะวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามแต่ละคำถามอย่างละเอียด และวิเคราะห์กลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ที่ปรากฏในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” (Bodinanda, 1968) อย่างละเอียดเช่นเดียวกัน จากนั้นจึงจำแนกหมวดหมู่ของเนื้อหาของคำถามและหมวดหมู่ของกลวิธีการตอบคำถาม ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหาในเบื้องต้นแล้วพบว่า เนื้อหา

ของคำถามสามารถจำแนกได้หลายกลุ่ม ส่วนกลวิธีการตอบคำถามก็สามารถจำแนกได้หลายกลวิธี นอกจากนี้ คำถามแต่ละคำถามจะปรากฏกลวิธีการตอบคำถามที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ สามารถแสดงกรอบแนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถามได้ดังแผนภาพที่ 1

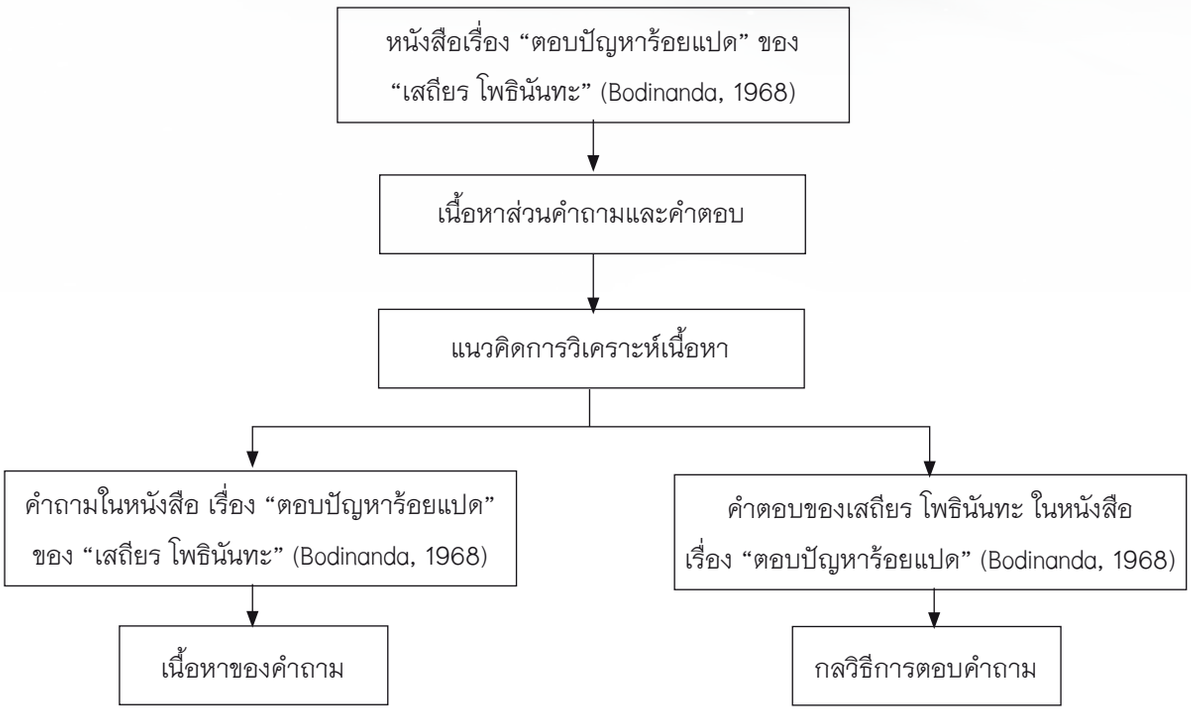

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการตอบคำถาม รวมถึงงานวิจัยที่ศึกษาโดยใช้ผลงานของเสถียร โพธินันทะ เป็นแหล่งข้อมูล แล้ววิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” ของเสถียร โพธินันทะ (Bodinanda, 1968) ซึ่งประกอบด้วยคำถามจำนวนทั้งหมด 98 คำถาม จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียด โดยจะจำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ เนื้อหาของคำถาม และกลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) อย่างเป็นระบบตามแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ โดยจะวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามตามคำนิยามที่ได้กำหนดไว้ของกลุ่มแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน รวมถึงวิเคราะห์กลวิธีการตอบคำถามตามคำนิยามของกลวิธีแต่ละกลวิธีที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน

ประชากร

ประชากรในงานวิจัยนี้เป็นคำถามของบุคคลต่าง ๆ ที่เขียนจดหมายเข้ามาถามเสถียร โพธินันทะ และคำตอบของเสถียร โพธินันทะ ในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” (Bodinanda, 1968) รวมคำถามจำนวนทั้งสิ้น 98 คำถาม

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยนี้ ได้แก่ แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามที่ปรากฏในจดหมายถามเสถียร โพธินันทะ และใช้ในการวิเคราะห์กลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” (Bodinanda, 1968) โดยได้กำหนดคำนิยามของเนื้อหาของคำถามแต่ละกลุ่ม และกำหนดคำนิยามของกลวิธีแต่ละกลวิธีไว้อย่างชัดเจน ซึ่งประยุกต์ใช้จากแนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นเกณฑ์ในการจัดประเภทเนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถาม สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธี

การตอบคำถามนั้นจะวิเคราะห์และจำแนกเนื้อหาของคำถามตามคำนิยามของเนื้อหาแต่ละกลุ่มที่กำหนดไว้อย่างละเอียด รวมถึงวิเคราะห์และจำแนกกลวิธีการตอบคำถามตามคำนิยามของกลวิธีแต่ละที่กำหนดไว้อย่างละเอียด เช่น การพิจารณาคำหรือข้อความบงชี้กลวิธีการตอบคำถามต่าง ๆ เช่น คำว่า “แปลว่า” บ่งชี้กลวิธีการตอบคำถามแบบการให้คำนิยาม ข้อความ “ผู้ตอบเห็นว่า” บ่งชี้กลวิธีการตอบคำถามแบบการแสดงทัศนะ คำว่า “เหมือน” บ่งชี้กลวิธีการตอบคำถามแบบการใช้ความเปรียบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลโดยการอ่านคำถามของบุคคลต่าง ๆ ที่เขียนจดหมายเข้ามาถามเสถียร โพธินันทะ และการอ่านคำตอบของเสถียร โพธินันทะ อย่างละเอียด โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจะจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลเนื้อหาของคำถาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลกลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ตามแนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาทำความเข้าใจคำถามที่บุคคลต่าง ๆ เขียนจดหมายเข้ามาถามเสถียร โพธินันทะ อย่างละเอียด เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของคำถาม โดยจะวิเคราะห์และจำแนกเนื้อหาของคำถามตามคำนิยามที่กำหนดไว้ ซึ่งจดหมายบางฉบับอาจเขียนมาถามคำถามมากกว่า 1 ข้อ การพิจารณาเนื้อหาของคำถามในจดหมายที่มีลักษณะดังกล่าวจะพิจารณาจำแนกกลุ่มของเนื้อหาคำถามโดยการวิเคราะห์เนื้อหาคำถามแต่ละส่วน และจะศึกษาทำความเข้าใจคำตอบของเสถียร โพธินันทะ อย่างละเอียด เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการตอบคำถาม โดยจะวิเคราะห์และจำแนกกลวิธีการตอบคำถามตามคำนิยามที่กำหนดไว้ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งจะนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยจำแนกออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาของคำถาม และด้านกลวิธีการตอบคำถาม จากนั้นจึงจะสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 (Bodinanda, 1968) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 98 คำถาม และวิเคราะห์กลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ที่ปรากฏในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” (Bodinanda, 1968) ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาของคำถาม จำนวน 6 กลุ่ม และด้านกลวิธีการตอบคำถาม จำนวน 8 กลวิธี ดังนี้

1. ด้านเนื้อหาของคำถาม

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 98 คำถามแล้ว พบว่า คำถามกับคำตอบมีความสัมพันธ์กัน การพิจารณาเนื้อหาของคำถามจึงจะพิจารณาและยกตัวอย่างจากคำถามเป็นตัวอย่างประกอบ ทั้งนี้ จดหมายบางฉบับถามคำถามเพียง 1 ข้อ ในขณะที่จดหมายบางฉบับถามคำถามหลายข้อ ซึ่งปรากฏตั้งแต่ 2 ถึง 6 ข้อ ทั้งนี้ สามารถจำแนกเนื้อหาของคำถามได้ 6 กลุ่ม โดยเรียงลำดับปริมาณของเนื้อหาของคำถามจากปริมาณที่ปรากฏมากไปหาปริมาณที่ปรากฏน้อย ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์พระพุทธประวัติ การดำเนินชีวิต ศาสนาอื่นหรือความเชื่ออื่น และเนื้อหาเบ็ดเตล็ด ดังนี้

1.1 เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ คำถามและการตอบคำถามมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งเนื้อหาอาจจะเป็นหลักธรรมของพระพุทธศาสนาโดยทั่วไป เป็นหลักธรรมของพระพุทธศาสนานิกายต่าง ๆ หรือเป็นพุทธพจน์ ปรากฏจำนวน 30 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 30.61 เช่น

(1) ได้อ่านหนังสือธรรมะ ว่าด้วยอินทรีย์ 22 อินทรีย์ข้ออื่น ๆ เข้าใจ แต่ไม่เข้าใจอินทรีย์เบื้องท้าย 3 คือ อนัญญาตัญญัสสามีตินทรีย์, อัญญินทรีย์, และอัญญาตามีตินทรีย์ โปรดอธิบายสั้น ๆ แต่ให้ได้ความ

(Bodinanda, 1968, p. 116)

เมื่อพิจารณาตัวอย่าง (1) แล้ว สามารถพิจารณาได้ว่า เป็นคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอินทรีย์ 22 ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ตัวอย่าง (1) จึงเป็นคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

1.2 เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ กล่าวคือ คำถามและการตอบคำถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับบุคคลในประวัติศาสตร์ สถานที่ต่าง ๆ ในประวัติศาสตร์ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ โดยอาจเป็นประวัติศาสตร์ของไทยหรือของต่างประเทศ ปรากฏจำนวน 27 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 27.55 เช่น

(2) พระศรีศิลป์ที่บวชเป็นพระพิมลธรรมอยู่วัดระฆัง ภายหลังเป็นกบฏแย่งราชสมบัติ ขึ้นเสวยราชย์เป็นพระเจ้าทรงธรรมนั้น ได้ฟังท่านผู้หนึ่งว่าพระศรีศิลป์เป็นราชวงศ์ จะจริงประการใด ?

(Bodinanda, 1968, p. 73)

เมื่อพิจารณาตัวอย่าง (2) แล้ว สามารถพิจารณาได้ว่า เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ โดยเป็นการถามถึงราชวงศ์ของพระศรีศิลป์ ผู้ที่ได้ก่อเหตุการณ์เป็นกบฏแย่งราชสมบัติ ซึ่งเป็นประวัติศาสตร์ของประเทศไทย ตัวอย่าง (2) จึงเป็นคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

1.3 เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธประวัติ กล่าวคือ คำถามและการตอบคำถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ โดยอาจเป็นประวัติของพระพุทธเจ้า บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธเจ้า บุคคลที่ปรากฏในพุทธประวัติ หรือสถานที่ที่ปรากฏในพุทธประวัติ ปรากฏจำนวน 14 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 14.29 เช่น

(3) พระอนุรุทธท่านทำบุญอะไรไว้ในปางก่อน ท่านจึงได้รับยกย่องเป็นเอตทัคคะทางทิพยจักขุ

(Bodinanda, 1968, p. 111)

เมื่อพิจารณาตัวอย่าง (3) แล้ว สามารถพิจารณาได้ว่า เป็นคำถามที่ถามถึงบุคคลที่ปรากฏในพุทธประวัติ คือ พระอนุรุทธ ตัวอย่าง (3) จึงเป็นคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพุทธประวัติ

1.4 เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต กล่าวคือ คำถามและการตอบคำถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตน หรือทัศนคติในการดำเนินชีวิตของบุคคลต่าง ๆ โดยอาจเป็นการดำเนินชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตน หรือทัศนคติในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ถามเอง ของญาติ หรือของมิตรสหายของผู้ถาม ปรากฏจำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 12.25 เช่น

(4) ญาติของผมคนหนึ่ง เขาถือว่าฆ่าสัตว์ไม่บาป เป็นการช่วยให้มันพ้นทุกข์ และฆ่าไปบูชายัญกลับเป็นบุญ เพราะใจคนฆ่าไม่ขุ่นหมอง มีความพอใจแช่มชื่นอย่างนี้เป็นบุญจริงหรือไม่ บาปจะเกิดแก่เขาหรือไม่ ?

(Bodinanda, 1968, p. 57)

เมื่อพิจารณาตัวอย่าง (4) แล้ว สามารถพิจารณาได้ว่า เป็นคำถามเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของญาติของผู้ถามในประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อที่ว่าการฆ่าสัตว์ไม่บาป ตัวอย่าง (4) จึงเป็นคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต

1.5 เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอื่นหรือความเชื่ออื่น กล่าวคือ คำถามและการตอบคำถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรม ความเป็นมา ความเชื่อ หรือวิธีการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากพระพุทธศาสนา ปรากฏจำนวน 8 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 8.16 เช่น

(5) ศาสนาเกาได๋ คือศาสนาอะไร มีชนชาติใดนับถือ ?

(Bodinanda, 1968, p. 70)

เมื่อพิจารณาตัวอย่าง (5) แล้ว สามารถพิจารณาได้ว่า เป็นคำถามที่เกี่ยวกับศาสนาเกาได๋และชนชาติที่นับถือศาสนาเก๋าได๋ ซึ่งเป็นศาสนาอื่นที่ไม่ใช่พระพุทธศาสนา ได้แก่ ตัวอย่าง (5) จึงเป็นคำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสนาอื่นหรือความเชื่ออื่น

1.6 เนื้อหาเบ็ดเตล็ด กล่าวคือ คำถามและการตอบคำถามมีเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ พุทธประวัติ การดำเนินชีวิต

ศาสนาอื่นหรือความเชื่ออื่นที่ไม่ใช่พระพุทธศาสนา อาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเกร็ดความรู้ทั่วไปในประเด็นต่าง ๆ ปรากฏจำนวน 7 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 7.14 เช่น

(6) พระอาทิตย์มีความร้อนแรงเท่าไร ?
(Bodinanda, 1968, p. 107)

เมื่อพิจารณาตัวอย่าง (6) แล้ว สามารถพิจารณาได้ว่า เป็นคำถามเกี่ยวกับเกร็ดความรู้ทั่วไป คือ คำถามเกี่ยวกับความร้อนแรงของพระอาทิตย์ ตัวอย่าง (6) จึงเป็นคำถามที่มีเนื้อหาเบ็ดเตล็ด

เมื่อพิจารณาเนื้อหาของคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 98 ข้อแล้ว คำถามส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และพุทธประวัติ ซึ่งเป็นพื้นของความสนใจของเสถียร โพธินันทะ ในขณะที่คำถามที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ศาสนาอื่นหรือความเชื่ออื่น และคำถามเบ็ดเตล็ด ปรากฏน้อยกว่า ทั้งนี้ สามารถแสดงจำนวนเนื้อหาของคำถามได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนเนื้อหาของคำถาม

เนื้อหาของคำถาม	จำนวนคำถาม (ข้อ)	ร้อยละ
เนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา	30	30.61
เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์	27	27.55
เนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ	14	14.29
เนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต	12	12.25
เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาอื่นหรือความเชื่ออื่น	8	8.16
เนื้อหาเบ็ดเตล็ด	7	7.14
รวม	**98**	**100**

2. ด้านกลวิธีการตอบคำถาม

เมื่อพิจารณาเนื้อหาคำตอบของเสถียร โพธินันทะ ในการตอบคำถาม จำนวนทั้งสิ้น 98 คำถาม แล้ว พบว่า สามารถจำแนกกลวิธีการตอบคำถามได้ 8 กลวิธี ได้แก่ การอธิบายความ การอ้าง การให้คำนิยาม การเล่าเหตุการณ์ การแสดงทัศนะ การยกตัวอย่าง การใช้วิธีปุจฉาและวิสัชนา และการใช้ความเปรียบ ดังนี้

2.1 การอธิบายความ กล่าวคือ เสถียร โพธินันทะ ตอบคำถามโดยการชี้แจงความ หรือขยายความอย่างละเอียด (The Royal Institute, 2013, p. 1,367) ทั้งนี้ สามารถสังเกตได้ว่า เสถียร โพธินันทะ มักตอบคำถามโดยการอธิบายความ ซึ่งปรากฏทั้งในลักษณะของการอธิบายความโดยการบรรยายความ และการอธิบายความโดยการแสดงเป็นข้อรายการ ปรากฏจำนวน 97 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 38.19 เช่น

(7) เปรตมีหลายประเภท โดยสรุปแบ่งได้เป็น 3 จำพวก คือ พวกที่มีความเป็นอยู่อุดมสมบูรณ์แวดล้อมด้วยเบญจพิธกามคุณ เช่นมนุษยสมบัติหรือเทวดาสมบัติก็มี แต่ก็มีทุกข์ทรมานเกิดสลับกับความสุขทั้งวัน บางคราวกลางวันก็มีสุข แต่ต้องไปทนทุกข์ในเวลากลางคืน บางคราวเวลากลางคืนมีสุขแต่รับทุกข์ในเวลากลางวัน เปรตพวกนี้ท่านเรียกว่าเปรตอยู่วิมาน พวกที่ 2 ไม่อุดมสมบูรณ์อย่างพวกแรก ต้องเกิดไปเป็นเปรตบ่าวให้เปรตผู้มีศักดิ์สูงใช้สอยหรือเป็นเปรตที่ต้องลำบากในการหากินหรือไม่มีความอิสระเสรีภาพ ถูกจำขัง เปรตพวกที่ 3 เป็นเปรตที่มีรูปร่างวิกลวิการ เสวยทุขเวทนาแสบเผ็ดทุกโมงยาม ไม่มีว่าง ไม่มีสร่าง จนกว่าจะพ้นเวร เช่น เปรตประเภทสูงเท่าลำตาล ปากเท่ารูเข็ม หรือมือเท่าใบลาน เป็นต้น สรุปแล้วเปรตก็คือสัตวโลกจำพวกหนึ่งในภูมิหนึ่ง คล้ายกับโลกของเรา มีเปรตที่เสวยสุขทุกข์ก้ำกึ่งกันก็มี เปรตที่เสวยทุกข์มากกว่าสุขก็มี และเปรตที่เสวยทุกข์ตลอดไม่มีเว้นว่างก็มี

(Bodinanda, 1968, pp. 4–5)

ตัวอย่าง (7) เป็นการตอบคำถามโดยการอธิบายความด้วยการบรรยายความเกี่ยวกับเปรต 3 จำพวก แล้วบรรยายความถึงรายละเอียดของเปรตแต่ละจำพวกตามแนวคิดพระพุทธศาสนา ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้อ่านสามารถทราบจำพวกของเปรตแล้ว ยังทราบรายละเอียดของเปรตแต่ละจำพวกอีกด้วย

(8) พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์แห่งองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า จัดเป็นปูชนียวัตถุสูงสุด ผู้สร้างพระพุทธรูปจะได้ประโยชน์ ดังนี้

1) ได้บุญตั้งแต่วินาทีแรกที่คิดสร้างเพราะเป็นความคิดอันประกอบด้วยศรัทธาในพระพุทธองค์ จัดเป็นตถาคตโพธิศรัทธา

2) เมื่อบริจาคทรัพย์ในการสร้างจัดเป็นทานบารมี

3) เมื่อขวนขวายติดตามตลอดงานจัดสร้างพระปฏิมาจัดเป็นกุศลส่วนเวยยาวัจจมัย

4) เมื่อองค์พระปฏิมาสำเร็จบริบูรณ์ได้เป็นที่ตั้งแห่งความตามอนุสรณ์ถึงพระพุทธคุณทั้งตนเองด้วย ทั้งผู้อื่นด้วย กุศลจะเกิดเพิ่มขึ้นทุกครั้งที่ได้อาศัยพระพุทธปฏิมาเป็นสื่อน้อมนำให้ระลึกถึงพระคุณของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นบ่อเกิดแห่งกุศลจริยาอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก

5) อำนาจแห่งกุศลที่สร้างพระพุทธปฏิมาส่งผลให้ได้เกิดเป็นคนรูปงาม มีบุคลิกสง่าเป็นที่เคารพรักใคร่ของประชุมชน และเมื่อมี อิสริยยศ บริวาร ทรัพย์สมบัติ ตลอดจนความสุขสถาพร ไม่เป็นโรควิกลวิการ (Bodinanda, 1968, pp. 38–39)

ตัวอย่าง (8) เป็นการตอบคำถามโดยการอธิบายความ ข้อเท็จจริงต่าง ๆ โดยแสดงเป็นข้อรายการ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับประโยชน์ของการสร้างพระพุทธรูป ทั้งนี้ การอธิบายความโดยการแสดงเป็นข้อรายการอาจทำให้ผู้อ่านสามารถทราบและทำความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนมากขึ้น

2.2 การอ้าง กล่าวคือ เสถียร โพธินันทะ ตอบคำถามโดยการอ้างข้อความจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น การกล่าวถึงคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา การกล่าวถึงพุทธพจน์ การกล่าวถึงพระพุทธภาษิต การกล่าวถึงหลักการทางวิทยาศาสตร์ โดยมักปรากฏแหล่งข้อมูลที่อ้างในคำตอบ ปรากฏจำนวน 48 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 18.90 เช่น

(9) ถามว่า พืชและต้นไม้มีวิญญาณหรือไม่? ตอบว่าตามมติในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเท่าที่อ่านมาทั้งในพระไตรปิฎก และอรรถกถา ไม่มีอาคตสถานใดที่แสดงว่าพืชและต้นไม้มีวิญญาณ เพราะคำว่า จิต มโน วิญญาณ เป็นไวพจน์แก่กัน หมายถึงธาตุรู้ที่ทำหน้าที่รู้อารมณ์ ปรุงอารมณ์และเก็บพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งลักษณะอย่างนี้มีเฉพาะในสัตวโลกเท่านั้น หามีในพืชและต้นไม้ไม่ สัตวโลกย่อมสำเร็จด้วยกรรมนิยม จิตนิยม อุตุนิยม อาหารนิยม ส่วนพืชและต้นไม้สำเร็จด้วยพืชนิยม อุตุนิยม อาหารนิยมเท่านั้น

(Bodinanda, 1968, p. 2)

ตัวอย่าง (9) เป็นการตอบคำถามโดยการอ้าง ดังปรากฏข้อความที่ว่า “ตามมติในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเท่าที่อ่านมาทั้งในพระไตรปิฎก และอรรถกถา” โดยเป็นการอ้างถึงคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้แล้ว ยังมีส่วนช่วยให้การตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2.3 การให้คำนิยาม กล่าวคือ เสถียร โพธินันทะ ตอบคำถามโดยการกล่าวถึงคำนิยามหรือการแปลความหมายของคำ มักปรากฏข้อความว่า “แปลว่า” “หมายถึง” ช่วยทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจความหมายในเบื้องต้นของคำหรือข้อความได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ปรากฏจำนวน 26 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.23 เช่น

(10) ยังมีพระโพธิสัตว์อยู่ทั้งที่กำลังสร้างบารมีในโลกธาตุอื่น ๆ และกำลังสร้างบารมีในโลกของเรานี้ รวมทั้งในประเทศไทยด้วย แต่ต้องเข้าใจลักษณะของพระโพธิสัตว์เสียก่อน โพธิ แปลว่าความตรัสรู้ สัตว์ แปลว่าผู้ข้อง โพธิ+สัตว์=โพธิสัตว์ แปลว่าผู้ข้องเกี่ยวด้วยกับความตรัสรู้

(Bodinanda, 1968, pp. 12–13)

ตัวอย่าง (10) เป็นการตอบคำถามโดยปรากฏการให้คำนิยาม ดังปรากฏข้อความว่า “แปลว่า” ซึ่งเป็นการให้คำนิยามหรือการแปลความหมายของคำว่า “โพธิ” คำว่า “สัตว์” และคำว่า “โพธิสัตว์” ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของคำว่า “โพธิสัตว์” ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.4 การเล่าเหตุการณ์ กล่าวคือ เสถียร โพธินันทะ ตอบคำถามโดยการเล่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ประกอบการอธิบายความ อาจปรากฏเป็นเหตุการณ์ที่เสถียร โพธินันทะ ประสบด้วยตนเอง หรือเป็นเหตุการณ์เรื่องเล่าต่าง ๆ เช่น นิทาน หรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ซึ่งนอกจากจะทำให้การตอบคำถามไม่น่าเบื่อแล้ว ยังมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้นอีกด้วย ปรากฏจำนวน 22 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.66 เช่น

(11) ในประเทศไทยผู้ตอบก็เคยสมาคมกับท่านผู้มีโพธิจิตเป็นพระโพธิสัตว์หลายท่าน ซึ่งผู้ตอบก็รู้สึกซาบซึ้งอนุโมทนาสาธุการมาก ยังเคยเรียนถามท่านว่าถ้าท่านสร้างบารมีไปโดยไม่ท้อถอยจนบรรลุแก่พระโพธิญาณแล้ว หากผู้ตอบยังมีเวรานุเวรต้องเวียนว่ายเสวยผลกรรมอยู่ในภพภูมิใด ก็ขอให้ท่านมาโปรดด้วย ได้เรียนฝากฝังตัวไว้กับท่านอย่างนี้ เพราะถ้าท่านมีอุดมคติแน่วแน่ สามารถฟันฝ่าอุปสรรคไปได้ ท่านก็จะต้องสำเร็จตามเจตจำนงในอนาคตกาลชาติใดชาติหนึ่ง

(Bodinanda, 1968, p. 14)

ตัวอย่าง (11) เป็นการตอบคำถามโดยการเล่าเหตุการณ์ที่เสถียร โพธินันทะ ประสบด้วยตนเอง ซึ่งมีส่วนช่วยให้การตอบคำถามน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีส่วนช่วยทำให้ทราบถึงความปรารถนาหรือทัศนคติของเสถียร โพธินันทะ ในอีกทางหนึ่งด้วย

2.5 การแสดงทัศนะ กล่าวคือ เสถียร โพธินันทะ ตอบคำถามโดยการแสดงทัศนคติของตนเอง มักปรากฏข้อความที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการแสดงทัศนะ เช่น ข้อความ “ผู้ตอบเห็นว่า” “ผมว่า” ในตำแหน่งหน้าข้อความที่เป็นทัศนคติ หรือปรากฏคำแสดงทัศนะ (Modal) ต่าง ๆ เช่น คำว่า “ต้อง” “ควร” (The Office of the Royal Society, 2017, p. 282) ในข้อความส่วนที่เป็นคำตอบ ปรากฏจำนวน 21 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 8.27 เช่น

(12) มติของผู้ตอบเห็นว่าถ้าขนาดเกิดโรคระบาดคนตายครึ่งบ้านค่อนเมือง ต้องเป็นด้วยอกุศลกรรมวิบากส่วนรวมที่เรียกว่า สหกรรมวิบากของคนเหล่านั้นมาบันดาลให้ต้องเผชิญกับเชื้อโรคร้ายเป็นอันตรายลงไป การเจริญอ้างคุณานุภาพพระรัตนตรัย เป็นภาวนามัยกุศลอย่างหนึ่ง ถ้ากระทำไปโดยความตั้งใจมั่นจริง ยึดเอาคุณพระรัตนตรัยมาอยู่กับตน โดยทำตนให้เข้าถึงพระคุณนั้นด้วยการปฏิบัติสุจริต ทางกายกรรม วจีกรรม มโนกรรมแล้วก็เป็นกุศลปัจจุบัน อาจห้ามอันตรายนั้นหรือผ่อนหนักเป็นเบาได้

(Bodinanda, 1968, pp. 53–54)

ตัวอย่าง (12) เป็นการตอบคำถามโดยการแสดงทัศนะเกี่ยวกับพิธีอาพาธพินาจ ดังปรากฏข้อความว่า “มติของผู้ตอบเห็นว่า” โดยปรากฏหลังจากที่เสถียร โพธินันทะ ได้อธิบายความถึงพิธีอาพาธพินาศไปแล้ว ซึ่งทำให้ทราบถึงทัศนคติของเสถียร โพธินันทะ ที่มีต่อพิธีและการประกอบพิธีดังกล่าว

2.6 การยกตัวอย่าง กล่าวคือ เสถียร โพธินันทะ ตอบคำถามโดยการแสดงตัวอย่าง ซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ประกอบการอธิบายความ เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะที่เป็นส่วนรวมทั้งหมด (The Royal Institute, 2013, p. 488) มีส่วนช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มักปรากฏคำว่า “เช่น” ในตำแหน่งหน้าข้อความส่วนที่เป็นตัวอย่าง ปรากฏจำนวน 16 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.30 เช่น

(13) ส่วน ผี นั้นเป็นภาษาไทย มิได้หมายเอาแต่ผีประเภทที่มาหลอกอย่างเดียว คำนี้เป็นคำกลาง ๆ สุดแต่จะไปใช้ติดต่อกับคำอื่น เช่น เราเรียกเทพที่อยู่บนสรวงสวรรค์ว่า “ผีฟ้า” เรียกเทพที่คุ้มครองเมืองว่า “ผีเมือง” เรียกเทพที่รักษาบ้านเรือนว่า “ผีบ้านผีเรือน” เรียกศพที่ยังไม่เผา ยังไม่เป็นโครงกระดูกว่า “ผีดิบ” และยังมีผีอื่น ๆ อีกนานาประเภท เช่น ผีป่า ผีโขมด ผีปอบ ผีสาง ฯลฯ

(Bodinanda, 1968, p. 6)

ตัวอย่าง (13) เป็นการตอบคำถามโดยการยกตัวอย่าง โดยปรากฏคำว่า “เช่น” ในตำแหน่งหน้าข้อความส่วนที่เป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการยกตัวอย่างของการใช้คำว่า “ผี” ประเภทต่าง ๆ ในภาษาไทย ทั้งนี้ การยกตัวอย่างดังกล่าวมีช่วยให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.7 การใช้วิธีปุจฉาและวิสัชนา กล่าวคือ เสถียร โพธินันทะ ตอบคำถามโดยการตั้งคำถามหรือปุจฉาก่อนแล้วจึงให้คำตอบหรือวิสัชนา มักปรากฏข้อความส่วนที่เป็นคำถามอย่างชัดเจน โดยอาจปรากฏเครื่องหมายปรัศนี (?) ในตำแหน่งหลังข้อความส่วนที่เป็นคำถาม และปรากฏข้อความส่วนที่เป็นคำตอบอย่างชัดเจน ซึ่งมักปรากฏข้อความว่า “ตอบว่า” ในตำแหน่งหน้าข้อความส่วนที่เป็นคำตอบ ปรากฏจำนวน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.91 เช่น

(14) ถามว่าเปรตกับผีต่างกันอย่างไร ? ตอบว่า คำว่าเปรต แปลว่าผู้จากไป มีความหมาย 2 นัย คือ นัยกว้างกับนัยแคบ นัยกว้างหมายถึงผู้ที่ละโลกนี้ไปแล้ว ไม่ว่าจะไปเกิดเป็นอะไรก็เรียกว่าเปรตได้ เพราะถือเอาตามความหมายในคำว่าผู้จากไปเท่านั้น แต่นัยนี้ไม่เป็นที่นิยมของภาษาและอรรถธรรม นัยแคบจำกัดหมายถึงอรรถอันแท้จริงของคำว่าเปรตนี้ได้แก่สัตวโลกที่ไปถือคติกำเนิดในภูมิเปรต อันจัดเข้าในภูมิ ๆ หนึ่งฝ่ายอบายภูมิ

(Bodinanda, 1968, p. 4)

ตัวอย่าง (14) เป็นการตอบคำถามโดยการใช้วิธีปุจฉาและวิสัชนา ดังปรากฏข้อความส่วนที่เป็นคำถามที่ว่า “*ถามว่าเปรตกับผีต่างกันอย่างไร ?*” และปรากฏข้อความว่า “ตอบว่า” ในตำแหน่งหน้าข้อความที่เป็นคำตอบ ซึ่งเป็นการกล่าวถึงความหมายของคำว่า “เปรต” ตามความหมายนัยกว้างและความหมายนัยแคบตามแนวคิดพระพุทธศาสนา

2.8 การใช้ความเปรียบ กล่าวคือ เสถียร โพธินันทะ ตอบคำถามโดยการเปรียบเทียบ เป็นการทำความเข้าใจสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมหรือทำความเข้าใจได้ยาก ผ่านอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมและทำความเข้าใจได้ง่าย มักปรากฏคำแสดงการเปรียบเทียบ เช่น คำว่า “เหมือน” “ดุจ” เพื่อช่วยทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้สามารถเข้าใจสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรมหรือสิ่งที่ทำความเข้าใจได้ยากให้ง่ายมากยิ่งขึ้น ปรากฏจำนวน 9 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.54 เช่น

(15) วิตกวิจารเป็นปกิณกเจตสิก วิตก คือ ความตรึกในอารมณ์ วิจาร คือความพิจารณา หรือความตรองในอารมณ์ ในฎีกาพระอภิธรรมท่านกำหนดลักษณะของวิตกว่า อารมฺมณาภินิโร ปนลกฺขโน แปลว่า มีการยกจิตขึ้นสู่อารมณ์เป็นลักษณะกำหนด ลักษณะวิจารว่า อารมฺมณานุ ทหฺชนลกฺขโณ แปลว่ามีการตามเคล้าคลึงอารมณ์เป็นลักษณะ โดยอุปมาวิตกเหมือนเสียงระฆังที่ถูกตีครั้งแรก วิจารเหมือนเสียงครวญครางแห่งระฆังนั้น อีกนัยหนึ่งวิตกเหมือนนกที่กระพือปีกขึ้นเพื่อจะบิน วิจารเหมือนนกกางปีกบินขึ้นไปในอากาศ

(Bodinanda, 1968, pp. 65–66)

ตัวอย่าง (15) เป็นการตอบคำถามโดยการใช้ความเปรียบ ดังปรากฏคำแสดงการเปรียบเทียบ คือ คำว่า “เหมือน” โดยเป็นการเปรียบเทียบระหว่างวิตกกับวิจาร ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจทำความเข้าใจได้ยาก กับเสียงของระฆังและการบินของนก ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม ทำความเข้าใจได้ง่าย ช่วยทำให้ผู้อ่านสามารถสร้างจินตภาพได้ชัดเจนขึ้น ส่งผลให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจวิตกกับวิจารผ่านเสียงของระฆังและการบินของนกได้

เมื่อพิจารณากลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ แล้ว ปรากฏกลวิธีการตอบคำถาม ซึ่งสามารถจำแนกได้ 8 กลวิธี ได้แก่ การอธิบายความ การอ้างการให้คำนิยาม การเล่าเหตุการณ์ การแสดงทัศนะ การยกตัวอย่าง การใช้วิธีปุจฉาและวิสัชนา และการใช้ความเปรียบ โดยพบว่า เสถียร โพธินันทะ ใช้กลวิธีการอธิบายความ โดยเฉพาะการอธิบายความโดยการบรรยายความมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเสถียร โพธินันทะ ต้องการชี้แจงหรือขยายความอย่างละเอียดเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ ส่วนกลวิธีอื่น ๆ เป็นกลวิธีเสริมที่ช่วยให้การตอบคำถามชัดเจน ตรงประเด็น น่าสนใจ หรือน่าเชื่อถือ

มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว การตอบคำถามบางคำถาม เสถียร โพธินันทะ อาจใช้กลวิธีการตอบคำถามหลายกลวิธีร่วมกัน ทั้งนี้ สามารถแสดงจำนวนกลวิธีการตอบคำถามได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนกลวิธีการตอบคำถาม

กลวิธีการตอบคำถาม	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
การอธิบายความ	97	38.19
การอ้าง	48	18.90
การให้คำนิยาม	26	10.23
การเล่าเหตุการณ์	22	8.66
การแสดงทัศนะ	21	8.27
การยกตัวอย่าง	16	6.30
การใช้วิธีปุจฉาและวิสัชนา	15	5.91
การใช้ความเปรียบ	9	3.54
รวม	**254**	**100**

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 (Bodinanda, 1968) จำนวนทั้งสิ้น 98 คำถาม สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า ด้านเนื้อหาของคำถาม สามารถจำแนกได้ 6 กลุ่ม โดยสามารถเรียงตามลำดับจากเนื้อหาที่ปรากฏมากที่สุดไปหาเนื้อหาที่ปรากฏน้อยที่สุด ได้แก่ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธประวัติ เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอื่นหรือความเชื่ออื่น และเนื้อหาเบ็ดเตล็ด

ส่วนด้านกลวิธีการตอบคำถาม จำแนกได้ 8 กลวิธี ได้แก่ การอธิบายความ ซึ่งปรากฏทั้งในลักษณะของการอธิบายความโดยการบรรยายความและการอธิบายความโดยการแสดงเป็นข้อรายการ การอ้าง การให้คำนิยาม การเล่าเหตุการณ์ การแสดงทัศนะ การยกตัวอย่าง การใช้วิธีปุจฉาและวิสัชนา และการใช้ความเปรียบ ทั้งนี้ เสถียร โพธินันทะ มักใช้กลวิธีการอธิบายความ โดยเฉพาะการอธิบายความโดยการบรรยายความมากที่สุด เพื่อชี้แจงหรือขยายความให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ ส่วนกลวิธีอื่น ๆ มักปรากฏเป็นกลวิธีเสริม ซึ่งช่วยให้การตอบคำถามชัดเจน ตรงประเด็น น่าสนใจ หรือน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะแล้ว พบว่า การตอบคำถามบางคำถาม เสถียร โพธินันทะอาจใช้กลวิธีการตอบคำถามหลายกลวิธีร่วมกัน

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลของการวิจัยเนื้อหาของคำถามและการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ จำนวนทั้งหมด 98 คำถาม ที่ปรากฏในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” (Bodinanda, 1968) พบว่า คำถามและคำตอบมีความสัมพันธ์กัน โดยประเด็นด้านเนื้อหาของคำถามพบว่าสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ เนื้อหาของคำถามที่ปรากฏในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 (Bodinanda, 1968) จำนวน 98 คำถาม สามารถจำแนกได้หลายกลุ่ม โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์ และพุทธประวัติ เป็นเนื้อหาของคำถามที่มักปรากฏมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ผู้เขียนจดหมายเข้ามาถามคำถามยังเสถียร โพธินันทะ ทราบพื้นความรอบรู้ ความสนใจ ความเชี่ยวชาญของเสถียร โพธินันทะ ว่าเป็นปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา หรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และมีความรอบรู้รอบตัวมาก จึงเขียนคำถามเข้ามาถามในประเด็นดังกล่าวมาก ซึ่งทำให้สามารถเชื่อได้ว่าเสถียร โพธินันทะสามารถสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับธรรมะได้อย่างละเอียด

และถูกต้อง รวมถึงสามารถตอบคำถามต่าง ๆ ได้ตรงประเด็น ชัดเจน และแจ่มแจ้ง ทำให้สามารถคลายความสงสัยในประเด็นต่าง ๆ ได้ โดยใช้กลวิธีการตอบคำถามกลวิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเน้นการถ่ายทอดหลักธรรมและความรู้เรื่องต่าง ๆ ในเชิงลึก ซึ่งอาจมีวัตถุประสงค์แตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมา โดยการตอบคำถามของบุคคลสำคัญหรือผู้มีชื่อเสียงอาจมีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างภาพลักษณ์หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลบางประการ

อนึ่ง ประเด็นด้านกลวิธีการตอบคำถาม พบว่าสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ เสถียร โพธินันทะ ใช้กลวิธีในการตอบคำถามในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 (Bodinanda, 1968) หลายกลวิธี โดยเฉพาะการอธิบายความโดยการบรรยายความมากที่สุด ซึ่งเป็นการตอบคำถามโดยการชี้แจงความ หรือขยายความอย่างละเอียด เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้อย่างตรงไปตรงมา เข้าใจง่าย และกระจ่างแจ้ง รวมถึงใช้กลวิธีอื่น ๆ เช่น การให้คำนิยาม การใช้ความเปรียบ มาเป็นกลวิธีเสริมในการตอบคำถาม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้อย่างชัดเจน หรือสามารถสร้างจินตภาพ อีกทั้งกลวิธีการตอบคำถามบางกลวิธี เช่น การอ้าง ยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่คำตอบของเสถียร โพธินันทะ อีกทางหนึ่ง หรือกลวิธีการเล่าเหตุการณ์ ยังทำให้คำตอบของเสถียร โพธินันทะ น่าสนใจอีกด้วย

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการตอบคำถามที่ผ่านมา แม้จะเป็นงานวิจัยที่มุ่งศึกษาการตอบคำถามตามแนวคิดวัจนปฏิบัติศาสตร์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องหน้า การรักษาหน้า และการกู้ภาพลักษณ์ของบุคคลในวงการบันเทิงไทยและนักการเมือง แต่ก็สังเกตได้ว่ากลวิธีบางกลวิธีที่ปรากฏในงานวิจัยที่ผ่านมา สอดคล้องกับกลวิธีในการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ เช่น กลวิธีการตอบคำถามโดยการอ้าง โดยอาจเป็นการอ้างบุคคลหรือการอ้างหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งปรากฏในผลการศึกษาของทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (Mekthawornwatthana, 2009) ศรณ์ชนก ศรแก้ว (Sornkaew, 2019) สุมาลี พลขุนทรัพย์ (Phonkhunsap, 2018) และสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (Ongwuttiwat, 2010) อีกทั้งยังปรากฏกลวิธีการใช้ความเปรียบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (Mekthawornwatthana, 2009) และสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (Ongwuttiwat, 2010) นอกจากนี้ยังปรากฏการใช้ถ้อยคำแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (Ongwuttiwat, 2010) ผลการวิจัยดังกล่าวช่วยแสดงให้เห็นว่า แม้การตอบคำถามจะมีจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน แต่ก็ปรากฏการใช้กลวิธีการตอบคำถามบางกลวิธีที่เหมือนกันหรือสอดคล้องกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การสื่อสารในการตอบคำถามต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ และสามารถตอบคำถามได้ละเอียด ชัดเจน ตรงประเด็น และน่าสนใจ

อย่างไรก็ดี การตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ มักใช้กลวิธีการอธิบายความ โดยเฉพาะการอธิบายความโดยการบรรยายความมากที่สุด เนื่องจากต้องการให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในขณะที่กลวิธีอื่น ๆ นอกจากจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่ายมากยิ่งขึ้นแล้ว ยังช่วยให้สามารถตอบคำถามได้ตรงประเด็น สามารถสร้างจินตภาพได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำให้การตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยประเด็นด้านกลวิธีการตอบคำถามของเสถียร โพธินันทะ ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผ่านมา เช่น ผลการศึกษาของทัศนีย์ เมฆถาวรวัฒนา (Mekthawornwatthana, 2009) ศรณ์ชนก ศรแก้ว (Sornkaew, 2019) สุมาลี พลขุนทรัพย์ (Phonkhunsap, 2018) สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์ (Ongwuttiwat, 2010) ช่วยแสดงให้เห็นว่า กลวิธีการตอบคำถามมีหลายกลวิธี ซึ่งกลวิธีการตอบคำถามแต่กลวิธีสามารถทำหน้าที่แตกต่างกัน เช่น สร้างความเข้าใจที่ชัดเจนแจ่มแจ้งด้วยกลวิธีการอธิบายความหรือการยกตัวอย่าง สร้างจินตภาพด้วยกลวิธีการใช้ความเปรียบ สร้างความน่าเชื่อถือด้วยกลวิธีการอ้าง สร้างความน่าสนใจด้วยกลวิธีการเล่าเหตุการณ์ การเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ ในการตอบคำถามแต่ละคำถาม จึงอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น วัตถุประสงค์ในการสื่อสาร สถานการณ์การสื่อสาร บริบทการสื่อสาร เพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างละเอียด ชัดเจน กระชับ ตรงประเด็น หรือมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของคำถามและกลวิธีการตอบคำถาม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันของเสถียร โพธินันทะ ในหนังสือ “ตอบปัญหาร้อยแปด” (Bodinanda, 1968) ซึ่งเป็นหนังสือที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย จึงสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการเรียนและการสอนในระดับมหาวิทยาลัย หรือการอบรมในประเด็นเกี่ยวกับการเขียน การตอบคำถามต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ อาจรวมไปถึงการปาฐกถา หรือการพูดในที่ชุมชนให้ตรงประเด็น กระชับ ชัดเจน น่าสนใจและน่าเชื่อถือ เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารได้ ทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลงานของเสถียร โพธินันทะ มีมากมาย โดยเฉพาะผลงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทั้งผลงานที่เสถียร โพธินันทะ เรียบเรียงด้วยตนเองและผลงานที่แปลมาจากภาษาจีน ยกตัวอย่างเช่น หนังสือเรื่อง “ราชอาณาจักรมคธในยุคพุทธกาล” หนังสือเรื่อง “พระพุทธศาสนาในอาเซียกลาง” หนังสือ เรื่อง “พระพุทธศาสนาในอาณาจักรไทย” หนังสือ “คดีโลกคดีธรรม” หนังสือแปลจากภาษาจีน เรื่อง “วิมลเกียรตินิทเทศสูตร” ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าสนใจและมีคุณค่า จึงน่าสนใจศึกษาเกี่ยวกับวัจนลีลา (Style) ของเสถียร โพธินันทะ ในผลงานร้อยแก้วที่มีการเรียบเรียงด้วยตนเอง เช่น ด้านโครงสร้างของสัมพันธสาร ด้านลักษณะเฉพาะของภาษาและความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ด้านคุณลักษณะทางภาษาและอำนาจ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงวัจนลีลาของเสถียร โพธินันทะ ในผลงานร้อยแก้วที่เรียบเรียงด้วยตนเอง หรือน่าสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับการแปลของเสถียร โพธินันทะ เช่น เทคนิคการแปล กลวิธีการแปลเพื่อถ่ายทอดความหมาย ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและอิทธิพลต่อการแปล ซึ่งจะทำให้เข้าใจกลวิธีการแปลผลงานจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยของเสถียร โพธินันทะ ในอีกทางหนึ่งอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

Bodinanda, S. (1968). *Answering a myriad of questions.* (2nd ed.). Pranakorn: Prachachon. [In Thai]

Chaithaworn, S. (2015). Indirect linguistic strategies adopted by Thai actors and actresses in answering press questions: A case study of T.V. Pool Live. *Thai Language and Literature (Special Issue)*, *32*(1), 127–159. [In Thai]

Charmonman, U. (1986). Content analysis. *Journal of Research Methodology (Special Issue), 1*(2), 5–15. [In Thai]

Joungtrakul, J. and Wongprasit, N. (2019). Content analysis for data analysis in qualitative research. *PAAT Journal*, *2*(2), 1–14. [In Thai]

Kuprasert, T. (2022). Avoidance strategies to answer the question for image presentation concerning their ending the relationship used by performers. *Journal of Humanities*, *23*(1), 186–208. [In Thai]

Mahatharathong, W. (2003). A study of the translation of the Mahayana Buddhist Sutra by Sathien Bodinanda: A case study of the Vajraprajñāpāramitā Sutra. *Mahachula Academic Journal*, *10*(2), 67–84. [In Thai]

Mekthawornwatthana, T. (2009). Answering strategies in the interview of the Ex–prime Minister Samak Sundaravej. *Kasetsart University Journal of Studies in the Field of Humanities*, *16*(2), 72–85. [In Thai]

Nontachai, I. (2020). *Content analysis articles on Suranaree Journal of Social Science from 2007 A.D. to 2018 A.D.* Nakhon Si Thammarat: Suranaree University of Technology. [In Thai]

Ongwuttiwat, S. (2010). Linguistic strategies of Thai celebrities when answering questions posed by the media in interview situations. *Vannavidas, 10*, 54–93. [In Thai]

Phingchim, P. (2021). Answering tactics in situations when Thai people detect that the government is "dropping its guard": Image restoration in the discourse of announcements made by the center for Covid-10 situation administration. *Thai Language and Literature*, *38*(2), 114-150. [In Thai]

Phonkhunsap, S. (2018). Face-saving strategies in answering questions of Thai celebrities from 3 Zaap's television program. *Wiwitwannasan*, *20*(3), 13-32. [In Thai]

Sornkaew, S. (2019). Thai celebrities' face-saving strategies in answering questions in Khon Dang Nang Clear and Ying Sak Ying Zab Programs. *Mangrai Saan Journal of Humanities and social Sciences, 7*(2), 71-88. [In Thai]

The Office of the Royal Society. (2017). *Dictionary of linguistic terms (General linguistics)*. Bangkok: Abiz Intergroup Company Limited. [In Thai]

The Royal Institute. (2013). *Royal institute dictionary*. Bangkok: Sirivatana Inter print Public Company Limited. [In Thai]

การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย
THE CULTURAL ADAPTATION OF CHINESE STUDENTS IN THAILAND

วรทา รุ่งบานจิต[1] และ วราลี รุ่งบานจิต[2*]

Woratha Rungbanjit[1] and Waralee Rungbanjit[2*]

[1, 2]มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 133 ถ.เทศบาล 3 ต.สะเตง อ.เมือง จ.ยะลา 95000 ประเทศไทย

[1, 2]Yala Rajabhat University 133 Thetsaban 3 Rd., Sateng Sub-district, Mueang District, Yala Province 95000 Thailand

*Corresponding author E-mail: waralee.r@yru.ac.th

(Received: 22 Mar, 2025; Revised: 11 Sep, 2025; Accepted: 30 Sep, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย มุ่งเน้นปัญหา ความท้าทาย กลยุทธ์ในการปรับตัว และเสนอแนวทางในการพัฒนานโยบายหรือมาตรการสนับสนุนการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนักศึกษาชาวจีน จำนวน 15 คน ที่กำลังศึกษาอยู่มหาวิทยาลัยในประเทศไทย ไม่น้อยกว่า 3 เดือน ไม่จำกัดสาขาวิชา การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งติดต่อผ่านอาจารย์ในมหาวิทยาลัย และอาจารย์คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ภาษาไทยและภาษาจีนในการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับความต้องการและความถนัดของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถสื่อสารได้อย่างสะดวกและได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับประสบการณ์การปรับตัวในบริบทสังคมไทย โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา เสนอในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชาวจีนเผชิญปัญหาหลัก 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานภาษาไทย ทำให้เกิดอุปสรรคในการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวัน 2) ปัญหาด้านการเรียน การศึกษาของไทยเน้นการเรียนแบบ Active Learning ซึ่งแตกต่างจากระบบการเรียนในจีนที่เน้นการฟังบรรยาย 3) ปัญหาด้านการใช้ชีวิต อาทิ ความแตกต่างของอาหาร สภาพภูมิอากาศ และระบบขนส่งสาธารณะที่ไม่สะดวก และ 4) ปัญหาด้านสังคมและวัฒนธรรม นักศึกษาชาวจีนต้องปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบปฏิสัมพันธ์และมารยาททางสังคมของไทย กลยุทธ์ที่นักศึกษาชาวจีนใช้ในการปรับตัว ได้แก่ การเรียนรู้ภาษาไทยจากเพื่อนและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ การใช้แอปพลิเคชันแปลภาษา การเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยเพื่อฝึกฝนทักษะภาษาไทยและสร้างมิตรภาพกับนักศึกษาชาวไทย การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหาร การวางแผนการเดินทางให้สะดวกขึ้น และการทำความเข้าใจวัฒนธรรมไทยผ่านการสังเกตและการมีปฏิสัมพันธ์กับคนไทย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยไทยควรจัดหลักสูตรภาษาไทยเบื้องต้นและกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อช่วยให้นักศึกษาต่างชาติเข้าใจสังคมไทยมากขึ้น นอกจากนี้ นักศึกษาชาวจีนควรเตรียมพื้นฐานด้านภาษาและข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในประเทศไทยก่อนเดินทางมาเรียน

คำสำคัญ: การปรับตัวทางวัฒนธรรม, นักศึกษาชาวจีน, กลยุทธ์การปรับตัว

[1, 2] *อาจารย์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*

ABSTRACT

This study aimed to examine the cultural adaptation of Chinese students in Thailand, focusing on the problems, challenges, adaptation strategies, and proposed measures for improving institutional policies that support international students. A qualitative research methodology was employed, utilizing in-depth interviews with 15 Chinese students who had been studying at Thai universities for no less than three months, regardless of their academic disciplines. Data were collected through semi-structured interviews, with participants recruited via university lecturers who identified appropriate informants based on predetermined criteria. The interviews were conducted in both Thai and Chinese, and the data were analyzed using qualitative content analysis and presented descriptively.

The findings revealed that Chinese students faced four major areas of difficulty: (1) language and communication, as most participants lacked foundational Thai language skills, which created obstacles in both academic and daily contexts; (2) educational differences, with Thai universities emphasizing active learning approaches, contrasting with the lecture-based methods commonly practiced in China; (3) lifestyle-related challenges, including unfamiliar food, climate, and inconvenient public transportation systems; and (4) cultural differences, particularly in social norms and interpersonal interactions within Thai society.

To cope with these challenges, students adopted several adaptation strategies, such as learning Thai through peer interaction and online resources, using translation applications, participating in university activities to improve language proficiency and build social networks, adjusting dietary habits, planning travel routes more effectively, and gaining cultural knowledge through observation and engagement with local individuals.

The study recommended that Thai universities should provide introductory Thai language courses and cultural orientation programs to enhance international students' understanding of Thai society. Additionally, Chinese students were encouraged to acquire basic language skills and familiarize themselves with life in Thailand prior to their arrival.

KEYWORDS: Cultural Adaptation, Chinese Students, Adaptation Strategies

บทนำ

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ทางการศึกษา การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ณ ต่างประเทศได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น กรณีศึกษาการเลือกหลักสูตรการศึกษาของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย (Wu, 2020) พบว่า ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับจากสื่อมวลชน นักลงทุน และนักท่องเที่ยวทั่วโลกในหลากหลายประเด็น ภายใต้บริบทของโลกาภิวัตน์และการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ประเทศจีนได้ก้าวขึ้นเป็นประเทศที่มีจำนวนนักศึกษาชาวจีนไปศึกษาต่อต่างประเทศมากที่สุดในโลก นอกเหนือจากประเทศพัฒนาแล้วในโลกตะวันตก เช่น สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยในฐานะ “ประตูสู่อาเซียน” ก็ได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่นักศึกษาชาวจีนเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ สถาบันการศึกษาหลายแห่งในประเทศไทยจึงได้ดำเนินความร่วมมือแลกเปลี่ยนนักศึกษาชาวจีนเพื่อให้เข้ามาศึกษาในประเทศไทย และได้เปิดหลักสูตรนานาชาติเพื่อดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้เข้ามาศึกษามากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) พบว่า ปัจจุบันจำนวนนักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปีการศึกษา 2563 มีนักศึกษาชาวจีน ทั้งสิ้น 14,423 คน จากจำนวนนักศึกษาต่างชาติ 21,360 คน ในปีการศึกษา 2567 มีนักศึกษาชาวจีนทั้งสิ้น 28,052 คน จากจำนวนนักศึกษาต่างชาติ 53,006 คน จะเห็นได้ว่าตลอดระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา จำนวนนักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยเป็นไปอย่างก้าวกระโดด โดยพื้นที่ที่นักศึกษาชาวจีนนิยมมาศึกษาต่อมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร รวมถึงเขตปริมณฑล เพราะเป็นศูนย์กลางของประเทศ สะดวกต่อการใช้ชีวิต มีสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง ส่วนภาคเหนือเนื่องจากอยู่ใกล้กับประเทศจีน การเดินทางจึงสะดวกสบายทั้งทางบกและทางอากาศ มีสภาพภูมิอากาศที่ใกล้เคียงกับประเทศจีน ค่าครองชีพไม่สูงมาก และมีชุมชนชาวจีนอพยพตั้งรกรากในภาคเหนือ และสถาบันการศึกษาหลายแห่งมีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในจีน ทำให้หลายจังหวัดในภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย เป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมของนักศึกษาชาวจีน (Nukitrangsan & Chantaraphaha, 2021) สาเหตุที่นักศึกษาชาวจีนนิยมมาเรียนในประเทศไทยนั้น เนื่องจากการแข่งขันทางการศึกษาของจีนที่มีการแข่งขันสูง มหาวิทยาลัยในประเทศจีนมีการรองรับจำนวนนักศึกษาชาวจีนอย่างจำกัด (Thanuttamanon, 2021) ทำให้นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่เลือกจะไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ยุโรป และประเทศในอาเซียน โดยประเทศไทยถือเป็นประเทศที่นักศึกษาชาวจีนนิยมเลือกมากที่สุดในภูมิภาคนี้ เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่น่าอยู่ ผู้คนมีน้ำใจยิ้มแย้มแจ่มใส มีค่าครองชีพที่ถูก มีวัฒนธรรม อาหารการกิน สถานที่ท่องเที่ยวที่หลากหลายและชีวิตความเป็นอยู่ในแบบเอเชีย (Yang, 2022) ซึ่งมีความใกล้เคียงกัน ทำให้นักศึกษาชาวจีนปรับตัวได้ไม่ยาก การเดินทางมาเรียนที่ไทยถือว่าค่อนข้างสะดวก จากข้อมูลของสถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทยพบว่า นักศึกษาชาวจีนที่มาเรียนในประเทศไทย ส่วนใหญ่มาจากมณฑลยูนนาน เสฉวน อานฮุย และกว่างซี ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน จึงใช้เวลาเดินทางไม่นาน อีกทั้งในอนาคตอาจมีโครงการรถไฟความเร็วสูงที่วิ่งตรงจากประเทศจีนถึงประเทศไทย นอกจากนี้การขยายตัวทางการค้าและการลงทุนยังทำให้มีนักศึกษาชาวจีนจำนวนมากเข้ามาเรียนในประเทศไทยเพื่อวางรากฐานในอนาคตให้กับตัวเอง เพราะมีความได้เปรียบทางด้านภาษา สามารถหางานได้ง่ายในอนาคต การศึกษาต่อในประเทศไทยจึงมีผลต่อการดำเนินชีวิตในอนาคต (Kedsaboot, 2025) อย่างไรก็ตาม นักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาเรียนในประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการปรับตัวทางวัฒนธรรมซึ่งครอบคลุมทั้งการเรียน ภาษา การใช้ชีวิต และการเข้าสังคม

การปรับตัวทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่บุคคลต้องเผชิญเมื่อเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่ โดยมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความยากง่ายในการปรับตัว นักศึกษาชาวจีนในประเทศไทยมักเผชิญกับปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร ระบบการเรียนการสอนที่แตกต่างจากประเทศจีน วิถีชีวิตที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย อาหาร และสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสบการณ์การเรียนและคุณภาพชีวิตของพวกเขาในประเทศไทย

แม้ว่าสื่อหลายแห่งจะนำเสนอข้อดีของการศึกษาต่อในประเทศไทย แต่การศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและกลยุทธ์ในการปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนยังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นไปที่การสำรวจปัญหา อุปสรรค กลยุทธ์การปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย และเสนอแนวทางในการพัฒนานโยบายหรือมาตรการสนับสนุน โดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีทางการปรับตัวทางวัฒนธรรมในการอธิบายกระบวนการปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย ได้แก่ ทฤษฎี U-Curve ของ Oberg (1960) ซึ่ง Oberg ถือเป็นนักวิชาการผู้บุกเบิกในประเด็น “ภาวะช็อกทางวัฒนธรรม” (Culture Shock) ได้เสนอว่าการปรับตัวทางวัฒนธรรมของบุคคลที่เดินทางไปต่างประเทศมักเกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอน ได้แก่ ระยะฮันนีมูน (Honeymoon) ซึ่งเป็นช่วงที่บุคคลรู้สึกตื่นเต้นและอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมใหม่ ระยะเจรจาต่อรอง (Negotiation) ซึ่งเริ่มมีความรู้สึกหงุดหงิด คิดถึงบ้าน และรู้สึกสูญเสียเมื่อเผชิญกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม ระยะการปรับตัว (Adjustment) ที่บุคคลเริ่มเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่อย่างค่อยเป็นค่อยไป และระยะการปรับตัวได้ (Adaptation) ซึ่งบุคคลรู้สึกสบายใจและสามารถกลมกลืนเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้ จึงใช้ทฤษฎีนี้วิเคราะห์กระบวนการปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย

งานวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงปัญหาและความท้าทายที่เกิดขึ้นของนักศึกษาชาวจีน รวมถึงแนวทางที่สามารถช่วยให้นักศึกษาชาวจีนสามารถใช้ชีวิตและศึกษาในประเทศไทยได้อย่างราบรื่น ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งนักศึกษาชาวจีนที่ต้องการศึกษาต่อในประเทศไทย มหาวิทยาลัยไทยที่ต้องการพัฒนานโยบายสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความท้าทายที่เกิดขึ้นของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย
2. เพื่อสำรวจแนวทางและกลยุทธ์ในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนานโยบายหรือมาตรการสนับสนุนการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

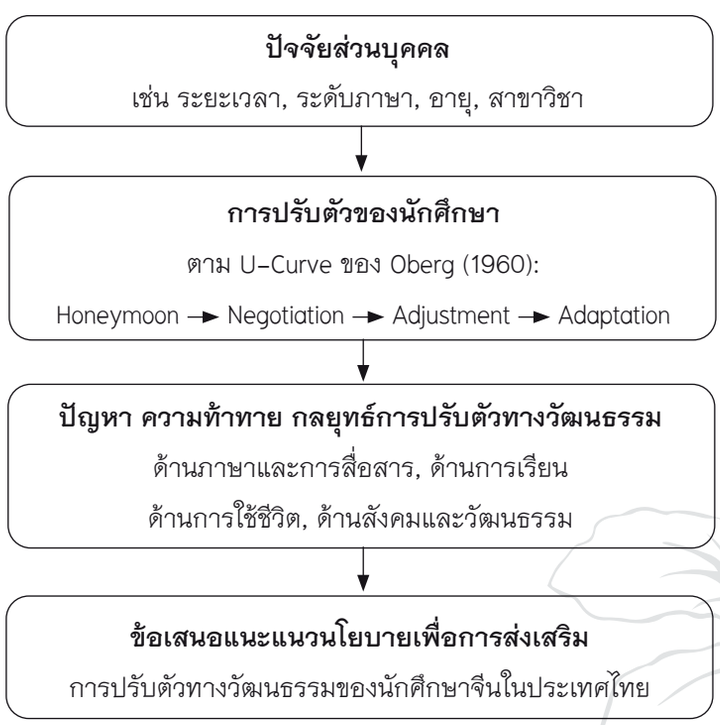

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ประชากร

ประชากรในการศึกษานี้คือ นักศึกษาชาวจีน จำนวน 28,052 คน ที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา โดยอ้างอิงข้อมูลจาก กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation [MHESI], 2024) ซึ่งครอบคลุมทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. เป็นนักศึกษาชาวจีน ที่เข้ามาศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย โดยไม่จำกัดสาขาวิชา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย

2. นักศึกษาชาวจีนพำนักอยู่ในประเทศไทยไม่น้อยกว่า 3 เดือน เพื่อให้สะท้อนประสบการณ์เกี่ยวกับการปรับตัวทางวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน

3. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เป็นนักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย โดยผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากมหาวิทยาลัย 7 แห่ง เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ 5 แห่ง มหาวิทยาลัยเอกชน 2 แห่ง ใน 3 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคใต้ 2 แห่ง ภาคกลาง 2 แห่ง และภาคเหนือ 3 แห่ง โดยเกณฑ์การคัดเลือกสถาบัน คือ เป็นสถาบันที่มีนักศึกษาชาวจีนเข้าเรียนในหลักสูตรนานาชาติหรือหลักสูตรที่มีนักศึกษาชาวจีน ทั้งนี้เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การปรับตัวในบริบทที่หลากหลาย

กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ได้รับการประสานผ่านอาจารย์และผู้ดูแลนักศึกษาต่างชาติในมหาวิทยาลัย และเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ หลังจากได้รับแบบแสดงความยินยอม (Informed Consent) ได้เก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกและการจดบันทึกสะท้อนความคิด (Reflective Notes)

จำนวนกลุ่มตัวอย่างถูกกำหนดโดยอิงหลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นคุณภาพของข้อมูลมากกว่าปริมาณ โดยผู้วิจัยพิจารณาว่า ข้อมูลมีความอิ่มตัว (Data Saturation) แล้วหากไม่มีประเด็นใหม่เพิ่มขึ้นจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าประสบการณ์และมุมมองของกลุ่มตัวอย่างสะท้อนภาพรวมของกลุ่มประชากรเป้าหมายได้ในระดับหนึ่ง

เครื่องมือการวิจัย

ผู้วิจัยมีวิธีการสร้างเครื่องมือ เริ่มต้นด้วยการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และบทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางวัฒนธรรม เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับนักศึกษาชาวจีนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แนวคำถามที่ใช้เน้นการเล่า กระบวนการปรับตัว เหตุการณ์ ประสบการณ์ ปัญหา ความท้าทาย และกลยุทธ์ในการปรับตัวทางวัฒนธรรม สำหรับการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) คือ ส่วนแรกการสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีอิสระที่จะเล่าเรื่องต่าง ๆ ของตนเอง ทั้งเรื่องครอบครัว ประวัติส่วนตัว ประวัติการเรียน การคบเพื่อน และการเลือกเข้ามาเรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ส่วนที่สองเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหรือการสัมภาษณ์แบบมีจุดมุ่งเน้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องความเป็นอยู่ของนักศึกษาชาวจีนที่มาเรียนในประเทศไทย การเรียน อาหารการกิน สภาพภูมิอากาศ การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย ปัญหาความท้าทายในชีวิตประจำวัน และกลยุทธ์ในการปรับตัวทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยใช้ภาษาจีนและภาษาไทยในการสื่อสาร ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้สะท้อนความคิด ทัศนคติ ความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองได้อย่างชัดเจนที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ติดต่ออาจารย์ในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาชาวจีนกำลังศึกษาอยู่ ผ่านระบบออนไลน์ ประกอบด้วย ทางอีเมล์ เฟซบุ๊กส่วนบุคคล ติดต่อผ่านระบบออฟไลน์ เช่น โทรศัพท์ ติดต่อผ่านทางมหาวิทยาลัยและหมายเลขโทรศัพท์ส่วนบุคคล โดยให้อาจารย์คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

ตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นัดหมายกับนักศึกษาชาวจีนผ่านระบบออนไลน์ ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ผู้วิจัยชี้แจงให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทราบเกี่ยวกับการบันทึกเสียงและบันทึกภาพ ข้อมูลเอกสารจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (SCPHYLIRB–2567/205) และเข้าสู่กระบวนการสัมภาษณ์โดยผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิ์ถอนตัวโดยไม่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 1 ชั่วโมงต่อผู้เข้าร่วมวิจัย 1 คน เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำไฟล์บันทึกภาพและเสียงมาเก็บรวบรวมพร้อมตั้งรหัสการเข้าถึงข้อมูล จากนั้นได้ถอดไฟล์บันทึกเป็นเอกสาร และส่งให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตรวจสอบข้อมูลการสัมภาษณ์ของตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Qualitative Content Analysis) แล้วนำเสนอแบบพรรณนาถึงปัญหาและความท้าทายของการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย รวมถึงแนวทางและกลยุทธ์ในการปรับตัวของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย และแนวทางในการพัฒนานโยบายหรือมาตรการสนับสนุนการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย สามารถเสนอผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

นักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 18–42 ปี นักศึกษาชาวจีนระดับปริญญาตรีเป็นกลุ่มที่มีอายุ 18–22 ปี จำนวน 13 คน นักศึกษาชาวจีนระดับปริญญาโทและปริญญาเอกมีอายุ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 2 คน สาขาที่นักศึกษาชาวจีนเลือกเรียนมีหลายสาขา เช่น การท่องเที่ยว (旅游管理) ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนานาชาติ (英语国际交流) อิสลามศึกษา (伊斯兰学) ภาษาอาหรับ (阿拉伯语) ภาษาไทย (泰语) หลักสูตรที่เรียนมีทั้งหลักสูตรนานาชาติและหลักสูตรภาษาไทย ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศไทยประมาณ 6 เดือน ถึง 2 ปี นักศึกษาชาวจีนมาจากมณฑลต่าง ๆ ของประเทศจีน เช่น ยูนนาน (云南) ชิงไห่ (青海) หนิงเซี่ย (宁夏) กุ้ยโจว (贵州) กวางซี (广西) กานซู่ (甘肃) นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ที่เลือกมาเรียนที่ประเทศไทยเพราะมีสาขาที่ตรงกับความสนใจและความต้องการศึกษาต่อ สามารถเดินทางได้สะดวก ค่าใช่จ่ายไม่สูง ระยะเวลาการปรับตัวแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์และพื้นฐานความรู้เดิม ความสามารถด้านภาษา นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานภาษาไทยก่อนมาเรียน ภาษาหลักที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาไทย ในด้านที่พักอาศัย นักศึกษาชาวจีนบางคนเลือกพักในหอพักของมหาวิทยาลัย ขณะที่บางคนตัดสินใจเช่าที่พักนอกมหาวิทยาลัยเพื่อความเป็นส่วนตัวและอิสระในการใช้ชีวิตประจำวัน ส่วนการเดินทางนั้น นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ใช้มอเตอร์ไซค์เป็นยานพาหนะหลัก เนื่องจากขนส่งสาธารณะไม่ครอบคลุมการเดินทางในบางพื้นที่ นักศึกษาชาวจีนมักเลือกใช้บริการเรียกรถผ่านแอปพลิเคชันควบคู่ไปกับการเดินทางร่วมกับเพื่อน ซึ่งเป็นทางเลือกที่สะดวกและช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

2. ปัญหาและความท้าทายที่นักศึกษาชาวจีนพบ

จากการสัมภาษณ์นักศึกษาชาวจีนพบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ดังนี้

ปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานภาษาไทยมาก่อน ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การเรียนและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนไทย เช่น การซื้อของและการเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ นักศึกษาชาวจีนต้องเผชิญความยากลำบากในการสื่อสารภาษาไทย การสื่อสารในชั้นเรียนต้องมีการพูดคำศัพท์เทคนิค ซึ่งเป็นอุปสรรคที่ต้องอาศัยการแปล นอกจากภาษาไทยแล้ว บางพื้นที่ยังมีปัญหาการเข้าใจภาษาถิ่นและภาษามลายูในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งเป็นความท้าทายสำหรับนักศึกษาชาวจีนบางหลักสูตร

ปัญหาด้านการเรียน ระบบการศึกษาไทยและระบบการศึกษาจีนมีความแตกต่างกัน โดยประเทศไทยเป็นการเรียนแบบไม่เคร่งครัด ไม่เคร่งเครียด ไม่เร่งรีบ เน้นการทำงานกลุ่มและกิจกรรมแบบ Active Learning เพื่อให้นักศึกษาชาวจีนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนและมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น นอกจากนี้ยังมีปริมาณการบ้านและการเรียนรู้การสืบค้นข้อมูลทำให้จำเป็นต้องมี

อุปกรณ์เทคโนโลยีรายบุคคลมากขึ้น เช่น iPad นอกจากนี้ อาจารย์บางท่านใช้ภาษาไทยเป็นหลักในการสื่อสารทำให้ต้องอาศัยเพื่อนร่วมชั้นช่วยแปลภาษาซึ่งอาจจะทำให้เข้าใจเนื้อหาไม่ครบถ้วน ซึ่งมีความแตกต่างกับการเรียนการสอนในประเทศจีนที่ใช้การเน้นฟังทฤษฎี การฟังบรรยายจากอาจารย์ผู้สอนเป็นหลัก

ปัญหาด้านการใช้ชีวิต 1) ด้านอาหาร อาหารไทยมีรสชาติหวานหรือเผ็ดเกินไปสำหรับนักศึกษาชาวจีนบางคน อีกทั้งอาหารไทยมีรสชาติและวัตถุดิบที่แตกต่างจากอาหารจีน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่คุ้นเคยและความยากลำบากในการเลือกรับประทานอาหาร 2) ด้านสภาพภูมิอากาศ ประเทศไทยมีสภาพอากาศร้อนชื้น ซึ่งแตกต่างจากประเทศจีนบางพื้นที่ที่นักศึกษาชาวจีนเคยอาศัยอยู่ ทำให้เกิดอาการไม่สบายตัว 3) ด้านการเดินทาง เป็นปัญหาใหญ่ของนักศึกษาชาวจีน มหาวิทยาลัยบางแห่งไม่ได้อยู่ในตัวเมือง ทำให้ระบบขนส่งสาธารณะไม่ครอบคลุม นักศึกษาชาวจีนต้องเดินเพื่อไปขึ้นรถขนส่งสาธารณะในระยะไกล ทำให้เกิดความไม่สะดวกและเสียเวลาในการเดินทางเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างทางด้านกฎจราจร ทำให้นักศึกษาชาวจีนเกิดความสับสน เช่น การขับขี่พวงมาลัยรถยนต์อยู่ทางซ้าย–ขวาแตกต่างกัน รวมถึงการเดินทางเท้า เช่น การต้องเดินชิดซ้ายหรือชิดขวาบนทางเท้า การข้ามถนนในพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาณไฟหรือทางม้าลาย ทำให้รู้สึกไม่มั่นใจและเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังไม่เอื้อต่อการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังขาดความทันสมัย รวมถึงสนามกีฬาที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการในการออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม นักศึกษาชาวจีนรู้สึกโดดเดี่ยวและเหงาในช่วงแรกของการปรับตัว เนื่องจากเดินทางมาประเทศไทยเป็นครั้งแรก บางคนเดินทางมาเพียงลำพัง สังคมและวัฒนธรรมมีความแตกต่างกันและการปฏิสัมพันธ์ในสังคมไทยที่มีความแตกต่างกับจีน ปัญหาการปรับตัวกับเพื่อนร่วมห้องชาวต่างชาติ ซึ่งมีรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของช่วงเวลาการใช้ชีวิต เช่น เพื่อนร่วมห้องบางคนมีพฤติกรรมชอบทำกิจกรรมหรือพักผ่อนในเวลากลางวัน และออกไปเที่ยวในเวลากลางคืน ขณะที่นักศึกษาชาวจีนต้องการใช้เวลากลางคืนในการพักผ่อนเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนในวันถัดไป ความแตกต่างดังกล่าวนำไปสู่ความรู้สึกไม่สบายใจ ความตึงเครียด และอาจส่งผลต่อสุขภาพกายและจิตใจของนักศึกษาชาวจีน

3. แนวทางและกลยุทธ์ในการปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย

นักศึกษาชาวจีนได้ใช้หลากหลายวิธีในการปรับตัวและแก้ไขปัญหา ดังนี้

การปรับตัวด้านภาษาและการสื่อสาร นักศึกษาชาวจีนมีหลากหลายวิธีในการปรับตัวทางด้านภาษาและการสื่อสาร เช่น การเรียนรู้ภาษาไทยจากเพื่อนชาวไทยโดยการพูดคุยในชีวิตประจำวันหรือซักถามคำศัพท์ที่ไม่เข้าใจ การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อออนไลน์ เช่น ดูวิดีโอสอนภาษาไทย ฟังเพลงไทย หรืออ่านบทความไทย การใช้งานแอปพลิเคชันแปลภาษา เช่น ใช้แปลข้อความในบทสนทนา แปลเมนูอาหาร หรือช่วยในการอ่านป้ายและเอกสารต่าง ๆ การเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยเพื่อฝึกฝนทักษะภาษาไทยในชีวิตจริง บางคนเลือกเรียนรายวิชาเพิ่มเติมเกี่ยวกับภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาให้ดียิ่งขึ้น

การปรับตัวด้านการเรียน นักศึกษาชาวจีนมีการปรับตัวโดยการพยายามทำความเข้าใจและปรับตัวเข้ากับรูปแบบการเรียนการสอนในประเทศไทย ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เช่น การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการทำงานกลุ่ม นักศึกษาชาวจีนจึงเลือกใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การใช้ Google Translate เพื่อแปลและทำความเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อน แอปพลิเคชันเรียนออนไลน์เพื่อทบทวนบทเรียน รวมถึงการเข้าร่วมกลุ่มเรียนร่วมกับเพื่อนนักศึกษาชาวไทยและนักศึกษาชาวต่างชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันความรู้ และช่วยเหลือกันในการเรียน

การปรับตัวด้านการใช้ชีวิต นักศึกษาชาวจีนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่หลากหลาย 1) ด้านอาหาร นักศึกษาชาวจีนบางคนเลือกทำอาหารเองเพื่อให้เข้ากับรสชาติที่ตนเองคุ้นเคย เลือกร้านอาหารของชาวจีน หาร้านอาหารที่มีรสชาติใกล้เคียงกับอาหารจีน ค้นหาร้านอาหารจีนในพื้นที่ใกล้เคียงหรือสั่งอาหารออนไลน์

จากแอปพลิเคชันต่าง ๆ 2) ด้านสภาพภูมิอากาศ เนื่องจากประเทศไทยมีอากาศร้อนมาก โดยเฉพาะในช่วงเดือนเมษายน – พฤษภาคม ดังนั้นนักศึกษาชาวจีน ได้มีการปรับตัวโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการแต่งกาย การดื่มน้ำให้มากขึ้น และการเลือกอยู่ในสถานที่ที่มีอากาศเย็น 3) ด้านการเดินทาง นักศึกษาชาวจีนวางแผนซื้อรถยนต์หรือมอเตอร์ไซค์มือสองเพื่อการเดินทางที่สะดวกขึ้น ใช้บริการเรียกรถผ่านแอปพลิเคชันกับเพื่อนเพื่อลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มความสะดวก มีการใช้ขนส่งสาธารณะแต่ไม่สะดวกสำหรับการเดินทางมากนัก นอกจากนี้ยังต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้กฎจราจรเพื่อลดการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สนามกีฬามีไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ นักศึกษาชาวจีนจึงหันไปใช้บริการสนามกีฬาเอกชนหรือสมัครเป็นสมาชิกฟิตเนสภายนอก ซึ่งแม้จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม แต่ก็ช่วยให้พวกเขาสามารถดูแลสุขภาพร่างกายได้ตามความต้องการ นอกจากนี้ การไปใช้บริการภายนอกยังเปิดโอกาสให้ได้พบปะผู้คนหลากหลายและเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นนอกห้องเรียนอีกด้วย

การปรับตัวด้านสังคมและวัฒนธรรม นักศึกษาชาวจีนเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยผ่านการสังเกต การสอบถาม และการมีปฏิสัมพันธ์กับคนไทย โดยการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมและกีฬาภายในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น เทศกาลไทย หรือกิจกรรมจากสถาบันขงจื๊อ การปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิต เช่น ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ปรับตารางชีวิตของตนเองให้ยืดหยุ่นมากขึ้น ใช้ชีวิตแบบไม่เร่งรีบและให้ความสำคัญกับเวลาพักผ่อน สื่อสารอย่างตรงไปตรงมากับเพื่อนร่วมห้องหรือขอย้ายที่พักเมื่อไม่สามารถปรับตัวได้ สิ่งเหล่านี้ช่วยลดความเครียดจากการเรียนและการปรับตัวในต่างแดน เพราะช่วยให้นักศึกษาชาวจีนจัดสมดุลระหว่างการเรียนและการพักผ่อน ไม่กดดันตัวเองเกินไป มีเวลาผ่อนคลายทั้งร่างกายและจิตใจ และช่วยให้มีพลังในการเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ในต่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น

4. แนวทางในการพัฒนานโยบายหรือมาตรการสนับสนุนการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย

สำหรับนักศึกษาชาวจีน

นักศึกษาชาวจีนให้ข้อเสนอแนะว่า นักศึกษาชาวจีนที่จะมาศึกษายังประเทศไทยควรเตรียมพื้นฐานด้านภาษาไทยเบื้องต้นก่อนเดินทางมาเรียน เช่น การทักทาย การถามทาง การซื้อขายของ การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมไทยและระบบการศึกษาของไทยมาล่วงหน้า เพื่อให้ง่ายต่อการปรับตัวและใช้ชีวิตได้อย่างสะดวกสบาย

สำหรับมหาวิทยาลัย

นักศึกษาชาวจีนให้ข้อเสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยควรจัดหลักสูตรภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาต่างชาติเพื่อให้นักศึกษาชาวจีนหรือนักศึกษาชาวต่างชาติมีพื้นฐานการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทยเพียงพอต่อการเรียนและการใช้ชีวิต มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมไทยเพื่อให้นักศึกษาต่างชาติซึมซับและเกิดความเข้าใจวัฒนธรรมไทยที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น รวมทั้งเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเดินทางและสาธารณูปโภคให้เอื้อต่อการใช้ชีวิตของนักศึกษาต่างชาติ

สรุปผลการวิจัย

นักศึกษาชาวจีนที่เข้ามาศึกษาในประเทศไทยมีช่วงอายุระหว่าง 18–42 ปี โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาที่หลากหลาย เช่น การจัดการ การท่องเที่ยว ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนานาชาติ และอิสลามศึกษา ระยะเวลาในการพำนักในประเทศไทยแตกต่างกันไป ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศไทยประมาณ 6 เดือนถึง 2 ปี นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานภาษาไทยมาก่อน ส่งผลให้ต้องเผชิญกับปัญหาในด้านภาษาและการสื่อสาร นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการเรียน ซึ่งเน้นการเรียนการสอนแบบ Active Learning และการทำงานกลุ่มแตกต่างจากระบบการศึกษาของจีนที่มักเน้นการบรรยายเป็นหลัก

ด้านการใช้ชีวิต และด้านสังคมและวัฒนธรรม จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาชาวจีนมีแนวทางการปรับตัวที่หลากหลายและน่าสนใจ ด้านภาษาและการสื่อสาร นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่เรียนรู้ภาษาไทยเพิ่มเติม การทำความเข้าใจระบบการศึกษาไทย การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค การปรับตัวด้านสภาพภูมิอากาศ

การเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทยผ่านการสังเกต การสอบถาม และการมีปฏิสัมพันธ์กับคนไทย

ด้านการเรียน นักศึกษาชาวจีนต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียนการสอนแบบ Active Learning และการทำงานกลุ่ม ซึ่งแตกต่างจากระบบการศึกษาของจีนที่เน้นการบรรยายเป็นหลัก เช่น การฝึกแสดงความคิดเห็น การทำงานกลุ่ม และการเตรียมตัวสำหรับการประเมินผลด้านการเรียนรู้

ด้านการใช้ชีวิต เช่น ด้านอาหาร ด้านสภาพภูมิอากาศ และด้านการเดินทาง เป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่นักศึกษาต้องเผชิญ โดยนักศึกษาชาวจีนหลายคนเลือกปรับตัวด้วยการทำอาหารเอง ใช้บริการขนส่งผ่านแอปพลิเคชัน และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในประเทศไทย

ด้านสังคมและวัฒนธรรม นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่อาศัยการสังเกต การสอบถาม และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับคนไทย การเข้าร่วมกิจกรรมชมรม กีฬาในมหาวิทยาลัย และกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เช่น เทศกาลไทยหรือกิจกรรมของสถาบันขงจื๊อ ช่วยให้นักศึกษาชาวจีนได้เรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมไทยอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งการสร้างเครือข่ายสังคมกับเพื่อนชาวไทยและนักศึกษาต่างชาติยังช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยวและเสริมสร้างโอกาสในการปรับตัวให้รวดเร็วขึ้น

จากผลการวิจัยดังกล่าว นักศึกษาชาวจีนควรเตรียมพื้นฐานด้านภาษาไทยและศึกษาวัฒนธรรมไทยล่วงหน้าก่อนเดินทางมาศึกษา การสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย เช่น การจัดหลักสูตรภาษาไทยสำหรับนักศึกษาต่างชาติ การส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการเดินทางและสาธารณูปโภคที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตของนักศึกษาต่างชาติในประเทศไทย การศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์และมาตรการเพื่อช่วยให้นักศึกษาต่างชาติสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การปรับตัวทางวัฒนธรรมของนักศึกษาชาวจีนในประเทศไทย พบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

ปัญหาการปรับตัวในช่วงแรก งานวิจัยของณัฐิดา อุตมา, อเนชา เพียรทอง, ณฐากัญ นารทวิชญ์กร และณัฏฐ์ดนัย เจริญสุขวิมล (Utama, Pienthong, Nartwitchakorn, & Jaronsukwimal, 2019) ระบุว่า นักศึกษาต่างชาติมักประสบปัญหาในการปรับตัวในช่วง 1–3 เดือนแรก โดยเฉพาะด้านภาษาและการสื่อสาร จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาชาวจีนส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานภาษาไทยก่อนมาเรียน และต้องเผชิญปัญหาในการใช้ชีวิต เช่น การสั่งอาหาร การเดินทาง และการเรียนการสอน อย่างไรก็ตาม นักศึกษาชาวจีนหลายคนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นหลังจากผ่านระยะเวลาหนึ่ง โดยอาศัยการเรียนรู้จากเพื่อนและการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ทั้งนี้ สะท้อนให้เห็นถึงระยะฮันนีมูน (Honeymoon Stage) ตามทฤษฎี U-Curve ของ Oberg (1960) ที่นักศึกษามีความตื่นเต้นกับสิ่งใหม่ในช่วงแรก และค่อย ๆ เคลื่อนเข้าสู่ระยะเจรจาต่อรอง (Negotiation Stage) เมื่อเผชิญปัญหาจริงจังในการใช้ชีวิต

การปรับตัวด้านภาษาและการสื่อสาร ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัญหาด้านภาษาเป็นอุปสรรคสำคัญของนักศึกษาชาวจีน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nong & Chayanuvat (2023) และกมลทิพย์ รักเกียรติยศ, ฐิตนันทน์ ผิวนิล, ธนัชพร นามวัฒน์ และสุนทรารัตนเขื่อนควบ (Rakkiattiyod, Pewnil, Namwat, & Knueankob, 2017) ที่พบว่า นักศึกษาต่างชาติมีปัญหาการใช้ภาษาในด้านการพูด ฟัง อ่าน เขียน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในช่วงแรกของการศึกษา จากการสัมภาษณ์พบว่า นักศึกษาชาวจีนสามารถใช้กลยุทธ์ในการปรับตัว เช่น การใช้แอปพลิเคชันแปลภาษา การเข้าร่วมกิจกรรมที่ช่วยเสริมทักษะภาษาไทย และเรียนรู้จากเพื่อนร่วมชั้นเพื่อปรับตัวทางด้านภาษา ซึ่งแสดงถึงการเข้าสู่ระยะปรับตัว (Adjustment Stage) ตามทฤษฎี U-Curve โดยที่นักศึกษาเริ่มหาวิธีแก้ปัญหาและปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่

การปรับตัวด้านการศึกษา นักศึกษาชาวจีนต้องเผชิญกับระบบการเรียนการสอนที่แตกต่างจากประเทศจีน ซึ่งเป็นการเรียนแบบดั้งเดิม เน้นการบรรยายและการท่องจำ ขณะที่ระบบการศึกษาของไทยให้

ความสำคัญกับ Active Learning และการทำงานกลุ่ม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหมินทร์ ส่งสิริศักดิ์ (Songsirisak, 2018) ที่กล่าวว่า นักศึกษาชาวจีนต้องใช้เวลาพอสมควรในการปรับตัวเข้ากับระบบการศึกษาใหม่ นักศึกษาชาวจีนสามารถปรับตัวโดยการใช้เทคโนโลยีช่วยในการเรียน และการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนร่วมชั้น ซึ่งช่วยให้พวกเขาก้าวข้ามช่วง Negotiation ไปสู่ระยะปรับตัว (Adjustment Stage) ได้

การปรับตัวด้านการใช้ชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ด้านอาหาร ด้านสภาพภูมิอากาศ ด้านการเดินทาง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการปรับตัวของนักศึกษาชาวจีน โดยเฉพาะในช่วงแรกของการศึกษา ในด้านอาหาร นักศึกษาชาวจีนคิดว่าอาหารไทยมีรสจัดเกินไป ทำให้เป็นปัญหาอย่างหนึ่งในการปรับตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang (2021) Rybo-LoPresti & Rhein (2021) และพรหมินทร์ ส่งสิริศักดิ์ (Songsirisak, 2018) พบว่า นักศึกษาต่างชาติประสบปัญหาในเรื่องอาหาร สุขภาพ และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างจากบ้านเกิด จากการสัมภาษณ์ นักศึกษาชาวจีนบางคนแก้ปัญหาโดยการทำอาหารรับประทานเองหรือเลือกอาหารที่ใกล้เคียงกับอาหารบ้านเกิด และใช้บริการสั่งอาหารเพื่ออำนวยความสะดวก ด้านการเดินทาง ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชาวจีนต้องเผชิญกับปัญหาความไม่สะดวกของระบบขนส่งสาธารณะ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่นอกเขตเมือง ซึ่งทำให้นักศึกษาชาวจีนต้องเลือกใช้พาหนะส่วนตัวหรือใช้บริการขนส่งผ่านแอปพลิเคชัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐิดา อุตมา, อเนชา เพียรทอง, ณฐากัญ นารทวิชญ์กร และณัฏฐ์ดนัย เจริญสุขวิมล (Utama, Pienthong, Nartwitchakorn, & Jaronsukwimal, 2019) และ Jiang, Xu, Li, Li, & Wang (2024) ที่ระบุว่าการเดินทางเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษาต่างชาติ ในขั้นตอนนี้แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวเข้าสู่ระยะปรับตัวได้ (Adaptation Stage) ที่นักศึกษารู้สึกสบายใจมากขึ้นและจัดการชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปรับตัวด้านสังคมและวัฒนธรรม นักศึกษาชาวจีนต้องปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย เช่น มารยาททางสังคม การเข้าสังคม และการสื่อสารในบริบทที่แตกต่างจากประเทศจีน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kang, Yossuck, Panyadee, & Ek-lem (2020) Huang (2021) และงานวิจัยของยุรนันท์ ตามกาล (Tamkan, 2020) ที่ระบุว่า นักศึกษาต่างชาติสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง พร้อมกับรับวัฒนธรรมไทยเข้ามาด้วย จากการสัมภาษณ์ นักศึกษาชาวจีนแสดงให้เห็นว่าพวกเขายังคงรักษานิสัยการบริโภคอาหารจีน การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา และวิถีชีวิตบางอย่างของตนเอง แต่ก็เริ่มยอมรับวัฒนธรรมไทย นักศึกษาชาวจีนที่เข้าร่วมการศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีสังเกตและเรียนรู้พฤติกรรมจากคนไทย รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัย และการทำความเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทย ซึ่งแสดงถึงการก้าวเข้าสู่ ระยะปรับตัวได้อย่างเต็มที่

กลยุทธ์การปรับตัวของนักศึกษาชาวจีน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงทิพย์ เจริญรุกข์ (Chareonrook, 2023) Kang, Yossuck, Panyadee, & Ek-lem (2020) และ Nong & Chayanuvat (2024) แนะนำว่า การเปิดใจและสร้างมิตรภาพกับคนท้องถิ่นเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปรับตัว นักศึกษาชาวจีนที่สัมภาษณ์ได้กล่าวถึงการปรับตัวผ่านการทำความรู้จักเพื่อนใหม่ และการเข้าร่วมกิจกรรมชมรมต่าง ๆ เพื่อช่วยพัฒนาทักษะภาษาและสร้างความเข้าใจวัฒนธรรมไทย การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมถึงให้ความรู้สึกผ่อนคลายจากความเครียด

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับตัวที่ดีขึ้นของนักศึกษาชาวจีน จากการศึกษานี้ นักศึกษาชาวจีนเสนอแนะว่าการเตรียมความพร้อมก่อนเดินทางมาเรียนในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างมาก ควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับภาษา วัฒนธรรม และระบบการศึกษาไทยล่วงหน้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kang, Yossuck, Panyadee, & Ek-lem (2020) และพรหมินทร์ ส่งสิริศักดิ์ (Songsirisak, 2018) ที่เสนอว่า มหาวิทยาลัยในจีนควรมีการอบรมปฐมนิเทศเพื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้นักศึกษาชาวจีนที่สัมภาษณ์หลายคนสะท้อนว่า หากมีการเตรียมความพร้อมด้านภาษาก่อนเดินทางมาจะช่วยให้การใช้ชีวิตราบรื่นขึ้น

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาชาวจีนที่มาศึกษาในประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลายซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการปรับตัวทางวัฒนธรรมของ Oberg (1960) ที่อธิบายว่า

กระบวนการปรับตัวเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยเวลาและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแม้นักศึกษาชาวจีนจะพบกับอุปสรรคในการปรับตัวในช่วงแรก แต่ด้วยกลยุทธ์ที่เหมาะสม เช่น การใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือ การพึ่งพาเครือข่ายทางสังคม และการเปิดใจเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ ส่งผลให้นักศึกษาชาวจีนสามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

สำหรับนักศึกษาชาวจีน

1. นักศึกษาชาวจีนควรลงเรียนหลักสูตรภาษาไทยเบื้องต้นออนไลน์หรือออฟไลน์ มุ่งเน้นคำศัพท์หรือประโยคที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน เช่น การทักทาย การสั่งอาหารและเครื่องดื่ม คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยสามารถเข้าเรียนล่วงหน้าในประเทศจีนผ่านแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่รองรับการเรียนรู้ภาษาไทย

2. นักศึกษาชาวจีนควรเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างนักศึกษาชาวจีนและนักศึกษาชาวไทย เช่น งานกีฬาเชื่อมสัมพันธ์ เทศกาลประเพณี กิจกรรมวันวัฒนธรรมไทย วันวัฒนธรรมจีน หรือวันวัฒนธรรมนานาชาติ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนแสดงวัฒนธรรมและอาหารของแต่ละประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมและเพิ่มโอกาสในการสร้างเครือข่ายเพื่อนใหม่

3. นักศึกษาชาวจีนควรเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันแปลภาษาไทย – จีน และแพลตฟอร์มเรียนออนไลน์หรือใช้แอปพลิเคชันที่เป็นประโยชน์ในการเรียน เช่น ระบบการสื่อสารที่ช่วยให้เข้าใจคำศัพท์ที่ใช้ในห้องเรียนและสามารถติดตามการเรียนได้ง่ายขึ้น เพื่อช่วยในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้ภาษาไทย

สำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

1. มหาวิทยาลัยควรจัดทำหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยเบื้องต้นสำหรับนักศึกษาต่างชาติ กำหนดให้หลักสูตรมีช่วงเวลาที่สามารถเรียนรู้ได้ตั้งแต่ก่อนเดินทางมาถึงประเทศไทย และเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นทักษะการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน เช่น การขอความช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน การเดินทาง และการทำความเข้าใจกับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย เพื่อให้นักศึกษาชาวต่างชาติสามารถสื่อสารและใช้ชีวิตในประเทศไทยได้อย่างราบรื่น

2. มหาวิทยาลัยควรมีโครงการพี่เลี้ยง (Buddy Program) ที่จับคู่นักศึกษาชาวจีนกับนักศึกษาชาวไทยในช่วงเริ่มต้นของการศึกษา โดยให้พี่เลี้ยงช่วยแนะนำการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การเดินทาง การเลือกซื้อของ การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจจะเป็นการพบปะในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การปรับตัวเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3. มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและสังคม เช่น กิจกรรมวัฒนธรรมไทย–จีน โดยจัดในหอประชุมหรือลานกิจกรรมของคณะ เพื่อให้นักศึกษาชาวจีนได้แสดงวัฒนธรรมตนเอง การจัดงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันสงกรานต์ วันตรุษจีน และกิจกรรมอาสาสมัคร เพื่อให้นักศึกษาต่างชาติได้เข้าร่วมและเกิดความเข้าใจสังคมไทยมากขึ้น

4. มหาวิทยาลัยควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น รถบัสรับ–ส่งนักศึกษา หรือจักรยานยืมเรียน เพื่อให้นักศึกษาชาวจีนสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น Ipad หรือ Tablet ยืมเรียน เพื่อให้นักศึกษาชาวจีนมีอุปกรณ์สืบค้นข้อมูลการเรียนการสอน มีการแนะนำที่พักหรือมีหอพักสำหรับนักศึกษาต่างชาติ เพื่อให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยและสะดวกต่อการเดินทางมาเรียน อีกทั้งควรเพิ่มพื้นที่สำหรับการออกกำลังกาย เช่น สนามกีฬา ฟิตเนส หรือพื้นที่พักผ่อน เพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและใจของนักศึกษาต่างชาติควบคู่ไปกับการเรียนรู้ในห้องเรียน

สำหรับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง

1. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรให้การสนับสนุนด้านนโยบายในการช่วยเหลือนักศึกษาต่างชาติ โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับนักศึกษาต่างชาติ เช่น การสนับสนุนงบประมาณสำหรับจัดหลักสูตรภาษาและวัฒนธรรมไทยเบื้องต้น เพื่อช่วยให้นักศึกษาต่างชาติสามารถสื่อสารและเข้าใจบริบททางสังคมของไทยได้ดีขึ้น ลดปัญหาความไม่เข้าใจในการเรียน การใช้ชีวิต และการมีปฏิสัมพันธ์

กับคนไทย ควรส่งเสริมให้แต่ละมหาวิทยาลัยที่มีนักศึกษาต่างชาติร่วมกันพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เกิดมาตรฐานที่สอดคล้องกันและสามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้อย่างแท้จริง

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันในการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ที่มีหลากหลายฟังก์ชัน เช่น การแปลภาษา การให้ข้อมูลการเดินทาง การท่องเที่ยว ร้านอาหารใกล้ฉัน บริการสุขภาพ หรือหน่วยงานราชการที่จำเป็น เพื่อช่วยให้นักศึกษาต่างชาติสามารถเข้าถึงข้อมูลสำคัญได้สะดวกและรวดเร็ว ลดความสับสนในการใช้ชีวิตประจำวัน ช่วยให้สามารถวางแผนการเดินทาง รับบริการสาธารณะ และแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยลดความเครียดและสร้างความมั่นใจในการใช้ชีวิตในต่างแดนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา เช่น ข้อมูลพื้นฐาน การศึกษา ภาษา ประสบการณ์ส่วนตัว ด้านทัศนคติและแรงจูงใจ ความสนใจและการใช้ชีวิต เพื่อทำความเข้าใจว่าปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการปรับตัวทางวัฒนธรรมอย่างไร

2. ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาต่างชาติจากประเทศอื่น ๆ ที่ศึกษาในประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบและหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวในระดับสากล

3. ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น นักศึกษาชาวจีนในระดับมัธยมศึกษา หรือผู้ที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาอื่น ๆ นอกเหนือจากมหาวิทยาลัย เช่น สถาบันสอนภาษาเอกชน

4. ศึกษาความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย อาจารย์ และนักศึกษาไทยเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมในการช่วยเหลือนักศึกษาต่างชาติให้ปรับตัวได้ดีขึ้น

5. ศึกษามาตรการและแนวทางสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติที่มีประสิทธิภาพในมหาวิทยาลัยไทย และเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยในประเทศอื่น

เอกสารอ้างอิง

Chareonrook, D. (2024). Communication and cultural adaptation of first year Chinese students, Communication Arts Program of International Rangsit University. *Journal of Communication Arts Review, 28*(1), 40–51. [In Thai]

Huang, S. Y. (2021). The intercultural adaptations of Chinese students in a Thai international university. *Interdisciplinary Research Review*, *16*(5), 8–13.

Jiang, S., Xu, T., Li, H., Li, M., & Wang, H. (2024). Modeling the societal adaptation and challenge: Living experience of Chinese students studying in Thailand higher education institutions. *Rajapark Journal, 18*(59), 27–49.

Kang, S., Yossuck, P., Panyadee, C., & Ek-lem, B. (2020). Chinese students' cross-cultural adaptation process and their main difficulties encountered while studying in the upper northern Thai universities. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies, 20*(2), 343–372.

Kedsaboot, J. (2025). Trends in quantitative and qualitative changes of Chinese students in Thailand from 2019 to 2024. *Journal of Social Science Development, 8*(6), 350–361. [In Thai]

Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation (MHESI). (2024). *Number of international students in the first semester of academic year 2567*. Retrieved from https://info.mhesi.go.th/stat_std_new.php?search_year=2567

Nong, W. & Chayanuvat, A. (2024). Intercultural adaptation of Chinese students studying in Thailand: A case of a Thai private university. *Rangsit Journal of Educational Studies, 11*(2), 59–79.

Nukitrangsan, K. & Chantaraphaha, K. (2021). *A preliminary study on Chinese students in Thailand.* Bangkok: National Research Council of Thailand (NRCT). [In Thai]

Oberg, K. (1960). Cultural shock: Adjustment to new cultural environments. *Practical Anthropology, 7*(4), 177 – 182.

Rakkiattiyod, K., Pewnil, T., Namwat, T., & Khueankob, S. (2017). Cultural adaptation, learning, and communication among Chinese students in Phetchaburi Rajabhat University. *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University, 36*(2), 60 – 72. [In Thai]

Rybo–LoPresti, B. & Rhein, D. (2021). A qualitative analysis of academic and cultural adjustment: American students in Thailand, what can be done for them?. *SAGE Open, 11*(1), 1 – 10.

Songsirisak, P. (2018). Cross–cultural adaptation of Chinese students: Problems and solutions. *Journal of Educational Research, Faculty of Education, Srinakharinwirot University, 13*(2), 221–233.

Tamkan, Y. (2020). Cultural adaptation of Lao and Vietnamese students in Sakon Nakhon Rajabhat University. *KKU Journal of Humanities and Social Sciences (Graduate Studies), 8*(1), 89–102. [In Thai]

Thanuttamanon, B. (2021). Success factors affecting the decision to study at Rajamangala University of Technology Thanyaburi of Chinese students. *Journal of Arts Management*, *5*(2), 529–539.

Utama, N., Phenthong, A., Nartwitchakorn, N., & Jaronsukwimol, N. (2019). Adaptation on culture, learning, and communication of Chinese students studying a master's degree on Physical Education Program in Institute of Physical Education Chonburi Campus, 2017 Academic Year. *Academic Journal Institute of Physical Education, 11*(1), 304–311. [In Thai]

Wu, D. (2020). *A study on the influencing factors of international students' major selection: A case study of Chinese University students studying in Thailand.* (Master's thesis, Krirk University International College). [In Chinese]

Yang, X. (2022). *Influencing factors for Chinese students to choose private universities in Bangkok and its surrounding areas for undergraduate study*. (Master's Independent study, Business Administration, Bangkok University).

พลวัตเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ (พ.ศ. 2512 – 2566)

THE DYNAMICS OF THE PRINCIPAL WIFE IN CONTEMPORARY THAI NOVELS OVER FIVE DECADES (1969 – 2023)

สุกัญญา ขลิบเงิน[1*]

Sukanya Klibngern[1*]

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 80 หมู่ 9 ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.เชียงราย 57100 ประเทศไทย

[1]Chiang Rai Rajabhat University 80 M00 9, Ban Du Sub-district, Muang District, Chiamg Rai Province 571000 Thailand

*Corresponding author E-mail: love_everlasting@hotmail.com

(Received: 28 Apr, 2025; Revised: 3 Oct, 2025; Accepted: 4 Oct, 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาพลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง และ 2. ศึกษาพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 – 2566 จากนวนิยายจำนวน 8 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลพลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงและแบบบันทึกพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง นำข้อมูลมาวิเคราะห์พร้อมยกตัวอย่างประกอบ ใช้วิธีการจำแนกข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยด้วยการบรรยายพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า พลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ มี 2 ประเด็น คือ 1. การประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพ 2) อายุ 3) การศึกษา 4) ระดับฐานะทางสังคม 5) อาชีพ และ 6) ลักษณะนิสัย 2. พลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง พบว่า ตัวละครมีลักษณะทางกายภาพ สมส่วน งดงาม เป็นอุดมคติหญิงไทย อายุ เมียหลวงวัยหนุ่มสาว อายุ 20–30 ปี ในช่วงหลังอายุ 31 –50 ปี สะท้อนบทบาทผู้นำครอบครัว การศึกษาปริญญาเอกในระยะแรก และระยะหลังคงระดับปริญญาตรี สถานะทางสังคมเป็นผู้มีฐานะดี คู่สมรสเป็นข้าราชการระดับสูงและเริ่มเข้าสู่ความมั่งคั่งที่เกิดจากธุรกิจและความสำเร็จด้วยตนเอง ส่วนผู้มีฐานะปานกลางต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อสร้างความมั่นคง อาชีพจากข้าราชการแม่บ้านในระยะแรกเริ่มเปลี่ยนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ นักธุรกิจ ส่วนลักษณะนิสัยมีความฉลาด เข้มแข็ง รักศักดิ์ศรี ควบคู่กับความสุภาพ สุขุม รวมถึงนิสัยอารมณ์ร้อน เอาแต่ใจ และในระยะหลังเมียหลวงกล้าแสดงความหึงหวงอย่างเปิดเผย พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง มี 2 ประเด็น คือ 1. การสร้างบทบาทของเมียหลวง พบ 14 ประเด็น ได้แก่ 1) พลวัตแห่งอำนาจและการสร้างบทบาทนายหญิงของบ้าน 2) พลวัตการสร้างบทบาทการดูแลบุตรในฐานะภรรยาและผู้สร้างครอบครัว 3) พลวัตแห่งการเอื้ออาทรการสร้างบทบาทการดูแลสามีในฐานะภรรยา 4) พลวัตการสร้างบทบาทความประพฤติตนตามอุดมคติภรรยาที่ดี 5) พลวัตการสร้างบทบาทของสิทธิทางสังคมและการยอมรับในฐานะภรรยา 6) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาความอดทนต่อพฤติกรรมของสามี 7) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการรักษาครอบครัวให้มีความสุข 8) พลวัตการสร้างบทบาทสิทธิความหึงหวงในฐานะภรรยา 9) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการประกอบอาชีพ 10) พลวัตแห่งการสร้างบทบาทความสำเร็จของสามีจากการสนับสนุนของภรรยา 11) พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการรับมรดกความมั่นคงหลังชีวิตคู่ 12) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยา

---

[1] *อาจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*

ผู้จัดการทรัพย์สิน 13) พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาเรียกร้องความเป็นธรรมในการเรียกค่าเลี้ยงดู และ 14) พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการเรียกร้องค่าทดแทนจากบุคคลภายนอกที่ละเมิดชีวิตสมรส 2. พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง พบ 2 ประเด็น คือ 1) ความเปลี่ยนแปลงบทบาทของเมียหลวง และ 2) ความต่อเนื่องบทบาทของเมียหลวง

คำสำคัญ: พลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง, พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง, นวนิยายไทยร่วมสมัย

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study the dynamics of character construction, and 2) study the dynamics of role construction of the principal wife in contemporary Thai novels over the past five decades (1969 – 2023). Eight novels were included in the study. Data were collected using two tools: a data recording form on the dynamics of character construction and a data recording form on the dynamics of the role construction of the principal wife. The data were analyzed and synthesized, with illustrative examples provided. Data categorization was based on the conceptual framework of the research to provide a clearer overview. The research findings were presented through descriptive analysis.

The study found that the dynamics of the construction of the principal wife character in contemporary Thai novels over the past five decades revealed six aspects: 1) physical characteristics, 2) age, 3) education, 4) social status, 5) occupation, and 6) personality traits. The principal wife character was constructed to possess proportionate physical characteristics and beauty, in accordance with the Thai feminine ideal. Their ages ranged young principle wife from 20–30 years, extending to 31–50 years to reflect the role of family leadership. Doctoral education was initially emphasized, while later works maintained a bachelor's degree as the standard. Their social status ranged from affluent individuals or spouses of high–ranking government officials to those beginning to attain wealth through business and personal success. Characters of middle status struggled to establish stability independently. Their initial occupations, ranging from government officials to housewives, evolved into professional or business roles. Personality traits included intelligence, confidence, strength, pride, and politeness, along with composure. They also displayed a hot temper, willfulness, and the courage to openly express jealousy.

The dynamics of the construction of the principal wife's role could be discussed in two main aspects: Firstly, the construction of the principal wife's role was found in 14 dimensions, namely: 1) the role of power as the matriarch of the house; 2) the role of caring for children as a wife and family nurturer; 3) the role of caring for the husband as a wife; 4) the role of ideal behavior of a good wife; 5) the role of social rights and acceptance as a wife; 6) the role of tolerance toward the husband's behavior; 7) the role of maintaining a happy family; 8) the right to express jealousy as a wife; 9) the role of pursuing a career; 10) contributing to the husband's success through support; 11) the role of inheritance and post–marital stability; 12) the role of property management; 13) the role of demanding fairness in claiming alimony; and 14) the role of demanding compensation from outsiders who violated marital life. Lastly, the dynamics also reveal two further trajectories: 1) The transformation of the principal wife's role, and 2) The continuity of that role across time.

KEYWORDS: The Dynamics of Character Construction, Principal Wife role, Contemporary Thai Novels

บทนำ

ในสังคมไทยสถาบันที่มีความสำคัญสูงสุด คือ สถาบันครอบครัว เนื่องจากสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญในการอบรมและปลูกฝังสมาชิกของครอบครัว เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข ปัจจุบันสังคมได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ส่งผลให้สถาบันครอบครัวได้รับผลกระทบไปด้วย สร้อย คำนวน (Kumnuan, 2000, p. 1) ได้กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงของครอบครัวไว้ว่า ครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นตลอดเวลาตามขั้นพัฒนาการของครอบครัว เป็นภารกิจที่ครอบครัวต้องทำให้สำเร็จเพื่อให้สมาชิกพัฒนาไปได้อย่างเหมาะสม การเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดความเครียดในครอบครัว ต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจะนำครอบครัวไปสู่ความขัดแย้งในที่สุด โดยเฉพาะปัญหาความสัมพันธ์ของสามีภรรยา ที่พบมากที่สุดในปัจจุบัน คือ ปัญหาการขาดความซื่อสัตย์ระหว่างสามีภรรยา หากไม่ได้รับการแก้ไขด้วยวิธีที่ถูกต้อง อาจรุนแรงถึงขั้นหย่าร้าง หรือขั้นเกิดอาชญากรรมได้ เป็นการสร้างความเจ็บปวดให้กับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะลูกซึ่งอาจเติบโตขึ้นเป็นเด็กมีปัญหา และอาจจะเป็นผู้สร้างปัญหาสังคมได้ต่อไป

ปัญหาการขาดความซื่อสัตย์ของสามีภรรยา โดยเฉพาะสามีที่นอกใจภรรยา ไม่สามารถที่จะประพฤติปฏิบัติตนให้มี “ผัวเดียวเมียเดียว” ได้ กาญจนา แก้วเทพ (Kaewthep, 2000) ได้กล่าวว่า แนวคิดเรื่อง “ผัวเดียวเมียเดียว” สังคมตะวันตกเป็นสังคมที่มีรากฐานเรื่องครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียวมาเป็นเวลายาวนานแล้ว ส่วนสังคมไทยในอดีตเห็นว่า “ผัวเดียวเมียเดียว” เป็นสิ่งที่ถูกต้องทั้งกฎหมายและประเพณี ดังจะเห็นได้จากการแบ่งประเภทของเมียแบบต่าง ๆ เอาไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน (Royal Institute, 2011) ในช่วงรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 ความคิดเรื่องผัวเดียวเมียเดียวเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง โดยมีการกำหนดนามสกุลและการจดทะเบียนสมรส ซึ่งส่งผลให้สังคมไทยเริ่มตระหนักและให้ความสำคัญกับการมีคู่สมรสเพียงคนเดียว หากผู้ชายได้จดทะเบียนสมรส หญิงที่เข้าพิธีแต่งงานถูกต้องจะถูกเรียกว่า “เมียหลวง” แต่หากสามีมีผู้หญิงอื่นและมีความสัมพันธ์เกินเลย หญิงผู้นั้นจะถูกเรียกว่า “เมียน้อย” ความไม่สามารถดำรงชีวิตคู่แบบผัวเดียวเมียเดียวของผู้ชายจึงก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวตามมา ประเด็นเหล่านี้ไม่เพียงถูกพูดถึงในสังคมเท่านั้น แต่ยังถูกถ่ายทอดผ่านสื่อแขนงต่าง ๆ ทั้งบทความ บทละคร โทรทัศน์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งนวนิยายที่มีบทบาทสำคัญในการสะท้อนภาพครอบครัวและปัญหาสังคม ดังที่ ชิดชฎา อ่อนคง (Onkhong, 2019) ได้กล่าวว่า นวนิยายทำหน้าที่สะท้อนสังคมมาโดยลำดับ และถือเป็นวรรณกรรมที่สามารถสะท้อนภาพสังคมทั้งในมิติแคบและกว้าง ครอบคลุมถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และวิถีชีวิตของผู้คนทั้งในอดีตและปัจจุบัน

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมส่งผลกระทบต่อครอบครัว โดยเฉพาะเมียหลวงที่ถูกสามีนอกใจ ซึ่งบทบาทของเมียหลวงในสังคมไทยอดีตนั้น ผู้หญิงทำหน้าที่ “แม่บ้าน” ผู้ชายทำงานนอกบ้านหารายได้เลี้ยงครอบครัว ผู้หญิงต้องคอยสนับสนุนสามีหรือหารายได้เสริม บทบาทของผู้หญิงที่กำหนดขึ้นนี้ดูจะสอดคล้องกับวิถีสตรีชนชั้นสูง แต่ขัดแย้งกับบทบาทภรรยาสามัญชนทั่วไปในสังคมไทยดั้งเดิมที่ผู้หญิงมีบทบาททางเศรษฐกิจมาก การแบ่งบทบาทหน้าที่ให้สามีเป็นหัวหน้าครอบครัว ภรรยาเป็นแม่บ้าน ได้ยึดถือความเชื่อและการมองโลกของผู้คนในสังคมไทย ทำให้ผู้หญิงถูกคาดหวังให้เล่นบท “ช้างเท้าหลัง” เพิ่มมากขึ้น (Songsamphan, 2008) แต่ในปัจจุบันผู้หญิงส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาและสามารถทำงานนอกบ้านหาเลี้ยงคนในครอบครัวได้ไม่แพ้สามี และทำหน้าที่ของเมียหลวงได้ไม่ขาดตกบกพร่อง เพราะบทบาทของเมียหลวงภายในบ้านนั้นมีความสำคัญ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันหากเกิดปัญหากับผู้หญิงในบทบาทเมียหลวงซึ่งครอบครัวที่ผู้ชายมีภรรยาหลายคน เมียหลวงมีสิทธิที่จะเรียกร้องความชอบธรรมให้กับตนเอง ซึ่งสิทธิเมียหลวงตามกฎหมายไทย มีสิทธิฟ้องเมียน้อยเรียกค่าเสียหายได้โดยไม่ต้องหย่ากับสามีโดยเมียหลวงจะต้องเป็นเมียที่จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1523 มีหลักว่า เมียหลวงฟ้องเรียกค่าเสียหายจากเมียน้อยได้ (Nilthongkham, 2011) จากเหตุการณ์ในสังคม

ที่ปรากฏให้เห็นตามข่าวและสื่อนำเสนอข่าวจนเกิดเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ นั่นคือข่าวสถาบันครอบครัวในปัจจุบันที่เกิดปัญหาจนทำให้ครอบครัวสั่นคลอนจะเป็นเรื่องของการนอกใจที่ผู้ชายมีเมียน้อยและทิ้งภรรยาและลูกโดยไม่รับผิดชอบ ก่อให้กระแสอย่างมากมาย เช่น ข่าว “จูน” ภรรยาหนุ่มกะลา ชนะคดี ศาลสั่งมือที่ 3 ชดใช้ 4 ล้าน เผยถ้าจ่ายก็จบ” (Thairath Online, 2024) เป็นตัวอย่างคดีที่สะท้อนให้เห็นถึงการออกมาเรียกร้องสิทธิและคำนึงถึงศีลธรรมของผู้หญิงที่ขาดสติเลือกเป็นเมียน้อยของผู้ชายที่มีครอบครัวแล้ว จากข่าวที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษานวนิยายที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของเมียหลวงที่เปิดเผยมุมมองเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต หน้าที่และความรับผิดชอบที่สะท้อนมุมมองของสังคมของเมียหลวง ซึ่งมีการประกอบสร้างตัวละครผู้หญิงที่มีครอบครัวแตกแยกเปลี่ยนไป คือ ประกอบสร้างให้มีความเหมือนจริงตรงกับสถานการณ์ในสังคมมากขึ้น ซึ่งสื่อนวนิยายมีการประกอบสร้างให้ตัวละครผู้หญิงที่มีครอบครัวแตกแยกมีพฤติกรรมเป็นไปตามที่สังคมกำหนด เช่น นวนิยาย เรื่อง คดีรักร้าง (Weluwali, 2022) ผู้เขียนได้นำเสนอตัวละครเมียหลวง คือ บัวบงกช ที่เผชิญกับการทรยศจากสามีอย่างเจ็บปวด แต่ยังคงรักษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงที่สงบเสงี่ยม อดทน และยึดมั่นในศีลธรรมตามแบบแผนของสังคมไทย ตัวละครบัวบงกชถูกสร้างขึ้นให้สะท้อนอุดมคติของ “หญิงดี” ที่แม้จะถูกกระทำแต่กลับไม่ตอบโต้ด้วยความรุนแรง หากเลือกที่จะอดกลั้นและเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยความสงบ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สังคมในยุคนี้ยอมรับและยกย่อง ซึ่งงานวิจัยเรื่องนี้มุ่งเน้นการประกอบสร้างความจริงให้มีความคล้ายกับสังคมที่เกิดขึ้นจริงมากขึ้น

จากงานวิจัยของ ผกาเพ็ญ จรูญแสง (Charoonsaeng, 2023) ได้ศึกษากลวิธีการประกอบสร้างตัวบทนวนิยาย *เมียหลวง* ในด้านแก่นเรื่อง พบว่า เนื้อหาสะท้อนปัญหาครอบครัวอันเกิดจากกิเลสตัณหาของสามีที่มีเมียน้อย ตัวบทแสดงให้เห็นว่าคุณธรรมและความดีเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เมียหลวงใช้ปัญญาแก้ไขสถานการณ์เมื่อเหตุการณ์คลี่คลาย สามีกลับตัวเลิกพฤติกรรมเจ้าชู้และยุติการมีเมียน้อย และ Bi (2020) ได้กล่าวถึงตัวละครเมียหลวงส่วนใหญ่จะมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม การแต่งตัวสุภาพเรียบร้อย มีนิสัยที่สังคมชื่นชมและยอมรับ ในขณะเดียวกันพบว่า เมียหลวงจะปรนนิบัติสามีและแบ่งปันทุกข์สุขของสามี รวมถึงอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูบุตร โดยรวมแล้วเหล่านี้ล้วนเป็นการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงในตัวละครที่ผู้เขียนได้กำหนดขึ้น

จากงานวิจัยที่ผ่านมาแม้จะมีผู้ศึกษาการประกอบสร้างตัวละครเมียหลวง แต่ไม่ได้มุ่งศึกษาการเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องของบทบาทเมียหลวงที่ปรากฏตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาพลวัตของเมียหลวงจากตัวละครในนวนิยายที่ได้ถ่ายทอดเรื่องราวของเมียหลวงที่เปิดเผยมุมมองเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต หน้าที่ความรับผิดชอบ นอกจากนี้ตัวละครเมียหลวงต้องเผชิญกับความไม่ซื่อสัตย์ของสามี การจัดการกับความเจ็บปวดจากการถูกนอกใจ รวมถึงความซับซ้อนของความสัมพันธ์ในครอบครัว ซึ่งตัวละครจะต้องรักษาภาพลักษณ์ในสังคม วิธีจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ การศึกษาตัวละครสามารถช่วยให้เข้าใจถึงความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่สะท้อนถึงสังคม วัฒนธรรมไทยในบริบทต่าง ๆ ได้ อีกทั้งช่วยให้เข้าใจพัฒนาการของตัวละครเมียหลวง การตัดสินใจและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น รวมถึงเป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการมองเห็นมุมมองที่หลากหลาย ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพลวัตเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ ตั้งแต่ช่วงเวลา พ.ศ. 2512 – 2566 จากอดีตถึงปัจจุบันเพื่อให้เห็นความสำคัญและการเปลี่ยนแปลงบทบาทของเมียหลวงจากเดิมว่ามีพลวัตอย่างไรบ้างในสังคมที่มีความเจริญขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการเล่าเรื่องที่มีความหมายซับซ้อนของตัวละครที่น่าสนใจ เมื่อวิเคราะห์แล้วสามารถทำให้เข้าใจถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเมียหลวง ซึ่งสามารถเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงสังคมผ่านการส่งเสริมความรักเดียวใจเดียวและความซื่อสัตย์ในชีวิตสมรส รวมถึงการสร้างความเข้าใจในบทบาทของผู้หญิงในสังคม ดังนั้นการศึกษาพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวงจึงมิใช่เพียงการศึกษาภายใต้นวนิยายเท่านั้น แต่ช่วยให้มีความเข้าใจสังคมและวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันงานวิจัยเรื่องนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการจัดระเบียบให้สังคม เนื่องจากสังคม

ไทยเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงของสังคมนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของการดำเนินชีวิตของผู้หญิงโดยเฉพาะเมียหลวง ซึ่งการศึกษานี้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปทางทิศทางที่สร้างสรรค์ทันยุคทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ เพื่อทำให้สถาบันครอบครัวมีเสถียรภาพ มีความเข้มแข็งในครอบครัวและพร้อมที่จะก้าวข้ามปัญหาในสังคมได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566

2. เพื่อศึกษาพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีของสายทิพย์ นุกูลกิจ (Nukulkit, 2000, p. 132) ที่ได้กล่าวถึงการประกอบสร้างตัวละครในวรรณกรรมไว้ว่า ตัวละครมิใช่เพียงองค์ประกอบที่ช่วยดำเนินเรื่อง แต่ยังเป็นภาพแทนของแนวคิด ค่านิยม และบริบททางสังคมของแต่ละยุค ตัวละครเมียหลวงในวรรณกรรมจึงมีการเปลี่ยนแปลงผ่านองค์ประกอบทางกายภาพ อายุ ระดับการศึกษา ฐานะทางสังคม อาชีพ และลักษณะนิสัย โดยทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงของสถานะสตรีในสังคมไทยภายใต้บริบททางวัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลา นอกจากนี้แนวคิดของอิงอร สุพันธุ์วณิช (Suphanwanich, 2009, pp. 1 – 2) และสุพัตรา สุภาพ (Suphap, 1997, pp. 60 – 63) แสดงให้เห็นว่า บทบาทของเมียหลวงไม่ใช่สิ่งคงที่ หากแต่เป็นบทบาทที่มีพลวัต โดยเกิดการเปลี่ยนผ่านทั้งทางความคิดและพฤติกรรมตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม ความคาดหวัง และบทบาททางเพศที่ขยับตัวไปในแต่ละช่วงทศวรรษ ตัวละครเมียหลวงในนวนิยายจึงสามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่สะท้อนภาพของผู้หญิงในฐานะภรรยาผู้อ่อนน้อม หรือแม้แต่ผู้ทวงสิทธิ์อำนาจในครอบครัว ด้วยเหตุนี้ การศึกษาพลวัตของเมียหลวงในนวนิยายไทยร่วมสมัยจึงจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบทางตัวละครควบคู่กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นแนวคิดของสายทิพย์ นุกุลกิจ อิงอร สุพันธุ์วณิช และสุพัตรา สุภาพ จึงเป็นกรอบแนวคิดที่เหมาะสมในการอธิบายพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของตัวละครเมียหลวงได้อย่างครอบคลุมและเป็นระบบ ดังกรอบแนวคิดต่อไปนี้

พลวัตเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ (พ.ศ. 2512 – 2566)

พลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ (Nukulkit, 2000, p. 132)

พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง (Suphanwanich, 2009, pp. 1 – 2; Suphap, 1997, pp. 60 – 63)

การประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ

1. ลักษณะทางกายภาพ
2. อายุ
3 การศึกษา
4. ระดับฐานะทางสังคม
5. อาชีพ
6. ลักษณะนิสัย

พลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ

1. ความเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ
2. ความเปลี่ยนแปลงอายุ
3. ความเปลี่ยนแปลงการศึกษา
4. ความเปลี่ยนแปลงระดับฐานะทางสังคม
5. ความเปลี่ยนแปลงอาชีพ
6. ความเปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัย

พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง

1. ความเปลี่ยนแปลงบทบาทของเมียหลวง
2. ความต่อเนื่องบทบาทของเมียหลวง

การสร้างบทบาทของเมียหลวง (Suphanwanich, 2009, pp. 1 – 2; Suphap, 1997, pp. 60 – 63)

1. พลวัตแห่งอำนาจและการสร้างบทบาทนายหญิงของบ้าน
2. พลวัตการสร้างบทบาทการดูแลบุตรในฐานะภรรยาและผู้สร้างครอบครัว
3. พลวัตแห่งการเอื้ออาทรการสร้างบทบาทการดูแลสามีในฐานะภรรยา
4. พลวัตการสร้างบทบาทความประพฤติตนตามอุดมคติภรรยาที่ดี
5. พลวัตการสร้างบทบาทของสิทธิทางสังคมและการยอมรับในฐานะภรรยา
6. พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาความอดทนต่อพฤติกรรมของสามี
7. พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการรักษาครอบครัวให้มีความสุข
8. พลวัตการสร้างบทบาทสิทธิความหึงหวงในฐานะภรรยา
9. พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการประกอบอาชีพ
10. พลวัตแห่งการสร้างบทบาทความสำเร็จของสามีจากการสนับสนุนของภรรยา
11. พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการรับมรดกความมั่นคงหลังชีวิตคู่
12. พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาผู้จัดการทรัพย์สิน
13. พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาเรียกร้องความเป็นธรรมในการเรียกค่าเลี้ยงดู
14. พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการเรียกร้องค่าทดแทนจากบุคคลภายนอกที่ละเมิดชีวิตสมรส

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาในการศึกษาพลวัตเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ จากนวนิยายทั้งหมด 8 เรื่อง ซึ่งเป็นนวนิยายที่มีตัวละครเอกแสดงบทบาทของเมียหลวงตลอดทั้งเรื่อง และเป็นนวนิยายไทยร่วมสมัยที่อยู่ในระหว่าง พ.ศ. 2512 – 2566 และเป็นนวนิยายที่ได้รับการยอมรับโดยตีพิมพ์มากกว่า 1 ครั้ง การนับทศวรรษเป็นการนับช่วงเวลา 10 ปี ต่อเนื่องกัน นับจาก พ.ศ. 2510 – 2519, 2520 – 2529, 2530 – 2539, 2540 – 2549, 2550 – 2559 ครบ 5 ทศวรรษ (50 ปี) และช่วง พ.ศ. 2560 – 2566 ถือเป็นช่วงเวลาต่อเนื่องล่าสุดเพื่อเก็บข้อมูลที่ “ร่วมสมัยที่สุด” และสะท้อนพลวัตที่เกิดขึ้นหลังปี พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นยุคที่โลกออนไลน์ สื่อดิจิทัล และความคิดเสรีนิยมมีอิทธิพลสูง ช่วงหลัง พ.ศ. 2510 – 2559 (50 ปี) ครอบคลุม 5 ทศวรรษ ช่วงต่อเนื่องร่วมสมัย พ.ศ. 2560 – 2566 (7 ปี) เพื่อความทันสมัยของข้อมูลและความสมบูรณ์ในการวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวละครเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยที่ใช้ในการวิเคราะห์

ลำดับ	ตัวละครเมียหลวง	ชื่อนวนิยาย	ผู้ประพันธ์	ปีที่พิมพ์
1	ดร.วิกันดา	เมียหลวง	กฤษณา อโศกสิน (Asoksin, 1969a)	2512
2	วรรณนรี	น้ำเซาะทราย	กฤษณา อโศกสิน (Asoksin, 1969b)	2512
3	จิลลา	ประตูที่ปิดตาย	กฤษณา อโศกสิน (Asoksin, 1976)	2519
4	แม่เกด	ราตรีประดับดาว	ว.วินิจฉัยกุล (W. Winitchaiku, 1986)	2529
5	อรุณประไพ	เมียแต่ง	นันทนา วีระชน (Weerachon, 1989)	2532
6	เม่งฮวย	ดอกส้มสีทอง	ถ่ายเถา สุจริตกุล (Sujaritkun, 1999)	2542
7	นพนภา	แรงเงา	นันทนา วีระชน (Weerachon, 2008)	2551
8	บัวบงกช	คดีรักร้าง	เวฬุวลี (Weluwali, 2022)	2565

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ (Nukulkit, 2000, p. 132) ได้วิเคราะห์ 2 ประเด็น คือ 1.1 การประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ อาชีพ การศึกษา ระดับฐานะทางสังคม อายุ และลักษณะนิสัย และ 1.2 พลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง

2. แนวคิดพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง (Suphanwanich, 2009, pp. 1 – 2; Suphap, 1997, pp. 60–63) ได้วิเคราะห์ 2 ประเด็น คือ 2.1 การสร้างบทบาทของเมียหลวง ได้แก่ 1) พลวัตแห่งอำนาจและการสร้างบทบาทนายหญิงของบ้าน 2) พลวัตการสร้างบทบาทการดูแลบุตรในฐานะภรรยาและผู้สร้างครอบครัว 3) พลวัตแห่งการเอื้ออาทรการสร้างบทบาทการดูแลสามีในฐานะภรรยา 4) พลวัตการสร้างบทบาทความประพฤติตนตามอุดมคติภรรยาที่ดี 5) พลวัตการสร้างบทบาทของสิทธิทางสังคมและการยอมรับในฐานะภรรยา 6) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาความอดทนต่อพฤติกรรมของสามี 7) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการรักษาครอบครัวให้มีความสุข 8) พลวัตการสร้างบทบาทสิทธิความหึงหวงในฐานะภรรยา 9) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการประกอบอาชีพ 10) พลวัตแห่งการสร้างบทบาทความสำเร็จของสามีจากการสนับสนุนของภรรยา 11) พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการรับมรดกความมั่นคงหลังชีวิตคู่ 12) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาผู้จัดการทรัพย์สิน 13) พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาเรียกร้องความเป็นธรรมในการเรียกค่าเลี้ยงดู

14) พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการเรียกร้องค่าทดแทนจากบุคคลภายนอกที่ละเมิดชีวิตสมรส 2.2 พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง ซึ่งวิเคราะห์ 2 ประเด็น คือ 1) ความเปลี่ยนแปลงบทบาทของเมียหลวง และ 2) ความต่อเนื่องบทบาทของเมียหลวง

3. แบบบันทึกข้อมูลพลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566 และแบบบันทึกข้อมูลพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. อ่านนวนิยายและรวบรวมตัวละครเมียหลวง จำนวน 8 เรื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 – 2566 ได้แก่ 1.1 ตัวละคร ดร.วิกันดา ในนวนิยาย เมียหลวง ของ กฤษณา อโศกสิน 1.2 ตัวละครวรรณรี ในนวนิยาย เรื่อง น้ำเซาะทราย ของ กฤษณา อโศกสิน 1.3 ตัวละครจิลลา ในนวนิยาย เรื่อง ประตูที่ปิดตาย ของ กฤษณา อโศกสิน 1.4 ตัวละครแม่เกด ในนวนิยาย ราตรีประดับดาว ของ ว.วินิจฉัยกุล 1.5 ตัวละครอรุณประไพ ในนวนิยาย เมียแต่ง ของ นันทนา วีระชน 1.6 ตัวละครเม่งฮวย ในนวนิยาย ดอกส้มสีทอง ของ ถ่ายเถา สุจริตกุล 1.7 ตัวละครนพนภา ในนวนิยาย แรงเงา ของ นันทนา วีระชน และ 1.8 ตัวละครบัวบงกช ในนวนิยาย คดีรักร้าง ของ เวฟุวลี

2. วิเคราะห์ตัวละครเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566 ตามวัตถุประสงค์และแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ให้ตรงประเด็น

การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกพลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง และแบบบันทึกพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566 แล้วนำผลมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้และอธิบายด้วยการบรรยายพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และวิธีการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) เพื่อนำเสนอพลวัตเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566

ผลการวิจัย

1. พลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566 มี 2 ประเด็น ได้แก่

1.1 การประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการประกอบสร้างของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ (Nukulkit, 2000, p. 132) นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1) ลักษณะทางกายภาพ รูปร่างพอดีสมส่วน พบ 7 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) ผิวพรรณดี พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) อวบอ้วน พบ 1 ตัวละคร ได้แก่ เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) หน้าตาสวย มีเสน่ห์ พบ 7 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง)

2) อายุ 20 – 30 ปี พบ 4 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) 31 – 40 ปี พบ 3 ตัวละคร ได้แก่ วรรณรี (น้ำเซาะทราย) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 41 – 50 ปี พบ 1 ตัวละคร ได้แก่ เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง)

3) การศึกษา ปริญญาเอก พบ 1 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) ปริญญาตรี พบ 4 ตัวละคร ได้แก่ วรรณรี (น้ำเซาะทราย) อรุณประไพ (เมียแต่ง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) ไม่ระบุการศึกษา พบ 3 ตัวละคร จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง)

4) สถานะทางสังคม ผู้มีฐานะดี พบ 7 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว)

อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) ผู้มีฐานะปานกลาง พบ 1 ตัวละคร ได้แก่ บัวบงกช (คดีรักร้าง)

5) อาชีพ รับราชการ พบ 2 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) ค้าขาย นักธุรกิจ เจ้าของกิจการ พบ 4 ตัวละคร ได้แก่ แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) แม่บ้าน พบ 2 ตัวละคร จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง)

6) ลักษณะนิสัย ฉลาด มั่นใจในตนเอง เข็มแข็ง รักศักดิ์ศรี พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) นิ่ง สุขุม มีเหตุผล เรียบร้อย อ่อนโยน สุภาพ พบ 6 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) บัวบงกช (คดีรักร้าง) อารมณ์ร้อน เอาแต่ใจตัวเอง พบ 2 ตัวละคร ได้แก่ เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) กล้าแสดงความหึงหวง พบ 3 ตัวละคร ได้แก่ เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง)

ตัวอย่างข้อความการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566 เรื่อง ดอกส้มสีทอง ด้านลักษณะทางกายภาพ อวบอ้วน เช่น

"...เม่งฮวย คุณนายใหญ่หรือก็อ้วนเกินต้องการ เนื้อตัวมีแต่ไขมันและ ๆ เผละผละเหมือนวุ้นเหลว ๆ หน้าผากเถิก เห็นแต่ใบหน้าสี่เหลี่ยมฉุ ๆ มองดูหน้าสมเพชมากกว่าน่าอภิรมย์... เจ้าสาวเมืองจีนของเจ้าสัวกลายเป็นซิ้มแก่ ๆ อ้วน ๆ เหมือนหมู มีความสุขกับความเป็นใหญ่ในบ้านกับนั่งนับลูกประคำสวดมนต์ภาวนาในห้องพระส่วนตัว..."

(Sujaritkun, 1999, p. 46)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงรูปร่างที่เกินมาตรฐานความงามแบบอุดมคติในสังคมไทยและจีนดั้งเดิม ซึ่งมักนิยมผู้หญิงรูปร่างสมส่วน

1.2 พลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566 จะพบความเปลี่ยนแปลงของการประกอบสร้างเมียหลวง ดังนี้

1) ความเปลี่ยนแปลงลักษณะกายภาพ ด้านความงาม รูปร่างพอดี สมส่วน ผิวพรรณดี หน้าตาสวย มีเสน่ห์เป็นองค์ประกอบของการสร้างตัวละครเมียหลวงตลอด 5 ทศวรรษ ลักษณะทางกายภาพมีความยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น ตัวละครอวบอ้วนในทศวรรษ 2540 ที่ยังคงมีอำนาจและความน่าเกรงขาม สะท้อนว่ามาตรฐานความงามในวรรณกรรมมิได้ผูกติดกับรูปร่างเพรียวบางเพียงอย่างเดียว แต่สัมพันธ์กับสถานะทางสังคมและอำนาจในครอบครัว

2) ความเปลี่ยนแปลงอาชีพ ในช่วง 2 ทศวรรษแรก (พ.ศ. 2510 – 2529) พลวัตของ "เมียหลวง" ในวรรณกรรมร่วมสมัยมักจำกัดอยู่ในกรอบอาชีพที่สอดคล้องกับอุดมคติสตรีไทยยุคก่อน เช่น ข้าราชการและแม่บ้าน ซึ่งยังปรากฏการพึ่งพาจากสามีอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา เริ่มปรากฏภาพของเมียหลวงที่ประกอบอาชีพการเป็นผู้ประกอบการในทศวรรษ 2550 – 2560 ซึ่งแสดงถึงการขยับจากการพึ่งพาของคู่สมรส ไปสู่การประกอบธุรกิจ อาชีพด้วยตนเอง อีกทั้งในทศวรรษ 2540 ยังพบลักษณะเฉพาะของเมียหลวงในครอบครัวเชื้อสายจีนที่มีบทบาทเป็นผู้ดูแลภายในตระกูล สะท้อนระบบเศรษฐกิจครอบครัว

3) ความเปลี่ยนแปลงการศึกษา ในช่วงแรกของทศวรรษ พ.ศ. 2510 – 2519 ตัวละครเมียหลวงบางรายถูกสร้างภาพให้มีการศึกษาสูงถึงระดับปริญญาเอก ซึ่งเป็นการเน้นย้ำในหมู่ชนชั้นนำและชนชั้นกลางระดับสูง ตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา เมื่อสังคมไทยขยายโอกาสทางการศึกษาในวงกว้าง ระดับ "ปริญญาตรี" การคงระดับปริญญาตรีจึงเป็นทั้งการรักษาภาพลักษณ์ของความมีการศึกษา กลายเป็นมาตรฐานของหญิงชนชั้นกลาง เมียหลวงยุคหลังจึงไม่ได้ถูกย้ำด้วยวุฒิ "ปริญญาเอก" หากถูกวัดด้วย "ความสามารถ" และ "ความเป็นมืออาชีพ" แทนและการปรับให้สอดคล้องกับความเป็นจริงทางสังคม

4) ความเปลี่ยนแปลงฐานะทางสังคม จากเดิมที่เมียหลวงในวรรณกรรมมักถูกวางให้อยู่ในสถานะผู้มีฐานะดีหรือภริยาของข้าราชการผู้มีตำแหน่งสูง พลวัตทางสังคมในช่วงหลังสะท้อนการเปลี่ยนผ่านสู่ความมั่งคั่งที่มาจากธุรกิจครอบครัว โดยเฉพาะในตระกูลจีนที่มีทุนทางเศรษฐกิจสูงในทศวรรษ 2540 ต่อมาในทศวรรษ 2550 – ปัจจุบัน มีทั้งผู้มีฐานะดีและผู้มีฐานะปานกลาง โดยสถานะทางสังคมของเมียหลวง บางส่วนมาจากความสำเร็จทางอาชีพของตนเองมากขึ้น แทนที่จะพึ่งพาสถานะของคู่สมรสเพียงอย่างเดียว

5) ความเปลี่ยนแปลงอายุ ในทศวรรษแรกตัวละครของเมียหลวงมักอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาวอายุ 20 – 30 ปี ซึ่งเป็นวัยที่สังคมเชื่อมโยงกับความงามและความอ่อนเยาว์ ต่อมาในช่วงหลังโดยเฉพาะตั้งแต่ทศวรรษ 2540 พบการขยับช่วงอายุไปสู่ 31 – 40 ปี และยังมีตัวอย่างเมียหลวงวัย 41 – 50 ปี ซึ่งมักอยู่ในบทบาท “แม่ใหญ่” หรือ “ผู้คุมกฎ” ภายในครอบครัว การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนแนวคิดเรื่องอำนาจที่มาพร้อมกับวัยวุฒิ และบทบาทที่ไม่จำกัดเฉพาะความเป็นภรรยา หากแต่ครอบคลุมการเป็นผู้นำในครัวเรือน

6) ความเปลี่ยนแปลงบุคลิกและลักษณะนิสัย ในทุกยุคสมัยบุคลิกของเมียหลวงยังคงเน้นความฉลาด มั่นใจในตนเอง เข้มแข็ง รักศักดิ์ศรี นิ่ง สุขุม และมีเหตุผลซึ่งเป็นคุณค่าที่สอดคล้องกับอุดมคติสตรีไทย แต่ในวรรณกรรมยุคหลังเริ่มเพิ่มมิติทางอารมณ์ที่เข้มข้นขึ้น เช่น ความหึงหวง การแสดงออกเชิงต่อรอง หรือการยืนยันสิทธิของตนเอง ทำให้เมียหลวงมีตัวตนและเป็นที่เกรงกลัวต่อบุคคลจะเข้ามาละเมิดสิทธิ์มากขึ้น

สรุปการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง

การประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง	ดร.วิกันดา – เมียหลวง (กฤษณา อโศกสิน)	วรรณนรี – น้ำเซาะทราย (กฤษณา อโศกสิน)	จิตลดา – ประตูที่ปิดตาย (กฤษณา อโศกสิน)	แม่เกด – ราตรีประดับดาว (ว.วินิจฉัยกุล)	อรุณประไพ – เมียแต่ง (น้ำหนาวีระชน	แม่ชงาย – ดอกส้มสีทอง (ก่อแก้ว สุจริตกุล)	นพมาศ – แรงเงา (น้ำหนาวีระชน)	บัวบงกช – คดีรักร้าง (เวฬุลี)
1. ลักษณะทางกายภาพ								
1.1 รูปร่างพอดี สมส่วน	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
1.2 ผิวพรรณดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
1.3 อวบอ้วน						✓		
1.4 หน้าตาสวย มีเสน่ห์	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
2. อายุ								
2.1 20–30 ปี	✓		✓	✓	✓			
2.2 31–40 ปี		✓					✓	✓
2.3 41–50 ปี						✓		
3. การศึกษา								
3.1 ปริญญาเอก	✓							
3.2 ปริญญาโท								
3.3 ปริญญาตรี		✓			✓		✓	✓
3.4 ไม่ระบุการศึกษา			✓	✓		✓		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง	ดร.วิกันดา – เมียหลวง (หญิงสาวไฮโซ เหมือนไม่ใช่)	วรรณรี – น้ำเซาะทราย (หญิงสาวไฮโซ เหมือนไม่ใช่)	จิลลา – ประตูที่ปิดตาย (หญิงสาวไฮโซ เหมือนไม่ใช่)	แม่เกด – ราตรีประดับดาว (ดาราสาวผู้มีชื่อเสียงในอดีต)	อรุณประไพ – เมียแต่ง (นักแสดงหน้าใหม่ที่ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว)	เม่งฮวย – ดอกส้มสีทอง (ดาราสาวผู้มีชื่อเสียงในอดีต)	นพนภา – แรงเงา (นักแสดงหน้าใหม่ที่ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว)	บัวบงกช – คดีรักร้าง (ผู้หญิงไฮโซ)
4. สถานะทางสังคม								
4.1 ผู้มีฐานะดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
4.2 ผู้มีฐานะปานกลาง								✓
4.3 ผู้มีฐานะยากจน								
5. อาชีพ								
5.1 รับราชการ	✓	✓						
5.2 นักธุรกิจ เจ้าของกิจการ ค้าขาย				✓	✓		✓	✓
5.3 แม่บ้าน			✓			✓		
6. ลักษณะนิสัย								
6.1 ฉลาด มั่นใจในตนเอง เข้มแข็ง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.2 รักศักดิ์ศรี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.3 นิ่ง สุขุม มีเหตุผล	✓	✓	✓	✓	✓			✓
6.4 เรียบร้อย อ่อนโยน สุภาพ	✓	✓	✓	✓	✓			✓
6.6 อารมณ์ร้อน เอาแต่ใจตัวเอง						✓	✓	
6.7 กล้าแสดงความหึงหวง						✓	✓	✓

2. พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566 ผู้วิจัยได้นำแนวคิดพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง (Suphanwanich, 2009, pp. 1 – 2; Suphap, 1997, pp. 60–63) วิเคราะห์ประเด็น ดังนี้

2.1 การสร้างบทบาทของเมียหลวงในนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ พ.ศ. 2512 – 2566 พบ 14 ประเด็น ดังนี้ 1) พลวัตแห่งอำนาจและการสร้างบทบาทนายหญิงของบ้าน พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 2) พลวัตการสร้างบทบาทการดูแลบุตรในฐานะภรรยาและผู้สร้างครอบครัว พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 3) พลวัตแห่งการ เอื้ออาทรการสร้างบทบาทการดูแลสามีในฐานะภรรยาพบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 4) พลวัตการสร้างบทบาทความประพฤติตนตามอุดมคติภรรยาที่ดี พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 5) พลวัตการสร้างบทบาทของสิทธิทางสังคมและการยอมรับในฐานะภรรยา

พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 6) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาความอดทนต่อพฤติกรรมของสามี พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 7) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการรักษาครอบครัวให้มีความสุข พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 8) พลวัตการสร้างบทบาทสิทธิ ความ หึงหวงในฐานะภรรยา พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 9) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการประกอบอาชีพ พบ 8 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) วรรณรี (น้ำเซาะทราย) จิลลา (ประตูที่ปิดตาย) แม่เกด (ราตรีประดับดาว) อรุณประไพ (เมียแต่ง) เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) นพนภา (แรงเงา) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 10) พลวัตแห่งการสร้างบทบาทความสำเร็จของสามีจากการสนับสนุนของภรรยา พบ 1 ตัวละคร ได้แก่ บัวบงกช (คดีรักร้าง) 11) พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการรับมรดกความมั่นคงหลังชีวิตคู่ พบ 3 ตัวละคร ได้แก่ ดร.วิกันดา (เมียหลวง) อรุณประไพ (เมียแต่ง) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 12) พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาผู้จัดการทรัพย์สิน พบ 2 ตัวละคร ได้แก่ เม่งฮวย (ดอกส้มสีทอง) บัวบงกช (คดีรักร้าง) 13) พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาเรียกร้องความเป็นธรรมในการเรียกค่าเลี้ยงดู พบ 1 ตัวละคร ได้แก่ บัวบงกช (คดีรักร้าง) และ 14) พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการเรียกร้องค่าทดแทนจากบุคคลภายนอกที่ละเมิด พบ 1 ตัวละคร ได้แก่ บัวบงกช (คดีรักร้าง)

2.2 พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง ความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องของบทบาทเมียหลวงในแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

1) ทศวรรษที่ 1 พ.ศ. 2510 – 2519 (นวนิยาย พ.ศ. 2512 – 2519) พบว่า เมียหลวง พ.ศ. 2512 ดร.วิกันดา น้ำเซาะทราย พ.ศ. 2512 วรรณนรี ประตูที่ปิดตาย พ.ศ. 2519 จิลลา ยังคงความต่อเนื่องบทบาทของเมียหลวง ภรรยาในกรอบคุณธรรมตามขนบศีลธรรมแบบอนุรักษ์นิยม เป็นผู้หญิงไทยที่ยึดความอดทน ยอมรับชะตากรรมของสามีที่นอกใจ เมียหลวงถูกมองว่าเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย มีหน้าที่ดูแลสามีและลูก เมียหลวงในยุคนี้มีความอดทนและรักษาสถานภาพครอบครัวไว้ ถึงแม้ว่าสามีจะมีเมียน้อยก็ตาม

2) ทศวรรษที่ 2 พ.ศ. 2520 – 2529 (นวนิยาย พ.ศ. 2529) ราตรีประดับดาว พ.ศ. 2529 แม่เกด ยังคงภาพมีอำนาจในบ้าน คงความต่อเนื่องในการรักษาขนบและความชอบธรรมในฐานะเมียหลวงและแม่ผู้มีศีลธรรม ยังยึดมั่นในขนบ “แม่ศรีเรือน” และ “ผู้นำจิตใจในบ้าน”

3) ทศวรรษที่ 3 พ.ศ. 2530 – 2539 (นวนิยาย พ.ศ. 2532–2538) พบว่า อรุณประไพ เมียแต่ง พ.ศ. 2532 ความเปลี่ยนแปลงคือมีบทบาทนอกบ้านมากขึ้น แม้ยังไม่เท่าเทียมผู้ชาย ความต่อเนื่องคือการรักษาภาพลักษณ์ผู้หญิงดีงามตามค่านิยมสังคม

4) ทศวรรษที่ 4 พ.ศ. 2540 – 2549 (นวนิยาย พ.ศ. 2542) ดอกส้มสีทอง พ.ศ. 2542 เม่งฮวย เป็นภรรยาเชื้อสายจีน ความเปลี่ยนแปลงคือมีบทบาทอำนาจจัดการภายในบ้านแต่ไร้ศักดิ์ศรีทางความสัมพันธ์ ความต่อเนื่องของบทบาท คือ “ผู้ดูแลระบบครอบครัว”

5) ทศวรรษที่ 5 พ.ศ. 2550 – 2559 และช่วงต่อเนื่องร่วมสมัย พ.ศ. 2560 – 2566 (นวนิยาย พ.ศ. 2551 – 2565) พบว่า แรงเงา พ.ศ. 2551 นพนภา คดีรักร้าง พ.ศ. 2565 บัวบงกช ความเปลี่ยนแปลงคือบทบาทของนพนภาเป็นเมียหลวงที่ “ลุกขึ้นสู้” อย่างจริงจัง นพนภาไม่ได้อยู่ในกรอบของความสงบเสงี่ยม แต่มีอารมณ์มีความรุนแรง และแสดงออก ส่วนบัวบงกช บทบาทของเมียหลวงพัฒนาสู่การมี “อัตลักษณ์ที่ชัดเจน” และกล้าเลือกชีวิตตนเอง บัวบงกชเป็นตัวแทนของผู้หญิงที่รู้เท่าทันกฎหมาย มีเหตุผล ไม่ใช้อารมณ์แต่ใช้กฎหมายในการฟ้องร้องเมียน้อย เพื่อรักษาผลประโยชน์ให้แก่ตัวเอง ความต่อเนื่องของบทบาท คือ ยังคงรักษาสถานภาพเมียหลวงในฐานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ใช้วิธีการเชิงรุกมากขึ้น

ตัวอย่างข้อความ พลวัตแห่งการเอื้ออาทร การสร้างบทบาทการดูแลสามีในฐานะภรรยา เรื่อง คดีรักร้าง เช่น

"... เมื่อรู้ว่าปรเมศวร์จะกลับมาเย็นวันศุกร์ บัวบงกชเลยตระเตรียมของที่จะต้อนรับสามีตั้งแต่กลางสัปดาห์ เสาร์นี้เป็นวันพิเศษกว่าทุกวันเพราะเป็นวันครบรอบแต่งงาน 15 ปี ของหล่อนกับเขา..."

(Weluwali, 2022, p. 17)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นการคงอยู่ของอุดมคติภรรยาผู้เอื้ออาทร ที่มุ่งสร้างความสุขและความมั่นคงให้แก่คู่ครองผ่าน "การดูแลด้วยการกระทำ" และ "การให้ความหมายต่อวันสำคัญร่วมกัน"

สรุปการสร้างบทบาทของเมียหลวงในนวนิยายไทยร่วมสมัย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปการสร้างบทบาทของเมียหลวงในนวนิยายไทยร่วมสมัย

การสร้างบทบาทของเมียหลวง	ธรณ์วัฒน์ – เมียหลวง (หมอโดม)	ภรรยาที่น้ำเต็มแก้ว (หมอโดม)	จิตสู่ – ปรารถนาที่ปิดตาย (หมอโดม)	แม่เล็ก – ราตรีประดับดาว (ตุ๊กตาหนังใหญ่)	อรชุมาระไพ – เมียแต่งหน้าพาทย์ (หมอชม)	ม่านรูด – ดอกสลิ่มสีทอง (ตุ๊กตาหนังใหญ่)	พหล – แรงเงา (หมอวู)	บ้านทรายทอง – คดีรักร้าง (ตุ๊กตา)
1. พลวัตแห่งอำนาจและการสร้างบทบาทนายหญิงของบ้าน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2. พลวัตการสร้างบทบาทการดูแลบุตรในฐานะภรรยาและผู้สร้างครอบครัว	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. พลวัตแห่งการเอื้ออาทรการสร้างบทบาทการดูแลสามีในฐานะภรรยา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. พลวัตการสร้างบทบาทความประพฤติตนตามอุดมคติภรรยาที่ดี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5. พลวัตการสร้างบทบาทของสิทธิทางสังคมและการยอมรับในฐานะภรรยา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาความอดทนต่อพฤติกรรมของสามี	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7. พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการรักษาครอบครัวให้มีความสุข	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8. พลวัตการสร้างบทบาทสิทธิความหึงหวงในฐานะภรรยา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9. พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาในการประกอบอาชีพ	✓	✓		✓	✓		✓	✓

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การสร้างบทบาทของเมียหลวง	ดร.วิภัทดา – เมียหลวง (เกษตรกร อโศกสิน)	ธรรมรัตน์ – น้ำเพชรธรรม (เกษตรกร อโศกสิน)	จิตตา – ประตูที่ปิดตาย (เกษตรกร อโศกสิน)	แม่เกด – ธาตรีประดับดาว (ข้าราชการบำนาญ)	ธรณปาละไพ – เมียแต่ง (พ่อค้าหนังสือ)	แม่สวย –ดอกสลิ่มสีทอง (ค้าขายเกษตรกร)	หมอหมก – แรงงาน (พ่อค้าหนังสือ)	บ้านเกด – คดีรักร้าง (เจ้าของ)
10. พลวัตแห่งการสร้างบทบาทความสำเร็จของสามีจากการสนับสนุนของภรรยา								✓
11. พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการรับมรดกความมั่นคงหลังชีวิตคู่	✓				✓			✓
12. พลวัตการสร้างบทบาทของภรรยาผู้จัดการทรัพย์สิน						✓		✓
13. พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาเรียกร้องความเป็นธรรมในการเรียกค่าเลี้ยงดู								✓
14. พลวัตการสร้างบทบาทภรรยาการเรียกร้องค่าทดแทนจากบุคคลภายนอกที่ละเมิดชีวิตสมรส								✓

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวงยังคงปรากฏให้เห็นถึงสิทธิในฐานะภรรยา แม้บริบททางสังคมจะเปลี่ยนแปลงไป แต่สิ่งที่สะท้อนให้เห็นความเปลี่ยนแปลงชัดเจน คือ เริ่มมีการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย ซึ่งแสดงถึงการลุกขึ้นทวงสิทธิและศักดิ์ศรีของภรรยาหลวงในฐานะคู่สมรสโดยชอบด้วยกฎหมาย และ “พลวัตการสร้างบทบาทความพยายามรักษาครอบครัวให้มีความสุข” ในสังคมไทย เมียหลวงมักถูกคาดหวังให้ “รักษาครอบครัวไว้ให้ได้” แม้ว่าจะต้องเจ็บปวดเพียงใดซึ่งเป็นคุณค่าที่แฝงอยู่ในวรรณกรรมและชีวิตจริง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ มี 2 ประเด็น คือ 1.1 การประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง วิเคราะห์ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ลักษณะทางกายภาพ 2) อายุ 3) การศึกษา 4) ระดับฐานะทางสังคม 5) อาชีพ และ 6) ลักษณะนิสัย 1.2 พลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวง พบว่า พบตัวละครมีลักษณะทางกายภาพ สมส่วน งดงาม เป็นอุดมคติหญิงไทย เมียหลวงอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาวอายุ 20 – 30 ปี ในช่วงหลังอายุ 31 – 50 ปี การศึกษาระดับปริญญาเอกในช่วงแรก ช่วงหลังคงระดับปริญญาตรี สถานะทางสังคมเป็นผู้มีฐานะดี คู่สมรสเป็นข้าราชการระดับสูงและเริ่มเข้าสู่ความมั่งคั่งที่เกิดจากธุรกิจและความสำเร็จด้วยตนเอง ส่วนผู้มีฐานะปานกลางต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อสร้างความมั่นคง อาชีพจากข้าราชการ แม่บ้านในระยะแรกเริ่มเปลี่ยนเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ นักธุรกิจ และลักษณะนิสัยมีความฉลาดเข้มแข็ง รักศักดิ์ศรี ควบคู่กับความสุภาพ สุขุม รวมถึงนิสัยอารมณ์ร้อน เอาแต่ใจ และในระยะหลังเมียหลวงกล้าแสดงความหึงหวงอย่างเปิดเผย

2. ผลการศึกษาพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง มี 2 ประเด็น คือ 2.1 การสร้างบทบาทของเมียหลวง มี 14 ประเด็น 2.2 พลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง พบ 2 ประเด็น คือ ความเปลี่ยนแปลงบทบาทของเมียหลวงและความต่อเนื่องบทบาทของเมียหลวงสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงของบทบาทภรรยาหลวงในสังคมไทยร่วมสมัย จากมีความอดทน เริ่มต่อรองและใช้กฎหมาย ปกป้องสิทธิ์ จากเมียหลวงอยู่ในบ้านเริ่มมีบทบาทนอกบ้านและใช้อำนาจในพื้นที่สาธารณะและกฎหมาย จากภาพผู้หญิงสงบเสงี่ยมเปลี่ยนเป็นกล้าเผชิญหน้าและแสดงออก ความต่อเนื่องของตัวละครเมียหลวง แม้บริบทสังคมและทัศนคติจะเปลี่ยนไป แต่สิ่งที่ยังคงอยู่คือการเป็นผู้ดูแลครอบครัวและลูก การคงสถานภาพภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย และการใช้ความสามารถเพื่อรักษาผลประโยชน์ของครอบครัว

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาพลวัตการประกอบสร้างคุณลักษณะของเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ ทำให้ทราบสถานภาพทางสังคมของตัวละครเมียหลวงในระยะแรกมักถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้ฐานะของคู่สมรสของข้าราชการระดับสูง ในช่วงเวลาต่อมาได้พัฒนาสู่ภาพลักษณ์ของสตรีที่สามารถสร้างความมั่งคั่งจากธุรกิจและความสำเร็จส่วนบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรรคภาค เล้าจินตนาศรี (Lauchjintanasri, 2005) แสดงให้เห็นว่า ตัวละครหญิงมีการเลื่อนสถานภาพทางสังคมผ่านการสมรส และสามารถพัฒนาสำนึกทางสังคมจากระดับปัจเจกบุคคลไปสู่การมีบทบาทเชิงโครงสร้างในระดับสังคมโดยรวม ในมิติของการศึกษาและอาชีพ เมียหลวงในช่วงแรกมักปรากฏในบทบาทข้าราชการหรือแม่บ้าน แต่ในระยะหลังได้รับการสร้างให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพและนักธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ปิ่นหล้า ศิลาบุตร (Silabut, 2008) แสดงให้เห็นว่า ตัวละครหญิงมีการศึกษาสูงตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงระดับบัณฑิตศึกษา และการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ยกระดับสถานภาพทางสังคม รวมถึงสนับสนุนให้สตรีสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงและประสบความสำเร็จ ในด้านบุคลิกภาพตัวละครเมียหลวงยังคงสะท้อนคุณลักษณะเชิงบวก เช่น ความเฉลียวฉลาด ความสุขุม และความรักศักดิ์ศรี อย่างไรก็ตาม ได้มีการปรับเปลี่ยนให้สะท้อนความเป็นปุถุชนมากยิ่งขึ้น โดยปรากฏลักษณะของความหึงหวงซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนผ่านจากภาพลักษณ์สตรีผู้สงบเสงี่ยมไปสู่ภาพลักษณ์ของสตรีที่กล้าแสดงออกและมีอำนาจต่อรองทั้งในความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและในบริบททางสังคม นอกจากนั้นตัวละครเมียหลวงในนวนิยายไทยร่วมสมัยไม่ได้มีลักษณะที่ตายตัว แต่ถูกสร้างขึ้นให้มีมิติที่หลากหลายขึ้นตามบริบทของสังคมในแต่ละช่วงเวลา และได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ดังที่ สาธิต ทรงทรัพย์ (Songsap, 2021) กล่าวว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับเมียหลวงในละครโทรทัศน์ไทยสะท้อนมุมมองความคิดของสังคมที่ให้สถานะเมียหลวงเป็นบุคคลที่น่ายกย่อง เชิดชู และถือเป็นศูนย์กลางของครอบครัว นอกจากนี้ยังถูกสร้างให้มีบุคลิกใจดี มีเมตตา และมีทัศนคติเชิงบวก ขณะเดียวกันก็ถูกมองว่าขาดความน่าตื่นเต้นทางเพศและเสน่ห์ต่อสามี ซึ่งสะท้อนข้อจำกัดของบทบาทตามกรอบวัฒนธรรมดั้งเดิม ในทำนองเดียวกัน ณภาภัช ศรีแสงเมือง (Srisangmueang, 2020) พบว่า การประกอบสร้างเมียหลวงในละครโทรทัศน์ร่วมสมัยได้เปลี่ยนแปลงจากการเป็นผู้หญิงที่ยึดถือคุณธรรมแบบจารีตสู่การเป็นผู้หญิงที่กล้าต่อสู้ ปรับตัว และยืนหยัดในศักดิ์ศรีของตนเอง การสร้างตัวละครจึงไม่เพียงสะท้อนค่านิยมดั้งเดิม หากยังแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยร่วมสมัยได้อย่างชัดเจน ในอีกด้านหนึ่ง อวิรุทธ์ ศิริโสภณา และประภัสสร จันทร์สถิตย์พร (Sirisopana & Chansathiphon, 2018) พบว่า ตัวละครเมียหลวงสะท้อนแนวคิดที่หลากหลาย ทั้งความรู้ ความงาม ความเป็นผัวเดียวเมียเดียว ความเข้มแข็ง ความอ่อนแอ บทบาทอาชีพ สถานภาพความเป็นเมียและแม่ ตลอดจนเป็นทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำซึ่งสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ผกาเพ็ญ จรูญแสง, วรวรรธน์ ศรียาภัย และจารุวรรณ เบญจาธิกุล (Charoonsaeng, Sriyabhaya, & Benjathikul, 2021) ยังได้แสดงให้เห็นว่าตัวละครเมียหลวงมักถูกสร้างภาพให้แต่งกายเรียบร้อย สุภาพ และคงความสัมพันธ์กับสามีเพียงผู้เดียวตลอดชีวิต การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะภรรยาอย่างไม่บกพร่องได้รับการยกย่องว่าเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงดี

จากงานวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นถึงพลวัตการประกอบสร้างของเมียหลวงในทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ด้านอาชีพ การศึกษาและระดับฐานะทางสังคม เนื่องจากตัวละครถูกสร้างให้สอดคล้องกับบริบทสังคมสมัยใหม่สะท้อนความแตกต่างของนิสัยและโอกาสของแต่ละบุคคล ดังนั้นการประกอบสร้างตัวละครเมียหลวงจึงมีทั้งความต่อเนื่องในด้านกายภาพและความเปลี่ยนแปลงในด้านสังคมและบทบาทชีวิต

2. การศึกษาพลวัตการสร้างบทบาทของเมียหลวง ทำให้ทราบถึงพลวัตการสร้างบทบาทของ “เมียหลวง” ในนวนิยายไทยร่วมสมัย สะท้อนทั้งความเปลี่ยนแปลงและความต่อเนื่องของบทบาทสตรีในสังคมไทย บทบาทเปลี่ยนจากความอดทนและการยอมจำนนในครัวเรือนไปสู่การต่อรองและใช้กฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิ รวมทั้งการแสดงออกอย่างเปิดเผยในพื้นที่สาธารณะ อย่างไรก็ตาม บทบาทที่ยังคงอยู่คือการเป็นผู้ดูแลครอบครัว การธำรงสถานภาพภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย และการใช้ศักยภาพเพื่อรักษาผลประโยชน์ของครอบครัว สอดคล้องกับงานของ วศินี สุทธิวิภากร (Suttiwipakorn, 2009) ที่อธิบายว่า นวนิยายไทยยังผลิตซ้ำวาทกรรมปิตาธิปไตยซึ่งมักจัดวางผู้หญิงไว้ในฐานะด้อยกว่าเพศชาย แต่ก็เริ่มสะท้อนการต่อรองเชิงอำนาจของผู้หญิง ส่วนนุชาวดี หมีคุ้ม (Meekhum, 1996) พบว่า ตัวละครสตรีในนวนิยายของประภัสสร เสวิกุล มีพัฒนาการด้านการศึกษาและเศรษฐกิจ สามารถทำงานเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ตัวละครเมียหลวงส่วนใหญ่ได้รับบทบาทเป็นผู้ดูแลบ้านและครอบครัวอย่างสมบูรณ์แบบ แสดงถึงอำนาจในการบริหารจัดการภายในบ้าน มีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูบุตร ถึงแม้จะต้องเผชิญกับปัญหาครอบครัวก็สามารถทุ่มเทให้กับการเลี้ยงดูบุตร รวมถึงการดูแลสามี สนับสนุนความสำเร็จของสามีในฐานะภรรยา ตัวละครเมียหลวงบางตัวละครมีปฏิกิริยาต่อความสัมพันธ์ของสามีกับเมียน้อยในลักษณะความหึงหวง และใช้สิทธิในการเรียกร้องค่าเสียหายจากเมียน้อยในทางกฎหมาย ซึ่งมีการดำเนินการอย่างชัดเจน การได้รับบทบาทเป็นผู้จัดการมรดกของครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับการรักษาผลประโยชน์ของบุตรและครอบครัว ในขณะเดียวกันตัวละครเมียหลวงหลายตัวแสดงถึงความอดทนต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่ก็สามารถเป็นภรรยาที่ดีของสามี รวมถึงการพึ่งพาตนเอง โดยมีอาชีพเป็นของตนเอง จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่า ตัวละครบางตัวละครได้รับบทบาทของเมียหลวงอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุด ในขณะที่บางตัวละครเมียหลวงไม่ได้มีบทบาทครบถ้วนทุกด้าน จึงสะท้อนเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวและสังคมมากขึ้น ในขณะเดียวกันทำให้ทราบถึงพัฒนาการของเมียหลวงที่มีการสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของบทบาทผู้หญิงในสังคมไทย จากการเป็นผู้ที่ต้องอดทนและยอมรับชะตากรรมไปสู่การเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ สามารถเรียกร้องความยุติธรรม และใช้กฎหมายในการต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง โดยประเด็นที่มีความเปลี่ยนแปลงในด้านการแสดงออก การตัดสินใจ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมสมัยใหม่ และประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อย คือบทบาทในครอบครัวและความคาดหวังทางศีลธรรม ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของเมียหลวงบางส่วนนั้นยังคงอยู่ ซึ่ง Lingfen (2017) ได้ศึกษาปัญหาครอบครัวที่สะท้อนจากนวนิยาย พบว่า ปัญหาเกิดจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว พฤติกรรมที่ทำให้เกิดปัญหาได้แก่ สามีคบหาสนิทสนมกับผู้หญิงอื่นและมีพฤติกรรมนอกใจภรรยา การไม่พูดจาเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกัน การรับค่านิยมจากตะวันตกที่เห็นว่าการหย่าร้างเป็นเรื่องปกติ การสมรสครั้งที่สองของผู้หญิงไม่ใช่เรื่องน่าอาย และการมีเพศสัมพันธ์กับหญิงหรือชายที่ไม่ใช่คู่สมรสเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมปัจจุบัน ส่วนปัญหาที่เกิดจากปัญหาเศรษฐกิจทำให้เกิดความเครียดหรือต้องทำงานเพิ่มเติมจนไม่มีเวลาให้ครอบครัว ชีวิตสมรสห่างเหิน และปัญหาที่เกิดจากพื้นฐานวิถีชีวิตแตกต่างกันทำให้มีปัญหาในการปรับตัว พฤติกรรมของบุคคลในครอบครัว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวที่ส่งผลให้เกิดปัญหา และทำนอง วงศ์พุทธ (Wongphut, 2022) ได้กล่าวถึงวิธีคิดในสังคมเก่าที่ผู้ชายเป็นใหญ่ให้ค่าความเจ้าชู้อยู่เหนือความเจ้าชู้ เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปได้มีการเปลี่ยนความคิดแบบใหม่ให้ผู้หญิงได้มีโอกาสต่อสู้มากขึ้น จากการศึกษาพลวัตเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัย

ในรอบ 5 ทศวรรษ ทำให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของเมียหลวงในนวนิยายไทยที่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยมีการสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่มีผลต่อค่านิยมและความคาดหวังต่อบทบาทของผู้หญิงในครอบครัว รวมถึงความท้าทายที่ผู้หญิงไทยต้องเผชิญในฐานะของเมียหลวงในแต่ละยุคสมัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาพลวัตเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ ทำให้เข้าใจบทบาท สิทธิ และความคาดหวังที่สังคมมีต่อผู้หญิงในฐานะภรรยาและเมียหลวง ตลอดจนสิ่งต่าง ๆ ที่เมียหลวงต้องเผชิญ

2. การศึกษาพลวัตเมียหลวงจากนวนิยายไทยร่วมสมัยในรอบ 5 ทศวรรษ สามารถเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้หญิงที่มีต่อครอบครัวและสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบทบาทของเมียหลวงในภาคกลางและภาคเหนือเพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่าง รวมถึงการสะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของเมียหลวง

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเมียหลวงกับตัวละครอื่น ๆ เช่น เพื่อน หรือญาติ เพื่อสำรวจการสนับสนุนและการแข่งขันระหว่างผู้หญิงในบริบทของครอบครัวและสังคม

เอกสารอ้างอิง

Asoksin, K. (1969a). *Mia Luang*. Bangkok: Chokchai Thewet. [In Thai]

Asoksin, K. (1969b). *Nam So Sai*. Bangkok: Chokchai Thewet. [In Thai]

Asoksin, K. (1976). *Pratu Thi Pit Tai*. Bangkok: Bannakit. [In Thai]

Bi, H. (2020). *The wife characters in novels of Krisna Asoksin.* (Master of Arts, Communicative Thai as A Second Language, Thammasat University). [In Thai]

Charoonsaeng, P. (2023). *Kritsna Asoksin –Thanamyanti": Writing identity of competing novels contemporary in "Mialong–Mianoi*. (Doctor of Philosophy Degree, Phayao University). [In Thai]

Charoonsaeng, P., Sriyabhaya, P., & Benjathikul, J. (2021). "Dr. Wikanda–Chala": The identities of the key female characters in the competitive novels "Principal wife–mistress" by Krisna Asoksin Thommayanti. *Journal of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University, 8*(2), 45–46. [In Thai]

Kaewthep, K. (2000). *Concerning women in this matter*. Bangkok: Thammasat University. [In Thai]

Kumnuan, S. (2000). *A study of family problems, causes of family problems, and coping strategies of students of Prachomklao Nursing College in Phetchaburi*. (Master's thesis, Education Degree in Guidance and Counselling Psychology, Srinakharinwirot University). [In Thai]

Lauchjintanasri, A. (2005). *Female characters in the novels of Sriburapha: A study of status, roles and social consciousness*. (Master of Arts, Thai Language Department, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University). [In Thai]

Lingfen, M. (2017). Family Problems in Thai Society: Reflection from Thai Novels during 1965–2014. *Journal of Liberal Arts and Humanities, 12* (Special Issue), 1–12. Retrieved from https://so04.tci–thaijo.org/index.php/larhcu/article/view/143915/106470. [In Thai]

Meekhum, N. (1996). *An analysis of the viewpoint on women's roles Praphatsorn Sevikun's novel.* (Master's thesis Education Degree in Thai, Naresuan University). [In Thai]

Nilthongkham, P. (2011). *Civil and commercial code, volumes 1–6, criminal code*. Bangkok: Atthaya Millennium. [In Thai]

Nukulkit, S. (2000). *Current Thai literature*. (4th ed.). Bangkok: SR Printing Mall Products. [In Thai]

Onkhong, C. (2019). *Social construction of reality of female characters with wrecked families: A Study on novels with a national award*. (Master of Arts, Mass Communication Journalism and Mass Communication, Thammasat University. [In Thai]

Royal Institute. (2011). *Dictionary, Royal Institute Edition, 2011*. Bangkok: Royal Institute. [In Thai]

Silabut, P. (2008). *The Status and The Role of Female Characters in Piyaporn Sakkasem's Novels.* (Master of Arts, Thai for Career Development, Department of Thai, Graduate School, Silpakorn University). [In Thai]

Sirisopana, A. & Chansathitphon. (2018). Meaning construction of women through female characters in Thai remake TV drama between 1987–2017. *NIDA Journal of Communication Arts and Innovation, 5*(1), 16. [In Thai]

Songsamphan, C. (2008). *Low-end porn books: Knowledge, myths, and fantasies about sex*. Bangkok: October Printing House. [In Thai]

Songsap, S. (2021). *Conceptual metaphors about royal wives and mistresses in television dramas*. (Master of Arts, Thai for Career Development, Department of Thai, Graduate School, Silpakorn University). [In Thai]

Srisangmueang, N. (2020). *The meaning of the character of the principal wife in Thai television soap operas*. (Master of Arts, Program in Mass Communication Administration, Journalism and Mass Communication, Thammasat University. [In Thai]

Sujaritkun, T (1999). *Dok Som Si Thong*. Bangkok: Arun. [In Thai]

Suphap, S. (1997). *Sociology*. Bangkok: Thaiwattanapanich. [In Thai]

Suphanwanich, I. (2009). *Visual novel*. (2nd ed.). Bangkok: Faculty Academic Work Dissemination Project, Orthography, Chulalongkorn University. [In Thai]

Suttiwipakorn, W. (2009). *Michel Foucault's discourse on Thai women's Status and Role as Represented in Khunying Wimon Siripaiboon's Novel*. (Master's thesis, Faculty of Humanities, Chiang Mai University). [In Thai]

Thairath Online. (2024). *"June," the wife of Thai singer Noom Kala, has won the court case.* The court ordered the third party is to pay 4 million baht in compensation. Retrieved from https://www.thairath.co.th/tags/%E0%B8%88%E0%B8%B9%E0%B8%99%20%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B8%B8%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B0%E0%B8%A5%E0%B8%B2 [In Thai]

Weerachon, N. (1989). *Mia Taeng*. Bangkok: Chokchai Thewet. [In Thai]

Weerachon, N. (2008). *Raeng Ngao*. Bangkok: Chokchai Thewet. [In Thai]

Weluwali. (2022). *Kadi Rak Rang*. Bangkok: Groove Publishing. [In Thai]

W. Winitchaikun. (1986). *Ratree Pradap Dao*. Bangkok: Phuean Dee. [In Thai]

Wongphut, T. (2022). A study of Mia Luang (Lawful Wife): A deconstruction perspective. *Humanities & Social Sciences, 39*(1), 22. [In Thai]

การพัฒนาทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

THE DEVELOPMENT OF THAI CONSONANT CLUSTER PRONUNCIATION SKILLS AMONG GRADE 2 STUDENTS THROUGH THE INTEGRATION OF PHONOLOGICAL KNOWLEDGE AND THE ACTIVE LEARNING APPROACH

จุฑาทิพย์ ไกรนรา[1*], มัซนีย์ ยกย่อง[2] และ อาลีฟีน สุเหร็น[3]

Juthathip Grainara[1*], Matsanee Yokyong[2] and Aleefeen Suren[3]

[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 21 หมู่ที่ 6 ถ.เทพกระษัตรี ต.รัษฎา อ.เมืองภูเก็ต จ.ภูเก็ต 83000 ประเทศไทย

[1, 2, 3]Phuket Rajabhat University, 21 Moo 6 Thepkrasattri Rd., Ratsada Sub-district, Mueang Phuket District, Phuket Province 83000 Thailand

*Corresponding author E-mail: kob.max3235@gmail.com

(Received: 9 May, 2025; Revised: 9 Oct, 2025; Accepted: 24 Oct, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนกับหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือ จำนวน 19 คน ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 5 แผน 2) แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบ Wilcoxon Signed-rank Test

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62

คำสำคัญ: คำควบกล้ำในภาษาไทย, สัทศาสตร์, แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

---

[1] *อาจารย์ วิชาเอกภาษาไทย คณะครุศาสตร์*

[2] *นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย คณะครุศาสตร์*

[3] *นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย คณะครุศาสตร์*

ABSTRACT

The objective of this study was to compare the learning achievement in pronouncing Thai consonant clusters among Grade 2 students before and after instruction using phonological knowledge combined with an active learning approach. Additionally, the study aimed to examine the students' satisfaction with this instructional method. The sample group consisted of 19 Grade 2 students from Ban Tha Ruea School who were enrolled in the second semester of the 2024 academic year, selected through purposive sampling. The research instruments included: (1) five Thai language learning management plans utilizing phonological knowledge combined with an active learning approach, (2) a pronunciation achievement test on Thai consonant clusters, and (3) a satisfaction questionnaire for Grade 2 students regarding the instructional approach. The data were analyzed using mean ($\bar{x}$) standard deviation (S.D.), and Wilcoxon Signed–rank Test.

The study revealed that the post–instructional achievement in pronouncing Thai consonant clusters among Grade 2 students, following instruction that integrated phonological knowledge with an active learning approach, was significantly higher than their pre–instructional performance at the .05 level of statistical significance. Moreover, the students demonstrated a high level of satisfaction with this instructional approach. The overall satisfaction score averaged 4.66, with a standard deviation of 0.62 indicating a very positive reception toward the learning activities designed under this integrated framework.

KEYWORDS: Thai Consonant Cluster, Phonetics, Active Learning Management Concept

บทนำ

การออกเสียงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร ช่วยให้ผู้พูดสามารถถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก และเจตนาของตนไปยังผู้ฟังได้อย่างชัดเจนและเข้าใจตรงกัน หากออกเสียงไม่ถูกต้องอาจทำให้ความหมายที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดเกิดความคลาดเคลื่อนและเข้าใจผิดได้ ดังที่ มาร์ติน เฮวิงส์ (Hewings, 2004) ได้กล่าวว่า การออกเสียงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการพูดและการฟังในการสื่อสาร สำหรับความสำคัญต่อการพูดนั้น ผู้พูดจำเป็นต้องออกเสียงให้ชัดเจนและถูกต้อง สำหรับการฟังผู้ฟังจะต้องสามารถวิเคราะห์คำพูดที่ได้ยินตามหน่วยเสียงในระบบเสียงเพื่อตีความตามความหมายได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นเมื่อพิจารณาการออกเสียงคำควบกล้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารเช่นเดียวกัน

ปัจจุบันนักเรียนส่วนใหญ่มักออกเสียงคำควบกล้ำผิดพลาดไม่ชัดเจน ซึ่งอาจเกิดจากการเลียนแบบผู้ใหญ่ เอาอย่างเพื่อน และครูประจำชั้นประถมศึกษาตอนต้นวางรากฐานไม่ดี ออกเสียงไม่ชัดเจน ไม่เอาใจใส่ในการแก้ไขฝึกหัด ไม่พยายามชี้ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการออกเสียงคำควบกล้ำ นักเรียนจึงจำผิดตั้งแต่แรกและเกิดความเคยชินจนติดเป็นนิสัย ทำให้ออกเสียงไม่ชัดหรือออกเสียงผิดพลาดได้ ดังที่พัชรี บุตรน้ำเพ็ชร์ (Butnamphet, 2007) กล่าวว่า คำที่ออกเสียงควบกล้ำด้วยพยัญชนะ ร กับ ล นักเรียนจะออกเสียงผิด โดยออกเสียงพยัญชนะเพียงตัวเดียว เช่น คลอง หรือ ครอง เป็น คอง คำว่า ครู ออกเสียงเป็น คู คำว่า ปรับปรุง เป็น ปับปุง คำว่า ปลา ออกเสียงเป็น ปา เป็นต้น ซึ่งทำให้นักเรียนจดจำแบบอย่างที่ผิด นอกจากนี้ กฤษณา สุภาพักตร์ (Supaphak, 2009) ยังได้อธิบายว่า การอ่านออกเสียงควบกล้ำเป็นเรื่องยาก ถ้าอ่านออกเสียงควบกล้ำไม่ชัดเจนหรือไม่ถูกต้องจะทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสารและทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการสื่อสารที่มีเสียงควบกล้ำอีกด้วย

คำควบกล้ำ คือ หน่วยเสียงพยัญชนะหนึ่งเกิดร่วมกับหน่วยเสียงพยัญชนะอีกหน่วยเสียงหนึ่งทำให้พยัญชนะสองตัวเป็นเสียงเดียวกัน เรียกเสียงเช่นนี้ว่า เสียงควบกล้ำ (Cluster) ซึ่งปัญหาในการออกเสียงคำควบกล้ำเป็นอุปสรรคสำคัญที่พบได้ในผู้ใช้ภาษาไทยทุกกลุ่มวัย โดยสาเหตุหลักมาจากความยากในการออกเสียงคำควบกล้ำ ซึ่งซับซ้อนกว่าคำที่ไม่มีเสียงควบ อีกทั้งขาดการฝึกฝนและความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการออกเสียงทำให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินกับการออกเสียงแบบง่ายหรือสะดวกตามความสบายใจของตนเอง ดังที่ เอเวอรี่และเอิร์ลลิช (Avery & Ehrlich, 1994) ได้กล่าวว่า กลุ่มพยัญชนะต้น (Initial Consonant Clusters) ประกอบด้วยพยัญชนะสองหรือสามตัวที่ปรากฏในตำแหน่งต้นของพยางค์ โดยเรียกว่า กลุ่มพยัญชนะสองตัว เช่น storm /sto:rm/, umbrella /sm'brela/ และกลุ่มพยัญชนะสามตัว เช่น string /stri/ เป็นต้น โครงสร้างที่ซับซ้อนของกลุ่มพยัญชนะต้นที่ประกอบไปด้วยสองหรือสามตัวสร้างความยากลำบากให้กับผู้เรียนที่ภาษาแม่ไม่ได้มีกลุ่มพยัญชนะต้นที่มากกว่าหนึ่งตัวภายในคำ จากการที่ผู้วิจัยได้ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านท่าเรือ พบว่า นักเรียนมีปัญหาในการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ สาเหตุมาจากนักเรียนไม่รู้หลักในการออกเสียงคำควบกล้ำ และมีนักเรียนบางส่วนเป็นชาวต่างชาติส่งผลให้มีปัญหาในด้านการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทย ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านออกเสียงของนักเรียนไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องหาวิธีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาหาวิธีการแก้ไข ผู้วิจัยเห็นว่า การนำความรู้ทางด้านหลักสัทศาสตร์มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงระบบเสียงและวิธีการออกเสียง ซึ่งนันทนา รณเกียรติ (Ronnakiat, 2011) อธิบายว่า สัทศาสตร์ (Phonetics) เป็นสาขาย่อยของภาษาศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเรื่องเสียงของมนุษย์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมถึงการศึกษารายละเอียดของกระบวนการต่าง ๆ ในการผลิตเสียง อวัยวะต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดเสียงในภาษา ประเภทต่าง ๆ ของเสียงที่เกิดขึ้น นักสัทศาสตร์จึงทราบว่าลักษณะปกติของเสียงเป็นอย่างไร และสามารถวิจัยได้ว่าเสียงที่ผิดปกติมีความผิดปกติในแง่ใด มีสาเหตุมาจากอะไร เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในการออกเสียงได้ถูกต้อง ดังนั้นหากนำความรู้ทางสัทศาสตร์มาใช้ในการพัฒนาทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทย โดยการสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการใช้เสียง เช่น การปิดลมหายใจ

การสั่นของเส้นเสียง ตำแหน่งการวางลิ้น ริมฝีปาก เป็นต้น กล่าวคือ การปิดลมหายใจจะให้นักเรียนกลั้นลมหายใจก่อนพูด เช่น /p/, /k/ แล้วปล่อยลมหายใจการสั่นของเส้นเสียงจะสอนให้นักเรียนแตะคอเบา ๆ ตอนพูด /z/, /v/ จะรู้สึกสั่น ในการสอนเรื่องการวางลิ้นนั้นจะใช้กระจกเงาให้นักเรียนดูการวางลิ้นตอนพูดเสียง /l/ และเสียง /t/ ส่วนการใช้ริมฝีปากนั้นจะให้นักเรียนลองพูด /p/, /b/ และสังเกตการแตะริมฝีปาก นอกจากนี้การฝึกอ่านและออกเสียงคำควบกล้ำโดยใช้สัญลักษณ์โดยเฉพาะการใช้สีเข้ามาช่วยก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนอ่านออกเสียงคำควบกล้ำได้ถูกต้องชัดเจนมากขึ้น โดยกำหนดให้เสียง /k/ ใช้สีแทนเสียงเป็นสีแดง เสียง /l/ ใช้สีแทนเสียงเป็นสีเขียว เสียง /p/ ใช้สีแทนเสียงเป็นสีฟ้า เสียง /r/ ใช้สีแทนเสียงเป็นสีเหลือง เป็นต้น เช่น “กล้า” จะได้ ก /k/ (สีแดง) + ล้า /l/ (สีเขียว) แล้วให้นักเรียนฝึกออกเสียงตามครู ซึ่งวิธีดังกล่าวข้างต้นน่าจะเป็นการแก้ปัญหาการอ่านออกเสียงได้อย่างได้ผลและบรรลุวัตถุประสงค์

เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพที่ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และช่วยลดความเบื่อหน่ายในการเรียนมาใช้ร่วมด้วย การจัดการเรียนรู้เชิงรุกหรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น จัดว่าเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังที่ บอนเวลล์ และไอสัน (Bonwell & Eison,1991) สรุปว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป สอดคล้องกับ สุคนธ์ สินธพานนท์ (Sinthaphanon, 2017) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการเสริมสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริง แนวความคิด และทักษะ ผ่านกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติหรือลงมือทำชิ้นงาน และใช้กระบวนการคิดค้นคว้าแสวงหาความรู้ ไตร่ตรอง สะท้อนความคิด การอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือทำ ผู้เรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ด้วยตัวเอง นอกจากนี้การพัฒนาทักษะและความสามารถต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ดังทฤษฎีสัมพันธ์ต่อเนื่องของธอร์นไดค์ หนึ่งในกฎการเรียนรู้ คือ กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ธอร์นไดค์ (Thorndike, 1932) กล่าวว่า เมื่ออินทรีย์เกิดการเรียนรู้แล้วควรได้รับการฝึกฝนหรือกระทำซ้ำ ๆ อยู่เสมอ ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างการตอบสนองให้แน่นแฟ้น มั่นคงยิ่งขึ้น โดยการฝึกหัดกระทำซ้ำบ่อย ๆ ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้นานและคงทนถาวร จากกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติฝึกออกสียงซ้ำ จนเกิดการพัฒนาการออกเสียง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน การใช้แบบฝึกทักษะ แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT การใช้เทคนิค LT การใช้เทคนิค CIRC การใช้เทคนิคโฟนิกส์ การใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชั่น และการใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ เช่น สินีนารถ รัชนี, วีนัส ภักดิ์นรา, และกรวิกา สุวรรณกูล (Ratchani, Paknara, & Suwannakun, 2023) ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง การอ่านออกเสียงคำควบกล้ำเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง การอ่านออกเสียงคำควบกล้ำที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.67/85.33 2) ความก้าวหน้าในการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.731 คิดเป็นร้อยละ 73.17 และ 3) ความสามารถในการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สุวิมล ใจชื่น และภิญญดา นุยจันทึก (Jaichuen & Nuichanthuek, 2024) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาโรงเรียนเทศบาล 2 (วัดใหม่พาณิชย์) โดยใช้แบบฝึกทักษะบัญชีคำพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำโดยใช้แบบฝึกทักษะบัญชีคำพื้นฐานทางการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ร ล ว

มีคะแนนเฉลี่ย 16.10 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.50 สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ย 4.47 อยู่ในระดับพึงพอใจมาก กีรติ นันทพงษ์ (Nantaphong, 2024) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนการอ่านออกเสียงภาษาไทยตามแนวทางสัทศาสตร์เพื่อช่วยส่งเสริมความสามารถในการออกเสียงพยัญชนะของนักเรียนชาวกะเหรี่ยง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) เงื่อนไขการนำไปใช้ โดยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) สอนเรื่อง “เสียง” ให้นักเรียนรู้จัก (Pronunciation Teaching: P1) 2) ฝึกหัดการออกเสียง (Pronunciation Practice: P2) และ 3) อ่านเรียงอักษรสะกดแบบแจกลูกคำ และให้ชื่อว่า 3P Model และผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนฯ ที่พัฒนาขึ้นพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด

อย่างไรก็ดี งานวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยโดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์มีจำนวนน้อย ทั้ง ๆ ที่ผลการวิจัยระบุว่าความสามารถในการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำของนักเรียนสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำความรู้ทางด้านหลักสัทศาสตร์มาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจถึงระบบเสียงและวิธีการออกเสียงร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และช่วยลดความเบื่อหน่ายในการเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้ และเพื่อพัฒนาทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนกับหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยโดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยโดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

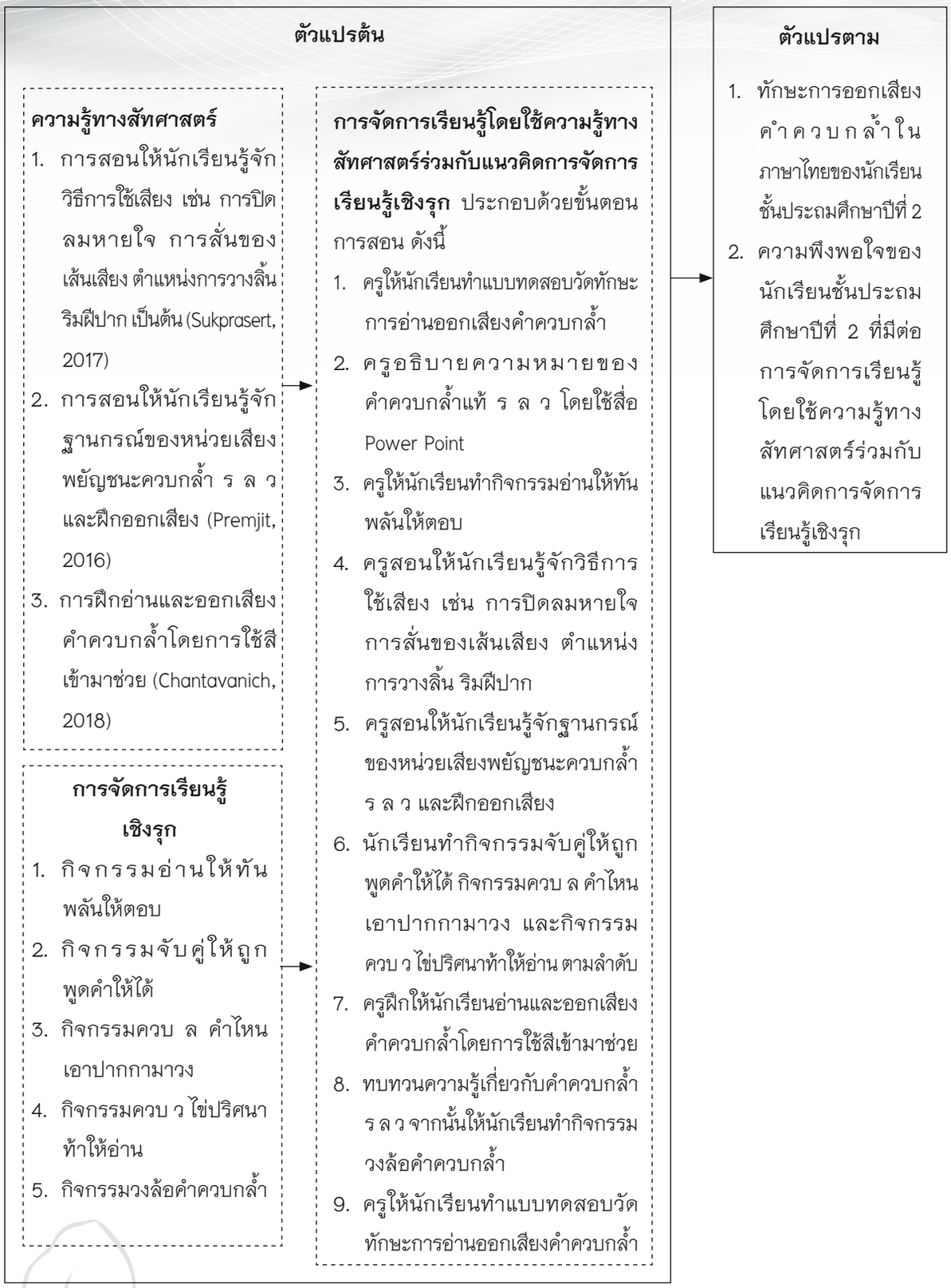

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลัง (One – group Pretest – posttest Design)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 99 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านท่าเรือ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 19 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีคุณลักษณะเฉพาะตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย กล่าวคือ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ และเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเลือกกลุ่มตัวอย่างในลักษณะนี้จึงช่วยให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์และสะท้อนผลของการจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสม อีกทั้งผู้วิจัยสามารถดำเนินกิจกรรมและเก็บข้อมูลได้อย่างสะดวกและต่อเนื่อง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวน 5 แผน แผนละ 60 นาที

2. แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ซึ่งเป็นแบบทดสอบการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ จำนวน 3 ตอน ตอนที่ 1 จำนวน 30 คำ ตอนที่ 2 จำนวน 20 คำ และตอนที่ 3 จำนวน 15 คำ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยชุดกิจกรรม

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.3 กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน ซึ่งในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จะมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นความสนใจ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมให้กับนักเรียน โดยครูจะให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ กระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียนโดยใช้คำถาม เช่น นักเรียนรู้จักคำควบกล้ำหรือไม่ คำควบกล้ำมีลักษณะอย่างไร นักเรียนออกเสียงคำควบกล้ำได้ไหม เป็นต้น (มาจากขั้นตอนกระตุ้นความสนใจ (Hook/Engage) ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก)

ขั้นจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ครูสอน/ให้ความรู้กับนักเรียนโดยเริ่มจากการให้นักเรียนทราบความหมายของคำควบกล้ำ สอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการใช้เสียง เช่น การปิดลมหายใจ การสั่นของเส้นเสียง ตำแหน่งการวางลิ้น ริมฝีปาก แล้วให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการใช้เสียง สอนให้นักเรียนรู้จักฐานกรณ์ของหน่วยเสียงพยัญชนะควบกล้ำ ร ล ว และให้นักเรียนฝึกออกเสียงคำควบกล้ำโดยการใช้สีเข้ามาช่วย รวมถึงการให้นักเรียนทำกิจกรรม ได้แก่ อ่านให้ทันพลันให้ตอบ จับคู่ให้ถูก พูดคำให้ได้ กิจกรรมควบ ล คำไหนเอาปากกามาวง กิจกรรมควบ ว ไข่ปริศนาท้าให้อ่าน และกิจกรรมวงล้อคำควบกล้ำ ตามลำดับ (มาจากขั้นตอนลงมือปฏิบัติและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Action & Collaboration) และขั้นตอนสร้างปัญหา/โจทย์ท้าทาย (Problem/Challenge) ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก)

ขั้นสรุป เป็นการให้นักเรียนสรุปความรู้ใหม่จากการทำกิจกรรมแล้วเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีอยู่ โดยการร่วมกันอภิปรายความรู้ที่ได้จากการเรียน และตอบคำถามที่ครูถามเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของตนเอง (มาจากขั้นตอนสรุป/วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ (Synthesize) และขั้นตอนสะท้อนคิดและประเมินผล (Reflect & Assess) ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก)

1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน แผนละ 60 นาที ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 คำควบกล้ำในภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมอ่านให้ทันพลันให้ตอบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 คำควบกล้ำที่มี ร ควบกล้ำ โดยใช้กิจกรรมจับคู่ให้ถูกพูดคำให้ได้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 คำควบกล้ำที่มี ล ควบกล้ำ โดยใช้กิจกรรมควบ ล คำไหนเอาปากกามาวง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 คำควบกล้ำที่มี ว ควบกล้ำ โดยใช้กิจกรรมไข่ปริศนาท้าให้อ่าน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 คำควบกล้ำในภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมวงล้อคำควบกล้ำ

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบและประเมินคุณภาพ โดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งมีเกณฑ์ในการประเมิน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านสาระสำคัญ/แนวคิดหลัก ด้านการวัดประเมินผล ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสื่อ/แหล่งเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์คุณภาพเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จากนั้นนำผลการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ระดับคุณภาพมาแปลความหมายตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, 2002) ดังต่อไปนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

ระดับค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับมาก

ระดับค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับปานกลาง

ระดับค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับน้อย

ระดับค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

การพิจารณาระดับความเหมาะสมในภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งเกณฑ์ขั้นต่ำในการพิจารณาว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมจะต้องมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไม่เกิน 1.00 ซึ่งผลการพิจารณาความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่า มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.88 หมายถึง มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.10 หมายถึง มีความสอดคล้องกันสูง

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้มาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ซึ่งเป็นแบบทดสอบการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ จำนวน 3 ตอน จำนวนทั้งหมด 25 คำ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการเรียนรู้โดยเฉพาะการวัดทักษะทางการเรียนรู้วิชาภาษาไทย รวมทั้งเกณฑ์การให้คะแนน

2.2 ศึกษาเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ฉบับร่างให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้โดยแบ่งแบบทดสอบออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 จำนวน 30 คำ ตอนที่ 2 จำนวน 20 คำ และตอนที่ 3 จำนวน 15 คำ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญคัดคำที่จะนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกับเกณฑ์การประเมิน

2.4 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความสอดคล้องของแบบทดสอบกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดล้อง (IOC) โดยแบบทดสอบต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขโดยกำหนดคะแนนดังนี้

ให้ +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้ 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบนั้นวัดได้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้ –1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบนั้นไม่ได้วัดตามจุดประสงค์การเรียนรู้

การคำนวณหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) จากคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ โดยค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบทุกข้อเท่ากับ 1.00

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากเอกสารต่าง ๆ

3.2 วิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ต้องการจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

3.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดความหมายคะแนนของตัวเลือกในแบบสอบถามแต่ละข้อตามแนวคิดของ Likert (1932) ดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจมาก

3 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ประกอบด้วยด้านภาษาไทย 1 คน ด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน และด้านการวัดและประเมินผล 1 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item–Objective Congruence) พบว่าค่า IOC มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.67 – 1.00

3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้รงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้เรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ α เท่ากับ 0.94

3.6 นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่ปรับปรุงแก้ไขจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการทดลอง

1. ทดสอบก่อนเรียน (Pre–test) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ เพื่อวัดความรู้พื้นฐาน

2. ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยโดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในการเรียนการสอน จำนวน 5 แผน แผนละ 60 นาที ทดลองจัดการเรียนรู้ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

3. ทดสอบหลังเรียน (Post–test) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนด โดยเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

4. ประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้นักเรียนทำแบบสอบถามจำนวน 10 ข้อ

5. นำผลจากการทดสอบก่อน – หลังเรียนมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

6. นำผลจากแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ในแต่ละข้อ หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาค่าเฉลี่ยรวม และแปลผลเพื่อทดสอบสมมุติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดจากการทดลองมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เปรียบเทียบทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของกลุ่มตัวอย่างก่อนกับหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยการทดสอบ Wilcoxon Signed–rank Test

2. วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนกับหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การวัด	N	คะแนนเต็ม	($\bar{x}$)	(S.D.)	คะแนนต่ำสุด	คะแนนสูงสุด	สถิติทดสอบ (W)	p-value
ก่อนเรียน	19	25	13.00	4.29	7	20		
หลังเรียน	19	25	21.37	2.67	16	25	0.00	< .001*
ความแตกต่าง (หลัง – ก่อน)	19	25	8.37	2.71	2	13		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05*

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.37 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.67 ซึ่งสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.29 ความแตกต่างเฉลี่ยของคะแนน (หลัง–ก่อนเรียน) เท่ากับ 8.37 คะแนน เมื่อตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยการทดสอบ Wilcoxon Signed-Rank Test พบว่าได้ค่าสถิติ W เท่ากับ 0.00, $p < .001$ แสดงให้เห็นว่าทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล
1. ครูชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน	4.53	0.96	มากที่สุด
2. ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	4.47	0.79	มาก
3. ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน	4.42	0.73	มาก
4. นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.58	0.50	มากที่สุด
5. นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น	4.63	0.48	มากที่สุด
6. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาการออกเสียงได้อย่างถูกต้อง	4.89	0.38	มากที่สุด
7. นักเรียนมีความสุข และสนุกสนานในการเรียนรู้	4.84	0.59	มากที่สุด
8. การประเมินผลครอบคลุมเนื้อหา	4.68	0.85	มากที่สุด
9. มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	4.74	1.02	มากที่สุด
10. เกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม	4.79	1.20	มากที่สุด
รวม	**4.66**	**0.62**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 โดยนักเรียนมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาการออกเสียงได้อย่างถูกต้องมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.38 รองลงมาคือ นักเรียนมีความสุข และสนุกสนานในการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 และเกณฑ์การประเมินมีความเหมาะสม มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.20 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องตามสมมุติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียน รวมไปถึงวิธีการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยที่ถูกต้อง กล่าวคือ การใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ (Phonetics) ในการสอนการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำมีส่วนช่วยให้นักเรียนเข้าใจกลไกการออกเสียงอย่างถูกต้อง เนื่องจากสัทศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาคุณลักษณะของเสียงพูด เช่น ตำแหน่งการเกิดเสียง วิธีการเปล่งเสียง และลักษณะเสียงต่าง ๆ

อย่างเป็นระบบ (Ladefoged & Johnson, 2020) ซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบการสอนการออกเสียงคำควบกล้ำที่มีลักษณะซับซ้อนกว่าคำทั่วไป คำควบกล้ำในภาษาไทย เช่น “กลัว” “เกรียว” หรือ “ไกร” ต้องอาศัยการประสานกันของพยัญชนะสองตัวต้น โดยนักเรียนจำเป็นต้องออกเสียงพยัญชนะทั้งสองอย่างต่อเนื่อง เช่น /kr/ หรือ /kl/ การอาศัยความเข้าใจด้านสัทศาสตร์จะช่วยให้นักเรียนรู้ว่าคำเหล่านี้ไม่สามารถละพยัญชนะใดพยัญชนะหนึ่งไปได้ และต้องฝึกออกเสียงให้ครบถ้วน (Naksakun, 2008) นอกจากนี้การใช้สัทศาสตร์ในการสอนยังช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการออกเสียงผิดได้อย่างแม่นยำ เช่น นักเรียนที่อ่านคำว่า “เกรียว” ว่า “เขียว” อาจเกิดจากการไม่สามารถสั่นลิ้นเพื่อออกเสียง /ร/ ได้ ซึ่งความรู้ด้านสัทศาสตร์จะชี้ให้เห็นถึงตำแหน่งของลิ้นและการสั่นที่จำเป็นต่อการออกเสียงนี้ (Roach, 2009) ครูสามารถจัดกิจกรรมฝึกฝนให้ผู้เรียนควบคุมการทำงานของลิ้นและกล้ามเนื้อในช่องปากได้ดียิ่งขึ้น กล่าวโดยสรุปการนำความรู้ทางสัทศาสตร์มาใช้ในการสอนอ่านออกเสียงคำควบกล้ำช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักการทำงานของเสียงในระดับลึก รู้ตำแหน่งและวิธีการเปล่งเสียงอย่างแม่นยำ อันส่งผลให้สามารถอ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องและมั่นใจมากยิ่งขึ้น (Phromwong, 2012)

อีกทั้งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติออกเสียงจริงด้วยกระบวนการที่หลากหลาย เช่น การลงมือปฏิบัติการออกเสียง กิจกรรมการออกเสียงซ้ำ ๆ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของถิรวิท ไพรมหานิยม, อนุสิษฐ์ พันธ์กล่ำ และชลชลิตา กมุทธภิไชย (Praimahaniyom, Phanklam and Kamutthaphichai, 2023) ที่ศึกษาผลการใช้ชุดการเรียนรู้สัทศาสตร์เพื่อพัฒนาการออกเสียง /ʃ/ /ʒ/ และ /tʃ/ ในตำแหน่งพยัญชนะท้ายคำภาษาอังกฤษของผู้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการเรียนรู้สัทศาสตร์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎาพร เจ๊กรวย (Jeakruai, 2023) ที่ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอักษรนำและคำควบกล้ำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น 0.6778 หรือคิดเป็นร้อยละ 67.78 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอักษรนำและคำควบกล้ำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องอักษรนำและคำควบกล้ำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความสำคัญต่อนักเรียนในการช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีการจัดเป็นลำดับขั้นตอนอย่างเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น กิจกรรมมีความหลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีทักษะในการออกเสียงคำควบกล้ำในภาษาไทยสูงขึ้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองด้วยกิจกรรมที่เข้าใจได้ง่าย ไม่มีความซับซ้อนและมีความชัดเจน ช่วยเพิ่มความมั่นใจ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจให้กับนักเรียน ทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างประสิทธิภาพ และแต่ละกิจกรรมนักเรียนจะได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นไปตามแนวคิดของบอนเวลล์และไอสัน (Bonwell & Eison, 1991) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และปฏิบัติจริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการเรียนรู้ด้านภาษา เช่น การอ่านคำควบกล้ำ ซึ่งต้องอาศัยทั้งความเข้าใจในหลักการทางเสียง และการฝึกฝนออกเสียงอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของพรินซ์ (Prince, 2004) ที่ว่า กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว มีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาและเพื่อนร่วมชั้นผ่านการสังเกตเสียง การเปรียบเทียบคำ

และการออกเสียงจริง ซึ่งสามารถเสริมสร้างทักษะการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดกิจกรรมจับคู่คำที่มีคำควบกล้ำแท้และไม่แท้ การฝึกพูดตามคลิปเสียง หรือการทำเกมแข่งขันออกเสียงคำควบกล้ำลักษณะต่าง ๆ ล้วนช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมและจดจำได้ดีขึ้น

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ครูมีการชี้แจงกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาการออกเสียงได้อย่างถูกต้อง มีการประเมินผลตามสภาพจริง ฯลฯ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีการตื่นตัวทางอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจ ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council (OEC), 2020) ที่กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวทางอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ไม่ตัดสินผู้เรียน ยอมรับในตัวผู้เรียน ส่งเสริมให้สะท้อนคิดเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น พัฒนาความตระหนักรู้ทางอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความรู้ทางสัทศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสามารถพัฒนาทักษะทางการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ อีกทั้งนักเรียนได้ทราบวิธีการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำ ร และ ล ได้อย่างถูกต้องมากขึ้น เนื่องจากมีการฝึกให้ออกเสียงคำควบกล้ำแต่ละคำจากกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้อวัยวะในการออกเสียง มีความมั่นใจ และสามารถออกเสียงคำควบกล้ำได้อย่างถูกต้องชัดเจน ดังนั้นควรส่งเสริมให้นักเรียนฝึกพูด/อ่านออกเสียงคำควบกล้ำบ่อย ๆ และเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำความรู้ทางสัทศาสตร์ไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านออกเสียงคำควบกล้ำในระดับชั้นอื่นด้วย

2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการออกเสียงคำควบกล้ำโดยใช้วิธีการอื่น ๆ เช่น ใช้แบบฝึก ใช้เทคนิคการสอน เป็นต้น

3. ควรมีการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในเรื่องอื่น ๆ เช่น การเขียนสะกดคำ การเขียนย่อความ การอ่านตีความ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

Avery, P. and Ehrlich, S. (1994.). *Teaching american English pronuciation.* Oxford: Oxford University Press.

Bonwell, C. and Eison, J. A. (1991). *Active learning: Creative excitement in the classroom (ASHE–ERIC Higher Education Report No. 1).* Washington, DC: George Washington University, School of Education and Human Development.

Butnamphet, P. (2007). *Using games to teach and improve pronunciation of compound consonants of grade 4 students at Wat Nong Mu Tai School, Saraburi Province.* (Independent Study, Master of Education, Curriculum and teaching Sukhothai Thammathirat Open University). Retrieved from https://ir.stou.ac.th /bitstream/123456789/5692/1/Fulltext_112741.pdf [in Thai]

Chantavanich, S. (2018). *Reading instruction techniques for elementary school students*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

Hewings, M. (2004). *Pronunciation practice activities*: *A resource book for teaching English pronunciation.* Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.

Jaichuen, S. and Nuichanthuek, P. (2024). Development of the skills of reading consonant clusters R, L, and W of primary students at Tassaban 2 Watmaithaphanit School using a basic wordlist workbook. *Chaipruekphiromya Journal, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 6*(1), 87 – 97. Retrieved from https://so16.tci–thaijo.org/index.php/JPPJ/article/view/268/490 [in Thai]

Jeakruai, C. (2023). Development of a learning activity series on Introductory letters and diphthongs Thai learning subject group Grade 3 together with active learning management (Active Learning). *Journal of Modern Learning Development, 8*(1), 373–392. Retrieved from https://so06.tci–thaijo.org/index.php/jomld/article/view/258979/176079 [in Thai]

Ladefoged, P. and Johnson, K. (2020). *A course in phonetics.* (8th ed). Boston, MA: Cengage Learning.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology,* (140), 1 – 55.

Nantaphong, K. (2024). The development of instructional model of reading aloud Thai based on phonetic guidelines to enhance the ability to pronounce consonants of Karen students. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences, 14*(2), 148–181. Retrieved from https://so04.tci–thaijo.org/index.php/KKUIJ/article/view/265614/185034 [in Thai]

Naksakun, K. (2008.). *Sounds in Thai.* Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]

Office of the Education Council (OEC). (2020). *Active competency–based learning management*. Bangkok: Office of the Secretary of the Education Council. [in Thai]

Phromwong, C. (2012.). *Effective reading aloud.* Bangkok: Silpakorn University Press. [in Thai]

Premjit, B. (2016). *Thai grammar: Phonemes and their usage*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. [in Thai]

Praimahaniyom, T, Phanklam, A, and Kamutthaphichai, C. (2023). The effect of using a phonetics learning package to enhance EFL students' pronunciation of the English final consonants /ʃ/, /ʒ/, and /tʃ/. *Academic Journal, Faculty of Humanities and Social Sciences, 10*(1), 117–132. Retrieved from https://so05.tci–thaijo.org/index.php/hssnsru/article/view/264476/178996 [in Thai]

Prince, M. (2024). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education, 93*(3), 223 – 231. Retrieved from https://engr.ncsu.edu/wp-content/uploads/drive/1smSpn4AiHSh8z7a0MHDBwhb_JhcoLQmI/2004-Prince_AL.pdf

Ratchani, S., Paknara, V., and Suwannakun, K. (2023). The development of supplementary reading materials on reading cluster words enhance the ability in reading words with consonant clusters for Prathomsuksa 5 student. *Journal of MCU Ubon Review, 8*(2), 925 – 934. Retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/267137/179057 [in Thai]

Roach, P. (2009.). *English phonetics and phonology: A practical course*. (4th ed). Cambridge: Cambridge University Press.

Ronnakiat, N. (2011). *Theoretical and practical phonetics*. (2nd ed:). Bangkok: Thammasat University. [in Thai]

Sinthaphanon, S. (2017). *Modern teachers and learning management towards education 4.0*. Bangkok: Chulalongkorn University Book Center. [in Thai]

Srisa-ard, B. (2002). *Basic research*. (7th ed.). Bangkok: Suwiriyasat. [in Thai]

Sukprasert, A. (2017). *The development of Thai speaking and pronunciation skills*. Bangkok: Srinakharinwirot University Press. [in Thai]

Supaphak, K. (2009). *Practice exercises for pronouncing diphthongs for foreigners.* (Master of Arts Thesis, Teaching Thai as a foreign language Srinakharinwirot University). [in Thai]

Thorndike, E. L. (1932). *The fundamentals of learning*. New York: Teachers College, Columbia University Press.

การสำรวจการลำดับเหตุการณ์ในโครงสร้างวิเศษณานุประโยคของผู้เรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ

AN INVESTIGATION OF THAI EFL LEARNERS' ICONICITY OF SEQUENCE IN TEMPORAL ADVERBIAL CLAUSES

อภินันท์ วงศ์กิตติพร[1] และ ปิยนุช แก้วกสิ[2*]

Abhinan Wongkittiporn[1] and Piyanut Kaewkasi[2*]

[1, 2]มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 31 หมู่ 6 ต.มะขามเตี้ย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี 84000 ประเทศไทย

[1, 2]Prince of Songkla University, Surat Thai Campus, 31 Moo 6, Makham Tia Sub-district, Mueang District, Surat Thani Province 84000, Thailand

*Corresponding author E-mail: piyanut.k@psu.ac.th

(Received: 24 May, 2025; Revised: 15 Nov, 2025; Accepted: 19 Nov, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสมรรถนะทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ด้านการใช้โครงสร้างวิเศษณานุประโยคที่เกี่ยวกับการลำดับเหตุการณ์ของผู้เรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน จำนวน 171 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบทดสอบการตัดสินเกี่ยวกับไวยากรณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมานโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพัทธ์ทางสถิติระหว่างตัวแปร ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสมรรถนะการจัดเรียงลำดับเหตุการณ์โครงสร้างข้อมูลวิเศษณานุประโยคที่เกี่ยวกับเวลาและนักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่หนึ่งที่มีทักษะภาษาอังกฤษในระดับต่ำ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะทางภาษาอังกฤษระดับที่ค่อนข้างต่ำ ได้ระดับคะแนนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานค่าเฉลี่ยที่ 55–65 คะแนน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนไทยซึ่งเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศขาดสมรรถนะในการจัดเรียงข้อมูลตามหลักการจัดเรียงลำดับเหตุการณ์ได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: ผู้เรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ, สมรรถนะทางวัจนปฏิบัติศาสตร์, หลักการลำดับเวลาในโครงสร้างวิเศษณานุประโยค

---

[1] *อาจารย์ ดร. สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ*

[1] *อาจารย์ สาขาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ*

ABSTRACT

The study investigated Thai EFL learners' pragmatic competence concerning iconicity of sequence and temporal adverbial clauses. The participants in this study were 171 freshmen from Prince of Songkla University, Surat Thani Campus. They were derived to the study by a stratified sampling method. The research instrument used in this study was a Grammaticality Judgment Test (GJT). The data analysis followed an inferential statistical analysis of Pearson Correlation. The results revealed that there was no statistically significant relationship between the participants' use of iconicity of sequence and temporal adverbial clauses. Due to their lower proficiency levels of English, the empirical evidence to support the results was their scores of fundamental English subjects reported at only 55 – 56 percent. This was a major cause of their weak linguistic competence in structuring information and using temporal adverbial clauses in English appropriately.

KEYWORDS: Thai EFL Learners, Linguistic Competence, Iconicity of Sequence in Temporal Adjuncts

Background of the Study

Temporal adverbial clauses in this study referred to part of complex sentences in English. They were classified as adjuncts, refering to supplement information (Radford, 2009; 2023). Omitting it did not impact the grammaticality of the sentence. They were dependent clauses in English, so standing alone, as in *when Amy cooked dinner* results in ungrammaticality of the sentence (Murphy, 2018; Swan, 2015). The structural variants of temporal adjuncts were various, such as *finite temporal adverbial clauses*, *non–finite temporal adverbial clauses* and *verbless adverbial clauses* (Murphy, 2018; Swan, 2015). This study focused on finite temporal adverbial clauses as in (1) where its syntactic representation is illustrated in Figure 1.

(1) *After Jack and Amy finished their dinner*, they watched the movie.

The *italic* in (1) was a finite adverbial clause in English. The tense was spelt out in the main verb as in *finished,* where the inflectional morphology *–ed* indicated the past.

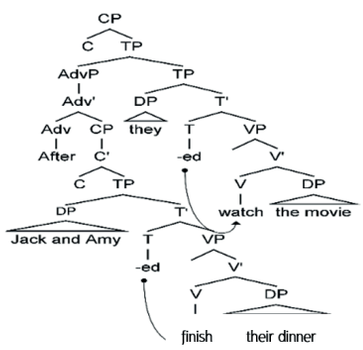

Figure 1 Syntactic Representations of Temporal Adverbial Clauses

The function of temporal adjuncts was temporal indication whether the event in dependent clauses took place before, after or at the same time as the independent clause. According to *X*–bar theory, a clause had the head and its complement (Radford, 2023). The adverbial phrase (AdvP), which was filled with the lexical item *after,* was merged with tense projection (TP) *Tom and Amy finished their dinner* as its complement. The whole finite adverbial clause was analyzed as a *temporal adjunct*. Omitting them did not affect the grammaticality of the sentence (Radford, 2023; Robert, 2023; Wongkittiporn, 2025). It was special for temporal adjuncts to be placed in different positions in the sentence. This was considered as variants of structuring information in English.

Although temporal adverbial clauses were syntactically adjuncts, they were semantically important according to *semantic principle of compositionality*, referring to the ordering of words, phrases, clauses and sentences (Jaszczolt, 2023; Kreidler, 2014). For example, *Jack loves Mary* was different from *Mary loves Jack*. The semantic denotations of temporal adverbial clauses indicated *pre–while–post* events reflected the truth in the real–word event. Ordering them based on sequential order reduced support our cognitive process in understanding and interpretating information (Wilder, Gärtner & Bierwisch, 2018), known as *least effort of requirement* (Radford, 2009).

(2) *After Jack and Amy finished their dinner*, they watched the movie.

(3) *Jack and Amy* watched the movie *after they finished their dinner.*

Examples (2)–(3) had the same truth value. Nonetheless, example (2) differed from example (3) in terms of *iconicity of sequence,* sometimes known as *iconicity*

of sentence. Structuring information as in (3) violates iconicity of sequence. Although both sentences were grammatical and acceptable by native speakers, the speakers did not support the hearers to understand the information as quickly as possible. Why do the speakers should follow this rule? Reporting information in sequential order is important in official context, such as in court, hospitals, banking and in emergency situations. Reporting information back and forth in the court could be interpreted unreliable responses, leading to losing a lawsuit. Moreover, when seeing the doctor, the patients had limited time to explain their symptoms. Explaining information back and forth could affect the doctor's diagnosis and medication prescriptions. Thus, iconicity of sequence was viewed as EFL learners' pragmatic competence to upgrade their communication skills.

Iconicity of sequence was the linguistic principle of information structures (Givon, 1985). It was a universal principle to study the sequential order of information with complex sentences. For example, Givon (1985) noted that using adverbial clauses in the initial positions of the sentence was common when starting a new paragraph. The initial position of adverbial clauses was due to the organization of the transition between paragraphs. This seemed true with concessive adverbial clauses, such as argumentative essays where the concessive adverbial connector *while* was pointed out to signal the writers' contradiction. Unlike concessive adverbial clauses, whether or not temporal adverbial clauses should be ordered sequentially had never been mentioned before. Non–iconic clauses would lead to the difficulty of hearers' informational reception, leading to miscommunication or understanding. Although iconicity of sequence was not the main parameter in English, having this principle installed in Thai EFL learners' mental representation was necessary for them to combine information more effectively. In fact, many syntactic structures in English followed this principle, such as (4)–(6).

(4) I decided *to eat KFC after class.* (+Fixed Collocation)

(5) I work in the morning *and exercise in the evening.* (+Fixed Collocation)

(6) I visited my grandmother *before picking up Joe at school.* (–Fixed Collocation)

Unlike the above examples, temporal adjuncts were different from these structures in that the positions of dependent clauses were not fixed. The position depended on context, situation, the speaker and the topic of speaking. In addition, different language had its own preference concerning the placement of adverbial clauses (Asrat, Mengistu, & Assefa, 2025; Lim, Hiramoto, Leimgruber & Gonzales, 2024).

One previous study showed that the speaker's age was an influential variable for the speaker to follow iconicity of sequence. Zhang, Brandt and Theakston (2015) studied temporal adverbial clauses with the variable of age. The participants in the study were monolingual native speakers of British English. They were asked to produce temporal adverbial clauses using a sentence completion task. The participants were divided into different age groups, such as four–year–olds, eight–year–olds and adults. The results showed that only the adult group had a statistically significatcant relationship between their temporal adverbial clauses and iconicity of sequence where the *p*–value was reported at 0.01. The results of their study aligned with the principles of cognitive linguistics, indicating that the iconicity of sequence increased as speakers grow older.

When the placement of adverbial clauses was non–obligatory, different variables could affect how temporal adverbial clauses were combined. It was thought that the variable of language proficiency could be added to investigate further. Wongkittiporn (2024) examined the iconicity of sequence with Thai EFL learners whose level of English proficiency was A2 according to Oxford Placement Test. They were asked to write a descriptive

paragraph about a place. The results showed there was a statistically significant relationship between iconicity of sequence and Thai EFL learners whose level of English proficiency was A2. The *p*–value was 0.01. This was because the students with an A2 level could understand sentences to communicate in routine tasks. To the best of the authors' knowledge, no one had investigated this issue in relation to Thai EFL learners with A1 level of CEFR before. This study contributes something new to the field by supporting Thai EFL learners with A1 level of CEFR to master their English skills. However, Cahyono, Mukminatien and Amrina (2016) found that the low proficiency EFL learners showed the problems of using complex sentence in English.

Cahyono et al. (2016) claim might be true in some cases. Complex sentences, such as *adjective clauses* and *noun clause complements* were classified into the branch of sentence structure in English, but information structuring was different. It is interesting to study iconicity of sequence and temporal adverbial clauses with the variable of English language proficiency.

Iconicity of sequence in temporal adverbial clauses in this study was tested with Thai EFL learners. Thai EFL learners are classified as learners of English as a Foreign Language (EFL) (Sha'ar & Boonsuk, 2021). Learning English in Thailand was not based on communication, but it was focused on reading, vocabulary and grammar as discrete skills. As such, the production process, especially in writing and speaking, was limited among Thai EFL learners.

Most previous studies paid attention to the use of adverbial clauses among EFL learners in Asian countries, such as Singapore, Hong Kong, Indonesia and Turkey. Leuckert (2018) investigated the production of adverbial clauses among native English speakers, English as a Second Language (ESL) learners and EFL learners. The data of ESL learners came from International Corpus of English (ICE)–Hong Kong and ICE Singapore. The data of native English speakers came from ICE–British. The data of EFL learners came from the International Corpus Network of Asian Learners of English (ICNALE), such as (7).

(7) Because I knew it, I have hated smoker *since I have a child.* (Leuckert, 2018, p. 247)

Example (7) showed EFL learners' use of a temporal adjunct. The corpus of ICNALE showed that it was common for temporal adverbial clauses to be used in the final position at 59.15 percent. The results of the temporal adverbial heads among Native English (NE) speakers, ESL and EFL learners were 48.94 percent, 49.37 and 83.33 percent, respectively. Although the percentage of the temporal adverbial heads *while* between NE speakers and ESL learners were similar, the percentage of the adverbial head *while* as produced by EFL learners was two times higher. This was interpreted that EFL learners seemed to have problems deciding when they should use temporal adverbial clauses.

Antika, Wahyuni, and Melvina (2020) studied temporal adverbial clauses, such as *before, after, since* and *when*, whereas the adverbial clause of reason included the adverbial connector *because*. The data collection was derived from 30 third–year students from an Indonesian university. The participants were asked to make a grammatical judgement about the tense of temporal adverbial clauses. The results showed that the participants had some problems in using the tense in temporal adverbial clauses. For example, the sentence *the next day, while we were sleeping, there is a window's car* was judged to be a correct sentence. The study concluded that practicing the use of tense in temporal adverbial clauses were important for undergraduate university students.

Yilmaz and Dikilitas (2017) studied Turkish undergraduate students' production of adverbial clauses in argumentative essays, which were produced by B2 English language learners. The results showed that

they produced the adverbials with different semantic denotations. The highest percentage occurred with the adverbials of degree followed by temporal adverbials. This study implied that temporal adverbial clauses were the structures that were frequently used by EFL learners whose English level was B2. Most previous studies focused on types of adverbial clauses that EFL learners preferred to use via a qualitative study.

As highlighted by Franz and Teo (2018), the average English ability among Thai EFL learners are A2, which could be lower in some Thai universities. Instructing them to write a paragraph like other research studies (Leuckert, 2018; Antika, Wahyuni & Melvina, 2020; Yilmaz & Dikilitas, 2017) was impractical, leading to the unreliability of the results in this study. When Thai EFL learners entered universities, they were encouraged to write in the form of sentences, paragraphs and essays. The ability to combine information in English was important for them to show they understand what was instructed by their lecturers. Upgrading the skills of structuring information among Thai EFL learners is urgent as it is an important skill at university level. The research methodology in the current study was redesigned to fit with a group of lower proficient learners. With the results of the study, it is expected that English language teachers would support Thai EFL learners, entering the university for the first year to form sentences in English correctly and systematically. This leads to the objective of the study as follows:

Objective of the Study

To investigate Thai EFL learners' pragmatic competence concerning iconicity of sequence and temporal adverbial clauses in English.

Statement of Hypothesis

There is a statistically significant relationship between the first-year students whose levels of their English proficiency is low and their use of iconicity of sequence in temporal adverbial clauses.

Conceptual Framework

The linguistic theory in this study is pragmatic principle concerning *iconicity of sequence*. Givon (1985) and Haspelmath (2008) referred to *iconicity of sequence* as order and time. Sequential order referred to events that happened in the real world being compliant with each other. The event happening first should be reported before a subsequent event. It was believed that the information that was linguistically expressed via iconicity of sequence supports the hearers' economy principle in processing information and the relevance of information they gained from their interlocutors.

Apart from linguistic competence, Thai EFL learners were expected to achieve at least B2 level (CEFR) for their language proficiency according to the Ministry of Higher Education in Thailand. Whilst Franz and Teo (2018) mentioned that A2 level, basic users, was a normal English level among Thai EFL learners, Thai EFL learners who had acquired the B2 level should be able to use complex structures to communicate complex stories, such as business, culture and politics. Not only should the Thai EFL learners be able to have these complex topics in their conversations, but they should also have the ability to express these stories clearly, relevantly and objectively. Having the ability to express the sequentially was equally important. This study examines first year EFL learners who had just entered the public university in Thailand to assess their pragmatic principle concerning *iconicity of sequence*. In addition to evaluating the Thai EFL learners' existing linguistic competence, further discussion about the ways to advance their English ability is written in the section of pragmatic pedagogical implications.

Iconicity of sequence was a linguistic principle that was applied to the structures that were combined

sequentially. Despite it not being the main parameter (such as *non–null–subject parameter*) (Radford, 2023), it was thought that lexical expressions of time in English such as *yesterday* and *tomorrow,* are temporal adjuncts. Omitting them did not affect the grammaticality of the sentence. Due to this effect, there was no exact system or rule for the placement of temporal adverbs and temporal adverbial clauses in English. Writers usually acquired this knowledge based on their own writing and reading experience.

Likewise, temporal adverbial clauses were dependent clauses in English. They were *dependent clauses*, lacking sentential completion if standing along (Murphy, 2018). Temporal adverbial clauses join events together via the adverbial heads, such as *after*, *before*, *when*, *while* and *until*. For example, *I was a bureaucratic employee until I retired*. The clause *until I retired* was a temporal adverbial clause having an end point. As such, it was placed at the final position of the sentence. In addition, the study of temporal adjuncts would allow the researchers to examine the Thai EFL learners' other linguistic competence, referring to the ability to use language. This included *cooperative principles* in pragmatics. Grice (1975) referred to the maxim of relevance as the relatedness of information as sent to the interlocutors. Therefore, temporal adverbial clauses were considered as appropriate syntactic structures to seek iconicity of sequence and maxim of relevance among Thai EFL learners' pragmatic competence.

Methodology

In order to accept or reject the hypothesis in this study, a quantitative study is the method to follow. This section explains the population of the study, sample, data collection, instruments, instrument validation and data analysis.

Table 1 Research Procedure

Research Question	Sample	Instrument	Instrument Validation	Data Analysis
Is there a statistically significant relationship between the first–year students whose levels of their English proficiency is low and their use of iconicity of sequence in temporal adverbial clauses?	Yamane (1973) 171 First–Year Students from PSU Surat Thani	Grammatical Judgement Task (GJT)	IOC via Three Experts from Different Universities	Pearson Correlation via SPSS Version 29

Ethical Consideration

This research study was ethically approved by the Ethics Office, Prince of Songkla University. This study followed ethical consideration concerning proper treatment of the participants of the study. Firstly, the researchers had read ethics textbooks to ensure they were aware of how to treat the process of data collection and how to treat the participants appropriately (Cooper, 2018). Secondly, the researchers had participated in ethical practices for researchers which was a nationally organized training course that lasted for 12 hours. Accordingly, the participants in this study were treated appropriately and ethically correctly to reach international standards. The participants voluntarily participated in the study. It was possible for them to withdraw from the study anytime without consequences. Before the data were collected, the participants were informed of the objectives and the benefits that they would achieve by participating in this research study.

Population and Sample of the Study

The population in this study was freshmen at Prince of Songkla University, Surat Thani Campus. There

were three faculties on this campus including Liberal Arts and Management Sciences (LAMS), Faculty of Science and Industrial Technology (SIT) and Faculty of Innovative Agriculture and Fisheries (IAF).

The sampling in this study followed *cluster sampling method* where the sample came from each individual group. This technique was commonly used in marketing research (Nelson, 2014). Ideally, the population in each cluster should be different, but there should be similarity between clusters. An individual cluster was a small-scale representation of the whole population (Nelson, 2014).

IT, business management and fisheries EFL learners were different groups of learners. Background knowledge, characteristics and interests were totally different. They shared the same weak English skills. Each faculty has its own criteria to admit the first-year students. Everyone was required to enroll in the subject called *Everyday English Reading and Writing*. (939-009). This subject was selected as it was a compulsory fundamental English subject in general education (GenEd) that every first-year student enrolling at Prince of Songkla University (PSU), Surat Thani Campus must study. They studied from the same coursebook, containing the same subjects of reading, writing, grammar and sentence structures. The coursebook included a unit on temporal adverbial clauses that every first-year student was taught.

The sample size calculation in this study followed Yamane (1973). It was a reliable and valid formula to calculate sample size in quantitative research studies, especially when the population size was known. The total number of the population who enrolled in the subject called *Everyday English Reading and Writing* was 300 freshmen students. The formula was shown below.

The formula is: n = N / (1 + N(e)^2)

The 'n' is the sample size. 'N' is the population size and 'e' is the desired margin of error. This formula can identify how many individuals should be included as a sample to represent the larger population. After calculating, the sample size in this study was 171.43 freshmen at PSU, Surat Thani Campus.

The sampling in this study was *stratified random sampling*. *Stratified random sampling* was a type of probability sampling (Pajo, 2018). The participants in the study came from different groups. Each group was called *a stratum*. After that, every student in the same stratum had equal chance to be the sample in the study (Pajo, 2018). As such, the sample led to the generalizability of the results of the study.

In semester 2/2024, there were nine sections of this subject. The students from the same faculty enrolled to study together with the same section. There were approximately 60-65 students in one section. The samples in this study cover three sections called *three strata*. Each strata represented the first-year students in their own faculty. Gathering the participants in this way saved time and money (Pajo, 2018). The participants in this study were IT students, business management students and fisheries students. Finally, they were representatives of the whole population from PSU, Surat Thani Campus.

Table 2 Students' Grades for the Subject *Everyday English Reading and Writing 2/2024*

	Business Management	Information Technology	Fisheries	Total
A	7	4	4	15
B+	2	7	6	15
B	4	6	8	18
C+	10	9	7	26
C	9	13	7	29
D	7	7	7	21
D+	11	12	4	27
F	5	2	13	20
Total	55	60	56	171

Table 2 shows the grades for the subject *Everyday English Reading and Writing* in semester 2/2024 among the three groups of learners. Those students who received the grade C or above among Business management, IT and fisheries were 58.18 percent, 65 percent and 57.14 percent. These three groups shared the similarity of their English skills, where the average of their English reading and writing was between D+ and C+, or 55–65.

Instruments

Since the freshmen are preparing their academic writing in English for essays and their research studies in the near future, the focus of this study is on how temporal adverbial clauses are used in academic writing correctly and appropriately.

The instruments in this study were developed from Wongkittiporn and Kaewkasi (2025). They studied the adverbial connectors of temporal adverbial clauses in Q1 SCOPUS academic research papers. The results showed that the top five frequently used adverbial connectors of temporal adverbial clauses in academic texts included *before*, *after*, *when*, *while* and *until*. These connectors were selected based on the criteria of *frequencies* from authentic texts in the context of academic research writing. As suggested by Bergin (2018), frequency was commonly used to indicate to classify high and low information. To prepare Thai EFL learners for their academic writing, these five adverbial connectors were developed into a GJT including 10 items. The test was divided into two sections: personal information and the test of temporal adverbial clauses. The first section was the participants personal information, including gender, faculty and duration of English studies as exemplified below.

Faculty

☐ Faculty of Liberal Arts and Management Sciences

☐ Faculty of Science and Industrial Technologies

☐ Faculty of Innovative Agriculture and Fisheries

This could be gathered as variants to examine whether different clusters of participants may understand the pragmatic principle concerning iconicity of sequence and temporal adverbial clauses in English. The testing on iconicity of sequence and temporal adverbial clauses in English was based on the following instruction: Choose only one item from the following pair that is perceived as the most appropriate. The instrument was a *Grammatical Judgement Task* (GJT). According to Sándor (2016), GJT was the instrument to measure the learners' grammatical

knowledge in an explicit way. It could be used to check the learners' grammatical knowledge, morphological knowledge and structural knowledge effectively. To avoid bias on the contents given in each sentence, the contents in the GJT task were about everyday life, such as routine, food and school as exemplified below.

After

(a) After Tom takes a bath, he goes to bed.

(b) Tom goes to bed after he takes a bath.

Before

(a) Before the meal, Christians pray to thank God.

(b) Christians pray to thank God before the meal.

Until

(a) James studied at the University of Cambridge until he graduated with a master's degree.

(b) Until James graduated with a master's degree, he studied at the University of Cambridge.

With each pair, the participants were instructed to read and choose only one answer. The adverbial connectors in this study include *when*, *while*, *before*, *after* and *until*. To avoid the participants' stress when completing the experiment, they were informed about the principle of *appropriateness* instead of *grammaticality* or *accuracy*.

Instrument Validation

The instrument of data collection in this study was validated via IOC (*Index of item objective congruence*). Three inter–raters including one retired native Australian instructor and two experts in the field of English from renowned universities in Thailand were the instrument validators. Each item was validated based on IOC via the following scheme. Agreement, undecided and disagreement were + 1, 0, and –1, respectively. The IOC reliability score of the GJT task was reported at 95.5%. This percentage was highly accepted.

Data Collection

After the learners showed their willingness to voluntarily participate in the current research study, the researchers followed the norm of practice as suggested in the national training of ethical consideration. A research assistant was the one who acted as the data collector.

Both learners and research assistant were strangers as they did not know each other before. This method of data collection was recommended by Aldridge (2014). The participants would not be influenced by the researcher's power and friendship as their classroom lecturer. The research assistant entered the classrooms and explained the objectives of the study in the participants' mother tongue. Then research assistant asked the students to voluntarily join the study by completing the given tasks. The participants were given a task to complete within 25 minutes.

The research assistant collected the data from 171 participants who participated in the study of iconicity of sequence in temporal adverbial clauses. In addition, to make sure that the participants paid attention when completing the task in this study, the GJT task was given on the date of their class quiz. The students sat separately in an exam room. After they finished their quiz, they completed the GJT task.

Data Analysis

The data analysis in this study was inferential statistical analysis. In order to seek a statistically significant relationship between variables, *Pearson Correlation* was applied. Pearson correlations were the inferential statistics to measure the relationships between the two variables. The result had a value between –1 and 1 (Creswell & Creswell, 2022). The *p*–value that was less than 0.05 showed a statistically significant relationship between the two variables. The statistical analysis of Pearson Correlation allowed the researchers to examine that the learners had linguistic competence of information

structures. The inferential statistical analysis of *Pearson Correlation* was particularly suitable in this study as it could answer the research question. As discussed by Fromkin, Rodman and Hyams (2018) regarding what we know when we know a language, the learners either **KNOW** or **DO NOT KNOW** information structuring of complex sentences in this study.

The inferential statistical analysis of *Pearson Correlation* was assigned according to the following conditions as presented in Table 3.

Table 3 Data Analysis of Iconicity of Sequence

Code 1–KNOW	Code 2–DO NOT KNOW
If the participant chose the token of adverbial clauses that **did follow** iconicity of sequence, code 1 was given.	If the participant chose the token of adverbial clauses that **violated** iconicity of sequence, code 2 was given.

Example of Data Analysis

☑ (1a) After Tom takes a bath, he goes to bed. (Compliant)

☐ (1b) Tom goes to bed after he takes a bath. (Non–compliant)

Examples (1a) and (1b) illustrated how the data in this study were analysed. The participants chose (1a), which was compliant with the rule. Hence, code 1 was given. The data was keyed into SPSS 29 to calculate (Cronk, 2024). The researchers selected 2 tails so that whether the results were plus or minus would not affect the statistically significant relationship between the variables. In scientific research in social sciences and humanities, a *p*–value that was equivalent to or less than 0.05 showed a statistically significant relationship (Creswell & Creswell, 2022).

The Results

This section reports the results in this study. Primarily, the results showed that there was no difference in the results between different strata. The faculties the participants chose to study in did not affect the relationship between the use of iconicity of sequence and temporal adverbial clauses in English as revealed in Table 4.

Table 4 Significant Relationships between Temporal Adverbial Clauses and Use of Iconicity of Sequence among Freshmen's Low Proficient Levels of English

Pearson Correlation		Iconicity of Sequence
1. Freshmen whose proficient levels of English were low and their use of temporal adverbial clauses *after*	Correlation	.054
	Sig. (2–tailed)	**.480**
2. Freshmen whose proficient levels of English were low and their use of temporal adverbial clauses *before*	Correlation	–.065
	Sig. (2–tailed)	**.398**
3. Freshmen whose proficient levels of English were low and their use of temporal adverbial clauses *until*	Correlation	.118
	Sig. (2–tailed)	**.125**
4. Freshmen whose proficient levels of English were low and their use of temporal adverbial clauses *when*	Correlation	–.064
	Sig. (2–tailed)	**.402**
5. Freshmen whose proficient levels of English were low and their use of temporal adverbial clauses *while*	Correlation	–.004
	Sig. (2–tailed)	**.958**

Table 4 illustrates significant relationships between freshmen whose proficient levels of English were low and their use of temporal adverbial clauses in English. Via grammatical judgement tasks, there was no statistically significant relationship between the first–year undergraduate students whose levels of English proficiency was low and their use of iconicity of sequence in temporal adverbial clauses. The *p*–value of the adverbial connector *after* was reported at 0.48 which was higher than 0.05. The *p*–value of the adverbial connector *before* was reported at 0.398. The *p*–value of the adverbial connector *untill* was reported at 0.125. The *p*–value of the adverbial connector *when* was reported at 0.402. Finally, the *p*–value of the adverbial connector *while* was reported at 0.958.

Conclusion

The results in this study showed there was no statistically significant relationship between the low proficient level of freshmen at Prince of Songkla University, Surat Thani Campus and their use of iconicity of sequence of adverbial clauses in English. In other words, they could not write in English according to the real–world event what happen before and after appropriately. A possible reason was that the participants in this study were the groups with lower English proficiency. They had very limited knowledge about the structure of temporal adverbial clauses in English unless taught in English classrooms. The one that they seemed to know was the temporal adverbal connector *until* which indicated an end point. The rest was far beyond their English proficiency. From the findings in this study, there was no doubt why the freshmen at PSU, Surat Thani Campus had struggled with the assignments of written tasks in English.

Discussion

Low Proficiency & Iconicity of Sequence

The results in this study showed that there was no significant relationship between Thai EFL learners' use of iconify of sequence and temporal adverbial clauses in English. This group of participants were freshmen, PSU, Surat Thani Campus from the Faculty of LAMS, Faculty of SIT and Faculty of IAF. They enrolled in the subject *Everyday English Reading and Writing.* Their average grades of the subject were between D+ and C+.

From the contributions of linguistic theories to applied linguistics among Thai EFL learners, Givon (1985) pointed out that the theory of iconicity of sequence was the ordering of information according to real–world events. This supported the workload of the human brain in analyzing data. It was how language users to manage information to be sequential. Thus, Givon's (1985) theory of iconicity of sequential order could be applied as an indicator to divide low and high proficiency English learners.

Moreover, this study also contributed to the theory of Grice's (1975) maxim in pragmatics concerning *principle of relevance*. This suggests that information given to the hearer should be sequentially in order and relevance. Jumping back and forth would lead to the hearer's confusion. When contributing this pragmatic principle to low proficiency EFL learners, it showed that they had not acquired this pragmatic competence yet. Beginner EFL learners showed difficulty in using complex sentences. The results in this study were in line with Cahyono et al. (2016) who studied Indonesian EFL leaners' writing of complex sentence. The results of the current study showed that beginner EFL learners had not yet acquired the competence to use complex sentence with temporal adverbial clauses. The *p*–value of the temporal adverbial heads *after, before, until when* and *while* were 0.48, 0.39, 0.12, 0.40 and 0.95, respectively. According to Richards and Rodgers (2014), teachers should start the lesson by linking the learners'

old knowledge to the new knowledge via *scaffolding*. This seemed to be the old knowledge that they had from their high–school years. It could be used as the given knowledge to scaffold them to have the new knowledge in forming temporal adverbial clauses in English. When comparing the results of this study with previous studies, it confirmed that the complex structure of temporal adverbial clauses is a structure that higher proficiency learners use often and correctly. According to Yilmaz and Dikilitas (2017), B2 Turkish undergraduate students were examined regarding their structural production of adverbial clauses in argumentative essays. The results showed that B2 participants could produce the adverbials with a varieity of semantic denotations. A higher percentage was found with temporal adverbial clauses. Accordingly, this study implied that temporal adverbial clauses were the structures that could be used as an indicator to separate between lower and higher proficiency English learners.

Low Proficiency Learners

According to Holmes and Wilson (2022), *variants* such as age, gender, and socio–economic status. In addition to the variables of situations, speakers, languages and ages (Asrat, Mengistu & Assefa, 2025), the level of English proficiency had an influence of the sequential order of adverbial clauses in English. The variable to consider in this study was a low level of English proficiency students. Although they knew the form of adverbial clauses in English, they were not sensible about semantic denotations and iconicity of sequence of temporal adverbial clauses. Hence, it was arbitrary for them to use temporal adverbial clauses in English. The function of English for communication had not yet developed. It seems that the first–year students have not yet realized the concept of variables in sociolinguistics when using English.

As supported by Leuckert (2018), temporal adverbial clauses were studied with native English (NE) speakers, ESL and EFL learners reported the different use of the adverbial connector *while*. The homonym *while* could be used temporally and contrastively. Despite having two variants semantically, the adverbial connector *while* with temporal denotations as used by NE and EFL was 23 times and 110 times. The variant *while* was preferred to be used contrastively among native English speakers. This shows that EFL learners both in Leukert's (2018) and in the current study did not understand the concept of variants. The temporal connector *while* was found to be the most confusing connector where the *p*–value was highly reported at 0.958. When teaching the adverbial connectors, such as *while* to EFL learners, they should be offered the notion of language variable.

Pedagogical Implications

Thai EFL learners in this study seemed to have problems with forming complex sentences, especially in temporal adverbial clauses. Pedagogically, they should be encouraged to study form and function at the same time (Richards & Farell, 2011). The form of finite adverbial clauses (see Murphy, 2018) should be introduced. The semantic denotations of temporal adverbial clauses including *before–while–after* should be pointed out with different variants of adverbial connectors (See Swan, 2015). For example, the connectors *while* and *since* have two senses. They should be used carefully. Once they have learned form and function, the pragmatics of structuring information should be scaffolded by different pedagogical teaching.

Figure 2 Pedagogical Implications for Structuring Information

Figure 2 illustrates an example how Thai EFL learners could be scaffolded to use complex sentences of temporal adverbial clause. The adverbial connector *after* is given on a flashcard. A picture of each different event has time to indicate its TP finiteness. The line in each chunk suggests that they should be structured as a clause including agents, action and temporality. Teachers may scaffold their learners by asking questions regarding *deixis* or indexical pragmatically. Levinson (1983) expressed there were relationships between structure and context. Type of deixis could be applied into interrogative forms. This one includes the use of pronouns, such as *he* and *she.*

Episode 1

When did the event take place? Temporal Deixis

In the first picture, what time did the situation take place? Temporal Deixis

Where did the situation take place? Spatial Deixis

How many people did you see in the first picture? Agent Deixis

Episode 2

With the second episode, the pragmatic discourse of givenness is applied to ask:

Were they the same people as the first picture? YES or NO

How many people did you see in the first picture?

In the second picture, what time did the situation take place? Temporal Deixis

Where did the situation in the second picture take place? Spatial Deixis

After that the teachers offer the learners pragmatic context, such as agents, places and time. Finally, the learners are instructed to apply the two episodes into a complex sentence with the connector *after*. With their teacher's support, the level of B1 and B2 according to CEFR could be reached ultimately.

Suggestion

Suggestions for the Application of Research Findings

The results of the current research study suggests that the Thai EFL learners need a significant improvement of their English language. Not only do the English language teachers in Thailand should focus on grammar and vocabulary in English, but also they should focus on how the students compose information together sequentially for the benefits of their writing skills. This would effective communication once language is applied especially in formal situations, such as the context of lawsuits and medication.

Recommendation for Further Studies

For further research studies, the ideas of sequence and relevance via linguistics theory or iconicity and maxim or relevance could be further studied in

the branch of *forensic linguistics*. The data given by defendants could be gathered to study the sequential order and relevance of information. This could be studied regarding whether giving information to the court follows situations in the real–world events or not. Speaking the truth should be relevant and should follow the iconicity of sequence. Additionally, in the context of native English speakers, the temporal adverbial connectors such as *before, after,* and *until* can occur either before or after the main clause. It is the preference of native English speakers only under certain contexts, such as novels in English and writing a diary. To get insight into the sense of how native speakers use temporal adverbial clauses, it is recommended that a study could be designed involving two experimental groups. The first group could be native English speakers, but the second group should be non–native English speakers. Both groups can be presented with temporal adverbial clauses with a variety of contexts in order to investigate their preferences between native and non–native intuitions.

References

Aldridge, J. (2014). Working with vulnerable groups in social research: Dilemmas by default and design. *Qualitative Research, 14*(1), 112–130. https://doi.org/10.1177/1468794112455041

Asrat, M., Mengistu, G., & Assefa, E. (2025). The Structure and function of Yemsa adverbial clauses: Empirical study. *Professional Discourse & Communication*, *6*(4), 103–125. https://doi.org/10.24833/2687–0126–2024–6–4–103–125.

Antika, R., Wahyuni, S., & Melvina, M. (2020). The ability of English department students' in using adverb clauses of time. *Tell–US Journal, 6*(2), 101–118.

Bergin, T. (2018). *An introduction to data analysis: Quantitative, qualitative and mixed method*. California: Sake.

Cahyono, B. Y., Mukminatien, N., & Amrina, R. (2016). Indonesian students' writing proficiency and their ability in using complex sentences. *International Journal on Studies in English Language and Literature*, *4*(9), 22–32. http://dx.doi.org/10.20431/2347–3134.0409004

Cooper, H. (2018). *Ethical choices in research: Managing data, writing reports, and publishing results in the social sciences.* New York: American Psychological Association.

Creswell, J. W. & Creswell, D. J. (2022). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches.* London: Sake.

Cronk, B. C. (2024). *How to use SPSS: A Step–By–Step guide to analysis and interpretation*. New York: Routledge.

Franz, J. & Teo, A. (2018). A2 is Normal–Thai secondary school English teachers' encounters with the CEFR. *RELC Journal*, *49*(3), 322–338. DOI: 10.1177/0033688217738816

Fromkin, V., Rodman, R., & Hyams, N. (2018). *An introduction to language.* Wadsworth, Ohio: Cengage Learning.

Givon, T. (1985). Iconicity, isomorphism and nonarbitrary coding in syntax. John Haiman (ed.)., In *Natural Syntax* (pp. 187–220). New York: John Benjamins.

Grice, P. (1975). *Logic and conservation*. Harvard: Harvard University Press.

Haspelmath, M. (2008). Frequency vs. iconicity in explaining grammatical asymmetries. *Cognitive Linguistics, 19*(1), 1–33.

Holmes, J. & Nick, W. (2022). *An introduction to sociolinguistics*. London: Routledge.

Jaszczolt, K. M. (2023). *Semantics, pragmatics, philosophy: A Journey through meaning*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kreidler, C. W. (2014). *Introducing English semantics.* London: Routledge.

Levinson, J. (1983). *Pragmatics.* Cambridge: Cambridge University Press.

Leuckert, S. (2018). Adverbial subordination across variety types: A synchronic analysis of the syntax and semantics of since–and while–clauses in ENL, ESL, and EFL. *Subordination in English: Synchronic and Diachronic Perspectives*, *101*, 235–262. DOI: doi.org/10.1515/9783110583571-011

Lim, J. J., Hiramoto, M., Leimgruber, J. R., & Gonzales, W. D. W. (2024). Clause–final adverbs in colloquial Singapore English revisited. *Journal of English Linguistics*, *52*(4), 321–345. https://doi.org/10.1177/00754242241278838

Murphy, R. (2018). *Grammar book in use*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nelson, G. A. (2014). Cluster sampling: A pervasive, yet little recognized survey design in fisheries Research. *Transactions of the American Fisheries Society*, *143*(4), 926–938. https://doi.org/10.1080/00028487.2014.901252

Pajo, B. (2018). *Introduction to research methods: A hands–on approach*. London: Sage.

Radford, A. (2009). *An introduction to English sentence structure.* Cambridge: Cambridge University Press.

Radford, A. (2023). *Analysing English sentence structure: An intermediate course in syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.

Richards, J. C. & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

Richards, C. J. & Farrell, T. S. (2011). *Practice teaching: A reflective approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

Robert, I. (2023). *Beginning syntax.* Cambridge: Cambridge University Press.

Sándor, K. (2016). Grammaticality judgement tests as measures of explicit knowledge. *Argumentum*, *12*(1), 216–230.

Sha'ar, M. Y. M. A. & Boonsuk, Y. (2021). What hinders English speaking in Thai EFL learners? Investigating factors that affect the development of their English–speaking skills. *Mextesol Journal*, *45*(3), 1–15.

Swan, M. (2015). *Practical grammar use.* Oxford: Oxford University Press.

Wilder, C., Gärtner, H. M., & Bierwisch, M. (2018). *The role of economy principles in linguistic theory*. Lithuania: Walter de Gruyter.

Wongkittiporn, A. (2024). Pragmatic discourse of givenness and adverbial clauses: Applied linguistics research articles and Thai undergraduate students' writing. *Journal of English Teaching*, *10*(3), 241–254.

Wongkittiporn, A. (2025). *Form, function and genre*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Wongkittiporn, A. & Kaewkasi, P. (2025). Iconicity of sequence in temporal adjuncts in academic prose. *Indonesian Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*, *10*(2), 321–335.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper & Row.

Yilmaz, E. & Dikilitas, K. (2017). EFL learners' uses of adverbs in argumentative essays. *Novitas–Royal*, *11*(1), 69–87.

Zhang, S., Brandt, S., & Theakston, A. (2025). The role of iconicity in children's production of adverbial clauses. *Cognition*, *259*, 106119. https://doi.org/10.1016/j.cognition.2025.106119

ภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี: การศึกษาตามแนวภูมิทัศน์ภาษา*

LANGUAGE ON PLACE NAME SIGNS IN TOURIST ATTRACTIONS OF SURAT THANI PROVINCE: A LINGUISTIC LANDSCAPE STUDY

ศิริรัตน์ ชูพันธ์ อรรถพลพิพัฒน์[1**], ชยชนน์ โพธิ์ทิพย์[2] และ อโนเชาว์ เพชรรัตน์[3]

Sirirat Choophan Atthaphonphiphat[1**], Chayachon Photip[2] and Anochao Phetcharat[3]

[1, 2, 3]มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 272 ต.ขุนทะเล อ.เมืองสุราษฎร์ธานี จ.สุราษฎร์ธานี 84100 ประเทศไทย

[1, 2, 3]Suratthani Rajabhat University, 272, Khun Thale Sub-district, Mueang Surat Thani District, Surat Thani Province 84100, Thailand

**Corresponding author E-mail: siriratatthaphonphiphat@gmail.com

(Received: 31 Aug, 2025; Revised: 24 Nov, 2025; Accepted: 24 Nov, 2025)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐและภาคเอกชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวภูมิทัศน์ภาษา ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการถ่ายภาพป้ายชื่อสถานที่ จำนวน 60 ป้าย จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ได้แก่ ป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ จำนวน 30 ป้าย และป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน จำนวน 30 ป้าย ที่ปรากฏในบริเวณพื้นที่ศึกษา จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี 2) ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย โดยวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) จำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ 2) รูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ ตามเกณฑ์ของ Backhaus และ 3) ความสำคัญหรือความโดดเด่นของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ ตามเกณฑ์ของ Ben-Rafael ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนภาษาและภาษาบนป้ายพบการปรากฏของป้ายสองภาษามากที่สุด รองลงมา คือ ป้ายหนึ่งภาษา ป้ายสามภาษา และป้ายสี่ภาษา โดยหน่วยงานภาครัฐใช้ป้ายภาษาไทยภาษาเดียวมากที่สุด และหน่วยงานภาคเอกชนใช้ป้ายสองภาษา ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ มากที่สุด ผลการวิเคราะห์รูปแบบของภาษาพบว่า ป้ายชื่อสถานที่ส่วนใหญ่ใช้รูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา รองลงมา คือ รูปแบบการเขียนแบบปนภาษา รูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย และรูปแบบการเขียนแบบหลายภาษา โดยหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง ใช้รูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษามากที่สุด ในขณะที่หน่วยงานภาคเอกชนใช้รูปแบบการเขียนแบบปนภาษามากที่สุด ผลการวิเคราะห์ความสำคัญหรือความโดดเด่นของภาษาบนป้ายพบว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความโดดเด่นมากที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ โดยเฉพาะป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง และพบการปรากฏของภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาเกาหลี และภาษาฮิบรู เป็นภาษาที่มีความโดดเด่นกว่าภาษาไทยบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนในพื้นที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นบทบาทที่แตกต่างกันของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐและภาคเอกชน สะท้อนให้เห็นนโยบายของรัฐ มิติทางสังคม และอิทธิพลของภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

---

* *บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวยั่งยืนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประเภท Fundamental Fund : FF ประจำปีงบประมาณ 2568 / FF08/2568*

[1] *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*

[2] *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*

[3] *ดร. สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*

ที่มีต่อการกำหนดรูปแบบของภูมิทัศน์ทางภาษาในพื้นที่ท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี และผลการวิจัยนี้อาจนำไปสู่การเสนอแนวทางการกำหนดนโยบายภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยว หรือแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ภูมิทัศน์ภาษา, การเลือกภาษา, นโยบายภาษา, การท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ABSTRACT

The objective of this research was to analyze and compare the languages used on public and private sector place name signs in tourist attractions in Surat Thani Province, based on the linguistic landscape approach. Data were systematically collected by photographing 60 place name signs, equally divided between 30 public sector signs and 30 private sector signs, situated in 3 areas: (1) Talat Subdistrict, Mueang Surat Thani District, (2) Phum Riang Subdistrict, Chaiya District, and (3) Bo Phut Subdistrict, Ko Samui District. The analysis focused on three aspects: (1) the number and variety of languages on the signs, (2) the language patterns based on Backhaus, and (3) the language salience based on Ben–Rafael. The results revealed that bilingual signs were the most common, followed sequentially by monolingual, trilingual, and quadrilingual signs. Public sector agencies predominantly employed monolingual Thai signs, whereas private sector agencies used bilingual Thai–English signs the most. Analysis of language patterns indicated that monophonic signs were most prevalent, followed by mixed, homophonic, and polyphonic signs. Public sector signs across all three study areas were predominantly monophonic, whereas private sector signs were mostly mixed. The language salience analysis indicated that Thai was the most prominent language, particularly on public sector signs in all 3 study areas, while English, Chinese, Korean, and Hebrew appeared more prominently on private sector signs in Bo Phut, Ko Samui. These findings demonstrated the different roles of languages appearing on public and private sector place name signs, reflecting government policies, social dimensions, and the influence of English and other foreign languages in shaping the linguistic landscape of tourist areas in Surat Thani Province. The findings may contribute to proposing linguistic landscape policies for tourist destinations or guidelines to support effective tourism development.

KEYWORDS: Linguistic Landscape, Language Choice, Language Policy, Surat Thani Tourism

บทนำ

การศึกษาภูมิทัศน์ภาษา (Linguistic Landscape) เป็นการศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ภาษาที่ปรากฏในพื้นที่สาธารณะ Landry and Bourhis (1997) กล่าวว่า ภาษาที่ปรากฏอยู่ในที่สาธารณะ ป้ายจราจร ป้ายโฆษณา ชื่อถนน ชื่อสถานที่ ป้ายธุรกิจร้านค้า และป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ บนอาคารหน่วยงานราชการล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบของภูมิทัศน์ภาษาซึ่งแสดงอาณาเขตพื้นที่หรือความเป็นกลุ่มของประชากรในเมืองนั้น ๆ การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาจึงสามารถสะท้อนให้เห็นบริบทของพื้นที่ที่ศึกษา และอาจสะท้อนให้เห็นทัศนคติบางประการของคนในพื้นที่ที่ศึกษาได้เช่นกัน

Gorter (2006) กล่าวว่า ภูมิทัศน์ภาษาเป็นวิธีการศึกษาความเป็นพหุภาษาในพื้นที่สาธารณะ ภาษาที่ปรากฏบนป้ายสาธารณะล้วนสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม อำนาจของภาษา นโยบายของรัฐกับแรงผลักจากภาคเอกชน สถานะทางสังคมของภาษาในพื้นที่นั้น ๆ และการต่อรองระหว่างกลุ่มผู้ใช้ภาษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรม สอดคล้องกับที่ Landry and Bourhis (1997) เสนอว่า ป้ายสาธารณะมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ หน้าที่ให้ข้อมูล (Informational Function) เป็นหน้าที่ที่เกิดจากความตั้งใจในการสื่อสารข้อมูลของผู้จัดทำป้ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Function) ซึ่งเป็นหน้าที่ในการถ่ายทอดความหมายทางวัฒนธรรม สะท้อนให้เห็นนโยบายของรัฐและมิติทางสังคม

Ben-Rafael, Shohamy, Amara, and Trumper-Hecht (2006) เสนอโครงสร้างภูมิทัศน์ภาษา ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การนำเสนอตัวตน ความสมเหตุสมผล ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และอัตลักษณ์ของหมู่คณะ หลักการเหล่านี้ตอกย้ำว่า ภาษาที่ปรากฏบนป้ายสาธารณะไม่ได้เป็นเครื่องมือสื่อสารเท่านั้น แต่เป็นเครื่องหมายของอำนาจ อัตลักษณ์ และอุดมการณ์ภาษา

งานวิจัยของพรพิมล ศิวินา (Siwina, 2020) ระบุว่า ภูมิทัศน์ภาษาหรือภาษาที่ปรากฏบนป้ายสาธารณะในพื้นที่ใดก็ตามย่อมสะท้อนให้เห็นสถานการณ์ภาษาในพื้นที่นั้น ทำนองเดียวกันกับจริยา เสียงเย็น (Seangyen, 2015) ที่กล่าวว่า การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาทำให้เข้าใจสถานการณ์ทางภาษาที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา ทั้งนี้ ภาษาที่ใช้บนป้ายสาธารณะยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความสำคัญและทัศนคติของกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทต่อการเลือกใช้ภาษาบนป้ายเพื่อการสื่อสารในพื้นที่นั้น ๆ ได้อีกด้วย

ชุติชล เอมดิษฐ, ธนศักดิ์ ศิริคะเนรัตน์, สุมิตรา มาคล้าย และเอกพล กันทอง (Aemdit, Sirikanerat, Maklai, and Kantong, 2023) กล่าวว่า การศึกษาภูมิทัศน์ภาษา (Linguistic Landscape) เป็นการศึกษาแบบรูปธรรมที่ทำให้เห็นชัดเจนว่า ภาษาใดโดดเด่นหรือมีอิทธิพลในชุมชน การวิเคราะห์ทางภูมิทัศน์ภาษายังสะท้อนให้เห็นการเลือกภาษา (Language Choice) ของคนในชุมชนอีกด้วย ดังแนวคิด Top-down และ Bottom-up ของ Ben-Rafael et al. (2006) ที่มีบทบาทสำคัญในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภูมิทัศน์ภาษากับการเลือกภาษาในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งสะท้อนทั้งอำนาจรัฐและเสียงของประชาชน ป้ายแบบ Top-down สร้างโดยหน่วยงานภาครัฐมักใช้ภาษาตามนโยบายและกฎหมายทางภาษา ในขณะที่ป้ายแบบ Bottom-up ที่สร้างโดยหน่วยงานภาคเอกชนมักเลือกใช้ภาษาตามความต้องการของผู้ประกอบการและกลุ่มนักท่องเที่ยว จึงอาจกล่าวได้ว่าป้ายที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐแสดงภาพของภาษาในเชิงนโยบาย ส่วนป้ายที่จัดทำโดยหน่วยงานภาคเอกชน แสดงภาพของภาษาในเชิงปฏิบัติจริงของสังคม

งานวิจัยของ Huebner (2006) และ Backhaus (2007) ได้นำแนวคิด Top-down และ Bottom-up ไปใช้วิเคราะห์การเลือกภาษาบนป้ายสาธารณะ ผลการวิจัยสอดคล้องกันโดยพบว่า หน่วยงานภาครัฐเลือกใช้ภาษาตามกฎหมายและนโยบายภาษาของประเทศ ในขณะที่ภาคเอกชนเลือกภาษาอย่างยืดหยุ่นตามกลุ่มลูกค้าและเป้าหมายทางเศรษฐกิจ งานวิจัยของ Huebner (2006) ศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า หน่วยงานภาครัฐเลือกใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาราชการของประเทศเป็นหลัก ในขณะที่ป้ายหน่วยงานภาคเอกชนพบการเลือกภาษาแปรไปตามผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ และภาษาอังกฤษเป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัยและ

ความเป็นสากล ทั้งนี้ งานวิจัยของ Backhaus (2007) ศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในกรุงโตเกียว พบว่าภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาหลักบนป้ายสาธารณะทุกประเภท ทำหน้าที่แสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่น และพบการปรากฏของภาษาอังกฤษบนป้ายหน่วยงานภาคเอกชนอย่างกว้างขวาง เพื่อสื่อสารกับชาวต่างชาติและสร้างภาพลักษณ์สากล นอกจากนี้ยังพบภาษาเกาหลี ภาษาจีน และภาษาฝรั่งเศส ในย่านการค้าและพื้นที่ท่องเที่ยว

งานวิจัยนี้สนใจศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยว ผลงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยวแสดงให้เห็นว่า การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างภาษา การสร้างอัตลักษณ์ พลวัตทางเศรษฐกิจ และอำนาจทางสังคมในพื้นที่ท่องเที่ยว งานวิจัยภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย เช่น ภูเก็ต พัทยา บางแสน เชียงใหม่ และกรุงเทพมหานคร จากงานวิจัยของ Choeirod & Chanthao (2023) Pathanasin (2025) Prasert & Zilli (2019) Rungswang (2023) Thongtong (2016) Huebner (2006) ต่างพบว่า ป้ายสาธารณะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลายทางภาษา ป้ายสาธารณะส่วนใหญ่เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ โดยภาษาไทยยังคงครองบทบาทหลักบนป้ายสาธารณะ ภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญในฐานะภาษากลาง (Lingua Franca) ในขณะที่ภาษาจีน ภาษารัสเซีย และภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เริ่มมีบทบาทเด่นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะป้ายของหน่วยงานหรือกลุ่มธุรกิจภาคเอกชนที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ การเลือกใช้ภาษาและการจัดวางภาษาบนป้ายสาธารณะจึงไม่เพียงแต่สะท้อนการสื่อสารข้อมูลเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญญะของอัตลักษณ์ผู้ประกอบการ ทัศนคติทางภาษา และยุทธศาสตร์ทางการตลาดโดยรวมของพื้นที่ท่องเที่ยวด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยว ผู้วิจัยยังไม่พบงานวิจัยใดที่มุ่งศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่งกระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ แหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งมีเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นและมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (Ministry of Tourism and Sports, 2025) ได้เผยแพร่สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยในไตรมาสแรก (มกราคม – มีนาคม 2568) จำนวน 9.55 ล้านคน สร้างรายได้รวมกว่า 4.64 ล้านบาท โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าประเทศไทยมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวจีน มาเลเซีย รัสเซีย อินเดีย และเกาหลี ทั้งนี้ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวต่างชาติมากที่สุดเป็นอันดับที่ 4 ของประเทศ

การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ควรดำเนินการโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีชื่อเสียงและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอไชยา และอำเภอเกาะสมุย เพื่อให้เกิดความเข้าใจบทบาทของภาษาและพลวัตของการใช้ภาษาในพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อสะท้อนให้เห็นนโยบายภาษา อัตลักษณ์ วัฒนธรรม มิติทางสังคม ซึ่งอาจนำไปสู่การวางแผนการกำหนดนโยบายภูมิทัศน์ภาษาเพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ดีอันเกิดจากการสื่อสารหรือการประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ผ่านป้ายสาธารณะในจังหวัดสุราษฎร์ธานี หรือการกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐและภาคเอกชนในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี 2) ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย ตามแนวภูมิทัศน์ภาษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวภูมิทัศน์ภาษาของ Ben-Rafael et al. (2006) ซึ่งจำแนกป้ายสาธารณะออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ป้ายที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล 3 ประเด็น ได้แก่ จำนวนภาษาและภาษาบนป้าย รูปแบบภาษาบนป้าย ตามเกณฑ์ของ Backhaus (2007) และภาษาที่มีความสำคัญและความโดดเด่นบนป้าย ตามเกณฑ์ของ Ben-Rafael et al. (2006)

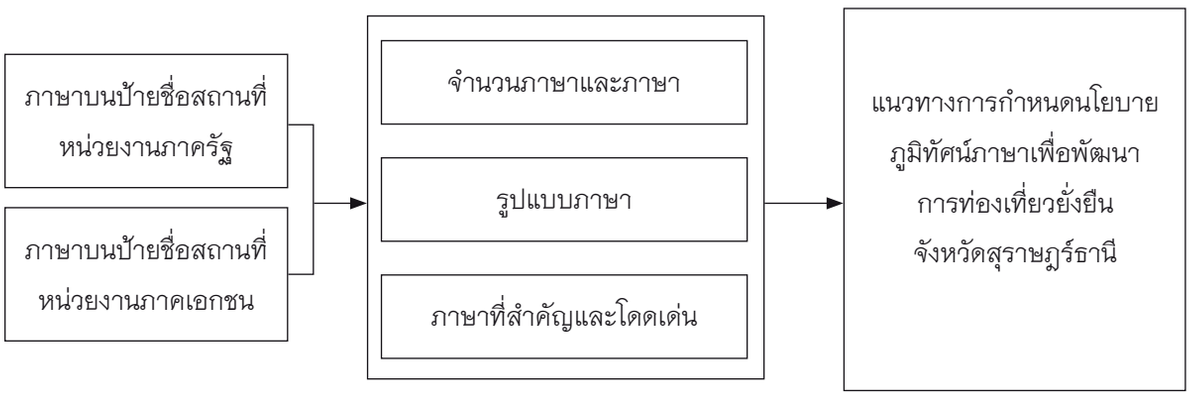

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพหรืองานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ป้ายสาธารณะ ประเภทป้ายชื่อสถานที่ จำนวน 60 ป้าย จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ได้แก่ ป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ จำนวน 30 ป้าย และป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน จำนวน 30 ป้าย ที่ปรากฏในบริเวณพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี 2) ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการถ่ายภาพป้ายชื่อสถานที่บนถนนสายหลักในบริเวณพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง พื้นที่ละมากกว่า 100 ป้าย ด้วยกล้องถ่ายภาพ iPhone 16 Pro Max จากนั้นจึงดำเนินการกำหนดรหัสป้ายชื่อสถานที่ และคัดเลือกข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มเลือกป้ายชื่อสถานที่ที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแอปพลิเคชัน Roulette เพื่อให้มีจำนวนป้ายชื่อสถานที่เท่ากันทั้ง 3 พื้นที่ศึกษา พื้นที่ละ 20 ป้าย จำแนกเป็นป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ พื้นที่ละ 10 ป้าย และป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน พื้นที่ละ 10 ป้าย รวมป้ายชื่อสถานที่ทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ จำนวน 60 ป้าย

ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะแสดงภาพตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ ทั้งป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ และป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง

ภาพที่ 2 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ ต.ตลาด อ.เมืองสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 5 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ต.ตลาด อ.เมืองสุราษฎร์ธานี

ภาพที่ 3 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ ต.พุมเรียง อ.ไชยา

ภาพที่ 6 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ต.พุมเรียง อ.ไชยา

ภาพที่ 4 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ ต.บ่อผุด อ.เกาะสมุย

ภาพที่ 7 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ต.บ่อผุด อ.เกาะสมุย

วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์และการเปรียบเทียบข้อมูลในงานวิจัยนี้ออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) จำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ 2) รูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ ตามเกณฑ์ของ Backhaus (2007) และ 3) ความสำคัญหรือความโดดเด่นของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ ตามเกณฑ์ของ Ben-Rafael et al. (2006)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลป้ายชื่อสถานที่ ทั้งป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ และป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ในพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี 2) ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนภาษาบนป้ายชื่อสถานที่

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนภาษาโดยการนับจำนวนภาษาที่ปรากฏบนป้ายชื่อสถานที่ ทั้งป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐและป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง โดยเกณฑ์การนับจำนวนภาษาที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ นับจำนวนภาษาทั้งหมดที่ปรากฏบนป้ายชื่อสถานที่ โดยไม่นับข้อความที่เป็นเครื่องหมายทางการค้า เช่น Coca-Cola หรือเครื่องหมายรับรองทางศาสนา เช่น เครื่องหมายฮาลาล หรืออักษรย่อต่าง ๆ เป็นต้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จำนวนภาษา	จำนวนป้าย	ร้อยละ	ภาษา	จำนวนป้าย	ร้อยละ
หนึ่งภาษา	25	41.7	ไทย	24	40.0
			อังกฤษ	1	1.7
สองภาษา	28	46.6	ไทย-อังกฤษ	21	35.0
			ไทย-จีน	3	5.0
			ไทย-ฮิบรู	1	1.7
			ไทย-อาหรับ	1	1.7
			อังกฤษ-จีน	1	1.7
			อังกฤษ-ฮิบรู	1	1.7
สามภาษา	6	10.0	ไทย-อังกฤษ-จีน	5	8.3
			ไทย-อังกฤษ-เกาหลี	1	1.7
สี่ภาษา	1	1.7	ไทย-อังกฤษ-จีน-รัสเซีย	1	1.7
รวม	**60**	**100**	**รวม**	**60**	**100**

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นการปรากฏของป้ายหนึ่งภาษา ป้ายสองภาษา ป้ายสามภาษา และป้ายสี่ภาษา ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี รายละเอียดดังต่อไปนี้

ป้ายหนึ่งภาษา

พบการปรากฏของป้ายหนึ่งภาษา จำนวน 25 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 41.7 จำแนกเป็นป้ายภาษาไทยภาษาเดียวและป้ายภาษาอังกฤษภาษาเดียว

ภาพที่ 8 ตัวอย่างป้ายหนึ่งภาษา

ป้ายสองภาษา

พบการปรากฏของป้ายสองภาษามากที่สุด จำนวน 28 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 46.6 จำแนกเป็นป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ รองลงมา คือ ป้ายภาษาไทย–ภาษาจีน ป้ายภาษาไทย–ภาษาฮิบรู ป้ายภาษาไทย–ภาษาอาหรับ ป้ายภาษาอังกฤษ–ภาษาจีน และป้ายภาษาอังกฤษ–ภาษาฮิบรู

ภาพที่ 9 ตัวอย่างป้ายสองภาษา

ภาพที่ 10 ตัวอย่างป้ายสามภาษา

ป้ายสี่ภาษา

พบการปรากฏของป้ายสี่ภาษา จำนวน 1 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 1.7 ได้แก่ ป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ–ภาษาจีน–ภาษารัสเซีย

ภาพที่ 11 ตัวอย่างป้ายสี่ภาษา

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ป้ายหนึ่งภาษาที่พบมากที่สุด คือ ป้ายภาษาไทยภาษาเดียว จำนวน 24 ป้าย รองลงมา คือ ป้ายภาษาอังกฤษภาษาเดียว จำนวน 1 ป้าย ป้ายสองภาษาที่พบมากที่สุด คือ ป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ จำนวน 21 ป้าย รองลงมา คือ ป้ายภาษาไทย–ภาษาจีน จำนวน 3 ป้าย ป้ายสามภาษาที่พบมากที่สุด คือ ป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ–ภาษาจีน จำนวน 5 ป้าย รองลงมา คือ ป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ–ภาษาเกาหลี จำนวน 1 ป้าย และป้ายสี่ภาษาที่พบในงานวิจัยนี้ จำนวน 1 ป้าย เป็นป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ–ภาษาจีน–ภาษารัสเซีย

เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน และจำแนกตามพื้นที่ศึกษา 3 แห่ง ได้แก่ 1) ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี 2) ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย พบการปรากฏของจำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ ดังแสดงในตารางที่ 2

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการปรากฏของป้ายหนึ่งภาษา ป้ายสองภาษา และป้ายสามภาษา ทั้งในกลุ่มป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ และป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ในทุกพื้นที่ศึกษา ในขณะที่พบการปรากฏของป้ายสี่ภาษา

เฉพาะกลุ่มป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ในพื้นที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุยเท่านั้น

ป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ

เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ พบการปรากฏของป้ายภาษาไทยภาษาเดียวจำนวนมากที่สุด จำนวน 16 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 53.3 พื้นที่ศึกษาที่พบป้ายภาษาไทยภาษาเดียวมากที่สุด ได้แก่ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 7 ป้าย รองลงมา คือ ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 ป้าย และตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 4 ป้าย ตามลำดับ

นอกจากป้ายภาษาไทยภาษาเดียวแล้ว ผู้วิจัยยังพบการปรากฏของป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐสองภาษาและสามภาษา ป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐสองภาษา ได้แก่ ป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ จำนวน 13 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 43.4 พื้นที่ศึกษาที่พบป้ายสองภาษา ภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ มากที่สุด ได้แก่ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 6 ป้าย รองลงมา คือ ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 ป้าย และตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 3 ป้าย ตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังพบการปรากฏของป้ายชื่อสถานที่ของรัฐสามภาษา ในพื้นที่ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ–ภาษาจีน จำนวน 1 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 3.3

ป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน

เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน พบการปรากฏของป้ายสองภาษามากที่สุด จำนวน 15 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 50.0 พื้นที่ศึกษาที่พบป้ายสองภาษามากที่สุด ได้แก่ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 6 ป้าย จำแนกเป็นป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ป้าย ป้ายภาษาไทย–ภาษาอาหรับ จำนวน 1 ป้าย ป้ายภาษาอังกฤษ–ภาษาจีน จำนวน 1 ป้าย ป้ายภาษาไทย–ภาษาฮิบรู จำนวน 1 ป้าย และป้ายภาษาจีน–ภาษาฮิบรู จำนวน 1 ป้าย

พื้นที่ศึกษาที่พบการปรากฏของป้ายสองภาษาเป็นอันดับรองลงมา คือ ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 ป้าย จำแนกเป็นป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ จำนวน 3 ป้าย และป้ายภาษาไทย–ภาษาจีน จำนวน 2 ป้าย และพบการปรากฏของป้ายสองภาษาในพื้นที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 2 ป้าย จำแนกเป็นป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ป้าย และป้ายภาษาไทย–ภาษาอาหรับ จำนวน 1 ป้าย

ตารางที่ 2 จำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายและพื้นที่ศึกษา

หน่วยงานภาครัฐ							หน่วยงานภาคเอกชน						
จำนวนภาษา	จำนวนป้าย (ร้อยละ	ภาษา	จำนวนป้าย (ร้อยละ)				จำนวนภาษา	จำนวนป้าย (ร้อยละ	ภาษา	จำนวนป้าย (ร้อยละ)			
			เมือง	ไชยา	เกาะสมุย	รวม				เมือง	ไชยา	เกาะสมุย	รวม
หนึ่งภาษา	16 (53.3)	ไทย	5 (50.0)	7 (70.0)	4 (40.0)	16 (53.3)	หนึ่งภาษา	9 (30.0)	ไทย	3 (30.0)	5 (50.0)	–	8 (26.7)
		อังกฤษ	–	–	–	–			อังกฤษ	–	1 (10.0)	–	1 (3.3)
สองภาษา	13 (43.4)	ไทย–อังกฤษ	4 (40.0)	3 (30.0)	6 (60.0)	13 (43.3)	สองภาษา	15 (50.0)	ไทย–อังกฤษ	2 (20.0)	3 (30.0)	3 (30.0)	8 (26.7)
		ไทย–จีน	–	–	–	–			ไทย–จีน	3 (30.0)	–	–	3 (10.0)
		ไทย–ฮิบรู	–	–	–	–			ไทย–ฮิบรู	–	–	1 (10.0)	1 (3.3)
		ไทย–อาหรับ	–	–	–	–			ไทย–อาหรับ	–	1 (10.0)	–	1 (3.3)
		อังกฤษ–จีน	–	–	–	–			อังกฤษ–จีน	–	–	1 (10.0)	1 (3.3)
		อังกฤษ–ฮิบรู	–	–	–	–			อังกฤษ–ฮิบรู	–	–	1 (10.0)	1 (3.3)
สามภาษา	1 (3.3)	ไทย–อังกฤษ–จีน	1 (10.0)	–	–	1 (3.3)	สามภาษา	5 (16.7)	ไทย–อังกฤษ–จีน	2 (20.0)	–	2 (20.0)	4 (13.3)
		ไทย–อังกฤษ–เกาหลี	–	–	–	–			ไทย–อังกฤษ–เกาหลี	–	–	1 (10.0)	1 (3.3)
สี่ภาษา	–	ไทย–อังกฤษ–จีน–รัสเซีย	–	–	–		สี่ภาษา	1 (3.3)	ไทย–อังกฤษ–จีน–รัสเซีย	–	–	1 (10.0)	1 (3.3)
รวม	30	**รวม**	10	10	10	30	**รวม**	30	**รวม**	10	10	10	30

นอกจากป้ายสองภาษาแล้ว ผู้วิจัยพบการปรากฏของป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนหนึ่งภาษา สามภาษา และสี่ภาษา ป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน จำนวน 9 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 30.0 จำแนกเป็นป้ายภาษาไทยภาษาเดียว จำนวน 8 ป้าย และป้ายภาษาอังกฤษภาษาเดียว จำนวน 1 ป้าย พื้นที่ที่พบป้ายภาษาไทยภาษาเดียวมากที่สุด ได้แก่ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 5 ป้าย รองลงมา คือ ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 3 ป้าย ทั้งนี้ไม่พบป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนภาษาไทยภาษาเดียวในพื้นที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย นอกจากนี้ยังพบการปรากฏของป้ายภาษาอังกฤษภาษาเดียวในพื้นที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 1 ป้าย

ผู้วิจัยพบการปรากฏของป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนสามภาษา จำนวน 5 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 16.7 ป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ–ภาษาจีน จำนวน 4 ป้าย จำแนกเป็นป้ายสามภาษาที่พบในพื้นที่ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 2 ป้าย และตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 2 ป้าย และพบการปรากฏของป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ–ภาษาเกาหลี จำนวน 1 ป้าย ในพื้นที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย

นอกจากนี้ยังพบป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนสี่ภาษา จำนวน 1 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 3.3 ได้แก่ ป้ายภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ–ภาษาจีน–ภาษารัสเซีย ในพื้นที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่

ผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์การวิเคราะห์รูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ของ Backhaus (2007 อ้างถึงใน Siwina, 2020) ซึ่งจำแนกรูปแบบการเขียนภาษาบนป้ายสาธารณะออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การเขียนแบบพ้องความหมาย (Homophonic) คือ การแปลแบบตรงตัวของทุกข้อความในทุกภาษาที่ปรากฏบนป้าย หรือการเขียนทับศัพท์

รูปแบบที่ 2 การเขียนแบบปนภาษา (Mixed) คือ การแปลหรือการเขียนทับศัพท์ข้อความบางส่วน ทั้งนี้การแปลข้อความบางส่วนของภาษาที่ปรากฏบนป้ายในรูปแบบนี้อาจเรียกว่า การแปลบางส่วน (Partial Translation) ตามที่พรพิมล ศิวินา (Siwina, 2020) ให้นิยามว่าเป็นการนำเสนอข้อความหลายภาษาที่ข้อความแต่ละภาษาบนป้ายมีความหมายเหมือนกันเพียงบางส่วน

รูปแบบที่ 3 การเขียนแบบหลายภาษา (Polyphonic) คือ การเขียนข้อความที่แต่ละภาษาไม่มีความหมายตรงกัน

รูปแบบที่ 4 การเขียนแบบหนึ่งภาษา (Monophonic) คือ การเขียนโดยใช้ภาษาเพียงหนึ่งภาษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์รูปแบบภาษาที่ปรากฏบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยไม่ได้จำแนกตามพื้นที่ศึกษา และไม่ได้จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปแบบภาษา	จำนวนป้าย	ร้อยละ
การเขียนแบบพ้องความหมาย	14	23.3
การเขียนแบบปนภาษา	16	26.7
การเขียนแบบหลายภาษา	5	8.3
การเขียนแบบหนึ่งภาษา	25	41.7
รวม	**60**	**100.0**

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นภาพรวมของรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากจำนวนป้ายชื่อสถานที่ทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ จำนวน 60 ป้าย โดยไม่ได้จำแนกตามพื้นที่ศึกษา และไม่ได้จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ พบการปรากฏของรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 4 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย รูปแบบการเขียนแบบปนภาษา รูปแบบการเขียนแบบหลายภาษา และรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า รูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ที่พบมากที่สุด คือ รูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา จำนวน 25 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 41.7 รองลงมา คือ รูปแบบการเขียนแบบปนภาษา จำนวน 16 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 26.7 รูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย จำนวน 14 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 23.3 และรูปแบบภาษาที่พบน้อยที่สุด คือ รูปแบบการเขียนแบบหลายภาษา จำนวน 5 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 8.3

เมื่อพิจารณาข้อมูลรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน และจำแนกตามพื้นที่ศึกษา 3 แห่ง ได้แก่ 1) ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี 2) ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย พบการปรากฏของรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายและพื้นที่ศึกษา

รูปแบบภาษา	ภาครัฐ			รวม	ภาคเอกชน			รวม
	เมือง	ไชยา	เกาะสมุย		เมือง	ไชยา	เกาะสมุย	
การเขียนแบบพ้องความหมาย	4 (40.0)	–	4 (40.0)	8 (26.7)	3 (30.0)	1 (10.0)	2 (20.0)	6 (20.0)
การเขียนแบบปนภาษา	1 (10.0)	3 (30.0)	2 (20.0)	6 (20.0)	2 (20.0)	2 (20.0)	6 (60.0)	10 (33.3)
การเขียนแบบหลายภาษา	–	–	–	–	2 (20.0)	1 (10.0)	2 (20.0)	5 (16.7)
การเขียนแบบหนึ่งภาษา	5 (50.0)	7 (70.0)	4 (40.0)	16 (53.3)	3 (30.0)	6 (60.0)	–	9 (30.0)
รวม	**10**	10	10	30	10	10	10	30

ตารางที่ 4 แสดงให้เห็นรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้าย และพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบการปรากฏของรูปแบบภาษาตามเกณฑ์ของ Backhaus (2007) จำนวน 3 รูปแบบบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ ได้แก่ รูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย รูปแบบการเขียนแบบปนภาษา และรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา และพบรูปแบบภาษาตามเกณฑ์ของ Backhaus (2007) จำนวน 4 รูปแบบบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ได้แก่ รูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย รูปแบบการเขียนแบบปนภาษา รูปแบบการเขียนแบบหลายภาษา และรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง

ป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ

เมื่อพิจารณาข้อมูลรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ จากตารางที่ 4 พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา (Monophonic) มากที่สุด จำนวน 16 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 53.3 พื้นที่ศึกษาที่พบรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษามากที่สุด ได้แก่ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 7 ป้าย รองลงมา คือ ตำบลตลาด อำเภอ

เมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 ป้าย และตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 4 ป้าย ตามลำดับ

ภาพที่ 12 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐที่มีรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา

ภาพที่ 12 เป็นป้ายภาษาไทยภาษาเดียว ปรากฏข้อความ “ที่ว่าการอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี”

รูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐที่พบในลำดับรองลงมา ได้แก่ การเขียนแบบพ้องความหมาย (Homophonic) ซึ่งหมายถึง การแปลแบบตรงตัวของทุกข้อความในทุกภาษาที่ปรากฏบนป้าย หรือการเขียนทับศัพท์ จำนวน 8 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 26.7 พื้นที่ศึกษาที่พบรูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมายมากที่สุด คือ พื้นที่ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 ป้าย และตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 4 ป้าย ไม่พบรูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย (Polyphonic) ในพื้นที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา

ภาพที่ 13 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐที่มีรูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย

ภาพที่ 13 เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ ปรากฏข้อความ “สำนักงานอัยการภาค 8” “Office of Region Public Prosecution, Region 8” ใช้รูปแบบการแปลแบบตรงตัวของทุกข้อความทั้งสองภาษาที่ปรากฏบนป้าย

รูปแบบการเขียนแบบปนภาษา (Mixed) คือ การแปลหรือการเขียนทับศัพท์ข้อความบางส่วน หรืออาจเรียกว่าการแปลในรูปแบบนี้ว่า การแปลบางส่วน (Partial transalation) เป็นรูปแบบการเขียนที่พบบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐน้อยที่สุด จำนวน 6 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 20.0 พื้นที่ศึกษาที่พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบปนภาษามากที่สุด ได้แก่ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 3 ป้าย รองลงมา คือ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 2 ป้าย และตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 ป้าย ตามลำดับ

ภาพที่ 14 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐที่มีรูปแบบการเขียนแบบปนภาษา

ภาพที่ 14 เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ ปรากฏข้อความ “วิทยาลัยเทคนิคสุราษฎร์ธานี” “SURATTHANI TECHNICAL COLLEGE” และ “สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ” ใช้รูปแบบการแปลแบบปนภาษาหรือการแปลบางส่วนเท่านั้น ส่วนที่ไม่ได้แปล คือข้อความ “สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ”

ป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน

เมื่อพิจารณาข้อมูลรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน จากตารางที่ 4 พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบปนภาษามากที่สุด จำนวน 10 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 33.3

พื้นที่ศึกษาที่พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบปนภาษาบนป้ายสถานที่ภาคเอกชนมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 6 ป้าย รองลงมา คือ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 2 ป้าย และตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 ป้าย ตามลำดับ

ภาพที่ 15 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่มีรูปแบบการเขียนแบบปนภาษา

ภาพที่ 15 เป็นป้ายสี่ภาษา ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน-ภาษารัสเซีย ปรากฏข้อความ “แลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ” “Currency Exchange” “货币兑换” และ “Обмен валюты” ซึ่งมีความหมายเดียวกัน คือ การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ส่วนข้อความที่ไม่ได้แปล คือ ข้อความ “Better Rate” ภาพที่ 14 จึงแสดงให้เห็นการใช้รูปแบบการแปลแบบปนภาษาหรือการแปลบางส่วนเท่านั้น ไม่ได้แปลทุกข้อความบนป้าย

รูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่พบในลำดับรองลงมา ได้แก่ รูปแบบการเขียนหนึ่งภาษา จำนวน 9 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 30.0 พื้นที่ศึกษาที่พบรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษาบนป้ายสถานที่ภาคเอกชนมากที่สุด ได้แก่ ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 6 ป้าย รองลงมา คือ ตำบลตลาด อำเภอเมือง สุราษฎร์ธานี จำนวน 3 ป้าย ทั้งนี้ ไม่พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนหนึ่งภาษาบนป้ายสถานที่ภาคเอกชนในพื้นที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย

ภาพที่ 16 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่มีรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา

ภาพที่ 16 เป็นป้ายภาษาอังกฤษภาษาเดียว ปรากฏข้อความ “SUNRISE CAFE”

รูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย หมายถึง การแปลแบบตรงตัวของทุกข้อความในทุกภาษาที่ปรากฏบนป้าย หรือการเขียนทับศัพท์ เป็นรูปแบบการเขียนภาษาบนป้ายที่พบการปรากฏในลำดับถัดมา จำนวน 6 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 20.0 พื้นที่ศึกษาที่พบรูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมายมากที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน คือ พื้นที่ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 3 ป้าย รองลงมา คือ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 2 ป้าย และตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 1 ป้าย ตามลำดับ

ภาพที่ 17 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่มีรูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย

ภาพที่ 17 เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ปรากฏข้อความ “จอย เรสสิเดนส์” และ “Joy Residence” ใช้รูปแบบการแปลแบบตรงตัวของทุกข้อความทั้งสองภาษาที่ปรากฏบนป้าย หรือการเขียนทับศัพท์

รูปแบบการเขียนแบบหลายภาษา (Polyphonic) เป็นรูปแบบการเขียนที่พบบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนน้อยที่สุด จำนวน 5 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 16.7 พื้นที่ศึกษาที่พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบหลายภาษามากที่สุด ได้แก่ ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จำนวน 2 ป้าย และตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 2 ป้าย และพบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบหลายภาษาน้อยที่สุดในพื้นที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 1 ป้าย

ภาพที่ 18 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่มีรูปแบบการเขียนแบบหลายภาษา

ภาพที่ 18 เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย-ภาษาจีน ปรากฏข้อความ “พี.พี.เพ็ทช็อป” หมายถึง ร้านขายอาหารและอุปกรณ์สำหรับสัตว์ และข้อความ “生意興隆” หมายถึง “ค้าขายรุ่งเรือง” ภาพที่ 18 จึงเป็นป้ายสองภาษาที่ใช้รูปแบบการเขียนแบบหลายภาษา (Polyphonic) ซึ่งหมายถึง การเขียนข้อความที่แต่ละภาษาไม่มีความหมายตรงกันบนป้าย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสำคัญหรือโดดเด่นของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่

Ben-Rafael et al. (2006) กล่าวว่า การเลือกภาษาบนป้ายสามารถจำแนกบทบาทที่แตกต่างกันของภาษาในสังคมได้ โดยบทบาทที่ต่างกันสะท้อนให้เห็นจากตำแหน่ง ขนาด สี หรือแบบอักษรของภาษาบนป้าย ดังนั้น ภาษาที่ปรากฏในลำดับแรกหรือมีขนาดใหญ่ ย่อมแสดงให้เห็นว่าภาษานั้นมีความสำคัญและโดดเด่นมากกว่าภาษาอื่นในป้าย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสำคัญหรือความโดดเด่นของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามเกณฑ์ของ Ben-Rafael et al. (2006) โดยการวิเคราะห์ว่า ภาษาใดบนป้ายชื่อสถานที่ทั้งป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ และป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง ที่มีความโดดเด่นที่สุด โดยพิจารณาจากตำแหน่ง ขนาด สี หรือแบบอักษรบนป้าย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสำคัญหรือความโดดเด่นของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยไม่ได้จำแนกตามพื้นที่ศึกษา และไม่ได้จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่

ภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่	จำนวนป้าย	ร้อยละ
ภาษาไทย	46	76.6
ภาษาอังกฤษ	9	15.0
ภาษาจีน	3	5.0
ภาษาเกาหลี	1	1.7
ภาษาฮิบรู	1	1.7
รวม	**60**	**100.0**

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นภาพรวมของภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากจำนวนป้ายชื่อสถานที่ทั้งหมดที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ จำนวน 60 ป้าย โดยไม่ได้จำแนกตามพื้นที่ศึกษา และไม่ได้จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่

ตารางที่ 5 แสดงให้เห็นการปรากฏของภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี เรียงลำดับจากภาษาที่ปรากฏมากที่สุด ได้แก่ ภาษาไทย จำนวน 46 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 76.6 ภาษาอังกฤษ จำนวน 9 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 15.0 ภาษาจีน จำนวน 3 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 5.0 ภาษาเกาหลี จำนวน 1 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 1.7 และภาษาฮิบรู จำนวน 1 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 1.7

เมื่อพิจารณาข้อมูลภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน และจำแนกตามพื้นที่ศึกษา 3 แห่ง ได้แก่ 1) ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี 2) ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย พบการปรากฏของภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงให้เห็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้าย และพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ภาษาไทยเป็นภาษาเดียวที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง โดยไม่พบการปรากฏของภาษาอื่นที่มีความโดดเด่นกว่าภาษาไทยบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยพบการปรากฏของภาษาอื่นที่มีความโดดเด่นกว่าภาษาไทยบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน จำนวน 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาเกาหลี และภาษาฮิบรู

ตารางที่ 6 ภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายและพื้นที่ศึกษา

ภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่	ภาครัฐ			รวม	ภาคเอกชน			รวม
	เมือง	ไชยา	เกาะสมุย		เมือง	ไชยา	เกาะสมุย	
ภาษาไทย	10 (100.0)	10 (100.0)	10 (100.0)	30 (100.0)	7 (70.0)	7 (70.0)	2 (20.0)	16 (53.4)
ภาษาอังกฤษ	–	–	–	–	2 (20.0)	3 (30.0)	4 (40.0)	9 (30.0)
ภาษาจีน	–	–	–	–	1 (10.0)	–	2 (20.0)	3 (10.0)
ภาษาเกาหลี	–	–	–	–	–	–	1 (10.0)	1 (3.3)
ภาษาฮิบรู	–	–	–	–	–	–	1 (10.0)	1 (3.3)
รวม	**10**	**10**	**10**	**30**	**10**	**10**	**10**	**30**

ป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ

เมื่อพิจารณา ตารางที่ 6 ซึ่งแสดงข้อมูลภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ พบว่า ภาษาไทยเป็นภาษาเดียวที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ ในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 พื้นที่ จำนวน 30 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 100

ภาพที่ 19 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐที่ภาษาไทยมีความสำคัญและโดดเด่นที่สุด

ภาพที่ 19 เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ ปรากฏข้อความ “การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดสุราษฎร์ธานี” และ “PROVINCIAL ELECTRICITY AUTHORITY SURATTHANI” ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาษาไทยมีความโดดเด่นกว่าภาษาอังกฤษ ทั้งตำแหน่ง ขนาด สี และแบบอักษรของภาษาบนป้าย

ป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน

เมื่อพิจารณาตารางที่ 6 ซึ่งแสดงข้อมูลภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน พบว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุด จำนวน 16 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 53.4 รองลงมา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ จำนวน 9 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 30.0 ภาษาจีน จำนวน 3 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 10.0 ภาษาเกาหลี จำนวน 1 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 3.3 และภาษาฮิบรู จำนวน 1 ป้าย คิดเป็นร้อยละ 3.3

พื้นที่ศึกษาที่พบการปรากฏของภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นบนป้ายสถานที่ภาคเอกชนมากที่สุด ได้แก่ ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวนพื้นที่ละ 7 ป้าย ในขณะที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย เป็นพื้นที่ที่พบการปรากฏของภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นน้อยที่สุดบนป้ายสถานที่ภาคเอกชน จำนวน 2 ป้าย

ภาพที่ 20 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่ภาษาไทยมีความสำคัญและโดดเด่นที่สุด

ภาพที่ 20 เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ ปรากฏข้อความ “จอย เรสสิเดนส์” และ “Joy Residence” ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาษาไทยมีความโดดเด่นกว่าภาษาอังกฤษ ทั้งตำแหน่ง ขนาด และ แบบอักษรของภาษาบนป้าย

พื้นที่ศึกษาที่พบการปรากฏของภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นบนป้ายสถานที่ภาคเอกชนมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 4 ป้าย ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จำนวน 3 ป้าย และตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 ป้าย

ภาพที่ 21 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและโดดเด่นที่สุด

ภาพที่ 21 เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ ปรากฏข้อความ “บลูชีพคาเฟ่” และ “BLUE Sheep CAFE” ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาษาอังกฤษมีความโดดเด่นกว่าภาษาไทย ทั้งขนาดและแบบอักษรของภาษาบนป้าย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตำแหน่งของภาษาจะพบว่าภาษาไทยวางอยู่เหนือภาษาอังกฤษ

พื้นที่ศึกษาที่พบการปรากฏของภาษาจีนเป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นบนป้ายสถานที่ภาคเอกชนมากที่สุด ได้แก่ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวน 2 ป้าย และตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1 ป้าย ทั้งนี้ ไม่พบการปรากฏของภาษาจีนเป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นบนป้ายสถานที่ภาคเอกชนในพื้นที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา

ภาพที่ 22 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่ภาษาจีนมีความสำคัญและโดดเด่นที่สุด

ภาพที่ 22 เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย–ภาษาจีน ปรากฏข้อความ “หลง หม่าล่าทัง” และ “龙麻辣烫” ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ภาษาจีนมีความโดดเด่นกว่าภาษาไทย ทั้งขนาดและแบบอักษรของภาษาบนป้าย

พื้นที่ศึกษาพื้นที่เดียวที่พบการปรากฏของภาษาเกาหลีและภาษาฮิบรู เป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นบนป้ายสถานที่ภาคเอกชน ได้แก่ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จำนวนภาษาละ 1 ป้าย

ภาพที่ 23 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่ภาษาเกาหลีมีความสำคัญและโดดเด่นที่สุด

ภาพที่ 23 เป็นป้ายสามภาษา ภาษาไทย–ภาษาอังกฤษ–ภาษาเกาหลี ปรากฏข้อความ “กังนำ ชิกเก้น” “The chicken that made the world crazy” “Gangnam Chicken” และ “강남치킨” ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาษาเกาหลีมีความโดดเด่นกว่าภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ทั้งขนาดและแบบอักษรของภาษาบนป้าย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตำแหน่งของภาษาจะพบว่า ภาษาไทยวางอยู่เหนือภาษาอังกฤษและภาษาเกาหลี

ภาพที่ 24 ตัวอย่างป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนที่ภาษาฮิบรูมีความสำคัญและโดดเด่นที่สุด

ภาพที่ 24 เป็นป้ายสองภาษา ภาษาไทย- ภาษาฮิบรู ปรากฏข้อความ “ลาเมตาเยล” “”המרכז למטייל תאילנד“” และ “2 קומה” ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ภาษาฮิบรูมีความโดดเด่นกว่าภาษาไทย ทั้งขนาดและแบบอักษรของภาษาบนป้าย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตำแหน่งของภาษาพบว่า ภาษาไทยวางอยู่เหนือภาษาฮิบรู

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ จำนวน 60 ป้าย จำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ได้แก่ ป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ จำนวน 30 ป้าย และป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน จำนวน 30 ป้าย ที่ปรากฏในบริเวณพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี 2) ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา และ 3) ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย

ผู้วิจัยจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) จำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ 2) รูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ตามเกณฑ์ของ Backhaus (2007) และ 3) ความสำคัญหรือความโดดเด่นของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ ตามเกณฑ์ของ Ben-Rafael et al. (2006)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นแรก เป็นการวิเคราะห์จำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ งานวิจัยนี้พบการปรากฏของป้ายหนึ่งภาษา ป้ายสองภาษา ป้ายสามภาษา และป้ายสี่ภาษา ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ป้ายชื่อสถานที่ที่พบมากที่สุด คือ ป้ายสองภาษา ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ รองลงมา คือ ป้ายภาษาไทยภาษาเดียว ป้ายสามภาษา ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน และป้ายสี่ภาษา ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน-ภาษารัสเซีย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน และจำแนกตามพื้นที่ศึกษา 3 แห่ง พบว่า ป้ายสองภาษา ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ เป็นป้ายชื่อสถานที่ที่พบมากที่สุด ทั้งป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐและป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนในทุกพื้นที่ศึกษา รองลงมา คือ ป้ายภาษาไทยภาษาเดียว ซึ่งพบเป็นป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ และป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนในทุกพื้นที่ศึกษา ยกเว้นในพื้นที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย

นอกจากป้ายสองภาษา ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษแล้ว ในพื้นที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย ยังพบป้ายสองภาษาอื่น ๆ ได้แก่ ป้ายภาษาไทย-ภาษาฮิบรู ป้ายภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน และป้ายภาษาอังกฤษ-ภาษาฮิบรู ป้ายสามภาษา ได้แก่ ป้ายภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน ป้ายภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ-ภาษาเกาหลี และป้ายสี่ภาษา ได้แก่ ป้ายภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน-ภาษารัสเซีย

ป้ายชื่อสถานที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี และตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา ส่วนใหญ่เป็นป้ายภาษาไทยภาษาเดียว รองลงมา คือ ป้ายสองภาษา ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ

ทั้งนี้ ในพื้นที่ตำบลตลาด อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี พบการปรากฏของป้ายสามภาษา ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน เป็นป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน ในขณะที่พบการปรากฏของป้ายอังกฤษภาษาเดียว และป้ายสองภาษา ภาษาไทย-ภาษาอาหรับ เป็นป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน เฉพาะในพื้นที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นที่สอง เป็นการวิเคราะห์รูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ตามเกณฑ์ของ Backhaus (2007) พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนภาษาบนป้ายสาธารณะ 4 รูปแบบ โดยพบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษามากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย รูปแบบการเขียนแบบปนภาษา และรูปแบบการเขียนแบบหลายภาษา

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน และจำแนกตามพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง พบว่า ป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐในพื้นที่ศึกษาทั้งหมดใช้รูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษามากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย และรูปแบบการเขียนแบบปนภาษา ตามลำดับ ในขณะที่ป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนใช้รูปแบบการเขียนแบบปนภาษามากที่สุด รองลงมา คือ รูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา รูปแบบการเขียนแบบพ้องความหมาย และรูปแบบการเขียนแบบหลายความหมาย ตามลำดับ

ทั้งนี้ ไม่พบรูปแบบการเขียนแบบหลายภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง และไม่พบรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษาบนป้ายชื่อสถานที่เอกชนในพื้นที่ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นสุดท้าย ความสำคัญหรือความโดดเด่นของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ตามเกณฑ์ของ Ben-Rafael et al. (2006) พบว่า ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และพบการปรากฏของภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาเกาหลี และภาษาฮิบรู เป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นในลำดับรองลงมาตามลำดับ

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามหน่วยงานที่จัดทำป้ายชื่อสถานที่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน และจำแนกตามพื้นที่ศึกษา 3 แห่ง พบว่า ภาษาไทยเป็นภาษาเดียวที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง โดยไม่พบการปรากฏของภาษาอื่นที่มีความโดดเด่นกว่าภาษาไทยบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยพบการปรากฏของภาษาอื่นที่มีความโดดเด่นกว่าภาษาไทยบนป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน จำนวน 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาเกาหลี และภาษาฮิบรู

การอภิปรายผลการวิจัย

จำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมเอกลักษณ์ และบทบาทสำคัญของภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ และบทบาทที่ทวีความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศที่ถูกใช้เป็นภาษากลางในการสื่อสารทั่วโลก รวมถึงภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาษาจีน ภาษารัสเซีย ภาษาฮิบรู ภาษาเกาหลี หรือภาษาอาหรับ สอดคล้องกับสถิตินักท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (Ministry of Tourism and Sports, 2025) ระบุว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทยมากที่สุด ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวจีน มาเลเซีย รัสเซีย อินเดีย และเกาหลี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นจำนวนภาษาและภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ในงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานที่วิจัยที่ศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย เช่น Bangkom (2024) ขวัญฤทัย ชำนินอก และดุจฉัตร จิตบรรจง (Chamninok & Jitbanjong, 2024) Huebner (2006) Pathanasin (2025) Rungswang (2023) Thongtong (2016) และ Wu and Techasan (2016) ซึ่งพบว่าป้ายสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นป้ายสองภาษา และป้ายส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก โดยเฉพาะป้ายแบบ Top-down หรือป้ายชื่อสถานที่ที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐทุกพื้นที่ศึกษา สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตามนโยบายภาษาของรัฐ อำนาจของภาษา และสถานะทางสังคมของภาษาไทย เนื่องจากประเทศไทยกำหนดนโยบายภาษาแห่งชาติมุ่งส่งเสริมให้ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ

ส่วนป้ายแบบ Bottom-up หรือป้ายชื่อสถานที่ที่จัดทำโดยหน่วยงานภาคเอกชน เลือกใช้ภาษาบนป้ายอย่างหลากหลายและยืดหยุ่นกว่าป้ายชื่อสถานที่ที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาฮิบรู ภาษารัสเซีย ภาษาเกาหลี ภาษาอาหรับ ภาษาต่างประเทศบนป้ายเหล่านี้นอกจากจะมีประโยชน์ในการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวในพื้นที่แล้ว

ยังแสดงบทบาทหน้าที่เชิงสัญลักษณ์อีกด้วย โดยภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่แทนสัญลักษณ์ของความทันสมัยและภาพลักษณ์ความเป็นสากลในฐานะภาษานานาชาติ ในขณะที่ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ แสดงให้เห็นมิติทางสังคม การต่อรองระหว่างกลุ่มผู้ใช้ภาษา การสร้างภาพลักษณ์สากล เป้าหมายทางเศรษฐกิจ และการสร้างอัตลักษณ์ ทั้งนี้ การเลือกใช้ภาษาบนป้ายตามกลุ่มนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการปรับการสื่อสาร (Communication Accommodation Theory) ของ Giles and Coupland (1991) ที่กล่าวว่า การเลือกภาษาขึ้นอยู่กับผู้ที่ต้องการสื่อสาร ซึ่งเรียกว่า การลู่เข้าของภาษา (Speech Convergence) ด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีต เช่น งานวิจัยของ ชุติชล เอมดิษฐ และคนอื่น ๆ (Aemdit et al., 2023) Backhaus (2006) Gorter (2006) Huebner (2006) กิตตินาถ เรขาลิลิต (Rhekhalilit, 2020) และ Vivas-Peraza (2020) ที่พบว่า หน่วยงานภาครัฐมักใช้ภาษาประจำชาติเป็นภาษาหลักบนป้าย ในขณะที่หน่วยงานเอกชนมักใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน รวมถึงภาษาต่างประเทศอื่นบนป้ายสาธารณะเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น เพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว การค้าขาย และการแสดงอัตลักษณ์ เป็นต้น งานวิจัยนี้พบการปรากฏของป้ายภาษาไทย-ภาษาอาหรับบนป้ายชื่อมัสยิดในตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา ซึ่งแสดงให้เห็นบทบาทที่ชัดเจนในการแสดงอัตลักษณ์ของคนในชุมชนซึ่งเป็นชาวมุสลิมที่นับถือศาสนาอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบหนึ่งภาษา ได้แก่ ป้ายภาษาไทยภาษาเดียวมากที่สุด ในขณะที่ป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชน พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบปนภาษามากที่สุด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐ เป็นป้ายที่มีบทบาทหน้าที่ตามนโยบายภาษาของรัฐ ในขณะที่ป้ายชื่อสถานที่ภาคเอกชนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจ และการต่อรองระหว่างกลุ่มผู้ใช้ภาษา

พื้นที่ศึกษาที่พบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบปนภาษามากที่สุด ได้แก่ ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของนักท่องเที่ยวมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Siwina and Prasithrathsint (2020) ที่ศึกษาภูมิทัศน์พหุภาษาบนพรมแดนประเทศไทย และงานวิจัยของขวัญฤทัย ชำนินอก และดุจฉัตร จิตบรรจง (Chamninok and Jitbanjong, 2024) ที่ศึกษาภูมิทัศน์ภาษาบริเวณถนนสีลม ซึ่งพบการปรากฏของรูปแบบการเขียนแบบปนภาษามากที่สุดในพื้นที่ที่มีความหลากหลายของภาษาเช่นกัน

รูปแบบการเขียนแบบปนภาษา หรือรูปแบบการแปลบางส่วน เป็นรูปแบบการเขียนที่ผสมผสานข้อความมากกว่า 1 ภาษาบนป้ายสาธารณะ แสดงให้เห็นความต้องการในการสื่อสารของหน่วยงานที่จัดทำป้ายที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น การแปลข้อความเพียงบางส่วนอาจเนื่องด้วยความจำกัดของพื้นที่บนป้าย และส่วนที่ไม่ได้แปล มักเป็นส่วนของข้อความที่เพิ่มเติมลงไปบนป้ายเพื่อต้องการให้ข้อมูลหรือรายละเอียดเพิ่มเติมแก่ผู้อ่านป้าย สะท้อนให้เห็นการใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

การวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นสุดท้าย เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสำคัญหรือความโดดเด่นของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ ตามเกณฑ์ของ Ben-Rafael et al. (2006) ซึ่งงานวิจัยนี้พบว่า ภาษาไทย เป็นภาษาที่มีความสำคัญและโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของนโยบายภาษาแห่งชาติที่ส่งเสริมให้ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ

นอกจากนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การกำหนดภาษีป้ายอาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการจัดทำป้ายของหน่วยงานภาคเอกชน ภาษีป้าย คือ ภาษีที่ร้านค้าหรือสถานประกอบการต้องชำระให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อมีการติดตั้งป้ายที่มีข้อความหรือรูปภาพที่แสดงถึงชื่อกิจการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเพื่อหารายได้ หรือโฆษณาเกี่ยวข้องกับธุรกิจนั้น ๆ อัตราภาษีป้ายแตกต่างกันไปตามลักษณะของป้าย ในกรณีของป้ายที่เป็นภาพนิ่ง อัตราภาษีแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ป้ายที่เป็นภาษาไทยล้วน ไม่มีภาษาต่างประเทศปรากฏอยู่เลย อัตราภาษี 5 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร 2) ป้ายที่มีภาษาไทยปนกับภาษาต่างประเทศ รวมตัวเลขอารบิก อัตราภาษี 26 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร และ 3) ป้ายที่ไม่มีภาษาไทย มีแต่ภาษาต่างประเทศ หรือ

ภาษาไทยอยู่ใต้ภาษาต่างประเทศ อัตราภาษี 50 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร

เมื่อพิจารณาอัตราภาษีป้ายแล้วจึงทำให้เข้าใจว่า อัตราภาษีป้ายอาจมีผลต่อการจัดทำป้าย ในส่วนของการกำหนดภาษาและตำแหน่งของภาษาบนป้าย งานวิจัยนี้พบป้ายชื่อสถานที่ที่มีภาษาเกาหลีเป็นภาษาที่โดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อร้านไก่ทอดสไตล์เกาหลี และพบป้ายชื่อสถานที่ที่มีภาษาฮิบรูเป็นภาษาที่มีความโดดเด่นที่สุดบนป้ายชื่อสถานที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวชาวอิสราเอล แต่ด้านบนป้ายทั้งสองป้ายดังกล่าวจะมีข้อความภาษาไทยปรากฏอยู่ด้านบน เหนือข้อความภาษาต่างประเทศเหล่านั้นเช่นกัน แม้ภาษาไทยจะปรากฏเป็นตัวอักษรขนาดเล็กมากก็ตาม ทั้งนี้ หากพิจารณาภาษีป้ายจะพบว่า ป้ายที่ไม่มีภาษาไทยอยู่บนป้าย หรือมีภาษาไทยอยู่ใต้ภาษาต่างประเทศ มีอัตราภาษีมากกว่าป้ายที่เป็นภาษาไทยล้วน 10 เท่า และมีอัตรามากกว่าป้ายที่มีภาษาไทยปนภาษาต่างประเทศเกือบ 2 เท่า

ดังที่กล่าวข้างต้นว่า ประเทศไทยกำหนดนโยบายภาษาแห่งชาติที่ส่งเสริมให้ใช้ภาษาไทยในฐานะภาษาประจำชาติ หน่วยงานที่จัดทำป้ายสาธารณะส่วนใหญ่ในประเทศไทยจึงเคารพและดำเนินการตามนโยบายภาษาแห่งชาติ โดยเฉพาะป้ายสาธารณะที่จัดทำโดยหน่วยงานภาครัฐ งานวิจัยของชุติชล เอมดิษฐ และคนอื่น ๆ (Aemdit et al., 2023) ศึกษาภาษาในป้ายห้ามในประเทศไทย พบว่า นอกจากภาษาไทยแล้ว ยังมีการปรากฏของภาษาอังกฤษ และภาษาอื่นรวมอยู่บนป้ายห้าม และบางป้ายปรากฏข้อความภาษาอังกฤษโดดเด่นกว่าภาษาไทย สอดคล้องกับผลงานวิจัยนี้ที่พบว่า มีภาษาต่างประเทศอื่น ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาเกาหลี และภาษาฮิบรู บนป้ายชื่อสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่า ภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศเหล่านี้มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงให้เห็นสถานการณ์การท่องเที่ยวในพื้นที่ผ่านภาษาที่ปรากฏอยู่บนป้ายสาธารณะ แสดงให้เห็นบทบาทที่แตกต่างกันของภาษาบนป้ายชื่อสถานที่ภาครัฐและภาคเอกชน สะท้อนให้เห็นนโยบายของรัฐ มิติทางสังคม และอิทธิพลของภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่มีต่อการกำหนดรูปแบบของภูมิทัศน์ทางภาษาในพื้นที่ท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวควรเลือกใช้ภาษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว และช่วยเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ ตามที่ Abdullah & Wulung (2021) และ Putri, Tazkiyatul, Tiara, and Rosyida (2022) กล่าวว่า การใช้ภาษาที่หลากหลายบนป้ายสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยวจะส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อนักท่องเที่ยว การศึกษาภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งและอาจนำไปสู่การเสนอแนวทางการกำหนดนโยบายภูมิทัศน์ภาษาหรือแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้ใช้เป็นแนวทางการศึกษาภูมิทัศน์ภาษา และใช้เป็นแนวทางการกำหนดนโยบายภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาภูมิทัศน์ภาษาควบคู่กับการศึกษาทัศนคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อภูมิทัศน์ภาษาในแหล่งท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

Abdullah, C. U. & Wulung, S. R. P. (2021). Spatial patterns of linguistic landscapes in tourism area. *Journal of Engineering Science and Technolog*, *16*(5), 4298–4308. Retrieved from https://jestec.taylors.edu.my/Vol%2016%20Issue%205%20October%202021/16_5_47.pdf

Aemdit, C., Sirikanerat, T., Maklai, S., and Kantong, E. (2023). Language in Thai forbidding signs: A linguistic landscape study. *Journal of Chandrakasemsarn*, *29*(1), 65–80. Retrieved from https://li01.tci-thaijo.org/index.php/crujournal/article/download/256127/176249 [in Thai]

Backhaus, P. (2006). Multilingualism in Tokyo: A look into the linguistic landscape. *International Journal of Multilingualism, 3*(1), 52–66. DOI:10.1080/14790710608668385

Backhaus, P. (2007). *Linguistics landscape: A comparative study of urban multilingualism in Tokyo*. Clevedon, Buffalo, Toronto: Multilingual Matters.

Bangkom, K. (2024). Learning while walking the streets of Rayong: Combining linguistic landscape and language awareness through action research with children. *rEFLections*, *31*(3), 875–895. https://doi.org/10.61508/refl.v31i3.275382

Ben-Refael, E., Shohamy, E., Amara, M. H., & Trumper-Hecht, N. (2006). Linguistic landscape as symbolic construction of the public space: The case of Israel. *International Journal of Multilingualism, 3*(1), 7–30. https://doi.org/10.1080/14790710608668383

Chamninok, K. and Jitbanjong, D. (2024). Language used and writing patterns apparent in business and service signs on Silom road, Bangrak district, Bangkok: A study toward linguistic landscape. *Journal of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University*, *43*(4), 582–595. Retrieved from https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/270370/185250 [in Thai]

Choeirod, R. & Chanthao, R. (2023). *Linguistic landscape at Patong, Phuket, Thailand: Language perception on public signs. NeuroQuantology, 21*(1), 250–261. DOI: 10.48047/nq.2023.21.01.NQ20017

Giles, H. & Coupland, N. (1991). *Language: contexts and consequences*. Milton Keynes: Open University Press.

Gorter, D. (Ed.). (2006). *Linguistic landscape: A new approach to multilingualism*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.

Huebner, T. (2006). Bangkok's linguistic landscapes: Environmental print, codemixing and language change. *International Journal of Multilingualism, 3(1)*, 31–51. DOI: 10.1080/14790710608668384

Landry, R. & Bourhis, R. Y. (1997). Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology*, *16*(1), 23–49.

Ministry of Tourism and Sports. (2025). *Thailand tourism situation, 1st quarter 2025*. Retrieved from https://www.mots.go.th/imagesv2022_17452242167024LiH4Liy4LiZIEluZm8g4Lij4Liy4Lii4LmA4LiU4Li34Lit4LiZIDY4LmpwZw==.jpg [in Thai]

Pathanasin, S. (2025). A study of the linguistic landscape on Phuket Island: Identity, tourism and policy. *rEFLections, 32*(1), 213–233. https://doi.org/10.61508/refl.v32i1.279617

Prasert, K. & Zilli, P. J. (2019). A linguistic landscape analysis of Pattaya, Thailand's Sin City. *Discourse and Interaction, 26*(1), 75–95. https://doi.org/10.5817/DI2019-1-75

Putri, N. D., Tazkiyatul, W., Tiara, A., Rosyida, E. (2022). Linguistic landscape of Sumenep tourism destination. *Prosodi: Jurnal Ilmu Bahasa dan Sastra, 16*(1), 70–81.

Rhekhalilit, K. (2020). Language choice of public signage in Thai universities a case study of Chulalongkorn University and Kasetsart University. *Manutsayasat Wichakan, 27*(2), 310–341. [in Thai]

Rungswang, A. (2023). Linguistic landscape: Forms and functions of signs on Khaosan Road, Thailand. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 8*(10), 399–415. Retrieved from https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/262989/177721

Seangyen, J. (2015). Linguistic landscape on billboards in Mueang district, Udon Thani province. *Mekong Chi Mun Art and Culture Journal, 1*(2), 13–36. [in Thai].

Siwina, P. (2020). *Multilinguistic landscape in Thailand's border areas.* (Dissertation, Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University). [in Thai]

Siwina, P. and Prasithrathsint, A. (2020). Multilingual landscapes on Thailand's borders. *Journal of Mekong Societies, 16*(1), 112–131.

Thongtong, T. (2016). A linguistic landscape study of signage on Nimmanhemin Road: A Lanna Chiang Mai chill-out street. *MANUSYA Journal of Humanities, 19*(3), 72–87. DOI:10.1163/26659077-01903006

Vivas-Peraza, A.C. (2020). English in the linguistic landscape of Thailand: A case study of public signs in Hat Yai. *Language Value, 13*(1), 23–57.

Wu, H. & Techasan, S. (2016). Chinatown in Bangkok: The multilingual landscape. *Manusya, Journal of Humanities, Special Issue*(22), 38–52.

ภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น
THE IMAGES OF CHINESE INTELLECTUALS IN THE EARLY 20th CENTURY FROM LU HSUN'S SHORT STORIES

เจือง ถิ หั่ง[1*]

Truong Thi Hang[1*]

[1]มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เลขที่ 119 หมู่ 9 ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง 52100 ประเทศไทย

[1]Lampang Rajabhat University, No. 119 Moo 9, Chompoo Sub-district, Muang District, Lampang Province 52100 Thailand

*Corresponding author E-mail: truongthihang.vn@gmail.com

(Received: 17 Jun, 2025; Revised: 3 Nov, 2025; Accepted: 11 Nov, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น จำนวน 7 เรื่อง ใช้แนวคิด "ศิลปะเพื่อชีวิต" และแนวคิดว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมเป็นกรอบการวิเคราะห์ ผลการวิจัยแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ภาพปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาในระบบศักดินา พบในเรื่องสั้น 2 เรื่อง และภาพปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก พบในเรื่องสั้น 5 เรื่อง ตัวละครที่เป็นตัวแทนของปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาในระบบศักดินา ได้แก่ ข่งอี๋จี่ในเรื่อง "ข่งอี๋จี่" และเฉินซื่อเฉิงในเรื่อง "แสงสว่าง" ลักษณะร่วมของชนกลุ่มนี้ คือ ชำนาญแต่การท่องจำตำราหนังสือและขาดทักษะในการรับมือกับมรสุมชีวิต อย่างไรก็ตาม ปัญญาชนกลุ่มนี้มีความรักในการศึกษาและศักดิ์ศรีของความเป็นบัณฑิต และอดทนอดกลั้น ขณะที่ปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลพลังปฏิกิริยา ประกอบด้วย "ไอ้ฝรั่งเทียม" ในเรื่อง "ประวัติจริงของอา Q" ฟังเสวียนเชาในเรื่อง "เทศกาลขนมจ้าง" และเว่ยเหลียนซูในเรื่อง "ผู้ถือสันโดษ" ลักษณะร่วม คือ เป็นคนประเภทไม่จริงจัง เห็นแก่ตัว เป็นพวกฉวยโอกาส ชอบพูดโอ้อวด และข่มเหงคนที่อ่อนแอกว่า ส่วนปัญญาชนที่อยู่เคียงข้างประชาชน ประกอบด้วย สื่อจวนเซิงในเรื่อง "กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเซิง" และหลี่เหวยฝู่ในเรื่อง "ในร้านเหล้า" ชนกลุ่มนี้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคระหว่างการดำรงชีพ กับทั้งพยายามเริ่มต้นชีวิตใหม่แม้จะต้องเผชิญกับความล้มเหลวนานัปการ

คำสำคัญ: ปัญญาชนจีน, หลู่ซิ่น, เรื่องสั้น, ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20

---

[1] *รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*

ABSTRACT

This research aimed to study the images of Chinese intellectuals in the early 20th century from seven short stories by Lu Hsun, using the concept of "Art for Life's Sake" and the concept concerning the relationship between literature and society as analytical frameworks. The research results were divided into two main issues: the images of Chinese intellectuals who had received feudal education found in two short stories, and the images of Chinese intellectuals who had received Western education found in five short stories. Characters representing Chinese intellectuals who had received feudal education included Kung I-chi in "Kung I-chi" and Chen Shi-cheng in "The white light." Common characteristics of this group were proficiency only in memorizing texts and books and a lack of skills in dealing with life's storms. However, this group of intellectuals had a love for learning, the dignity of being scholars, and extraordinary patience and endurance. Meanwhile, Chinese intellectuals who had received Western education were divided into two subgroups: the group supporting the reactionary government, consisting of the "Imitation Foreign Devil" in "The true story of Ah Q," Fang Xuan-chao in "The double fifth festival," and Wei Lien-shu in "The Misanthrope." Their common characteristics were being half-hearted, selfish, opportunistic, boastful, and bullying toward those weaker than themselves. As for the intellectuals who stood alongside the people, they consisted of Shih Chuan-sheng in "Regret for the Past" and Lu Wei-fu in "In the wineshop." This group made efforts to solve problems and obstacles in their livelihood while trying to start new lives despite facing various failures.

KEYWORDS: Chinese Intellectuals, Lu Hsun, Short Stories, Early 20th Century

บทนำ

หลู่ซิ่นหรือหลู่ซวิ่น (Lu Xun / Lu Hsun, ค.ศ. 1881 – 1936) เป็นนักเขียนชั้นนำในวงการวรรณกรรมจีนช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 และเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนแนวคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต” ที่เน้นบทบาทของศิลปินในการสะท้อนสภาพชีวิตจริงของประชาชน นำเสนอความจริงนั้นออกมาอย่างซื่อสัตย์ มีบทบาทในการชี้นำแนวทางการต่อสู้ของประชาชน ตลอดจนเข้าร่วมขบวนการต่อสู้ดังกล่าวเพื่อพัฒนาสังคม (Theepakorn (Chit Phumisak), 2023)

ประวัติศาสตร์ประเทศจีนสามารถแบ่งเป็น 2 ช่วงใหญ่ ได้แก่ จีนสมัยโบราณ ประกอบด้วย 2 สมัยย่อย คือ สมัยก่อนการปกครองตามระบบศักดินา เรียกว่า “จีนก่อนจักรวรรดิ” และสมัยที่ปกครองด้วยระบบศักดินา เรียกว่า “จีนจักรวรรดิ” ส่วนช่วงที่ 2 หมายถึง จีนสมัยใหม่ แบ่งเป็น 2 สมัยย่อย ได้แก่ สมัยก่อนการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน เรียกว่า “จีนสมัยใหม่” (ค.ศ. 1911 – 1949) และสมัยหลังการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน เรียกว่า “จีนร่วมสมัย” (ค.ศ. 1949 – ปัจจุบัน) (Columbia University, n.d.; Hucker, n.d.)

นักประวัติศาสตร์มีแนวคิดที่หลากหลายเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของ “จีนจักรวรรดิ” หลายคนมีความเห็นว่า สมัยดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ที่จิ๋นซีฮ่องเต้รวมประเทศเป็นหนึ่งเดียว และกลายเป็นพระจักรพรรดิองค์แรกของจีน ซึ่งตรงกับปี 221 ก่อนคริสต์ศตวรรษ และยุติใน ค.ศ. 1911 ที่การปฏิวัติซินไฮ่ส่งผลให้ราชวงศ์ชิงล่มสลาย อย่างไรก็ตาม นักประวัติศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่าจีนเริ่มปกครองตามระบบศักดินาตั้งแต่สมัยราชวงศ์เซี่ย ซาง และโจว (2070 ก่อนคริสต์ศักราช – 221 ก่อนคริสต์ศักราช) เพราะตามบันทึกทางประวัติศาสตร์ ในช่วงเวลาดังกล่าวประเทศจีนแม้จะถูกแบ่งแยกเป็นแคว้นต่าง ๆ แต่มีลักษณะร่วม คือ เริ่มปกครองบ้านเมืองตามระบบศักดินา ขณะที่จุดสิ้นสุดของสมัยโบราณนั้น นักประวัติศาสตร์มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ค.ศ. 1911 อันเป็นปีที่เกิดการปฏิวัติซินไฮ่ ทำให้ประเทศจีนเปลี่ยนการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย หลังสาธารณรัฐจีนได้รับการสถาปนาขึ้นอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 1912 กลุ่มขุนศึกที่มีอำนาจด้านการทหารในสมัยนั้นก็เข้ามาแทรกแซง จึงเป็นที่รู้จักในชื่อเรียกต่าง ๆ เช่น “ฝ่ายปฏิกิริยาประชาชน” (Kalkaew, n.d.) “พลังฝ่ายต่อต้านการปฏิวัติ” และ “พลังปฏิกิริยาปฏิวัติ” (Khamriang, 1980) เป็นต้น กระนั้นคำที่นักวิชาการไทยคุ้นเคยมากที่สุด คือ “พลังปฏิกิริยา” หลังเข้ามาบริหารประเทศแล้ว ขุนศึกที่มีอิทธิพลในมณฑลต่าง ๆ ก็ก่อสงครามกลางเมืองเพื่อแย่งชิงอำนาจซึ่งกันและกัน และค่อย ๆ หย่อนอิทธิพลลงจนกระทั่งจีนเข้าสู่ช่วงที่พรรคก๊กมินตั๋งนำโดยเจียงไคเช็คใช้อำนาจเผด็จการในการบริหารประเทศ ความแตกต่างด้านอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนแนวคิดทุนนิยมกับกลุ่มที่สนับสนุนแนวคิดสังคมนิยมได้ก่อให้เกิดการต่อสู้ระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งกับพรรคคอมมิวนิสต์จีนในช่วงเวลาเกือบ 30 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่าง ค.ศ. 1925 – 1949 ควบคู่กับสงครามกลางเมืองดังกล่าว ประชาชนจีนยังต้องเผชิญกับการรุกรานจากประเทศจักรวรรดินิยมตะวันตก เช่น อังกฤษ เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา ฯลฯ รวมถึงกองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ความสับสนอลหม่านด้านการเมืองการปกครองได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน กล่าวคือ ชาวจีนไม่เพียงตกอยู่ในภาวะอดอยากและบ้านแตกสาแหรกขาดเพราะภัยสงคราม ทว่ายังรู้สึกขมขื่นต่อความไร้ทิศทางไปของประเทศ สถานการณ์ค่อย ๆ คลี่คลายลงและจีนกลับสู่ความสงบอีกครั้งเมื่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนมีชัยชนะขั้นเด็ดขาดเหนือพรรคก๊กมินตั๋ง อันนำไปสู่การสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1949 โดยปกครองประเทศตามระบบสังคมนิยมตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (Meilan & Hang, 2024)

หลู่ซิ่นถือกำเนิดในสมัยราชวงศ์ชิงตอนปลาย ซึ่งประเทศจีนยังอยู่ในสมัยโบราณ และเสียชีวิตก่อนที่สาธารณรัฐประชาชนจีนจะได้รับการสถาปนาซึ่งเป็นช่วงที่จีนก้าวเข้าสู่สมัยใหม่แล้ว ชีวิตของหลู่ซิ่นจึงดำรงอยู่ในระยะเปลี่ยนผ่านหรือในห้วงหัวเลี้ยวหัวต่อของประเทศด้านการเมืองการปกครอง มีการแย่งชิงอำนาจระหว่าง 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายสนับสนุนระบบศักดินา ฝ่ายสนับสนุนระบบทุนนิยม และฝ่ายสนับสนุนระบบสังคมนิยม ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีการต่อสู้กันอย่างดุเดือดระหว่างวัฒนธรรมศักดินากับแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก หลู่ซิ่นในฐานะนักเขียนชั้นนำในวงการวรรณกรรมจีนช่วง

ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้ตระหนักถึงบทบาทของศิลปินในการสะท้อนสภาพความเป็นจริงของบ้านเมืองและผู้คน เพื่อให้ประชาชนสามารถแสวงหาแนวทางพัฒนาตนเองและปรับเปลี่ยนสังคมให้ดีขึ้น เขาเคยกล่าวถึงข้อจำกัดของวรรณกรรมจีนทั้งในสมัยศักดินาและในสมัยที่ตนมีชีวิตอยู่ว่า “เรา ชาวจีน เนื่องจากเราไม่กล้าเผชิญหน้ากับชีวิตอย่างตรงตัว หันไปหาการปกปิดและหลอกลวง ดังนั้น วรรณคดีที่มีแต่การปกปิดและหลอกลวงของเราจึงอุบัติขึ้น และโดยทางวรรณคดีดังกล่าว เราก็ยิ่งจมลึกลงไปทุกทีในปลักตมแห่งการปกปิดและหลอกลวงจนถึงระดับที่ว่า เราไม่อาจมองเห็นตัวตนที่แท้ของเราเอง โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอยู่ทุกวัน จึงถึงเวลาแล้วที่นักเขียนของเราจะถอดหน้ากากของตนออกเสีย มองดูชีวิตอย่างซื่งหน้าด้วยความสัตย์ซื่อ ลึกซึ้ง และกล้าหาญ และก็เขียนถึงชีวิตที่มีแต่เลือดเนื้อ เราต้องการสมรภูมิที่ใหม่โดยสิ้นเชิงสำหรับวรรณคดีและนักสู้ผู้เหี้ยมหาญด้วย” (Taweepwora (Taweep Woradilok), 2000) ดังนั้น บทบาทของหลู่ซิ่นต่อขบวนการอภิวัฒน์ของประเทศจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จึงอยู่ที่การตีแผ่สภาพสังคมจีนอย่างตรงไปตรงมา ทั้งความขัดแย้งด้านการเมืองการปกครอง ปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม ลักษณะนิสัยของผู้คนที่มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด รวมถึงบทบาทของกลุ่มชนแต่ละกลุ่มในขบวนการปฏิรูปประเทศ

อิทธิพลของหลู่ซิ่นไม่เพียงจำกัดอยู่ในวงการวรรณกรรมจีนอย่างเดียว หากแพร่ขยายไปถึงประเทศตะวันออก เช่น เวียดนาม ไทย และญี่ปุ่น ฯลฯ และประเทศตะวันตก เช่น รัสเซีย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส ฯลฯ ในวงวิชาการไทยนั้น หลู่ซิ่นมีอิทธิพลต่อนักวิชาการที่ยกย่องแนวคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต” เช่น กุหลาบ สายประดิษฐ์ และจิตร ภูมิศักดิ์ ฯลฯ วรรณกรรมของหลู่ซิ่นได้รับการแปลเป็นภาษาไทยทั้งประเภทความเรียง เรื่องสั้น และกวีนิพนธ์ แต่ชาวไทยส่วนใหญ่รู้จักชื่อเสียงของนักเขียนนามอุโฆษผู้นี้ผ่านผลงานประเภทเรื่องสั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง “ประวัติจริงของอา Q” และ “บันทึกประจำวันของคนบ้า” ผลงานที่ทำให้เขาเป็น “นักวรรณกรรมเอกอันดับ 2 ของโลกรองจากแม็กซิม กอร์กี” (Kalkaew, n.d.)

ปัญญาชนจีนเป็นกลุ่มชนที่หลู่ซิ่นให้ความสนใจเป็นพิเศษ เนื่องจากศักยภาพของชนกลุ่มนี้ทั้งด้านความรู้ การศึกษา โอกาสในการสัมผัสและเข้าใจชั้นเชิงทางการเมืองในระดับที่ลึกซึ้งกว่าผู้ใช้แรงงาน ทำให้ปัญญาชนสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนขบวนการปฏิรูปประเทศอย่างดี อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ทางการเมืองของจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่เต็มไปด้วยความสับสนอลหม่านได้ส่งผลให้ปัญญาชนในยุคร่วมสมัยกับหลู่ซิ่นแบ่งแยกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระบบศักดินาซึ่งจงรักภักดีต่อราชวงศ์ชิงแม้จะหมดสิ้นอำนาจทางการเมืองไปแล้ว และกลุ่มที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก ประกอบด้วย ปัญญาชนที่สนับสนุนรัฐบาลพลังปฏิกิริยา และปัญญาชนที่อยู่เคียงข้างประชาชนผู้ใช้แรงงาน ประเด็นที่หลู่ซิ่นพยายามเน้นย้ำในเรื่องสั้นของเขา คือ ปัญญาชนแม้จะได้รับโอกาสที่ดีกว่าทางการศึกษาเมื่อเทียบกับชาวจีนทั่วไป แต่ก็เป็นปุถุชนที่มีทั้งรัก โลภ โกรธ หลง มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และถูกบีบคั้นด้วยปัญหาปากท้องในชีวิตประจำวันเหมือนกับประชาชนทั่วไป ปัญญาชนแต่ละกลุ่มจึงมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกัน การชี้ให้เห็นถึงปัญหาการดำรงชีพและอุปสรรคในการรักษาอุดมการณ์ทางการเมืองของปัญญาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและอยู่เคียงข้างผู้ใช้แรงงาน เพื่อให้ชนกลุ่มนี้พัฒนาตนเองและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการอภิวัฒน์ของจีนช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ถือเป็นคุณูปการอันยิ่งใหญ่ของหลู่ซิ่น และเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เขาได้รับความเคารพนับถือจากผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีน เช่น เหมาเจ๋อตง รวมถึงประชาชนจีนตลอดระยะเวลากว่า 1 ศตวรรษที่ผ่านมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลู่ซิ่นที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมและการเมืองจีน

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต”

แนวคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต” (Art for Life’s Sake) เป็นที่นิยมในวงการวรรณกรรมของรัสเซียและฝรั่งเศสในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 และเนื่องจากเป็นแนวคิดของนักเขียนฝ่ายซ้าย คำว่า “ศิลปะเพื่อชีวิต” จึงถูกขยายความเป็น “ศิลปะเพื่อประชาชน” (Art for People’s Sake) ทีปกร (จิตร ภูมิศักดิ์) (Theepakorn (Chit Phumisak), 2023) กล่าวถึงบทบาทที่ศิลปะควรมีต่อสังคมว่า “... ไม่เพียงแต่

จะเปิดโปงความเลวร้ายของชีวิต ... ไม่เพียงแต่จะศึกษาโลกและชีวิตตามที่เป็นจริงและสะท้อนถ่ายออกมาอย่างซื่อสัตย์ ... ไม่เพียงแต่จะเป็นเสมือนหอกอันแหลมคมที่จะทะลวงแทงศัตรูแห่งประชาชนเท่านั้น หากจักต้องเป็นเสมือนโคมไฟอันจ้าสว่างที่ส่องนำแนวทางให้ประชาชนมองเห็นมรรคาอันจักนำไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่า และเป็นเสมือนเชื้อเพลิงที่จุดจี้ลงในกลางดวงใจของประชาชนเพื่อให้เขาตื่นขึ้นด้วยความสำนึกในอันที่จะเปลี่ยนแปลงโลกและชีวิตให้ดำเนินไปสู่ความผาสุกและความดีงามอันสมบูรณ์แท้จริงอีกโสดหนึ่งด้วย" แนวคิด "ศิลปะเพื่อชีวิต" เริ่มเผยแพร่สู่วงการวรรณกรรมของจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 และหลู่ซิ่นก็เป็นหนึ่งในผู้นำกระแสการรับใช้ประชาชนด้วยผลงานทางศิลปะดังกล่าว เพียงแต่ใช้คำว่า "วรรณคดีเพื่อสามัญชน" (Khamriang, 1980) แทนคำว่า "ศิลปะเพื่อประชาชน" ที่อาจหมายรวมถึงประชาชนทุกชนชั้นวรรณะในสังคม

2. แนวคิดว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม เป็นประเด็นที่นักวิชาการให้ความสนใจมายาวนาน Rene & Warren (1971) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม เป็นสิ่งสร้างสรรค์สังคม เป็นสัญลักษณ์และเครื่องวัดสังคมในแง่มุมต่าง ๆ ตลอดจนเป็นมาตรฐานแห่งความก้าวหน้าของสังคมด้วย การที่นักเขียนในฐานะสมาชิกของสังคมที่ได้รับการยอมรับนับถือ บรรยายถึงกลุ่มคนในพื้นที่ที่ตนอาศัยหรือมีโอกาสสัมผัส ทำให้วรรณกรรมเป็นตัวแทนของสังคมในแต่ละยุคสมัย การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมนั้น เป็นการศึกษาผลงานวรรณกรรมในฐานะเอกสารทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสตร์อื่น ๆ เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงเศรษฐกิจและการเมือง

ตรีศิลป์ บุญขจร (Boonkhachorn, 1999) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม 3 ลักษณะ ได้แก่ วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อผู้แต่ง และวรรณกรรมหรือผู้แต่งมีอิทธิพลต่อสังคม แม้วรรณกรรมจะเป็นภาพสะท้อนของสังคม แต่ก็ไม่ใช่การบันทึกเหมือนเอกสารทางประวัติศาสตร์ กลับเป็นการสะท้อนประสบการณ์ของผู้แต่งและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคมเท่านั้น ส่วนอิทธิพลของสังคมต่อวรรณกรรมหรือต่อผู้แต่งประจักษ์จากการที่ผู้แต่งได้รับอิทธิพลจากสังคมและมีท่าทีสนองตอบอิทธิพลเหล่านั้น ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมในลักษณะที่วรรณกรรมหรือผู้แต่งมีอิทธิพลต่อสังคม สามารถมองจากอิทธิพลภายในที่หมายถึงอิทธิพลทางความคิดและการสร้างค่านิยมในสังคม ทำให้ผู้แต่งมีบทบาทในฐานะผู้นำทางความคิดหรือผู้นำทางวัฒนธรรม และอิทธิพลภายนอกที่หมายถึงพฤติกรรมตามอย่างในวรรณกรรม เช่น การแต่งกาย กิริยาท่าทางและสิ่งของเครื่องใช้

อนึ่ง นิธิ เอียวศรีวงศ์ (Eoseewong, 2012) มีความเห็นว่า การที่วรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคมทำให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดในจิตใจของผู้คนและค่านิยมในแต่ละยุคสมัย ส่งผลให้วรรณกรรมเป็นพื้นที่สะท้อนโลกทัศน์ของประชาชนในสมัยต่าง ๆ และเป็นหลักฐานอันมีค่าในการศึกษาประวัติศาสตร์ด้านความคิดเพราะหาจากแหล่งอื่นไม่ได้ เช่นเดียวกับทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (Pinthong, 2021) ที่กล่าวว่า วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่างใกล้ชิด เพราะในฐานะหน่วยสมาชิกหนึ่งของสังคม ผู้แต่งย่อมนำประสบการณ์หรือความรู้สึกที่ได้จากบริบทแวดล้อมมาสอดแทรกอยู่ในผลงาน ทำให้มีบทบาททั้งในฐานะนักประพันธ์ สมาชิกคนหนึ่งของสังคม และประชาชนคนหนึ่งของประเทศชาติ ดังนั้น แม้จะมีเอกสิทธิ์ในการรังสรรค์วรรณกรรมอย่างอิสระแต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า ผู้แต่งได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคมทั้งในทางตรงและในทางอ้อม

แนวคิด "ศิลปะเพื่อชีวิต" และความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม แม้จะมีที่มาและรายละเอียดบางอย่างแตกต่างกัน แต่โดยภาพรวมล้วนสื่อถึงบทบาทและอิทธิพลของวรรณกรรมกับสังคม หากแนวคิด "ศิลปะเพื่อชีวิต" เน้นบทบาทของผลงานศิลปะต่อการพัฒนาสังคมและมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นล่าง แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมในมุมมองของนักวิชาการต่างชาติอย่าง Rene & Warren (1971) ตลอดจนนักวิชาการไทย ได้แก่ ตรีศิลป์ บุญขจร (1999) นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2012) และทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (2021) ได้พิจารณาความสัมพันธ์ดังกล่าวจาก 2 ด้าน ทั้งด้านที่วรรณกรรมมีอิทธิพลต่อสังคม และด้านที่สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้ข้อมูลจากเอกสาร และมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลผลงานของหลู่ซิ่นโดยภาพรวมจากสำนักหอสมุด 3 สถาบัน ได้แก่ สำนักหอสมุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักหอสมุดของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำนักหอสมุดของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังได้สำรวจข้อมูลจากร้านหนังสือ 3 แห่ง ได้แก่ 1) “นายอินทร์” 2) “ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์” และ 3) “กลุ่มวรรณกรรมริมทางฝัน” ทำให้ได้หนังสือรวมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น จำนวน 11 เล่ม ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการรวบรวมหนังสือรวมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น

ที่	ชื่อหนังสือ	ปีที่พิมพ์ (พ.ศ.)	สำนักพิมพ์	แหล่งที่มา
1	พรุ่งนี้	ม.ป.ป.	นานมี	– จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย – มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ – กลุ่มวรรณกรรมริมทางฝัน
2	ฝันสลาย	ม.ป.ป.	นานมี	– จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย – มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ – กลุ่มวรรณกรรมริมทางฝัน
3	ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	ม.ป.ป.	เปลวเทียน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4	ประวัติจริงของอาคิวและเรื่องสั้นอื่น ๆ ของหลู่ซิ่น	2495	ยุคใหม่	กลุ่มวรรณกรรมริมทางฝัน
5	เรื่องจริงของอาคิว	2518	เจริญวิทย์	– จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย – มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6	บันทึกของคนบ้า รวมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	2519	เจริญวิทย์	– กลุ่มวรรณกรรมริมทางฝัน
7	ชุมนุมเรื่องเอกของหลู่ซิ่น	2523	แสงสรวง	– จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย – มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
8	ประวัติจริงของอา Q	2540	สุขภาพใจ	– จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย – มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
9	เรื่องสั้นของหลู่ซวิ่น	2546	ชุมศิลป์ธรรมดา	– จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
10	ประวัติจริงของอา Q	2550	แม่คำผาง	– จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย – มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
11	ตะโกนสู้ ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	2563	ไทยควอลิตี้บุ๊คส์ (2006) จำกัด	– มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ – มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ – นายอินทร์ – ซีเอ็ดบุ๊คเซ็นเตอร์

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาข้อมูลจากหนังสือ 11 เล่ม ดังกล่าว ทำให้ได้เรื่องสั้นของหลู่ซิ่นทั้งหมด 28 เรื่อง จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยโดยใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Kittinorarat, and Acherayawathana, 2024) โดยเลือกเรื่องสั้นที่มีข้อมูลสะท้อนภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ 1) ข่งอี๋จี่ 2) ประวัติจริงของอา Q 3) เทศกาลขนมจ้าง 4) แสงสว่าง 5) ในร้านเหล้า 6) ผู้ถือสันโดษ และ 7) กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเซิง โดยเลือกใช้สำนวนที่ได้รับการตีพิมพ์ใหม่ล่าสุดเพื่อความสมบูรณ์ทั้งด้านรูปแบบการพิมพ์และเนื้อหา ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการสังเคราะห์เรื่องสั้นของหลู่ซิ่นที่ใช้ประกอบการวิจัย

ที่	ชื่อเรื่องสั้น	ปีที่เขียน (ค.ศ.)	แหล่งที่มา	ฉบับที่ใช้ประกอบการวิจัย
1	ข่งอี๋จี่	1919	ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	ข่งอี๋จี่ (2563)
	ข่ง อี้–จี่		บันทึกของคนบ้า รวมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	
	ข่งอี๋จี่		เรื่องสั้นของหลู่ซวิ่น	
	ข่งอี๋จี่		ตะโกนสู้ ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	
2	ประวัติจริงของอา Q	1921	ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	ประวัติจริงของอา Q (2563)
	ประวัติจริงของอา Q		ประวัติจริงของอาคิว และเรื่องสั้นอื่น ๆ ของหลู่ซิ่น	
	เรื่องจริงของอาคิว		เรื่องจริงของอาคิว	
	อา Q		ชุมนุมเรื่องเอกของหลู่ซิ่น	
	ประวัติจริงของอา Q		ประวัติจริงของอา Q (พ.ศ. 2540)	
	ประวัติจริงของอา Q		ประวัติจริงของอา Q (พ.ศ. 2550)	
	ประวัติจริงของอา Q		ตะโกนสู้ ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	
3	เทศกาลขนมจ้าง	1922	เรื่องสั้นของหลู่ซวิ่น	เทศกาลขนมจ้าง (2546)
4	แสงสว่าง	1922	เรื่องสั้นของหลู่ซวิ่น	แสงสว่าง (2546)
5	ในร้านเหล้า	1924	ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	ในร้านเหล้า (2563)
	บนร้านเหล้า		เรื่องสั้นของหลู่ซวิ่น	
	ในร้านเหล้า		ตะโกนสู้ ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	
6	ผู้ถือสันโดษ	1925	ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	ผู้ถือสันโดษ (2563)
	ผู้โดดเดี่ยว		เรื่องสั้นของหลู่ซวิ่น	
	ผู้ถือสันโดษ		ตะโกนสู้ ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	
7	ฝันสลาย	1925	ฝันสลาย	กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเซิง (2563)
	กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเซิง		ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	
	อาลัยอดีต บันทึกของเจวียนเซิง		เรื่องสั้นของหลู่ซวิ่น	
	กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเซิง		ตะโกนสู้ ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น	

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต” ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม ตลอดจนข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น จำนวน 7 เรื่อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ชุดข้อมูลเกี่ยวกับปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยใช้แนวคิด “ศิลปะเพื่อชีวิต” และแนวคิดว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม ทำให้ได้ผลการวิจัย 2 ประเด็น คือ ปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาในระบบศักดินา และปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลพลังปฏิกิริยา และกลุ่มที่สนับสนุนประชาชน

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องสั้นของหลู่ซิ่นทำให้เห็นภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ทั้งกลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระบบศักดินา และกลุ่มที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก โดยแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันดังนี้

1. ปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาในระบบศักดินา

ตัวละครที่เป็นตัวแทนของปัญญาชนจีนในระบบศักดินาปรากฏในเรื่องสั้น 2 เรื่อง ได้แก่ ข่งอี๋จี่ในเรื่อง “ข่งอี๋จี่” และเฉินซื่อเฉิงในเรื่อง “แสงสว่าง” ตัวละครทั้งสองมีลักษณะร่วมและลักษณะเฉพาะที่น่าสนใจต่อไปนี้

1.1 ข่งอี๋จี่ในเรื่อง “ข่งอี๋จี่”

ลักษณะภายนอกรวมถึงอุปนิสัยใจคอของข่งอี๋จี่ตัวละครเอกในเรื่อง ถูกถ่ายทอดผ่านมุมมองทัศนะของ “ข้าพเจ้า” เด็กชายวัย 12 ขวบที่ช่วยงานในร้านเหล้าเล็ก ๆ แห่งหนึ่งที่หัวตลาดตำบลหลู่เจิ้น ไม่ปรากฏข้อมูลชัดเจนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของข่งอี๋จี่ ทราบแต่ว่า เขาเป็นบัณฑิตในระบบศักดินาที่ประสบความล้มเหลวในการสอบเข้ารับราชการแม้แต่การสอบชิ่วไฉ อันเป็นการสอบแข่งขันในระดับท้องถิ่น ข่งอี๋จี่จึงเป็นตัวแทนของบัณฑิตที่ตกอับและยากจน บ่อยครั้งที่คนในร้านเหล้าตั้งคำถามเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของเขาว่า “‘ข่งอี๋จี่ เอ็งรู้หนังสือจริงเรอะ ?’ ข่งอี๋จี่มองไปยังผู้ถามด้วยอาการดูหมิ่นและไม่อยากจะตอบโต้ด้วย พวกเขาเหล่านั้นจึงถามต่อไปว่า ‘ทำไมเอ็งจึงสอบไม่ได้แม้แต่ครึ่งชิ่วไฉนะ’” (Hsun, 2020) ความล้มเหลวในชีวิตทำให้ข่งอี๋จี่กลายเป็นคนดื่มสุราจัด และเป็นคนขี้เกียจในสายตาของคนรอบข้าง ดังข้อความว่า “...ประกอบกับไม่รู้จักทำมาหากินด้วย ดังนั้น แกจึงจนลง ๆ ทำเอาเกือบจะต้องไปขอทานเขากิน เคราะห์ดีที่ลายมือแกสวยจึงรับจ้างคัดลอกหนังสือยังชีพไปวันหนึ่ง ๆ แต่ก็น่าเสียดายที่แกมีนิสัยไม่ดีอยู่อย่างหนึ่ง คือชอบกินเหล้าและเกียจคร้าน ทำได้ไม่กี่วันก็หายหน้าไปพร้อมกับหนังสือ กระดาษ พู่กัน และหินฝนหมึก เมื่อเป็นเช่นนี้หลายครั้งเข้าก็ไม่มีใครมาจ้างแกคัดลอกหนังสืออีก ข่งอี๋จี่หมดหนทางเลยลักเล็กขโมยน้อยในบางครั้งบางคราว” (Hsun, 2020)

แม้จะตกอับจนแทบต้องไปเป็นขอทาน แต่ข่งอี๋จี่ก็รักษาศักดิ์ศรีความเป็นบัณฑิตอย่างเคร่งครัด ประจักษ์จากลักษณะการแต่งตัวที่เขาไม่ยอมสวมเสื้อกุยเฮงเหมือนผู้ใช้แรงงานทั่วไป กลับสวมเสื้อคลุมยาวตามแบบของผู้มีการศึกษาแม้เสื้อที่เขาใส่อยู่สกปรกและขาดวิ่นราวกับไม่ได้ซักและปะชุนมา 10 กว่าปี ข่งอี๋จี่ยังเป็นคนรักการศึกษาและมีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่พร้อมจะแบ่งปันความรู้แก่คนอื่น ร่องรอยความเป็นปัญญาชนของข่งอี๋จี่ทั้งด้านการแต่งกายและความรักในการศึกษาแสดงออกตอนที่เขาพยายามสอนหนังสือแก่ “ข้าพเจ้า” แต่เนื่องจาก “ข้าพเจ้า” ไม่อยากเรียนเพราะรังเกียจสภาพที่ยากไร้ของข่งอี๋จี่ เขาจึงทำได้แต่ “แสดงอาการที่รู้สึกแสนเสียดายออกมา” (Hsun, 2020)

ความรักในความรู้และการศึกษาของข่งอี๋จี่ยังสะท้อนจากพฤติกรรมการลักหนังสือของคนอื่นโดยเขาพยายามตีความว่า “ลักหนังสือไม่ถือเป็นการขโมย ... ลักหนังสือ ! ... เรื่องของคนเรียนหนังสือถือว่าขโมยได้รึ ?” (Hsun, 2020) ส่วนความรักในศักดิ์ศรีความเป็นบัณฑิตประจักษ์อีกครั้งในตอนท้ายเรื่องที่ข่งอี๋จี่มาอยู่ที่ร้านเหล้า และพยายามปฏิเสธข้อกล่าวหาของเถ้าแก่เจ้าของร้านทั้งเรื่องการขโมยและการถูกตีจนขาหัก แววตาของข่งอี๋จี่ที่อ้อนวอนขอให้เถ้าแก่

ไม่พูดถึงเรื่องเสื่อมเสียเหล่านี้อีก ทำให้เห็นถึงความรักในศักดิ์ศรีของเขาอย่างชัดเจนว่า " 'ขาหักเพราะหกล้ม หกล้ม ...' ข่งอี๋จี่พูดเสียงอ่อย ๆ แววตาคล้ายกับจะอ้อนวอนเถ้าแก่อย่าได้เอ่ยเรื่องนี้ขึ้นอีก ขณะนั้นมีคนเข้ามามุงแล้วหลายคน พวกเขาก็หัวเราะไปกับเถ้าแก่ด้วย" (Hsun, 2020)

อีกประเด็นที่น่าสนใจ คือ ถึงแม้จะยากจนแต่ข่งอี๋จี่ก็เป็นผู้ใหญ่ที่มีน้ำใจ เขามักแบ่งถั่วให้แก่เด็ก ๆ ที่มาร่วมวงสนุกกับผู้ใหญ่ในร้านเหล้าซึ่งชอบหาเรื่องหัวเราะเยาะข่งอี๋จี่เป็นประจำ ดังข้อความว่า "หลายหนที่เด็กข้างร้านได้ยินเสียงหัวเราะก็พากันเข้ามาห้อมล้อมข่งอี๋จี่ร่วมวงสนุกด้วย แกก็ให้ถั่วหุยเซียงแก่เด็ก ๆ คนละเม็ด พวกเด็กกินถั่วกันแล้วก็ยังไม่ยอมจากไป ตายังจับจ้องอยู่ที่จานถั่ว ข่งอี๋จี่ตกใจรีบเอามือปิดจานไว้และก้มลงพูดว่า 'มีไม่มากแล้ว ข้ามีไม่มากแล้ว' แกยืดตัวขึ้นแล้วมอง ๆ ดูจานถั่วพลางสั่นศีรษะว่า 'บ่มาก ! บ่มาก ! มากฤๅไฉน ? บ่อมากแลนา' แล้วเด็กเหล่านี้ก็ผละไปพร้อมกับเสียงหัวเราะ" (Hsun, 2020)

ข่งอี๋จี่เป็นบัณฑิตในระบบศักดินาที่มีข้อจำกัดด้านความสามารถ มีความอ่อนแอทางจิตใจรวมถึงการขาดทักษะในการรับมือกับมรสุมชีวิต สิ่งที่ทำให้เขาแตกต่างจากกลุ่มชนที่มาดื่มเหล้าในร้านเดียวกัน คือ การรักษาสัจจะ โดยปกติข่งอี๋จี่จะไม่ชอบติดหนี้ใคร แต่เมื่อถึงยามขัดสนจริง ๆ และจำต้องติดหนี้เถ้าแก่เจ้าของร้าน เขาก็จะพยายามชำระให้หมดภายในเวลาหนึ่งเดือน ด้วยเหตุนี้ เหตุการณ์ตอนท้ายเรื่องที่แม้เวลาจะผ่านไปหลายเดือนนับตั้งแต่ครั้งสุดท้ายที่ข่งอี๋จี่มาดื่มเหล้าและขอจ่ายค่าเหล้าเป็นเงินสด 4 อีแปะ เขาก็ยังไม่กลับมาชำระหนี้เดิมให้กับเถ้าแก่ ซึ่งผิดกับวิสัยของข่งอี๋จี่ ดังนั้น "ข้าพเจ้า" จึงสันนิษฐานว่า ข่งอี๋จี่น่าจะเสียชีวิตแล้ว (Hsun, 2020)

บุคลิกของข่งอี๋จี่ในฐานะภาพตัวแทนของปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาในระบบศักดินาและประสบความล้มเหลวในการสอบเข้ารับราชการ ได้สะท้อนความหลากหลายของชนกลุ่มนี้อย่างน่าสนใจ การเป็นผลผลิตในระบบการศึกษาแบบเก่าทำให้ข่งอี๋จี่ชำนาญแต่การท่องจำตำราหนังสือและไม่สามารถรับมือกับมรสุมชีวิตได้ การขาดทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีพส่งผลให้เขากลายเป็นนักเลงสุราและเป็นคนขี้เกียจในสายตาของคนอื่น อย่างไรก็ตาม การศึกษาได้บ่มเพาะให้ข่งอี๋จี่เป็นคนมีน้ำใจ ใฝ่รู้ รักในศักดิ์ศรีความเป็นบัณฑิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการแต่งกายและการรักษาสัจจะวาจา จุดจบของข่งอี๋จี่เป็นสิ่งที่ผู้อ่านคาดเดาได้แม้หลู่ซิ่นจะไม่ได้นำเสนออย่างละเอียดในตอนท้ายเรื่อง ซึ่งเป็นภาพที่สะเทือนใจและทำให้ต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับผลกระทบที่ระบบการศึกษามีต่อชีวิตของผู้เรียนและอนาคตของประเทศชาติ

1.2 เฉินซื่อเฉิงในเรื่อง "แสงสว่าง"

ตัวละครเฉินซื่อเฉิงเกิดในตระกูลมหาเศรษฐีเก่า แม้ฐานะของครอบครัวจะทรุดโทรมลงต่อเนื่อง แต่เขาก็มีรายได้เลี้ยงชีพจากการสอนหนังสือและการให้คนอื่นเช่าบ้าน เช่นเดียวกับบุตรหลานในครอบครัวที่มีอันจะกินในระบบศักดินา เฉินซื่อเฉิงได้รับการบ่มเพาะให้เป็นข้าราชการอย่างเดียว การหมกมุ่นอยู่กับตำราหนังสือโดยขาดประสบการณ์ชีวิต ทำให้มุมมองทัศนะของเขาค่อนข้างแคบ กล่าวคือ มองทุกเรื่องในแง่บวกเพียงแง่เดียว หลังผ่านการสอบซิ่วไฉอย่างราบรื่น เฉินซื่อเฉิงก็จินตนาการว่า การสอบในระดับอำเภอจะผ่านไปด้วยดี จึงเตรียมความพร้อมที่จะเป็นข้าราชการในอนาคตด้วยการขับไล่ครอบครัวที่เช่าบ้านออกและประดับบ้านช่องอย่างดี เพื่อให้สมกับการเป็นบัณฑิตผู้ทรงคุณธรรม ด้วยเหตุนี้เมื่อทราบผลการสอบในระดับอำเภอที่ไม่เป็นไปตามความคาดหมาย เฉินซื่อเฉิงก็มีอาการผิดหวังอย่างรุนแรง "โดยปกติเขาวางอนาคตไว้เรียบร้อยแล้ว ตอนนี้กลับเหมือนกับเจดีย์น้ำตาลที่ล้มครืนลง เหลือแต่เพียงเศษคราบน้ำตาลกองหนึ่ง" (Hsun, 2003)

แม้จะพยายามเข้าร่วมการสอบแข่งขันในระดับอำเภอถึง 16 ครั้ง แต่เฉินซื่อเฉิงก็ไม่เคยประสบความสำเร็จแม้เพียงครั้งเดียว ความผิดหวังซ้ำซาก ความประหม่าเมื่อต้องเผชิญกับสายตาของลูกศิษย์ และความอ่อนแอทางจิตใจส่งผลให้เฉินซื่อเฉิงไม่กล้ายอมรับความจริงที่ตนไร้ความสามารถ และโยนความผิดแก่อำมาตย์ผู้ตรวจข้อสอบในทำนอง "มีตาแต่หามีแววไม่" (Hsun, 2003)

การขาดความมั่นใจทำให้เฉินซื่อเฉิงเกิดความคิดฟุ้งซ่านว่า ทุกอย่างที่อยู่รอบตัว เช่น ลูกศิษย์ หรือแม้กระทั่งฝูงไก่ที่เดินหากินรอบบ้านล้วนเป็นปฏิปักษ์กับเขา ในที่สุดเฉินซื่อเฉิงก็จมอยู่ในโลกแห่งจินตนาการจนไม่อาจกลับมาสู่โลกแห่งความเป็นจริงได้อีก ความล้มเหลวในการสอบ

เข้ารับราชการและการขาดรายได้เลี้ยงชีพทำให้เขาหันมายึดเรื่องเล่ามุขปาฐะเกี่ยวกับสมบัติของตระกูลเป็นความหวังสุดท้ายของชีวิต เนื่องจากย่าเคยเล่าให้ฟังว่า บรรพบุรุษตระกูลเฉินซ่อนสมบัติไว้ในบ้านประจำตระกูลและแผนที่ตามหาสมบัติอยู่ในคำปริศนาที่ว่า “เลี้ยวซ้ายเลี้ยวขวาเดินหน้าเดินหลัง เงินทองสมบัตินับไม่ถ้วน” (Hsun, 2003) ดังนั้น เฉินซื่อเฉิงจึงคล้ายกับได้ยินเสียงดังข้างหูอยู่ตลอดเวลาบอกให้เขาไปตามหาสมบัติของตระกูล ในช่วงแรกเฉินซื่อเฉิงพยายามขุดคุ้ยภายในบริเวณบ้าน แต่แทนที่จะพบสมบัติ เขากลับเห็นกองกระดูกกระดำกระด่างกองหนึ่ง จากนั้นเฉินซื่อเฉิงก็ได้ยินเสียงคล้ายกับบอกว่าสมบัติของตระกูลเฉินฝังอยู่บนยอดเขาตะวันตกห่างจากเมืองประมาณ 35 ลี้ เขาตัดสินใจออกไปตามหาสมบัติท่ามกลางความสงัดเงียบในยามดึก เช้าวันรุ่งขึ้นมีคนพบศพเฉินซื่อเฉิงในทะเลสาบวั่นหลิว ห่างจากประตูเมืองตะวันตกประมาณ 15 ลี้ จากการชันสูตรศพปรากฏว่า เฉินซื่อเฉิงจมน้ำเสียชีวิตเอง ไม่ใช่ฆาตกรรม การที่เล็บทั้งสิบของเขาเต็มไปด้วยโคลนทำให้สันนิษฐานได้ว่า ก่อนจะสิ้นลมหายใจเฉินซื่อเฉิงได้กระเสือกกระสนเพื่อเอาชีวิตรอด เนื่องจากไม่มีญาติพี่น้องมารับศพ ศพของเฉินซื่อเฉิงจึงถูกฝังไว้ในบริเวณใกล้ที่เกิดเหตุ

เฉินซื่อเฉิงเป็นตัวแทนของปัญญาชนจีนที่ประสบความล้มเหลวในการสอบเข้ารับราชการมาตลอดชีวิต ความคาดหวังจากคนรอบข้างและการอบรมบ่มเพาะในระบบศักดินาทำให้ชนกลุ่มนี้ไม่กล้าเผชิญกับความเป็นจริงและไม่อาจยอมรับความขมขื่นของชีวิตได้ ผลสุดท้ายเฉินซื่อเฉิงต้องหลบเข้ามาอยู่ในโลกแห่งจินตนาการและปลอบใจตนเองว่า ชีวิตยังมีความหวังจากกองสมบัติมหาศาลของตระกูล ลักษณะที่น่าชื่นชมของเฉินซื่อเฉิงนั้นเขาเป็นบัณฑิตที่รักการศึกษา ขยันหมั่นเพียร และอดทนอย่างยิ่งยวดจากที่เข้าร่วมการสอบในระดับอำเภอถึง 16 ครั้ง อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้สามารถตีความได้ 2 ลักษณะ โดยอาจสะท้อนความขยันอดทนของเฉินซื่อเฉิงก็ได้ หรือจะพิจารณาในมุมมองที่ตัวละครต้องยึดการสอบเข้ารับราชการเป็นแก่นหลักของชีวิตเพราะไม่มีทางเลือกอื่นก็ได้

2. ปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก

หลู่ซิ่นนำเสนอภาพปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกในเรื่องสั้น 5 เรื่อง แบ่งเป็นกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลพลังปฏิกิริยาและกลุ่มที่อยู่เคียงข้างประชาชน ดังนี้

2.1 กลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลพลังปฏิกิริยา

ปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและสนับสนุนรัฐบาลพลังปฏิกิริยาทั้งสมัยนำโดยขุนศึกและสมัยนำโดยพรรคก๊กมินตั๋งปรากฏในเรื่องสั้น 3 เรื่อง ได้แก่ ตัวละคร “ไอ้ฝรั่งเทียม” ในเรื่อง “ประวัติจริงของอา Q” ตัวละครฟังเสวียนเชาในเรื่อง “เทศกาลขนมจ้าง” และตัวละครเว่ยเหลียนซูในเรื่อง “ผู้ถือสันโดษ” ตัวละครทั้งสามมีบุคลิกภาพที่ซับซ้อนและแตกต่างจากปัญญาชนกลุ่มอื่นในสังคมจีนช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ดังนี้

2.1.1 “ไอ้ฝรั่งเทียม” ในเรื่อง “ประวัติจริงของอา Q”

“ไอ้ฝรั่งเทียม” หรือ “ไอ้พวกไส้ศึก” เป็นฉายาที่อา Q ตัวละครเอกในเรื่องตั้งให้กับบุตรชายคนหัวปีของท่านเฉียน ด้วยความอิจฉาที่บุตรชายท่านเฉียนถือกำเนิดในครอบครัวมีอันจะกิน และได้รับการศึกษาแบบตะวันตก ดังนั้น ทุกครั้งที่เห็นหน้า “ไอ้ฝรั่งเทียม” อา Q ต่างมีความรู้สึกเดือดดาลและไม่สบอารมณ์ ดังข้อความว่า “ใครคนหนึ่งเดินมาแต่ไกล คู่อริของแกมาแล้ว คน ๆ นี้เป็นผู้ที่อา Q เกลียดมากที่สุดคนหนึ่ง ... โดยเฉพาะที่อา Q ‘แสนจงเกลียดจงชัง’ นั้น คือ หางเปียปลอมของคน ๆ นี้ เมื่อถึงกับปลอมหางเปียก็ย่อมไม่มีคุณวุฒิที่จะเป็นคน” (Hsun, 2020)

“ไอ้ฝรั่งเทียม” เป็นคนเดียวในหมู่บ้านที่เข้าเรียนในโรงเรียนฝรั่งตั้งแต่เด็ก ทั้งยังได้ออกไปสู่โลกกว้างด้วยการศึกษาต่อในประเทศญี่ปุ่นช่วงระยะหนึ่ง เขาจึงเป็นตัวแทนของปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกในพื้นที่ชนบทของประเทศจีน อย่างไรก็ตาม แม้จะมีแนวคิดที่โน้มเอียงไปทางวัฒนธรรมตะวันตก ประจักษ์จากการตัดผมสั้นและท่าทางการเดินที่ไม่งอเข่าเหมือนประชาชนทั่วไป แต่ “ไอ้ฝรั่งเทียม” ก็ไม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่ชัดเจน หลังกลับมาจากญี่ปุ่นได้ไม่นาน เขาก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมด้วยการซื้อหางเปียปลอมมาใส่ ลักษณะที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงของตัวละคร คือ การข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่าทุกวิถีทาง เช่น ครั้งหนึ่งเขาใช้ไม้ตะพดตีหัวอา Q อย่างแรงระหว่างทาง หรือหลังเกิดการปฏิวัติซินไฮ่ “ไอ้ฝรั่งเทียม” ก็พาพรรคพวกไปทำการปฏิวัติที่วัดจิ้งซิว

ตลอดจนข่มเหงรังแกแม่ชีทั้งทางวาจาและการกระทำ ดังข้อความว่า "... เพราะเหตุที่ยายชีพยายามขัดขวาง พูดกันเพียง 2–3 คำ พวกเขาก็ถือว่า ยายชีเป็นพวกรัฐบาลแมนจู เลยให้ตะพดและมะเหงกเขกหัวเสียหลายที ยายชีคอยจนพวกเขาไปกันหมดแล้วจึงสำรวมใจเที่ยวตรวจตราดู ปรากฏว่าแผ่นป้ายมังกรแตกกระจายอยู่บนพื้น กระถางธูปซวนเต๋อที่หน้าแท่นบูชาเจ้าแม่กวนอิมก็หายไป" (Hsun, 2020)

นอกจากจะเป็นคนฉวยโอกาสแล้ว "ไอ้ฝรั่งเทียม" ยังเป็นคนชอบพูดโอ้อวดในทำนอง "ยกตนข่มท่าน" ด้วย ครั้นบรรยากาศแห่งการปฏิวัติกำลังแผ่ซ่านไปทั่วหมู่บ้าน "ไอ้ฝรั่งเทียม" ก็กระจายข่าวที่ตนเป็นบุคคลสำคัญในคณะปฏิวัติ เขาอ้างว่า รู้จักนายทหารชั้นผู้ใหญ่ที่เรียกอย่างเป็นกันเองว่า "พี่หง" (Hsun, 2020) ซึ่งเป็นคนรอบคอบและทันสมัยเพราะสามารถพูดคำว่า "No" ในภาษาอังกฤษได้ ที่สำคัญ คือ แม้ "พี่หง" จะรบเร้าให้ไปปฏิบัติงานที่เมือง "หูเป่ย" แต่ "ไอ้ฝรั่งเทียม" ก็ยังไม่อยากรับปากเพราะ "ใครอยากจะอยู่ทำงานในอำเภอเล็ก ๆ" (Hsun, 2020)

สรุปได้ว่า "ไอ้ฝรั่งเทียม" ในเรื่อง "ประวัติจริงของอา Q" เป็นตัวแทนของปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกในพื้นที่ชนบทของจีน เป็นคนชอบกดขี่ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า และมักจะอาศัยความไม่รู้ของประชาชนเพื่อสร้างฐานอำนาจทางการเมืองให้กับตนเอง

2.1.2 ฟังเสวียนเชาในเรื่อง "เทศกาลขนมจ้าง"

ฟังเสวียนเชาเป็นปัญญาชนที่ควบตำแหน่งข้าราชการและครูโรงเรียนด้วยในขณะเดียวกัน ทำให้ได้รับเงินเดือนทั้งสองส่วนนี้ในวันที่ 4 เดือน 5 ตามปฏิทินจันทรคติ หรือหนึ่งวันก่อนจะถึงเทศกาลขนมจ้างในวันที่ 5 เดือน 5 ชีวิตของฟังเสวียนเชาจึงไม่ลำบากนักเมื่อเทียบกับครูหรือข้าราชการในสังคมร่วมสมัย ดังนั้นเขาจึงพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกับผู้มีอำนาจทุกรูปแบบ ขณะเดียวกันก็กลบเกลื่อนลักษณะไม่จริงจังและความขี้ขลาดของตนเองด้วยการใช้วาทศิลป์และคำพูดแบบปลงตกว่า "ก็เครือ ๆ กันนั่นแหละ" (Hsun, 2003) ความขี้ขลาดของฟังเสวียนเชาเมื่อมาผสานกับการรู้ทันเหตุการณ์และชั้นเชิงทางการเมืองเนื่องจากเป็นคนมีการศึกษาและอยู่ในวงการข้าราชการได้สะท้อนลักษณะกลับกลอกและความเห็นแก่ตัวของเขาอย่างชัดเจน ในเรื่อง "เทศกาลขนมจ้าง" มีการพูดถึงการเดินขบวนของคนในวงการศึกษากรุงปักกิ่งกว่าหมื่นคนเพื่อเรียกร้องเงินเดือนที่รัฐบาลค้างชำระเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน ค.ศ. 1921 รัฐบาลได้สั่งให้กองกำลังทหารเข้าสลายฝูงชน ทำให้เกิดการปะทะกัน และมีคนบาดเจ็บจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ในที่สุดรัฐบาลก็ผ่อนปรนด้วยการจ่ายเงินที่ค้างชำระแก่ครู ฟังเสวียนเชาจึงได้รับเงินเดือนครูโดยที่ไม่ต้องร่วมขบวนการประท้วง ต่อมาเมื่อรัฐบาลค้างชำระเงินเดือนข้าราชการ บรรดาข้าราชการก็รวมตัวกันประท้วงเช่นเดียวกับที่ครูเคยทำ ฟังเสวียนเชาแม้จะสนับสนุนการต่อสู้ครั้งนั้น แต่ก็ไม่ยอมเข้าร่วมขบวนด้วย เขาอ้างเหตุผลเชิงคุณธรรมจริยธรรมว่า "ตั้งแต่เกิดมามีแต่คนมาทวงหนี้ ไม่เคยที่เขาจะทวงหนี้ใคร ดังนั้น นี่จึงไม่ใช่ 'เรื่องที่เขาสันทัด' ยิ่งกว่านั้น เขาเองก็ไม่กล้าเผชิญหน้าผู้ที่กุมอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นที่สุด" (Hsun, 2003)

เนื่องจากการเดินขบวนประท้วงรัฐบาลมีขึ้นในช่วงก่อนวันหยุดยาวของเทศกาลขนมจ้าง ดังนั้นแม้จะได้รับเช็คเงินเดือนมาแล้ว แต่สมาคมข้าราชการก็มีมติให้จ่ายเงินเดือนแก่ข้าราชการในวันที่ 8 เดือน 5 ตามปฏิทินจันทรคติ ฟังเสวียนเชาจึงต้องไปยืมเงินเพื่อนมาชำระหนี้สินตามกำหนด สิ่งที่เขาคาดไม่ถึง คือ เพื่อนพยายามปฏิเสธอย่างละมุนละม่อมเพราะกำลังอยู่ในช่วงขัดสนเหมือนกัน ความผิดหวังทำให้ฟังเสวียนเชาตีความว่าเพื่อนเป็นคนแล้งน้ำใจถึงแม้ในอดีตเขาก็เคยปฏิเสธการให้คนบ้านเดียวกันยืมเงิน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วฟังเสวียนเชาดูจะเป็นคนแล้งน้ำใจมากกว่าเพราะปฏิเสธทั้งที่มีเงินอยู่ในมือ "มีคนบ้านเดียวกันมาขอยืมเงิน 10 หยวน ตอนนั้นเขาได้รับใบแจ้งจ่ายเงินเดือนข้าราชการแล้ว แต่เนื่องจากเกรงว่า คนผู้นี้อาจจะไม่คืนเงินให้จึงแสร้งตีสีหน้าลำบากใจพูดว่า ที่ทำการก็ยังเบิกเงินไม่ได้ ที่โรงเรียนก็ไม่ยอมจ่าย 'เหลือวิสัยจะช่วย' จริง ๆ แล้วก็ส่งแขกกลับไปด้วยมือเปล่า" (Hsun, 2003)

เช่นเดียวกับ "ไอ้ฝรั่งเทียม" ในเรื่อง "ประวัติจริงของอา Q" ฟังเสวียนเชาในเรื่อง "เทศกาลขนมจ้าง" เป็นปัญญาชนที่ชอบพูดโอ้อวด ต่างแต่ว่า "ไอ้ฝรั่งเทียม" พูดโอ้อวดเพื่อข่มเหงประชาชนที่ไม่มี

ความรู้ด้านการเมือง ส่วนฟังเสวียนเชาข่มเหงภรรยาที่ไม่ได้เรียนหนังสือและขณะเดียวกันก็กลบเกลื่อนความอ่อนแอของตนด้วย เมื่อภรรยาเสนอให้เขียนบทความส่งนิตยสารเพื่อหาเงินมาใช้จ่ายพลาง ๆ ไปก่อน ฟังเสวียนเชาก็มีอาการขุ่นเคืองและปฏิเสธที่จะทำตาม เขาอ้างความไม่ชอบธรรมของร้านหนังสือว่า “ร้านหนังสือที่เซี่ยงไฮ้รึ จะซื้อต้นฉบับก็นับทีละตัวอักษร ที่ว่างเว้นวรรคไม่นับ เธอคิดดูสิว่าฉันเขียนกลอนเปล่านั่นไป ช่องว่างช่องวรรคมีตั้งเท่าไร น่ากลัวคงได้สักแค่เล่มละแค่ 300 หยวนเท่านั้นกระมัง ส่วนแบ่งค่าลิขสิทธิ์ก็ตั้งครึ่งปีนี่ แล้วยังไร้วี่แวว ‘น้ำไกลดับไฟใกล้ไม่ได้’ หรอก ใครจะทนรออยู่ได้” (Hsun, 2003)

สรุปว่า ฟังเสวียนเชาเป็นปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกที่มีบุคลิกภาพซับซ้อน ความเห็นแก่ตัวทำให้ตัวละครมีลักษณะเป็นคนประเภทไม่จริงจัง พร้อมที่จะคล้อยตามกลุ่มชนหรือกระแสที่กำลังเป็นฝ่ายได้เปรียบในสังคม บุคลิกภาพของฟังเสวียนเชามีลักษณะย้อนแย้งที่ว่า ด้านหนึ่งเขาเป็นปัญญาชนที่ฉวยโอกาสเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว ชอบพูดโอ้อวดและใช้วาทศิลป์หาเหตุผลเข้าข้างตนเอง ในอีกด้านหนึ่งฟังเสวียนเชาเป็นบุรุษที่อ่อนแอไร้ความสามารถทั้งในฐานะหัวหน้าครอบครัวและในฐานะนักวิชาการ

2.1.3 เว่ยเหลียนซูในเรื่อง “ผู้ถือสันโดษ”

เว่ยเหลียนซูเป็นตัวแทนของปัญญาชนที่มีพลวัตด้านอุดมการณ์ทางการเมืองตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 แรกเริ่มเขาเลือกที่จะอยู่เคียงข้างชนชั้นล่างโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบางอย่างคนแก่และเด็ก ๆ ตลอดจนต่อต้านประเพณีที่ล้าสมัย เช่น การจัดงานศพที่มีพิธีรีตองจำนวนมาก ฯลฯ อย่างไรก็ตาม หลังได้รับตำแหน่งที่ปรึกษาของนายทหารชั้นผู้ใหญ่ เว่ยเหลียนซูก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงทั้งวิถีการดำรงชีพ อุดมการณ์ทางการเมือง และบุคลิกภาพ เนื่องจากหลู่ซิ่นเขียนเรื่องสั้นชิ้นนี้เมื่อ ค.ศ. 1925 ซึ่งอยู่ในช่วงที่รัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋งกำลังปกครองประเทศจีน ผนวกกับชุดทหารที่ญาติใส่ให้แก่ศพของเว่ยเหลียนซูก่อนจะประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทำให้คะเนได้ว่า เว่ยเหลียนซูน่าจะเข้ามาอยู่ในระบบงานของรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง ไม่ใช่รัฐบาลขุนศึก ข้อมูลที่เขาได้เป็นที่ปรึกษาของนายทหารชั้นผู้ใหญ่ปรากฏในจดหมายเขียนถึง “ข้าพเจ้า” ว่า “เมื่อเร็ว ๆ นี้ ผมได้กลายเป็นที่ปรึกษาของนายพลตู้ และมีเงินเดือนเดือนละ 80 เหรียญ ... คุณจะคิดว่า ผมเป็นตัวอะไร ตกลงเอาเองก็แล้วกัน ผมเห็นด้วยทั้งนั้น” (Hsun, 2020)

เว่ยเหลียนซูเป็นปัญญาชนที่มีลักษณะไม่จริงจัง และไม่หนักแน่น ตัวอย่างเช่น แม้จะไม่ไยดีกับใคร แต่เขาก็ชอบยุ่งเกี่ยวกับเรื่องหยุมหยิมของผู้อื่น เนื่องจากได้รับการศึกษาแบบตะวันตก มุมมองทัศนะของเว่ยเหลียนซูเกี่ยวกับสถาบันครอบครัวจึงแตกต่างจากประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน เว่ยเหลียนซูมองว่า ประเทศจีนควรทำลายระบบครอบครัวเสีย แต่ทันทีที่ได้รับเงินเดือน เขาก็รีบส่งให้ย่าเลี้ยงซึ่งเป็นคนดูแลเขามาตั้งแต่เด็กโดยไม่เคยผลัดเพี้ยนแม้แต่วันเดียว (Hsun, 2020) เว่ยเหลียนซูต่อต้านธรรมเนียมศักดินามาโดยตลอด แต่เมื่อย่าเลี้ยงเสียชีวิตและญาติผู้ใหญ่ในตระกูลปรารถนาให้จัดงานศพตามประเพณีโบราณ เขาก็ยินยอมคล้อยตามโดยปราศจากเงื่อนไข (Hsun, 2020)

ขณะเป็นครูสอนหนังสือธรรมดาคนหนึ่ง เว่ยเหลียนซูเป็นคนใจดี อ่อนน้อมถ่อมตน และเจียมตัว เขามักให้ของกินและซื้อของเล่นแก่เด็ก ๆ ที่เป็นลูกเจ้าของบ้านตามที่พวกเขาร้องขอ แต่หลังได้เป็นที่ปรึกษาของ “นายพลตู้” บุคลิกภาพของเว่ยเหลียนซูก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง เขากลายเป็นคนยโสโอหัง ใช้ภาษาที่หยาบคายกับแม่เจ้าของบ้าน เช่น เรียกเธอว่า “อีแก่” และ “เอ็ง” แทนคำว่า “คุณป้า” ที่เคยใช้ในสมัยยังไม่มีอำนาจ เวลาจะให้ของก็ใช้วิธีขว้างไปที่ลานบ้านแทนการมอบให้ด้วยตัวเอง เว่ยเหลียนซูยังแสดงอำนาจบารมีต่อเด็ก ๆ ลูกเจ้าของบ้านด้วยการสั่งให้เด็ก ๆ เลียนแบบเสียงหมาเห่าหรือกราบหัวโขกพื้นดัง ๆ เพื่อแลกกับของเล่น

ลักษณะที่น่าสนใจของเว่ยเหลียนซูซึ่งทำให้เขาแตกต่างจากปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและสนับสนุนรัฐบาลพลังปฏิกิริยาในเรื่องสั้นอื่น ๆ ของหลู่ซิ่น คือ การยอมรับสภาพที่เป็นอยู่ด้วยอารมณ์สงบ ในครั้งที่ฝ่ายอนุรักษ์นิยมกระหน่ำโจมตี “พวกพรรคใหม่” เว่ยเหลียนซูตกที่นั่งลำบากถึงขั้นต้องลาออกจากงานและใช้ชีวิตด้วยความยากไร้ เขาต้องขอให้เพื่อน ๆ ช่วยหางานใหม่ให้ ตลอดจนขายหนังสือที่รักยิ่งให้กับร้านหนังสือเก่าเพื่อดำรงชีพ กระนั้น เว่ยเหลียนซูก็ยอมรับสภาพตกอับของตนเองได้ “โดยถือว่า มันเป็นเรื่องที่คาดคิดไว้แล้ว

และก็เป็นเรื่องที่เขาเองประสบอยู่บ่อย ๆ จึงไม่ถือเป็นสิ่งแปลกประหลาดและไม่พึงนำมากล่าว เขาเอาแต่กินเหล้าและวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับสังคมและประวัติศาสตร์เช่นเคย" (Hsun, 2020)

สรุปได้ว่า เว่ยเหลียนซูเป็นตัวแทนของปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและสนับสนุนรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง เขาเป็นคนประเภทไม่จริงจังไม่เด็ดขาด และไม่มีจุดยืนทางการเมืองที่ชัดเจน ความไม่หนักแน่นทำให้บุคลิกลักษณะของตัวละครเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของบ้านเมือง จากที่เคยเป็นคนใจดี อ่อนน้อมถ่อมตน และเจียมตัวกลายเป็นคนที่ใช้อำนาจกดขี่ข่มเหงคนที่อ่อนแอกว่า อย่างไรก็ตาม การยอมรับสถานภาพที่เป็นอยู่ด้วยอารมณ์สงบถือเป็นข้อดีของเว่ยเหลียนซูและทำให้เขาแตกต่างจากปัญญาชนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมร่วมสมัย

2.2 กลุ่มที่สนับสนุนประชาชน

ตัวแทนของปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและอยู่เคียงข้างประชาชน ประกอบด้วยตัวละครสื่อจวนเชิงในเรื่อง "กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเชิง" และตัวละครหลี่เหวยผู่ในเรื่อง "ในร้านเหล้า" โดยมีลักษณะเด่น ดังนี้

2.2.1 สื่อจวนเชิงในเรื่อง "กำสรวลอดีต บันทึกของจวนเชิง"

สื่อจวนเชิงเป็นปัญญาชนจีนที่นิยมกระแสวัฒนธรรมตะวันตก ประจักษ์จากลักษณะการแต่งกายของเขา เช่น การตัดผมสั้น ใส่สูท และสวมหมวกขณะออกนอกบ้าน ฯลฯ สื่อจวนเชิงเป็นคนเก่งด้านแนวคิดทฤษฎีแต่ไม่เก่งการปฏิบัติ เป็นบุรุษที่เข้มแข็งในความคิดคำนึงแต่ก็แสดงความอ่อนแอในบางครั้งเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาชีวิต สมัยที่รักกันใหม่ ๆ กับจื่อจุน สื่อจวนเชิงสามารถอภิปรายประเด็นการต่อต้านเผด็จการในครอบครัว การทำลายจารีตแบบเก่า และการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างชาย–หญิงอย่างกระตือรือร้น ทำให้จื่อจุนเกิดความมั่นใจและกล้าที่จะย้ายมาอยู่กับเขาโดยไม่ผ่านพิธีแต่งงาน ถือเป็นการท้าทายประเพณีนิยมในสังคมจีนร่วมสมัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการแต่งงานแบบคลุมถุงชน อย่างไรก็ตาม การกระทำที่อาจหาญดังกล่าวท่ามกลางบริบทของสังคมที่กระแสวัฒนธรรมศักดินายังคงมีอิทธิพลมากกว่ากระแสวัฒนธรรมตะวันตก ได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตของหนุ่มสาวคู่นี้ สื่อจวนเชิงและจื่อจุนประสบความยุ่งยากในการหาบ้านเช่าเนื่องจากยังไม่ได้แต่งงานกัน มิหนำซ้ำสื่อจวนเชิงยังถูกไล่ออกจากการเป็นเสมียนในกรมเพราะถูกฟ้องร้องด้านความประพฤติ ความน่าชื่นชมของสื่อจวนเชิงอยู่ตรงที่แม้จะประสบความเดือดร้อนจากการทำตามอุดมการณ์ แต่เขาก็ไม่เคยท้อถอยหรือเอาตัวรอดด้วยการคล้อยตามกระแสที่กำลังเป็นที่นิยมในสังคมร่วมสมัย ทั้งยังได้พยายามแก้ไขปัญหาและดูแลครอบครัวอย่างสุดความสามารถ ดังข้อความว่า "ในที่สุดเราก็ตกลงกันว่า จะต้องพยายามกระเหม็ดกระแหมใช้จ่ายเงินทองที่มีอยู่ ด้านหนึ่งไปลงแจ้งความในหน้าหนังสือพิมพ์ ประกาศหางานเสมียนคัดลอกหรือสอนหนังสือ อีกด้านหนึ่งก็เขียนจดหมายไปถึงบรรณาธิการ 'จื้ออิ๋วจือโหย่ว' อธิบายถึงสภาพในขณะนี้ของข้าพเจ้า ขอร้องให้เขารับเรื่องที่ข้าพเจ้าแปลไว้เพื่อช่วยเหลือข้าพเจ้าบ้างในยามลำบาก" (Hsun, 2020)

ความหนักแน่นและยึดมั่นในอุดมการณ์ของสื่อจวนเชิงยังประจักษ์ในตอนที่เขาถูกไล่ออกจากการเป็นเสมียน โดยมองว่าเป็นข้อได้เปรียบอย่างหนึ่งทำให้สามารถโบยบินตามท้องนภาอันกว้างใหญ่อย่างอิสระเสรี "บัดนี้ข้าพเจ้าก็ได้หลุดออกจากกรงแล้ว แต่นี้ไปข้าพเจ้าจะบินฉวัดเฉวียนบนท้องนภาแห่งใหม่ที่กว้างใหญ่ไพศาลในยามที่ข้าพเจ้ายังมิได้ลืมการกระพือปีกของตน" (Hsun, 2020)

แม้จะสามารถแก้ไขปัญหาด้านค่าครองชีพและการรักษาจุดยืนทางการเมืองของตนเอง แต่สื่อจวนเชิงกลับล้มเหลวในการสานต่อความสัมพันธ์กับจื่อจุน การต้องแบ่งปันพื้นที่ในการใช้ชีวิตประจำวันทำให้สื่อจวนเชิงและจื่อจุนเห็นถึงข้อบกพร่องของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งขณะรักกันใหม่ ๆ พวกเขามองไม่เห็นหรืออาจมองข้ามเนื่องจากกำลังอยู่ในภวังค์แห่งความรัก ตัวอย่างเช่น สื่อจวนเชิงเป็นคนรักดอกไม้ขณะที่จื่อจุนสนใจแต่สัตว์เลี้ยง ผลที่เกิดตามมา คือ จื่อจุนปล่อยให้ดอกไม้ของสามีแห้งตายอยู่ในมุมบ้าน ขณะที่สื่อจวนเชิงไม่สบอารมณ์ที่ลูกไก่ 4 ตัว ของภรรยาวิ่งพล่านอยู่ในบ้านทำให้เขาไม่มีสมาธิในการแปลหนังสือ มิหนำซ้ำจื่อจุนยังแบ่งอาหารที่สามีหามาด้วยความยากลำบากแก่อาสุยสุนัขตัวโปรดของเธอด้วย ความแตกต่างที่ไม่อาจปรองดองกันได้ส่งผล

ให้คู่สามีภรรยาต้องแยกทางกัน ซึ่งคนที่เป็นฝ่ายเสียเปรียบมากที่สุด คือ จื่อจุน เนื่องจากยังไม่สามารถดูแลตัวเองได้ท่ามกลางบริบทของสังคมที่ไม่รองรับบทบาทของผู้หญิง อนึ่ง ในครั้งที่ตัดสินใจย้ายมาอาศัยกับสื่อจวนเชิง จื่อจุนได้มองข้ามการคัดค้านของบิดาและอาแท้ ๆ ของเธอถึงขั้นประกาศตัดขาดจากกัน อนาคตของจื่อจุนหลังแยกทางกับสามีจึงมีแต่ความมืดมน ว่างเปล่า และการต้องทนรับกับอารมณ์สะใจของกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ไม่เห็นด้วยกับความสัมพันธ์นี้มาตั้งแต่แรก ในส่วนของสื่อจวนเชิง ความเบื่อหน่ายภรรยาครั้นต้องนำมาพิจารณาร่วมกับความรับผิดชอบในฐานะสามีและเป็นคนอยู่เบื้องหลังการตัดสินใจใช้ชีวิตนอกขนบนิยมของจื่อจุน ทำให้สื่อจวนเชิงตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก “ข้าพเจ้าใคร่จะบอกกับหล่อนตรง ๆ แต่ก็ไม่กล้า ขณะที่ตัดสินใจจะบอกแต่พอเห็นดวงตาที่เป็นประกายแห่งความไร้เดียงสาของหล่อน ข้าพเจ้าก็จำต้องเปลี่ยนใจและฝืนแสดงสีหน้ายิ้มแย้มชั่วขณะ แต่สีหน้ายิ้มแย้มนี้กลับกลายเป็นการเย้ยหยันตัวเองและทำให้ข้าพเจ้าหมดความสุขุมเยือกเย็นไปในทันที” (Hsun, 2020)

การฝืนอยู่กับภรรยาทั้งที่ใจไม่ปรารถนาทำให้จิตใจของสื่อจวนเชิงว้าวุ่น บวกกับความรักชีวิตอิสระตามประสาคนหนุ่ม ทำให้บางครั้งเขาคิดถึงการตายของภรรยาในฐานะเป็นทางออกของปัญหาทุกอย่าง แต่เป็นเพียงความคิดชั่วแล่นและสื่อจวนเชิงก็รู้สึกเสียใจทันทีที่ดึงสติกลับมาได้ (Hsun, 2020) อย่างไรก็ตาม ท้ายที่สุดสื่อจวนเชิงได้ยกให้ความสบายใจของตนเองอยู่เหนือความรับผิดชอบและเหตุผลอื่น ๆ ทั้งปวง เขาตัดสินใจพูดคุยกับภรรยาอย่างตรงไปตรงมา แม้สื่อจวนเชิงจะพยายามปลอบใจตัวเองว่า การแยกทางกับภรรยาจะเป็นแรงผลักให้ทั้งสองสามารถก้าวเดินตามเส้นทางชีวิตของแต่ละคนอย่างเด็ดเดี่ยว แต่การทิ้งภรรยาในขณะที่เธอโดดเดี่ยวที่สุดก็สะท้อนความเห็นแก่ตัวของตัวละครอย่างชัดเจน สื่อจวนเชิงได้ข่าวการเสียชีวิตของภรรยาในครั้งที่ไปขอให้เพื่อนของลุงคนหนึ่งหางานให้ เขาเสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ก็ตัดสินใจทิ้งอดีตไว้เบื้องหลังเพื่อที่จะเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง

ในการสร้างตัวละครสื่อจวนเชิง หลู่ซิ่นทำให้ผู้อ่านเห็นภาพปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและสนับสนุนขบวนการปฏิวัติของประชาชน กลุ่มที่มีพื้นฐานการศึกษาที่ดี ได้เปิดโลกทัศน์จากการสัมผัสกับวัฒนธรรมตะวันตก มีความมั่นใจในตนเอง มั่นคงในอุดมการณ์ รวมถึงจิตอันเป็นกุศลในการปรับเปลี่ยนสังคมให้พ้นจากจารีตแบบเก่า สื่อจวนเชิงกล้าท้าทายขนบธรรมเนียมโบราณโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการแต่งงานแบบคลุมถุงชน เขาพยายามแก้ไขปัญหาปากท้องในชีวิตประจำวัน และสามารถรักษาจุดยืนทางการเมืองแม้จะตกอยู่ในสถานการณ์ลำบาก อย่างไรก็ตาม การขาดประสบการณ์ชีวิตและความรักอิสระซึ่งเป็นลักษณะร่วมของคนที่ยังอยู่ในวัยหนุ่มสาว ทำให้สื่อจวนเชิงตัดสินใจเลือกทางเดินที่ยังความสบายใจแก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดแก่ภรรยา ชีวิตของสื่อจวนเชิงถือเป็นอุทาหรณ์ให้กับเยาวชนในสังคมร่วมสมัยกับหลู่ซิ่นว่า การมีความรู้ ความมุ่งมั่น และมีอุดมการณ์อันแรงกล้า อาจไม่เพียงพอให้ชีวิตดำเนินไปอย่างราบรื่น ขณะที่ความรักระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาวต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจและความเห็นใจซึ่งกันและกันด้วย จึงจะดำรงถาวรได้

2.2.2 หลี่เหวยฝู่ในเรื่อง “ในร้านเหล้า”

หลี่เหวยฝู่เป็นปัญญาชนจีนที่มีอุดมการณ์โน้มเอียงไปในทางสังคมนิยมและการปรับเปลี่ยนสังคมให้พ้นจากวัฒนธรรมศักดินา เขาและ “ข้าพเจ้า” ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องเคยเป็นเพื่อนร่วมงานที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในเมือง S ก่อนที่ “ข้าพเจ้า” จะย้ายไปประกอบอาชีพในเมืองอื่น ครั้นเวลาผ่านไป 10 ปี ทั้งสองบังเอิญพบกันอีกครั้งที่ร้านอีสือจี ร้านเหล้าเล็ก ๆ แห่งหนึ่งในเมือง S “ข้าพเจ้า” ตั้งข้อสังเกตแต่แรกพบว่า รูปร่างหน้าตารวมถึงกิริยาท่าทางของหลี่เหวยฝู่เปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมาก เขาดูเชื่องช้าผิดปกติ แตกต่างจากลักษณะคล่องแคล่วว่องไวเมื่อ 10 ปีก่อน

จากคำบอกเล่าของหลี่เหวยฝู่ เขาประสบความล้มเหลวในการประกอบอาชีพและในการดำเนินตามอุดมการณ์ทางการเมือง การขาดความมั่นใจทำให้มุมมองทัศนะของหลี่เหวยฝู่เปลี่ยนไปจากเดิม คือ มองทุกอย่างในด้านลบเพียงด้านเดียวและมองว่า ชีวิตตนวนเวียนอยู่แต่ใน

จุดเดิมเหมือนกับแมลงที่เมื่อมีปัจจัยภายนอกมากระตุ้นก็เกิดความตระหนกบินออกไปที่อื่น แต่ยังไม่พ้นวงแคบ ๆ ก็ต้องกลับมาเกาะอยู่ที่จุดเดิมอีกครั้ง (Hsun, 2020)

สมัยร่วมทำงานกับ “ข้าพเจ้า” หลี่เหวยฝู่เป็นหนุ่มไฟแรงและต่อต้านวัฒนธรรมศักดินาด้วยการไปถอนหนวดเทวรูปในศาลหลักเมือง เขายังอภิปรายวิถีการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศจีนอย่างเผ็ดร้อนถึงกับเคยชกต่อยกับ “ข้าพเจ้า” หลายครั้ง อย่างไรก็ตาม ปัญหาปากท้องในชีวิตประจำวันที่ประดังเข้ามาได้ทำให้นักปฏิวัติหนุ่มขาดความมั่นใจและความเข้มแข็งในการเดินตามอุดมการณ์ ความล้มเหลวของหลี่เหวยฝู่เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจเกี่ยวกับชีวิตของปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ซึ่งท้ายที่สุด ปัญหาปากท้องในชีวิตประจำวันซึ่งถือเป็นเรื่องใกล้ตัวย่อมมีพลานุภาพแรงกล้ากว่าอุดมการณ์ในการปรับเปลี่ยนสังคมให้ดีขึ้น เพราะเป็นเรื่องที่ใกลตัวมากกว่า จากเรื่องสั้นเรื่องนี้หลู่ซิ่นได้ชี้ให้เห็นว่า การปฏิรูปสังคมไม่ใช่เรื่องง่ายและไม่อาจสำเร็จลุล่วงโดยอาศัยอุดมการณ์เพียงอย่างเดียว

เหตุผลหนึ่งที่ทำให้หลี่เหวยฝู่รู้สึกรังเกียจตัวเองและมองว่า เพื่อน ๆ ย่อมจะรังเกียจเขาด้วย คือ การรับสอนวิชาที่เคยเป็นที่นิยมในระบบศักดินา เช่น “จินตกวีนิพนธ์ของขงจื๊อ” “คัมภีร์กวีนิพนธ์” และหลักธรรมของนักปราชญ์สมัยโบราณอย่างเม่งจื๊อ เป็นต้น ซึ่งขัดต่ออุดมการณ์ของเขาที่จะขจัดวัฒนธรรมศักดินาให้หมดสิ้นไปจากประเทศจีน หลี่เหวยฝู่ยังรับสอน “อิตถีคัมภีร์” ให้แก่นักเรียนหญิงคนหนึ่ง ทั้งที่ปัญญาชนกลุ่มเดียวกับเขากำลังรณรงค์การปลดปล่อยผู้หญิงจีนให้พ้นจากบ่วงจารีตแบบเก่า

สรุปได้ว่า หลี่เหวยฝู่เป็นตัวละครที่เป็นตัวแทนของปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและมีความปรารถนาที่จะปรับเปลี่ยนสังคมให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ปัญญาชนกลุ่มนี้ต้องเผชิญ คือ การขาดรายได้เลี้ยงชีพ และความรวดร้าวที่ต้องฝืนทำในสิ่งที่ขัดต่ออุดมการณ์

น่าสังเกตว่า หลู่ซิ่นเพียงสะท้อนภาพปัญญาชนจีนที่ได้รับการศึกษาในระบบศักดินา ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดเช่นเดียวกับประชาชนในสังคมร่วมสมัย แต่ไม่ได้โจมตีชนกลุ่มนี้อย่างตรงไปตรงมาเหมือนกับปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและเข้าข้างรัฐบาลพลังปฏิกิริยา ขณะเดียวกันก็เห็นใจและฝากความหวังไว้กับปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบใหม่และอยู่เคียงข้างประชาชน เนื่องจากชนกลุ่มนี้มีความหนักแน่นมั่นคงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในสังคม แม้จะประสบปัญหาปากท้องในชีวิตประจำวัน แต่ชนกลุ่มนี้ก็ไม่เคยแสดงลักษณะกลับกลอกหรือเอาตัวรอดด้วยการคล้อยตามกลุ่มพลังทางการเมืองที่กำลังเป็นฝ่ายได้เปรียบในสังคมเหมือนกับปัญญาชนที่สนับสนุนรัฐบาลพลังปฏิกิริยา

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น จำนวน 7 เรื่อง ทำให้เห็นภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ได้แก่ กลุ่มที่ได้รับการศึกษาในระบบศักดินาที่ชำนาญแต่การท่องจำตำราหนังสือ โดยขาดทักษะในการรับมือกับมรสุมชีวิต ขณะเดียวกันชนกลุ่มนี้ก็รักการศึกษาและศักดิ์ศรีของความเป็นบัณฑิต และมีความอดทนอดกลั้น ส่วนปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ในกรณีของปัญญาชนที่สนับสนุนรัฐบาลพลังปฏิกิริยา หลู่ซิ่นชี้ให้เห็นเฉพาะข้อบกพร่องของชนกลุ่มนี้ ได้แก่ ลักษณะไม่จริงจัง ไม่เด็ดขาด ความเห็นแก่ตัว การฉวยโอกาส การชอบพูดโอ้อวดและข่มเหงคนที่อ่อนแอกว่า สำหรับปัญญาชนที่อยู่เคียงข้างประชาชนนั้น หลู่ซิ่นมีความเห็นใจที่ชนกลุ่มนี้ต้องเผชิญกับปัญหาปากท้องในชีวิตประจำวันจนต้องฝืนทำในสิ่งที่ขัดต่ออุดมการณ์ ปัญญาชนกลุ่มนี้มีข้อดีหลายอย่างทั้งความพยายามในการแก้ไขปัญหาที่ประดังเข้ามาในแต่ละวัน และความพยายามในการเริ่มต้นชีวิตใหม่แม้จะต้องเผชิญกับความล้มเหลวนานัปการ

การอภิปรายผลการวิจัย

วรรณกรรมของหลู่ซิ่นได้รับการเผยแพร่สู่สังคมไทยตั้งแต่ช่วงต้นพุทธทศวรรษ 2490 แต่เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมกับกลุ่มสังคมนิยมในสมัยดังกล่าว ผลงานของหลู่ซิ่นจึงกลายเป็นหนังสือต้องห้าม และผู้แปลส่วนใหญ่ก็มักจะไม่เปิดเผยตัวตน วรรณกรรมของหลู่ซิ่นกลับมาเป็นที่สนใจในวงวิชาการไทยอีกครั้งในช่วงกลางพุทธทศวรรษ 2540 ประจักษ์จากผลงานวิจัย เช่น เรื่อง “ทัศนะในการมองสังคมจีนของหลู่ซิ่น: ศึกษาจากงานเขียน” ของณปรัชญ์ บุญวาศ (Boonwas,

2000) เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมของหลู่ซฺวิ่นเรื่องอาคิวเจิ้งจฺว้านฉบับแปล” ของศิริเพ็ชร ทฤษณาวดี (Triasanawadee, 2001) และเรื่อง “บุคลิกภาพผิดปกติของตัวละครในวรรณกรรมจีนสมัยขบวนการวัฒนธรรมใหม่ (ค.ศ. 1918–1924)” ของภูรดา เซี่ยงจัง (Siangjong, 2014) เมื่อมองโดยภาพรวม งานวิจัยดังกล่าวเน้นศึกษาคุณูปการของหลู่ซิ่นต่อขบวนการอภิวัฒน์ของประเทศจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ลักษณะการสร้างตัวละครที่มีบุคลิกภาพผิดปกติ เช่น ตัวละครน้องชายในเรื่อง “บันทึกประจำวันของคนบ้า” รวมถึงการศึกษาภาษาจากการเปรียบเทียบผลงานอมตะของหลู่ซิ่นเรื่อง “ประวัติจริงของอา Q” ฉบับภาษาจีนและฉบับภาษาไทย

การศึกษาภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเรื่องสั้นของหลู่ซิ่นครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงบทบาทของหลู่ซิ่นในฐานะนักเขียนชั้นนำในวงการวรรณกรรมจีนในห้วงหัวเลี้ยวหัวต่อ โดยมีปณิธานอันแข็งกล้าในการใช้ผลงานศิลปะเพื่อรับใช้ประชาชน การชี้ให้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคของปัญญาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและอยู่เคียงข้างชนชั้นล่าง ช่วยให้ชนกลุ่มนี้ได้พัฒนาตนเองและสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนขบวนการอภิวัฒน์สังคมจีนต่อไป ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมยังประจักษ์จากที่ความสับสนอลหม่านและการไร้ทิศทางของประเทศจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 เป็นวัตถุดิบชั้นดีให้หลู่ซิ่นสร้างสรรค์ผลงานบันลือโลกหลายเรื่อง ขณะเดียวกันหลู่ซิ่นก็ได้ทำหน้าที่สะท้อนสภาพสังคมจีนในห้วงหัวเลี้ยวหัวต่ออย่างซื่อสัตย์ โดยผลงานของเขามีพลังในการชี้นำประชาชนในยุคร่วมสมัยและเปลี่ยนแปลงสังคมในระยะยาวด้วย

การสร้างตัวละครปัญญาชนจีนของหลู่ซิ่นสะท้อนการมองโลกตามความเป็นจริง (Realistic) มากกว่าการมองในเชิงอุดมคติ (Idealistic) ของผู้เขียน ตัวละครในเรื่องสั้นของหลู่ซิ่นจึงถูกสร้างขึ้นในฐานะ “ปุถุชน” ที่มีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนควบคู่กัน กล่าวคือ ปัญญาชนที่ผ่านการศึกษาในระบบศักดินามักจะมีข้อบกพร่องด้านสติปัญญาและอุปนิสัย ส่วนปัญญาชนที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกแม้จะมีพัฒนาการทางความคิดที่ก้าวหน้ากว่าผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมร่วมสมัย กระนั้นก็ต้องเผชิญกับความยากลำบากในการดำรงชีพ หลู่ซิ่นได้ใช้วิธีการล้อเลียนและเสียดสีอย่างแหลมคมเพื่อสะท้อนภาพความเป็นจริงของปัญญาชนจีนในห้วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ทำให้ตัวละครในเรื่องสั้นของเขามีลักษณะเป็นตัวละครหลายมิติ (Round Character) ที่ไม่ได้แบ่งแยกความดีกับความชั่วในแบบสุดโต่ง

นอกจากนี้ การศึกษาชีวประวัติของหลู่ซิ่นทำให้ทราบว่า หลู่ซิ่นต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่คล้ายกับตัวละครปัญญาชนในเรื่องสั้นของเขาหลายเรื่อง ในฐานะปัญญาชนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก หลู่ซิ่นต้องต่อสู้กับอุปสรรคนานัปการระหว่างการดำรงชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปะทะกันระหว่างค่านิยมใหม่กับจารีตแบบเก่าที่หยั่งรากลึกอยู่ในสังคมจีนมานานหลายพันปี และท่ามกลางแรงกดดันที่เขายังต้องดำรงบทบาทของบุตรกตัญญูต่อมารดาและวงศ์ตระกูลตามขนบประเพณีเดิม เรื่องนี้ปรากฏอย่างชัดเจนในการแต่งงานครั้งแรกของหลู่ซิ่น ขณะกำลังศึกษาอยู่ในประเทศญี่ปุ่น มารดาของหลู่ซิ่นได้ส่งจดหมายไปแจ้งว่า ตนเจ็บป่วยและสั่งให้บุตรชายกลับประเทศโดยด่วน หลังหลู่ซิ่นกลับถึงบ้านเกิดได้ไม่นานก็มีการจัดพิธีแต่งงานระหว่างเขากับสตรีชาวชนบทคนหนึ่งชื่อว่า ชูอาน (Chu An) ซึ่งขณะนั้นหลู่ซิ่นอายุ 25 ปี (ค.ศ. 1881–1906) (Boonwas, 2000) การแต่งงานแบบคลุมถุงชนที่ปราศจากความรักดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างหลู่ซิ่นกับภรรยาคนแรกห่างเหิน โดยทั้งสองแยกห้องนอนและแทบจะไม่พูดคุยกันด้วย ความรู้สึกแปลกแยกของหลู่ซิ่นยังสะท้อนจากคำพูดของเขาที่ว่า “เธอเป็นภรรยาของแม่ผม ไม่ใช่ภรรยาของผม” (Taweepwora (Taweep Woradilok), 2000) หลู่ซิ่นแต่งงานครั้งที่ 2 กับสุยกว่างผิง (Hsu Kuang-ping) ผู้เป็นทั้งลูกศิษย์และสหายร่วมอุดมการณ์ใน ค.ศ. 1925 ขณะที่เขาอายุ 49 ปี การที่หลู่ซิ่นเป็นนักประพันธ์ผู้ทรงอิทธิพลในวงการวรรณกรรมจีนสมัยใหม่ และมีจุดยืนที่ชัดเจนในการอยู่เคียงข้างชนชั้นกรรมาชีพและต่อต้านรัฐบาลพรรคก๊กมินตั๋ง ทำให้เขาและครอบครัวตกเป็นเป้าหมายของการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในวงการทางการเมืองและวงการวรรณกรรมจีน กระนั้นหลู่ซิ่นยังคงยึดมั่นในอุดมการณ์และพร้อมที่จะท้าทายกลุ่ม “ปลอมแปลงตนว่าเป็นคนก้าวหน้า ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้วเป็นเผด็จการ พวกข้าราชการทรยศ

สายสืบ และพวกสฤลปัญญา" (Taweepwora (Taweep Woradilok), 2000) ข้อมูลชีวประวัติและผลงานของหลู่ซิ่นได้สะท้อนความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวและความกล้าหาญของเขาท่ามกลางความสับสนอลหม่านของสังคมจีนในช่วงเปลี่ยนผ่าน และทำให้หลู่ซิ่นมีบทบาทที่โดดเด่นเหนือปัญญาชนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 ดังที่ Gu (2021) ตั้งข้อสังเกตว่า วรรณกรรมจีนมีประวัติยาวนานไม่น้อยกว่า 3,000 ปี โดยวรรณกรรมจีนสมัยใหม่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในช่วงทศวรรษที่ 2 แห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ภายใต้อิทธิพลของวรรณกรรมตะวันตก อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ปัญญาชนจีนที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีจำนวนมาก แต่ผู้ที่ได้รับการยอมรับเป็นเอกฉันท์ว่าเป็น "บิดาแห่งวรรณกรรมจีนสมัยใหม่" มีเพียงคนเดียว คือ หลู่ซิ่น ดังข้อความว่า "In the process of transformation, a number of Chinese intellectuals made pioneering contributions, but it is Lu Xun (Lu Hsun, 1881–1936) who is unanimously acknowledged as the father of modern Chinese literature." (Gu, 2021) สอดคล้องกับ Yu (2019) ที่มีความเห็นว่า หลู่ซิ่นประพันธ์วรรณกรรมประเภทบันเทิงคดีไม่มาก แต่ความโดดเด่นและบทบาทของเขาในวงการวรรณกรรมจีนโดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลที่เรื่องสั้นชุด "ตะโกนสู้" และ "ละล้าละลัง" มีต่อศิลปินนักเขียนเป็นสิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ "Lu Xun is regarded as father of modern Chinese literature, whose writings reflect the great achievements of the literary reform since the May Fourth Movement, and enjoy the most prominent status in the Chinese literary development in the 20th century. He is not prolific in fiction creation, but his two collections of stories, call to arms and wandering, have exerted great influence upon other writers at that time and afterwards." (Yu, 2019) การยืดมั่นในปณิธานรับใช้ประชาชนผู้ยากไร้ การต่อต้านความอยุติธรรมในสังคม และการยึดความรักมาเป็นพื้นฐานแห่งความมั่นคงของชีวิตครอบครัว ถือเป็นความสำเร็จของหลู่ซิ่นในการปลดปล่อยตนเองออกจากบ่วงจารีตแบบเก่า และในขณะเดียวกันก็สะท้อนลักษณะเสรีนิยมของเขาอย่างน่าสนใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

งานวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดพิพิธภัณฑ์หรือนิทรรศการที่แสดงประวัติผลงาน และอิทธิพลที่หลู่ซิ่นมีต่อวงการวรรณกรรมของจีนและของไทย ทั้งในรูปแบบถาวร ชั่วคราว และเคลื่อนที่ เพื่อประโยชน์ด้านการศึกษาและการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการสร้างซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ต่อผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์จีนและประชาชนจีนอันจะนำไปสู่การยกระดับความสัมพันธ์ทางการทูต เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากการสะท้อนภาพปัญญาชนจีนในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 แล้ว เรื่องสั้นของหลู่ซิ่นยังเต็มไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับชนชั้นผู้ใช้แรงงานซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดสืบเนื่องจากบริบทในสังคมร่วมสมัย ดังนั้นจึงควรทำวิจัยในประเด็นภาพผู้ใช้แรงงานชาวจีนในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อจากเรื่องสั้นของหลู่ซิ่น นอกจากนี้ยังอาจศึกษาประเด็นอิทธิพลที่สังคมจีนมีต่อเรื่องสั้นของหลู่ซิ่นและอิทธิพลของหลู่ซิ่นที่มีต่อวรรณกรรมไทยและสังคมไทยด้วย

เอกสารอ้างอิง

Boonkhachorn, T. (1999). *Novels and Thai society 1932–1957*. (2nd ed.). Bangkok: Faculty of Arts Textbooks Projects, Chulalongkorn University. [In Thai]

Boonwas, N. (2000). *Lu Xun's views of Chinese society through his literary works*. (Master's thesis, History, Thammasat University). [In Thai]

Columbia University. (n.d.). *China – timeline of historical periods*. Retrieved from https://afe.easia.columbia.edu/timelines/china_timeline.htm#annotated–outline

Eoseewong, N. (2012). *Pen and Sail: Literature and history in early Bangkok*. Nonthaburi: Same Sky Books. [In Thai]

Gu, M. D. (2021). Lu Xun and modern Chinese literature in the context of world literature. *Journal of Modern Literature, 44*(2), 76–92.

Kalkaew, C. (n.d.). *Zhou Shuren*. Bangkok: Centre Publications. [In Thai]

Kittinorarat, J. & Acherayawathana, O. (2024). Sampling in research: Principles, methods, and applications. *Journal of Innovation in Administration and Educational Management, 2*(1), 39–55. [In Thai]

Khamriang, P. (1980). Lu Hsun and the historical periods of China. In "*Wild Grass*" (pp. 109–201). Bangkok: Kaopai. [In Thai]

Hsun, L. (2003). *The short stories of Lu Hsun*. Bangkok: Chumsilp Thammada. [In Thai]

Hsun, L. (2020). *Call to arms, a collection of Lu Hsun's short stories*. (2nd ed.). Bangkok: Thai Quality Books (2006). [In Thai]

Hucker, C. O. (n.d.). *History of China*. Retrieved from https://www.britannica.com/topic/history–of–China

Meilan, W. & Hang, T. T. (2024). The study of beliefs in the naming of ancient Chinese wines. *Journal of Humanities and Social Sciences Uttaradit Rajabhat University, 11*(1), 27–44. [In Thai]

Pinthong, T. (2021). *Literature and Thai society*. (6th ed.). Bangkok: Ramkhamhaeng University. [In Thai]

Rene, W. & Warren, A. (1971). *Theory of literature*. (9th ed.). New York: Hawest Book, Brances & Warld, Inc.

Taweepwora (Taweep Woradilok). (2000). Lu Hsun: The master of modern Chinese literature. In *Lu Hsun's poetry anthology* (pp. 8–98). Bangkok: Sukkhapabjai. [In Thai]

Theepakorn (Chit Phumisak). (2023). *Art for life's sake, art for people's sake*. (9th ed.). Bangkok: Thai Quality Books (2006). [In Thai]

Triasanawadee, S. (2001). *A comparative study of the translated versions of Lu Xun's A–Q zheng zhuan*. (Master's thesis, Chinese section, Chulalongkorn University). [In Thai]

Siangjong, P. (2014). Personality disorders of characters in Chinese literature during the new culture movement (1918–1924). *Journal of the Faculty of Arts, Silpakorn University, 36*(2), 179–203. [In Thai]

Yu, G. (2019). A brief introduction to Lu Xun and his short stories. *US–China Foreign Language, 17*(8), 386–392.

อุดมการณ์ในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5*

IDEOLOGY IN LAO LANGUAGE TEXTBOOKS FOR ELEMENTARY GRADE 1–5

ณภัทรสรา ดาวษาวะ[1**]

Naphatsarsa Daosawa[1**]

[1]มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต.ขามเรียง อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม 44150 ประเทศไทย

[1]Mahasarakham University, Khamriang Sub-District, Kantarawichai District, Maha Sarakham 44150 Thailand

[**]Corresponding author E-mail address: Naphatsara.dw@gmail.com

(Received: 17 Jul, 2025; Revised: 29 Nov, 2025; Accepted: 30 Nov, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุดมการณ์ในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5 ตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 2020 – 2023 เรียบเรียงโดยสถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้กรอบแนวคิดอุดมการณ์ ผลการศึกษาพบว่า แบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-5 มีอุดมการณ์ 3 ด้าน ได้แก่ 1) อุดมการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) อุดมการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม และ 3) อุดมการณ์เกี่ยวกับชาติและศาสนา จากการศึกษายังพบว่า ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติพบมากที่สุด สะท้อนความกังวลและการตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมในสังคมลาว ด้านวัฒนธรรมย้ำการตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา กลไกอุดมการณ์ในแบบเรียนมี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติในเชิงการพึ่งพาอาศัยกันและความสำคัญของธรรมชาติต่อชีวิตมนุษย์ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และ 3) การผลิตซ้ำเพื่อสืบทอด เป็นการผลิตซ้ำความสำคัญของวัฒนธรรมและศาสนาพุทธ ความเรียบง่าย รักสงบ และความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

คำสำคัญ: แบบเรียน, อุดมการณ์, ภาษาลาว

---

* *บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง อุดมการณ์และคุณลักษณะพลเมืองในแบบเรียนภาษาลาว ระดับประถมศึกษา 1-5 ได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566/เลขสัญญาทุน 018/2566*

[1] *อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*

ABSTRACT

The purpose of this research was to examine ideology in Lao language textbooks for primary school grades 1–5, published between 2020–2023, by Institute for Educational Science Research, Ministry of Education and Sports, Lao People's Democratic Republic. Using the ideology framework, the study found that Lao language textbooks in primary school presented three ideologies: 1) ideology about natural resources and the environment, 2) ideology about culture, and 3) ideology about nation and religion. The study also found that environmental and natural issues were the most common, reflecting concerns and awareness of environmental changes in Lao society. In terms of culture, it emphasized the importance of Buddhism. The ideological mechanisms in the textbooks were three types: 1) the creation of a relationship between humans and nature in terms of interdependence and the importance of nature to human life, 2) the relationship between humans and humans, and 3) reproduction for inheritance, which was the reproduction of the importance of culture and Buddhism, simplicity, peace, and kinship.

KEYWORDS: Textbooks, Ideology, Lao Language

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา (Ministry of Education and Sports) มีหน้าที่บริหารจัดการเรียนการสอนทุกระดับชั้นของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กำหนดหลักสูตรการศึกษาก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัย มีหน้าที่ส่งเสริมทุนการศึกษาและสื่อวีดิทัศน์ประกอบการเรียนการสอน โดยมีสถาบันค้นคว้าวิทยาศาสตร์การศึกษา เรียบเรียง ตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุงและประกาศใช้คู่มือครูและแบบเรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา

แบบเรียน (Textbooks) เป็นเครื่องมือและสื่อกลางสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาทักษะและความรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ละรายวิชา แบบเรียนนำเสนอเนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้ต่าง ๆ เช่น ชุดความรู้เกี่ยวกับโลก สิ่งแวดล้อม ภาษา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โดยรัฐเป็นผู้กำหนดทิศทางการศึกษา นโยบายทางการศึกษา แผนการศึกษา เนื้อหา กิจกรรม และผลิตแบบเรียนสำหรับระบบการเรียนการสอน

นอกจากแบบเรียนจะเน้นการเรียนรู้ตามเนื้อหารายวิชาต่าง ๆ แบบเรียนยังสอดแทรกแนวคิดอุดมการณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกในการเผยแพร่อุดมการณ์ของรัฐ และสร้างความสำนึกเกี่ยวกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ การอบรมบ่มเพาะเยาวชนในทิศทางที่ชาติต้องการ รวมถึงการถ่ายทอด สร้างสรรค์ และอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ (La-ongsri, 2001) กล่าวได้ว่า แบบเรียนทำหน้าที่จัดระบบสังคมและสร้างสังคม ผลิตคนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชาติ แบบเรียนเป็นเครื่องมือขัดเกลาและสร้างคุณลักษณะตามความต้องการของรัฐ การสื่ออุดมการณ์ต่าง ๆ ผ่านการเน้นย้ำจุดประสงค์ของการจัดการศึกษา ผ่านตัวบทที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับชั้นภายใต้การกำกับของรัฐ แนวคิดและอุดมการณ์ซึ่งเป็นชุดความคิด ค่านิยม ความเชื่อที่เรียบเรียงอยู่ในแบบเรียนมีความสัมพันธ์กับระบอบการเมืองการปกครอง สอดรับกับองค์ความรู้ในกระแสโลก เช่น การให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของบรรดาชนเผ่า บทบาทของผู้ชายและผู้หญิงในรัฐธรรมนูญ และปรากฏในคู่มือหลักสูตรประถมศึกษาปี ค.ศ. 2010

การจัดการศึกษาของลาวเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ โดยในช่วง ค.ศ. 1975 – 1990 การจัดการศึกษาของลาวเป็นการเตรียมเด็กทั่วประเทศเพื่อเข้าสู่โลกของความเป็นสังคมนิยม เนื้อหาในตำราเรียนเน้นการเป็นคนยุคใหม่ตามแนวคิดระบอบใหม่ การต่อสู้ของนักรบ ชาวบ้าน และแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ (Srikham, Laopairot, and Suwanna, 2018) ต่อมาในช่วงหลังปี ค.ศ. 1975 มีนโยบายทางการศึกษาเพื่อตอบอุดมการณ์ชาติ รัฐมีนโยบายนำการศึกษามาเป็นกุญแจสร้างสังคมนิยมให้สำเร็จ การศึกษาต้องปฏิบัติควบคู่กับการทำงานด้านอื่นและสัมพันธ์กับการเมือง วัฒนธรรม จึงให้ใช้แบบเรียนเพื่อกล่อมเกลาเยาวชน 4 ประเด็น คือ 1) การกล่อมเกลาทางการเมือง เพื่อให้เยาวชนมีความเข้าใจต่อระบอบการปกครองใหม่ รักประเทศชาติ ศรัทธาต่อพรรคประชาชนปฏิวัติลาว รัฐ ผู้นำ กองทัพมีความกล้าหาญและเสียสละ 2) การกล่อมเกลาทางคุณสมบัติ เพื่อให้เยาวชนลาวมีแนวคิด ทัศนคติ และคุณลักษณะใหม่ กระตือรือร้นในการเรียน มีความขยันหมั่นเพียรและอดทน 3) การกล่อมเกลาทางวัฒนธรรม เพื่อให้ซึมซับและเข้าใจวัฒนธรรมของชาติ ตระหนักเห็นคุณค่า และร่วมกันอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และ 4) การกล่อมเกลาด้านเศรษฐกิจและการทำงาน เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการทำงาน มีความขยันอดทน รู้จักประกอบอาชีพ (Thammawat, 2001) ด้วยเหตุที่ระบบการจัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทสังคม การเมือง วัฒนธรรม และเทคโนโลยี หลักสูตรการศึกษาของลาวจึงเปลี่ยนแปลงแบบเรียนและคู่มือครูใหม่ โดยในช่วงปี ค.ศ. 2016 มีการปรับปรุงหลักสูตรและใช้แบบเรียนชุดใหม่มาจนกระทั่งปัจจุบัน

จากการทบทวนการศึกษาแบบเรียนลาวที่ผ่านมาพบว่า นักวิชาการชาวไทยและต่างประเทศสนใจศึกษาประเด็นที่สัมพันธ์กับการสร้างตัวตนอัตลักษณ์ สำนึกความเป็นชาติ โดยศึกษารายวิชาทางสังคม เช่น วิชาพลเมือง วิชาประวัติศาสตร์ วิชาสังคม และการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทยและเวียดนาม ศึกษาในเชิงพหุวัฒนธรรม มุมมองความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์และเชิงสังคม

วิทยานิพนธ์ของประภาส สุวรรณศรี (Suwansri, 1999) เรื่องการกล่อมเกลาทางสังคมจากแบบเรียนของรัฐ ระดับประถมศึกษา ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ปี ค.ศ. 1975 – 1995 ศึกษากระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมจากแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5 ทุกรายวิชา ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ปี ค.ศ. 1975 – 1995 พรรคประชาชนปฏิวัติลาวมีบทบาททางการเมือง โดยยึดอุดมการณ์สังคมนิยมมาร์กซ์เลนิน จึงใช้กระบวนการกล่อมเกลาทางสังคมผ่านแบบเรียน เรื่องการเมือง คุณสมบัติใหม่ของบุคคล ความรู้ทางวัฒนธรรม การใช้แรงงานในเชิงเศรษฐกิจ โดยแทรกเข้ากับบทกลอน เรื่องสั้น โจทย์เลข เพื่อให้เยาวชนมีแนวคิดศรัทธาต่ออุดมการณ์ใหม่ รักชาติ รักพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และรักระบอบการปกครอง งานศึกษาของปณิตา สระวาสี (Srawasri, 2003) เรื่อง การสร้างสำนึกความเป็นชาติของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ศึกษาแบบเรียนชั้นประถมศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1975 – 2000 ศึกษาแบบเรียนสองหลักสูตร คือ แบบเรียนที่ใช้ระหว่างปี ค.ศ. 1975 – 1990 และระหว่างปี ค.ศ. 1990 – 2000 ผลการศึกษาพบว่า สำนึกความเป็นชาติ ชาติประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลายชาติพันธุ์ แต่มีความสามัคคี และอยู่ร่วมกันเหมือนครอบครัวภายใต้พรรคฯ เพื่อสร้างชาติ ภายใต้ความเสมอภาค นโยบายจินตนาการใหม่ ปี ค.ศ. 1986 มีส่วนทำให้แบบเรียนในช่วงที่สองที่เคยเน้นเฉพาะวัฒนธรรมชาติแบบสังคมนิยม ได้อธิบายสังคมที่เปลี่ยนไป กลับไปสู่รากฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิม และนำเสนอภาพศัตรูในประวัติศาสตร์ชาติ และมิติความสัมพันธ์ในระดับประเทศ สำนึกความเป็นชาติผูกโยงกับการเชื่อมั่นการนำของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว

วิทยานิพนธ์ของนรินทร์ พุดลา (Pudla, 2008) เรื่อง ตัวตนทางวัฒนธรรมในแบบเรียนลาว มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพลวัตของรูปลักษณ์ตัวตนทางวัฒนธรรมในแบบเรียน ใช้การวิจัยเอกสารด้วยระเบียบวิธีทางประวัติศาสตร์ รวมถึงศึกษาบริบททางสังคมทั้งภายในและภายนอกโดยศึกษาแบบเรียนช่วงก่อนและหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1997 – 1975 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สังคม ได้แก่ วิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง สังคมศึกษา และกลุ่มวิชาภาษาและวรรณคดี รวมถึงศึกษาปรัชญา อุดมการณ์สังคมนิยม แนวนโยบายการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ศึกษาปัจจัยภายในและภายนอก เช่น จารีตประเพณี สื่อสารมวลชน โลกาภิวัตน์ ผลการศึกษาพบว่า ตัวตนทางวัฒนธรรมมีทั้งลักษณะลาวเก่าและลาวใหม่ เช่น อาหาร การสร้างบ้านเรือน ดนตรี การแต่งกาย และเสนอให้เห็น “ลาวเป็นชาติที่ประกอบไปด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์” และ “เป็นชาติที่เป็นหนึ่งเดียว” นอกจากนี้ยังพบว่า การเปลี่ยนผ่านทางสังคมจากรัฐระบบศักดินามาเป็นสังคมนิยมจารีตและเข้าสู่สังคมนิยมจินตนาการใหม่ การสร้างตัวตนผ่านความสมานฉันท์ใช้อุดมการณ์ทางจารีตประเพณี พุทธศาสนา ในช่วงเอกราชแสดงตัวตนผ่านสัญลักษณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภาษา เช่น แคนข้าวเหนียว ปลาร้า ในช่วงจินตนาการใหม่มีตัวตนโดยการก้าวเข้าสู่สากล การยึดมั่นต่ออุดมการณ์สังคมนิยม การนำเสนอภาพสัญลักษณ์ประจำชาติโดยใช้พระธาตุหลวงเพื่อเชื่อมโยงพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาลให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน นำจารีตผสานกับแนวคิดสังคมนิยม งานศึกษาดังกล่าวศึกษาภาพรวมของรายวิชาในหลักสูตรเดิมตามบริบทสังคมนิยม แต่ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทโลกาภิวัตน์และนโยบายรัฐที่นำไปสู่การเป็นตลาดเสรีเพิ่มมากขึ้น การศึกษาของผู้วิจัยจะขยายขอบเขตการศึกษาและช่วยให้เห็นภาพปัจจุบันของตัวตนวัฒนธรรมในบริบทใหม่และพลวัตตัวตนทางวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาลาว

จากการทบทวนเอกสารข้างต้นพบว่าการศึกษาส่วนใหญ่มุ่งความสนใจศึกษารายวิชาพลเมือง ประวัติศาสตร์ และสังคม ยังไม่มีการศึกษาแบบเรียนรายวิชาทางภาษาที่สะท้อนความเป็นตัวตนทางวัฒนธรรมและสังคมลาว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ในรายวิชาภาษาลาวให้ความสำคัญกับประเด็นชาติ วัฒนธรรม ผู้นำ และประเด็นอื่น ๆ อย่างไรบ้าง การปลูกฝังเรื่องใดเรื่องหนึ่งในแบบเรียนอาจสันนิษฐานได้สองประเด็น กล่าวคือ 1) รัฐต้องการปลูกฝังคุณสมบัติที่ต้องการ และ 2) ปลูกฝังคุณสมบัติที่ขาดเพื่อให้เกิดการตระหนักเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจจะไม่ปรากฏเฉพาะในรายวิชาทางประวัติศาสตร์ สังคม และหน้าที่พลเมืองเท่านั้น แต่สามารถสอดแทรกแนวคิดเหล่านี้ในแบบเรียนรายวิชา

อื่น ๆ จากการทบทวนแบบเรียนวิชาภาษาลาวเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะการสอนภาษาผ่านบทอ่าน เรื่องเล่า ในลักษณะการท่องจำทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เป็นการปลูกฝังความจำขั้นพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน สิ่งที่ท่องจำมีผลต่อความคิดและทัศนคติ เช่น บทอ่านเรื่อง “นักเรียนตัวอย่าง” ส่วนในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 มีบทอ่านเรื่อง “เส้นไหม” บทอ่านเรื่อง “ผ้าไหมในวัฒนธรรมลาว” บทอ่านเรื่อง “ความรู้บุญคุณของผู้ให้กำเนิด” จากตัวอย่างบทอ่านข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าวัฒนธรรมลาวมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมการผลิตผ้าไหมแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ยังสะท้อนความสัมพันธ์แน่นแฟ้นระหว่างเครือญาติ ข้อสังเกตนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาแบบเรียนในรายวิชาที่เป็นกลุ่มทักษะทางภาษา โดยเลือกแบบเรียนวิชาภาษาลาวในระดับประถมศึกษาว่ามีการสอดแทรกอุดมการณ์ที่พึงประสงค์จากรัฐในประเด็นใดบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอุดมการณ์การเมือง การปกครอง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และศึกษากลไกทางอุดมการณ์ที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดอุดมการณ์มาเป็นกรอบในการศึกษา อุดมการณ์ในความหมายของการศึกษานี้ หมายถึง ชุดความคิดที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาลาวที่แสดงผ่านเนื้อหา บทอ่าน การเน้นความหมายและความสำคัญในเรื่องต่าง ๆ ที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ตอกย้ำตามความเชื่อที่เป็นระบบ

แนวคิดอุดมการณ์ (Ideology) ของหลุยส์ อัลธูแซร์ นักวิชาการชาวฝรั่งเศส ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดปฏิฐานนิยม แนวคิดอุดมการณ์เริ่มต้นด้วยการศึกษาทางการเมือง สังคม ระบบคิด และการสร้างกรอบแนวคิดทางมาร์กซิสม์ จากนั้นมีการขยายและประสานกับศาสตร์แขนงใหม่ ๆ เช่น ประสานกับแนวคิดสายโครงสร้างนิยม และแนวคิดสายภาษาเชิงโครงสร้างของโคลด เลวี สเตราส์ เช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม (Kaewthep & Hinwiman, 2008, p. 211) ทำให้แนวคิดด้านอุดมการณ์ของอัลธูแซร์น่าสนใจในฐานะที่ประสานวิธีคิดให้มีลักษณะเฉพาะ และสามารถนำไปใช้วิเคราะห์ตีความทั้งทางภาษา การเมือง และการสื่อสาร

อุดมการณ์ตามนิยามของอัลธูแซร์เป็นชุดความคิดหรือกรอบวิธีคิด (Set of Ideas) ที่ได้ถ่ายทอดให้แก่ประชาชนเพื่อสร้างความหมายหรือบรรทัดฐานทางสังคม โดยมีชุดอุดมการณ์สำคัญอยู่ 3 ประเภท ได้แก่ 1) อุดมการณ์หลัก (Dominant Ideology) คือ อุดมการณ์ชั้นปกครองที่ผลิตและผลิตซ้ำเพื่อครอบงำให้มวลชนยอมรับจนกลายเป็นกรอบแนวคิดกระแสหลักของสังคม ลักษณะความสัมพันธ์จึงเป็นเพื่อการสืบทอดอุดมการณ์ 2) อุดมการณ์เลือก (Alternative Ideology) คือ อุดมการณ์ที่รอมชอมกับระบบวิธีคิดหลักในระดับหนึ่ง เป็นกรอบความคิดที่ยอมรับในอุดมการณ์หลักบนเงื่อนไขบางอย่าง และ 3) อุดมการณ์ตรงข้ามหรือต่อต้าน (Ideology) คือ อุดมการณ์ที่ปฏิเสธกรอบวิธีคิดหลัก เสนอจินตภาพแบบสังคมแบบใหม่ เพื่อเรียกร้องหรือดึงดูดให้ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมหรือต่อต้านโครงสร้างอุดมการณ์หลัก นอกจากนี้วิธีการที่จะทำให้อุดมการณ์ธำรงอยู่ในสังคมได้กระทำผ่านเครื่องมือที่เรียกว่า กลไกทางสังคม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กลไกการปราบปรามและกลไกด้านอุดมการณ์ กลไกการปราบปราม หมายถึง การใช้กำลังบังคับกดขี่ ส่วนกลไกอุดมการณ์ เป็นการทำงานในเชิงกำหนดกรอบพฤติกรรมความเชื่อให้รู้สึกเต็มใจ เช่น ศาสนา โรงเรียน วัฒนธรรม และสื่อสารมวลชน โดยการทำงานของอุดมการณ์ (Ideology Practices) มี 3 ลักษณะ คือ 1) การทำให้ดูราวกับเป็นธรรมชาติ 2) การผสมผสานระหว่างความจริงและจินตนาการ และ 3) การสร้างชุดความสัมพันธ์ การผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอุดมการณ์ หน้าที่ของอุดมการณ์ประกอบด้วย 3 หน้าที่ ได้แก่ 1) การธำรงสภาพที่เป็นอยู่ 2) การให้คำอธิบาย และ 3) หน้าที่ในการกำหนดตัวตน (Kaewthep & Hinwiman, 2008, pp. 218 – 226)

จากการทบทวนแนวคิดอุดมการณ์ ผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาลาว ซึ่งนอกจากจะสอนความรู้ด้านอักขรวิธี คำ สำนวน ประโยค บทหัดอ่าน และกิจกรรม

เป็นส่วนหนึ่งที่ปลูกฝังและผลิตซ้ำอุดมการณ์ บทความนี้จึงศึกษาเพื่ออธิบายชุดอุดมการณ์ที่ปรากฏในแบบเรียน กลไกและปฏิบัติการณ์อุดมการณ์ในแบบเรียนภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) นำแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5 มาศึกษาวิเคราะห์ว่า เนื้อหาที่ปรากฏในแบบเรียน เรื่องอ่านประกอบ เรื่องอ่านเสริม มีลักษณะการปลูกฝังอุดมการณ์ด้านต่าง ๆ อย่างไร และมีกลไกทางอุดมการณ์อย่างไร เรียบเรียงและนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5 ที่ตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 2020 – 2023 โดยกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 7 เล่ม แต่ละเล่มมีจำนวน 29 บท รวม 203 บท เนื้อหาในแบบเรียนแต่ละบทประกอบด้วยชื่อเรื่อง เนื้อหา กิจกรรม และคำถามท้ายบท

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดอุดมการณ์ (Ideology) มาศึกษาตัวบทที่เป็นเรื่องเล่าทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ผู้วิจัยจึงเลือกบทอ่านที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม ที่เสนออุดมการณ์ในมิติทางสังคม ทั้งนัยตรงและนัยแฝง พิจารณาคำถามท้ายบท แบบฝึกหัด และกิจกรรมประกอบร่วมด้วย เพื่อให้เห็นการเน้นย้ำอุดมการณ์ในแบบเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่ 1) รวบรวมแบบเรียนวิชาภาษาลาวที่ใช้ในหลักสูตรปัจจุบันตีพิมพ์ ค.ศ. 2020 – 2023 2) ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา และ 3) รวบรวมและสังเคราะห์เนื้อหาในแบบเรียนแต่ละบท บทอ่านประกอบ คำถามท้ายบท กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อนำมาวิเคราะห์อุดมการณ์และกลไกของอุดมการณ์ในด้านต่าง ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์แบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5 จำนวน 7 เล่ม ตีพิมพ์ระหว่างปี ค.ศ. 2010 – 2023 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่เป็นบทอ่านในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง นำกรอบแนวคิดอุดมการณ์ของหลุยส์อัลธูแซร์ เพื่ออธิบายเรื่องอุดมการณ์ จำแนกอุดมการณ์ตามมิติทางสังคม ได้แก่ การเมือง วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการแปลภาษาลาวเป็นภาษาไทย เรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 5 จำนวน 7 เล่ม ผู้วิจัยพบว่า แบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และ 2 เป็นแบบเรียนที่ให้ความรู้ด้านหลักภาษา ตัวอักษรลาว การอ่านออกเสียงตามลำดับ ได้แก่ คำ วลี ประโยค ฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และฝึกการแต่งประโยค การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การฝึกทักษะที่ซับซ้อนขึ้นในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 5 โดยบทอ่านมีขนาดยาวขึ้น ประกอบด้วยวลี ประโยคที่ซับซ้อนขึ้น การอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง นอกจากถ่ายทอดความรู้ทางหลักภาษา คำ วลี ประโยคแล้ว ยังสอดแทรกคุณธรรม วัฒนธรรม อุดมการณ์ของประเทศไว้ผ่านกลวิธีการเล่าเรื่องทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง แบบเรียนแต่ละเล่มจะเปิดเรื่องเกี่ยวกับห้องเรียน ครู และนักเรียน ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ผู้สอน และผู้เรียน เนื้อหาโดยสังเขปของแบบเรียนคือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 จำนวนชั้นปีละ 2 เล่ม รวมเป็น 4 เล่ม เนื้อหาภาพรวมกล่าวถึงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ เน้นการจดจำและการออกเสียงเป็นคำ เป็นประโยค และฝึกอ่านออกเสียงตามเป็นประโยค ส่วนแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 5 แต่ละเล่มมีจำนวน 29 บท มีชื่อเรื่องประจำบท เช่น นักเรียนตัวอย่าง จากการรวบรวมศึกษาบทอ่านทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ อุดมการณ์ที่ปรากฏในแบบเรียน และกลไกและปฏิบัติการของอุดมการณ์

1. อุดมการณ์ที่ปรากฏในแบบเรียน

จากการศึกษาพบว่า อุดมการณ์หลักที่ปรากฏ

ในแบบเรียนมี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) อุดมการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) อุดมการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม และ 3) อุดมการณ์เกี่ยวกับชาติและศาสนา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 อุดมการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ สัตว์ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นอุดมการณ์ที่พบมากที่สุดในแบบเรียนทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง แบบเรียนเสนอให้เห็นว่า ประเทศลาวมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ และมีความหลากหลายทางชีวภาพ เช่น แม่น้ำ ภูเขา น้ำตก สิ่งแวดล้อมให้คุณประโยชน์แก่มนุษย์ สัตว์ และพืช นอกจากนี้ยังเสนอให้เห็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป วิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การนำวัสดุกลับมาใช้ประโยชน์ อุดมการณ์เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ความสำคัญและประโยชน์ของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบบเรียนเสนอให้เห็นว่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญอย่างไรต่อชีวิต ตัวอย่างบทอ่านเรื่อง “ความสำคัญของธรรมชาติ” แบบเรียนชี้ชวนให้ผู้เรียนสนใจธรรมชาติว่า ธรรมชาติอย่างไรที่ผู้เรียนชอบ จากนั้นอธิบายให้เห็นว่า ธรรมชาติคืออะไรบ้าง แบบเรียนยกตัวอย่างเป็นภาพสายน้ำที่กำลังไหลหล่อเลี้ยงชีวิตสองข้างแม่น้ำ และในแม่น้ำก็มีสิ่งมีชีวิตอื่นที่สร้างสมดุลให้ระบบนิเวศ ดังตัวอย่าง

“ข้อยมักหลาย แม่นสายห้วยน้อย
น้ำค่อยค่อย ไหลมาแต่ไกล
สายน้ำไหล เลียบภูผ่านป่า
อยู่แคมท่า มีไผ่ใบเขียว
นกงอยเรียว จอบกินปลาน้อย
มีปลาส้อย ปลาขาวปลาซิว
กลายเป็นวิว แต้มดินงามเด่น
มาแต่เซ่น ปู่ย่าตายาย”

(Ministry of Education and Sports, 2022, p. 31)

จากตัวอย่างข้างต้นเสนอให้เห็นความสำคัญของธรรมชาติ โดยจะเน้นพิเศษสำหรับเรื่องทรัพยากรน้ำและป่าไม้ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน เมื่อมีน้ำก็มีป่าไม้ เมื่อป่าไม้อุดมสมบูรณ์ก็มีแม่น้ำน้อยใหญ่ใช้เป็นส่วนหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ แบบเรียนเน้นย้ำให้เห็นความสัมพันธ์ของธรรมชาติ ในบทอ่านเรื่อง “ความสำคัญของสายน้ำ” เสนอว่า สายน้ำเป็นแหล่งหล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์และสัตว์ พึ่งพาอาศัยกัน น้ำช่วยให้ต้นไม้เติบโต สัตว์อาศัยป่า สายน้ำใช้เป็นเส้นทางการเดินทาง เป็นคลังอาหาร ส่วนบทอ่านเรื่อง “การเติบโตของพืช” เสนอวงจรของพืชในการเติบโต ต้องได้รับน้ำ ปุ๋ย แสงแดด และอากาศอย่างเพียงพอ จึงจะทำให้พืชเติบโตสมบูรณ์ กล่าวได้ว่า บทเรียนเสนอให้เห็นว่าน้ำและป่าไม้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากในระบบนิเวศ มีความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในบทอ่านเรื่อง “ความสำคัญของสิ่งมีชีวิตที่อยู่รอบตัวเรา” เสนอให้เห็นสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัวเราพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังมีสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวพันกับทุกชีวิต ทุกคนจึงควรเห็นคุณค่า ในบทอ่านเรื่อง “การหมุนเวียนของน้ำและมลพิษทางน้ำ” ในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นำภาพหมอก บึง ฝน เมฆ มาประกอบการอธิบาย เพื่อให้เห็นวัฏจักรของการเกิดน้ำ น้ำสะสมกลายเป็นบึงและแม่น้ำ ในตอนท้ายกล่าวถึงความสำคัญว่า

“น้ำมีความสำคัญต่อสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะคน น้ำที่ใช้ดื่มได้มาจากแหล่งน้ำต่าง ๆ และน้ำที่อยู่ใต้ดิน สัตว์ต้องการดื่มน้ำเพื่อหล่อเลี้ยงร่างกาย ส่วนพืชได้ดูดน้ำที่อยู่ใต้ดินมาหล่อเลี้ยงลำต้นทำให้แข็งแรงเติบโต นอกจากนั้นเกษตรกรยังได้นำน้ำมาในใช้การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ถ้าไม่มีน้ำสิ่งมีชีวิตจะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้”

(Ministry of Education and Sports, 2022, p. 191)

ข้อความดังกล่าวเน้นย้ำให้เห็นความสำคัญและความสัมพันธ์ระหว่างน้ำกับมนุษย์ การเน้นย้ำ

ให้เห็นคุณค่าของป่าไม้และแม่น้ำจำนวนหลายบท เสนอภาพประกอบบทอ่านซ้ำ ๆ กัน คือ ภาพแม่น้ำ ต้นไม้ สัตว์ มนุษย์หลายกลุ่มวัย และหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์อยู่สองข้างแม่น้ำ ย้ำความสำคัญของแม่น้ำและป่าไม้มากยิ่งขึ้น

ในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง “เมืองเซโปนได้รับการช่วยเหลือจากภัยน้ำท่วมที่รุนแรง” บทอ่านเรื่อง “น้ำท่วมอย่างรุนแรงในคืนเดียว” และบทอ่านเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงโลกของพวกเรา” ทั้งสองบทชี้ให้เห็นปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโลก ดินฟ้าอากาศเปลี่ยนแปลงเพราะฝีมือของมนุษย์ ทำให้เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ตามมา ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ดังตัวอย่าง

“กิจกรรมของมนุษย์ที่เป็นอันตรายอีกอันหนึ่งคือการตัดไม้ทำลายป่า ซึ่งเป็นการตัดต้นไม้และถางป่าเพื่อทำเกษตร ก่อสร้างบ้านเรือน ถนนหนทาง เขื่อนไฟฟ้าและอื่น ๆ แต่น่าเสียดาย ยิ่งตัดต้นไม้มากเท่าไหร่ ต้นไม้ยิ่งเหลือน้อยลงเท่านั้น ดังนั้นจึงทำให้การดูดซึมคาร์บอนไดออกไซด์ที่เกิดขึ้นในธรรมชาติ... สิ่งเหล่านี้ยิ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสมดุลทางธรรมชาติ และเกิดภาวะเรือนกระจกเพิ่มมากขึ้น”

(Ministry of Education and Sports, 2023, p. 200)

การเปลี่ยนแปลงของสมดุลธรรมชาติส่งผลร้ายต่อมนุษย์ เกิดคลื่นความร้อนที่เพิ่มขึ้น เกิดไฟป่า พายุรุนแรง น้ำท่วม น้ำแข็งขั้วโลกละลาย จากเนื้อหาความในแบบเรียนดังกล่าว เป็นไปได้ว่าส่วนหนึ่งเพราะปัจจุบันประเทศลาวมีการเปลี่ยนแปลงเรื่องป่าไม้และแม่น้ำเป็นอย่างมาก หลังจากมีนโยบายทางเศรษฐกิจในการสัมปทานป่าไม้ ที่ดิน โดยอนุญาตให้นักลงทุนชาวต่างประเทศเข้ามามีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เช่น การพัฒนาเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้า เพื่อเป็น “แบตเตอรี่แห่งเอเชีย” นโยบายของรัฐส่งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนหลายด้าน ส่งผลกระทบต่อป่าไม้ แม่น้ำ มนุษย์ และสัตว์ แบบเรียนเน้นย้ำและให้คุณค่ากับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตมนุษย์ สัตว์ และธรรมชาติอื่น ๆ รอบตัว และการเกิดมลพิษทางน้ำก็ยิ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำ

ประเด็นที่สอง แนวคิดการอนุรักษ์ปกปักรักษาสิ่งแวดล้อม เมื่อบทเรียนเสนอให้เห็นความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในภาพรวมแล้ว แบบเรียนยังสอดแทรกแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการนำทรัพยากรกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ เสนอให้เห็นว่าเป็นภาระหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ แม่น้ำ และอื่น ๆ เนื้อหาเหล่านี้สอดแทรกในบทอ่านเรื่องความสำคัญของธรรมชาติ ความสำคัญของสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา และการเติบโตของพืช ตัวอย่างในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในบท 20 และ 21 เรื่อง การหมุนเวียนของน้ำมลพิษทางน้ำ บทอ่านเรื่องปกปักรักษาแหล่งน้ำของพวกเรา กล่าวว่า สารเคมีต่าง ๆ ที่ใช้ในครัวเรือน การทำเกษตร ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำเพราะเวลาฝนตกทำให้สารเคมีไหลลงสู่แม่น้ำ เมื่อแหล่งน้ำเกิดมลพิษก็ส่งผลกระทบต่อคน สัตว์ นอกจากนี้ยังมีสารเคมีซึมลงสู่ใต้ดินเป็นมลพิษอีกด้วย แนวทางการแก้ปัญหาคือ

“ด้วยเหตุนี้พวกเราควรมีสถานที่เก็บน้ำสกปรกและบำบัดน้ำด้วยการกลั่นกรองสารเคมีหรือสิ่งปนเปื้อนไม่ให้ไหลลงสู่แม่น้ำต่าง ๆ เพื่อปกปักรักษาแหล่งน้ำให้สะอาดและอุดมสมบูรณ์อยู่เสมอ”

(Ministry of Education and Sports, 2022, p. 200)

นอกจากนี้ยังเสนอวิธีการนำวัสดุกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง “การประดิษฐ์หมวกด้วยกล่องนม” และเรื่อง “การประดิษฐ์เสื้อจากกระดาษ” บทเรียนอธิบายวิธีการขั้นตอน การทำเสื้อและหมวกจากวัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เพื่อให้ผู้เรียนตระหนัก เข้าใจ และเลือกวัสดุเพื่อนำมาทำประโยชน์ได้อีกครั้ง สอนให้รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด การนำวัสดุกลับมาใช้ซ้ำเพื่อช่วยลดขยะ วิธีการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งสองลักษณะนำเสนอทั้งในภาษาตรงและ

วิธีการขั้นตอนแผงเพื่อให้ผู้เรียนซึมซับและเกิดจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ประหยัด และรู้คุณค่า

กล่าวโดยสรุปปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศลาวเป็นที่น่ากังวลค่อนข้างมาก แบบเรียนให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ในบทอ่านทุกชั้นปี ชี้ให้เห็นว่า มนุษย์เป็นทั้งผู้สร้างและผู้ทำลาย แบบเรียนพยายามชี้ให้เห็นประโยชน์ของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะแม่น้ำและป่าไม้ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่ง มนุษย์ สัตว์ พืช ล้วนพึ่งพาอาศัยน้ำและป่าไม้ อาจกล่าวได้ว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไข และควรปลูกจิตสำนึกตั้งแต่วัยเด็ก การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ใช่เรื่องของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นเรื่องของทุกคนที่ต้องร่วมมือกันเพื่อสร้างอนาคตที่ยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมที่ดีสำหรับคนรุ่นต่อไป

1.2 อุดมการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง การกระทำและการแสดงออกที่สืบทอดต่อกันมาทั้งในเชิงพฤติกรรม ภาษาและกิจกรรมของสังคมอื่น ๆ เช่น ประเพณี ความเชื่อ อุดมการณ์ด้านวัฒนธรรมที่พบในแบบเรียนมี 3 ลักษณะ ได้แก่ ด้านวิถีชีวิต ด้านเพลงและดนตรี และด้านประเพณี ในด้านวิถีชีวิตเสนอให้เห็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของลาว ในแบบเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบทอ่านเรื่อง “วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม” แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตดั้งเดิมคือการผลิตฝ้าย *“การผลิตเส้นฝ้ายแบบดั้งเดิมจะเป็นการผลิตที่ไม่ทันสมัยก็ตาม แต่ก็เป็นวิทยาศาสตร์ในการค้นพบการทำเส้นฝ้ายเข้าในการทอผ้า และผลิตเครื่องนุ่งห่ม นำไปขายสร้างรายรับให้แก่ครอบครัว”* (Ministry of Education and Sports, 2022, p. 108) วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่แบบเรียนพยายามเชื่อมให้เห็นว่า ปัจจุบันการผลิตแบบใหม่ที่ทันสมัยมีรากฐานมาจากการค้นพบวิธีการทำฝ้ายจากวิถีดั้งเดิม ในแง่หนึ่งชี้ให้เห็นความขยัน อดทน และช่างสังเกตของคนลาวที่สามารถนำฝ้ายมาผลิตเป็นเส้นและทอเป็นผืนผ้าเพื่อนุ่งห่มและขายเป็นสินค้าส่งออกภายในและต่างประเทศ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกี่ยวพันกับการทอผ้าได้นำเสนอย้ำอีกครั้งในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง “เส้นไหม” และเรื่อง “ผ้าไหมในวัฒนธรรมลาว” กล่าวว่า การปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นอาชีพที่ผูกพันกับการดำรงชีวิตของคนลาว ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและใช้ผ้าไหมได้รับการสืบทอดมาเป็นเวลานานจากรุ่นสู่รุ่น เป็นภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่างที่กล่าวว่า

“เครื่องนุ่งที่ทำด้วยผ้าไหมลาว เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบดั้งเดิมของลาวมาตั้งแต่อดีต เครื่องนุ่งที่ทำด้วยผ้าไหมเป็นเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม เป็นหัตถกรรมอันประณีตและงดงาม เพราะเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนลาว”

(Ministry of Education and Sports, 2023, p. 120)

ในการกล่าวถึงวัฒนธรรมที่เป็นรากเหง้าของวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนลาวแสดงถึงความผูกพันกับธรรมชาติ เอกลักษณ์ของความเป็นลาวและคนลาวคือความละเอียดประณีต ในตอนท้ายของเรื่องกล่าวว่า

“ผ้าไหมเป็นเอกลักษณ์ของประเทศลาว และดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวประเทศลาว การทำเครื่องนุ่งจากผ้าไหมลาว เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตประจำวันของชาติลาว ที่ควรอนุรักษ์รักษาไว้ ผ้าไหมเป็นแหล่งรายรับและความภาคภูมิใจทางด้านวัฒนธรรมของชาวลาวทุกคน”

(Ministry of Education and Sports, 2023, p. 122)

จากคำอธิบายดังกล่าวสะท้อนลักษณะวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์นำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับตนเองและเป็นความภาคภูมิใจของคนในชาติ การขายสินค้าทางวัฒนธรรมเป็นการสร้างอาชีพรายได้ และเผยแพร่วัฒนธรรม กระตุ้นให้สำนึกและตระหนักในคุณค่าสินค้าฝีมือคนลาว ส่งเสริมความภาคภูมิใจในชาติ ในแง่หนึ่งอาจเป็นการหวนหาอดีตที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปของสังคมที่นำเครื่องจักรเข้ามาสู่การผลิตมากยิ่งขึ้น จึงเน้นย้ำให้เห็นคุณค่าและความประณีตของสินค้าจากหัตถกรรมฝีมือคนลาว ซึ่งเครื่องนุ่งห่มทั้งไหมและฝ้ายยังใช้นุ่งห่มในเวลาทำงาน ต้อนรับแขก งานวันพิเศษของครอบครัว และงานบุญประเพณีต่าง ๆ

ในบทอ่านเรื่อง “ไปเยี่ยมปู่ย่า” เสนอภาพเมืองหลวงพระบางที่มีพระราชวังเดิม พระธาตุภูสี ตลาดกลางคืน สถานที่ทางวัฒนธรรมและศาสนาที่เกี่ยวพันกับวิถีชีวิต

ด้านเพลงและดนตรี แบบเรียนกล่าวถึงเพลงลาวที่เป็นอมตะเพลงหนึ่งชื่อว่า “เย็นสบายชาวนา” อธิบายถึงเนื้อเพลงว่ามีความหมายเกี่ยวกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมลาวและอาชีพชาวนา ซึ่งเป็นอาชีพส่วนใหญ่ของประชาชนลาว เพลงที่อยู่คู่กับสังคมลาว เป็นที่รู้จักและนิยมร้องในงานเลี้ยงฉลองและวาระต่าง ๆ เนื้อความส่วนหนึ่งกล่าวถึงเพลงนี้ไว้ว่า

“เย็นสบายชาวนา เป็นบทเพลงที่อมตะ เพราะว่าคนลาวส่วนใหญ่เคยเปิดฟังและร้องเพลงนี้ได้ เนื้อหากล่าวถึงความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของคนลาว สามารถเป็นบทเพลงที่นำไปแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ ฉะนั้นพวกเราทุกคนควรอนุรักษ์ ปกปักรักษา และส่งเสริมให้มีการใช้เพลงนี้อย่างกว้างขวางทั้งภายในและต่างประเทศ”

(Ministry of Education and Sports, 2023, p. 122)

เพลงดังกล่าวได้รับการยกย่องว่าเป็นเพลงอมตะเพราะมีเนื้อหาที่สะท้อนวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนลาว เมื่อฟังเพลงนี้รู้สึกเหมือนอยู่ท่ามกลางบรรยากาศท้องนา สะท้อนบรรยากาศความผูกพันระหว่างคนลาวกับอาชีพดั้งเดิม เพลงนี้ผูกพันกับชีวิตของคนลาวเพราะในงานเลี้ยงรื่นเริงต่าง ๆ ใช้ร้องและประกอบการฟ้อนรำ เพื่อใช้สื่อสารวัฒนธรรมและแปลเป็นภาษาต่างประเทศด้วย กล่าวได้ว่า นอกจากเพลงจะทำหน้าที่ให้ความบันเทิงแล้ว เพลงยังมีหน้าที่ทางสังคมและการเมืองอีกด้วย ในด้านเครื่องดนตรี แบบเรียนเสนอให้ “แคน” เป็นเครื่องดนตรีประจำชาติที่สะท้อนสัญลักษณ์และเอกลักษณ์ของคนลาว กล่าวคือมีการบรรเลงที่มีจังหวะ เข้ากับทำนองการร้องและการรำ ในบทอ่านเรื่อง “แคนเพราะกว่าเปียโน” เปรียบเทียบเสียงเปียโนและเสียงแคนว่ามีความไพเราะที่แตกต่างกันดังเหตุผลที่ว่า

“แคนไพเราะกว่าเปียโน เพราะมีทำนองที่ไพเราะและติดพันกับประเพณี ชีวิตการเป็นอยู่ของแต่ละชนเผ่า เป็นมรดกของชาติลาว แคนสร้างความภาคภูมิใจให้คนลาวรักและภูมิใจ โดยเฉพาะเสียงแคนที่ได้รับเข้าเป็นมรดกโลก...แคนจะอยู่เคียงคู่กับวัฒนธรรมและฮีตคองประเพณีอันดีของชาติลาว”

(Ministry of Education and Sports, 2023, p. 69)

ตัวอย่างเรื่องเพลงเย็นสบายชาวนาและแคนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันคือกล่าวถึงการสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันดีงามและผูกพันกับวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวที่แม้จะมีความหลากหลาย แต่มีความเป็นหนึ่งเดียวกันและมีลักษณะร่วมที่สำคัญคือการทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนลาว ลักษณะนิสัยพื้นฐานมีความสนุกสนานชอบเสียงเพลงและดนตรี แคนเป็นดนตรีที่สามารถเข้าได้กับทุกท่วงทำนองการร้องการขับลำของทุกกลุ่มชาติพันธุ์

ส่วนด้านประเพณี ประเพณีที่นำเสนอในแบบเรียนคือเรื่อง “บุญประเพณีช้าง” พบในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กล่าวถึง บุญประเพณีสำคัญคือ บุญช้างที่แขวงไชยบุรี ช้างเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองและเกี่ยวพันกับชื่อเมืองหลวงในอดีต ความภาคภูมิใจดังกล่าวยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน ในงานบุญประเพณีช้างมีผู้คนจากหลากหลายชนเผ่า และมีช้างจำนวนมากและประดับประดาอย่างสวยงาม มีการจำหน่ายอาหารและผลิตภัณฑ์จากชุมชน มีพิธีกรรมสำคัญคือ *“ในงานมีพิธีบายศรีสู่ขวัญเพื่อเป็นสิริมงคลให้ช้าง”* (Ministry of Education and Sports, 2021, p. 167) พิธีดังกล่าวเป็นการเรียกขวัญช้างให้ช้างอยู่เย็นเป็นสุข และเป็นการขอบคุณช้าง ซึ่งเป็นสัตว์คู่บ้านคู่เมืองที่มีบุญคุณต่อประชาชนลาว แบบเรียนสะท้อนภาพคนลาวที่มีความผูกพันกับช้าง ภาพลักษณ์ของช้างที่เชื่อง ใจดี อ่อนโยน น่ารัก และมีความสามารถในการแสดงฟ้อนประกอบเพลง

จากเนื้อหาในแบบเรียนที่สะท้อนวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า นอกจากการชี้ให้เห็นความสำคัญวัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิตของคนลาวแล้ว ยังเน้นให้เห็นความเรียบง่ายและงดงามตามวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ เครือญาติ

ความสำคัญของการเป็นอันหนึ่งเดียวกัน ตัวอย่างเรื่องแคน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ไพเราะ เปรียบเทียบว่าไพเราะกว่าเปียโน แคนผูกพันกับชีวิตของทุกชนเผ่า ใช้บรรเลงในงานรื่นเริงและการเฉลิมฉลองต่าง ๆ และยังแสดงทัศนะให้เห็นว่า ความเป็นลาวดีกว่าความเป็นตะวันตก ในแง่หนึ่งตอกย้ำความรัก ความภูมิใจในวัฒนธรรมลาว อีกแง่หนึ่งอาจกำลังเป็นกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงที่วัฒนธรรมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลในสังคมลาวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงดนตรีและเพลงลาวในปัจจุบัน

1.3 อุดมการณ์เกี่ยวกับชาติและศาสนา

แนวคิดเกี่ยวกับชาติ ศาสนา ปรากฏในแบบเรียนค่อนข้างน้อย แทรกผ่านเรื่องเล่าเกี่ยวกับประวัติของสถานที่ เช่น พระธาตุหลวง และประวัติพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช เป็นการกล่าวถึงความเป็นมาของชาติ นำเสนอผ่านบุคคลสำคัญทางการเมือง สถานที่สำคัญทางศาสนา กล่าวคือ ในอดีตประเทศลาวมีระบอบการปกครองด้วยกษัตริย์ แม้ปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้ว แต่บุคคลทางประวัติศาสตร์บางพระองค์ยังคงมีความสำคัญในฐานะผู้สร้างบ้านเมืองอยู่ ตัวอย่างในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เสนอเกี่ยวกับประวัติเจ้าไชยเชษฐาธิราช พระมหากษัตริย์ผู้ปกครองอาณาจักรล้านช้าง ในบทอ่านเรื่อง “ประวัติเจ้าไชยเชษฐาธิราช” โดยกล่าวว่า

“เจ้าไชยเชษฐาธิราช ประสูติในปี ค.ศ. 1534 เป็นราชโอรสของเจ้าโพธิสารราช พระมารดาเป็นราชธิดาของเจ้าแผ่นดินนครเชียงใหม่ เจ้าไชยเชษฐาได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าแผ่นดินนครเชียงใหม่ในปี ค.ศ. 1548 เมื่ออายุ 14 ปี มาถึงปี 1550 พระราชบิดาผู้เป็นเจ้าแผ่นดินอาณาจักรลาวล้านช้างได้เสียชีวิต เสนาอามาตย์ทั้งฝ่ายนครเชียงทอง (หลวงพระบาง) ได้เชิญเจ้าไชยเชษฐาธิราชขึ้นเป็นเจ้าแผ่นดิน ปกครองนครเชียงทอง ดังนั้นพระองค์จึงได้ปกครองทั้งสองพระนครในเวลาเดียวกัน”

(Ministry of Education and Sports, 2021, pp. 157 – 158)

นอกจากเจ้าไชยเชษฐาธิราชได้ปกครองสองนครในเวลาเดียวกัน เนื้อหาต่อมายังกล่าวว่าต่อมาได้ขึ้นปกครองอาณาจักรล้านช้าง จึงมีความสำคัญในฐานะกษัตริย์เคยปกครอง 3 เมือง ได้แก่ เมืองเชียงใหม่ นครเชียงทอง (เมืองหลวงพระบาง) และผู้ปกครองเมืองเวียงจันทน์ และเป็นผู้ย้ายเมืองหลวงมาที่เวียงจันทน์ เนื่องจากเป็นพื้นแผ่นดินที่กว้างขวาง มีความอุดมสมบูรณ์ และสะดวกในการติดต่อสัมพันธ์กับเมืองต่าง ๆ นอกจากนั้นยังได้กล่าวถึงความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในสมัยของพระองค์อีกด้วย ดังตัวอย่างที่กล่าวว่า

“พระองค์ก็ก่อสร้างกำแพงรอบเมืองเวียงจันทน์ สร้างวัดสีสะเกดในปี ค.ศ. 1551 สร้างหอพระแก้ว (วัดหอพระแก้ว) ในปี ค.ศ. 1565 สร้างพระธาตุหลวงในปี ค.ศ. 1566 สร้างวัดสีเมือง วัดองค์ตื้อ และวัดอื่น ๆ นอกนั้นพระองค์ยังผูกสัมพันธไมตรีกับอาณาจักรอยุธยา และอาณาจักรอื่น ๆ อีก”

(Ministry of Education and Sports, 2021, p. 158)

กล่าวได้ว่า เจ้าไชยเชษฐาธิราชเป็นกษัตริย์ที่มีความสำคัญทั้งทางด้านการเมืองการปกครองและการสนับสนุนพระพุทธศาสนา สร้างสถานที่สำคัญไว้ที่เมืองเวียงจันทน์ ได้แก่ พระธาตุหลวง วัดองค์ตื้อ นอกจากนี้ก็มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน มีการปั้นพระบรมรูปเจ้าไชยเชษฐาธิราช เป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงบุญคุณที่ได้สร้างสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

กล่าวโดยสรุป เนื้อหาที่กล่าวถึงชาติและศาสนา รวมถึงผู้นำทางจิตวิญญาณที่พบในแบบเรียนมีเพียงเจ้าไชยเชษฐาธิราชเท่านั้น เนื่องจากเจ้าไชยเชษฐาธิราชเป็นกษัตริย์ที่ย้ายนครหลวงจากหลวงพระบางมายังนครหลวงเวียงจันทน์และมีบทบาทสำคัญในการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม กล่าวถึงด้วยความชื่นชมและระลึกถึงบุญคุณของพระองค์ในฐานะผู้สร้างบ้านเมืองและบำรุงศาสนา

2. กลไกทางอุดมการณ์ในแบบเรียนภาษาลาว

จากการศึกษาพบว่าการสร้างชุดความสัมพันธ์เป็นกลไกที่ปรากฏมากที่สุดในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับประถมศึกษาปีที่ 1–5 โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ซึ่งความสัมพันธ์

ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติเสนอไว้ว่า มนุษย์พึ่งพาอาศัยธรรมชาติเป็นแหล่งอาหาร สร้างอากาศบริสุทธิ์ สร้างสมดุลทางนิเวศ เมื่อมีป่าจึงมีน้ำ เมื่อมีน้ำจึงสามารถหล่อเลี้ยงป่า สัตว์ป่า รวมถึงมนุษย์ด้วย วงจรชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และป่าไม้มีความสัมพันธ์กัน บทอ่านทุกระดับชั้นเสนอเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงวิธีการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น บทอ่านที่ 25 และ 26 เรื่อง “ปกปักรักษาธรรมชาติ” ในแบบเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของธรรมชาติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในแบบเรียนเสนอให้เห็นความสมบูรณ์ของป่าไม้ในทุกภูมิภาคของประเทศลาว บทบาทของเจ้าหน้าที่รักษาป่า เยาวชน และประชาชนทุกคนมีหน้าที่ช่วยกันรักษาป่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ โดยเฉพาะการประนีประนอมเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งในกลไกการเสริมสร้างอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองร่วมกันกับศาสนา ชี้ให้ความสัมพันธ์อันดี และผู้ปกครองเป็นผู้สร้างศาสนาสถานที่สำคัญของประเทศลาว ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาเป็นอย่างดี

ส่วนการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดพบว่า อุดมการณ์ด้านศาสนา และวัฒนธรรม กล่าวถึงพระมหากษัตริย์ในฐานะผู้สร้างประเทศชาติ ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ดังที่กล่าวว่า “ได้ปั้นพระบรมรูปของพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชประดิษฐานไว้ทางด้านตะวันตก ตรงกับประตูทางเข้าระเบียงคด เพื่อเป็นอนุสาวรีย์ที่พระองค์ได้ทรงสร้างพระธาตุหลวง ขึ้นเป็นที่สักการะบูชา” (Ministry of Education and Sports, 2021, p. 165) ส่วนกลไกการสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับแคน เครื่องดนตรีประจำชาติมีเสียงอันเป็นอัตลักษณ์ เพลงเย็นสบายชาวนาที่สะท้อนวิถีชีวิต ลักษณะนิสัยสนุกสนาน มีความรักสามัคคีในกลุ่มชน

แบบเรียนชี้ให้เห็นความสำคัญของระบอบกษัตริย์และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและศาสนาอันเป็นรากเหง้าดั้งเดิมของวัฒนธรรมลาว การนำเสนอให้เห็นคุณูปการของเจ้าไชยเชษฐาธิราชทางการปกครองควบคู่กับการธำรงรักษาพุทธศาสนา ซึ่งเป็นความเชื่อและศาสนาหลักของสังคมลาว เป็นรากฐานสำคัญทุกยุคสมัย แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง แต่พระพุทธศาสนายังธำรงอยู่ในสังคมลาว สอดคล้องกับบทอ่านเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย ผูกพันเป็นครอบครัวใหญ่ นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นความยิ่งใหญ่รุ่งเรืองของอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์และความงดงามของผู้คนในสังคมลาว ขณะเดียวกันแบบเรียนกำลังชี้ให้เห็นคุณค่าของระบอบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์ในอดีตที่เป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในปัจจุบัน การนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับประวัติผู้ปกครองควบคู่กับการธำรงรักษาศาสนาเป็นการสถาปนาความเป็นชาติที่มีความเป็นอันหนึ่งเดียวกันสัมพันธ์อย่างเหนียวแน่นกับพระพุทธศาสนา บทบาทการต่อสู้ การขยายอาณาจักรสร้างอาณาจักรลาวให้ความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน สะท้อนความสามารถของผู้ปกครอง การนิยามความเป็นชาติลาวจึงผูกพันกันทางเชื้อชาติและศาสนา การผลิตซ้ำความสัมพันธ์ทางเครือญาติผ่านบทบาทของครอบครัวใหญ่ สถาบันครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนดีมีความรับผิดชอบ การไปเยี่ยมเยือนญาติผู้ใหญ่ที่อยู่ต่างจังหวัดเป็นประจำทุกปี ความอบอุ่นระหว่างญาติพี่น้องสะท้อนความสามัคคีกลมเกลียวในครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญที่สุดทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี เช่น การเที่ยวประเพณีบุญช้าง การชมเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเป็นเมืองมรดกโลกสะท้อนความยิ่งใหญ่ งดงาม และความสัมพันธ์ทางศาสนากับผู้คน การยึดถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติเสนอให้เห็นว่า วัฒนธรรมลาวมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย และรักสงบ ลักษณะนิสัยคนลาวมีความประณีต และละเอียดอ่อน พบได้จากความใส่ใจในกระบวนการผลิตผ้าไหมและผ้าฝ้าย ซึ่งเน้นย้ำในแบบเรียนหลายชั้นปี

ทั้งการผลิตซ้ำอุดมการณ์และการสร้างความสัมพันธ์ในการธำรงอยู่ของอุดมการณ์ทางวัฒนธรรมศาสนา และผู้ปกครอง เน้นให้เห็นคุณค่าและความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมเศรษฐกิจ และการขับเคลื่อนเรื่องการเมืองการปกครองที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการวิพากษ์และเสนอความเห็นอย่างกว้างขวางผ่านสื่อสังคมออนไลน์อาจจะ

เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัฐใช้กระบวนการความประนีประนอมและแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ศาสนา วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ลักษณะความรักสงบโดยใช้การเชื่อมโยงกับธรรมชาติและสังคมเกษตรกรรมทำให้เห็นลักษณะสังคมลาวทั้งในอดีตจนกระทั่งปัจจุบันได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาอุดมการณ์ในแบบเรียนภาษาลาว ผู้วิจัยพบอุดมการณ์ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) อุดมการณ์เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื้อหาในแบบเรียนเน้นย้ำความสำคัญของน้ำ ป่าไม้ และสัตว์ในระบบนิเวศ การเสนอภาพความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและชี้ให้เห็นภัยพิบัติที่เกิดจากการทำลายธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมและภาวะโลกร้อน โดยแสดงให้เห็นว่า มนุษย์เป็นทั้งผู้สร้างและผู้ทำลาย นอกจากนี้ยังเสนอแนวทางการอนุรักษ์ เช่น การประหยัดน้ำ การนำวัสดุกลับมาใช้และการดูแลสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมตั้งแต่วัยเยาว์ 2) อุดมการณ์ด้านวัฒนธรรมสะท้อนผ่านวิถีชีวิตดั้งเดิม การทอผ้าไหม การผลิตเส้นฝ้าย ซึ่งเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และเป็นแหล่งรายได้ นอกจากนี้ยังเสนอเพลงและดนตรี เช่น เพลงเย็นสบายชาวนาและเครื่องดนตรีประจำชาติคือ “แคน” ที่สื่อถึงอัตลักษณ์ของดนตรีลาวและความภาคภูมิใจของคนลาวในวัฒนธรรมลาว รวมถึงประเพณี “บุญช้าง” ที่เชิดชูความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสัตว์ และ 3) อุดมการณ์เกี่ยวกับชาติและศาสนา แบบเรียนกล่าวถึงประวัติศาสตร์ชาติ โดยนำเสนอบุคคลสำคัญ เช่น เจ้าไชยเชษฐาธิราช ผู้มีบทบาทในการสร้างเมืองเวียงจันทน์ และส่งเสริมพระพุทธศาสนา เช่น การสร้างพระธาตุหลวง สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง ศาสนา และอัตลักษณ์ของชาติลาว แม้ระบอบกษัตริย์ได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ยังมีการยกย่องกษัตริย์ในอดีต ในฐานะผู้สร้างชาติและผู้นำทางจิตวิญญาณ

ส่วนกลไกทางอุดมการณ์ในแบบเรียน ได้แก่ ใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอด

โดยสรุป แบบเรียนวิชาภาษาลาวไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการสอนภาษา แต่ยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการถ่ายทอดอุดมการณ์ของรัฐ ความภาคภูมิใจและการเชิดชูผู้นำและศาสนาเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ

อภิปรายผล

แบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษา เป็นคู่มือการเรียนการสอนภาษาลาว มีวัตถุประสงค์หลักในการอธิบายหลักภาษา โครงสร้างภาษา ลักษณะคำ วลี และประโยค เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาลาวเพื่อการสื่อสารได้ถูกต้อง เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรม นอกจากนั้นแบบเรียนยังสอดแทรกความรู้และลักษณะนิสัยพึงประสงค์อื่น ๆ ในเชิงอุดมการณ์ทางความคิด ปลูกฝังและขัดเกลาลักษณะนิสัย สอดแทรกความรู้ด้านอาชีพ เช่น ความอดทน ในบทอ่านเรื่อง “ความอดทนและความร่ำรวย” ตัวละครกำพร้ามีความขยันหมั่นเพียร สามารถต่อสู้จนประสบความสำเร็จได้ แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติ การรักษาธรรมชาติ ตัวอย่างในบทอ่านเรื่อง “การปกปักรักษาธรรมชาติ” ในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เสนอให้เห็นว่า ธรรมชาติและป่าสงวนของลาวมีความอุดมสมบูรณ์ มีประโยชน์ต่อมนุษย์ เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ จึงต้องช่วยกันอนุรักษ์และปกปักรักษา (Ministry of Education and Sports, 2023) แบบเรียนเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดอุดมการณ์ผ่านภาษาและเรื่องเล่าซึ่งเป็นตัวอย่างทั้งในแง่ดีและแง่ร้าย การให้คุณและโทษ เช่น การยกย่องและการให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุง

จากการศึกษาอุดมการณ์ในแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 – 5 ที่ใช้ในหลักสูตร ค.ศ. 2016 มีลักษณะแตกต่างจากการศึกษาก่อนหน้านี้หลายประการ ความเป็นชาติและลักษณะชาติที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาลาวมีความแตกต่างจากการศึกษาของนรินทร์ พุดลา (Pudla, 2008) จารุวรรณ ธรรมวัตร (Thammawat, 2001) และการศึกษาของปณิตา สระวาสี (Srawasri, 2003) ที่เสนอให้เห็นว่า ปริมาณเรื่องที่สอนมากที่สุดในแบบเรียนคือเรื่องทหาร กองทัพ

และระบอบการเมืองการปกครองใหม่ การสร้างชาติด้วยแนวคิดสังคมนิยม เพื่อให้เกิดความรักชาติ รักทหาร รักผู้นำ ลบล้างประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ล้าหลัง

แบบเรียนวิชาภาษาลาวที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่ามีการกล่าวถึงประเด็นดังกล่าวน้อยมาก โดยเฉพาะประเด็นระบอบการเมืองการปกครอง ทหาร และกองทัพ กล่าวถึงเพียงการก่อตั้งรัฐและกษัตริย์ผู้ปกครองที่สร้างบ้านเมืองทั้งเชิงยุทธศาสตร์ขยายขอบเขตดินแดนด้วยความสามารถและสร้างวัด บำรุงพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของลาวกระทั่งปัจจุบัน การศึกษาแบบเรียนชุดนี้พบว่ามีลักษณะแตกต่างจากงานศึกษาของนรินทร์ พุดลา (Pudla, 2008) เรื่องตัวตนทางวัฒนธรรมในแบบเรียนลาวที่พบว่าการสร้างตัวตนทางด้านวัฒนธรรมในการใช้สัญลักษณ์พระธาตุหลวง ในความเป็นจารีตเชื่อมโยงกับแนวคิดสังคมนิยมเพื่อสร้างตัวตนแบบผสมผสาน แต่ยังไม่ละทิ้งแนวความเชื่อดั้งเดิมตามแนวทางพระพุทธศาสนา ส่วนการศึกษาแบบเรียนนี้แม้ว่าจะกล่าวถึงเรื่องพระธาตุหลวงเช่นเดียวกัน แต่กลับพบว่าเป็นการเชื่อมโยงศาสนา จารีต และวิถีชีวิตอันเรียบง่ายของประชาชนลาวเป็นหลัก มีการเปลี่ยนแปลงชุดอุดมการณ์หลักจากการเมืองและความมั่นคงของรัฐ เป็นด้านสิ่งแวดล้อมและการตระหนักในคุณค่าทางวัฒนธรรมของชาติทั้งพระพุทธศาสนาและวิถีชีวิตที่เรียบง่าย

บทอ่านจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม เสนอให้เห็นการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การหาเลี้ยงชีพด้วยการปลูกผักเลี้ยงสัตว์ ความสามัคคีกลมเกลียวกันระหว่างชนเผ่า อาจกล่าวได้ว่า การนิยามความเป็นลาวที่กลับไปสู่วัฒนธรรมดั้งเดิม โดยไม่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยม เป็นการผสมผสานวิถีชีวิตเข้ากับศาสนา บริบททางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปอาจเป็นปัจจัยหลักในการสอดแทรกแนวคิดในแบบเรียนที่ต่างไป แม้ว่าตัวบทเป็นเรื่องเดียวกันก็ตาม ในแง่หนึ่งอาจเป็นการเรียกร้องให้ประชาชนกลับมาสู่รากเหง้าดั้งเดิม หรือการโหยหาอดีต วิถีชีวิตอันเรียบง่าย ความสุขสงบที่อยู่กับครอบครัวและความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

เนื้อหาที่พบมากที่สุดในแบบเรียนชุดนี้คือเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในแบบเรียนทุกชั้นปีกล่าวถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะเน้นที่เรื่องน้ำและป่าไม้ สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์กับชีวิตมนุษย์ทุกคน การอนุรักษ์ และการปกปักรักษาธรรมชาติ โดยการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ โดยเฉพาะนโยบายพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น นโยบายรัฐเพื่อเป็น “แบตเตอรี่แห่งเอเชีย” การพัฒนาศักยภาพการผลิตไฟฟ้าจากพลังน้ำส่งขายในประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นทุนทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย และทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ประเด็นนี้น่าสนใจว่า ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลก ภาวะเรือนกระจกและภาวะโลกร้อนเป็นปัญหาสำคัญในปัจจุบัน บทบาทของมนุษย์ในการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ควรปลูกจิตสำนึกโดยเฉพาะในเยาวชน ซึ่งเป็นพลเมืองที่สำคัญในอนาคต นอกจากนี้ยังกล่าวกว้างไปถึงอาชีพรักษาสิ่งแวดล้อม คือ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ มีบทบาทในการเผยแพร่แนวทางรักษาป่า การฟื้นฟูป่าไม้ และควบคุมไม่ให้มีการตัดไม้ทำลายป่า ในแง่หนึ่งประเทศลาวเกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจแบบส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของการลงทุนจากต่างประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้และแหล่งน้ำ ทั้งนี้รัฐอาจจะกังวลในสภาพปัญหาดังกล่าว จึงพยายามสอดแทรกแนวคิดสิ่งแวดล้อมในแบบเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อต้องการส่งเสริมให้คนในชาติโดยเฉพาะเยาวชนตระหนักในเรื่องนี้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ในการศึกษาอุดมการณ์และลักษณะพลเมืองในรายวิชาอื่น ๆ หรือแบบเรียนเสริมในหลักสูตรได้ รวมถึงหลักสูตรเสริมของท้องถิ่นด้วย เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของอุดมการณ์หลักในแบบเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาลาว ระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการศึกษาแบบเรียนวิชาภาษาลาวในระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของชุดอุดมการณ์หลักของรัฐและอาจศึกษารายวิชาใดวิชาหนึ่งต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา เพื่อให้เห็นความสอดคล้องของการสอดแทรกอุดมการณ์และลักษณะพลเมืองที่พึงประสงค์ของรัฐ อาจจะเทียบเคียงกับแผนแม่บทของการศึกษาทั้งหลักสูตร นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาการนำไปใช้ในการศึกษาเชิงปฏิบัติ เช่น การออกแบบกิจกรรมเสริมการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

Kaewthep, K. and Hinwiman, S. (2008). *Streams of political economics and communication theorists study.* Bangkok: Print Printing House. [In Thai]

La-ongsri, K (editor). (2001*). Lao Hu Yang, What do Thais know: Analysis of social studies textbooks*. Bangkok: Thailand Research Fund (TRF). [In Thai]

Ministry of Education and Sports. (2021). *Lao language textbook for primary school 2.* Vientiane: Suksa Printing House. [In Lao]

Ministry of Education and Sports (2022). *Lao language textbook for primary school 3.* Vientiane: Suksa Printing House. [In Lao]

Ministry of Education and Sports. (2023). *Lao language textbook for primary school 4.* Vientiane: Suksa Printing House. [In Lao]

Pudla, N. (2008). *Cultural identity in Lao textbooks.* (Ph.D. Thesis, Mahasarakham University). [In Thai]

Thammawat, J. (2001). Socialization from elementary school textbooks Primary education in the Lao People's Democratic Republic in Kanchanee La-ongsri, editor. *Lao Hoo Yang-Thai Roo Arai: Analysis of social studies textbooks.* (p. 164-261). Bangkok: Thailand Research Fund. [In Thai]

Srawasri, P. (2003). *Awareness creation nationality of the Lao People's Democratic Republic government through primary school textbooks from 1975-2000.* (Master's thesis, Mahasarakham University). [In Thai]

Suwansri, P. (1999). *Socialization from government textbooks at the level primary education in the Lao People's Democratic Republic after the political changes of 1975-1995.* (Master's thesis, Mahasarakham University). [In Thai]

Srikham, W., Laopairot, R., and Suwanna, S. (2018). Multiculturalism in Lao and Vietnamese primary education. *Journal of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University, 14*(2), 209-226. [In Thai]

การออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น ผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน

TEAK WOOD JEWELRY DESIGN: AN INTEGRATION OF DECONSTRUCTION THEORY AND SUNG MEN SUB-DISTRICT IDENTITY

พสุ เรืองปัญญาโรจน์[1*]

Pasu Roungpanyaroj[1*]

[1]มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่ 114 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพ 10110 ประเทศไทย

[1]Srinakhatrinwirot University, No. 114 Soi Sukhumvit 23, Klong Toei Nuea, Watthana, Bangkok 10110 Thailand

*Corresponding author E-mail: pasur@g.swu.ac.th

(Received: 18 Jul, 2025; Revised: 24 Nov, 2025; Accepted: 8 Dec, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาอัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่นและแนวคิดดีคอนสตรักชันเพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องประดับไม้สัก และ 2. สร้างผลิตภัณฑ์เครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นที่ผสมผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในตำบลสูงเม่น จังหวัดแพร่ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในตำบลสูงเม่น จังหวัดแพร่ ที่มีความรู้ความคุ้นเคยกับสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวในตำบลสูงเม่น จำนวน 30 คน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการศึกษาอัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่นและแนวคิดดีคอนสตรักชันเพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องประดับไม้สัก และ 2. ด้านการสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นที่ผสมผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน ในด้านการศึกษาอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น อัตลักษณ์ที่เด่นชัดของตำบลสูงเม่น คือ วัดสูงเม่น โดยแบ่งอัตลักษณ์จากวัดสูงเม่นได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ อัตลักษณ์โครงสร้างสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ของเม่น และอัตลักษณ์ของคัมภีร์ใบลาน ในด้านการศึกษาแนวคิดดีคอนสตรักชันพบว่า แนวคิดดีคอนสตรักชันประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การแยกองค์ประกอบ การวิเคราะห์จัดเรียงโครงสร้าง และการประกอบโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยนำผลการศึกษาด้านอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นและแนวคิดดีคอนสตรักชัน ได้แก่ การถอดแยกโครงสร้าง การวิเคราะห์จัดเรียงโครงสร้าง และการประกอบโครงสร้าง มาใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ ได้ผลด้านการออกแบบและผลิตเครื่องประดับไม้สัก ใช้องค์ประกอบการออกแบบจากเม่น โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม คัมภีร์ใบลาน ผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน ออกแบบเป็นเครื่องประดับไม้สัก จำนวน 25 แบบ ประกอบไปด้วย 1. เม่นแห่งศรัทธา 2. วงล้อแห่งเม่น 3. ลวดลายจากพระอุโบสถ 4. หนามเม่นจากคัมภีร์ 5. เกล็ดเม่นกับลายพระอุโบสถ 6. แก่นแท้ของโครงสร้าง 7. ลายใบลาน 8. สิงห์แห่งการแปรเปลี่ยน 9. สถาปัตยกรรมจากคัมภีร์ 10. ช้างศักดิ์สิทธิ์ 11. เม่นจากพระอุโบสถ 12. คัมภีร์เม่น 13. ลายขนเม่น 14. ลวดลายพระธาตุ 15. เม่นแห่งความรู้ 16. โครงสร้างของหงส์ 17. โครงสร้างของครุฑ 18. ศึกษาคัมภีร์ 19. พระธาตุเม่น 20. มังกรผู้ปกปักรักษา 21. เม่นและลายใบลาน 22. จี้เม่น 23. การหมุนเวียนของเม่น 24. เม่นแห่งปัญญา 25. เม่นจากท้องฟ้า

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, ตำบลสูงเม่น, เครื่องประดับไม้สัก, การออกแบบ, ดีคอนสตรักชัน

---

[1] *อาจารย์ ดร. สาขาวิชาอัญมณีและเครื่องประดับ ภาควิชานวัตหัตถอุตสาหกรรม วิทยาลัยอุตสาหกรรมสร้างสรรค์*

ABSTRACT

This research aimed to: 1. study the identity of Sung Men Sub–district and the concept of deconstruction for application in designing teak wood jewelry; and 2. create teak wood jewelry products that reflected the identity of Sung Men Sub–district combined with the concept of deconstruction. The target population consisted of Thai nationals residing in Sung Men Sub–district, Phrae Province. A purposive sampling method was employed, selecting 30 participants who were Thai nationals living in Sung Men Sub–district with knowledge of and familiarity with local sites and tourist attractions. This qualitative research gathered data through in–depth interviews.

The research findings showed that, regarding the identity of Sung Men Sub–district, the most prominent feature was Wat Sung Men, which could be categorized into three identity components: architectural structure, the hedgehog (symbolic animal), and palm–leaf manuscripts. The study of the deconstruction concept revealed three main components: decomposition, structural analysis and rearrangement, and reconstruction. The researcher applied the findings from the identity of Sung Men and the deconstruction concept in designing teak wood jewelry, resulting in the creation of 25 teak wood jewelry designs. The designs incorporated elements inspired by the hedgehog, architectural structures, and palm–leaf manuscripts, combined with the principles of deconstruction, which included: 1. Hedgehog of Faith, 2. Wheel of the Hedgehog, 3. Patterns from the Ubosot (Ordination Hall), 4. Hedgehog Quills from the Scripture/Text, 5. Hedgehog Scales and Ubosot Patterns, 6. Essence of the Structure, 7. Lanna Script/Pattern (Palm–Leaf Manuscript Pattern), 8. Lion of Transformation, 9. Architecture from the Scripture/Text, 10. Sacred Elephant, 11. Hedgehog from the Ubosot (Ordination Hall), 12. Hedgehog Scripture/Text, 13. Hedgehog Fur/Hair Pattern, 14. Phra That (Relic/Stupa) Patterns, 15. Hedgehog of Knowledge, 16) Structure of the Hongsa (Mythical Swan), 17. Structure of the Garuda, 18. Studying the Scripture/Text, 19. Hedgehog Relic/Stupa (Phra That Hedgehog), 20. Guardian Dragon, 21. Hedgehog and Lanna Script/Pattern, 22. Hedgehog Pendant/Charm, 23. Cycle/Circulation of the Hedgehog, 24. Hedgehog of Wisdom, and 25. Hedgehog from the Sky.

KEYWORDS: Identity, Sung Men Sub–district, Teak Wood Jewelry, Designing, Deconstruction

บทนำ

ในปัจจุบัน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับชาติและนานาชาติ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เปี่ยมไปด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมและทรัพยากรพื้นถิ่น องค์ประกอบเหล่านี้สามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Chumkate, 2017) ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีมรดกทางศิลปะวัฒนธรรมอันล้ำค่า โดยเฉพาะภาคเหนือที่เป็นแหล่งรวมของงานศิลปะพื้นบ้านและหัตถกรรมที่ประณีตทั้งงานทอผ้า งานแกะสลักไม้ การขึ้นรูปเครื่องเงิน และการออกแบบลวดลายที่แฝงความเชื่อและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งล้วนเป็นองค์ความรู้ที่ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นและสะท้อนตัวตนของท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน (Saokhong et al., 2022) ทุนทางวัฒนธรรมในลักษณะนี้สามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยเพื่อเพิ่มคุณค่าทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความภาคภูมิใจในท้องถิ่น (Hanphakdeeniyom & Panyarien, 2019)

ทิศทางนโยบายภาครัฐได้มุ่งเน้นการพัฒนา Soft Power โดยอาศัยศิลปวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับชุมชนไปพร้อมกัน (Ministry of Culture, 2023) อย่างไรก็ตาม กระบวนการผลิตในหลายพื้นที่ยังคงยึดติดกับความเป็นดั้งเดิม ขาดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและแนวคิดสมัยใหม่ (Effinity Co. Ltd., 2019) รวมถึงรูปแบบการออกแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน ทำให้ผลิตภัณฑ์บางประเภทยังไม่สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lohatepanont, 2021)

วัดสูงเม่นในอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ถือเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญ อุดมไปด้วยศิลปกรรมและประวัติศาสตร์เชิงรูปธรรม วัดประกอบด้วยองค์พระพุทธรูปไม้ล้ำค่า ลวดลายแกะสลักไม้ที่วิจิตรบรรจง และคัมภีร์ใบลานโบราณที่สะท้อนความเชื่อและวิถีชีวิตของชุมชน (Effinity Co. Ltd., 2019) อัตลักษณ์และองค์ประกอบเหล่านี้จึงถือเป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจสำคัญสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่ยังคงรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมของภูมิภาคให้คงอยู่สืบไป

ผลงานวิจัยและงานออกแบบหลายชิ้นได้ให้ความสำคัญกับการนำแนวคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมาเชื่อมโยงกับงานฝีมือและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น ศุภชัย แกล้วทนงค์ ที่ประยุกต์เทคนิคภูมิปัญญางานหัตถกรรมจากภาคใต้มาพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่สร้างสรรค์และตอบโจทย์ตลาดสากล โดยยังรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นไว้ได้ (The Cloud, 2017) ในขณะที่ กิตติพงษ์ เกียรติวิภาค (Keatvipak, 2019) ทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนหัตถกรรมในภาคเหนือของไทยได้นำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาผสมผสานกับนวัตกรรมการออกแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการนำทุนวัฒนธรรมภูมิปัญญา การผลิตสินค้าไม้สักตำบลสูงเม่น จังหวัดแพร่มาออกแบบโดยใช้แนวคิดดีคอนสตรักชัน (Deconstruction) ได้แก่ การถอดแยกโครงสร้าง การวิเคราะห์จัดเรียงโครงสร้าง และการประกอบโครงสร้าง ในการออกแบบเป็นเครื่องประดับไม้สักจำนวน 25 แบบ เพื่อนำเสนอโครงสร้างและรูปแบบที่แปลกใหม่ร่วมสมัย แต่ยังคงรักษาอัตลักษณ์และรากฐานทางวัฒนธรรมของตำบลสูงเม่นไว้ได้อย่างสมดุล ทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่นและแนวคิดดีคอนสตรักชันเพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องประดับไม้สัก
2. เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์เครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นที่ผสมผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดดีคอนสตรักชันและอัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่น รวมทั้งลงพื้นที่และสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่น เพื่อนำไปออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน

ศึกษาแนวคิดอัตลักษณ์ ประเภทของอัตลักษณ์ (Goffman, 1963)
และการพัฒนาอัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Naipinit et al, 2012)
และศึกษาแนวคิดดีคอนสตรักชันในด้านการออกแบบ (Nasr, 2018; Wigley & Johnson, 1988; Zborowska, 2015)

หมวดหมู่ (Conceptual Category)	**องค์ประกอบหลัก (Core Components)**
1. อัตลักษณ์ท้องถิ่นและสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตำบลสูงเม่น	1.1 อัตลักษณ์โครงสร้างสถาปัตยกรรม (วัดสูงเม่น) 1.2 อัตลักษณ์สัญลักษณ์ (เม่น: ความแข็งแกร่ง, การปกป้อง) 1.3 อัตลักษณ์คัมภีร์ใบลาน (ความรู้, รูปแบบการบันทึก)
2. แนวคิดทฤษฎีการออกแบบ (ดีคอนสตรักชัน)	2.1 การถอดแยกโครงสร้าง (Dismantling) 2.2 การวิเคราะห์และจัดเรียงโครงสร้างใหม่ (Analysis & Rearrangement) 2.3 การประกอบโครงสร้าง (Reassembly)

เครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน

ตัวแปรตาม	**ความหมายและผลลัพธ์ที่วัดผลได้**
ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น ผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน	1. จำนวนแบบเครื่องประดับที่สร้างสรรค์ได้ (25 แบบ) 2. ระดับความคิดเห็นต่อความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ (สะท้อนโครงสร้าง, เม่น, คัมภีร์ใบลานหรือไม่)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษารวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลเพื่อใช้ในการออกแบบ

ส่วนที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น

ศึกษาเอกสารและบทความจากแหล่งข้อมูล 5 แหล่ง ที่มีความเกี่ยวข้องกับตำบลสูงเม่นโดยรอบด้าน ทั้งด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต สถาปัตยกรรม และอื่น ๆ ที่สื่อถึงจุดเด่นและอัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและบทความที่มีความเกี่ยวข้องกับตำบลสูงเม่นโดยรอบด้าน ทั้งด้านประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต สถาปัตยกรรม และอื่น ๆ ที่สื่อถึงจุดเด่นและอัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่น จากนั้นสรุปเป็นประเด็นให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดสำหรับใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างตารางการวิเคราะห์อัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่นซึ่งเครื่องมือนี้จะช่วยในการจำแนกและสรุปอัตลักษณ์หลักและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของอัตลักษณ์หลักเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดการออกแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความถูกต้องโดยพิจารณาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลากหลายแหล่ง ต้องมีความสอดคล้องและไม่ขัดแย้งกัน รวมทั้งเป็นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหรือหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ

ส่วนที่ 2 ศึกษาแนวคิดดีคอนสตรักชัน (Deconstruction)

การศึกษาแนวคิดดีคอนสตรักชัน (Deconstruction) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการวิจัยครั้งนี้เพื่อนำมาผสานรวมกับการออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น

ศึกษาเอกสารและบทความจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง ที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดดีคอนสตรักชันโดยเน้นจุดที่มีความสอดคล้องและสามารถนำไปประยุกต์กับการออกแบบเครื่องประดับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและบทความที่มีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดดีคอนสตรักชัน และสรุปเป็นประเด็นให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดสำหรับใช้ในการวิจัยโดยเน้นแหล่งข้อมูลที่มีการประยุกต์หรือเกี่ยวข้องกับการออกแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างตารางการวิเคราะห์องค์ประกอบของแนวคิดดีคอนสตรักชันซึ่งเครื่องมือนี้จะช่วยในการจำแนกและสรุปหลักการ รวมถึงองค์ประกอบย่อยของดีคอนสตรักชันที่สามารถนำมาใช้ในการออกแบบได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบความถูกต้องโดยพิจารณาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลากหลายแหล่ง ต้องมีความสอดคล้องและไม่ขัดแย้งกัน รวมทั้งเป็นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและมีภูมิหลังที่สอดคล้องกับการออกแบบ

ส่วนที่ 3 การลงพื้นที่เพื่อสำรวจอัตลักษณ์ภายในพื้นที่ตำบลสูงเม่น

การลงพื้นที่เพื่อสำรวจรายละเอียดอัตลักษณ์นั้นเป็นส่วนที่สำคัญในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสำรวจลงพื้นที่จะเน้นไปที่การสำรวจหาอัตลักษณ์ในตำบลสูงเม่นโดยเฉพาะในวัดสูงเม่นที่ถือเป็นแหล่งศูนย์รวมความศรัทธาของคนในชุมชนรวมไปถึงการเป็นแหล่งรวบรวมคัมภีร์ใบลานไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญในการนำมาประยุกต์ใช้เป็นอัตลักษณ์ในการออกแบบเครื่องประดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการออกแบบร่างอัตลักษณ์

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะนำผลการศึกษาที่ได้จากส่วนที่ 1 (อัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น) ส่วนที่ 2 (แนวคิดดีคอนสตรักชัน) และส่วนที่ 3 (การลงพื้นที่เพื่อสำรวจอัตลักษณ์ในพื้นที่ตำบลสูงเม่น) มาประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบร่างเครื่องประดับไม้สัก โดยมีกระบวนการและรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบ

รวบรวมข้อมูลอัตลักษณ์ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรมและการลงพื้นที่สำรวจเกี่ยวกับวัดสูงเม่น อัตลักษณ์ของเม่น โครงสร้างสถาปัตยกรรม และคัมภีร์ใบลาน มาวิเคราะห์เพื่อดึงเอาองค์ประกอบรูปทรง ลวดลาย หรือเรื่องราวที่โดดเด่น และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบได้

รวบรวมข้อมูลแนวคิดดีคอนสตรักชัน ทบทวนหลักการและองค์ประกอบของดีคอนสตรักชันที่ได้ศึกษามาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแยกองค์ประกอบ การวิเคราะห์จัดเรียงโครงสร้าง และการประกอบโครงสร้าง เพื่อเป็นแนวทางในการตีความอัตลักษณ์ให้เกิดรูปแบบที่แปลกใหม่และไม่ยึดติดกับกรอบเดิม

ผสานแนวคิด วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งสองส่วนเข้าด้วยกันเพื่อหาจุดเชื่อมโยงและวิธีการที่จะนำอัตลักษณ์ท้องถิ่นมา “รื้อถอน” และ “ประกอบสร้างใหม่” ด้วยแนวคิดดีคอนสตรักชัน

2. การออกแบบร่างเครื่องประดับ (Sketching and Prototyping)

ออกแบบร่างเบื้องต้น (Initial Sketches) เริ่มต้นจากการวาดภาพร่างแนวคิดต่าง ๆ บนกระดาษโดยเน้นการสำรวจรูปทรง โครงสร้าง และองค์ประกอบที่ไม่สมมาตรตามแนวคิดดีคอนสตรักชันในลักษณะที่หลากหลาย

การพัฒนาแบบร่าง (Developing Sketches) คัดเลือกแบบร่างที่น่าสนใจและพัฒนาต่อโดยเพิ่มรายละเอียดของลวดลาย ขนาด และสัดส่วน

การเลือกชนิดของเครื่องประดับ กำหนดว่าเครื่องประดับที่ออกแบบจะเป็นประเภทใด เช่น สร้อยคอ ต่างหู กำไล หรือแหวน เพื่อให้การออกแบบสอดคล้องกับการใช้งาน

การระบุวัสดุ กำหนดการใช้ไม้สักเป็นวัสดุหลัก พร้อมทั้งพิจารณาวัสดุอื่น ๆ ที่อาจนำมาผสานเพื่อให้เกิดความน่าสนใจตามแนวคิดดีคอนสตรักชัน เช่น โลหะ หรือวัสดุธรรมชาติอื่น ๆ

จัดทำแบบร่าง 3 มิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบ (CAD Software) เพื่อสร้างแบบจำลอง 3 มิติ ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมของชิ้นงานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การคัดเลือกและปรับปรุงแบบร่าง

ประเมินแบบร่างเบื้องต้น ผู้วิจัยจะทำการประเมินแบบร่างทั้งหมดตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น ความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ ความเป็นไปได้ในการผลิต และการสะท้อนแนวคิดดีคอนสตรักชัน

นำเสนอกลุ่มตัวอย่าง ผู้ที่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในตำบลสูงเม่น จังหวัดแพร่ เพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในตำบลสูงเม่น จังหวัดแพร่

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในตำบลสูงเม่น จังหวัดแพร่ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในตำบลสูงเม่น จังหวัดแพร่ ที่มีความรู้ความคุ้นเคยกับสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวในตำบลสูงเม่น จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบร่างการออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นที่ผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน ได้จากการที่ผู้วิจัยศึกษาอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น ประกอบกับแนวคิดดีคอนสตรักชันและออกแบบเป็นแบบร่างเครื่องประดับไม้สัก

2. แบบสอบถามเชิงโครงสร้างเพื่อประเมินความคิดเห็นที่มีต่อแบบร่างการออกแบบ แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ประเมินความคิดเห็นต่อการสะท้อนถึงอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น

ส่วนที่ 3 ประเมินความคิดเห็นต่อการสะท้อนแนวคิดดีคอนสตรักชัน เช่น แบบร่างแสดงให้เห็นถึงการตีความ การรื้อ แยก โครงสร้างเดิมหรือไม่ และการออกแบบนำเสนอรูปแบบใหม่ที่แปลกใหม่ทันสมัยหรือแสดงรูปแบบดั้งเดิม

ส่วนที่ 4 ความน่าสนใจและความเหมาะสมทั้งด้านการออกแบบและวัสดุ

3. อุปกรณ์จดบันทึก สำหรับจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4. อุปกรณ์บันทึกเสียง สำหรับบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อนำมาถอดบทสัมภาษณ์ได้อย่างครบถ้วน

ก่อนการเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีสัญชาติไทยที่อาศัยอยู่ในตำบลสูงเม่น จังหวัดแพร่ จำนวน 10 คน เพื่อทดสอบความชัดเจน ความง่ายในการตอบคำถาม และความเหมาะสมของเนื้อหา และปรับแก้แบบสอบถามตามผลจากการทดลอง เพื่อลดความกำกวมและเพิ่มความครอบคลุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่ออธิบายชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมทั้งแสดงเอกสารชี้แจงรายละเอียดการวิจัยเพื่อขอความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยแสดงแบบร่างการออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์แก่กลุ่มตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์สอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลบทสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปวิเคราะห์และพัฒนาการออกแบบเครื่องประดับไม้สัก

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลบทสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อแบบร่างการออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นที่ผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน

1. แบบร่างสะท้อนโครงสร้างสถาปัตยกรรมของวัดสูงเม่นมากน้อยเพียงใด

2. รูปแบบและลวดลายที่ใช้ในเครื่องประดับสะท้อนความเป็นเม่นท้องถิ่นหรือไม่

3. การใช้ลายเส้นและรูปทรงสื่อถึงคัมภีร์ใบลานได้ชัดเจนหรือไม่

4. แบบร่างแสดงให้เห็นถึงการตีความและรื้อแยกโครงสร้างเดิมอย่างสร้างสรรค์หรือไม่

5. จากแบบร่างมีการนำเสนอรูปแบบที่แปลกใหม่และทันสมัยภายใต้การรักษาอัตลักษณ์เดิมหรือไม่

6. คุณคิดว่า เครื่องประดับเหล่านี้เหมาะสมกับคนรุ่นใหม่หรือไม่

7. รูปแบบและวัสดุไม้สักมีความเหมาะสมกับการใช้งานหรือไม่

คำอภิธานศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ัตลักษณ์ (Identity) หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ตำบลสูงเม่น จังหวัดแพร่ ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง อัตลักษณ์ที่ปรากฏในวัดสูงเม่น โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม เม่น (สัญลักษณ์) และคัมภีร์ใบลาน

ตำบลสูงเม่น (Sung Men Sub-district) หมายถึง พื้นที่ทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมในอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาหลักและเป็นแหล่งกำเนิดของอัตลักษณ์ที่นำมาใช้ในการออกแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัดสูงเม่นซึ่งเป็นศูนย์รวมความศรัทธาของชุมชน

เครื่องประดับไม้สัก (Teak Wood Jewelry) หมายถึง ผลิตภัณฑ์เครื่องประดับ (เช่น สร้อยคอ ต่างหู กำไล) ที่ใช้วัสดุไม้สักซึ่งเป็นวัสดุพื้นถิ่นที่สำคัญของจังหวัดแพร่ เป็นวัสดุหลักในการสร้างสรรค์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับวัสดุพื้นบ้าน

การออกแบบ (Design) หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบเครื่องประดับไม้สักใหม่ โดยการนำองค์ประกอบของอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดดีคอนสตรักชัน เพื่อให้เกิดรูปแบบที่มีความแปลกใหม่และร่วมสมัย

ดีคอนสตรักชัน (Deconstruction) หมายถึง แนวคิดทางการออกแบบที่ใช้ในการวิจัยนี้ โดยมีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ การแยกองค์ประกอบ การวิเคราะห์จัดเรียงโครงสร้างใหม่ และการประกอบโครงสร้างเพื่อนำอัตลักษณ์ดั้งเดิมมาตีความและนำเสนอในรูปแบบใหม่ที่ทันสมัย

มินิมอล/มินิมอลลิซึม (Minimalism) หมายถึง แนวคิดทางการออกแบบที่เน้นความเรียบง่าย ตัดทอนองค์ประกอบที่ไม่จำเป็นออกไปเพื่อให้เหลือเพียงแก่นแท้ของรูปทรง สี หรือพื้นผิว ซึ่งในงานวิจัยนี้หมายถึง การนำองค์ประกอบของอัตลักษณ์ท้องถิ่นมาลดทอนรายละเอียดให้เหลือเฉพาะเส้นสายหรือรูปทรงพื้นฐาน เพื่อให้งานออกแบบมีความทันสมัย เหมาะสมกับผู้บริโภคยุคใหม่ และยังคงสื่อสารอัตลักษณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

การศึกษาอัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่นในการออกแบบเครื่องประดับไม้สักผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน พบว่า อัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่นคือ วัดสูงเม่น ซึ่งแบ่งอัตลักษณ์ที่พบเจอจากวัดสูงเม่นได้ 3 ส่วน ได้แก่ 1. โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม 2. อัตลักษณ์ของเม่น และ 3. อัตลักษณ์ของคัมภีร์ใบลาน โดยวิเคราะห์ออกมาเพื่อเป็นองค์ประกอบในการออกแบบได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของวัดสูงเม่น

องค์ประกอบ/ลักษณะ	รายละเอียด	การตีความสัญญะเพื่อใช้ในการออกแบบ
1. พระอุโบสถ	พระอุโบสถของวัดสูงเม่นมีรูปทรงและสถาปัตยกรรมแบบล้านนา โดยมีลวดลายไม้แกะสลักอย่างประณีต	เป็นต้นแบบสำคัญในการนำลวดลายไม้แกะสลักและรูปทรงการจัดวางมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์และเครื่องประดับ
2. โครงสร้างหลังคา	หลังคามุงด้วยกระเบื้องดินเผา มีลักษณะเป็นทรงสูงและโค้ง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมล้านนา	รูปทรงหลังคาเป็นเอกลักษณ์และสามารถนำมาปรับใช้ในการออกแบบเครื่องประดับและผลิตภัณฑ์ที่มีความเป็นมิติและสูงต่ำ
3. ลวดลายไม้แกะสลัก	การใช้ไม้แกะสลักในการตกแต่งทั้งภายในและภายนอก เช่น การแกะสลักที่บริเวณประตูและหน้าต่าง	ลวดลายไม้แกะสลักที่ละเอียดและประณีตสามารถนำมาผสมผสานในงานออกแบบเครื่องประดับให้มีความงามและรายละเอียด
4. พระพุทธรูป	พระพุทธรูปประทับอยู่ในพระอุโบสถมีการออกแบบให้มีความสง่างามและมีความสำคัญทางศาสนา	สัญลักษณ์ของความศรัทธาและความงามแบบสง่างาม สามารถใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงศาสนาและความศรัทธา
5. หอไตร	อาคารที่ใช้เก็บคัมภีร์ใบลานภายในวัด ซึ่งมีการตกแต่งที่เรียบง่าย แต่แสดงถึงความสำคัญทางศาสนาและการเรียนรู้	การออกแบบหอไตรสามารถนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปทรงของหอไตรหรือการเก็บบันทึกเพื่อสะท้อนถึงการศึกษาและปัญญา
6. ลานวัดและทางเดิน	ทางเดินภายในวัดที่ใช้สำหรับการสักการะพระและเดินไปยังสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัด	การออกแบบพื้นที่ใช้สอยหรือทางเดินที่มีมิติสามารถนำมาปรับใช้ในงานออกแบบเครื่องประดับที่มีลักษณะเส้นสายที่มีความมั่นคงทางการออกแบบ
7. ประตูและหน้าต่าง	การออกแบบประตูและหน้าต่างภายในวัดเป็นลักษณะโค้งมนและมีลวดลายสวยงาม	ลวดลายของประตูและหน้าต่างสามารถนำมาเป็นต้นแบบสำหรับการออกแบบเครื่องประดับที่มีลักษณะซับซ้อนและโค้งมน

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์โครงสร้างของวัดสูงเม่นสามารถนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์และเครื่องประดับที่ถ่ายทอดความงดงามของสถาปัตยกรรมล้านนาโดยเน้นรายละเอียดสำคัญ เช่น ลวดลายไม้แกะสลัก รูปทรงของหลังคา ประตู และหน้าต่าง แนวคิดดีคอนสตรักชันมีบทบาทในการถอดแยกและสังเคราะห์องค์ประกอบเหล่านี้เพื่อนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ของวัดสูงเม่นไว้ได้อย่างสมบูรณ์

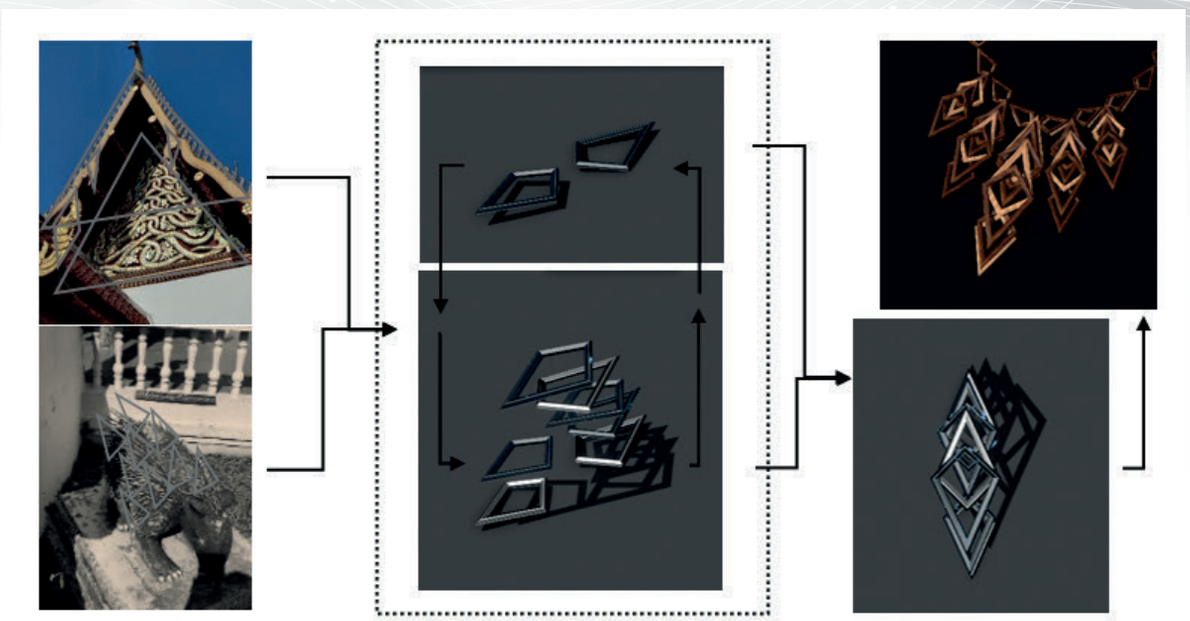

ภาพที่ 1 กระบวนการออกแบบ (Design Process Diagram) ที่แสดงถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดดีคอนสตรักชัน (Deconstruction) ในการสร้างสรรค์เครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์วัดสูงเม่น

แผนภาพนี้แสดงขั้นตอนการแปลงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้เป็นผลงานออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. องค์ประกอบอัตลักษณ์ดั้งเดิม (ซ้ายมือ) ส่วนนี้แสดงถึงตัวแปรต้นซึ่งเป็นแหล่งที่มาของแรงบันดาลใจและองค์ประกอบหลักของอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่น ด้านบน ภาพสถาปัตยกรรมของวัดสูงเม่น ซึ่งเป็นแหล่งของลวดลายไม้แกะสลักและรูปทรงโครงสร้างที่สง่างาม ด้านล่าง รูปปั้นประติมากรรมเม่นที่อยู่ภายในวัดสูงเม่น วัตถุประสงค์เพื่อถอดแยก (Dismantling) องค์ประกอบ รูปทรง และเส้นสายหลักออกมาเป็นหน่วยย่อยพื้นฐานเพื่อใช้ในการออกแบบ

2. กระบวนการดีคอนสตรักชัน (ตรงกลาง) ส่วนนี้คือหัวใจสำคัญของงานวิจัย ซึ่งสะท้อนการประยุกต์ใช้แนวคิดดีคอนสตรักชัน โดยมีขั้นตอนดังนี้ การถอดแยกชิ้นส่วน องค์ประกอบดั้งเดิมถูกแยกออกมาเป็นรูปทรงเรขาคณิตพื้นฐานและถูกนำมาแสดงในลักษณะที่ยังไม่สมบูรณ์หรือถูกแยกออก

การวิเคราะห์และการจัดเรียงโครงสร้างใหม่ (Rearrangement) ชิ้นส่วนพื้นฐานเหล่านั้นถูกนำมาจัดเรียงใหม่ในรูปแบบที่มีการเหลื่อมซ้อน (Layering) หรือจัดวางในทิศทางที่แตกต่างจากรูปแบบดั้งเดิมทำให้เกิดโครงสร้างที่มีมิติและความเคลื่อนไหวใหม่

3. ผลลัพธ์การออกแบบ (ขวามือ) ส่วนนี้คือผลิตภัณฑ์สุดท้ายที่เกิดขึ้นจากการนำแนวคิดดีคอนสตรักชันมาใช้กับอัตลักษณ์ การประกอบโครงสร้าง (Reassembly) ชิ้นส่วนที่ถูกจัดเรียงใหม่ถูกนำมาประกอบเข้าด้วยกันในรูปแบบที่เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องประดับที่เสร็จสมบูรณ์ ผลลัพธ์แสดงให้เห็นถึงเครื่องประดับไม้สักที่มีโครงสร้างซับซ้อน เป็นมิติ มีความแปลกใหม่และทันสมัย (Contemporary Design) แต่ยังคงมีเค้าโครงของลวดลายหรือรูปทรงเรขาคณิตที่มาจากอัตลักษณ์วัดสูงเม่น ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ที่รักษา “แก่น” ของอัตลักษณ์ไว้ในขณะที่ได้ “รูปแบบ” ใหม่

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เม่นในวัดสูงเม่น

องค์ประกอบ/ลักษณะ	รายละเอียด	การตีความสัญญะเพื่อใช้ในการออกแบบ
1. สัญลักษณ์ของเม่น	เม่นเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงความอดทน ความรอบคอบ และความอุตสาหะในการดำรงชีวิต	การใช้เม่นเป็นสัญลักษณ์สามารถนำมาสื่อถึงความแข็งแกร่งและความสามารถในการเอาตัวรอด ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สะท้อนถึงพลังงานและความมุ่งมั่น
2. ลักษณะทางกายภาพของเม่น	เม่นมีลักษณะของตัวที่ป้องกันตัวเองจากศัตรูด้วยหนามที่หนาและแข็งแรง	หนามของเม่นสามารถนำมาใช้เป็นแนวคิดในการออกแบบเครื่องประดับหรือผลิตภัณฑ์ที่มีกลิ่นอายของการป้องกัน ความแข็งแกร่ง และความทนทาน
3. ลวดลายของหนามเม่น	หนามของเม่นมีลักษณะเรียงตัวเป็นระเบียบและมีความหนา สามารถเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างรูปทรงที่มีมิติ	ลวดลายของหนามเม่นสามารถนำมาผสมผสานในการออกแบบเครื่องประดับ เช่น การใช้ลายหนามซ้ำ ๆ กัน หรือรูปทรงที่มีมิติชัดเจน สื่อถึงความแข็งแกร่งและความกล้าในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ
4. เม่นในธรรมชาติและท้องถิ่น	เม่นเป็นสัตว์ที่พบได้ในท้องถิ่นสูงเม่น เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเชื่อมโยงกับธรรมชาติและพื้นที่	การใช้เม่นเป็นสัญลักษณ์ท้องถิ่นสามารถเสริมสร้างความเชื่อมโยงกับชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีความหมายและความสำคัญกับคนในพื้นที่
5. เม่นและการป้องกันตัว	เม่นใช้หนามในการป้องกันตัวจากศัตรู ทำให้เม่นกลายเป็นสัญลักษณ์ของการปกป้องและความปลอดภัย	การใช้เม่นในงานออกแบบสามารถแสดงถึงความแข็งแกร่งในการปกป้อง เช่น การออกแบบเครื่องประดับที่มีลักษณะหนามหรือเกราะเพื่อให้ความรู้สึกถึงการปกป้องและความปลอดภัย

จากตารางที่ 2 การศึกษารูปแบบของเม่นที่ปรากฏในวัดสูงเม่นเผยให้เห็นอัตลักษณ์ที่มีทั้งมิติทางสัญลักษณ์และกายภาพ เม่นไม่เพียงเป็นสัตว์พื้นถิ่นของตำบลสูงเม่นเท่านั้น แต่ยังสื่อถึงคุณลักษณะเชิงนามธรรมอย่างความอดทน ความแข็งแกร่ง และการปกป้องตนเอง การนำคุณลักษณะเหล่านี้มาประยุกต์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือเครื่องประดับจะช่วยเพิ่มความโดดเด่นและสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้กับผลงาน อีกทั้งยังสะท้อนถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าในเชิงวัฒนธรรมและศิลปะ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์คัมภีร์ใบลาน

องค์ประกอบ/ลักษณะ	รายละเอียด	การตีความสัญญะเพื่อใช้ในการออกแบบ
1. วัสดุหลัก (ใบลาน)	คัมภีร์ใบลานทำจากใบไม้ที่มีความหนาและแข็งแรง	การเลือกวัสดุธรรมชาติที่มีความทนทาน สะท้อนถึงความสำคัญในเก็บการเก็บรักษาแหล่งความรู้ที่มีคุณค่า
2. การจารึกด้วยเหล็กจาร	ใช้เหล็กจารหรือเหล็กทิ่มเพื่อบันทึกข้อความหรือคำสอนที่ไม่เสื่อมสลายตามกาลเวลา	การนำเทคนิคการจารึกที่ทำให้ข้อความติดคงทนมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีการออกแบบลวดลายที่ใช้เทคนิคการจารขุดลงในชิ้นงาน
3. การมัดเป็นผูก	เมื่อจารึกครบ จะมัดรวมเป็นผูก ใช้ไหมหรือด้ายมัดรวมให้เป็นระเบียบและคงทน	การจัดระเบียบเช่นนี้สามารถใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีการจัดเรียงเป็นส่วนต่าง ๆ
4. การตกแต่งขอบ	บางคัมภีร์มีการตกแต่งขอบด้วยทองคำทารัก หรือสีชาด เพื่อเพิ่มความสวยงามและมีค่า	การใช้ตกแต่งขอบที่สะท้อนถึงคุณค่าทางจิตใจ เช่น การทำเครื่องประดับ
5. รูปแบบการจัดเก็บ	คัมภีร์ใบลานจะถูกจัดเก็บในหอไตรหรือภาชนะที่มิดชิดเพื่อปกป้องไม่ให้เสียหาย	การออกแบบเพื่อความสะดวกในการเก็บรักษาและการปกป้องทรัพย์สินทางวัฒนธรรม
6. การใช้ในการบันทึกคำสอน	คัมภีร์ใบลานมักใช้ในการบันทึกคำสอนทางศาสนา เช่น พระสูตรหรือคำสอนของพระพุทธเจ้า	การใช้คัมภีร์ใบลานเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้และการศึกษาภายในชิ้นงาน
7. การใช้ในพิธีกรรม	คัมภีร์ใบลานใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การสวดมนต์ การอธิษฐาน หรือการประกอบพิธีทางศาสนา	การนำสัญลักษณ์ทางศาสนาและการปฏิบัติพิธีกรรมมาสื่อในออกแบบเพื่อความศรัทธา
8. ความเชื่อมโยงกับความศักดิ์สิทธิ์	คัมภีร์ใบลานมีความเชื่อมโยงกับการศึกษาธรรมะและการบันทึกสิ่งที่สำคัญทางศาสนา	การออกแบบที่สะท้อนถึงความศักดิ์สิทธิ์และการบันทึกความรู้ที่มีค่า

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์คัมภีร์ใบลานสะท้อนให้เห็นการใช้วัสดุธรรมชาติที่มีความหมายลึกซึ้งทางจิตใจ และสะท้อนความสำคัญทางศาสนาในด้านการออกแบบ แนวคิดเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์หรือเครื่องประดับ เพื่อให้ชิ้นงานมีความประณีต ทนทาน และสื่อถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านอัตลักษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดดีคอนสตรักชันเพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาแนวคิดดีคอนสตรักชันในการออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน

ลำดับที่	รายการ	ภาพการวิเคราะห์	รายละเอียด
1	การถอดแยกโครงสร้าง		ในขั้นตอนแรก ผู้วิจัยจะได้ศึกษาและถอดแยกโครงสร้างของวัดสูงเม่นที่เป็นอัตลักษณ์ด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงสร้างพระอุโบสถ พระธาตุ ลวดลาย และรูปทรงด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของวัดออกมาทีละส่วน โดยการศึกษาภาพรวมและลักษณะของโครงสร้างต่าง ๆ อย่างละเอียด ขั้นตอนนี้จะทำให้สามารถเข้าใจถึงความสำคัญและลักษณะเด่นของแต่ละองค์ประกอบในวัด และทำให้สามารถจัดแยกส่วนประกอบเหล่านั้นออกเป็นชิ้นส่วนองค์ประกอบเพิ่มเติมได้ ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำมาจัดเรียงใหม่ในขั้นตอนถัดไปได้อย่างสะดวก การถอดแยกโครงสร้างนี้มีความสำคัญในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์เดิมของวัดสูงเม่น โดยการนำเฉพาะองค์ประกอบที่โดดเด่นออกมาจากโครงสร้างเดิม เช่น ลวดลายที่สลักบนไม้ รูปทรงพระธาตุ หรือแม้กระทั่งรูปทรงสถาปัตยกรรมด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการออกแบบใหม่ โดยไม่ทำลายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายดั้งเดิมของสิ่งเหล่านั้น
2	การวิเคราะห์และจัดเรียงโครงสร้าง	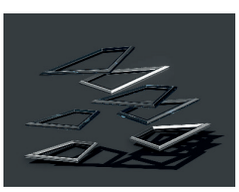	เมื่อได้ชิ้นส่วนโครงสร้างที่ถอดแยกออกมาแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการนำชิ้นส่วนเหล่านั้นมาวิเคราะห์และจัดเรียงใหม่เพื่อสร้างสรรค์การออกแบบที่มีความน่าสนใจและแปลกใหม่ โดยในขั้นตอนนี้จะเน้นการใช้แนวคิดดีคอนสตรักชันในการจัดเรียงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอัตลักษณ์ดั้งเดิม โดยอาจจะเปลี่ยนแปลงทิศทาง รูปทรง หรือแม้กระทั่งการปรับสัดส่วนขององค์ประกอบเพื่อให้เกิดการออกแบบที่แตกต่างจากรูปแบบเดิม
3	การประกอบโครงสร้าง		ขั้นตอนสุดท้ายคือการนำชิ้นส่วนที่ได้จัดเรียงใหม่มาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์หรือเครื่องประดับที่มีการออกแบบใหม่ตามแนวทางที่ได้วิเคราะห์และจัดเรียงมาแล้ว การประกอบโครงสร้างในขั้นตอนนี้จะช่วยให้เกิดรูปแบบสุดท้ายที่เป็นเอกลักษณ์ โดยยังคงความดั้งเดิมของวัดสูงเม่นอยู่ในผลงาน แต่ในรูปแบบการออกแบบที่มีความทันสมัยและเหมาะสมกับยุคสมัยใหม่ การประกอบโครงสร้างเหล่านี้จะช่วยสร้างผลงานที่มีความสมบูรณ์ และยังคงมีความสวยงามตามที่ต้องการ ซึ่งสามารถขยายกลุ่มเป้าหมายให้กว้างขึ้น ไม่เพียงแค่การอนุรักษ์และเคารพในความเป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมของวัดสูงเม่น แต่ยังสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดในปัจจุบันที่มองหาผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยและมีความหมายที่ลึกซึ้ง

จากตารางที่ 4 กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ของวัดสูงเม่นโดยใช้แนวคิดดีคอนสตรักชันมีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอนหลัก คือ การถอดแยกโครงสร้าง การวิเคราะห์และจัดเรียงโครงสร้างใหม่ รวมถึงการประกอบโครงสร้าง เพื่อให้เกิดผลงานที่ทั้งรักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมและนำเสนอความแปลกใหม่และทันสมัยในเวลาเดียวกัน ผลลัพธ์ที่ได้จะช่วยเสริมสร้างความน่าสนใจในตลาดผลิตภัณฑ์และเครื่องประดับ รวมถึงขยายกลุ่มเป้าหมายให้กว้างขึ้น โดยใช้ความหมายและอัตลักษณ์จากวัดสูงเม่นมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ

หลังจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและผลิตเครื่องประดับโดยได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนตำบลสูงเม่นจังหวัดแพร่ โดยมีรายละเอียดเครื่องประดับที่เสร็จสมบูรณ์ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน

ลำดับ	ชื่อผลงาน	รูปผลงาน	แนวคิดในการออกแบบ
1	เม่นแห่งศรัทธา		การใช้เม่นเป็นสัญลักษณ์ของการปกป้องและการพึ่งพาในการเผชิญโลกผ่านการออกแบบที่สะท้อนความศรัทธาในศาสนา
2	วงล้อแห่งเม่น		เครื่องประดับนี้ได้รับแรงบันดาลใจจากเส้นทางรถสามล้อเครื่อง หรือ “รถตุ๊กตุ๊ก” ที่วิ่งผ่านชุมชนและวัด เป็นภาพแทนของการเคลื่อนที่ไปพร้อมกับศรัทธาและเปิดรับความหมายใหม่ระหว่างทาง
3	ลวดลายจากพระอุโบสถ		การใช้ลวดลายจากสถาปัตยกรรมของพระอุโบสถวัดสูงเม่นและรูปทรงเม่นเพื่อสร้างเครื่องประดับที่มีความซับซ้อนและมีเอกลักษณ์
4	หนามเม่นจากคัมภีร์		เครื่องประดับที่ใช้รูปทรงของคัมภีร์ใบลานและหนามเม่นเพื่อแสดงถึงความละเอียดอ่อนและความแข็งแกร่งในงานออกแบบ
5	เกล็ดเม่นกับลายพระอุโบสถ		การนำลวดลายจากขนของเม่นมาออกแบบร่วมกับลวดลายจากโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของวัดสูงเม่น
6	แก่นแท้ของโครงสร้าง		ผลงานชิ้นนี้ได้นำโครงสร้างของ “วัดสูงเม่น” มาตัดทอนให้มีความเรียบง่ายโดยใช้แรงบันดาลใจจากแนวคิดดีคอนสตรักชัน นำมาจัดระเบียบและรูปทรงเพื่อให้เกิดเป็นการออกแบบที่ร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อผลงาน	รูปผลงาน	แนวคิดในการออกแบบ
7	ลายใบลาน		การออกแบบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากลายของคัมภีร์ใบลานที่มีความละเอียดและประณีตในเครื่องประดับ
8	สิงห์แห่งการแปรเปลี่ยน		การรื้อสร้างรูปแบบของสิงห์จากสัญลักษณ์ที่มั่นคงไปสู่ความเปลี่ยนแปลง เครื่องประดับนี้ใช้การตัดและดัดโค้งของเส้นเพื่อแสดงถึงการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว แสดงให้เห็นถึงพลังการเปลี่ยนแปลงในสิงห์ที่ไม่หยุดนิ่ง
9	สถาปัตยกรรมจากคัมภีร์		การนำลวดลายจากคัมภีร์ใบลานมาผสมผสานกับสถาปัตยกรรมโบราณของวัดสูงเม่นเพื่อสร้างความกลมกลืนในงานออกแบบ
10	ช้างศักดิ์สิทธิ์		นำรูปทรงของช้างมาผสมผสานกับโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมอันงดงามของวัดสูงเม่น สร้างเป็นเครื่องประดับที่มีความมินิมอลมากยิ่งขึ้น
11	เม่นจากพระอุโบสถ		การออกแบบที่นำรูปทรงของเม่นมาใช้ร่วมกับลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากการตกแต่งภายในพระอุโบสถวัดสูงเม่น
12	คัมภีร์เม่น	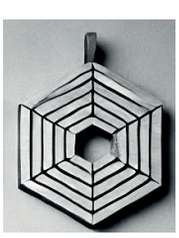	เครื่องประดับที่มีลักษณะคล้ายคัมภีร์ใบลานและรูปทรงของเม่นที่สื่อถึงการเรียนรู้และการรักษาความรู้จากรอบด้าน
13	ลายขนเม่น	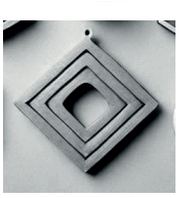	การใช้ขนของเม่นมาตีความถึงแก่นแท้ของโครงสร้างเพื่อนำมาออกแบบเป็นเครื่องประดับที่มีลักษณะมินิมอลมากที่สุด
14	ลวดลายพระธาตุ		การออกแบบที่ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายของพระธาตุในวัดสูงเม่นโดยใช้รูปทรงและลักษณะของเม่นเพื่อให้แสดงออกถึงความหมายทางด้านการปกปักรักษา

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อผลงาน	รูปผลงาน	แนวคิดในการออกแบบ
15	เม่นแห่งความรู้		เครื่องประดับที่สะท้อนถึงความรู้ที่ได้มาจากคัมภีร์ใบลานและการเรียนรู้ในชีวิตผ่านลวดลายที่มีความหมายลึกซึ้งตรงเข้าหาส่วนกลางของชิ้นงานการออกแบบ
16	โครงสร้างของหงส์		นำโครงสร้างของเม่นมาผสมผสานกับโครงสร้างของหงส์เพื่อสร้างเป็นเครื่องประดับที่มีความเป็นเหลี่ยมมุม สวยงามมากยิ่งขึ้น
17	โครงสร้างของครุฑ		นำโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมของวัดสูงเม่นมาผสมผสานกับลวดลายโครงสร้างของครุฑเพื่อให้สามารถขยายตลาดให้กว้างมากยิ่งขึ้น
18	ศึกษาคัมภีร์		การผสมผสานโครงสร้างของคัมภีร์ใบลานนำมาจัดเรียงให้มีความซ้ำกันไปมาสื่อถึงการศึกษาคำสอนในคัมภีร์ที่ต้องอาศัยความจำและความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง
19	พระธาตุเม่น		การใช้รูปร่างเม่นร่วมกับรูปทรงของพระธาตุเพื่อแสดงถึงการเชื่อมโยงกับความศักดิ์สิทธิ์ในวัดสูงเม่น
20	มังกรผู้ปกปักรักษา		การนำลายเกล็ดเม่นมาผสมผสานกับลวดลายจากพระอุโบสถและโครงสร้างของมังกรเพื่อสร้างงานออกแบบที่มีความละเอียดและสวยงามแปลกใหม่
21	เม่นและลายใบลาน		การผสมผสานรูปทรงเม่นและลวดลายจากคัมภีร์ใบลานเพื่อสร้างเครื่องประดับที่สื่อถึงความสมดุลระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม
22	จี้เม่น		การออกแบบจี้ที่ผสมผสานรูปทรงเม่นกับลวดลายจากคัมภีร์ใบลาน โดยมีจุดเด่นที่สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของวัดสูงเม่น

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อผลงาน	รูปผลงาน	แนวคิดในการออกแบบ
23	การหมุนเวียนของเม่น		เครื่องประดับที่ได้รับการออกแบบให้สะท้อนถึงวงจรการเติบโตหมุนเวียนของเม่นที่เกิดขึ้นในตำบลสูงเม่น
24	เม่นแห่งปัญญา		การออกแบบที่ผสมผสานระหว่างเม่นและคัมภีร์ใบลานเพื่อแสดงถึงการสั่งสมปัญญาและการเรียนรู้จากอดีต ถ่ายทอดออกมาเป็นชิ้นงานเครื่องประดับที่เน้นปรัชญาความเรียบง่ายในการออกแบบ
25	เม่นจากท้องฟ้า	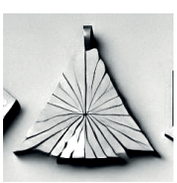	การใช้เม่นในลักษณะการเคลื่อนไหวสูงขึ้นไปบนท้องฟ้าเพื่อสะท้อนถึงการต่อสู้เพื่อความสำเร็จและการพัฒนาตนเอง

จากตารางที่ 5 แสดงผลงานการออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์วัดสูงเม่นผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน โดยจากการศึกษาทฤษฎีการออกแบบร่วมกับข้อมูลด้านอัตลักษณ์ของวัดสูงเม่นที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดีคอนสตรักชันมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเครื่องประดับที่มีโครงสร้างใหม่และสร้างสรรค์ โดยยังคงสะท้อนอัตลักษณ์ของวัดสูงเม่นอย่างครบถ้วน ทั้งในด้านสถาปัตยกรรมและเจตนารมณ์ทางศิลปะ เพื่อให้ผลงานมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและตอบโจทย์ความต้องการของคนรุ่นใหม่ ในกระบวนการออกแบบ ผู้วิจัยใช้หลักการดีคอนสตรักชันในการถอดแยกองค์ประกอบต่าง ๆ จากศิลปะและสถาปัตยกรรมของวัด เช่น รูปทรงของพระธาตุ พระอุโบสถ รวมถึงลวดลายในคัมภีร์ใบลาน จากนั้นนำองค์ประกอบเหล่านี้มาจัดเรียงใหม่ให้เกิดเป็นรูปแบบที่น่าสนใจ ทันสมัย และเหมาะสมกับงานออกแบบเครื่องประดับ

ภาพที่ 2 “เม่นแห่งปัญญา” ผลงานการออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์วัดสูงเม่นผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นพบว่า อัตลักษณ์ที่เด่นชัดของตำบลสูงเม่น คือ วัดสูงเม่น โดยแบ่งอัตลักษณ์จากวัดสูงเม่นได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ อัตลักษณ์โครงสร้างสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ของเม่น และอัตลักษณ์ของคัมภีร์ใบลาน

2. การศึกษาแนวคิดดีคอนสตรักชันพบว่า แนวคิดดีคอนสตรักชันประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การแยกองค์ประกอบ การวิเคราะห์จัดเรียงโครงสร้าง และการประกอบโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาด้านอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นและแนวคิดดีคอนสตรักชันมาใช้ในการออกแบบเครื่องประดับ

3. การออกแบบเครื่องประดับไม้สักใช้องค์ประกอบการออกแบบจากเม่น โครงสร้างทางสถาปัตยดรรม คัมภีร์ใบลาน ผสานแนวคิดดีคอนสตรักชัน ออกแบบเป็นเครื่องประดับ จำนวน 25 แบบ ประกอบไปด้วย 1. เม่นแห่งศรัทธา 2. วงล้อแห่งเม่น 3. ลวดลายจากพระอุโบสถ 4. หนามเม่นจากคัมภีร์ 5. เกล็ดเม่นกับลายพระอุโบสถ 6. แก่นแท้ของโครงสร้าง 7. ลายใบลาน 8. สิงห์แห่งการแปรเปลี่ยน 9. สถาปัตยกรรมจากคัมภีร์ 10. ช้างศักดิ์สิทธิ์ 11. เม่นจากพระอุโบสถ 12. คัมภีร์เม่น 13. ลายขนเม่น 14. ลวดลายพระธาตุ 15. เม่นแห่งความรู้ 16. โครงสร้างของหงส์ 17. โครงสร้างของครุฑ 18. ศึกษาคัมภีร์ 19. พระธาตุเม่น 20. มังกรผู้ปกปักรักษา 21. เม่นและลายใบลาน 22. จี้เม่น 23. การหมุนเวียนของเม่น 24. เม่นแห่งปัญญา และ 25. เม่นจากท้องฟ้า

4. สรุปผลการประเมินความพึงพอใจจากการประเมินความพึงพอใจโดยกลุ่มตัวอย่าง/ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ผลงานออกแบบโดยรวมได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ ผู้ประเมินมีความเห็นว่า ผลงานสามารถสะท้อนแก่นของอัตลักษณ์วัดสูงเม่นได้อย่างชัดเจนโดยเฉพาะการใช้รูปทรงของเม่นและคัมภีร์ใบลาน

ด้านความร่วมสมัย ผลงานการออกแบบมีความคิดสร้างสรรค์และความทันสมัยซึ่งยืนยันว่าการประยุกต์ใช้แนวคิดดีคอนสตรักชันกับไม้สักประสบความสำเร็จในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดคนรุ่นใหม่และมีศักยภาพในการผลิตเชิงพาณิชย์

การอภิปรายผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์ท้องถิ่นและแนวคิดดีคอนสตรักชัน

1.1 อัตลักษณ์ของตำบลสูงเม่น

จากการศึกษาและลงพื้นที่พบว่า อัตลักษณ์ที่เด่นชัดของตำบลสูงเม่นคือ วัดสูงเม่น ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ของเม่น และอัตลักษณ์ของคัมภีร์ใบลาน ผลการศึกษาอัตลักษณ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Goffman (1963) ที่ระบุว่า อัตลักษณ์ของบุคคลหรือสถานที่นั้นสามารถจำแนกและบริหารจัดการได้จากสัญลักษณ์ที่ปรากฏ ซึ่งในงานวิจัยนี้สัญลักษณ์หลักคือโครงสร้างทางสถาปัตยกรรม สัญลักษณ์สัตว์พื้นถิ่น และสัญลักษณ์ทางปัญญา ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ตามที่ Hanphakdeeniyom and Panyarien (2019) ได้กล่าวไว้

1.2 กระบวนการดีคอนสตรักชัน

1.2.1 การถอดแยกโครงสร้าง (Dismantling) เป็นการถอดแยกโครงสร้างของวัดสูงเม่นออกมาเป็นหน่วยย่อยเพื่อศึกษาองค์ประกอบอย่างละเอียด

1.2.2 การวิเคราะห์และจัดเรียงโครงสร้างใหม่ (Rearrangement) เป็นการนำโครงสร้างที่ถอดแยกมาวิเคราะห์และจัดเรียงใหม่เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและแปลกใหม่

1.2.3กระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์โดยใช้แนวคิดดีคอนสตรักชันประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอนหลัก คือ

การประกอบโครงสร้าง (Reassembly) เป็นการนำชิ้นส่วนที่จัดเรียงใหม่มาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างชิ้นงานผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์

การประยุกต์ใช้หลักการถอดแยกและจัดเรียงใหม่นี้ เป็นไปตามแนวคิดดีคอนสตรักชันที่ถูกนำมาตีความและประยุกต์ใช้ในบริบทของการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Nasr, 2018; Zborowska, 2015) โดยเน้น

การรื้อโครงสร้างดั้งเดิมเพื่อสร้างความหมายใหม่ที่ยังคงมีร่องรอยของแก่นเดิมอยู่ ซึ่งช่วยหลีกเลี่ยงการผลิตซ้ำรูปแบบเดิม ๆ ของผลิตภัณฑ์ชุมชน (Effinity Co. Ltd., 2019)

2. การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย

ผลการวิจัยสามารถออกแบบเครื่องประดับไม้สักจากอัตลักษณ์ตำบลสูงเม่นผสานแนวคิดดีคอนสตรักชันได้ทั้งหมด 25 แบบ ความสำเร็จนี้ยืนยันถึงความสามารถในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานกับนวัตกรรมการออกแบบเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ (Keatvipak, 2019) โดยเฉพาะการใช้ไม้สักซึ่งเป็นวัสดุพื้นถิ่นของจังหวัดแพร่

การออกแบบที่เกิดขึ้นนั้นสะท้อนการนำแนวคิดดีคอนสตรักชันมาใช้ในการสร้างโครงสร้างที่ซับซ้อน เป็นมิติ และไม่สมมาตร ซึ่งทำให้ผลงานมีความแปลกใหม่และทันสมัย แสดงให้เห็นว่า การประยุกต์เทคนิคภูมิปัญญางานหัตถกรรมเข้ากับการออกแบบเชิงสร้างสรรค์ สามารถนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์ตลาดสากลได้ โดยยังรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นไว้

3. ศักยภาพเชิงพาณิชย์และการตอบโจทย์ตลาด

ผลการประเมินความพึงพอใจโดยกลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งในด้านความสอดคล้องกับอัตลักษณ์และความร่วมสมัย แสดงให้เห็นว่า เครื่องประดับที่ออกแบบมีศักยภาพในการผลิตเชิงพาณิชย์ การยอมรับนี้เป็นหลักฐานที่สำคัญว่า การใช้แนวคิดดีคอนสตรักชันสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่ผลิตภัณฑ์ชุมชนยังไม่สามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากรูปแบบการออกแบบที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคปัจจุบัน (Lohatepanont, 2021) โดยการสร้างผลิตภัณฑ์ที่รักษา “แก่น” ของวัฒนธรรม แต่ได้ “รูปแบบ” ใหม่ที่ทันสมัยและดึงดูดกลุ่มเป้าหมายคนรุ่นใหม่ ซึ่งสนับสนุนทิศทางนโยบายภาครัฐในการพัฒนา Soft Power และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับชุมชน (Ministry of Culture, 2023)

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับตำบลสูงเม่นได้ดังนี้

พัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ นำแบบเครื่องประดับ 25 แบบ ไปจัดทำเป็นต้นแบบ (Prototype) ที่ได้มาตรฐาน และสร้างชุดคู่มือการผลิตสำหรับช่างฝีมือในชุมชน เพื่อผลิตและจำหน่ายในเชิงพาณิชย์โดยเน้นการใช้ไม้สัก

ส่งเสริมการตลาดและการสร้างแบรนด์ สร้างแบรนด์เครื่องประดับท้องถิ่นโดยใช้เรื่องราวของวัดสูงเม่นและแนวคิดดีคอนสตรักชันเป็นจุดขายหลัก และสนับสนุนการนำผลิตภัณฑ์ไปจัดแสดงในงานแสดงสินค้าศิลปหัตถกรรมเพื่อขยายช่องทางจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ

พัฒนาบุคลากรและองค์ความรู้ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับช่างฝีมือและเยาวชนในพื้นที่เพื่อsถ่ายทอดทักษะการออกแบบสมัยใหม่ (เช่น การใช้โปรแกรม CAD) ผสานกับการผลิตงานไม้แกะสลักแบบดั้งเดิม

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมให้ชุมชนในตำบลสูงเม่นมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านศิลปะพื้นถิ่นและทักษะการผลิตให้กับคนรุ่นใหม่

2. ภาครัฐและเอกชนอาจช่วยสนับสนุนช่องทางการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น การจัดแสดงผลงานในงานแสดงสินค้าศิลปหัตถกรรม การสร้างแบรนด์ท้องถิ่น หรือการขายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาต่อยอดเกี่ยวกับแนวคิดดีคอนสตรักชันในการออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น เช่น เครื่องเรือน ของตกแต่ง หรือของที่ระลึก เพื่อเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น

2. งานวิจัยในอนาคตควรพิจารณาการผสมผสานวัสดุอื่นร่วมกับไม้สัก เช่น โลหะ ผ้า หรือ เซรามิก เพื่อขยายขอบเขตในการออกแบบและตอบสนองกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลายมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาต่อยอดการตลาดเชิงปริมาณ (Market Validation) ความต้องการและทัศนคติของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติมเพื่อให้การผลิตเชิงพาณิชย์มีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

Chumkate, J. (2017). *Product development from local wisdom to increase the efficiency of community–based management with sustainability in Thai–Muslim village, Amphur Cha Am, Phetchaburi Province.* (Unpublished master's thesis, Silpakorn University). [In Thai]

Effinity Co., Ltd. (2019). *Final report (revised edition): Creative industry development plan – Handicrafts sector, 2019.* Creative Economy Agency (Public Organization). Retrieved from https://resource.tcdc.or.th/ebook/CEA.Crafts.Strategy.Report.pdf?utm_source=chatgpt.com [In Thai]

Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. New Jersey: Prentice–Hall.

Hanphakdeeniyom, A. & Panyarien, S. (2019). Development potential of OTOP products for ASEAN Buddhist way. *Journal of Nakhon Lampang Buddhist College*, *8*(1), 303 – 312. [In Thai]

Keatvipak, K. (2019). Cultural dimension approach concept to confusing creative design. *Institute of Culture and Arts Journal Srinakharinwirot University*, *21*(2), 20–41. Retrieved from https://so02.tcithaijo.org/index.php/jica/article/view/166998 [In Thai]

Lohatepanont, M. (2021). Revitalizing Thai handicrafts: How to target effectively?. *Bangkok Biz News*. Retrieved from https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/127798 [In Thai]

Ministry of Culture. (2023). *Soft power driving plan to elevate culture and transform Thailand into a global stage*. Public Relations Department. Retrieved from https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/33/iid/199731 [In Thai]

Naipinit, A., Maneenetr, T., Promsaka Na Sakolnakorn, T., & Kroeksakul, P. (2012). The study of potential approaches in religion tourism of "Roi Kaen Sarn Sin" cluster provinces. *Panyapiwat Journal*, *5*(1), 31–40.

Nasr, M. (2018). Deconstruction and reconstruction trend in designing fashion accessories. *International Design Journal*, *8*(4), 321–335.

Saokhong, P., Rattanachudech, P., Chatuma, T., & Khadwichai, A. (2022). The synthesis of Lanna art knowledge. *Journal of Buddhist Studies*, *13*(1), 222–232. Retrieved from https://so02.tcithaijo.org/index.php/JBS/article/view/257234 [In Thai]

The Cloud. (2017). *From local to global: Turning ways of life into design to preserve local wisdom*. Retrieved from https://readthecloud.co/designer–4/ [In Thai]

Wigley, M. & Johnson, P. (1988). *Deconstructivist architecture*. New York: Museum of Modern Art.

Zborowska, A. (2015). Deconstruction in contemporary fashion design: Analysis and critique. *International Journal of Fashion Studies*, *2*(2), 185–201. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/283538459_Deconstruction_in_contemporary_fashion_design_Analysis_and_critique

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารพิฆเนศวร์สาร

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. เขียนบทความให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้องและเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในวารสาร

2. รับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ใดมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น (ไม่ว่าจะเป็นภาษาใด ๆ)

3. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในผลงานของตนเอง ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงผลงานดังกล่าวรวมทั้งต้องระบุไว้ในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความให้ถูกต้อง

4. บทความที่เกี่ยวกับการวิจัยในมนุษย์ควรผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน (ถ้ามี) โดยผู้นิพนธ์ต้องแนบหลักฐานการรับรองจากคณะกรรมการฯ มาพร้อมบทความที่ส่งให้กับกองบรรณาธิการ

5. ต้องรับรองว่าข้อมูลทั้งหมดในบทความไม่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา

6. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสาร ห้ามผู้นิพนธ์นำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการวารสาร

7. ผู้นิพนธ์ต้องปรับแก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างละเอียด เพื่อให้บทความมีคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ หากไม่ปรับแก้ไขบทความตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ บทความอาจถูกปฏิเสธการตีพิมพ์เผยแพร่ ทั้งนี้ ท่านสามารถชี้แจ้งเหตุผลทางวิชาการในประเด็นที่ไม่แก้ไข เพื่อให้บรรณาธิการพิจารณา โดยผลการตัดสินของบรรณาธิการถือเป็นที่สิ้นสุด

8. หากมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดทางจริยธรรมการวิจัยหรือจริยธรรมการตีพิมพ์ เมื่อกองบรรณาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นว่ามีการละเมิดจริง ผู้นิพนธ์จะต้องถอนบทความ

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. จัดหากองบรรณาธิการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่กำหนดตามนโยบายของวารสาร รวมทั้งเปิดเผยชื่อและสังกัดที่ถูกต้องของกองบรรณาธิการในเว็บไซต์ของวารสาร

2. ให้ข้อมูลการติดต่อที่ถูกต้องของวารสารในเว็บไซต์ของวารสาร

3. ให้ข้อมูลแก่ผู้นิพนธ์บทความและผู้ประเมินบทความเกี่ยวกับขั้นตอนการส่งบทความ และค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้นิพนธ์บทความอย่างชัดเจน

4. คัดเลือก กลั่นกรอง และพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

5. ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์บทความและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ในทุกกรณี

6. ตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่ผ่านกระบวนการประเมินจากผู้ประเมินบทความแล้วเท่านั้น

7. ตรวจสอบและปฏิเสธการตีพิมพ์บทความที่เคยเผยแพร่ที่อื่นมาแล้ว

8. ไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความโดยใช้เหตุผลและความรู้สึกส่วนตัว

9. ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความ ผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ

10. ตรวจสอบการคัดลอกผลงานทางวิชาการของผู้อื่นในบทความอย่างเคร่งครัด หากพบการคัดลอกผลงานดังกล่าวจะต้องหยุดกระบวนการประเมินบทความและติดต่อผู้นิพนธ์บทความหลักเพื่อขอคำชี้แจง

11.ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รวมทั้งชี้แจงการแก้ไขและการถอนบทความเมื่อจำเป็น

12. ตรวจสอบบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ต้องไม่ละเมิดกฎหมายและทรัพย์สินทางปัญญา

13. ตรวจสอบขั้นตอนการประเมินบทความของวารสารให้เป็นความลับ มีความเป็นธรรม ปราศจากอคติและตรงตามเวลาที่กำหนด

14. ดำเนินการออกวารสารให้ตรงตามเวลาที่กำหนด

15. ต้องจัดการและแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดการละเมิดทางจริยธรรมของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างการประเมินบทความ

2. ปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ เมื่อพิจารณาว่าผู้ประเมินอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระภายหลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการ

3. ประเมินบทความในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญด้านเนื้อหาในบทความ คุณภาพของการวิเคราะห์ข้อมูลและความเข้มข้นของผลงาน

4. ประเมินบทความบนพื้นฐานความเป็นจริงตามหลักวิชาการ เป็นกลาง ไม่มีอคติและตรงตามเวลาที่กำหนด

5. หากมีข้อสงสัยว่าข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความมีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที

คำแนะนำในการส่งบทความ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารพิฆเนศวร์สาร

พิฆเนศวร์สาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีกำหนดออกเผยแพร่เป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และ ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) วัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ สาขาภาษาและภาษาศาสตร์ วรรณกรรมและทฤษฎีวรรณกรรม รวมถึงการพัฒนาสังคม

ผลงานทางวิชาการที่ลงพิมพ์ใน “พิฆเนศวร์สาร” วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. บทความวิจัย (Research Article) เป็นการนำเสนอผลการวิจัยที่ผู้เขียนได้ดำเนินการด้วยตนเอง

2. บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นการนำเสนอสาระซึ่งผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างลุ่มลึกจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ จากทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัย โดยมีทัศนะหรือข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และมีการอ้างอิงอย่างชัดเจน

ผลงานที่จะได้รับการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารต้องไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน เพื่อให้การตีพิมพ์วารสารพิฆเนศวร์สารเป็นไปตามมาตรฐานและมีรูปแบบเดียวกันกองบรรณาธิการจึงมีคำแนะนำในการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารดังนี้

การเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ องค์ประกอบต่าง ๆ ของบทความวิจัยหรือบทความวิชาการให้ทำตามคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับนี้ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาก่อน

2. การพิมพ์ ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยจัดหน้ากระดาษ ขนาด A4 (8.5 x 11 นิ้ว) ตั้งค่าหน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบบนกระดาษ 1 นิ้ว (1.25 นิ้ว เฉพาะหน้าแรก) ขอบล่าง 0.8 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 0.8 นิ้ว จัดสองคอลัมน์ (ยกเว้นบทคัดย่อภาษาไทย บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และเอกสารอ้างอิงให้จัดหนึ่งคอลัมน์) ความกว้างคอลัมน์ 2.98 นิ้ว ระยะห่างระหว่างคอลัมน์ 0.25 นิ้ว ใส่หมายเลขหน้ากำกับอยู่ด้านบนขวาทุกหน้า

3. รูปแบบตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS ขนาดตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ขนาดเดียวกัน ดังนี้ ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา ชื่อผู้นิพนธ์บทความใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ ชื่อหน่วยงานที่สังกัดและตำแหน่งทางวิชาการของผู้นิพนธ์บทความ (ถ้ามี) ใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. หัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา เนื้อหาทุกส่วนใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. ตาราง รูปภาพ ภาพลายเส้น แผนภูมิ และกราฟ หากมีขนาดเล็กให้แทรกไว้ในเนื้อหาที่จัดเป็น 2 คอลัมน์ หากมีขนาดใหญ่ให้จัดเป็น 1 คอลัมน์ โดยให้ผู้นิพนธ์บทความคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น เรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ชื่อตารางให้อยู่ด้านบนของตาราง ส่วนชื่อรูปภาพแผนภูมิ และกราฟให้อยู่ด้านล่าง พร้อมทั้งคำอธิบายสั้น ๆ ที่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน

6. การส่งต้นฉบับ ให้ส่งบทความต้นฉบับในรูปแบบไฟล์เวิร์ด (Microsoft word) ผ่านระบบจัดการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ThaiJo) ที่ Website: https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan พร้อมทั้งส่งแบบนำส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ หนังสือรับรองก่อนการตีพิมพ์ตามที่วารสารกำหนดและหลักฐานการโอนค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ทางอีเมล์ phikanatesan@gmail.com และส่งแบบนำส่งบทความเพื่อตีพิมพ์และหนังสือรับรองก่อนการตีพิมพ์ฉบับจริงทางไปรษณีย์

ประเภทของบทความ

1. บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากงานศึกษาเชิงประจักษ์ (Empirical Study) หรือที่เรียกว่า งานวิจัย สาระของบทความสะท้อนให้เห็นขั้นตอนการดำเนินการศึกษา การนำเสนอ

ผลการวิจัยอาจเป็นผลงานวิจัยบางส่วนหรือผลงานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว

2. บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานแปล และผลงานจากประสบการณ์ของผู้เขียนหรือถ่ายทอดจากผู้อื่นมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ องค์ความรู้ การเสนอความคิดเห็นที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทางวิชาการของสาขาต่าง ๆ

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่อง (Title) ควรสั้น กระชับ และตรงกับเนื้อเรื่อง ให้ขึ้นต้นชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ โดยภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2. ชื่อผู้นิพนธ์บทความ (Authors and Co-authors) ใช้ชื่อและนามสกุลเต็มทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อตัวและนามสกุลไม่ระบุคำนำหน้าและตำแหน่งทางวิชาการไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษต่อจาก ชื่อเรื่อง หากเป็นนักศึกษาให้ใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้นิพนธ์ร่วม ถ้ามีผู้นิพนธ์หลายคนให้ใช้หมายเลข [1] หรือ [2] กำกับไว้ท้ายชื่อตามจำนวนผู้นิพนธ์

3. สังกัดผู้นิพนธ์บทความ (Affiliation) ใส่ชื่อหน่วยงานที่สังกัดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเรียงลำดับตั้งแต่หน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลักต่อจากชื่อผู้นิพนธ์บทความ และใส่สถานะของผู้นิพนธ์โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ที่เชิงอรรถของหน้าแรก กรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุระดับการศึกษาชื่อหลักสูตร สาขาวิชา และสถาบันการศึกษา

4. บทคัดย่อ (Abstract) บทคัดย่อภาษาไทย ความยาวไม่เกิน 500 คำ และภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 500 คำ จัดเป็น 1 คอลัมน์ โดยให้ลำดับบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

5. คำสำคัญ (Keywords) ให้เขียนทั้งคำสำคัญภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ละชุดไม่เกิน 5 คำ โดยให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

6. เนื้อหาในบทความ (Main Texts)

6.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย

6.1.1 บทนำ (Introduction) นำเสนอภูมิหลังความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเหตุผลของการทำวิจัย

6.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives) นำเสนอจุดมุ่งหมายที่ต้องการศึกษา ค้นคว้า แสวงหาคำตอบในการวิจัย

6.1.3 สมมุติฐานการวิจัย (Hypothesis) (ถ้ามี) เป็นการนำเสนอคำตอบที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าอย่างสมเหตุสมผลต่อปัญหาที่ศึกษา ระบุความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

6.1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) นำเสนอแนวคิด ทฤษฎี ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในลักษณะของแผนภาพ

6.1.5 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) นำเสนอแบบแผนการวิจัย เช่น การสำรวจ ศึกษาเอกสาร การทดลอง เป็นต้น

6.1.6 ประชากร (Population) นำเสนอคุณลักษณะและจำนวนให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6.1.7 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) นำเสนอหลักเกณฑ์การกำหนด จำนวนตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง

6.1.8 เครื่องมือการวิจัย (Research Instrument) นำเสนอชนิดของเครื่องมือ วิธีการสร้าง การทดลองใช้ (Try Out) และการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย

6.1.9 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) นำเสนอวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และระยะเวลาการรวบรวมข้อมูล

6.1.10 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) นำเสนอวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1.11 ผลการวิจัย (Results) นำเสนอรายงานผลการวิจัยจากการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ในการวิจัยอย่างชัดเจนและตรงประเด็น โดยยึดแนวทาง

ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ควรอธิบายผลการวิจัยด้วยคำบรรยายเป็นหลัก ถ้ามีตัวแปรที่ศึกษาหรือตัวเลขมากให้นำเสนอเป็นรูปภาพตาราง แผนภูมิ และกราฟแทรกในเนื้อหาพร้อมอธิบายผลการวิจัยให้ได้สาระครบถ้วนอย่างสั้น ๆ กระชับ

6.1.12 สรุปผลการวิจัย (Conclusion) เป็นการสรุปเฉพาะประเด็นสำคัญที่เกิดจากการทำวิจัย

6.1.13 การอภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำเสนอความเห็นว่าผลการวิจัยสอดคล้องหรือแตกต่างจากวัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้อย่างไร เป็นเพราะเหตุผลใด มีหลักฐานทางทฤษฎีหรือผลงานวิจัยอะไรที่มาสนับสนุน

6.1.14 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ (Suggestion) นำเสนอให้เห็นว่าสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง ตลอดจนข้อเสนอแนะให้ผู้ที่จะทำวิจัยครั้งต่อไปในลักษณะเดียวกันทราบว่าควรจะศึกษาในประเด็นปัญหาหรือ ตัวแปรอะไรจึงจะทำให้ได้ผลการวิจัยหรือข้อสรุปที่สมบูรณ์

6.2 บทความวิชาการ (Academic Article) : ประกอบด้วย

6.2.1 บทนำ (Introduction) กล่าวถึงความน่าสนใจของเรื่องที่นำเสนอก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง

6.2.2 เนื้อเรื่อง (Body) นำเสนอให้เห็นถึงปรากฏการณ์หรือองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในวงวิชาการที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงของเหตุที่นำไปสู่ผล (Causal Relationship) การอ้างอิงข้อมูลต่าง ๆ และเหตุผลที่พิสูจน์ได้ทางวิชาการซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าและจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์บทความ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้อ่าน

6.2.3 สรุป (Conclusion) สรุปประเด็นสำคัญ ๆ จากเนื้อเรื่องให้สั้น กระชับได้เนื้อหาสาระครบถ้วนของบทความ บอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้ระบุเฉพาะเอกสารที่ผู้นิพนธ์บทความได้นำมาอ้างอิงในบทความอย่างครบถ้วน

การอ้างอิงเอกสาร

เอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงไม่ควรเกิน 10 ปี และให้แปลเอกสารอ้างอิงภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ ให้เป็นภาษาอังกฤษ โดยอ้างอิงระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) โดยแยกเป็น

1. การอ้างอิงในเนื้อความ (In-text Citations)

เป็นการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อความใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author-date in text Citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ต่อท้ายข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น (Treesopanakorn, 2019) แต่ถ้าชื่อผู้แต่งที่อ้างถึงเป็นส่วนหนึ่งของบทความให้เขียนชื่อผู้แต่งเป็นภาษาไทยไว้นอกวงเล็บ แล้วเขียนนามสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์ต่อจากชื่อผู้เขียน เช่น ขจร ตรีโสภณากร (Treesopanakorn, 2019) รูปแบบการอ้างอิง มีดังนี้

1.1 การอ้างอิงบุคคล

ตัวอย่างการอ้างอิง

ผู้แต่ง 1-2 คน

กรณีชื่อผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งของบทความ

...สมเจตน์ ภูศรี และขจร ตรีโสภณากร (Phoosri and Treesopanakorn, 2018)

...Smith (2019)

กรณีชื่อผู้แต่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของบทความ

(Phoosriand and Treesopanakorn, 2018)

(Smith, 2019)

ผู้แต่ง 3 – 5 คน

กรณีชื่อผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งของบทความ

ขจร ตรีโสภณากร, พรเทพ ลี่ทองอิน, และมงคลชัย บุญแก้ว (Treesopanakorn, Leethong-in, and Boonkaew, 2018)

กรณีชื่อผู้แต่งไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของบทความ

(Peterson, Smith, & Clare, 2019)

หากเป็นการอ้างผลงานเดิมในครั้งที่สอง ให้ใช้ชื่อสกุลของผู้แต่งคนแรก และคำว่า “และคนอื่น ๆ” หรือ “et al.” แล้วตามด้วยปีที่พิมพ์

พรเทพ ลี่ทองอิน และคนอื่น ๆ (Leethong-in et al., 2019)

(Peterson et al., 2019)

ผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

ขจร ตรีโสภณากร และคนอื่น ๆ (Treesopanakorn et al., 2019)

(Treesopanakorn et al., 2019)

การอ้างอิงผลงานหลายชิ้น ให้เรียงตามตัวอักษรของชื่อสกุลผู้แต่ง คั่นระหว่างด้วยเครื่องหมาย ;

(Johnson, 2019; Ortega, 2018; Peterson, 2019)

1.2 การอ้างอิงนิติบุคคล หน่วยงาน องค์กร ที่ทำเอกสารให้ระบุชื่อหน่วยงานตามที่ปรากฏ

ตัวอย่างการอ้างอิง

(Chiang Mai Rajabhat University, 2019)

2. เอกสารอ้างอิง (References)

เป็นการอ้างอิงส่วนท้ายบทความ โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้นิพนธ์ได้ใช้อ้างอิงในเนื้อความพร้อมจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับตัวอักษรของชื่อผู้แต่ง แปลรายการอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ โดยให้ระบุภาษาต้นฉบับของเอกสารอ้างอิงไว้ท้ายรายการอ้างอิงนั้น ๆ เช่น [In Thai] [In Chainese] มีรายละเอียดดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ*. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Treesopanakorn, K. (2560). *Handball*. (2nd ed.). Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. [In Thai]

Buchanan, D. A. & Huczynski, A. A. (2019). *Organizational behaviour*. (3nd ed.). New York: McGraw-Hill.

วารสารและนิตยสาร

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร, ปีที่* (ฉบับที่), เลขหน้า-หน้า.

ตัวอย่าง

Sakulsriprasert, S. (2022). The psychometric properties of teacher attributions testing. *Journal of graduate research, 13*(2), 103-116. [In Thai]

Ryve, A. & Hemmi, K. (2019). Educational policy to improve mathematics instruction at scale: Conceptualizing contextual factors. *Educational Studies in Mathematics, 102*(3), 379-394.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). *ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ*. สืบค้นจาก http://www.....

ตัวอย่าง

Phonvichai, T. (2016). *Aec go on*. Retrieved from http://www.thairath.co.th/content/613039 [In Thai]

Lawson, H. A. (2019). *Social determinants of the physical education system*. Retrieved from http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html

รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง.ใน *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม* (หน้า-หน้า), วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Pinsuwan, S. & Keawnopparat, S. (2006). *Experimental and computational studies of epithelial transport of mefenamic acid ester prodrugs.* In *The Thailand Research Fund (Ed.), RGJ-Ph.D. Congress VII* (pp. 88-95), April 20-22, 2006. Jomtien Palm Beach Resort Pattaya Chon Buri. Thailand: The Thailand Research Fund.

วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์*. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, สาขาวิชา สถาบันการศึกษา).

ตัวอย่าง

katang, K. (2018). *The management of learning resources to support the philosophy of the sufficiency economy, Ban Mae Daet Noi School, Galyani Vadhana district, Chiang Mai province*. (Master thesis, Education and Administration, Graduate School, Chaing mai Rajabhatuniversity). [In Thai]

ตัวอย่างการพิมพ์ตาราง แผนภาพ และภาพ (ให้ใช้ 1 คอลัมน์)

1. การพิมพ์ตาราง (Table)

1.1 ตัวอย่างตารางภาษาไทย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความก้าวทางของผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

คนที่	คะแนน (ก่อนเรียน)	คะแนน (หลังเรียน)	คะแนน (ความก้าวหน้า)	ร้อยละของความก้าวหน้า
1	7	10	3	30
2	6	9	3	30
3	4	8	4	40
4	6	9	3	30
5	7	10	3	30
รวม	30	46	16	160
เฉลี่ย	6.00	9.20	3.20	32.00

1.2 ตัวอย่างตารางภาษาอังกฤษ

Table 1 Chang in the Employment Rates of Young Black Men, by Age and Educational Status, 1992 – 2000

Age and Educational Status	Employment rate		Absolute
	1992	2000	change
Enrolled in school			
Ages 16 – 24	22.5	29.4	6.9
Ages 16 – 19	17.4	22.8	5.4
Ages 20 – 24	35.8	46.7	10.9
Not enrolled in School, age 20 – 24			
All Levels of Education	62.2	66.2	40.0
Less than High School Diploma	41.6	48.4	6.8
High School Diploma Only	64.2	66.7	2.5
Some College, no Bachelor's Degree	73.8	79.6	5.8
College Graduate	85.7	88.1	2.4

2. ภาพ (Picture, Figure and Graph) ให้ใช้ 1 คอลัมน์และต้องมีความคมชัด

2.1 ตัวอย่างภาพภาษาไทย (Picture)

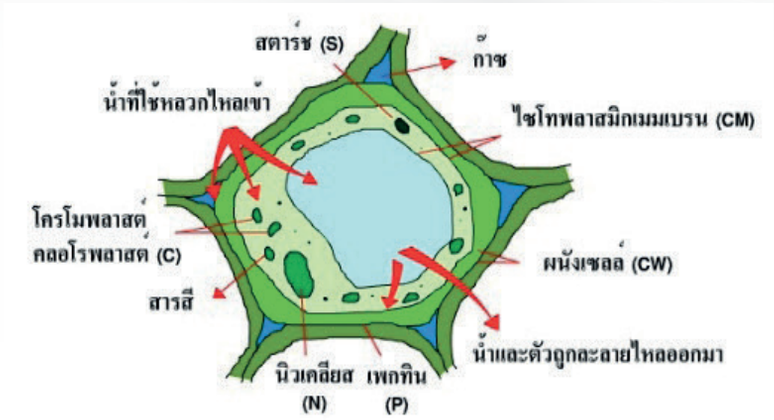

ภาพที่ 1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของเซลล์พืชระหว่างการลวก

2.2 ตัวอย่างภาพภาษาอังกฤษ (Picture)

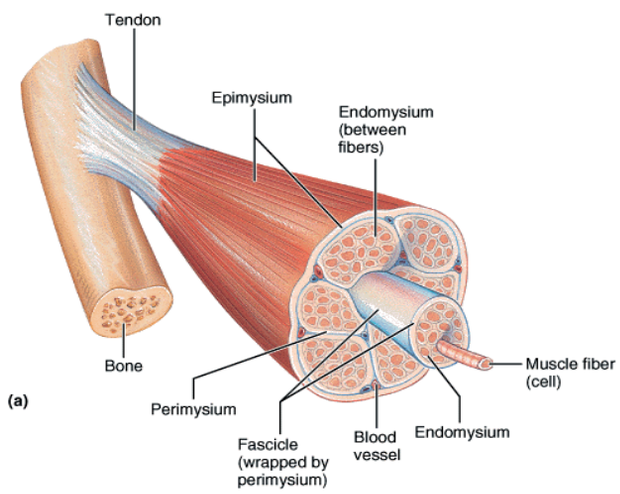

Figure 1 Muscle Coverings

2.3 ตัวอย่างแผนภูมิภาษาไทย (Graph)

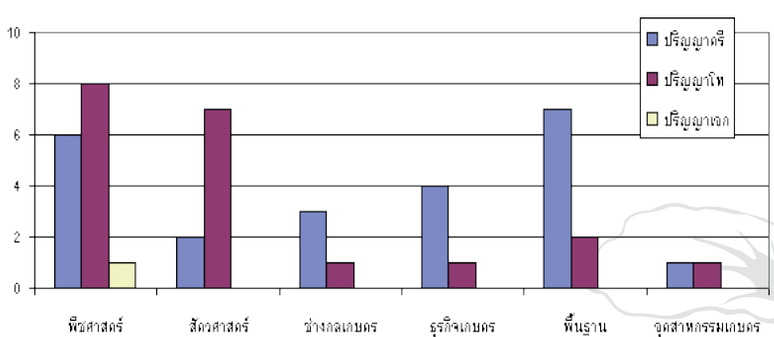

แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบร้อยละของจำนวนข้าราชการครูจำแนกตามคณะวิชาต่าง ๆ

2.4 ตัวอย่างแผนภูมิภาษาอังกฤษ (Graph)

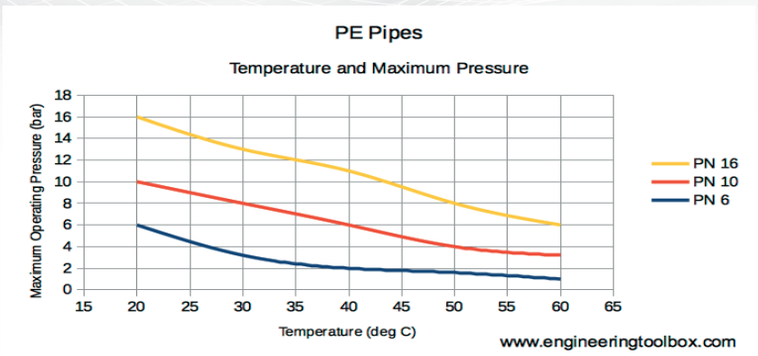

Graph 1 Pe Pipe Temperature Operating Pressure

3. ตัวอย่างแผนภาพและแผนภูมิ (Diagram)ให้ใช้ 1 คอลัมน์และต้องมีความคมชัด

3.1 แผนภาพและแผนภูมิภาษาไทย (Diagram)

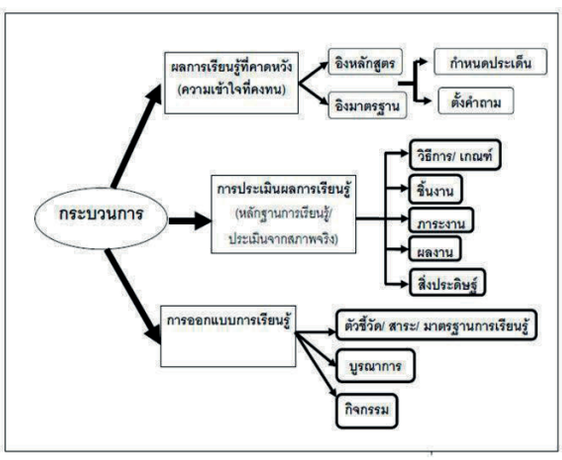

แผนภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้สุขศึกษาแบบย้อนกลับ

ที่มา: Wattanaburanon, 2011

3.2 แผนภาพและแผนภูมิภาษาอังกฤษ (Diagram)

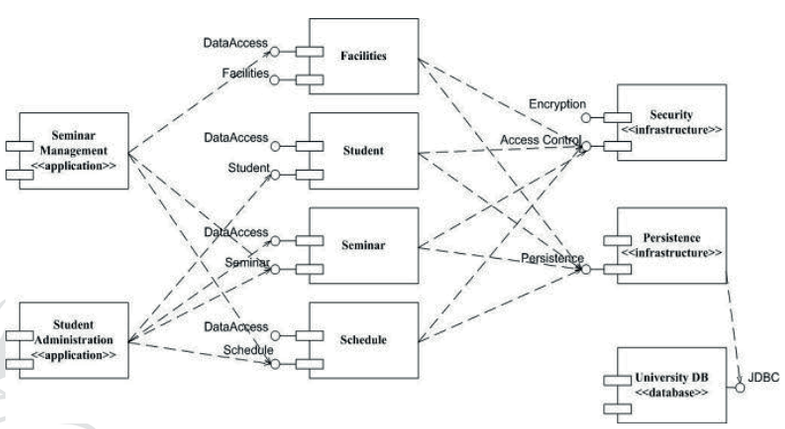

Figure 1 UML 2.x Component Diagram

Ethical Standards for Publishing Articles in the Ganesha Journal

Roles and Responsibilities of Authors:

1. Compose articles with completeness, accuracy, and adherence to the specified format of the journal.

2. Ensure that the submitted work is original and has not been previously published or is under consideration for publication elsewhere (in any language).

3. Properly cite and reference the works of others if incorporated into the submitted article, providing accurate citations in the reference section.

4. Articles related to human research must undergo ethical review by an institutional review board (if applicable), with evidence of approval submitted along with the manuscript.

5. Certify that all information in the article does not infringe on copyrights or intellectual property rights.

6. Acknowledge that once an article is published, the journal holds copyright. Unauthorized reproduction, in whole or in part, is strictly prohibited unless expressly authorized by the editorial board of the journal.

7. Authors are required to revise their manuscripts thoroughly in accordance with the reviewers' recommendations to ensure academic quality and standards. Failure to revise the manuscript as advised may result in rejection of the submission. However, authors may provide academic justifications for any suggested revisions they choose not to implement. The editor will review such justifications, and the editor's decision shall be final.

8. If there is a complaint regarding a violation of research ethics or publication ethics and the editorial team has considered and determined that a violation indeed occurred, the author must withdraw the article.

Roles and Responsibilities of Editors:

1. Assemble an editorial board comprising experts in the journal's specified field, disclosing their accurate affiliations on the journal's website.

2. Provide correct contact information for the journal on its website.

3. Furnish authors and peer reviewers with information regarding the manuscript submission process, including any necessary fees, in a clear manner.

4. Select, filter, and assess the quality of articles for publication based on their alignment with the journal's objectives and scope.

5. Maintain confidentiality regarding authors' and peer reviewers' information.

6. Only publish articles that have undergone a thorough peer–review process.

7. Verify and reject articles previously published elsewhere.

8. Make decisions without personal bias and with proper justification.

9. Avoid conflicts of interest that may compromise the interests of authors, peer reviewers, and the editorial board.

10. Scrutinize academic works for plagiarism rigorously, halting the evaluation process and informing the primary author in case of detected plagiarism.

11. Validate the completeness and accuracy of articles published in the journal, including providing explanations for corrections and withdrawals when necessary.

12. Ensure that published articles adhere to legal and intellectual property regulations.

13. Verify the confidentiality, fairness, lack of bias, and adherence to specified timelines in the journal's article evaluation process.

14. Manage the publication of journals in accordance with the predetermined schedule.

15. Address and rectify issues promptly when ethical violations occur in the published articles, ensuring proper and fair resolution.

Roles and Responsibilities of Peer Reviewers:

1. Maintain confidentiality and refrain from disclosing the manuscript's information to unrelated parties during the review process.

2. Decline to review a manuscript if there is a potential conflict of interest, such as being a collaborator on the project, a specialist involved in tool validation, or for other reasons that might impede the provision of unbiased recommendations.

3. Assess manuscripts within the reviewer's expertise by considering content relevance, data analysis quality, and work intensity.

4. Evaluate manuscripts based on academic principles, impartiality, lace of bias, and adherence to specified deadlines.

5. Promptly notify the editorial board if any part of the article is suspected of similarity or duplication with other works.

Guidelines for Manuscript Submission to the Ganesha Journal

Ganesha Journal, a biannual publication of Chiang Mai Rajabhat University, releases two issues annually: Issue 1 (January to June) and Issue 2 (July to December). The journal aims to disseminate academic works in various disciplines, including language and linguistics, literature and literary theory, as well as societal development.

Contributions to the Ganesha Journal fall into two categories:

1. Research Articles: Original research conducted by the author.

2. Academic Articles: Presentation of analyzed and synthesized information from various sources, such as theories, concepts, and research findings. These articles should offer valuable perspectives or opinions and provide clear references.

The work under consideration for publication in the journal must not have been previously published in any other journal, ensuring that the publication of Ganesha Journal adheres to standardized criteria and maintains a consistent format. Considering this, the editorial board provides the following guidelines for manuscript submission to the journal:

Manuscript Preparation

1. Language: The manuscript can be submitted in Thai or English. Various components of the research or academic manuscript should adhere to the following recommendations. Language experts should review English–language manuscripts for accuracy.

2. Formatting: Use Microsoft Word to format A4–sized paper (8.5 x 11 inches). Set margins at 1 inch from the top (1.25 inches for the first page), 0.8 inches from the bottom, 1.25 inches from the left, and 0.8 inches from the right. Organize content in two columns (except for the abstract, tables, figures, charts, and references). Column width 2.98 inches and gap between columns 0.25 inches. Page numbers must be placed in the top right corner of each page.

3. Font Style: English and Thai manuscripts, utilize the TH Niramit AS font, adhering to the guidelines for submission of Thai manuscripts.

3.1 Title: 18 pt., bold

3.2 Authors' names: 14 pt., regular

3.3 Authors' affiliation and academic position (if applicable): 12 pt., regular

3.4 Main headings: 16 pt., bold

3.5 Subheadings: 14 pt., bold

3.6 Text content: 14 pt., regular

4. Length: Manuscripts should not exceed 15 pages, including tables, figures, and references.

5. Tables, Figures, Artworks, Graphs, and Charts: If these visual elements are small, integrate them into the text, organizing them into two columns. If they are large, arrange them in a single column. The author should selectively include only essential visuals and arrange them in order to be consistent with the content. Place the table title at the top of the table,

while the names of figures, artworks, graphs, and charts should be positioned below, accompanied by concise and meaningful descriptions.

6. Submission of the Original Manuscript: Submit the original manuscript in Microsoft Word format through the electronic journal management system (ThaiJo) at the following website: https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan. Additionally, include the manuscript submission form, the certification of publication form, and evidence of payment of the publication fee via email to phikanatesan@gmail.com. Send the hard copy of the manuscript submission form for publication and the certification of publication form via postal mail.

Article Types

1. Research Article: A research article is a scholarly work derived from an empirical study or what is commonly referred to as research. The content of the article reflects the procedural aspects of the study, presenting the steps undertaken in the investigation. The exposition of research findings may encompass partial or completed research works.

2. Academic Article: An academic article is a composition curated by the author through a thorough examination of literature, translated works, and insights drawn from personal experiences or transmitted from others. The primary objective is to disseminate knowledge, intellectual content, valuable opinions, and academically beneficial perspectives within various disciplines.

Components of the Article

1. Title: The title should be concise, precise, and related to the content, with all uppercase letters. It should be placed in the center of the page.

2. Authors and Co-authors: Full names in English, with uppercase initials. Do not include prefixes or academic titles. The names should be placed in the center of the page after the title. Multiple authors are numbered and listed after each name. For students, enter the name of the thesis advisor as a co-author.

3. Affiliation: Include the affiliations in order from the primary agency to the main agency after the authors' names. The academic position of the authors (if applicable) should be specified in the footnotes on the first page. For students, state the level of education, programme, area of specialization, and educational institution.

4. Abstract: The abstract should not exceed 500 words and be presented in one column.

5. Keywords: Give a list of no more than five keywords at the end of the abstract.

6. Main Texts

6.1 Research Article

6.1.1 Introduction: Present the background and importance of the research problem. Including a review of related literature, variables used in the study, and reasons for conducting the research.

6.1.2 Objectives: State the study's aims and the sought-after answers.

6.1.3 Hypothesis (if applicable): Present anticipated responses to the study's issues, specifying variable relationships.

6.1.4 Conceptual Framework: Present conceptual frameworks, theories, variables of interest for investigation, and the relationships between variables, in the form of diagrams.

6.1.5 Research Methodology: Outline a research plan encompassing various methods such as surveys, literature reviews, and experimentation.

6.1.6 Population: Provide a comprehensive description of the characteristics and size of the population under study, covering all relevant variables.

6.1.7 Sample: Articulate the criteria for determining the sample size or the method of sample selection.

6.1.8 Research Instrument: Detail the type of research instruments employed, the

methodology for their development, experimentation (Try Out), and any subsequent refinements made to enhance the research instruments.

6.1.9 Data Collection: Delineate the steps involved in data collection and specify the duration of the data collection process (indicating the timeframe).

6.1.10 Data Analysis: This section provides an overview of the data analysis methodology employed, including the statistical techniques utilized in the data analysis process.

6.1.11 Results: Present the research findings through a clear and focused analysis or synthesis, aligned with the research objectives. Elaborate on the research outcomes primarily through descriptive narratives. In the case of numerous studied variables or numerical data, represent them graphically through tables, charts, and graphs, integrating them seamlessly into the content. Accompany these visual representations with concise and comprehensive explanations to convey the essence succinctly.

6.1.12 Conclusion: Summarize key points derived from the research.

6.1.13 Discussion: This section involves presenting reflections on how the research findings align or deviate from the stated objectives and research hypotheses. It elucidates the reasons behind such conformity or deviation, supported by theoretical underpinnings or relevant research literature.

6.1.14 Suggestion: This section aims to articulate the potential applications of the research results and identifies the benefits derived. Additionally, it provides recommendations for future researchers undertaking similar inquiries, guiding them on pertinent problem areas or variables to investigate to yield comprehensive research outcomes or conclusive summaries.

6.2 Academic Article

6.2.1 Introduction: Describe the article's significance before delving into the content.

6.2.2 Body: Present new phenomena or knowledge relevant to the current academic context. Establish causal relationships, cite various sources, and give reasons supported by academic evidence that comes from studying and researching, as well as the author's own experiences. This is done to make the information trustworthy and believable for the readers.

6.2.3 Conclusion: Summarize key points and emphasize the significance of the presented information.

7. References: Include only the documents cited in the article, formatted accurately and completely.

Document Citation

Citing documents is a crucial aspect of scholarly writing. The cited documents should not exceed 10 years, adhering to the American Psychological Association (APA) citation style. The citation should be formatted as follows:

1. In-text Citations:

Citations within the text serve as explicit references to the sources of information presented in the text. The author-date citation method is employed, wherein the author's name and the publication year are provided at the end of the text where the citation is needed.

1.1 Citations for Individuals:

1.1.1 Citing 1–2 Authors:

In cases where the author's name is an integral part of the article.

Phoosri and Treesopanakorn (2018)

Smith (2019)

In cases where the author's name is not an integral part of the article.

(Phoosri & Treesopanakorn, 2019).

(Smith, 2019).

1.1.2 Citing 3–5 Authors:

For articles with three to five authors, cite all names the first time you cite the source. In subsequent citations, use the first author's last name followed by "et al."

In cases where the author's name is an integral part of the article.

First citation:

Treesopanakorn, Leethong-in, and Boonkaew (2018)

Subsequent citation:

Treesopanakorn et al. (2018)

In cases where the author's name is not an integral part of the article.

First citation:

(Treesopanakorn, Leethong-in, & Boonkaew, 2018)

Subsequent citation:

(Treesopanakorn et al., 2018)

1.1.3 Citing 6 or More Authors:

For articles with six or more authors, use the first author's last name followed by "et al." and the publication year. This format is the same for both the first and subsequent references.

In cases where the author's name is an integral part of the article.

Treesopanakorn et al. (2018)

In cases where the author's name is not an integral part of the article.

(Treesopanakorn, Leethong-in, & Boonkaew, 2018)

1.1.4 Citing Multiple Works:

Multiple works should be cited in alphabetical order of the authors' surnames, separated by semicolons.

(Johnson, 2019; Ortega et al., 2018; Peterson, 2019).

1.2 Citing Organizations:

Reference organizations by their name as they appear.

(Chiang Mai Rajabhat University, 2019).

2. References:

The references section compiles all cited works at the end of the document. Each entry is arranged alphabetically by the author's last name. Translate each reference entry into English, specifying the original language of the referenced document at the end of each reference entry (e.g., [In Thai], [In Chinese]). There are details as follows:

2.1 Book

Author. (Year of Publication). *Title of book*. (Edition). Place of Publication: Publisher.

Example:

Treesopanakorn, K. (2560). *Handball.* (2nd ed.). Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. [In Thai]

Buchanan, D. A. & Huczynski, A. A. (2019*). Organizational behaviour.* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

2.2 Journal and Magazine

Author. (Year of Publication). Title of the article. *Title of Journal, Volume*(Issue), Page Range.

Example:

Sakulsriprasert, S. (2022). The psychometric properties of teacher attributions testing. *Journal of graduate research, 13*(2), 103-116. [In Thai]

Ryve, A. & Hemmi,K. (2019). Educational policy to improve mathematics instruction at scale: Conceptualizing contextual factors. *Educational Studies in Mathematics, 102*(3), 379-394.

2.3 Electronic Media

Author. (Year of Online Publication). *Title of work*. Retrieved from http://www.

Example:

Phonvichai, T. (2016). *Aec go on.* Retrieved from http://www.thairath.co.th/content/613039 [In Thai]

Lawson, H. A. (2019). *Social determinants of the physical education system.* Retrieved from http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html

2.4 Conference Proceedings

Author. (Year of Publication). Title of the article. In *Name of Conference Proceedings* (page number). Month-Date, Year. City of Publication: Publisher.

Example:

Pinsuwan, S. & Keawnopparat, S. (2006). Experimental and computational studies of epithelial transport of mefenamic acid ester prodrugs. In *The Thailand Research Fund (Ed.), RGJ-Ph.D. Congress VII*, (p. 88-95). April 20-22, 2006, Bangkok: The Thailand Research Fund.

2.5 Thesis and Dissertation

Author. (Year of Publication). *Title of Thesis.* (Degree Level, Department, Institution).

Example:

Katang, K. (2018). *The management of learning resources to support the philosophy of the sufficiency economy, Ban Mae Daet Noi School, Galyani Vadhana district, Chiang Mai province*. (Master thesis, Education and Administration Program, Graduate School Chaing Mai .Rajabhat University). [In Thai]

Examples of Formatting Tables, Diagrams, and Figures (Using a Single Column)

1. Table

Table 1 Chang in the Employment Rates of Young Black Men, by Age and Educational Status, 1992 – 2000

Age and educational status	Employment rate		Absolute change
	1992	2000	
Enrolled in school			
Ages 16 – 24	22.5	29.4	6.9
Ages 16 – 19	17.4	22.8	5.4
Ages 20 – 24	35.8	46.7	10.9
Not enrolled in School, age 20 – 24			
All levels of education	62.2	66.2	40.0
Less than high school diploma	41.6	48.4	6.8
High school diploma only	64.2	66.7	2.5
Some college, no bachelor's degree	73.8	79.6	5.8
College graduate	85.7	88.1	2.4

2. Picture, Figure, and Graph: Utilize a single–column format while ensuring clarity.

2.1 Picture

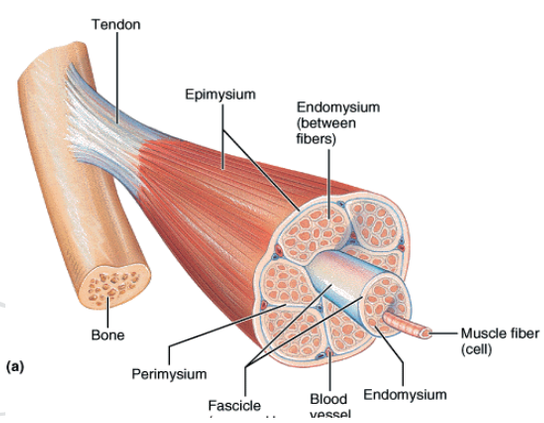

Figure 1 Muscle Coverings

2.2 Graph

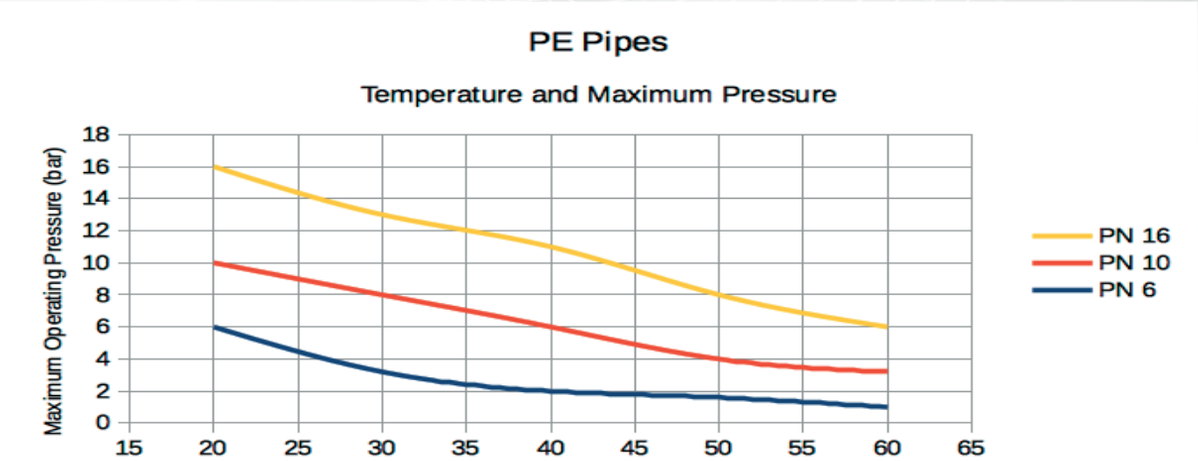

Graph 1 Pe pipe temperature operating pressure

3. Diagram: Utilize a single–column format while ensuring clarity.

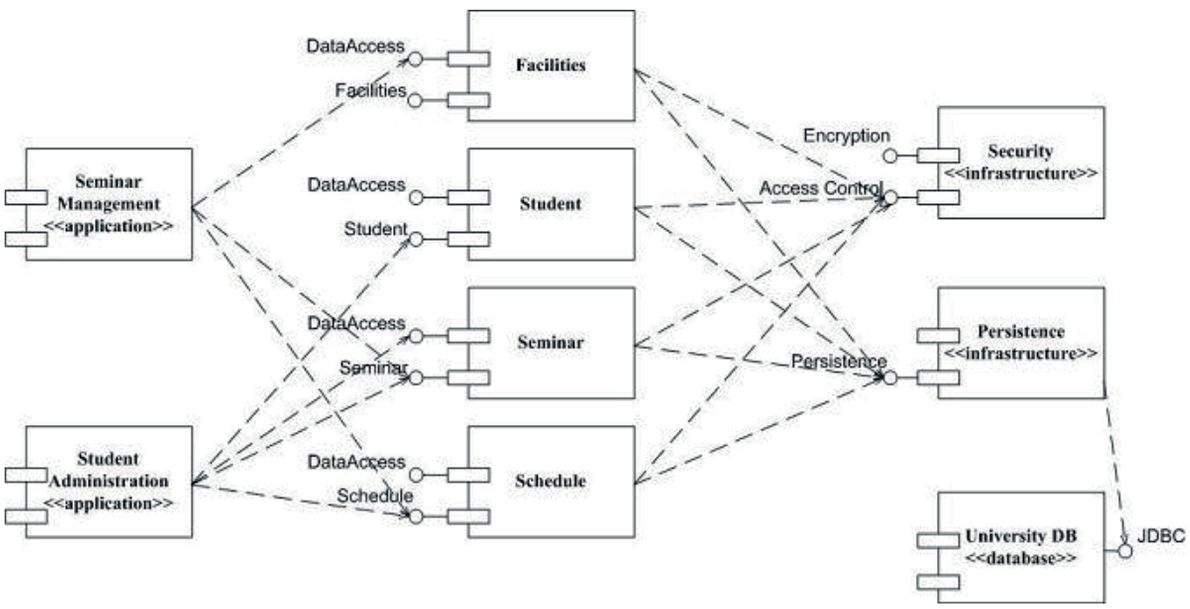

Figure 1 UML 2. x Component Diagram

1.25 นิ้ว

ตัวอย่างการจัดรูปแบบบทความวิจัย

ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)

เมธาดี ศรีคช[1*] ยุพิน อินทะยะ[2] และ ชาตรี มณีโกศล[3]

Methawadee Srkch[1*], Yupin Intaya[2] and Chatree Maneekosol[3]

[1, 2,3] มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนนช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

[1, 2,3] Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Puak Road, Chang PuakSub-district, Mueang Distrct, Chiang Mai Provnce 50300 Thailand

*Corresponding author E-mail: .....

บทคัดย่อ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxxxxxxไม่ควรเกิน 500 คำ.....

.....

.....

1.25 นิ้ว .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

0.8 นิ้ว

คำสำคัญ : ไม่เกิน 5 คำ (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

[1] *นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์*

[2] *รองศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์*

[3] *ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์*

(TH Niramit AS ขนาด 12 pt. ตัวเอน)

0.8 นิ้ว

1 นิ้ว

ABSTRACT (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

1.25 นิ้ว

0.8 นิ้ว

xxxxxxxxxไม่ควรเกิน 500 คำ.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

KEYWORDS: Not more than five words (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

2.98 นิ้ว 0.25 นิ้ว 2.98 นิ้ว

บทนำ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....
.....
.....
.....
.....
.....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxx1.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)
xxxxx2.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

สมมติฐานงานวิจัย (ถ้ามี) **(TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)**

xxxxx1.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)
xxxxx2.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

กรอบแนวคิดการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxx1.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)
xxxxx2.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

วิธีการดำเนินการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ประชากร (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

กลุ่มตัวอย่าง (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

เครื่องมือการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

การเก็บรวบรวมข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

การวิเคราะห์ข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....
.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

สรุปผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....
.....
.....
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

อภิปรายผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....

ข้อเสนอแนะ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....

.....

.....

..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

xxxxx.....

.....

.....

..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

เอกสารอ้างอิง (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ.* (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. *ชื่อวารสาร, ปีที่*(ฉบับที่), เลขหน้า.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). *ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ.* สืบค้นจาก http://www .....

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง ใน *ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์:* สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์.* (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, สถาบันการศึกษา).

(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

บวจ. - 1

แบบนำส่ง ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย
เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารพิฆเนศวร์สาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วันที่ส่งบทความ.....

ชื่อ–สกุล ผู้นิพนธ์บทความ (ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ) .....

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศ. ☐ รศ. ☐ ผศ. สถานะผู้นิพนธ์บทความ ☐ อาจารย์ ☐ นักวิจัย ☐ นักศึกษา (ป.เอก/ป.โท)

สถานที่ติดต่อได้สะดวก.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

โทรสาร.....โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

ชื่อเรื่องภาษาไทย

.....

.....

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

.....

.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 1.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 2.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 3.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

คำรับรองของผู้นิพนธ์

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ไม่เคยเผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณากลั่นกรองในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น

ลงชื่อ.....ผู้นิพนธ์บทความ

(.....)

คำรับรองของอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีผู้นิพนธ์บทความเป็นนักศึกษา)

ข้าพเจ้าได้พิจารณากลั่นกรองและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาบทความ และนักศึกษาได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะดังกล่าวแล้ว ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความของนักศึกษามีคุณภาพและสามารถนำไปเผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการได้

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(.....)

สำหรับเจ้าหน้าที่

ลำดับบทความ.....วันที่รับบทความ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับค่าลงทะเบียนบทความวารสาร “พิฆเนศวร์สาร” ประจำปีที่ ..... เล่มที่ .....

จาก..... สังกัด.....ชำระวันที่.....

เป็นจำนวนเงิน .....บาท (.....) ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงลงนามรับทราบ

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ

(.....)

...../...../.....

หนังสือรับรอง

ก่อนการตีพิมพ์บทความในวารสารพิฆเนศวร์สาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เรียน บรรณาธิการวารสารพิฆเนศวร์สาร

ตามที่ข้าพเจ้า.....

ได้ส่งบทความเรื่อง.....

.....

.....

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารพิฆเนศวร์สารและกองบรรณาธิการได้รับพิจารณาบทความของข้าพเจ้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น

ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยอมรับนโยบายการพิจารณารับตีพิมพ์ผลงานของวารสารพิฆเนศวร์สาร ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่งและ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการวารสารพิฆเนศวร์สารตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าวไม่เป็นความจริง รวมทั้งหากข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามนโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานของวารสารพิฆเนศวร์สาร กองบรรณาธิการ มีสิทธิ์ยกเลิกบทความของข้าพเจ้าออกจากวารสารพิฆเนศวร์สารได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบล่วงหน้า และข้าพเจ้าขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้นิพนธ์หลัก (คนที่ 1)	ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม (คนที่ 2)
.....	.....
(.....)	(.....)
...../...../.....	...../...../.....

หมายเหตุ: ให้ผู้นิพนธ์หลักและผู้นิพนธ์ร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้นิพนธ์มากกว่า 2 ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนามข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้นิพนธ์บทความทั้งหมด

การเผยแพร่

พิฆเนศวร์สารมีกำหนดออกเป็นราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

วารสารออนไลน์ https://so01.tci-thaijo.org/index.php/pikanasan

ออกแบบ/พิมพ์ที่

เจริญปริ้นท์เอ็กซ์เพรส

83/1 หมู่ 14 ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

โทรศัพท์ 088 291 1758

พิฆเนศวร์สาร

วารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม 2568

ISSN 1686-7467 (Print)
ISSN 2651-141X (Online)

GANESHA JOURNAL

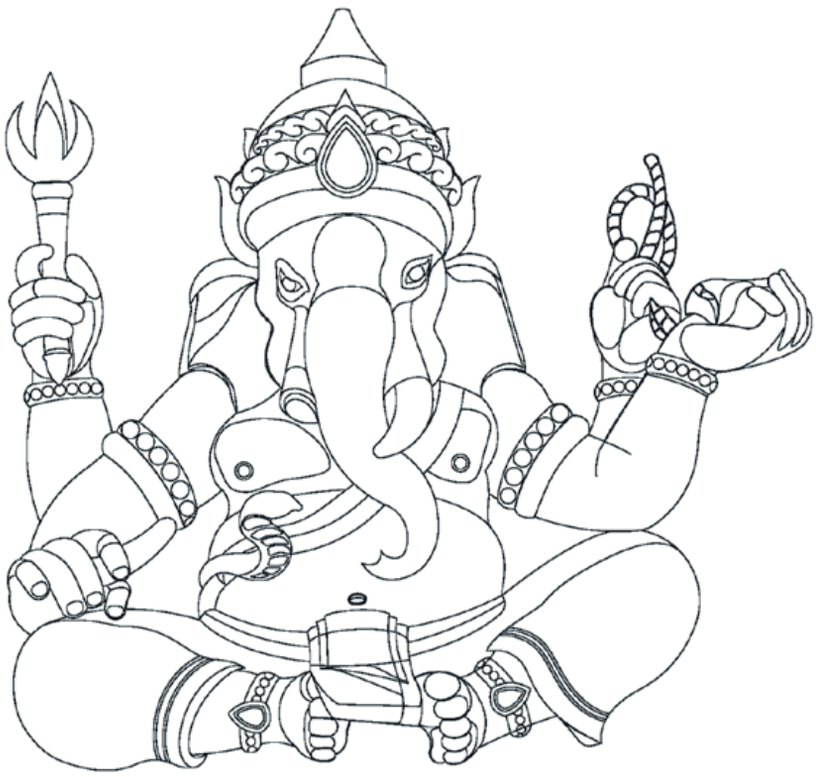

พิฆเนศวร์สาร Vol. 21 No. 2 July - December 2025

พิฆเนศวร์สาร Vol. 21 No. 2 July - December 2025

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Chiang Mai Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300